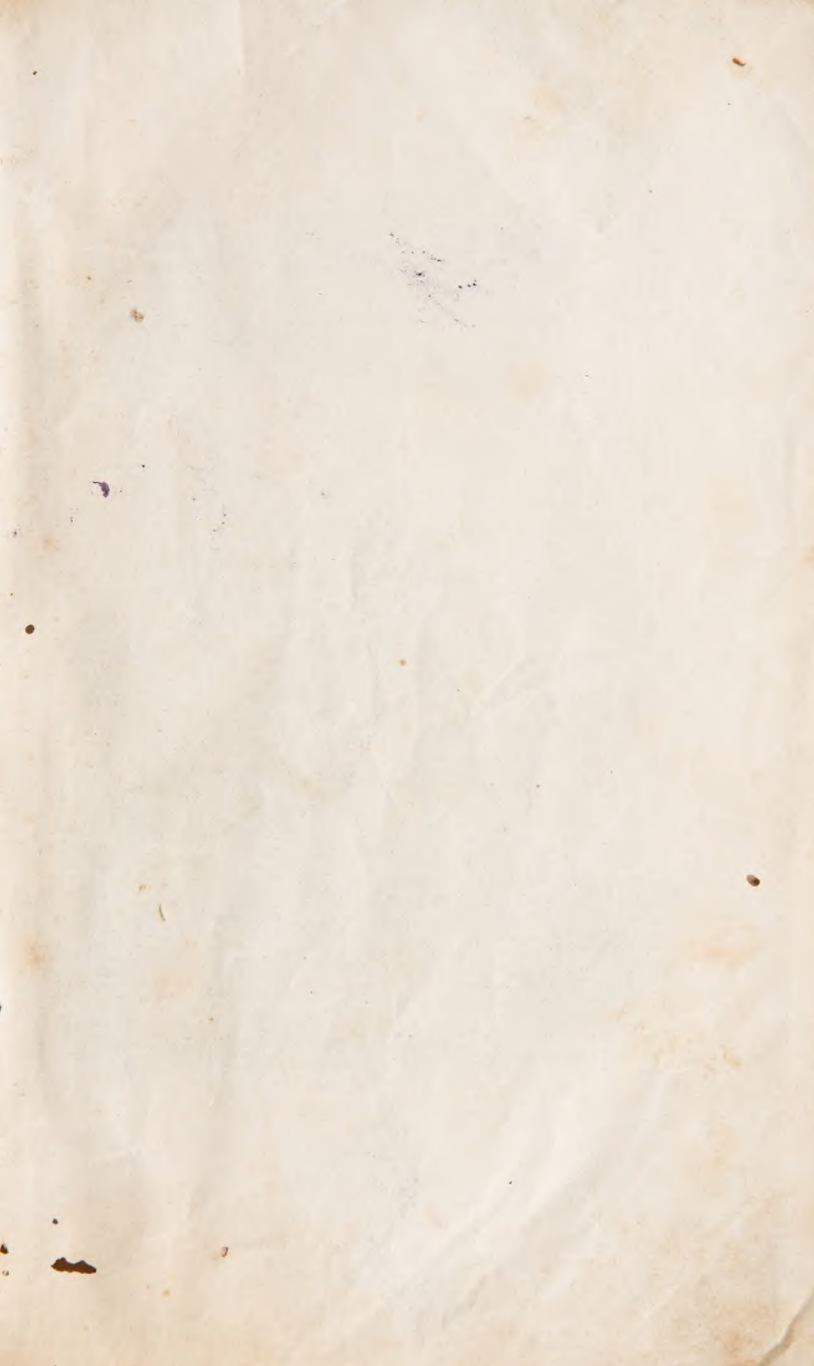

Н.КРІОНА ПАПА НИКОЛА

№ 1060

ENG5

ВИБА КОКХ
М. ОАТАТЕ

Η
ΑΝΑΚΑΛΥΨΙΣ
ΤΗΣ
ΑΜΕΡΙΚΗΣ.

~~~~~

ΔΙΗΓΗΣΙΣ Α΄.

—

Νικόλαος (κράζει). Ἀλέξανδρε! Χαρίλαε! Ἀντώνιε! Χρίσε!
τρεχᾶτε, τρεχᾶτε.

Χαρίλαος. Τί εἶναι;

Νικόλαος. Τρεχᾶτε! Ὁ πατήρ θά μᾶς διηγηθῇ ἱστορίαν.

Ὅλοι. Ἄ!

Ἀντώνιος. Πάτερ, νά κράζω καὶ τοὺς ἄλλους;

Πατήρ. Μάλιστα, πῆγαινε.

Χρίστος. Τρέχα, τρέχα νά μὴν ἀργήτης.

Χαρίλαος (πρὸς τὸν Νικόλαον). Τί θά μᾶς διηγηθῇ ὁ πατήρ μας;

Νικόλαος. Ποῖος ἤξεύρει τί; Ὑποθέτω ὅμως ὅτι εἶναι κάμμία ἱστορία καθὼς τοῦ Ῥοβινσώνας.

Χαρίλαος (πηδῶν). Ὡ τί καλόν! τί ὠραῖον!

(Ἀντώνιος καὶ οἱ λοιποὶ — Ἀχιλλεὺς, Ἰωάννης, Περικλῆς, Πέτρος, Δημήτριος, Γεώργιος, Χαράλαμπος, Ἀνδρέας, Ἑλένη, — ἔρχονται τρέχοντες).

Τινεὶς ὁμοῦ. Θὰ μᾶς διηγηθῇ τίποτε ὁ πατήρ μας;

Πατήρ. Ναι, παιδιά μου, ἂν ἔχετε εὐχαρίστησιν.

Ὅλοι. Ὡ! πολλὴν εὐχαρίστησιν.

Ἑλένη. Ὅμως, πάτερ, πρέπει νὰ κράξω καὶ τὴν μητέρα, διὰ νὰ μὴν ἀναγκασθῇς νὰ ἐπαναλάβῃς τὴν διήγησίν σου.

Πατήρ. Μάλιστα, Ἑλένη μου! ἔχεις δίκαιον. Πρέπει καὶ ἡ μήτηρ σου νὰ ἦναι παροῦσα. Πήγαινε.

Ἀλέξανδρος (πρὸς τὸν Ἀντώνιον). Νὰ ἰδῇς ἂν δὲν ἦναι καμμία ἱστορία καθὼς τοῦ Ῥοδινσῶνος.

Ἀντώνιος. ὦ! τί ὠραῖον ἂν ἦναι ὡς ἐκείνη.

Ἐν τούτοις συνήχθη ὅλη ἡ οἰκογένεια. Ὅλοι ἐκάθισαν, καὶ ὅλων τὰ θέμματα ἐστρέφοντο πρὸς τὸν πατέρα, ὅστις ἤρχισεν ὡς ἀκολούθως.

Πατήρ. Αἱ! παιδιά μου· τί νομίζετε ὅτι θὰ σᾶς διηγηθῶ; *Ἰωάννης.* Πῶς ἡμποροῦμεν νὰ τὸ ἡξεύρωμεν;

Πατήρ. Ἀμέσως ἡμπορεῖτε νὰ τὸ εὑρήτε. — Θὰ σᾶς διηγηθῶ περὶ ἐνὸς τῶν περιεργωτάτων ἀνθρώπων τοῦ κόσμου· ἐνὸς εἰς τὸν ὁποῖον χρεωστοῦμεν μίαν τῶν μεγαλητέρων ἀνακαλύψεων ἀφ' ὅσας ποτὲ ἐγέναν, ἐνὸς εἰς τὸν ὁποῖον χρεωστοῦμεν πολλὰς ἀναπαύσεις τῆς ζωῆς μας, καὶ πολλῶν πραγμάτων γνώσεις, τὰς ὁποίας χωρὶς αὐτοῦ δὲν ἠθέλαμεν ἔχει. Ἐν ἐνὶ λόγῳ θὰ σᾶς διηγηθῶ περὶ — περὶ τίνος λοιπὸν φρονεῖτε ὅτι θὰ σᾶς διηγηθῶ;

Ἀλέξανδρος. Περὶ τοῦ Πέτρου Ἑλλου.

Πατήρ. Διατὶ νομίζεις ὅτι περὶ αὐτοῦ;

Ἀλέξανδρος. ὦ! διότι ἦτον περίφημος ἄνθρωπος, καὶ ἐφηύρε τὴν κατασκευὴν τῶν ὥρολογίων.

Ἀνδρέας. Γὰ ὁποῖα μᾶς διηγήθη ὁ πατήρ ὅτι ὠνόμασαν διὰ τοῦτο κατ' ἀρχὰς οἱ ἄνθρωποι αὐτὰ τῆς *Νυρεμβέργης*, διότι ὁ Ἕλλης ἦτον ἀπὸ τῆς *Νυρεμβέργης*, πόλιν τῆς *Βαυαρίας*.

Ἀχιλλεύς. Καὶ δὲν ὑπάρχουν τάχα καὶ μεγαλύτεραι ἀνακαλύψεις ἀπὸ αὐτὴν;

Ἑλένη. Ἠξεύρετε; βεβαίως ὁ πατήρ θὰ μᾶς διηγηθῇ περὶ ἐκείνου ὅστις ἐφηύρε τὰ ροδιάνα. Πῶς, πῶς τὸν ὠνόμαζον; τὸν *Γερμανὸν ἐκείνον*; . . .

Χαρίλαος. Ἄ! τὸν *Γύργεινον* ἐννοεῖς;

Ἰωάννης. ὦ! τῷ ὄντι! πρόσμενε νὰ σὲ διηγηθῇ ποῖος ἀνεκάλυψε τὸ πιλάριον.

Ἀνδρέας. Βλέπεις, πάτερ, ὅτι δὲν ἤξεύρομεν.

Πατήρ. Λοιπὸν ἄς σᾶς εἰπῶ ἐγὼ τὸ ὄνομά του. — Ὀνομάζεται *Κολόμβος*.

Ὅλοι. Ἄ!

Ἰωάννης. Τῷ ὄντι περίεργος πρέπει νὰ ἦναι ἡ ἱστορία, διότι ἀνέγνωσα κάτι περὶ αὐτοῦ.

Πατήρ. Ἐλπίζω ὅτι θὰ σᾶς ἀρέσει. Λοιπὸν ἀρχίζω.

Πρὸ τριῶν ἑκατονταετηρίδων ἔζη εἰς Ἰταλίαν, εἰς τὴν πόλιν *Γέρουαν*, ἄνθρωπός τις *Χριστόφορος Κολόμβος* ὀνομαζόμενος, τοῦ ὁποίου οἱ πρόγονοι ἦσαν ναῦται· διὰ τοῦτο καὶ αὐτὸς ἐκ νεαρᾶς τοῦ ἡλικίας ἠσθάνετο μεγάλην κλίσιν πρὸς τὴν ναυτικὴν καὶ ἐνηγκάλισθη τέλος πάντων αὐτὸ τὸ ἐπάγγελμα.

Ἐκτοτε ἀκόμη ἐδείκνυνεν ὅτι θέλει διακριθῇ ποτὲ εἰς τὴν τέχνην του· διότι εἶχεν ὅλας τὰς κλίσεις καὶ ὅλας τὰς μεγάλας ιδιότητας, ὅσαι χαρακτηρίζουν τὸν ἐπιτήδειον ναύτην καὶ τὸν ικανὸν ἄνθρωπον· ἦτον γενναῖος, ταχύς καὶ ἄσκνος· δὲν ἠγάπα τὴν βῆθυμον ζωὴν, καὶ τὴν θηλυπρεπῇ ἡδυπάθειαν· ἀπεστρέφετο ἐξ ἀρχῆς ὅλα τὰ ἡδύσματα ὅσα βεβαίως γαργαλίζουν τὸν λάρυγγα, ἀλλ' ἐξασθενοῦν τὴν ὑγίαν· ἐμίσει τὴν ἀργίαν, καὶ ὅλας τὰς μικρολόγους διατριβὰς, αἱ ὁποῖαι δὲν ἐπιφέρουν κάμμιαν ὠφέλειαν· καὶ ἡ προσφιλεστάτη σπουδὴ του ἀπέβλεπε πάντοτε εἰς πράγματα μὲ τὰ ὁποῖα ἤθελε ποτὲ ἠμπορέσει νὰ ὠφελήσῃ τὴν ἀνθρωπότητα.

Πληροφορηθεὶς δὲ, ὅτι, ὅστις θέλει νὰ διδαχθῇ τὰς ἐπιστήμας, ἔχει ἀνάγκην νὰ μάθῃ πρῶτον τὴν Ἑλληνικὴν καὶ Λατινικὴν γλῶσσαν, διότι εἰς αὐτὰς εὐρίσκοντο συγγεγραμμένα τότε τὰ πλεῖστα τῶν ἐπιστημονικῶν συγγραμμάτων, ἀφιερώθη ἀμέσως εἰς τὴν σπουδὴν αὐτῶν, καὶ ἐντὸς ὀλίγου εὐρέθη εἰς στάσιν ν' ἀρχίσῃ τὰς ἐπιστήμας. Τότε ἔπρεπε νὰ ἰδῇτε μὲ πόσῃ προθυμίᾳ ἐδέχετο κάθε λόγον ἐκ τοῦ στόματος τῶν διδασκάλων του· ἐντὸς ὀλίγου καιροῦ ἐδιδάχθη τὴν Γεωγραφίαν, τὴν Γεωμετρίαν, τὴν Ἀστρονομίαν καὶ τὴν Ζωγραφικὴν, καὶ εἰς τὸ δέκατον τέταρτον ἔτος τῆς ἡλικίας του, προικισμένος μὲ ὅλας τὰς εἰς τὸν πλοίαρχον ἀναγκαίας γνώσεις, ἦτον εἰς κατὰστασιν νὰ διοικήσῃ πλοῖον εἰς τὴν θάλασσαν.

Βλέπετε, τέκνα μου, τοιουτοτρόπως ἤρχισαν ὅλοι, ὅσοι ἔμελλον νὰ γίνουν μεγάλοι ποτὲ καὶ περίφημοι· ἐκ νεαρᾶς τῶν ἡλικίας διεκρίθησαν ἤδη· ὅθεν εἶναι ἀληθὴς καὶ ἡ κοινὴ παροιμία, « *Ἡ καλὴ ἡμέρα φαίνεται ἀπὸ τὴν αὐγὴν.* » Χαίρετε λοιπὸν καὶ σεῖς ὅταν συναισθάνεσθε τώρα ὅτι μὲ ζῆλον προπαρασκευάζεθε νὰ διατρέξετε ἔντιμον στάδιον, ὡς τότε ὁ νέος Κολόμβος· διότι τοιουτοτρόπως βεβαίως θέλετε φθάσει καὶ σεῖς ποτὲ, θεοῦ θέλοντος, εἰς ἔνδοξον τέρμα. Ἀλλ' ἂν δὲν ἠμπορῇτε πεπειθότως ἀκόμη νὰ ἔχετε τὴν τοιαύτην συναίσθησιν, σπεύσατε, ὦ! σπεύσατε νὰ τὴν ἀποκτήσετε· διότι ἴσως μετ' ὀλίγον θέλει πλέον παρέλθῃ διὰ πάντοτε ὁ ἀρμόδιος καιρὸς· διὰ πάντοτε ἀγαπητά μου τέκνα! ὦ! στοχασθῇτε ὁποία ζημία!

Ἀλλ' ἂς ἐπανέλθωμεν πάλιν πρὸς τὸν Κολόμβον μας. Προικισθεὶς μὲ τὰς ἀναγκαίας ναυτικὰς γνώσεις, ἔπλευσε κατὰ πρῶτον εἰς τὴν μεσόγειον θάλασσαν, ἐπειδὴ ἡ θαλασσοπορεία τῶν συμπατριωτῶν του δὲν ἐξετείνετο τότε μακρότερα. Τὰ ὅρια ὅμως τῆς μεσογείου ἦσαν πολλὰ στενὰ διὰ τοῦ πνεύματός του τὴν ἔκτασιν, φλεγομένου ἀπὸ ἐπιθυμίαν νὰ ἐκτελέσῃ πράγματα, ὁποῖα πρὸ αὐτοῦ κἀνεῖς δὲν ἐξετέλεσεν. Ἐξήτει εὐκαιρίαν μακρυτέρας θαλασσοπλοίας καὶ τὴν εὔρεν. Ἀφ' οὗ πρῶτον ἔπλευσεν εἰς τὰ ἀρκτικά μέρη ὅπου καὶ ἐξέτεινε μεγάλως τὰς γνώσεις του, κατετάχθη ἔπειτα εἰς τὸ πλήρωμα συγγενοῦς του τινὸς πλοιάρχου, ὅστις ὀπλίσας ἰδίαις δαπάναις πλοῖα, διέδραμε ποτὲ μὲν κατὰ τῶν Ἑνετῶν, ποτὲ δὲ κατὰ τῶν Τούρκων.

Περικλῆς. Τί ἐστὶ διέδραμε;

Πατήρ. Περιεφέρετο εἰς τὴν θάλασσαν ἄνω καὶ κάτω, παραμονεύων τὰ ἐχθρικά πλοῖα, διὰ νὰ τὰ κυριεύσῃ ὡσάκις ἐδύνατο.

Περικλῆς. Ναί, καθὼς ἀνεγνώσαμεν ὅτι παρεμόνευε καὶ ὁ ῥοδνέϋς τὰ πλοῖα τῶν Ἰσπανῶν.

Πατήρ. Μάλιστα! Εἰς ἓνα τῶν περιπλῶν τούτων ὀλίγον ἔλειψε ν' ἀπολέσῃ τὴν ζωὴν του ὁ νέος Κολόμβος, ἂν ἡ θεία πρόνοια δὲν ἤθελε τὸν διαφυλάξῃ διὰ μεγαλητέρας, καὶ σπουδαιοτέρας ἐπιχειρήσεις. Εἰς πεισματώδη μάχην κατὰ τῶν Ἑνετῶν, εἰς τὴν ὁποίαν ἔδειξεν ὁ νέος ἥρωας μας θαύματα ἀνδρείας, ἐνεπρήσθη τὸ

πλοῖόν του συγχρόνως μὲ τὸ ἐχθρικόν, τὸ ὅποιον ἐκαίετο ὅταν ἐπέπλευσε κατ' αὐτοῦ.

Ἡξέυρετε τί σημαίνει ἐπίπλους;

Ἀνδρέας. Μάλιστα. Ὅταν τὸ ἐν πλοῖον ὀρμᾷ καὶ ρίπτῃ τὰς ἀρπάγας κατὰ τοῦ ἄλλου, ὥστε αὐτὸ δὲν ἡμπορεῖ νὰ λυθῇ πλέον, καὶ εἰς τὰ καταστρώματα οἱ ναῦται μάχονται καὶ πυροβολοῦνται, ἕως ὅτου τὸ ἐν μέρος νὰ παραδοθῇ εἰς τὸ ἐναντίον αἰχμαλώτον.

Πατήρ. Αὐτὸ εἶναι! φαντασθῆτε λοιπὸν δύο κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον ἡνωμένα πλοῖα ν' ἀνάψουν εἰς τὸν ἴδιον καιρὸν, καὶ νὰ μὴν ὑπάρχῃ ἄλλο πλοῖον πλησίον διὰ νὰ σώσῃ τὸ πλήρωμα.

Εἰς τοιοῦτον φρικώδη κίνδυνον εὐρέθη ὁ Κολόμβος τότε· ἀλλὰ τί νομίζετε ὅτι ὁ ἐπικείμενος θάνατος τὸν ἐθροῦθησε; Παντελῶς! Τότε μάλιστα ἀνέπτυξεν ὅλην του τὴν δραστηριότητα. Ρίπτεται εἰς τὴν θάλασσαν, ἀρπάζει ἐπιπλέον κωπῖον, καὶ βοηθούμενος μὲ τοῦτο, φθάνει κολυμβῶν εἰς τὴν ξηρὰν, ἀπέχουσιν δύο θαλάσσια μίλια.

Ἀχιλλεύς. Πόσον διάστημα εἶναι κυρίως τὸ θαλάσσιον μίλιον;

Πατήρ. Τρία τέταρτα τοῦ Γεωγραφικοῦ. (*) Ἡ ξηρὰ εἰς τὴν ὁποίαν ἐσώθη ὁ Κολόμβος ἦτον ἡ ἀκτὴ τῆς Πορτογαλλίας· εὐθὺς δ' ὡς συνῆλθε καὶ ἀνέλαβε τὰς δυνάμεις του, ἐκίνησε πρὸς τὴν μητρόπολιν τοῦ βασιλείου, πρὸς τὴν —

Ἑλένη. Λισαβόνη.

Πατήρ. Ναί! Ἡ περίστασις αὕτη συνετέλεσε πολὺ βεβαίως εἰς τὸ νὰ προσδιορίσῃ τὸ μέγα στάδιον, εἰς τὸ ὅποιον ἐπομένως ἔμελλε νὰ εἰσέλθῃ. Καὶ τοῦτο παράδειγμα, ὅτι ἡ θεία πρόνοια ἔχει ἀγαθοὺς σκοποὺς πάντοτε, ὅταν ἐνίοτε μᾶς ρίπτῃ εἰς δυστυχίας. Ἀκούσατέ με μὲ προσοχὴν, καὶ θέλετε ἰδῆ, ὅτι προφανῶς αὐτὸ τοῦτο συνέβη καὶ εἰς αὐτὴν τὴν περίστασιν.

Οἱ Πορτογάλλοι ἦσαν κατ' ἐκείνον τὸν καιρὸν, οἱ ἐμπειρότεροι καὶ τολμηρότεροι θαλασσοπόροι· ἐτόλμων νὰ πλέωσιν εἰς τὸν τότε ἀκόμη σχεδὸν ἄγνωστον, μέγαν Ἀτλαντικὸν ὠκε-

(*) Εἰς μίαν μοῖραν περιέχουσιν 15 Γεωγραφικὰ ἢ Γερμανικὰ μίλια, ἀριθμοῦνται 20 θαλάσσης μίλια.

ανόν, μακρύτερ' ἀφ' ὅλα τὰ ἄλλα ἔθνη, καὶ ἀντεμειφθησαν ἀνακαλύψαντες δύο ὠραίας νήτους, τὴν *Πορτοσάντην* καὶ τὴν *Μαδέραν*.

Χαράλαμπος. Ἐκεῖνας, πλησίον εἰς τὴν Ἀφρικὴν;

Πατήρ. Ἐκεῖνας, μάλιστα. — Ἡμέρα τῇ ἡμέρᾳ ἤβξανεν ἡ ἐπιθυμία τῶν ἀνακαλύψεων τῶν τολμηρῶν αὐτῶν ἀνθρώπων, καὶ τέλος πάντων ἀπεφάτισαν νὰ δοκιμάσουν ἂν δὲν ἦναι δυνατὸν νὰ εὑρουν δίοδον διὰ θαλάσσης εἰς τὰς *Ανατολικὰς Ἰνδίας*.

Δημήτριος. Νομίζω ὅτι δὲν ἐχρειάζοντο πολὺ νὰ συλλογισθοῦν διὰ νὰ τὴν εὑρουν.

Πατήρ. Πῶς τοῦτο;

Δημήτριος. Ἄς ἄνοιγον τὸν χάρτην τοῦ ἡμισφαιρίου νὰ ἰδοῦν ὅτι πρέπει νὰ παραπλεύσουν κάτω τὴν Ἀφρικὴν, ἔπειτα περὶ τὸ ἀκρωτήριο τῆς καλῆς *Ἑλπίδος*, καὶ ἀπὸ τὸ ἄλλο μέρος τῆς Ἀφρικῆς πρὸς τὸ ἐπάνω, καὶ ἔφθανον.

Πατήρ. Ἐχεις τῷ ὄντι δίκαιον, τέκνον μου. — Περίεργον εἶναι ὅτι πρὸ καιροῦ οἱ ἄνθρωποι ἦσαν ἠναγκασμένοι νὰ σκέπτωνται ἕνα αἰῶνα ὁλόκληρον διὰ νὰ εὑρουν ὅ,τι ἡμεῖς σήμερον ἐννοοῦμεν ἐκ πρώτης ὀψευς.

Ἰωάννης. Ναί, τὸ πιστεύω, ἐπειδὴ ἔχομεν ἡμεῖς τὸν πίνακα τῆς Ἀφρικῆς ἐμπρός μας, καὶ ἐπειδὴ ἤξεύρομεν, ὅτι ἡμποροῦμεν νὰ τὴν περιπλεύσωμεν.

Πατήρ. ὦ! Ἄκουσ' ἐδῶ, Δημήτριε, τί μᾶς λέγει αὐτός. Πῶς; δὲν εἶχον ἐκεῖνοι οἱ ἄνθρωποι πίνακας τῆς Ἀφρικῆς, καὶ δὲν ἤξευρον ὅτι ἡμποροῦν νὰ πλεύσουν γύρω τοῦ ἀκρωτηρίου;

Ἰωάννης. Βέβαια ὄχι! καὶ διὰ τοῦτο ἤθελαν νὰ δοκιμάσουν τότε ἂν ἡμποροῦν νὰ πλεύσουν κάτω τῆς Ἀφρικῆς πρὸς τὰς ἀνατολικὰς Ἰνδίας.

Ἀχιλλεύς. Καὶ ἀπὸ τὴν παλαιὰν Γεωγραφίαν ἤξεύρομεν ὅτι ἄλλο τε ἦτον τῆς Ἀφρικῆς γνωστὸν μόνον τὸ ἀρκτικὸν μέρος, καὶ ὀλίγον τι τῆς Λιβυθίας. Ἄν ὅμως πρὸς τὸ μεσημβρινὸν μέρος τελειόνῃ που ἡ ξηρὰ, ἡ ἂν ἐκτείνεται ὡς τὸν νότιον πόλον, δὲν ἤξευραν διόλου οἱ παλαιοί. (*)

(*) Διηγοῦνται τινές, ὅτι διὰ προσταγῆς Αἰγυπτίου τινὸς βασιλέως, περιέπλευσαν τὰ πλοῖα τῶν Φοινίκων ὅλην τὴν Ἀφρικὴν· ἀλλ' ἡ ἀλήθεια τούτου δὲν εἶναι ἀποδεδειγμένη.

Πατήρ. Ναί, φίλε μου, ἐάν τὸ πρᾶγμα ἔχῃ οὕτω, καὶ ἡμεῖς καὶ σὺ δηλαδή καὶ ἐγώ, ἐάν εἴχωμεν ζήτησι τότε, δὲν ἠθέλαμεν ἡξεύρει περισσότερα ἀπ' ἐκείνους· διότι θὰ ἦτον τὸ ἴδιον ὡς νὰ ἠθελε μᾶς ἐρωτήσει τις τώρα, ἂν, καὶ κατὰ τέρα τρόπον, ἡμπορῇ νὰ πλεύσῃ εἰς τὰς *Ανατολικὰς Ἰνδίας*, περιπλέων πρὸς ἄρχοντα τὴν *Αμερικὴν*, ἢ πλέων ἐπάνω τῆς *Εὐρώπης* καὶ τῆς *Ἀσίας*; δύνανται νὰ μ' ἀποκριθῇς εἰς αὐτάς τὰς ἐρωτήσεις διὰ τοῦ χάρτου σου;

Δημήτριος. Ὁχι!

Πατήρ. Καὶ διατί ὅχι;

Δημήτριος. Διότι εἰς τοὺς χάρτας δὲν φαίνεται ἂν ἐπάνω τῆς *Αμερικῆς* καὶ *Ἀσίας* ὑπάρχῃ ἡ ὅχι θάλασσα ἀνοικτή.

Πατήρ. Καὶ διατί νὰ μὴ φαίνεται αὐτὸ εἰς τοὺς χάρτας;

Δημήτριος. Διότι ἴσως δὲν ἡξεύρει κ' ἐκεῖνος ὅστις τοὺς κατεσκεύασεν.

Πατήρ. Αὐτὸ πιστεύω κ' ἐγώ. Διατί ὅμως νὰ μὴν τὸ ἡξεύρῃ; Ἄς ἀνεγίνωσκε τὰς περιγραφὰς τῶν περιηγητῶν, ὅσοι ἐπλεύσαν πρὸς ἐκεῖνα τὰ μέρη.

Δημήτριος. Ἴσως κἀναίς νὰ μὴν ἐπλεύσεν ἀκόμ' εἰς αὐτά.

Πατήρ. Βλέπεις λοιπόν; Καταλαμβάνεις τώρα διατί πρὸ 300 ἐτῶν ἔπρεπε νὰ δοκιμάσουν οἱ ἄνθρωποι διὰ νὰ ἰδοῦν ἂν ἦτον δυνατὸν νὰ περιπλεύσουν τὴν *Ἀφρικὴν*, διὰ νὰ φθάσουν εἰς τὰς *Ανατολικὰς Ἰνδίας*;

Δημήτριος. Ναί.

Πατήρ. — Ὡς ἔφθασε λοιπὸν ὁ Κολόμβος εἰς τὴν *Λισαβόνην*, συνέδεσε διὰ τῶν ἐπιστημονικῶν του γνώσεων καὶ διὰ τῆς ἀγχινοίας του, φίλιαν μὲ πολλοὺς ἐμπείρους ναυτικούς, καὶ συνδιέλεγετο συνεχῶς μὲ αὐτοὺς περὶ σκοπούμενης δοκιμῆς διὰ τὴν ἀνακάλυψιν διάπλου εἰς τὰς *Ανατολικὰς Ἰνδίας*.

Περικλῆς. Καὶ πῶς ἐπῆγαινον ἔως τότε εἰς τὰς *Ἰνδίας*;

Πατήρ. Κατ' ἐκεῖνον τὸν καιρὸν οἱ Ἕνετοὶ μόνον εἶχον οἰκειοποιηθῇ τὸ ἐμπόριον τῶν *Ανατολικῶν Ἰνδιῶν*· ἐλάμβανον δὲ τὰ *Ἰνδικὰ* προϊόντα διὰ τῆς ἐρυθρᾶς καὶ μεσογείου θαλάσσης. Ἄλλ' αἱ δύο αὗται θάλασσαι, καθὼς ἡξεύρετε, δὲν συνέχονται μετα-

ξύ των, τὰς χωρίζει δὲ οὐ μικρὰ ξηρὰς ἔκτασις. Ὅταν λοιπὸν ἔφθανον τὰ πλοῖα ἀπὸ τὰς Ἰνδίας διὰ τῆς ἐρυθρᾶς θαλάσσης ἕως εἰς τὴν ξηρὰν ἐκείνην, ἔπρεπε ν' ἀποφορτωθοῦν ἐκεῖ αἱ πραγματεῖαι, καὶ νὰ μετακομισθοῦν διὰ ξηρᾶς, ἢ δι' αὐλάκων εἰς πλοιάρια, σχεδὸν ἕως εἰς τὴν Ἀλεξάνδρειαν τῆς Αἰγύπτου, ὅπου ἐπεβιβάζοντο πάλιν εἰς μεγάλα πλοῖα καὶ μετεφέροντο διὰ τῆς μεσογείου θαλάσσης εἰς τὴν Ἑνετίαν.

Αὐτὰ ὅμως τὰ πολλὰ φορτώματα καὶ ἀποφορτώματα καὶ ἡ διὰ ξηρᾶς μεταφορὰ ἐκ τῆς ἐρυθρᾶς θαλάσσης ἕως τὴν Ἀλεξάνδρειαν, ἐδυσκόλευον τὸ ἐμπόριον τῶν Ἀνατολικῶν Ἰνδιῶν πολὺ ὅθεν δικαίως ἐθεωρεῖτο ὡς ἀναγκαιοτάτη ἡ εὐρεσις συνεχοῦς θαλασσίου ὁδοῦ πρὸς ἐκεῖ.

Ἀλλὰ συνέβη καὶ ἄλλη περίστασις, ἡ ὁποία ὤθησεν ἔτι μᾶλλον τὸν Κολόμβον πρὸς τὸν μέγαν προορισμὸν του. Ἐνυμφεῦθη δηλαδὴ τὴν θυγατέρα ἐνὸς τῶν πρώτων πλοιάρχων ἀπὸ τοὺς ἀνακαλύψαντας τὰς νήσους, *Πορτοσάντην* καὶ *Μαδέραν*. Οὕτως ἔλαβεν εἰς χεῖράς του τὰ ἡμερολόγια τῆς περιηγήσεως, καὶ τοὺς θαλασσίους πίνακας τοῦ ἐμπείρου τούτου ἀνδρός· σπουδάζων δὲ ἀδιακόπως αὐτὰ, συνέλαβε μεγάλην ἐπιθυμίαν ν' ἀνακαλύψῃ καὶ αὐτὸς τόπους, καὶ νὰ πλεύσῃ νὰ ἰδῇ τὰς νεωστὶ ἀνακαλυφθεῖσας αὐτὰς νήσους. Ἀπέπλευσε λοιπὸν πάλιν καὶ μετέβη εἰς τὴν Μαδέραν, ὅπου διατρίψας ἔτη τινά, ἐμπορεύθη ἐπικερδῶς, πλέων ποτὲ μὲν εἰς τὰς Καναρίους νήσους, ποτὲ δὲ εἰς τὰς παραλίας τῆς Ἀφρικῆς, καὶ πότε πάλιν εἰς τὰς Ἀζώρας.

Μήτηρ. Τὸν συνώδευε καὶ ἡ σύζυγός του;

Πατήρ. Δὲν πιστεῦω, διότι κἀνεῖς τῶν ἱστοριογράφων του δὲν τὸ λέγει.

Μήτηρ. Ἄς τὸν ἀφήσωμεν λοιπὸν νὰ ταξειδεύῃ καὶ ἀπόψῃ ἀκόμη μόνος, καὶ ἀκολουθήσατέ με εἰς τὸν κῆπον, ὅπου μᾶς περιμένει ἡ ἐργασία μας.

Ἑλένη. ὦ! *Μήτηρ!* καὶ τώρα πάλιν μᾶς κάμνεις ἀπαράλλακτα καθὼς καὶ εἰς τὴν ἱστορίαν τοῦ Ροβινσώνο· μᾶς φωνάζεις πάντοτε ὅταν θ' ἀρχίσει ἡ ἱστορία.

Ἀλέξανδρος. ὦ! Ἄφες, *Ἑλένη.* Τὸ κάμνει διὰ νὰ μᾶς συνηθίσῃ εἰς τὴν ὑπομονήν· δὲν τὸ ἡξεύρεις;

Ἑλένη. Ναί, ὅμως. — — —

Ὁλοι ὁμοῦ. Τὴν ἐργασίαν! τὴν ἐργασίαν! τὴν ἐργασίαν!

ΔΙΗΓΗΣΙΣ Β'.

Πατήρ. Ἐνῶ ὁ Κολόμβος κατεγίνετο εἰς τὰς μικρὰς ἐκδρομὰς του ἀπὸ τὰς Κανχρίους νήσους, ἐνησχόλει τὴν ψυχὴν του ὁ μέγας στοχασμὸς, τὸν ὅποιον εἶχε συλλάβει ὁ τολμηρὸς καὶ ἀνήσυχος νοῦς του εἰς τὴν Λισαβόνην ἀκόμη.

Πῶς! ἔλεγε πολλάκις πρὸς ἑαυτόν, δὲν ὑπάρχει ἄραγε πλησιέστερος θαλάσσιος δρόμος διὰ τὰς Ἰνδίας ἀπὸ τὸν περίπλου τῆς Ἀφρικῆς, τὸν ὅποιον οἱ Πορτογάλλοι ζητοῦν; πῶς; ἐὰν πλεύσω ἀπ' ἐδῶ κατ' εὐθείαν πρὸς δυσμὰς, καὶ πάντοτε πρὸς δυσμὰς διὰ μέσου τοῦ Ἀτλαντικοῦ Ωκεανοῦ, δὲν ἤθελα τέλος πάντων φθάσει εἰς ξηράν, ἡ ὁποία ἤθελεν εἶσθαι αἱ Ἰνδαὶ αὐταὶ, ἡ ἄλλη συνεχομένη μὲ τὰς Ἰνδίας; Ἡ γῆ εἶναι σφαιροειδὴς, ἔθεν εἶναι πιθανὸν ὅτι ὁ θεὸς ἐδημιούργησε καὶ ἀπὸ τὸ ἄλλο αὐτῆς μέρος ξηράν ἐπὶ τῆς ὁποίας ζοῦν ὁμοίως καὶ ἄνθρωποι, καὶ ἄλλα πλάσματα. Εἶναι πιθανὸν ὅλον τὸ ἄλλο ἡμισφαίριον νὰ καλύπτεται ἀπὸ μόνην θάλασσαν; Ὅχι βεβαίως! αἱ Ἰνδαὶ πρέπει νὰ ᾖναι πολλὰ μεγαλῆτεροι ἀφ' ὅ,τι στοχαζόνται οἱ ἄνθρωποι, καὶ τὸ ἀνατολικὸν αὐτῶν μέρος ἐκτείνεται βεβαίως πολὺ πλησιέστερα πρὸς τὴν Εὐρώπην. Ἄν λοιπὸν πλεύσω ἀπ' ἐδῶ κατ' εὐθείαν πρὸς δυσμὰς, βεβαίως θέλω φθάσει εἰς τὰς Ἰνδίας.

Οὗτος ἦτον ὁ πρῶτος λόγος διὰ τὸν ὅποιον ἐφρόνει ὅτι πρέπει νὰ ὑπάρχη καὶ ἀπὸ τὸ ἄλλο μέρος τῆς γῆς ξηρά· ἀλλὰ δὲν ἦτον ὁ μόνος, διότι διάφοραι ἄλλαι σκέψεις καὶ παρατηρήσεις τὸν ἐνίσχυον· αἱ πρώτισται δὲ ἦσαν αἱ ἀκόλουθοι. Πορτογάλλος τις πλοίαρχος πλεύσας ποτὲ εἰς τὴν Ἀτλαντικὴν θάλασσαν ὑπὲρ τὸ σῦνθηες μακρὰν πρὸς δυσμὰς, εῖρεν εἰς τὸ πέλαγος κοιμάτιον ξύλου ἐντέχνως γεγλυμμένον· ἔπλεε δὲ τὸ ξύλον ὠθούμενον ἀπὸ δυτικὸν ἄνεμον, ὅθεν ἐσυμπέρανεν, ὅτι πρὸς δυσμὰς πρέπει νὰ ὑπάρχη ξηρὰ κατοικουμένη ἀπὸ ἀνθρώπους. Ὁ γυναικάδελφος τοῦ Κολόμβου εἶρε καὶ αὐτὸς πλεύσας δυτικῶς τῆς Μάδερας ὁμοιον ξύλον, ὠθούμενον ὁμοίως πρὸς αὐτόν ὑπὸ πνοῆς δυτικοῦ ἀνέμου.

Ὁμοίως καὶ εἰς τὴν παραλίαν τῶν Ἀζωρίων νήσων, — ἐλπίζω ὅτι ἐνθυμεῖσθε ποῦ κεύνται αὐταὶ αἱ νῆσοι.

Χαρίλαος. Μάλιστα, εἰς τὸν Ἀτλαντικὸν Ωκεανὸν μεταξὺ Εὐρώπης καὶ Ἀμερικῆς. Δὲν τὰς ὀνομάζουν καὶ νήτους τοῦ Ἰέρακος;

Πατ. Μάλιστα, εἰς τὰς δυτικὰς παραλίας λοιπὸν τῶν νήσων τούτων εὗρισκον οἱ πλεόντες ἀπὸ καιρὸν εἰς καιρὸν δένδρα ἐκρίζωμένα, εἶδους ἕως τότε πάντα ἀγνώστου, τὰ ὅποια παρομοίως ὠθοῦντο ἐκεῖ ἀπὸ δυτικὸν ἄνεμον. Τέλος — καὶ τοῦτο καθίστα πιθανότατον τὸν συμπερασμὸν τοῦ Κολόμβου — ἐρρίφθησαν ἀπὸ τὴν θάλασσαν εἰς τὸν αἰγιαλὸν τῶν Ἀζωρίων καὶ δύο πτόματ' ἀνθρώπων, τῶν ὁποίων ὁ σχηματισμὸς οὔτε μὲ Εὐρωπαϊκὸν, οὔτε μὲ Ἀσιανὸν, οὔτε μὲ Ἀφρικανὸν ὁμοιάζει.

Ταύτας τὰς παρατηρήσεις συνάγων ἐπιμελῶς ὁ Κολόμβος, ἐσκέπτετο περὶ αὐτῶν ἡμέραν καὶ νύκτα, παρέβαλε μὲ αὐτὰς ὅλας τὰς περὶ Ἰνδιῶν εἰδήσεις, ὅσας εὗρισκεν εἰς τοὺς παλαιούς καὶ νέους συγγραφείς, καὶ ἐκ τούτων καὶ μετέβαλλε τὸν συμπερασμὸν τοῦ εἰς πεποιθητὴν στερεάν. Μ' ὅλον τοῦτο δὲν ἐλητμόνησεν, ὅτι ἀνθρώπινον τὸ ἀμαρτάνειν, καὶ ὅτι τέσσαρες ὀφθαλμοὶ βλέπουν καλλήτερα ἀπὸ δύο. Ὅθεν δυσπιστῶν μετριοφρόνως εἰς τὸν συλλογισμὸν τοῦ, ἐζήτησε τὴν συμβουλὴν ἀνδρός, τοῦ ὁποίου ἡ φρόνησις καὶ ἡ μάθησις ἐφημιζέτο δικαίως κατ' ἐκείνην τὴν ἐποχὴν. Οὗτος ὀνομάζετο *Παῦλος*, καὶ ἦτον ἱερεὺς εἰς τὴν Φλωρεντίαν, πόλιν τῆς Ἰταλίας. Ὁ νουνεχὴς αὐτὸς ἄνθρωπος εὗρε τοὺς λόγους τοῦ Κολόμβου σπουδαιοτάτους καὶ ὁ ἴδιος αὐτὸς τὸν ἐκονοποίησε καὶ τινὰς ἄλλας εἰδήσεις, διὰ τῶν ὁποίων ἐνίσχυεν ἔτι μᾶλλον τὸν συμπερασμὸν τοῦ καὶ τὸν παρεκίνησε νὰ ἐπιχειρησθῇ τὸ μέγα ἔργον τῆς ἀνακαλύψεως τῶν ἀγνώστων ἐκείνων γαιῶν χωρὶς ἄλλης ἀναβολῆς.

Ἐκτότε λοιπὸν ἀπεφάσισεν ὁ Κολόμβος τὴν ἐκτέλεσιν τοῦ σχεδίου τοῦ. Πρὸς τοῦτο ὅμως εἶχε χρεῖαν προπαρασκευῶν, αἱ ὅποιαι ὑπερέβαινον τὰς χρηματικὰς τοῦ δυνάμεις· ὅθεν ἦτον ἀναγκαῖον νὰ προβληθῇ τὸ πρᾶγμα εἰς κυβέρνησιν τινι, διὰ νὰ ἐνεργηθῇ ὑπ' αὐτῆς. Ἀλλὰ ποῖαν νὰ προτιμήσῃ; Χωρὶς νὰ διστάσῃ ἀπεφάσισε νὰ χρηρηγήσῃ τὴν ὠφέλειαν τῶν ἀνακαλύψεων τὰς ὁποίας

ἐμελέτα, εἰς τὴν πατρίδα του μᾶλλον παρὰ εἰς ἄλλο κράτος. Ἐπρόβαλεν ἐπομένως τὸ πρᾶγμα εἰς τὴν Βουλὴν τῆς Γένουας, καὶ παρεκάλεισε νὰ τῷ δοθῇ βοήθεια, καὶ τ' ἀναγκαστῇ ἔξοδα πρὸς ἐκτέλεσιν. Ἀλλ' ἡ Βουλὴ δὲν ἐνόησε τῶν λόγων του τὴν σπουδαιότητα καὶ ἐθεώρησε τοῦ μεγάλου τούτου ἀνδρὸς τὸ πρόβλημα ὡς ὀνειροπόλημα μάταιον, ὅθεν καὶ ἀπέβαλε τὴν αἴτησίν του.

Ἀλλὰ τοῦτο δὲν ἐλάττωσε τὴν προθυμίαν τοῦ Κολόμβου οὔτε τὸν ἐτάρχζε καὶ μετὰ τὴν συνειδήσιν ἐλαφρὰν ἀφοῦ ἐξετέλεσε τὸ πατριωτικὸν χρέος, μετέβη εἰς τὴν Λισαβόνην, διὰ νὰ ἐκθέσῃ τὸ σχέδιόν του εἰς διοικήσιν, ἡ ὁποία τότε ὑπὲρ ὅλας τὰς ἄλλας ἠσχολεῖτο περὶ τοιαύτας ἐπιχειρήσεις. Αὕτη ἤκουσε μὲν τὸ πρόβλημά του μετὰ μεγάλῃ τέρας πρωτοχῆς, ἀλλ' ἀφ' οὗ ἐξετάσας μετὰ ἀκριβείαν καὶ ἔμαθε παρ' αὐτοῦ ὅλον του τὸν σκοπὸν, ἐβουλεύθη ἐναντίον του αἰσχροὺν προδοσίαν· ἀπεφάσισε νὰ τὸν γερύσῃ τῆς τιμῆς τῶν μεγάλων ἀνακαλύψεών του καὶ νὰ τὴν οἰκειοποιήθῃ ἡ ἰδίᾳ. Ὅθεν ἠτοίμασε μετὰ μεγάλην ταχύτητα πλοῖον, καὶ ἀνέθετο εἰς ἄλλον πλοίαρχον νὰ ἐκτελέσῃ τοὺς σκοποὺς τοῦ Κολόμβου. Καὶ αὐτὸς μὲν ἀπέπλευσεν· ἀλλὰ μὴ ἔχων τὴν εὐφυΐαν οὐδὲ τὴν τόλμην ἐκείνου, τοῦ ὁποίου τὸ ἔργον ἀνέλαβε, ἀπελπίσθη μετ' ὀλιγοχρόνιον πλοῦν πρὸς τὰ δυτικὰ μέρη, καὶ ἐπέστρεψε τεθλιμμένος εἰς τὴν Λισαβόνην.

Χρῖστος. ὦ! ὠραῖον.

Πατ. Τὸ τί;

Χρῖστος. Ὅτι οἱ μωροὶ Πορτογάλλοι δὲν κατώρθωσαν ν' ἀπατήσουν τὸν δυστηχῆ Κολόμβον.

Πατ. Τοῦτο βέβαια πρέπει νὰ μᾶς ἀρέσῃ. Ὅμως τέκνον μου, δὲν πρέπει νὰ περιφρονήσωμεν ὅλους τοὺς Πορτογάλλους, διότι πρὸ τριακοσίων ἐτῶν, δύο ἢ τρεῖς μωροὶ αὐτῶν σύμβουλοι, ἐσυμβούλευσαν κακῶς τὸν βασιλέα των νὰ πράξῃ ὅ,τι ἴσως μετ' ἀποστραφὴν εἶδεν ὅλον τὸ λοιπὸν ἔθνος.

Χρῖστος. Ἐκείνους ἐννοῶ καὶ ἐγώ.

Πατ. Κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον ἔχεις δίκαιον· διότι τῷ ὄντι ἦτον ἡ πράξις των αὐτῇ οὐτιδανὴ ἀπάτη πρὸς τὸν Κολόμβον· λυπηθεὶς δ' αὐτὸς μεγάλως καὶ ἀγανακτήσας, ἀνεχώρησεν εὐθὺς ἀπὸ

τὴν αὐλὴν ἣ ὁποία προσεφέρθη τότεν αἰσχροῦς πρὸς αὐτὸν, καὶ ἦλθεν εἰς τὴν Μαδρίτην.

Ἐλένη. Ἄ! εἰς τὴν Ἰσπανίαν!

Πατ. Ναί, εἰς τὴν Ἰσπανίαν. — Ἀλλ' ἐπειδὴ ἐφοβεῖτο μήπως δὲν γίνεαι δεκτὴ ἢ πρότασίς του οὐδ' ἀπὸ τὴν Ἰσπανικὴν διοίκησιν, ἔπεμψε τὸν ἀδελφὸν του Βαρθολομαῖον, κοινοποιήσας εἰς αὐτὸν ὅλον τὸ σχέδιόν του, εἰς τὴν Ἀγγλίαν, διὰ νὰ δοκιμάσῃ, ἂν ἤμπορῇ νὰ κατορθώσῃ τι καὶ ἐκεῖ.

Κατ' ἐκεῖνον τὸν καιρὸν ἐβασίλευεν εἰς τὴν Ἰσπανίαν Φερδινάνδος ὁ Καθολικὸς ἐπονομαζόμενος, ὑποπτος καὶ δειλὸς τὸν χαρακτῆρα, καὶ ἀνεπίδεκτος ἐπιχειρημάτων τῶν ὁποίων ἐδύνάτο ἡ ἐκδασίς νὰ φαίνεται ἀβέβαιος. Ἡ σύζυγός του Ἰσαβέλλα ἦτον μὲν πολὺ τολμηροτέρα, ἐξαρτᾶτο ὅμως ἐντελῶς ἀπὸ τὸν ἄνδρα της, καὶ ἀπέφευγε ὅ,τι δὲν ἤρεσκεν εἰς ἐκεῖνον.

Πρὸς τούτοις συνέπεσε καὶ ἄλλο τι δυστυχές, ὅτι ὁ βασιλεὺς τῆς Ἰσπανίας εὕρισκετο τότε εἰς πόλεμον μὲ τὸν τελευταῖον βασιλέα τῶν Μαυριτανῶν (*), ὅστις ἤρχεν εἰς τὴν Ἰσπανικὴν ἐπαρχίαν Γρανάδαν. Τὶ νὰ ἐλπίσῃ ὁ Κολόμβος εἰς τοιαύτας περιστάσεις καὶ ἀπὸ τοιοῦτον βασιλέα!

Μ' ὅλον τοῦτο ὁ Φερδινάνδος καὶ ἡ Ἰσαβέλλα τὸν ἐδέχθησαν μὲ μεγάλῃν φιλοφροσύνην καὶ ἤκουσαν τὰ προβλήματα του μὲ πολλὴν προσοχήν. Ἀλλὰ πρὶν τῷ δώσουν τελείαν καὶ θετικὴν ἀπάντησιν ἔκριναν εὐλογον, νὰ καθυποβάλουν τὰς προτάσεις του εἰς τὴν ἔρευναν ἀνδρῶν τινῶν, οἱ ὁποῖοι, κατὰ δυστυχίαν, ἦσαν ἐστερημένοι τῶν ἀναγκαίων περὶ τοῦ πράγματος γνώσεων, ὅθεν εἶρον κατὰ τοῦ δυστυχοῦς Κολόμβου μυρίας ἀνοήτους ἀντιλογίας.

Ὁ μὲν ἐβεβαίονεν, ὅτι ἡ θάλασσα μεταξὺ Εὐρώπης καὶ Ἰνδιῶν εἶναι τόσον ἀμέτρως μεγάλη, ὥστε καὶ μὲ τὸν εὐτυχέ-

---

(*) Οὗτοι ἦσαν ἔθνος καταγόμενον ἀπὸ τοὺς Ἄραβας ἐλθόντες τὸ πρῶτον εἰς τὸ ἄνω μέρος τῆς Ἀφρικῆς, καὶ ἐκεῖθεν εἰς τὴν Ἰσπανίαν, τῆς ἐποίας τὸ μεγαλύτερον μέρος ἐκυρίευσαν· ὀλίγον κατ' ὀλίγον ὅμως, ἐνδυναμωθέντες οἱ πρὶν ἐξουσιασταὶ τοῦ τόπου τούτου, μετὰ μακρὰς καὶ αἱματώδεις μάχας, τοὺς ἐβίασαν νὰ φύγουν ἐκεῖθεν, καὶ νὰ ἐπιστρέψουν πάλιν εἰς τὴν Ἀφρικὴν.

στατον πλοῦν ἐχρειάζετο τοῦλάχιστον τρία ἔτη ὁ Κολόμβος διὰ νὰ φθάσῃ ἀπὸ τὴν Εὐρώπην εἰς τὴν πλησιεστέραν ξηράν. Ὁ δὲ ἐδείκνυε τὸ σφαιροειδὲς σχῆμα τῆς γῆς, κ' ἐνόμιζεν, ὅτι, ὅστις θέλει νὰ πλεύσῃ πρὸς δυσμὰς, πρέπει νὰ πλεύσῃ κατωφερῶς, καὶ διὰ νὰ ἐπιστρέψῃ πάλιν εἶναι ἠναγκασμένος νὰ πλέῃ ἀνωφερῶς, καὶ ὅτι τοῦτο καὶ μὲ τὸν οὐριώτερον ἄνεμον εἶναι ἀδύνατον. Ἄλλοι πάλιν ἀδιακρίτως ἐτόλμησαν νὰ τὸν ἐρωτήσουν, ἂν θεωρῇ αὐτὸς τὸν ἑαυτὸν του σοφώτερον ἀπὸ τόσας μυριάδας ἀνθρώπων, οἱ ὅποιοι πρὸ αὐτοῦ ἐζῆσαν, καὶ νὰ τὸν εἰποῦν, ὅτι ἐὰν τῷ ὄντι ὑπῆρχεν εἰς τὸ ἄλλο ἡμισφαίριον ξηρά, δὲν ἤθελε μείνῃ κεκρυμμένη τόσους αἰῶνας.

Ὁ Κολόμβος εἶχεν ἀνάγκην ὅλης του τῆς σταθερότητος διὰ νὰ ὑποφέρῃ τὴν ἀνοησίαν καὶ τὴν ἀλαζωνείαν τῶν δικαστῶν του. Ὑπέμεινεν ὅμως μὲ ἀταραξίαν, θαυμασμοῦ ἀξίαν, καὶ ἀπεκρίνετο εἰς ἐκάστην εὐήθη ἀντιλογίαν τῶν μὲ σέβας καὶ μὲ ἐμβρίθειαν. Ἀλλὰ τί τὸ ὄφελος; ἀφ' οὗ ἐδαπάνησε πέντε ἔτη ματαίως, διὰ ν' ἀποδείξῃ εἰς τοὺς ἀμαθεῖς, ὅτι ὁ σκοπὸς του εἶναι ὀρθὸς καὶ φρόνιμος, καντήνησε τέλος πάντων ν' ἀκούσῃ μὲ πολλὴν του λύπην, ὅτι ἐδόθησαν εἰς τὸν βασιλέα κάκιστα πληροφορίαι, καὶ ἀπεπέμφθη μὲ τὴν ἀπάντησιν, ὅτι, ἐν ὅσῳ ὁ πόλεμος μετὰ τῶν Μαυριτανῶν διήρκει, δὲν ἐδύνατο ἡ Κυβέρνησις ν' ἀναλάβῃ κάμμιαν ἄλλην ἐπιχείρησιν.

Φαντασθῆτέ, τέκνα μου, τὴν θλίψιν τοῦ δυστυχοῦς Κολόμβου διὰ τὴν νέαν ἀποτυχίαν τῆς προσφιλεστάτης ἐλπίδος του. Τῷ ὄντι ἡ θλίψις του ἦτον μεγάλη, ἀλλὰ καὶ ἡ ἐπιμονή του ἔτι μεγαλητέρα. Ἀντὶ νὰ παραιτηθῇ τῆς τολμηρᾶς του προθέσεως, ἐτράπη πρὸς δύο Ἰσπανοὺς Δούκας, οἱ ὅποιοι εἶχον ἱκανὰ πλούτη, ὥστε νὰ ὀπλίσουν στολίσκον δι' ἀνακαλύψεις. Ὅμως καὶ αὐτοὶ ἢ τόλμην δὲν εἶχον ἱκανήν, ἢ πεποιθήσιν. Ἀπεβλήθη λοιπὸν καὶ ἀπὸ αὐτούς.

Ἀχιλλεύς. Δὲν ὑποφέρεται αὐτὸ, νὰ τὸν ἀποβάλλουν παντοῦ ἐνῷ τοὺς ἐπρότεινε τόσον θαυμάσια σχέδια.

Ἰωάννης. Θαυμάζω πῶς δὲν ἠγανάκτησε τέλος πάντων καὶ δὲν παραιτήσεν ὅλα τὰ σχέδιά του.

Πατ. Τότε δὲν θὰ ἦτον ὁ μέγας ἀνὴρ, ὅστις ἦτον. Εὐγενεῖς καὶ γενναῖαι ψυχαὶ (προσέξατε καλῶς εἰς τοῦτο, παιδιά μου) δὲν ἐκπληττόνται ποτὲ, καὶ δὲν μακρύνονται ἀπὸ τὸν δρόμον, ὅστις τὰς φέρει εἰς ἀξιώπαινον τέρμα, ὅσον μεγάλας δυσκολίας καὶ ἂν ἀπαντήσουν, ὅταν βλέπωσιν ὅτι δὲν εἶναι ἀνυπέρβλητοι. Καὶ ἡ ψυχρότης καὶ ἡ ἀγνωμοσύνη τῶν ἀνθρώπων, τὰς λυπεῖ μὲν, ἀλλ' οὔτε τῆς δραστηριότητος οὔτε τῆς τόλμης τῶν τὰς στερεῖ. Εἰς ὅλας τὰς ἐναντίας περιστάσεις ὅσαι ἐπισυμβαίνουν, εἰς ὅλα τὰ ἐμπόδια ὅσα ἐπιπροσθούσι, μένουν τὰ βλέμματά των ἀμετακινήτως προσηλωμένα εἰς τὸ μέγα ἀντικείμενον τὸ ὁποῖον προτιθενται ὡς τῶν ἀγώνων τῶν τέρμα. Ἰδοὺ τέκνα μου ὁ τύπος τοῦ μεγάλου καὶ ἐναρέτου ἀνδρός! Τοιοῦτος ἐφάνη καὶ ὁ ἥρωας τῆς ἱστορίας μου· ὑπέφερε γενναίως νὰ ἰδῇ παραγνωριζόμενον κ' ἐαυτὸν καὶ τὰ σχέδιά του, καὶ ἀπεφάσισε ν' ἀπέλθῃ μόνος του εἰς Ἀγγλίαν, διότι δὲν εἶχε λάβει ἀκόμη εἰδήσιν παρὰ τοῦ ἀδελφοῦ του. Ὁ ἀδελφός του οὗτος πλέων ἀπὸ τὴν Ἰσπανίαν εἰς τὴν Ἀγγλίαν, ἔπεσεν εἰς χεῖρας πειρατῶν, καὶ ἠχμαλωτίσθη. Μετὰ πολλὰ ἔτη μόλις ἀπελευθερωθεὶς ἔσπευσε μὲν ἀμέσως νὰ ἔλθῃ εἰς τὴν Ἀγγλίαν, ἀλλ' ἡ κατάσασίς του ἦτον τόσον ἐλεεινὴ, ὥστε ἐβιάσθη νὰ σχεδιάξῃ εἰς Λονδίνον γεωγραφικοὺς πίνακας, καὶ νὰ ζωγραφίσῃ, διὰ νὰ συνάξῃ ὀλίγον κατ' ὀλίγον ὅσα τὸν ἐχρειάζοντο πρὸς ἀγορὰν στολῆς μὲ τὴν ὁποίαν νὰ παρουσιασθῇ εἰς τὴν βασιλικὴν Αὐλὴν.

Ὁ Κολόμβος εἶχεν υἱὸν ὀνόματι *Διέγον*, τὸν ὁποῖον ἡγάπα καθ' ὑπερβολὴν, καὶ δὲν ἤθελε ν' ἀναχωρήσῃ ἀπὸ τὴν Ἰσπανίαν χωρὶς νὰ τὸν ἰδῇ. Διὰ τοῦτο ἦλθεν εἰς τὸ Μοναστήριον, ὅπου τὸν ἀνέτρεφε, κ' ἐκεῖ ἐγνωρίσθη μὲ τὸν ἡγούμενον *Περέζον* καλούμενον, μοναχὸν πεπαιδευμένον, ὅστις ἐνόησεν εὐκόλως τὸ ὠφέλιμον καὶ βάσιμον τοῦ σχεδίου, τὸ ὁποῖον ἄλλοι εὔρισκον τόσον ἀνόητον. Ἐπειδὴ δὲ ἀπελάμβανε τῆς βασιλίσσης τὴν εὐνοίαν, παρεκίνησε τὸν Κολόμβον ν' ἀναβάλλῃ ἐπὶ τοσοῦτον ἀκόμη τὴν ἀναχώρησίν του, ὅσον νὰ γράψῃ αὐτὸς περὶ τούτου πρὸς τὴν βασιλίссαν, καὶ νὰ λάβῃ ἀπόκρισιν.

Ὁ Κολόμβος συγκατένευσε, καὶ ὁ ἡγούμενος ἐσύστησε τό-

στον θερμῶς καὶ ἐπιμόνως τὸ πρᾶγμα, ὥστε ἡ ὑπόθεσις ἔλαβε διὰ μιᾶς ἄλλην μορφήν. Ὁ Κολόμβος προσεκληθὴς πάλιν εἰς τὴν αὐλὴν, ὅπου ἡ Ἰσαβέλλα τὸν ἐδέχθη εὐμενῶς, καὶ οἱ φίλοι του πάντες τὸν συνέχαιρον διὰ τὴν ἐπιτυχίαν τέλος πάντων τοῦ ποθομένου του, ἀλλ' αἰφνης πάλιν ἀνέτρεψαν τὸ πᾶν αἱ δειλαὶ ἀμφιβολίαι τοῦ μικροψύχου βασιλέως, ὅστις συνεκάλεσε πάλιν εἰς συμβούλιον αὐτοὺς ἐκείνους, τοὺς ὁποίους εἶχεν ἐκλεῖξει καὶ πρότερον ὡς ἐξεταστὰς τῆς προτάσεως τοῦ Κολόμβου, καὶ ἐπειδὴ αὐτοὶ ἐπέμενον πάντοτε εἰς τὴν αὐτὴν ἐναντίαν γνώμην, ἀπεράσισεν ὃ ἀποβάλλῃ τὴν πρότασιν ἐντελῶς, καὶ κατέπεισε καὶ τὴν σύζυγόν του νὰ διακόψῃ διὰ μιᾶς καὶ αὐτὴ ὅλας τὰς μεταξὺ αὐτῆς καὶ τοῦ Κολόμβου περὶ τούτου διαπραγματεύσεις.

Ἰδοὺ λοιπὸν πάλιν ὁ ἀδίκως ἀποβληθεὶς, ὁ περιφρονηθεὶς, ὁ τεθλιμμένος Κολόμβος, παίγιον ἀμαθῶν αὐλοσκολήκων καὶ περιγελῶς τῶν φθονερῶν ἀνδραπόδων, τὰ ὅποια ἴδον τὴν ἀναφωμμένην εὐτυχίαν του μὲ λοζὸν καὶ φαρμακερὸν βλέμμα· ἤθελε βεδαικῶς ὑποκύψει εἰς τὴν εὐλογον λύπην καὶ ἀγανάκτησίν του, ἂν τὸ πνεῦμά του δὲν ἦτον ἀνώτερον ὅλων τῶν ἐμποδίων κατὰ τῶν ὁποίων ἀντεμάχετο γεναίως πρὸ τόσων ἐτῶν.

‘*Ελένη. Πάτερ, εἰπέ μας· τί ζῶν εἶναι οἱ αὐλοσκολήκες;*

Πατ. Εἰς τὰς αὐλὰς τῶν ἡγεμόνων καὶ βασιλέων, Ἐλένη μου, καθὼς καὶ παντοῦ, εὐρίσκονται μεταξὺ τῶν ἀγαθῶν ἀνθρώπων, ἐνίοτε καὶ οὐτιδανοί, τῶν ὁποίων μόνη τέχνη καὶ μόνη ἀρετὴ εἶναι νὰ κολακεύουν, νὰ ἔρπουν, νὰ συκοφαντοῦν, νὰ διαβάλλουν καὶ νὰ περιπαίξουν τοὺς ἀξίους ἀνθρώπους, ὅσοι ἔχουν τὴν δυστυχίαν νὰ μὴν φαίνωνται ἀρεστοὶ εἰς τοὺς κυρίους αὐτῶν· τὰ τοιαῦτα ἀνδράποδα ὀνομάζω αὐλοσκολήκας.

‘*Ελένη. Ἄ, ὦ!*

Πατ. Ὁ Κολόμβος ἀπεράσισεν ἐκ νέου νὰ καταφύγῃ καὶ εἰς τὴν τελευταίαν δοκιμὴν, ἥτις τῷ ἔμενε, νὰ προσφέρῃ δηλαδὴ καὶ εἰς τὸν βασιλέα τῶν Ἀγγλῶν ἓν μέρος τοῦ κόσμου, τὸ ὅποιον ἀνοήτως ἀπεποιήθησαν τρεῖς ἄλλαι Κυβερνήσεις. Ἀλλ' ἐνῶ ἤτοιμαζετο ὃ ἀποπλεύσῃ, οἱ Ἰσπανοὶ κτύπησαν νὰ κυριεύσουν τὴν πόλιν Γρανάδαν, καὶ οὕτω νὰ καταστρέψουν διὰ μιᾶς τὴν δυ-

ναστείαν τῶν Μαυριτανῶν εἰς τὴν Ἰσπανίαν. Ὁ Φερδινάνδος καὶ ἡ Ἰσαβέλλα ὑπερεχάρησαν διὰ τὴν εὐτυχὴ ἐκβάσιν τοῦ μακροῦ τούτου πολέμου, διὰ τοῦ ὁποίου ἐγίνοντο ἐντελεῖς ἐξουσιασταὶ ὅλης τῆς Ἰσπανίας. Ἐπειδὴ δὲ ἡ ἀνθρώπινος καρδιά, ὅταν ᾔται περιχαρὴς, εἶναι καὶ προθυμότερα πρὸς πᾶν ἀγαθόν, διὰ τοῦτο δύο φίλοι τοῦ Κολόμβου, ἄνδρες εὐγενεῖς, τῶν ὁποίων τὰ ὀνόματα πρέπει νὰ προφέρωνται μὲ σέβας ἀπὸ τοὺς μεταγενεστέρους, ὠφεληθέντες ἀπὸ τὴν διάθεσιν ταύτην, παρέστησαν εἰς τὴν βασιλίσσαν ἐκ νέου πάλιν μετὰ θερμότητος τὸ μέγα καὶ ἐμβριθές τοῦ φίλου των σχέδιον.

Περικλῆς. Καὶ πῶς ὠνομάζοντο οἱ δύο αὐτοὶ ἄνδρες;

Πατ. Κουϊντάρτλλας καὶ Σαντάγγελος ὠνομάζοντο. Καὶ οἱ δύο ὠμίλησαν μὲ τόσον ζῆλον, καὶ ἐξέθεσαν τόσον ἀκριβῶς τοὺς σκοποὺς τοῦ Κολόμβου, ὥστε οὔτε ἡ βασιλίσσα οὔτε ὁ βασιλεὺς δὲν ἀντέτεινον πλέον.

Ἀμέσως ἐξεπέμφθη ταχυδρόμος πρὸς τὸν Κολόμβον, ὅστις ὅμως εἶχεν ἀναχωρήσει. Ὁ ταχυδρόμος τὸν ἠκολούθησε καὶ φθάσας αὐτὸν καθ' ὁδόν, τὸν ὠδήγησεν ὡς ἐν θριάμβῳ ὀπίσω εἰς τὴν αὐλὴν πρὸς τὴν βασιλίσσαν, ἥτις τὸν περίμενεν ἀνυπομόνως. Ὁ Κολόμβος, λησμονήσας ὅτι ὑπέφερε τόσα καὶ τοσάκις εἶδε τὰς ἐλπίδας του μεματαιωμένας, καθυπέβαλεν εἰς τὴν βασιλίσσαν τὰς συμφωνίας, ὑπὸ τὰς ὁποίας ᾔθελε νὰ ἐπιχειρισθῇ τὴν τολμηρὰν τῆς ἀνακαλύψεως θαλασσοπορείαν. Ἡ βασιλις ἐδέχθη αὐτὰς εὐμενῶς καὶ ὁ Κολόμβος πλήρης χαρᾶς καὶ ἀγαλλιάσεως εἶδε τέλος πάντων πληρωθεῖσαν τὴν θερμὴν εὐχὴν τῆς καρδίας του.

Ὅλοι (ἀναπηδοῦν πλήρεις χαρᾶς). ὦ! τί ὠραῖον! τί καλόν! τέλος πάντων ἐπληρώθησαν αἱ ἐλπίδες του!

Χαράλαμπος. Καὶ ἀναχωρεῖ λοιπὸν εὐθύς;

Πατ. Αὐτὸ θὰ τὸ μάθετε αὔριον.

Ὅλοι. ὦ! αὔριον!

ΔΙΗΓΗΣΙΣ Γ'.

ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
Μ. ΣΑΛΤΑΤΣΕ

Πέτρος. ὦ πάτερ! πάτερ, ὀγλήγορα! ν' ἀναχωρήσῃ πλέον μήπως τὸν ἐμποδίσῃ πάλιν τίποτε.

Πατήρ. Μὴ φοβῆσαι. Ἡ συμφωνία ἐγίνε μετ' τρόπον ὥστε δὲν εἶναι δυνατόν ν' ἀναιρεθῇ πλέον. Ὁ Κολόμβος ἔλαβε τὴν βασιλικὴν ὑπογραφὴν εἰς τὰς χεῖράς του, καὶ δ' αὐτῆς τῷ δίδεται ἡ ὑπόσχεσις, ὅτι εἰς ὅλους τοὺς τόπους, ὅσους ἤθελεν ἀνακαλύψει, αὐτὸς καὶ ὄχι ἄλλος θέλει μείνει βασιλεὺς, καὶ μετ' αὐτὸν διαδοχικῶς τὰ τέκνα του καὶ τὰ τέκνα τῶν τέκνων του. Προσέτι ὅτι ὁ ἀπολαμβάνουν αὐτὸς καὶ οἱ ἀπόγονοί του αἰωνίως τὸ δέκατον τῶν εἰσοδημάτων, ὅσα ἀφ' ὅλους τοὺς ἀνακαλυφθησομένους τόπους ἤθελον εἰσέρχεσθαι κατ' ἕτος εἰς τὸ δημόσιον Ἰσπανικὸν ταμεῖον.

Γεώργιος. Νὰ δά! τώρα θὰ γίνεῖ ὑπέρπλουτος.

Ἰωάννης. Πόσα ὅμως ὑπέφερεν ὡς νὰ τὸ κατορθώσῃ!

Πατ. Βεβαίότατα! ἔκτοτε ἤρχισαν νὰ ἐτοιμάζωνται μετὰ χύτητα τὰ πλοῖα, μετὰ τὰ ὁποῖα ἐμελλε ν' ἀπέλθῃ, ἦσαν ὅμως τόσον μικρὰ καὶ τόσον κακῶς κατασκευασμένα, ὥστε ἐκτὸς τοῦ Κολόμβου κανεὶς ἄλλος βεβαίως δὲν ἤθελεν ἔχει τὴν τόλμην νὰ πλεύσῃ μ' αὐτὰ εἰς πέλαγος ἀκόμη ἐντελῶς ἄγνωστον, τοῦ ὁποίου αἱ κινδυνώδεις θέσεις δὲν ἦσαν ἀκόμη σημειωμένοι εἰς κανένα πῖνακα. Τὸ πλοῖον, τὸ ὁποῖον ἐπέβη ὁ ἴδιος Κολόμβος ἐπωνομάζετο (Σάντα Μαρία) *Παραγία*, τὸ δεύτερον (Πίντα) *Ἐλπίς*, καὶ τὸ τρίτον (Νίγνα) *Χαρά*. τὰ δύο τελευταῖα δὲν ἦσαν μεγαλύτερα ἀπὸ μεγάλας λέμβους.

Ὁ μικρὸς αὐτὸς στολίσκος ἐπρομηθεύθη μετὰ ζωτροφίας ἐνὸς ἔτους δι' ἐνενήκοντα ἀνδρας· διότι τόσοι ἦσαν ὅλοι ὁμοῦ ναῦται καὶ πολεμισταί, οἱ συνοδεύοντες τὸν Κολόμβον εἰς τὸν ἐπικίνδυνον τοῦτον πλοῦν. Ὅλα τὰ ἔξοδα τῆς ἐτοιμασίας δὲν ὑπερέβησαν πρὸς 24,000 διστῆλων, ἀλλ' ἡ ποσότης αὕτη ἐφάνη εἰς τὴν

Ισπανικὴν αὐλὴν τόσον ὑπέρογκος, ὥστε ὀλίγον ἔλειψε νὰ ἐμπο-
δισθῇ πάλιν ἡ ἐπιχείρησις, ἂν δὲν ὑπέσχετο ὁ Κολόμβος νὰ κα-
ταβάλλῃ ἐξ ἰδίων τὸ ὄγδοον αὐτῶν. Ἀλλὰ διὰ τοῦτο ἐσυμφώνησε
νὰ λάβῃ καὶ τὸ ὄγδοον μέρος τοῦ κέρδους τῆς ὁδοιπορίας.

Αχιλλεύς. Ἦτον ὁ βασιλεὺς τῆς Ἰσπανίας ἐκεῖνος τόσον πτω-
χὸς, ὥστε νὰ μὴ δύναται νὰ καταβάλλῃ τόσον μικρὰν ποσότητα;

Πατ. Τότε τέκνον μου πέντε δραχμαὶ ἦσαν μεγαλητέρα πο-
σότης παρὰ σήμερον ἑκατὸν, καὶ διότι δυσκολώτερα ἐκερδίζοντο
καὶ διότι τότε ἠγοράζοντο μὲ πέντε δραχμάς περισσότερα πράγ-
ματά, παρὰ τὴν σήμερον μ' ἑκατόν. Καὶ ἂν θεωρήτης ἀκόμη
ὅτι καὶ τὸ ταμεῖον τῶν Ἰσπανῶν εἶχεν ἐκκενωθῇ τότε ἐντελῶς,
ἐξ αἰτίας τοὺς μεγάλου καὶ πολυχρονίου πολέμου κατὰ τῶν
Μαυριτανῶν, θέλεις ἐννοήσῃς εὐκόλως τὴν αἰτίαν τοῦ δισταγμοῦ
τῆς αὐλῆς.

Ἀλλὰ τέλος πάντων, παιδίά μου, ἐτοιμασθῆτε νὰ ἰδῆτε ἀπό-
πλεοντα τὸν καλὸν μας Κολόμβον. Ὅλοι αἱ προπαρασκευαί
ἐτελείωσαν, καὶ τὰ πλοῖα ἴστανται εἰς τὴν Πάλον, μικρὰν παρα-
θαλάσσιον πόλιν τῆς Ἀνδαλουσίας, ἑτοιμα νὰ κινήσουν. Λάβετε
μικρὰν ἀκόμη ὑπομονήν, καὶ θέλετε ἰδεῖ τὴν ἄγκυραν νὰ ὑψου-
ται μὲ τὰς εὐχὰς καὶ εὐλογίας τοῦ ἐκεῖ συναθροισθέντος ἀναριθ-
μήτου λαοῦ.

Νικόλαος. Καὶ διατὶ ὄχι ἀμέσως;

Πατ. Διὰ τὸ ὅτι ὁ Κολόμβος δὲν ἦτον μόνον τολμηρὸς καὶ
ἐπιτῆδεις ναύτης, ἀλλὰ καὶ εὐσεβὴς συγχρόνως χριστιανός. Διὰ
τοῦτο ἐγνώρισεν ὅτι χρέος τοῦ ἦτον νὰ ἐπικαλεσθῇ πρῶτον τὴν
χάριν τοῦ ποιητοῦ τῆς θαλάσσης, τοῦ ποιητοῦ καὶ ἐξουσιαστοῦ
τοῦ παντός, καὶ νὰ τὸν παρακαλέσῃ νὰ εὐλογήσῃ τὸ μέγα του
ἐπιχείρημα, κατὰ τὸ ὅποιον πρῶτιστον σκοπὸν εἶχε νὰ διαδώσῃ
τὴν σωτήριον γνῶσιν τοῦ μόνου ἀληθοῦς θεοῦ μεταξύ τῶν ἀμα-
θῶν ἀγρίων, πρὸς τοὺς ὁποίους ἐμελλε νὰ τὸν ὁδηγήσῃ ἡ θεία
πρόνοια.

Ἐνῶ λοιπὸν ἦσαν τὰ πάντα ἑτοιμα διὰ τὸν ἀπόπλουν, ἐπῆγε συ-
νοδευόμενος ἀπὸ ὅλους τοὺς συνοδοιπόρους του πανηγυρικῶς εἰς
πλησιόχωρον Μοναστήριον, καὶ προσηυχῆθη μὲ συντετριμμένην

καρδίαν ἐνώπιον τοῦ ὑψίστου, κατὰ δὲ τὸ παράδειγμά του καὶ ὅλοι οἱ συνοδοιπόροι του· ἐκείθεν ἐπέστρεψαν ὅλοι πλήρεις ἐλπίδος εἰς τὴν θεϊὰν ἀντίληψιν, καὶ τὴν ἐπαύριον, ἥτις ἦτον ἡ τρίτη τοῦ μηνὸς Αὐγούστου ἐν ἔτει 1492 ἀπέπλευσαν σὺν θεῷ τὸ πρῶτ' μὲ φωνὰς καὶ ἀλαλαγμοὺς καὶ μ' εὐλογίας ὅλου τοῦ συρρέουσantos πλήθους.

Ὁλοι. ὦ! Εὖγε! εὖγε! κατευόδιον, καλὸν κατευόδιον.

Πατ. Κατὰ τὸ σχέδιον τοῦ Κολόμβου ἐπλευσαν πρῶτον κατ' εὐθείαν πρὸς τὰς Καναρίους νήσους· ἀλλὰ τὴν δευτέραν ἡμέραν τοῦ ἀπόπλου των τοῖς συνέβη ἀμέσως μικρὸν δυστύχημα, ἀσήμαντον μὲν καθ' ἑαυτὸ, ἀλλ' ἱκανὸν ν' ἀνατρέψῃ τὸ πᾶν, ἂν ὁ Κολόμβος ὁμοιάζε τους δεισιδαίμονας συνοδοιπόρους του. Τὸ δυστύχημα ἦτον ὅτι συνεντρίβη τὸ πηδάλιον τοῦ πλοίου ἡ *Ἑλπίς*, καὶ ὑπάρχουν ὑποψαίει ὅτι τοῦτο ἔγινεν ἐξεπίτηδες ὑπὸ τοῦ πρωρέως, ὅστις μετανόησας διότι ἀπεφάσισε ν' ἀκολουθήσῃ τὴν κινδυνώδη ταύτην θαλασσοπορείαν, ἐζήτηε περιστάσιν διὰ νὰ ἐπιστρέψῃ εἰς τὸν λιμένα. Πῶς στοχάζεσθε δὲ ὅτι ἐθεώρησαν οἱ ναῦται τὴν μικρὰν ταύτην περιστάσιν; ὡς οἰωνὸν δυστυχοῦς ἐκβάσεως τοῦ πλοῦ των. — Ἐχάθημεν! ἤρχισαν νὰ φωνάζουν, ἂν δὲν ἐπιστρέψωμεν ἀμέσως ὀπίσω! Καὶ διατί; τοὺς ἠρώτησεν ὁ Κολόμβος. Διατί; ἀπεκρίθησαν ὅλοι· δὲν μᾶς ἀπέδειξεν ἀρκούντως ὁ Οὐρανὸς συντριβὼν τὸ πηδάλιον, ὅτι θὰ περιπέσωμεν εἰς δυστυχίαν, ἂν δὲν παραιτηθῶμεν ἀπὸ τὴν τολμηρὰν καὶ ριψοκίνδυνον ἐπιχείρησίν μας;

ὦ! Τῷ ὄντι, ἀπεκρίθη ὁ Κολόμβος, δὲν ἠμπορῶ νὰ ἐννοήσω πόθεν σὰς ἦλθεν ἡ εἰδήσις, ὅτι ἡ ἀσήμαντος αὐτὴ περιστάσις εἶναι θεῖα μήνυσις μελλούσης δυστυχίας! Ὅσον ἐγὼ ἠμπορῶ νὰ ἐννοήσω, τὸ συντριμμένον πηδάλιον δηλοῖ, ὅτι πρέπει νὰ τὸ διορθώσωμεν.

Οἱ ναῦται ἤρχισαν νὰ ψυθιρίζουν μετὰξὺ των, λέγοντες, ὅτι ὁ Ναύαρχός των εἶναι ἄθεος, καὶ δὲν πιστεύει εἰς τὰ θεῖα σημεῖα.

Ὁ Κολόμβος ἐνόησε τὴν γνώμην των, καὶ ἔκρινεν ἀναγκαῖον νὰ θεραπεύσῃ τῶν ἀμαθῶν συνοδοιπόρων του τὴν δεισιδαιμονίαν, ἡ ὁποία καὶ εἰς πολλὰς ἄλλας περιστάσεις ἤθελε τοὺς φέρει

εἰς νέους δυσταγμούς πάντοτε. Τοὺς ὠμίλησεν ἐπομένως διεξοδικῶς καὶ τοῖς ἀπέδειξε πόσον ἀνόητον εἶναι νὰ πιστεύουν εἰς οἰωνούς· διότι ὁ θεὸς ποτὲ δὲν μᾶς ὑπεσχέθη ὅτι θέλει μᾶς προαναγγέλλει ὅσα μέλλουν νὰ μᾶς συμβαίνουν, ἀλλὰ μάλιστα μετὰ πολλῆς σοφίας καὶ ἀγαθότητος ἔκρυψε τὸ μέλλον ἀπὸ ἡμᾶς· ὅθεν εἶναι ἀνωφελὲς καὶ ἀνόητον νὰ ζητῶμεν νὰ προῖδῶμεν τὰ μέλλοντα διὰ σημείων ὅλως διόλου ἀσχετῶν μ' ἐκεῖνα. Ὁ νουνεχὴς κ' εὐσεβὴς ἄνθρωπος πρέπει νὰ ἐκτελῇ τὸ ἔργον τοῦ με φρόνησιν, ἀκάματον ἐπιμέλειαν, καὶ σταθεράν πίστιν, νὰ πράττῃ τὸ ἐφ' ἑαυτῷ καθ' ἑκάστην, κ' ἔπειτα ν' ἀφιερῶται εἰς τὴν θεῖαν πρόνοιαν, καὶ ν' ἀμεριμνῇ διὰ τὰ μέλλοντα. Οὗτος, φίλοι μου, ἄς εἶναι καὶ ὁ κανὼν ἡμῶν, καὶ κατ' αὐτὸν ἄς ὁδηγώμεθα καθ' ὅλην τὴν ὁδοιπορίαν μας.

Με τοιαύτας συμβουλὰς ἐπέτυχεν ὁ Κολόμβος, ἂν ὅχι νὰ ἐξαλείψῃ ἐντελῶς τὸν δεισιδαίμονα φόβον ἀπὸ τὰς ψυχὰς τῶν συντρόφων του, τοῦλάχιστον νὰ τὸν μετριάσῃ· καὶ τοιοῦτοτρόπως χωρὶς ἄλλου ἀξιοσημειώτου συμβεβηκότος ἔφθασαν εἰς μίαν τῶν Καναρίων νήσων. Ἐκεῖ διώρθωσαν ὅσον ἦτον δυνατὸν τὰ πλοιάτων, ἠγόρασαν προσφάτους ζωοτροφίας, καὶ ἀπέπλευσαν πάλιν τὴν ἑκτὴν Νοεμβρίου, διὰ τὸ μέγα δυτικὸν ἕως τότε ἀκόμη ἀπλευστον πέλαγος. Ἡμπορεῖτε νὰ συμπεράνητε πῶς ἐκτύπα ἡ καρδιά των τότε.

Τὴν πρώτην ἡμέραν δὲν ἐπροχώρησαν μακράν, διότι εἶχον παντελῇ γαλήνην. Ἀλλὰ τὴν δευτέραν, ἥ κατ' ἄλλους τὴν τρίτην, δὲν ἔβλεπον πλέον τὰς Καναρίους νήσους. Ἀπὸ τὴν στιγμήν ταύτην, τέκνα μου, προσηλώσατε τοὺς ὀφθαλμούς σας εἰς τοῦτον τὸν ἄνδρα, εἰς τὸν ὁποῖον καὶ μόνον προσηλοῦνται ἀπὸ τοῦ νῦν καὶ οἱ ὀφθαλμοὶ ὅλων του τῶν συντρόφων. Ἀπὸ ταύτης τῆς ἡμέρας θέλει σᾶς φανῇ ὁ Κολόμβος τόσον μέγας, ὥστε θέλει σᾶς ἐμπνεύσει σέβας καὶ ἀγάπην συγχρόνως.

Μόλις ἔπαυσαν νὰ βλέπουν τὴν ξηρὰν οἱ σύντροφοί του καὶ ἤρχισαν ἀμέσως νὰ δειλιῶν. Ὡς τότε κατὰ πρῶτον νὰ ἤκουον διὰ τοῦ πλέουν, ἐτρόμαζαν πρὸς τὸ μέγεθος τοῦ τολμηροῦ ἐπιχειρήματός των, ἤρχισαν νὰ κλαίου, νὰ κτυποῦν τὰ στήθεα των,

καὶ νὰ φωνάζουν μεγάλως, ὥς νὰ ἐσύροντο εἰς ἄρעυκτον ὄλεθρον, μόνος δὲ ὁ Κολόμβος ἴστατο εἰς τὸ μέσον των, ὥς σκόπελος εἰς τὴν θάλασσαν, ἀκούων τοὺς ὀδυρμούς των, μέγας, ἀτάραχος, ἀθροῦβητος καὶ δεικνύων τόσῃν ἡρεμίαν πνεύματος, καὶ τόσῃν πεποιθήσιν περὶ τῆς εὐτυχοῦς ἐκβάσεως τῆς ἐπιχειρίσεώς του, ὥστε καὶ ὁ δειλότερος ἐνεψυχούτο διὰ τῆς παρουσίας του. Τοὺς ἐπέπληξε πρῶτον διὰ τὴν θηλυπρεπεῖ ὀλιγοψυχίαν των, καὶ ἔπειτα τοῖς παρέστησε τόσον ζωηρῶς καὶ βεβαίως τὰ πλούτη καὶ τὰς τιμὰς, μὲ τὰς ὁποίας ἤθελον ἐπιτυχόντες ἀνταμειβθῆ, ὥστε τοὺς ἐνεψύχωσε πάλιν ὅλους ἐκ νέου καὶ τῷ ὑπεσχέθησαν νὰ τὸν ἀκολουθήσουν ὅπου τοὺς ὀδηγήσει. Ὁ Κολόμβος ὅμως ἐνόησεν ἀπὸ τὰ προοίμια ταῦτα τῆς μικροψυχίας των, ὅποιαι σκιναὶ τὸν περιέμενον εἰς τὸ μέλλον, καὶ προητοιμάσθη εἰς ὅλα.

Ἐκτοτε διέτριβε τὸν περισσότερον καιρὸν του εἰς τὸ κατὰστροφμα, τὴν βολίδα πάντοτε εἰς τὰς χεῖρας καὶ τὸ ἀστρολάβιον.

Ἀνδρέας. ὦ! τ' εἶναι τοῦτο;

Πατ. Ἡ βολίς, Ἀνδρέα μου, εἶναι σφαῖρα μολύβδου ἢ σιδήρου δεμένη εἰς μακρὸ σχοινίον· τὴν ῥίπτουν εἰς τὴν θάλασσαν, καὶ κρατοῦν τὸ σχοινίον· καὶ ὅταν φθάσῃ εἰς τὸν βυθόν, τὴν σύρουν ἔξω καὶ μετροῦν πόσον σχοινίον ἐμβῆκεν εἰς τὴν θάλασσαν, διὰ νὰ ἡξεύρουν πόσον βάθος ἔχει ἡ θάλασσα. Καταλαμβάνεις;

Ἀνδρέας. Μάλιστα. Ἀλλὰ διατί θέλουν νὰ ἡξεύρουν πόσον βάθος ἔχει ἡ θάλασσα;

Πατ. Δὲν ἤμπορεῖς ἄραγε νὰ τὸ μαντεύσῃς; σκέψου ὀλίγον.

Ἀνδρέας. Ἄ! Καταλαμβάνω. Διότι ἂν τὸ βάθος τῆς θαλάσσης ἦναι ὀλίγον, τότε τὰ πλοῖα κάθηνται εἰς τὰ ῥιχὰ καὶ συντρίβονται, καὶ διὰ τοῦτο πρέπει νὰ δοκιμάζουν πάντοτε οἱ ναῦται τὸ βάθος.

Πατ. Βλέπεις; ὀλίγη σκέψις μόνον, καὶ πολλὰ μόνον μας τὰ εὐρίσκομεν. Τώρα ὅμως ἐπεθύμεις, στοχάζομαι, νὰ ἡξεύρῃς τί εἶναι καὶ τὸ ἀστρολάβιον.

Ἀνδρέας. Ναί, πάτερ.

Πατ. Βίπέ με, ὅταν ὑπάγῃς ἀπὸ ἐδῶ ἔξω εἰς τὸν ἀγρόν μας ἡμπορεῖς πάντοτε νὰ ἡξεύρῃς εἰς τὸ μεταξὺ τοῦ δρόμου, πόσον μακρὰν ἔφθασες;

Ἀνδρέας. Μάλιστα.

Πατ. Πῶς τοῦτο;

Ἀνδρέας. ὦ! ἡμπορῶ νὰ μετρήσω τὰ βήματα, ἢ νὰ γραφῶ καὶ νὰ κυττάξω ὀπίσω μου, καὶ εὐθὺς ἡξεύρω πόσον μακρὰν ἦλθα. Δὲν εἶναι δύσκολον.

Πατ. Τῷ ὄντι. Ὅμως εἰπέ με, ἡμποροῦν καὶ ἡ ναῦται εἰς τὸ μέσον τῆς θαλάσσης, ὅπου δὲν βλέπουν ἄλλο ἀπὸ οὐρανὸν καὶ πέλαγος, νὰ ἡξεύρουν εἰς ποῖον μέρος εὐρίσκονται, καὶ πόσα μίλια μακρὰν ἔπλευσαν;

Ἀνδρέας. Ὁχι!

Πατ. Καταλαμβάνεις ὅμως πολλὰ καλὰ, ὅτι ἔχουν ἀνάγκην αὐτοὶ νὰ ἡξεύρουν πάντοτε ποῦ εὐρίσκονται.

Ἀνδρέας. ὦ! βέβαια.

Πατ. Διότι ἂν δὲν ἡξεύρουν τοῦτο, δὲν θὰ ἡξεύρουν καὶ πῶς νὰ πλεύσουν, διὰ νὰ φθάσουν ὅπου θέλουν. Δοιπὸν τί σοχάζεσαι, Ἀνδρέα, πῶς ἡμποροῦν νὰ πληροφορηθοῦν τοῦτο εἰς τὸ μέσον τῆς θαλάσσης;

Ἀνδρέας. ὦ! Δὲν ἡξεύρω.

Πατ. Ἀκολούθησέ με εἰς τὸν μέγαν θάλαμον. — πολλὰ καλά! Κύτταξε τώρα μὲ μεγάλην προσοχὴν τὴν ὀροφὴν τοῦ θιλάμου, καὶ παρατήρησε ὅλας τὰς διαφόρους ζωγραφίας καὶ τὰ ἄλλα στολίσματα.

Ἀνδρέας. Μάλιστα!

Πατ. Τώρα θὰ σὲ δέσω τὰ ὄμματα, καὶ ἔπειτα θὰ σὲ περιφέρω εἰς αὐτὸν τὸν εὐρύχωρον θάλαμον ἄνω καὶ κάτω, καὶ θὰ σὲ γυρίσω πολλὰκις, ὥστε νὰ μὴν ἡξεύρῃς εἰς ποῖον μέρος τοῦ θαλάμου εὐρίσκεςαι.

(Ὁ Πατὴρ τὸν περιφέρει ὡς εἶπε).

Πατ. Τώρα στρέψε ἐπάνω τὴν κεφαλὴν σου ὥστε, ἄταν σὲ λύσω τὰ ὄμματα, νὰ μὴν ἡμπορῇς νὰ ἰδῇς ἄλλο ἀπὸ τὴν ὀροφὴν

μόνον. Καλά. Τώρα (λύων τὰ ὄμματά του) κύτταξε ἐπάνω, καὶ εἰπέ με, ἂν ἤμπορῃς, εἰς ποῖον μέρος τοῦ θαλάμου εἵμεθα.

Ἀνδρέας. Πλησίον εἰς τὸ κύμβαλον.

Πατ. Πόθεν τὸ ἡξεύρεις;

Ἀνδρέας. Ἐπειδὴ κατ' εὐθεῖαν ἐπάνω μου εἶναι τὸ γύψινον ῥόδον τὸ ὁποῖον προτῆτερα παρετήρησα.

Πατ. Ἄμπορεις τὸ λοιπὸν νὰ ἡξεύρης ἀπὸ τὴν θεωρίαν τῆς ὀροφῆς εἰς ποῖον μέρος κυρίως εὐρίσκεσαι. Τί στοχάζεσαι λοιπὸν, ἡμποροῦν κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον νὰ ἡξεύρουσιν καὶ οἱ πλείοντες, εἰς ποῖον μέρος τῆς θαλάσσης εὐρίσκονται;

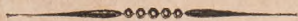
Ἀνδρέας. ὦ! Μάλιστα! ἀρκεῖ νὰ θεωρήσουσιν τὸν οὐρανὸν, καθὼς ἐγὼ παρετήρησα τὴν ὀροφήν, καὶ ἡμποροῦν ἀπὸ τὰ ἄστρα νὰ γνωρίσουν ποῦ εὐρίσκονται.

Πατ. Καλά! Ὅμως ὁ οὐρανὸς, Ἀνδρέα μου, εἶναι τόσο ὑψηλός, ὥστε τὰ ἄστρα, τὰ ὁποῖα φαίνονται τώρα κατ' εὐθεῖαν γραμμὴν ἐπάνω εἰς τὰς κεφαλὰς μας, φαίνονται παρομοίως καὶ πάντοτε, ἂν καὶ ὑπάγωμεν καὶ πολλὰ μίλια μακράν. Πρόσθετε ἀκόμη ὅτι τὰ ἄστρα δὲν μένουσιν πάντοτε εἰς τὴν ἰδίαν θέσιν, ἀλλὰ καθὼς ὁ ἥλιος καὶ ἡ σελήνη, πότε φαίνονται ἐδῶ καὶ πότε ἐκεῖ· βλέπεις λοιπὸν ὅτι ἀπὸ τὰ ἄστρα δὲν ἡμποροῦμεν νὰ ὀδηγηθῶμεν τόσο ἀκριβῶς καθὼς σὺ τώρα ὀδηγήθης ἀπὸ τὴν ὀροφήν, ἀλλὰ χρειάζονται ἀναγκαιῶς διάφοροι τέχναι, καὶ ἐργαλεῖα τινά, καὶ κατ' ἐξοχὴν ἓν, μὲ τὸ ὁποῖον μετράται μὲ ἀκρίβειαν ἡ θέσις τῶν ἄστρον, καὶ ἡ μεταξὺ αὐτῶν ἀπόστασις, χωρὶς νὰ ἔχωμεν ἀνάγκην ν' ἀναβῶμεν εἰς τὸν οὐρανὸν, διὰ νὰ τὰ μετρήσωμεν. Τὸ ἐργαλεῖον τοῦτο ὀνομάζεται ἀστρολάβιον.

Ἀνδρέας. Ἄ! ἄ!

Πατ. Ὁ Κολόμβος λοιπὸν διέτριβεν εἰς τὸ κατὰστροφμα τὸν περισσότερον καιρὸν τοῦ διὰ νὰ παρατηρῇ τὸ βάθος τῆς θαλάσσης, καὶ τὸν δρόμον τοῦ πλοίου, καὶ διὰ νὰ διδῇ τὰς ἀναγκαίας διαταγὰς καὶ ὀλίγας μόνον ὥρας ἀφιέρονεν εἰς ὕπνον καὶ εἰς ἀνάπαυσιν. Προσέτι ἐδείκνυνεν εἰς τοὺς ἀνθρώπους τοῦ φαιδρὸν πάντοτε καὶ ἐλπίζον πρόσωπον· ἡρνεῖτο πᾶσαν ἀνάπαυσιν, τὴν ὁποίαν δὲν ἐδύναντο ν' ἀπολαύσουν καὶ οἱ ἄλλοι συνοδοιπόροι του, καὶ διέφε-

φερειν ἀπὸ τὸν παραμικρότερον ναύτην κατὰ μόνας τὰς μεγάλας
ιδέας καὶ τὴν μάθησιν, κατὰ τὰς ὁποίας ὑπερέβαιναν ὅλους αὐτοὺς,
καὶ κατὰ τὴν ἀτάραχον σταθερότητα τῆς ψυχῆς, μὲ τὴν ὁποίαν
ἐνεθάρρυνε πολλάκις τοὺς δειλοὺς περισσότερον, παρὰ μὲ τὰς
προτροπὰς του. Τοιοῦτος μόνον ἄνθρωπος ἐδύνατο νὰ ἐκτελέσῃ
τοιοῦτον ἐπιχείρημα, τὸ ὁποῖον ὑπὸ πάντα ἄλλον, ἔχοντα ὀλιγω-
τέραν τόλμην, ὀλιγωτέραν σύνεσιν καὶ ἐπιτηδειότητα εἰς τὸ νὰ
διοικῇ τὰς ἀνθρωπίνους καρδίας, ἤθελεν ἀποτύχει βεβαίως. Τόσα
σήμερον! Αὔριον δὲ θέλομεν ἀκολουθήσει μακρύτερα τοὺς τολμη-
ροὺς ναύτας μας.

ΔΙΗΓΗΣΙΣ Δ'.

Πατ. Πρὶν, παιδιά μου, προχωρήσω εἰς τὴν διήγησιν, ἔχω κάτι νὰ σᾶς εἰπῶ, καὶ πρέπει νὰ με ἀκούσητε με πολλὴν προσοχήν.

Ὅλοι (ἀνυπομόνως). Τὶ κάτι;

Πατ. Στοχάζομαι ὅτι δὲν θέλω δυνηθῇ ἴσως νὰ ἐξακολουθήσω τὴν διήγησίν μου, χωρὶς ν' ἀναφέρω ἐνίοτε τὸ μῆκος καὶ τὸ πλάτος τόπων τινῶν. Διὰ τοῦτο ἤθελα νὰ ἠξεύρητε ὅλοι ἀκριβῶς τί ἐστὶ μῆκος καὶ πλάτος.

Ἀχιλλεύς. ὦ! τὸ ἠξεύρομεν πρὸ πολλοῦ!

Ἰωάννης. Μᾶς τὸ ἐδίδαξες, Πάτερ, πρὸ δύο ἐτῶν ὅταν ἤρχισαμεν τὴν Γεωγραφίαν.

Πατ. Ἄ! Σᾶς τὸ ἐδίδαξα; λοιπὸν ἡμπορεῖ κάνεις ἀπὸ σᾶς τοὺς μεγάλους νὰ λάβῃ τὸν τόπον μου, καὶ νὰ τὸ διδάξῃ εἰς τοὺς δύο τούτους μικροὺς, οἱ ὅποιοι ποτὲ δὲν τὸ ἤκουσαν.

Ἀχιλλεύς. ὦ! ναί· ὅμως πρέπει νὰ ἔχωμεν καὶ τὴν σφαῖραν.

Πατ. Στοχάζομαι ὅτι εἶναι περιττὴ, ἰδοὺ αὐτὸς ὁ μικρὸς γεωγραφικὸς πῖναξ, τὸν ὅποιον ἐσχεδιάσα· ἴσως αὐτὸς θέλει ἄρκεσει. Ποῖος λοιπὸν ἀπὸ σᾶς θέλει νὰ γίνῃ πατήρ;

Ὅλοι συγχρόνως. Ἐγώ! ἐγώ! ἐγώ!

Πατ. Ἐπειδὴ τόσοι πολλοὶ θέλετε, πρέπει ἐγὼ νὰ ἐκλέξω. Σὺ, Ἀχιλλεῦ, ὡς μεγαλῆτερος, ἄρχισε, καὶ σεῖς οἱ λοιποὶ, προσέχετε, διὰ νὰ ἰδῆτε ἂν λέγῃ καλὰ καὶ νὰ τὸν βοηθήσητε ἂν ᾖ ἀνάγκη.

Ἀχιλλεύς. Ἐλθὲ λοιπὸν, κόρη μου Ἑλένη, καὶ σὺ υἱέ μου Ἀνδρέα, καὶ προσέχετε. Θὰ σᾶς διδάξω τί ἐστὶ μῆκος καὶ πλάτος εἰς τὴν γῆινον σφαῖραν, ἢ τί ἐνοοῦμεν ὅταν λέγωμεν, ὅτι ὁ δεῖνα τόπος κεῖται εἰς τοῦτο, ἢ εἰς ἐκεῖνο τὸ μῆκος, ἢ πλάτος. Ἰδέτε αὕτη ἡ μικρὰ εἰκὼν παριστᾷ τὸ ἐν ἡμισφαίριον τῆς γῆς. (*)

Ἀνδρέας. Αἶ! καλὰ!

(*) Ἴδ. εἰς τὸ τέλος τοῦ παρόντος τόμου.

Ἀχιλλεύς. Ἡ γῆ μας εἶναι, καθὼς νομίζω ὅτι ἤξεύρετε, στρογγυλή.

Ἑλένη. Ἡξεύρω ἀκόμη καὶ διατί· διότι καὶ ἡ σκιά της εἶναι στρογγυλή, καὶ διότι . . .

Ἀχιλλεύς. Μὴν βιάζεσαι τόσον, κόρη μου! Αὐτὰ ὅπου λέγεις δὲν ἀνήκουν τῶρα ἐδῶ. Ἀρκεῖ νὰ ἤξεύρης ὅτι ἡ γῆ εἶναι στρογγυλή ὡς μῆλον, μὲ ὀλίγην ἐξόγκωσιν, καὶ ὅτι αὐτὴ ἡ μικρὰ εἰκὼν παριστᾷ τὸ ἓν μέρος της.

Ἀνδρέας. Ἄλλο τίποτε. Αὐτὸ τὸ ἤξεύρομεν.

Ἀχιλλεύς. Εἰς αὐτὴν τὴν στρογγυλὴν γῆν μας εὐρίσκονται δύο σημεῖα ἀντικείμενα πρὸς ἄλληλα· μεταξὺ αὐτῶν στρέφεται ἡ γῆ ἀδιακόπως· εἰς τὴν αὐτὴν εἰκόνα ἐδῶ εἶναι τὰ σημεῖα αὐτὰ σημειωμένα, μὲ τοὺς Ἀραβικοὺς ἀριθμοὺς 1. 2. ὀνομάζονται δὲ πόλοι τῆς γῆς. Ὁ ἄνω αὐτῶν τῶν δύο πόλων, ὑπ' ἀριθμὸν 1. ἀντικρύζει εἰς τὸ ἄστρον τοῦ οὐρανοῦ, τὸ ὁποῖον ὀνομάζεται ἄρκτος, διὰ τοῦτο ὀνομάσθη καὶ αὐτὸς ἀρκτικὸς πόλος. Ὁ δὲ ἄλλος κάτω ἐκλήθη ρότιος πόλος. Ἐκαταλάβαμεν;

Ἑλένη. Βέβαια! τὸ ἄνω σημεῖον ὀνομάζεται ἀρκτικὸς καὶ τὸ κάτω, ρότιος πόλος.

Ἀχιλλεύς. Εἰς αὐτὴν ἀγαπητὴ κόρη! Ἰδέτε πάλιν τὴν εἰκόνα μας. Εἰς τὴν μέσσην τῆς σφαίρας ταύτης, τῆς ὁποίας τὸ ἡμισυ παριστᾷ ἡ εἰκὼν, διέρχεται κύκλος ὁ ὁποῖος διαιρεῖ τὴν σφαῖραν εἰς δύο ἴσα τμήματα, καὶ ἀπέχει ἐπίσης ἀπὸ τοὺς δύο πόλους. Ὁ κύκλος οὗτος σημειοῦται εἰς τὴν εἰκόνα μας μὲ τὰ στοιχεῖα Α καὶ Β.

Ἀνδρέας. Ὑπάρχει καὶ εἰς τὴν γῆν μας τῷ ὄντι τοιοῦτος κύκλος;

Ἀχιλλεύς. Ὁχι δά! ὄχι, Ἀνδρέα· ἡμεῖς οἱ σοφοὶ ὑποθέτομεν μόνον ὅτι ὑπάρχει περὶ τὴν γῆν.

Ἑλένη. Καὶ διατί τὸ ὑποθέτετε;

Ἀνδρέας. Ὑπομονὴ καὶ θέλεις ἰδῆ διατί. Θέλετε νὰ μάθητε πῶς ὀνομάζεται καὶ αὐτὸς ὁ κύκλος; ὀνομάζεται ἰσημερινός.

Ἑλένη. Διατί;

Ἀχιλλεύς. Ἐπειδὴ ὅταν ἵσταται ὁ ἥλιος κατ' εὐθείαν ἐπάνω

εἰς τὸν κύκλον αὐτὸν, εἶναι παντοῦ ἡ ἡμέρα καὶ ἡ νύξ ἴση. Ἐννοήσατε;

Καὶ οἱ δύο. Πολλὰ καλὰ!

Ἀχιλλεύς. Ἐν τούτῳ. Τώρα πρέπει νὰ μάθητε καὶ τὰς λοιπὰς γραμμὰς, ὅπου εἶναι σημειωμένοι, ἀπὸ τὸν βόρειον πρὸς τὸν νότιον πόλον. Αὗται ὀνομάζονται μεσημβρινοὶ κύκλοι.

Ἀνδρέας. Καὶ διατί;

Ἀχιλλεύς. Ἐπειδὴ ὅλα τὰ μέρη εἰς ὅσα ἡμπορεῖ νὰ τραβηχθῇ ὁ ἴδιος μεσημβρινὸς κύκλος, ἔχουν εἰς τὸν ἴδιον καιρὸν μεσημβρίαν, καὶ τὴν ἔχουν τότε, ὅταν ὁ ἥλιος ἴσταται κατ' εὐθείαν ἀντικρὺ αὐτῆς τῆς γραμμῆς. Εἴμεθα μέσα;

Ἐλένη. Μάλιστα, σοφολογιώτατε.

Ἀχιλλεύς. Χαίρω. Εἰς ἀπὸ τοὺς διαφόρους μεσημβρινούς κύκλους, τοὺς ὁποίους βλέπετε ἐδῶ σημειωμένους, καὶ ἀπὸ τοὺς ὁποίους ἡμποροῦμεν νὰ σημειώσωμέν ὅσους θέλομεν, καλεῖται πρῶτος μεσημβρινός. Ἐδῶ εἰς τὴν εἰκόνα μας λαμβάνεται πρῶτος ἐκεῖνος, ὅστις εἶναι ὀλίγον παχύτερος ἀπὸ τοὺς ἄλλους, καὶ εἶναι διηρημένος ὅλος εἰς μικρὰ τμήματα τὸν βλέπετε;

Καὶ οἱ δύο. Ναί, ναί!

Ἀχιλλεύς. Ἐν λοιπὸν ἐρωτήσωμεν — προσέξτε εἰς τοῦτο — εἰς ποῖον μῆκος κεῖται ὁ δεῖνα τόπος, θέλομεν νὰ μάθωμεν, πόσον ἀπέχει ὁ πρῶτος μεσημβρινὸς πρὸς ἀνατολὰς ἀπὸ τὸν μεσημβρινὸν τοῦ τόπου τούτου· ἢ — καὶ τοῦτο εἶναι τὸ ἴδιον — πόσον μέρος τοῦ ἰσημερινοῦ εὐρίσκεται μεταξὺ τοῦ πρώτου μεσημβρινοῦ, καὶ τοῦ μεσημβρινοῦ τοῦ τόπου τούτου μετρούμενον ἀπὸ τὸν πρῶτον πρὸς ἀνατολὰς; Ὅταν ὁμως ἐξ ἐναντίας ἐρωτῶμεν, εἰς ποῖον πλάτος κεῖται ὁ δεῖνα τόπος, τότε θέλομεν νὰ ἡξεύρωμεν πόσον ἀπέχει ὁ τόπος αὐτὸς ἀπὸ τὸν ἰσημερινὸν ἢ πόσον μέρος τοῦ μεσημβρινοῦ εὐρίσκεται μεταξὺ τοῦ ἰσημερινοῦ καὶ αὐτοῦ τοῦ τόπου. Σὰς εἶναι εὐκατάληπτον;

Καὶ οἱ δύο. Μάλιστα.

Ἀχιλλεύς. Εἰς τὸν χάρτην μας βλέπω καὶ ἓν πλοιάριον ζωγραφισμένον. Ἄν σὰς ἐρωτήσω λοιπὸν εἰς ποῖον μῆκος εὐρίσκει-

ταὶ αὐτὸ, ἢ κατὰ τὸν συνήθη τοῦ λέγειν τρόπον, ὑπὸ ποίαν μοῖραν τοῦ μήκους τώρα εὐρίσκεται, τί θέλω νὰ μάθω;

Ἐλένη. Πόσον ἀπέχει ἀπὸ αὐτὸ ὁ πρῶτος μεσημβρινός.

Ἀχιλλεύς. Δηλαδή ἐὰν μακρυνόμενός τις ἀπὸ τὸν πρῶτον μεσημβρινὸν προβαίῃ ἀνατολικῶς πάντοτε ἐπὶ τοῦ ἡσημερινοῦ, ἕως οὗ νὰ φθάσῃ εἰς τὸν μεσημβρινὸν τοῦ πλοιαρίου. Ἀλλ' ἂν σᾶς ἐρωτήσω ἀκόμη, εἰς ποῖον πλάτος εὐρίσκεται τώρα τὸ πλοιαρίον, τί θέλω νὰ μάθω;

Ἀνδρέας. Πόσον εἶναι τὸ διάστημα, ἀπὸ τὸν ἡσημερινὸν ἕως ἐκεῖ ὅπου εὐρίσκεται τὸ πλοιαρίον.

Φίλιππος. Πολλὰ καλὰ! εἶμαι εὐχαρηστημένος μὲ τὴν προσοχὴν σας.

Πατ. Κ' ἐγὼ μὲ τὴν ἐξήγησίν σου! Φιλήσατε τὸν μικρόν σας πατέρα, τέκνα μου, ἐπεὶδὴ σᾶς ἐδίδαξε τόσο καλὰ καὶ τοῦτο (τὸν φιλεῖ) εἶναι, διότι ἐτίμησες τὸν τόπον μου.

Ἰωάννης. Ἀλλὰ, πάτερ, μοὶ φαίνεται ὅτι ἐλησμόνησε κατι.

Πατ. Τί;

Ἰωάννης. Ὅτι ὁ ἡσημερινὸς καὶ ὁ μεσημβρινὸς διαιροῦνται εἰς μοίρας.

Πατ. Λάβε λοιπὸν σὺ τώρα τὸν τόπον του, διὰ νὰ τοῖς εἰπῇς καὶ τοῦτο!

Ἰωάννης. Θὰ δοκιμάσω. Βλέπετε ἐδῶ ὅτι ὁ ἡσημερινὸς καὶ ὁ πρῶτος μεσημβρινὸς διαιροῦνται εἰς πολλὰ μικρὰ τμήματα;

Ἀνδρέας καὶ Ἐλένη. Μάλιστα.

Ἰωάννης. Καθὲν ἀπ' αὐτὰ τὰ τμήματα ὀνομάζεται μοῖρα. Ὅλοι οἱ κύκλοι, ὅθεν καὶ αὐτοὶ ἐδῶ, διαιροῦνται εἰς 360 μοίρας, καὶ τόσοι εἰς τὸν ἡσημερινὸν, ὡς καὶ εἰς τοὺς μεσημβρινούς περιέχει ἐκάστη τοιαύτη μοῖρα 15 Γεωγραφικὰ μίλια. Ὅταν λοιπὸν, παραδείγματος χάριν, λέγωμεν, ὅτι ὁ δεῖνα τόπος κεῖται ὑπὸ τὴν 330 μοῖραν τοῦ μήκους, ἐννοοῦμεν μὲ τοῦτο, ὅτι ἐὰν ἀρχίσωμεν νὰ μετροῦμεν ἀπὸ τὸν πρῶτον μεσημβρινὸν πρὸς ἀνατολὰς πάντοτε περὶ τὴν γῆιν σφαῖραν ἕως εἰς τὸν μεσημβρινὸν τοῦ τόπου ἐκεῖνου τὰς μοίρας τοῦ ἡσημερινοῦ, θέλωμεν εὑρεῖ αὐτῶν 330. καὶ ἂν προσθέσωμεν ἀκόμη, ὅτι ὁ ἴδιος τόπος κεῖται ὑπὸ

τὴν ὀγδόην μοῖραν τοῦ πλάτους, ἐννοοῦμεν, ὅτι ἂν μετρήσωμεν εἰς τὸν μεσημβρινὸν τὰς μοίρας, ἀπὸ τὸν ἡσημερινὸν ἕως εἰς ἐκείνον τὸν τόπον, θέλομεν τὰς εὔρει ὀκτώ.

Πατ. Εὔγε! Καὶ ὁ Ἰωάννης ἀξιῶναι νὰ τὸν φιλήσητε, τέκνα μου! Νὰ σὲ φιλήσω κ' ἐγώ!

Ἰωάννης. Αὐτὸ εὐθυναὶ τὸ ἀγόρασα.

Πατ. Ἄς ἐξετάσωμεν τώρα παιδιὰ μου, ὑπὸ ποίας μοίρας τοῦ μήκους καὶ τοῦ πλάτους εὐρίσκεται τὸ πλοιαρίον τοῦτο ἐδῶ! καὶ πρῶτον ὑπὸ ποίαν μοῖραν τοῦ μήκους. Ἰδοῦ, ἐδῶ πρέπει νὰ μετρήσωμεν πρὸς ἀνατολὰς ἀπὸ τὸν πρῶτον μεσημβρινὸν ἕως τοῦ μεσημβρινοῦ, ὑπὸ τὸν ὅποιον εὐρίσκεται τὸ πλοιαρίον, τὰς μοίρας τοῦ ἡσημερινοῦ. Ἀλλ' ἐπειδὴ ἡ εἰκὼν παριστᾷ τὸ ἐν μέ-
ρος τῆς γῆς μόνον, διὰ τοῦτο δὲν ἡμποροῦμεν νὰ μετρήσωμεν τὰς μοίρας τοῦ ἡσημερινοῦ εἰς ὅλην τὴν περιφέρειαν, ὅθεν πρέπει νὰ πιστευθῇτε εἰς ἐκείνον, ὅστις ἐσχεδίασε τὴν εἰκόνα καὶ ὅστις, καθὼς βλέπετε ἐδῶ, ἔθεσεν ὑπὸ κάτω τοῦ πλοιαρίου τὸν ἀριθμὸν 340· ὁ ἀριθμὸς αὐτὸς εἶναι ἡ μοῖρα τοῦ μήκους, ὅπου εὐρίσκει-
ται τὸ πλοιαρίον· ἀλλὰ καὶ εἰς ποῖον πλάτος; ἐδῶ ἡμποροῦμεν πάλιν νὰ μετρήσωμεν τὰς μοίρας εἰς τὸν πρῶτον μεσημβρινὸν ἀπὸ τὸν ἡσημερινὸν ἀρχίζοντες, ἕως τὸ μέρος ὅπου ἵσταται τὸ πλοιαρίον. Ἰδοῦ, σχεδὸν ἕως ἐδῶ. Λοιπὸν μία, δύο, τρεῖς, τέσσαρες. Ἰδοῦ κεῖ-
ται ὑπὸ τὴν τετάρτην μοῖραν τοῦ πλάτους. Ἐννοήσατε καὶ τοῦτο, παιδιὰ;

Ἀνδρέας καὶ Ἑλένη. Πολλὰ καλὰ, πάτερ.

Πατ. Θυμάσθαι. Τοῦτο θέλει σᾶς χρησιμεύσει πολὺ εἰς τὸ ἐξῆς. Ἐπειδὴ ὅταν, ἐξακολουθῶν τὴν διήγησίν μου, σᾶς εἰπῶ, ὅτι ὁ Κολόμβος εὐρέθη μὲ τὰ πλοῖά του, ὑπὸ ταύτην ἢ ἐκείνην τὴν μοῖραν τοῦ μήκους ἢ πλάτους, θέλετε μ' ἐννοήσει τι λέγω. Πρὸς τούτοις σημειώσατε καὶ τοῦτο ἀκόμη καλῶς πρὶν ἀρχίσῃ ἡ ἐξακολουθήσις τῆς διηγήσεως, ὅτι, ὅταν πρόκειται περὶ τοῦ πλάτους ἀπὸ τοῦ ἡσημερινοῦ καὶ ἄνω, πρὸς τὸν ἀρκτικὸν πόλον, τοῦτο θέλει ὀνομαζέσθαι *ἀρκτικὸν πλάτος*, ὅταν δὲ πάλιν περὶ τοῦ πλάτους κάτω τοῦ ἡσημερινοῦ πρὸς τὸν νότιον πόλον, θέλει ὀνομαζέσθαι τοῦτο πρὸς *διαφορὰν νότιον πλάτος*. Ἄλλοτε θέλουν

σας ἐξηγηθῇ ὅλ' αὐτὰ διεξοδικώτερον. Τώρα δὲ εἰς τὸν Κολόμβον μας πάλιν.

Ἰωάννης. Δόξα τῷ θεῷ!

Πατ. Τὴν δευτέραν ἡμέραν ἀφ' οὗ ἀπέπλευτεν ἀπὸ τὰς Καναρίους νήσους, ἐμακρύνθη ἀπὸ τὴν στερεάν 18 μίλια μόνον, ἐξ αἰτίας τῆς νηνεμίας. Ἐπειδὴ δὲ προέβλεπεν ὁ Κολόμβος, ὅτι οἱ ἀμαθεῖς καὶ δειλοὶ συνοδοιπόροι του, ἤθελον τρομάξει ὑπὲρ πᾶν ἄλλο τὴν παράτασιν τῆς θαλασσοπορείας των, διὰ τοῦτο ἀπεφάσισε νὰ τοὺς ἀπατήσῃ ἀθῶως κρύπτων ἀπὸ αὐτοὺς τὸ ἀληθὲς διάστημα τὸ ὁποῖον διέτρεχον καθ' ἡμέραν καὶ λέγων εἰς αὐτοὺς ὅτι ἔπλευσαν μόνον δεκαπέντε μίλια πρὸς δυσμὰς.

Τὴν 12. Νοεμβρίου, ἐξ ἡμέρας μετὰ τὸν ἀπόπλου των, ἦσαν ὑπὸ τὴν 350 μοίραν τοῦ μήκους ἀπὸ τὴν Κανάριον νῆσον Φέρρον ἀριθμουμένου. Ἐδῶ ἰδόντες εἰς τὴν θάλασσαν κορμὸν δένδρου μεγάλου, ὁ ὁποῖος ἐφαίνετο ὅτι πρὸ πολλοῦ ὠθεῖτο ἀπὸ τὰ κύματα, ἐξελαβον οἱ ναῦται αὐτὸν ὡς προμήνυμα ξηρᾶς μὴ πολὺ ἀπεχούσης, ὅθεν ἤρχισε νὰ ἡσυχάζῃ ὀλίγον τὸ πνεῦμά των. Ἡ παρηγορία ὅμως αὐτὴ πολὺ δὲν διήρκεσε, διότι ὡς ἔπλευσαν πεντήκοντα μίλια ἀκόμη μακρύτερα, τοῖς συνέβη περίστασις ἡ ὁποία κατετάραξε καὶ αὐτοὺς, καὶ τὸν ἰδιόντων ἀρχηγὸν μεγάλως ἐξέπληξε.

Τινές. Τὶ συνέβη;

Πατ. Ἡξέυρετε ὅτι ὁ πρῶτιστος ὁδηγὸς τῶν ναυτῶν εἶναι ἡ μαγνητικὴ βελόνη, διότι ἔχει τὴν παράδοξον ιδιότητα νὰ σρέφῃ πάντοτε τὴν ἀκμὴν τῆς πρὸς ἄρκτον. Δι' αὐτῆς ἡξέυρουν οἱ πλέοντες διὰ νυκτὸς καὶ ἡμέρας νὰ διακρίνουν τὰ τέσσαρα μέρη τοῦ οὐρανοῦ, καὶ νὰ διευθύνουν τὸν δρόμον των. Χωρὶς αὐτοῦ τοῦ ὁδηγοῦ, ὅστις πάντοτε ἕως τότε εἶχε φανῇ ἀπαράσφαλτος, ἤθελεν εἶσθαι μᾶλλον ἢ αὐθάδης ὅστις ἐτόλμα νὰ ἐκτεθῇ εἰς πλοῦν τόσον μεμακρυσμένον καὶ πάντῃ ἄγνωστον.

Ἡμπορεῖτε νὰ φαντασθῇτε τὴν ἐκστασιν τοῦ Κολόμβου, καὶ τὸν τρόμον τῶν μικροφύχων του ὁπαδῶν, ὅταν παρετήρησε κατὰ πρῶτον, ὅτι ἡ βελόνη δὲν εἰδείκνυε πλέον τὸν ἀρκτοῦρον, ἀλλ'

ἐξέκλινεν ἀπὸ τὴν συνήθη διεύθυνσιν τῆς κατὰ μίαν ὁλόκληρον μοῖραν πρὸς ἀνατολάς.

Πέτρος. Πόθεν προῆλθε τοῦτο;

Πατ. Εἰς ταύτην τὴν ἐρώτησιν, ἀγαπητέ μου Πέτρε, ἡμποροῦμεν καὶ ἡμεῖς ν' ἀποκριθῶμεν τώρα, ὅσον ἡμπόρει τότε ὁ Κολόμβος, μ' ὅλον ὅτι τοιαῦται ἐκκλίσεις τῆς μαγνητικῆς βελόνης, παρατηρήθησαν ἕκτοτε πάντοτε καὶ παντοῦ, καὶ ἀκόμη καὶ εἰς τὰ μέρη μας παρατηροῦνται καὶ σήμερον. Ἀλλὰ τώρα κλίνουν πρὸς δυσμὰς καὶ ὄχι πρὸς ἀνατολάς, καὶ δὲν εἶναι παντοῦ ὁμοίως μεγάλη· πόθεν ὁμως προέρχεται τοῦτο, καθὼς καὶ ἡ διαφορὰ τῆς ἐκκλίσεως κατὰ τοὺς διαφόρους τόπους, δὲν ἡμποροῦμεν νὰ τὸ ἡξεύρωμεν καθὼς οὔτε διατὶ ἡ μαγνητικὴ βελόνη στρέφεται κυρίως μόνον πρὸς ἄρκτον. Τοιαῦτα εἰς ἡμᾶς ἔτι ἀκατάληπτα μυστήρια τῆς φύσεως ὑπάρχουν πολλὰ, ἀγαπητά μου παιδία, καὶ τοῦτο πρέπει νὰ ἐρεθίσῃ μᾶλλον τὴν ἔφεσίν σας διὰ νὰ γένητε πεπαιδευμένοι, καὶ νὰ μάθητε πολλὰ πράγματα· διότι τις οἶδεν, ἂν ἡ θεία πρόνοια δὲν προώρῃσεν κανέν' ἀπὸ σᾶς νὰ σύρῃ τὸ παραπέτασμα τὸ ὁποῖον κρύπτει εἰς τοὺς ὀφθαλμοὺς τῶν ἀνθρώπων τὸ ἀνεξιχνίαστον ἀκόμη τοῦτο μυστήριον;

Νικόλαος. Θὰ δοκιμάσω, ἴσως τὸ εὕρω ἐγὼ, ἀφοῦ μάθω περισσότερότερα ἀφ' ὅσα ἡξεύρω.

Γεώργιος. Καὶ ἐγὼ θὰ σκεφθῶ περὶ τούτου.

Ἄλλοι. Ὡ! καὶ ἐγὼ, καὶ ἐγὼ.

Πατ. Πολλὰ καλὰ! Ἄν θέλετε ὁμως νὰ ἐπιτύχουν οἱ κόποι σας, πρέπει πρῶτον ν' ἀποκτήσῃτε πολλὰς γνώσεις, καὶ ἰδιαιτέρως τῆς Μαθηματικῆς, καὶ τῆς Φυσικῆς, καὶ ὅσον τὸ δυνατόν θέλομεν σᾶς βοηθήσῃ καὶ ἡμεῖς εἰς αὐτό.

Οἱ ὁπαδοὶ λοιπὸν τοῦ Κολόμβου ἦσαν, ὡς εἴπομεν, ἔντρομοι καὶ τεταραγμένοι, καὶ τὸ διάστημα τὸ ὁποῖον εἶχον ἤδη πλεύσει τοῖς ἐφαινετο ἄπειρον, μ' ὅλον ὅτι ὁ ἀρχηγός των τοῖς ἐκρυψε τὸ ἐν τρίτον τῶν μιλίων εἰς τὸν ὑπολογισμὸν τὸν ὁποῖον τοῖς ἐδειξεν. Ἐκεῖ ἐνόμιζον ὅτι μετεβλήθη ἡ φύσις, καὶ ἔτρεμον στοχαζόμενοι ὅτι καὶ αὐτὸς ὁ μόνος των ὁδηγός, ἡ μαγνητικὴ βελόνη, ἤρχισε νὰ τοὺς ἐγκαταλείπῃ.

Ἡ ὀξύνοια ὅμως τοῦ Κολόμβου, ἀνεξάντλητος πρὸς ἐφευρέσεις νέων πάντοτε μέσων διὰ νὰ καθησυχάζῃ τοὺς δειλοὺς ὁπαδοὺς του, ἔπλασεν εὐθὺς καὶ τοὺς ἔδωκε λόγον τινὰ τοῦ ἀπροσδοκίτου αὐτοῦ συναντήματος, ἀνίσχυρον μὲν δι' αὐτὸν τὸν ἴδιον, ἱκανὸν ὅμως νὰ καθησυχάσῃ ὀλίγον ἐκείνους, καὶ τοιουτοτρόπως ἔπλευσαν μακρύτερα, καὶ ἔφθασαν τέλος πάντων ἐντὸς τῆς περιφερείας τῶν ἐτησίων.

Δημήτριος. Δηλαδή;

Πατ. Πιστεύω ὅτι ἤξεύρεις τὶ ἐννοοῦμεν μὲ τὴν λέξιν τροπικὸς κύκλος;

Δημήτριος. Μάλιστα. Τὰς κυκλικὰς ἐκείνας γραμμάς, τὰς ὁποίας ὑποθέτομεν περὶ τὴν γῆν ἀπὸ τὸ ἐν καὶ τὸ ἄλλο μέρος τοῦ ἰσημερινοῦ, καὶ ἄνωθεν τῶν ὁποίων ἴσταται κατ' εὐθείαν γραμμὴν ὁ ἥλιος, ὅταν ἔχωμεν τὴν μεγαλητέραν, ἢ τὴν μικροτέραν ἡμέραν.

Ἰωάννης. Ὅταν ὁ ἥλιος ἴσταται ὑπεράνω τοῦ ἐπάνω τῶν δύο κύκλων, τότε ἔχομεν ἡμεῖς ἐδῶ τὴν μεγαλητέραν ἡμέραν τοῦ ἔτους· καὶ πάλιν ὅταν φθάσῃ ὑπεράνω τοῦ κάτω κύκλου, τότε ἔχομεν τὴν μικροτέραν.

Πατ. Ὁρθότατα. Ἰδοὺ αὐτοὶ οἱ δύο κύκλοι καὶ εἰς τὴν μικρὰν εἰκόνα μας. Βλέπετε· τὸν πρὸς τὰ ἄνω ἐσημείωσα μὲ τὰ στοιχεῖα Γ. καὶ Δ. καὶ τὸν πρὸς τὰ κάτω μὲ Ε. καὶ Ζ. εἰς τὸ μεταξὺ λοιπὸν τῶν δύο τούτων κύκλων διάστημα, πνέει εἰς τινὰς ὥρας τοῦ ἔτους, μῆνας ὁλοκλήρους ἀκαταπαύστως ὁ ἴδιος ἄνεμος· εἰς τὸν ἀτλαντικὸν ὠκεανὸν, παραδείματος χάριν, πνέει ἀπὸ τὸν Ὀκτώβριον ἕως τὸν Ἰανουάριον ἀκαταπαύστως ἀνατολικοβορείος ἄνεμος. Αὐτοὶ εἶναι οἱ ἐτήσιοι ὀνομαζόμενοι ἄνεμοι. Ἀλλ' οὐτε περὶ τούτου, ἂν καὶ εἶναι τῶρα τοῖς πᾶσι γνωστὸν, εἶχον οἱ εἰς τὸν καιρὸν τοῦ Κολόμβου ἰδεῖν τινά. Βλέποντες ὅτι τὰ πλοῖά των ὠθοῦντο ἀκαταπαύστως ἀπὸ ἀνατολικὸν ἄνεμον κατ' εὐθείαν πρὸς δυσμὰς, ἔπεσον οἱ τολμηροὶ θαλασσοπόροι μας πάλιν εἰς νέας μερίμνας. Πῶς, ἔλεγον, ἂν ὁ ἀνατολικὸς αὐτὸς ἄνεμος, πνέῃ τοιουτοτρόπως ἐδῶ πάντοτε, πῶς θέλομεν

δυνηθῇ νὰ ἐπανεέλθωμεν ποτὲ εἰς τὴν πατρίδα μας! Ὁ στοχασμὸς αὐτὸς τοῖς ἐνέπνεε φόβον καὶ τρόμον.

Κατὰ δυστυχίαν τοῖς συνέβη μετ' ὀλίγον πάλιν καὶ ἄλλη περίστασις, ἡ ὁποία ἠύξησε τὸν φόβον των περισσότερον· εἶδαν δηλαδὴ ἐξαίφνης ὅλην τὴν θάλασσαν, ὅσον ἔφθανεν ἡ ὄρασίς των, κεκαλυμμένην μὲ πράσινα χόρτα ὡς νὰ ἔπλεον εἰς ἀπέραντον πεδιάδα· εἰς μερικά μέρη ἦσαν τὰ χόρτα τόσο πυκνά, ὥστε ἐμποδίζετο ὁ δρόμος τῶν πλοίων των. Ἐκ τούτου ἐσυμπέρανον πάλιν τὰ χεῖριστα. Ἐρθάσαμεν πλέον, ἔλεγον, εἰς τὸ τέλος τοῦ πλευστοῦ ὠκεανοῦ· ὑποκάτω αὐτῶν τῶν χόρτων κρύπτονται θεοθάϊως ξέροι καὶ σκόπελοι, καὶ πρὶν τὸ κατανοήσωμεν, θὰ συντριβοῦν τὰ πλοῖά μας κατ' αὐτῶν. Ὡ! ἡμεῖς ἄθλιοι καὶ δυσχεεῖς! Διὰ τὴν νὰ εὑρεθῶμεν μὲ τόσῃν προθυμίαν ν' ἀκολουθήσωμεν τὸν βίψοκίνδυνον αὐτὸν τολμητίαν;

Ἀλλ' ἡ εὐτολμία καὶ ἡ φρόνητις τοῦ Κολόμβου δὲν τὸν ἐγκατέλιπον οὔτε εἰς αὐτὴν τὴν περίστασιν. Εἶσθε τῷ ὄντι, τοῖς ἔλεγε, μωροὶ νὰ φοβῆσθε καὶ τρέμητε πρᾶγμα, τὸ ὁποῖον ἔπρεπε μᾶλλον νὰ σᾶς ἐγκαρδιώσῃ, διότι εἶναι ἡ μεγίστη ἀπόδειξις ὅτι ὀγλήγορα θέλομεν φθάσει εἰς τὸν πρὸς ὃν ὄρον μας. Ἡμποροῦν νὰ φυτρώσουν εἰς τὸ μέσον τῆς θαλάσσης χόρτα; καὶ δὲν εἶναι πιθανώτερον νὰ πιστεύσωμεν, ὅτι δὲν εἴμεθα πλέον μακρὰν τῆς ξηρᾶς, ἀπὸ τῆς ὁποίας τὰ παράλια μᾶς ἔρχονται αὐτὰ τὰ φυτά;

Ὅλοι οἱ ναῦται ἔμεινον μὲ τὸ στόμ' ἀνοιχτὸν ὅταν ἤκουσαν τὴν χαρμόσυνον αὐτὴν ἀγγελίαν. Ἐπειδὴ δὲ συγχρόνως εἶδαν καὶ διάφορα πτηνὰ πετῶντα πρὸς δυσμὰς, μετεβλήθη διὰ μιᾶς ὁ φόβος των εἰς χαρὰν καὶ ἐλπίδα, καὶ οὕτως ἔπλεον πάλιν, περιμένοντες νὰ ἴδωσιν ἐντὸς ὀλίγου τὴν εὐτυχίῃ ἔχβασιν τοῦ κινδυνώδους ἐπιχειρήματός των.

ΔΙΗΓΗΣΙΣ Ε΄.

Χαρίλαος. Δὲν θὰ φθάσει ὁ Κολόμβος ἀκόμη εἰς τὸν τόπον, τὸν ὁποῖον θέλει ν' ἀνακαλύψῃ;

Πατήρ. Φαίνεται ὅτι ἔχει καιρὸν ἀκόμη, Χαρίλαε. Ἡ ἐλπίς τὴν ὁποίαν τοῖς ἔδωκν τὰ χόρτα καὶ τὰ πετῶντα πτηνὰ, διεσκεδάσθη μετ' οὐ πολὺ, διότι ἕως τότε εἶχον πλεύσει 770 μίλια πρὸς δυσμὰς, καὶ ὅμως ξηρὰ δὲν ἐφαίνετο. Κατ' εὐτυχίαν ἐκτὸς τοῦ ναυάρχου κάνεις ἄλλος εἰς τὰ τρία πλοῖα δὲν ἤξευρε νὰ μετρήσῃ τὸ διάστημα τῆς θαλασσοπορείας των· αὐτὸς δὲ ἐξηκολούθει νὰ τοῖς κρύπτῃ τὴν ἀλήθειαν, λέγων ὅτι ἔπλευσαν μόνον 580 μίλια. Ἀλλὰ καὶ αὕτῃ ἡ ἀπόσασις ἀπὸ τὴν πατρίδα των τοῖς ἐφαίνετο ὑπερβολικὴ, καὶ ἤρχισαν πάλιν ἐκ νέου νὰ στενάζουν, νὰ ὀδύρωνται καὶ νὰ γογγύζουν, ποτὲ μὲν ἐλέγχοντες ἑαυτοὺς διότι κούφως ἐπέισθσαν ἕως τότε εἰς τὰς ματαίας ὑποσχέσεις τοῦ Κολόμβου, ποτὲ δὲ ἐπιπλήττοντες πικρῶς τὴν βασιλίσσαν Ἰσαβέλλαν, ὅτι σκληρῶς ἀπεφάσισε νὰ θυσιάσῃ τὴν ζωὴν τοσούτων τῆς ὑπηρεσίαν, πρὸς ἐκτέλεσιν παρατόλμου καὶ ἴσως παραλόγου ἐπιχειρήματος. Ἐπτοχάζοντο ὅτι ἀπέδειξαν ἱκανῶς τὸ θάρρος των, καὶ ὅτι κάνεις δὲν ἐδύνατο νὰ τοὺς ἐλέγξῃ ὡς δειλοὺς, ἐὰν ἤρχιζον ἤδη νὰ φροντίζουν καὶ περὶ τῆς διατηρήσεως τῆς ζωῆς των. Ἀπεφάσισαν λοιπὸν ὅλοι ὁμοφώνως, ὅτι ἦτον καιρὸς νὰ ὀπισθοδρομήσουν ἅμα ὁ ἀκατάπαυστος ἀνατολικὸς ἄνεμος ἤθελε τοῖς τὸ ἐπιτρέψῃ, καὶ τὸν ἀρχηγὸν των, ἂν δὲν ἤθελε νὰ καταπεισθῇ, νὰ τὸν ἀναγκάσουν διὰ τῆς βίας. Οἱ δὲ αὐθαδέστεροι ἐπρότειναν μάλιστα νὰ τὸν ρίψουν καὶ εἰς τὴν θάλασσαν διὰ ν' ἀπαλλαχθοῦν διὰ μιᾶς ἀπὸ τὸν ἐπικίνδυνον πλάνον, καὶ ἦσαν πεπεισμένοι ὅτι ἐπανερχόμενοι εἰς τὴν Ἰσπανίαν, δὲν ἤθελον ἐξετασθῇ πολλὰ αὐστηρὰ διὰ τὸν θάνατον ἀθλίου τυχοδιώκτου.

Ὁ Κολόμβος εἶδε τὸν κίνδυνον κρεμᾶμενον ἐπὶ κεφαλῇς του, ἀλλὰ δὲν ἐτρόμαξεν. Ἐχων τὴν συνείδησιν τῆς μεγαλειότητος καὶ

τῆς βασιμότητος τῶν σκοπῶν του, καὶ στερεὰν ἐλπίδα εἰς τὴν βοήθειαν τοῦ θεοῦ, ἐφάνη ἐν μέσῳ τῶν ἐπαναστατῶν μὲ φαιδρὸν πρόσωπον ἀνθρώπου εὐχριστημένου μὲ τοῦ ἐπιχειρήματός του τὴν πρόοδον, ἤρχισε νὰ τοὺς ἐλέγχει διὰ τὴν μικροφυχίαν των μὲ ἡπίαν σοβαρότητα, καὶ μετεχειρίσθη ἐν ταύτῳ πάντα τρόπον ἀπὸ τὴν φρόνησιν ὑπαγορευόμενον, καὶ ὅλην τὴν εὐγλωττίαν του διὰ νὰ τοῖς ἐμπνεύσῃ θάρρος ἐκ νέου καὶ ὑπακοήν. Ἄλλοτε μὲν τοῖς ἐνθύμιζε μὲ γλυκαῖς καὶ κολακευτικούς λόγους τὸ χρέος των, ἄλλοτε δὲ ἀναλαμβάνων τὸν ἐμβριθῆ χαρακτῆρα πληρεξουσίου ἀρχοντος, τοὺς ἠπειλεῖ ὅτι θέλουν πέσει ὑπὲρ ὀργὴν τῆς βασιλείσσης, καὶ τιμωρηθῇ αὐστηρῶς ἂν τολμήσουν νὰ ἐμποδίσουν τὴν ἐπιχείρισίν του τόσον πλησίον τοῦ τέρματος. Οἱ μεγαλόνοες ἀνθρωποὶ ἔχουν τὸ προνόμιον νὰ διαπλάττουν τὰς καρδίας τῶν ἀσθενεστέρων ὡς τὸν κηρὸν. Οἰοία εὐτυχία διὰ τὴν ἀνθρωπότητα, ἂν ὅλοι ὅσοι ἔλαβον ἐκ θεοῦ, νοῦν καὶ πνεῦμα διακεκριμένον, μεταχειρίζοντο αὐτὸ, καθὼς ὁ Κολόμβος, μόνον πρὸς ἀγαθοὺς καὶ κοινωφελεῖς σκοποὺς. Καὶ τότε πάλιν κατώρθωσε νὰ μεταβάλλῃ τὴν γνώμην τῶν ἀμαθῶν καὶ σασιαστῶν ὁπαδῶν του δι' ἀντιλήψεως οὐρανίας, διότι ὁ ἄνεμος, ὅστις ἕως τότε ἦτον πάντοτε ἀνατολικὸς, μετεβλήθη ἀμέσως τότε εἰς δυτικὸν, ὥστε καθεὶς εἶδεν ὅτι ἔμενεν ἔτι εἰς τὴν θέλησίν των νὰ πλεύσουν εἰς τὰ ὀπίσω. Εἰς τοῦτο τοὺς κατέστησε προσεκτικούς ὁ ἴδιος ἀρχηγός των, καὶ ἐπειδὴ εἰς τὸν ἴδιον καιρὸν συνέτρεξαν καὶ ἄλλαι τινὲς εὐτυχεῖς περιστάσεις ἐπικυροῦσαι τὴν ἐλπίδα τῆς ταχείας ἀνακαλύψεως τοῦ προσδοκωμένου τόπου, ὑπεσχέθησαν ἐκ νέου πάλιν ὑπακοήν εἰς αὐτὸν, καὶ οὕτω ἐξηκολούθησαν σὺν θεῷ τὸν πλοῦν των μακρύτερα. Ἐν μιᾷ τῶν ἡμερῶν, ὁ κυβερνήτης τοῦ πλοίου ἡ Ἐλπίς ὅστις ἔπλεεν ἐμπρὸς, ἐπλησίασεν εἰς τὸ πλοῖον τοῦ Κολόμβου, καὶ τὸν εἰδοποίησεν, ὅτι νομίζει νὰ βλέπῃ γῆν ἀπέχουσαν ἕως 15 μίλια πρὸς βορρᾶν. Ἡ μὴν λέξις γῆ ἐνέπνευσεν ἀνέκφραστον χαρὰν εἰς ὅλων τὰς καρδίας, καὶ ἤρχισαν νὰ παρακαλοῦν τὸν ἀρχηγόν των θερμῶς, νὰ τρέψῃ τὰ πλοῖα πρὸς ἐκεῖνο τὸ μέρος. Ἄλλ' ὁ Κολόμβος πεπεισμένος ὦν ὅτι ὁ κυβερνήτης ἠπατάτο, δὲν ἔδωκεν ἀκρόασιν εἰς τὰς δεήσεις των, καὶ ἠκολούθησεν ἀμετατρέπτως

τὴν πρώτην διεύθυνσιν τοῦ πλοῦ πρὸς δυσμὰς, ἀδιαφορήσας διὰ τοὺς γογγυσμοὺς τῶν ἀνθρώπων του.

Νικόλαος. ὦ! Τότε νομίζω κ' ἐγὼ ὅτι ἦτον ὀλίγον ἰσχυρογνῶμων.

Πατ. Πῶς τοῦτο;

Νικόλαος. Ἐμποροῦσε, νομίζω, χαριζόμενος εἰς τοὺς ὁπαδοὺς του, νὰ πλεῖσθῃ καὶ 15 μίλια πλαγίως.

Πατ. Ὅχι, ἀγαπητέ μου, δὲν ἔμποροῦσε νὰ πράξῃ τοῦτο πρὸς χάριν των, διότι ἦτον καλῶς πεπεισμένος, ὅτι ἡ νομιζομένη ἀνακάλυψις ξηρᾶς, ἦτον ἀνύπαρκτος. Καὶ ἂν συγκατένευεν εἰς τὸ αἵτημά των, ἤθελον νομίσῃ οἱ ὁπαδοὶ του, ὅτι δὲν ἤξεύρει μὲ βεβαιότητα ποῦ θαδίζει, καὶ κυρίως αὐτὴν τὴν ὑποψίαν πρὸ πάσης ἄλλης εἶχε συμφέρον νὰ καταπολεμήσῃ, διότι ἡ πρὸς αὐτὸν ἐμπιστοσύνη καὶ ὑπόληψις τῶν συντρόφων του, τῷ ἦτον ἀναγκαῖα ὑπὲρ τι καὶ ἄλλο. Πρὸς τούτοις, εἰς πᾶσαν ἐλαχίστην εὐκαιρίαν, δὲν ἤθελον λείπει νὰ τὸν ἐνοχλοῦν μὲ τοιαύτας παρακλήσεις, ἂν ἔβλεπον ἄπαξ, ὅτι δὲν εἶναι στερεὸς εἰς τὰς ἀποφάσεις του. Δι' αὐτοὺς τοὺς φρονίμους λόγους ἀπεφάσισε μὲ σταθερότητα νὰ μὴ μακρυνθῇ οὔτε τρίχα ἀπὸ τὸ ὀρθῶς ἐσκεμμένον σχέδιόν του, καὶ μέχρι τέλους ἀπεδείχθη, ὅτι εἶχε δίκαιον.

Τὴν ἀκόλουθον ἡμέραν εἶδον θαλάσσια τινὰ πτηνὰ, ὑπὸ τῶν ὁποίων ἡπατήθη καὶ ὁ Κολόμβος αὐτὸς, πιστεύσας ὅτι δὲν ἔμπορουν νὰ πετοῦν τόσον μακρὰν, ἀλλ' ὅτι ἦσαν προμηνυταὶ ξηρᾶς κειμένης ἐγγύς. Ἀλλ' ἄφεις εἰς τὴν θάλασσαν τὴν βολίδα, δὲν εὔρε γῆν εἰς βάθος διακοσίων ὀργυιῶν, καὶ τοῦτο ἐφαίνετο ἀναιροῦν τὴν πρώτην ἐλπίδα του, διότι τὸ βάθος τῆς θαλάσσης παρὰ τὴν ξηρὰν ἐλαττοῦται συνήθως.

Τὴν ἐπομένην ἡμέραν, ἐκάθησαν εἰς τοὺς ἰστούς των καὶ κελαιοῦντα τινὰ πτηνὰ, μείναντα ἐκεῖ ὅλην τὴν νύκτα, καὶ τὴν αὐγὴν ἐπέταζαν πρὸς δυσμὰς. Μετ' οὐ πολὺ πάλιν εἶδαν καὶ ἓν πτηνὸν τοῦ Τροπικοῦ.

Γεώργιος. Τί πτηνὸν εἶναι τοῦτο;

Πατ. Πτηνὸν τὸ ὁποῖον γεννᾶται εἰς τὸ μέρος τῆς γῆς τὸ κείμενον μεταξὺ τῶν δύο τροπικῶν κύκλων διὰ τοῦτο ἐπωνομά-

σθη καὶ τοιουτοτρόπως. Μετ' οὐ πολὺ εἵλκυσε τὴν προσοχὴν τῶν ναυτῶν ἐξαισίον θέαμα, τὸ ὁποῖον ἀκόμη ποτὲ δὲν εἶχον ἰδῆ. Ἄμετρον πλῆθος πετομένων ἰχθύων ἐφάνη εἰς τὴν ἐπιφάνειαν τῆς θαλάσσης, καὶ τινες αὐτῶν μάλιστα ἔπεσαν εἰς τῶν πλοίων τὰ καταστρώματα. Οἱ ναῦται λαβόντες τοὺς, παρετήρουν μὲ περιέργειαν τὰ μακρὰ πτερύγιά των, τὰ ὁποῖα τοῖς ἐχρησίμευον ἀντὶ πτερῶν. Τὴν ἰδίαν ἐσπέραν εἶδαν πάλιν τὴν θάλασσαν κεκαλυμμένην μὲ χόρτα· καὶ ἐπειδὴ ἐθεώρουν τὸ τοιοῦτον πάντοτε ὡς σημεῖον πλησίον κειμένης ξηρᾶς, παρεδόθησαν πάλιν εἰς τὴν γλυκεῖαν ἐλπίδα, ὅτι ἐντὸς ὀλίγου θέλουν φθάσει τὸ τόσον ποθητὸν τέρμα τῆς θαλασσοπορείας των.

Ἀλλὰ τὸ τέρμα τοῦτο ἀπεμακρύνετο ἀπὸ ἡμέρας εἰς ἡμέραν, καὶ ὅσῳ περισσότερον ἐπτεροῦτο ἡ ἐλπίς τῶν ναυτῶν διὰ τεκμηρίων χαροποιῶν, τόσῳ μεγαλητέρα ἐδείχθη ἡ θλίψις των ἔπειτα, ὅταν εἶδον, ὅτι πάλιν, μετὰ πολλῶν ἡμερῶν πλοῦν, ἐματαιώθη κ' ἐκένη ἡ προσδοκία των. Τότε ἤρχισε τὸ ταραχῶδες πνεῦμα τῆς δυσαρεσκείας καὶ σάσεως ἀκρατήτως νὰ ἐκτείνηται καὶ εἰς τὰ τρία πλοῖα· οἱ ναῦται λησμονοῦντες πᾶν χρέος καὶ πᾶν πρὸς τὸν ναυάρχον σέβας, ἤρχισαν νὰ γογγύζουν μεγαλοφώνως κατ' αὐτοῦ, καὶ ὁμοῦ μὲ αὐτοὺς καὶ οἱ ἀξιωματικοὶ αὐτῶν, οἳ τινες ἕως τότε ἦσαν ὑπὲρ τοῦ ναυάρχου των πάντοτε.

Ὁ Κολόμβος, στενοχωρούμενος πανταχόθεν, κ' ἐγκαταλειμμένος παρὰ πάντων, ἵστατο εἰς τὸ μέσον τῶν στασιαστῶν ὡς δρὺς μεμονομένη ἐναντίον τῆς ὀρμῆς τῶν ἀνέμων, ἀκλόνητος καὶ ἀνθιστάμενος μὲ θαυμασίαν ψυχῆς σταθερότητα εἰς τὴν λύσσαν τῶν στασιαστῶν, οἳ τινες ἐζήτουν τὸν θάνατόν του ἢ, καὶ τοῦτο ἦτον εἰς αὐτόν καὶ τοῦ θανάτου πικρότερον, παντελεῖ παρὰίτησιν τῆς ἐκτελέσεως τοῦ ἐρετοῦ τοῦ ἐπιχειρήματος. Μετεχειρίσθη καὶ πάλιν ὅλην του τὴν ἐπιτηδειότητα διὰ νὰ τοὺς καθησυχάσῃ, ἀλλὰ ματαίως· διότι ἡ καρδιά ὅλων τῶν ὁπαδῶν του εἶχε κυριευθῇ ἀπὸ τόσην μανίαν καὶ ἀπελπισίαν, ὥστε κἀνὲν ἀπὸ τὰ τεχνάσμαστα τὰ ὁποῖα τὸν εἶχον χρησιμεύσει πολλάκις πρότερον, τότε δὲν ἤρκει πλέον νὰ τὸν βοηθήσῃ. Εἰς τὰς παρατηρήσεις του δὲν ἔδιδε κἀνείς πλέον ἀκρόασιν, ὅλοι δ' ἐφώναζον, ὕβριζον, καὶ τὸν

ἡπείλουν μὲ θάνατον ἂν δὲν ἤθελεν ἐπιτρέψει εὐθὺς νὰ στραφῶν ὀπίσω πρὸς τὴν πατρίδα των.

Εἰς ταύτην τὴν ἀπελπιστικὴν θέσιν ἐβιάσθη τέλος πάντων νὰ ὑποχωρήσῃ εἰς τὴν ἀνάγκην, καὶ νὰ ὑποσχεθῇ εἰς τοὺς ἐπαναστάτας, ὅτι θέλει ἐκπληρώσει τὴν εὐχὴν των, μὲ τὴν συνθήκην ὅμως, ὅτι καὶ αὐτοὶ θὰ τὸν ὑπακούσουν ἀκόμη τρεῖς ἡμέρας· ἂν δ' εἰς τοῦτο τὸ διάστημα δὲν ἤθελον ἀνκαλύψει γῆν, ὑπεσχέθη νὰ πλεύσουν ὀπίσω, καὶ νὰ τοὺς φέρῃ εἰς τὴν Ἰσπανίαν.

Ὅσον μεγάλη καὶ ἂν ἦτον ἡ λύσσα τῶν γαστριῶν, δὲν ἠμπόρουν ὅμως νὰ μὴ δεχθῶν τὸ πρόβλημα τοῦ ναυάρχου των, καὶ νὰ μὴ τὸ θεωρήσωσιν ὡς δίκαιον. Συγκατένευσαν λοιπὸν, καὶ τὴν συνθήκην ἐπεσφράγισαν ὅρκοι.

Ὁ Κολόμβος ἐν τούτοις εἶχε τὴν βεβαιότητα ὅτι δὲν τὸν ἔβλαπτε παντελῶς ἡ ὑπόσχεσις αὕτη, διότι τὰ σημεῖα πλησιαζούσης ξηραῆς ἦτον τόσα, ὥστε πεποιθότως ἤλπιζε νὰ φθάσῃ εἰς αὐτὴν ἐντὸς τοῦ ὀριζήσαντος καιροῦ. Πρὸ τινων ἡμερῶν ἤδη ἡ βολὴ εἶχεν εὔρει γῆν, καὶ ἀνέτρε σπογγοειδῆ τινα πηλὸν, ἐκ τοῦ ὁποίου εὐκόλως ἐσυμπεραίνετο ἐγγὺς κειμένη ξηρά. Ἐβλεπε πλήθη πτηνῶν πετώντων πρὸς δυσμὰς, καὶ ἡ κατασκευὴ αὐτῶν δὲν ἐφάνετο ἐπιτηδεῖα εἰς μακρὰν πτήσιν. Εὔρεν εἰς τὴν θάλασσαν πλέοντα θάμνον μὲ χλωροὺς ἐρυθροὺς καρποὺς, ὁ ἀήρ ἦτον γλυκύτερος, καὶ ὁ ἄνεμος, μάλιστα τὴν νύκτα, πολλὰ εὐμετάβλητος· ὅλα ταῦτα ἦσαν τεκμήρια ὅτι τὸ τέρμα ἦτον ἐγγὺς καὶ ὅτι ἐπλησίαζεν ὁ καιρὸς καθ' ὃν ἔμελλε ν' ἀνταμειφθῇ ἡ ὑπομονὴ τοῦ Κολόμβου καὶ ἡ ἐπιμονή του. Ἐθεώρει δὲ τόσῳ βέβαιον τὸ πρᾶγμα, ὥστε τὴν δευτέραν ἐσπέραν, μετὰ τὴν συνήθη κοινὴν προσευχὴν, ἐνθύμισε τοὺς ὁπαδούς του ὅτι χρεωστοῦν νὰ εὐχαριστήσωσι τὸν θεόν, ὅστις ἠυλόγησε τὴν ἐπικίνδυνον ἐπιχείρησίν των, καὶ τοὺς παρήγγειλε νὰ ἦναι ἄγρυπνοι, καὶ νὰ συστέλουν τὰ ἱστία μήπως ριφθοῦν ὑπὸ τῶν ἀνέμων εἰς τὴν ξηρὰν ἐν καιρῷ νυκτός.

Πρὸς τούτοις τοῖς ἐπανελάθεν ὁ Κολόμβος καὶ τὴν ὑπόσχεσιν τῆς βασιλίσσης, ὅτι ὅστις ἤθελεν ἰδῇ πρῶτος τὴν ζητουμένην γῆν, θέλει ἀπολαμβάνει ἐτήσιον μισθὸν 312 Ἰσπανικῶν διστήλων, ἢ χιλίων ὀκτακοσίων ἐβδομήκοντα δύο δραχμῶν, εἰς τὰ ὁποῖα

ἐπρόσθεσε καὶ αὐτὸς ἐν ἑνδυμα ἀπὸ ἐξάμιτον (κατυφέν). Τοιου-
τωτρόπως ὅλοι ἔμεινον ἐκείνην τὴν νύκτα εἰς τὸ κατὰστρομα,
θεωροῦντες μὲ ἀμετακίνητα ὄμματα καὶ πάλλουςαν καρδίαν πρὸς
τὸ μέρος ὅπου ἤλπιζον νὰ ἰδοῦν τὴν ποθουμένην ξηράν.

Ἐδὼ κρίνω εὐλογον λοιπὸν νὰ τοὺς ἀφήσωμεν ὡς αὖριον πρωτῇ,
ὅταν θέλῃ φανῇ ἂν ὑπάρχῃ ξηρά, ἢ ὄχι.

Ὁλοι. ὦ! ὦ! πάτερ!

Πατ. Νὰ μὴν πκύσω ἐδῶ;

Ὁλοι. Ὄχι, ὄχι! ὦ, ὄχι!

Πέτρος. Τώρα ἐνῷ ἀρχίζει τὸ καλλήτερον θέλεις νὰ πκύσῃς;

Πατ. Ἄς εἶναι λοιπὸν, πρὸς χάριν σας!

Ἦτον δεκάτῃ ὥρᾳ τῆς νυκτὸς ὅταν ὁ Κολόμβος, ἰστάμενος εἰς
τὴν πρῶραν τοῦ πλοίου, ἐνόμισεν ὅτι μακρὰν εἶδε φῶς. Ἀμέσως
ἐκραῖζεν νέον τινὰ ἀκόλουθον τῆς βασιλίσσης, εὐρισκόμενον εἰς τὸ
πλοῖόν του, καὶ ἔδειξε τὸ φῶς εἰς αὐτόν, αὐτὸς τὸ εἶδε καὶ τὸ
ἔδειξεν εἰς ἄλλον τρίτον, καὶ οἱ τρεῖς δὲ συμφῶνως ἐνόμιζον ὅτι
βλέπουν τὸ φῶς ἐκεῖνο κινούμενον, κ' ἐσυμπέρανον ὅτι ἐκρα-
τεῖτο ὑπότινος ὁδοιπόρου.

Ὅ,τι καθεὶς ἀπὸ σᾶς, ἀπὼν πολλὰ ἔτη μακρὰν ἀπὸ τοὺς γονεῖς
του, ἤθελεν αἰσθανθῇ ἂν ἐξαίφνης ἦνοιγεν ἡ θύρα, καὶ ἔμβαινον
αὐτοὶ ἀνελπίστως, τὸ αὐτὸ ἡσθάνθη τότε εἰς τὴν θέαν τοῦ φωτὸς
ἐκείνου καὶ ὁ Κολόμβος, ὅστις ἐντὸς ὀλίγου ἔμελλε νὰ ἰδῇ τέλος
πάντων τοὺς γλυκεῖς καρποὺς τόσων σκέψεων καὶ ταλαιποριῶν,
τόσων κινδύνων, τοὺς ὁποίους εὐτυχῶς ὑπέστη. Ἐντὸς ὀλίγου καὶ
οἱ δύσπιστοι σύντροφοὶ του ἤθελον λάβει ἀποδείξεις τέλος πάν-
των, ὅτι τὸ μελέτημά του δὲν ἦτον ὄνειρον, οὔτε αὐτὸς μάταιος
σχεδιοῤῥάφος. Τὸ αἶσθημα τοῦτο ἐπλημύρει μὲ ἀγαλλίασιν τὴν
ψυχὴν του καὶ δὲν τὸν ἄφητε ὄμμα νὰ κλείσῃ εἰς ὕπνον δι' ὅλης
τῆς νυκτὸς ἐκείνης.

Περὶ τὰς δύο ὥρας μετὰ τὸ μεσονύκτιον ἠκούσθη ἀπὸ τὸ
πλοῖον ἡ Ἐλπὶς, τὸ ὁποῖον ἐπροπορεύετο πάντοτε, ὁ χαρμόσυνος
ἀλαλαγμὸς γῆ! γῆ! καὶ ῥίγος χαρᾶς διεχύθη εἰς ὅλων τῶν πλοίων
τὸ πλήρωμα. Πῶς ἤθελον ὅλοι νὰ παραδοθῶν εἰς τὴν ἀμετρον
ἀγαλλίασίν των! Ἀλλὰ διαλογιζόμενοι ποσάκις ἠπατήθησαν, δὲν

ἐδύναντο ν' ἀποβάλλουν τὰς ὑποφίας αἱ ὁποῖαι ἐθόλωνον τὴν εὐ-
χρηστικὴν τῶν ἐπρόσμενον ἐπομένως μεταξὺ φόβου καὶ ἐλπίδος τὴν
ἀνατολὴν τῆς αὐγῆς, διὰ τὴν πληροσσορηθεὺν ἰδίῳις ὀμμασιν ὅτι ἡ
ἐκπλήρωσις τῶν θερμῶν τῶν εὐχῶν δὲν ἦτον ὄνειρον, ἀλλ' ἀλήθεια.

Βραδέως, ὥς αἱ τοῦ εἰς αὐπνίαν βρασνιζομένου ἀσθενοῦς, παρήρ-
χοντο καὶ ἐκεῖνων αἱ ὥραι κατ' ἐκείνην τὴν νύκτα. Τὸ λεπτόν τοῖς
ἐφαίνετο ὥρα καὶ ἡ ὥρα ἡμέρα ὁλόκληρος. Μετὰ μακράν προσδο-
κίαν εἶδον τέλος εἰς τὴν ἀνατολὴν τὰ πρῶτα χαράγματα τοῦ φωτὸς
τῆς ἡμέρας, ἢ ῥοδόδακτυλος ἡὼς ἤρχιτε νὰ προβαίνει καὶ διὰ μιᾶς
ἀντήχησεν ἀπὸ τὸ κατὰσρωμα τοῦ πλοίου ἡ Ἑλπίς, ἡ δοξολογία.
— Σὲ αἰροῦμεν, σὲ εὐλογοῦμεν, σοὶ εὐχαριστοῦμεν, Κίριε.
Ὡσαύτως καὶ τῶν ἄλλων δύο πλοίων τὰ πληρώματα, μόλις ἀνέ-
βλεψαν, καὶ ἤρχιταν καὶ αὐτὰ νὰ συμπάλλουν τὸ ἴδιον μέλος, με-
τρέμουσαν φωνήν, καὶ με δακρυρροοῦντα ὄμματα, διότι ἡ μετὰ
τόσου πόθου ζητούμενη γῆ ἔκειτο ἤδη πρὸ ὀφθαλμῶν των.

Μόλις ἐτελείωσαν τὸν πρὸς θεὸν εὐχαριστήριον ὕμνον των, καὶ
ἐνθυμήθησαν εὐθὺς τὰ πληρώματα καὶ ἄλλο των χρέος, τὸ πρὸς
τὸν ναύαρχόν των τὸν ὁποῖον παρεγνώρισαν καὶ βρεβάρως
ἡδίκησαν. Ὅθεν με μετανοοῦσαν καρδίαν καὶ με βαθύτατον
σέβας ἐρρίφθησαν εἰς τοὺς πόδας τοῦ ἀνδρὸς ὅστις ἤδη καὶ
εἰς τοὺς ὀφθαλμοὺς των ἐφαίνετο μέγας, καὶ ἐξήτουν μετὰ δακρύων
συγχώρησιν, διὰ τὴν ἀξιόποιον αὐθάδειάν των. Ὁ Κολόμβος
ἐδείχθη καὶ εἰς ταύτην τὴν περίστασιν ὁποῖος πάντοτε ἦτον. Ὅσον
μεγάλη καὶ θαυμασία ἦτον ἡ ἐπιμονή, τὴν ὁποίαν ἀντέταττεν
ἐναντίον τῶν θορύβων καὶ τῆς μανίας των, τόσον μεγάλη καὶ
ἀξιέραςτος ἐδείχθη καὶ τότε ἡ πραότης καὶ ἐπιείκεια, με τὴν
ὁποίαν τοῖς ἐσυγχώρησε, καὶ τοῖς ὑπεσχέθη ὅτι θέλει λησμονή-
σει τὴν ἐπιλήψιμον διαγωγὴν των ἐκείνην.

Ἰωάννης. Ποῖον μέρος τῆς Ἀμερικῆς ἦτον αὐτὸ τὸ ὁποῖον
ἀνεκάλυψαν;

Πατ. Οὐτε ὁ ἴδιος Κολόμβος ἀκόμη δὲν ἤξευρε. Περίμεινε ν'
ἀράξῃ καὶ νὰ πληροσσορηθῇ αὐτὸς πρῶτον· ἔπειτα τὸ μακθάνομεν
καὶ ἡμεῖς. Ἀλλὰ, Ἰωάννη, μὴ λησμονήσῃς νὰ φέρῃς αὖριον τὸν
γεωγραφικὸν χάρτην τῆς Ἀμερικῆς μαζὶ σου.

ΔΙΗΓΗΣΙΣ Γ'.

Ἰωάννης. Ἰδοῦ, πάτερ, ὁ χάριτης τῆς Ἀμερικῆς, ὡς μὲ εἶπες.

Πατ. Εὖγε! ἰδέτ' ἐδῶ, πιχιδιάμου· αὐται αἱ νῆσοι ὀνομάζονται ὅλαι κοινῶς, αἱ *Λουκαϊκαὶ*, ἡ *Βαχαμά* νῆσοι. Μία αὐτῶν, ἥτις, ὡς βλέπετε, κεῖται ἐδῶ, καὶ ὀνομάζεται *Γουαναχάρη*, ἡ ἄλλως καὶ *Κάτρησος*, ἦτον ἡ πρώτη ἀνακαλυφθεῖσα. Ὁ Κολόμβος ὠνόμασε μὲν αὐτὴν τοῦ Σωτῆρος (σάντ σαλβατόρ), ἀλλὰ τῇ ἔμεινεν ἐπομένως τὸ πρῶτόν της ὄνομα πάλιν.

Οἱ ναῦται πλήρεις ἀπεριγράπτου χαρᾶς, ἔμεινον στιγμὰς ἀκόμη τινὰς ἐκθαμβοί, θεωροῦντες ἀσκαρδαμυκτὶ τοῦτο τὸ ἔως τότε ἄγνωστον τῆς γῆς μέρος, λαμπρυνόμενον ἀπὸ τὰς χρυσαυγεῖς τοῦ ἀνατέλλοντος ἡλίου ἀκτίνας, καὶ δὲν ἤρκοῦντο βλέποντες τὴν χαρίεσσαν καὶ εὐκαρπον αὐτὴν γῆν καθωραϊσμένην μὲ μεγαλοπρεπῇ δάσῃ, καὶ διαρρέομένην ὑπὸ διαφόρων ῥυάκων, οἵτινες ἐποίκιλον κ' ἐκαλλώπιζον τὴν σκηνήν. Ὁ Κολόμβος διέταξε νὰ ρίψουν τὰς λέμβους, καὶ καταβὰς εἰς αὐτάς μετὰ τῶν ἀξιωματικῶν του καὶ μεθ' ὠπλισμένων στρατιωτῶν, ἔπλευσε πρὸς τὴν ξηρὰν μὲ ἀναπεπταμένας σημαίας καὶ μὲ στρατιωτικὴν μουσικὴν.

Ἐνῶ προσέπλεον εἰς τὴν ξηρὰν, εἶδον πλῆθος ἄπειρον ἐγγωρίων, οἵτινες εἰς θυμασμὸν κινηθέντες ἀπὸ τὴν θέαν τῶν ἔως τότε εἰς αὐτοὺς ἀγνώστων Εὐρωπαϊκῶν πλοίων, ἔσπευσαν πρὸς τὸν αἰγιαλόν. Τέλος ἐφθασαν αἱ λέμβοι εἰς τὴν ξηρὰν, καὶ ὁ Κολόμβος, λαμπρῶς ἐνδεδυμένος, καὶ εἰς τὴν χεῖρα ξίφος μόνον ἔχων γυμνόν, ἐπῆλθον πρῶτος κ' ἐπάτησε τὴν γῆν τοῦ νέου κόσμου τὴν ὁποίαν αὐτὸς ἀνεκάλυψεν.

Ἀχιλλεύς. ὦ! Τί πρέπει νὰ ἡσθάνθῃ ἡ ψυχὴ του ἐκείνου τὴν ὥραν!

Πατ. Τότε μόνον, τέκνον μου, ὅταν καὶ σὺ ποτὲ ἤθελες μέλει.

τήσει, ἀπορασίσει, κ' ἐκτελέσει μέγα τι ἐπιχείρημα μετὰ πολλῶν κινδύνων καὶ κόπων συνδεδεμένον, τότε μόνον θέλεις αἰσθῆθαι καὶ ἡ ἐδική σου ψυχὴ τὴν ἀνεκλάλητον ἐκείνην χαρὰν, ἡ ὁποία ἔπαλλεν εἰς τοῦ Κολόμβου τὰ στήθη, ὅταν κατὰ πρῶτον ἐπάτησε τὴν ἀνακαλυφθεῖσαν γῆν, διὰ τὴν ὁποίαν τόσας μερίμνας, τόσας αὔπνους νύκτας ὑπέστη, καὶ τοσαῦτα ἠναγκάσθη νὰ ὀλιγωρήσῃ τῶν ιδίων του συμφορόντων.

Ὅλοι οἱ ὁπαδοὶ του κλίναντες τὸ γόνυ ἠσπάσθησαν μ' ἐνδόμυχον καὶ σιωπηλὴν ἀγαλλίασιν τὴν γῆν αὐτὴν τὴν ὁποίαν πρὸ τοσούτου ἐπεκαλοῦντο διὰ τῶν θερμοτάτων εὐχῶν των. ὤμωσαν δὲ καὶ αὖθις εἰς τὸν μεγαλεπίβολον ἀρχηγάν των, ἥδη δ' ἀντιβασίλεα τοῦ νέου κόσμου, πλήρη καὶ ἀπεριόριστον ὑπακοήν. Ὡς δὲ παρῆλθεν ἡ πρώτη τῆς χαρᾶς των ὁρμή, ἔστησαν σταυρὸν εἰς τὸν αἰγιαλὸν, καὶ ἐμπρὸς αὐτοῦ ἔκλινον πάλιν ἀπονέμοντες εὐχαριστίας πρὸς τὸν θεόν. Μετὰ ταῦτα δ' ἔλαβον μὲ πολλὰς συνήθεις τότε τελετουργίας, κατοχὴν τοῦ τόπου ἐν ὀνόματι τοῦ βασιλέως καὶ τῆς βασιλείας τῆς Ἰσπανίας.

Ἐνῷ δὲ ταῦτα ἐξετελοῦντο, συνῆλθε τὸ πλῆθος τῶν ἐγγχωρίων κύκλῳ τῶν Ἰσπανῶν, καὶ ἰστάμενον ἐθεώρει κεχηνὸς, ποτὲ μὲν τοὺς πλέοντας εἰς τὴν θάλασσαν οἴκους, ποτὲ δὲ τὰ παράδοξα ὄντα τὰ ὁποῖα ἔπλευσαν πρὸς αὐτοὺς μὲ τοὺς οἴκους ἐκείνους. Ἐβλεπον, χωρὶς νὰ ἠξέουρουν τί βλέπουν, διότι ἀφ' ὅλας τὰς τελετουργίας, αἱ ὁποῖαι ἐγίνοντο ἐμπρὸς τῶν ὀφθαλμῶν των δὲν ἐννόουν κάμμιαν. Ἐὰν ἤξευρον οἱ δυστυχεῖς ποῖα ἐπακόλουθα ἤθελον ἔχει ὅλ' αὐτὰ δι' αὐτοὺς, ἤθελον πληρώσει βεβιαῶς τὸν ἀέρα μὲ στεναγμοὺς καὶ μὲ κοπετοὺς, ἢ ἤθελον ἀποφασίσει νὰ χύσουν τὸ αἷθων αἱμά των, διὰ ν' ἀποδιώξουν ἀπὸ τὴν γῆν των τοὺς ξένους τούτους, τοὺς ὁποίους ἥδη ἐθεώρουν μὲ ἐκπληξιν καὶ μὲ σέβας.

Ἑλένη. Καὶ διατί, πάτερ;

Πατ. Ἐχε ὑπομονήν, Ἑλένη μου, καὶ θέλει τὸ ἀκούσει! Ὅσον περισσότερον ἔμενον οἱ ἐγγχώριοι βλέποντες καὶ θαυμάζοντες, τόσον ἀκαταληπτότερα τοῖς ἐφαίνοντο ὅσα ἤκουον καὶ ὅσα ἐβλεπον. Τὸ λευκὸν τῶν Εὐρωπαϊῶν χρῶμα, τὰ φορέματα, τὰ γένεια, τὰ

ὄπλα, ὁ τρόπος των, ὅλα τοῖς ἦσαν ξένα καὶ θυυμαστά. Καὶ ὅταν, τέλος πάντων, ἤκουσαν τὸν κρότον τῶν πυροβόλων, ἔμεινον ἐκτὸς ἐκυτῶν, ὡς νὰ εἶχον κεραυνωθῇ, κ' ἐθεώρησαν τέλος πάντων τοὺς ξένους τούτους, τοὺς μὲ βροντάς καὶ ἀστραπάς ὠπλισμένους, ὅχι ὡς θνητοὺς, ἀλλ' ὡς ὑπὲρ ἄνθρωπον ὄντα, ὡς υἱοὺς τῆς θεότητός των, τοῦ Ἡλίου, καταδεχθέντας νὰ καταβοῦν εἰς τὴν γῆν.

Χαρίλαος. Ἐνόμιζον αὐτοὶ ὅτι ὁ ἥλιος εἶναι ὁ θεός;

Πατ. Ναί, Χαρίλαε! Τινὲς τῶν Ἀμερικανῶν, καὶ μάλιστα οἱ φρονιμώτεροί των, ἐθέλχθησαν τόσον ἀπὸ τὴν ὠραιότητα τοῦ ζωογόνου φωτός, καὶ ἀπὸ τὸν τακτικὸν δρόμον τοῦ ἡλίου, ὡς ἐθεώρησαν αὐτὸν ὡς τὸ εὐεργετικώτατον καὶ κραταιότατον ὄν, ὡς αὐτὸν τὸν θεόν. Ἄλλοι ἐφαντάσθησαν ἓνα ἢ περισσοτέρους θεοὺς, ὑπὸ ἀνθρώπων μορφήν, καὶ ἄλλοι πάλιν ἦσαν τόσον κουφόνοες καὶ παιδωριώδεις, ὥστε οὔτε κ' ἂν ἐστοχάσθησαν ποτὲ νὰ σκεφθοῦν περὶ τῆς αἰτίας τοῦ παντός, καὶ τῶν φαινομένων τῆς φύσεως. Οἱ πτωχοὶ αὐτοὶ δὲν εἶχον ἐξ ἀμαθείας καμμίαν ιδέαν περὶ θεοῦ, καὶ ἔζων χωρὶς νὰ ἡξεύρουں πόθεν ἔρχονται καὶ πρὸς ποῦ ἀπέρχονται. Οἱ ἄθλιοι!

Οἱ Ἰσπανοὶ μας ὅμως ἔμεινον καὶ αὐτοὶ σχεδὸν ἐπίσης ἐκπεπληγμένοι διὰ τὰ νέα καὶ θαυμάσια ἀντικείμενα τὰ ὁποῖα ἔβλεπον, ὅσον καὶ οἱ ἐγγύριοι δι' αὐτούς. Ἐβλεπον χόρτα, φυτὰ, δένδρα καὶ ζῶα εἰδῶν ἐντελῶς διαφόρων ἀπὸ τὰ ἐν Εὐρώπῃ· ἔβλεπον ἀνθρώπους οἱ ὁποῖοι κατὰ τὴν μορφήν καὶ τὰ ἦθη, τοῖς ἐφαίνοντο ὡς ἀνήκοντες εἰς ἄλλην κλάσιν ἀπὸ ἡμᾶς. Τὸ δέρμα των ἦτον βαθὺ χαλκόχρουν· ἡ κόμη τῆς κεφαλῆς των μελανὴ καὶ μακρά. Τὸ γνάθον ἀγένειον, τὸ ἀνάστημα μέτριον, οἱ χαρακτῆρες τοῦ πρῶσώπου ξένοι καὶ παράδοξοι, τὸ σχῆμα γλυκὺ καὶ δειλόν, καὶ εἰς τὸ πρόσωπον καὶ ἄλλα μέλη τοῦ σώματός των εἶχον ποικίλας ζωγραφίας καὶ χρωματισμούς. Τινὲς ἦσαν ἡμίγυμνοι, ἄλλοι ὀλόγυμνοι· εἰς τὰ ὦτα, τὴν μύτην καὶ τὴν κεφαλὴν μόνον ἔφερον διαφόρους στολὰς ἀπὸ πτερὰ, κογχύλας καὶ χρυσὰ πέταλα. Κατ' ἀρχὰς ἦσαν αἰδήμονες καὶ πεφοβισμένοι· ἀφ' οὗ ὅμως ἤρχισαν νὰ τοῖς χαρίζουν οἱ Ἰσπανοὶ διάφορα μικρο-

λογήματα, ὡς ὑάλινα κοράλλια, μεταξωτάς ταινίας, καὶ ἄλλα τοιαῦτα παιγνίδια, ἔλαβον τόπον θάρρους καὶ κλίσιν πρὸς τοὺς οὐρανοκατεβάτους των ξένους, ὥστε περὶ τὸ ἐσπέρας, ὅταν ἐπέστρεφον οἱ Ἰσπανοὶ εἰς τὰ πλοῖά των, τοὺς ἠκολούθησαν πολλοὶ ἐγγύριοι, εἰς μικρὰ, ἀπὸ δένδρων κορμούς ἐσκαμμένα σκαρίδια, καὶ διὰ τὰ εὐχαριστήσουσιν τὴν περιέργειάν των, καὶ διὰ τὸ ἀνταλλάξουσιν μ' αὐτοὺς διάφορα μικρὰ πράγματα, δίδοντές τοις βαμβακερὸν νῆμα, τὸ ὅποιον ἤξευρον νὰ κλώθουν, λόγχας, ἐχούσας ἀντὶ αἰχμῆς ὀξύ ψαροκόκκαλον, διαφόρων εἰδῶν καρπούς, καὶ ψιττακοὺς. Ὅλοι εἶχον τόσῃ ἐπιθυμίαν νὰ λάβουν κατὶ ἀπὸ τοὺς Εὐρωπαίους, ὥστε διὰ τὰ κομμάτια ἐνὸς συντετριμμένου πηλίνου ἀγγείου τὰ ὅποια ἔκειτο εἰς τὸ κατάστρωμα τοῦ πλοίου, καὶ διὰ δύο μικρὰ χαλκοῦ νομίσματα, τὰ ὅποια δὲν τοῖς ἐχρησίμευον παντελῶς, τοῖς ἔδωκαν μετὰ χαρᾶς 25 λίτρας κλωσμένον νῆμα καὶ μόνον τὸ νεοφανὲς τῶν τοιούτων πραγμάτων, καὶ ἡ περίστασις ὅτι τὰ ἐλάμβανον ἀπὸ τοὺς λευκοὺς ἀνθρώπους, τὰ καθίστων πολύτιμα εἰς τοὺς ὀφθαλμούς των.

Τὴν ἀκόλουθον ἡμέραν ἐπεσκέφθη ὁ Κολόμβος τὰς παραλίας τῆς νήσου, συνοδευόμενος παντοῦ ἀπὸ μέγα πλῆθος ἐγκατοίκων. Τοὺς ἐξέτασεν ἐπιμελῶς πόθεν ἐλάμβανον τὰ χρυσᾶ πέταλα, μὲ τὰ ὅποια ἐστόλιζον τὴν μύτην των· αὐτοὶ δὲ τὸν ἐξήγουν διὰ σημείων, ὅτι εἰς τὴν νήσόν των δὲν εὐρίσκονται τοιαῦτα, ἀλλ' εἰς ἄλλον τόπον πρὸς μεσημβρίαν, ὅπου, ἔλεγον, εὐρίσκεται πλῆθος χρυσοῦ· διὰ τοῦτο ὁ Κολόμβος ἀπεφάσισε ν' ἀκολουθήσῃ τὴν ὁδὴν τῶν, καὶ νὰ ὑπάγῃ πρὸς ζήτησιν τοῦ χρυσογόνου τούτου τόπου.

Ἀνδρέας. Ἦτον τόσον φιλάργυρος ὁ Κολόμβος;

Πατ. Φιλάργυρος ὄχι! ἀλλ' εἶχεν ὑποσχεθῇ εἰς τὴν βασιλισσαν τῆς Ἰσπανίας καὶ εἰς τοὺς φιλοχρύσους συνοδοιπόρους του νὰ τοῖς ἀνακαλύψῃ τόπους, διὰ τῶν ὁποίων νὰ γίνουσιν πλούσιοι· ὅθεν ἤθελε νὰ τηρήσῃ τὴν ὑπόσχεσίν του. Ἀνέβη λοιπὸν πάλιν τὸ πλοῖον, λαβὼν εἰς αὐτὸ καὶ ἑπτὰ ἐγγωρίους, καὶ ὡς ὁδηγοὺς, καὶ ὡς διερμηνεῖς, καὶ ἔπλευσε πρὸς μεσημβρίαν.

Ἐκεῖ εὗρε μὲν καὶ ἄλλας διαφόρους νήσους, ἀπέβη ὅμως εἰς μόνον τὰς μεγαλητέρας αὐτῶν, καὶ ὠνόμασε τὴν μὲν *Σύλληφιν*

(conception), τὴν δὲ *Ferdinandon*, τὴν δὲ *Isabellam*. Ἰδοὺ, ἐδὼ ἔχω ἄλλον χάρτην (*) εἰς τὸν ὁποῖον φαίνονται αὐταὶ αἱ νῆσοι ση-
μειωμέναι. Ἀλλὰ μὴ εὐρών οὐτ' ἐκεῖ τὸν ζητούμενον χρυσόν,
καὶ πληροφορούμενος πάντοτε ὅτι τὸ μέρος τὸ ὁποῖον τὸν παρά-
γει ἔκειτο μακρύτερα ἀκόμη πρὸς μεσημβρίαν, ἐξηκολούθησε
τὸν πλοῦν του χωρὶς νὰ διχτηρίψῃ πολὺ εἰς τὰς νήσους αὐτάς. Εἰς
μίαν αὐτῶν εὗρε σκύλους, οἱ ὁποῖοι ἦσαν βωβοὶ, καὶ μετὰ ταῦτα
ἀπεδείχθη ὅτι καὶ οἱ εὐρωπαϊκοὶ σκύλοι, μένοντες ἐπ' ὀλίγον
καιρὸν εἰς τὴν Ἀμερικὴν, ἔπαυον παντάπασιν νὰ γαυγίζουσιν. Ἐκεῖ
εἶδον καὶ ἐφάνευσαν οἱ σύντροφοί του τὸν πρῶτον ἀλλιγάτορα,
ζῶον ἔχον μὲν σχῆμα σαύρας, ἀλλὰ κατὰ πολλὰ μὲ κροκόδειλον
ὁμοιον, ὅθεν καὶ ἐπωνομάσθη κροκόδειλος τῶν δυτικῶν Ἰνδιῶν.

Ὀλίγον μακρύτερα πλεύσαντες, ἀνεκάλυψαν μεγάλην ξηρὰν,
διαφέρουσαν ἀπὸ τὰς μέχρι τοῦδε εὐρεθείσας ἄλλας, τόσον κατὰ
τὴν ἔκτασιν ὅσον καὶ κατὰ τὴν φυσικὴν τῆς ποιότητά· δὲν ἦτον
πεδινὴ ὡς ἐκεῖναι, ἀλλ' ὠραῖσμένη μὲ ὄρη, μὲ κοιλάδας, μὲ λει-
μῶνας, μὲ ποταμούς καὶ μὲ δάση, εἰς χαριστάτην ἀνομαλίαν
συγκεχυμένα. Ὁ ἴδιος Κολόμβος ἦτον εἰς ἀμφιβολίαν, ἂν ὁ τό-
πος αὐτὸς ἦτον μέρος τῆς στερεᾶς ἢ μεγάλης τις νῆτος, μετ' ὀλί-
γας ἡμέρας ὅμως ἐβεβαιώθη ὅτι ἦτον μεγάλη νῆτος, ἣτις ὠνο-
μάζετο ὑπὸ τῶν ἐγχωρίων *Κούβα*. Βλέπετε, ἐδῶ κεῖται εἰς τὸν
πίνακα μετὰξὺ τῆς 20 καὶ 23 μοίρας τοῦ ἀρκτικοῦ πλάτους.

Νικόλαος. Δὲν εἶναι ἡ ἰδίᾳ νῆτος, εἰς τὴν ὁποίαν κεῖται ὁ
ἰσπανικὸς λιμὴν *Abana*;

Πατ. Μάλιστα. Ἐκεῖ λοιπὸν ὁ Κολόμβος ἔρριψεν ἄγκυραν εἰς
τὰς ἐκβολὰς μεγάλου ποταμοῦ, ἐπιθυμῶν ἀνυπομόνως νὰ γνωρί-
σῃ πλησιέστερον καὶ τὸν τόπον καὶ τοὺς ἐγκατοίκους αὐτοῦ· ἀλλ'
αὐτοὶ ἐφυγόν εἰς τὰ βουνὰ ἅμα ἰδόν τὰ εὐρωπαϊκὰ πλοῖα, καὶ
ἄφρησαν τὰς καλύβας τῶν. Εἰς καὶ μόνος ἐξ αὐτῶν εἶχε τὴν
τόλμην νὰ ἔμβῃ εἰς μικρὰν σκάφην καὶ νὰ ἐλθ' εἰς τὰ πλοῖα. Ἀφ'

(*) Τοῦ Μεξικανικοῦ κόλπου ἐκ τῆς ἱστορίας τοῦ *Ρεβερτσάνος* σχεδιασθέντος
ὑπὸ τοῦ κυρίου *Κίτχεν*, καὶ εἰς τὸ τέλος τῆς βίβλου φαινόμενον.

οὗ ἐκέρδισε τὴν φιλίαν αὐτοῦ διὰ μικρῶν δώρων, ἔπεμψεν ὁ ναύαρχος μαζὴ τοῦ ἐν' ἀπὸ τοὺς εἰς τὸ πλοῖόν του εὐρισκομένους ἐγκατοίκους τῆς Γουαταράνης καὶ δύο Ἰσπανοὺς εἰς τὴν νῆσον, διὰ νὰ παρατηρήσουν τὴν φυσικὴν τῆς ποιότητα, καὶ νὰ ἐμπνεύσουν ἐμπιστοσύνην εἰς τοὺς κατοίκους τῆς, διότι ὑπόπτευνεν ὅτι, ἂν ἔβλεπον περισσοτέρους, ἤθελον φύγει ἀκόμη μακρύτερα.

Ἐν τούτοις ἐκρίθη ἀναγκαῖον νὰ στειωθοῦν καὶ πακτωθοῦν τὰ μέρη τοῦ πλοίου ὅσα ἐβλάβησαν ἀπὸ τὴν μακρὰν θαλασσοπορείαν. Καταλαμβάνετε τί δηλοῦν αἱ λέξεις αὗται;

Ἀλέξανδρος. Μάλιστα! νὰ στειωθοῦν τὰ πλοῖα δηλοῖ, νὰ ριφθοῦν εἰς τὴν πλευράν, καὶ νὰ πακτωθοῦν δηλοῖ νὰ στοπωθοῦν τὰ βεβλαμμένα τοῦ πλοίου μέρη, καὶ νὰ πιστωθοῦν.

Πατ. Πολλὰ καλὰ! Ἀφ' οὗ λοιπὸν οἱ ἀπεσταλμένοι Ἰσπανοὶ ἐπροχώρησαν ὡς 12 μίλια μακρὰν εἰς τὴν νῆσον, ἐπέστρεψαν καὶ διηγήθησαν εἰς τὸν ναύαρχον τὰ ἐξῆς.

Εὗρομεν, τῷ εἶπον, τὸ μεγαλύτερον μέρος τῆς νήσου, ὅπου διέβημεν, καλλιεργημένον, καὶ εἰς ὑπερβολὴν εὐκαρπον. Οἱ ἀγροὶ εἶναι ἐσπαρμένοι μὲ ἀραβόσιτον, καὶ μὲ ῥίζαν τινὰ, ἥτις ἀφ' οὗ ψηθῇ, τρώγεται ὡς ἄρτος· τέλος πάντων ἐφθάσαμεν εἰς μικρὰν πόλιν, συνισταμένην ἀπὸ 50 περίπου ξυλῖνας καλύβας, καὶ κατοικημένην ἀπὸ 1000 σχεδὸν ἀνθρώπους. Οἱ ἐγκριτοὶ αὐτῶν ἦλθον εἰς ὑπάντησίν μας,* καὶ μαθόντες ἀπὸ τοὺς διερμηνεῖς μας τί ἀνθρωποὶ εἴμεθα, μᾶς ἔλαβον ἀπὸ τοὺς βραχίονας, μᾶς ὠδήγησαν εἰς τὴν πόλιν, καὶ μᾶς εἰσήγαγον εἰς εὐρύχωρον οἰκίαν, ὅπου ἐκαθήσαμεν εἰς καθέδρας ξυλῖνας, ἐχούσας σχῆμα ζώου τινός, τοῦ ὁποίου ἡ μὲν οὐρά χρησιμεύει πρὸς ἔρισμα, οἱ ὀφθαλμοὶ δὲ καὶ τὰ ὄτα ἦσαν ἐκ χρυσοῦ. Εἴθως ὡς ἐκαθήσαμεν, ἐκάθησαν καὶ οἱ ἐγχώριοι πλησίον μας εἰς τὸ ἔδαφος, καὶ ἐφίλουν τὰς χεῖράς μας καὶ τοὺς πόδας μας, κ' ἐδείκνυσον τόσον σέβας, ὥστ' εὐκόλως ἐσυμπεράναμεν, ὅτι καὶ αὐτοὶ μᾶς ἐθεώρουν ὡς οὐράνια καὶ ὑπὲρ ἀνθρωπον ὄντα· μᾶς ἔδωσαν καὶ ἀπὸ τὴν ἐψημένην ἐκείνην ῥίζαν νὰ φάγωμεν· γευθέντες δὲ τὴν εὗρομεν ἔχουσιν ποιότητα μὲ τὴν τῶν καστανῶν ὁμοίαν, παρατηρήσαμεν δὲ καὶ ὅτι ὅλοι οἱ πρὸς

ὑπηρεσίαν μας συνελθόντες ἄγριοι ἦσαν ἄνδρες. Μετὰ μικρὸν ἀνεχώρησαν αὐτοί, καὶ παρουσιασθεῖσαι εὐθὺς ἰσάριθμοι γυναῖκες, μᾶς ἐπρόσφερον τὰς ἰδίας τιμὰς· ὅταν δὲ τέλος ἠθελήσαμεν ν' ἀνεχωρήσωμεν, ἦσαν πρόθυμοι πολλοὶ τῶν ἐγκατοίκων νὰ μᾶς συνοδεύσουν· ἀλλ' ἡμεῖς δὲν ἐδέχθημεν τὴν τιμὴν ταύτην, κ' εὐχαριστήθημεν μόνον μὲ τὴν συνοδείαν τοῦ *Κασίκου*, ἡ βσιλεύως των, καὶ τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ, οἱ ὅποιοι μᾶς προέπεμψαν ὡς ἐδῶ, καὶ ὑπεχρέωσεν τοὺς ἐγχωρίους νὰ μᾶς δεχθοῦν εἰς ὅλον τὸν δρόμον παντοῦ, μὲ σέβας καὶ τιμὰς μεγάλας.

Ὁ ναύαρχος ὑπεδέχθη τὸν ἡγεμόνα τοῦτον μετὰ τοῦ υἱοῦ του μετὰ μεγάλης περιποιήσεως εἰς τὸ πλοῖόν του, καὶ τοὺς ἐξέφρασε τὴν εὐγνωμοσύνην του. Παρ' αὐτῶν ἐζήτησε περαιτέρω πληροφορίας περὶ τοῦ χρυσοφόρου ἐκείνου τόπου· τῷ ἀπεκρίθησαν δὲ ὅτι εὐρίσκεται μακρύτερα πρὸς ἀνατολὰς, θαυμάζοντες, διατὶ οἱ λευκοὶ αὐτοὶ ἄνθρωποι ζητοῦν μὲ τόσην προθυμίαν τὸ μέταλλον τοῦτο, τὸ ὁποῖον εἰς τοὺς ὀφθαλμοὺς των δὲν εἶχεν οὐδεμίαν ἀξίαν, καὶ μόνον πρὸς στολὴν τὸ μετεχειρίζοντα. Οἱ λευκοὶ ἐξ ἐναντίας ἐθαύμαζον πάλιν τὴν ἀπλότητα τῶν ἀγαθῶν τούτων ἀνθρώπων, ὁ δὲ Κολόμβος ἐπετάχυνε τὴν ἀνεχώρησίν του καὶ ἀπὸ ταύτην τὴν νῆσον, διὰ νὰ πλεύσῃ μακρύτερα πρὸς ζήτησιν τοῦ ποθουμένου τόπου, τὸν ὁποῖον ὠνόμαζον οἱ ἐγκατοικοὶ *Αἶτι*.

Τῇ 19 Νοεμβρίου ἀπέπλευσεν ἀπὸ τὴν Κοῦβαν, λαβὼν μεθ' ἐαυτοῦ δώδεκα ἀπὸ τοὺς ἐγκατοίκους τῆς, διὰ νὰ τοὺς φέρῃ εἰς τὴν Ἰσπανίαν ὅταν ἤθελεν ἐπιστρέψῃ. Αὐτοὶ ἄφησαν τὴν πατρίδα των μὲ μεγάλην ἀδιαφορίαν, διότι ὁ Κολόμβος ἐφρόντιζε νὰ τοὺς εὐχαριστῇ εἰς τὰ πλοῖα, προσφερόμενος πρὸς αὐτοὺς φιλικῶς καὶ φιλοφρόνως.

Ἐπειδὴ δὲ διὰ τινὰς ἡμέρας συνέβησαν ἐναντιοὶ ἄνεμοι, ἐβιάσθη ὁ ναύαρχος νὰ διαδράμῃ, δηλαδὴ πότε δεξιὰ νὰ πλέῃ καὶ πότε ἀριστερά, διότι δὲν ἐδύνατο νὰ πλεύσῃ κατ' εὐθείαν. Ὁ διοικητὴς τοῦ πλοίου τῆς Ἑλπίδος, *Αλόρσος Πινζὼν* ὀνομαζόμενος, ὠφελούμενος ἀπὸ ταύτην τὴν περίστασιν, ἐπειδὴ τὸ πλοῖον του ἔπλεε

ταχύτερα ἀπὸ τὰ ἄλλα, ἠθέλησε νὰ χωρισθῇ ἀπὸ αὐτά, διὰ νὰ φθάσῃ πρῶτος εἰς τὴν χρυσοφόρον νῆτον, καὶ νὰ γεμίσῃ τὰ κιβώτιά του μὲ χρυσόν, πρὶν φθάσουν οἱ ἄλλοι.

Ὁ Κολόμβος, ὅστις ἐννόησε τὸν σκοπὸν του, τῷ ἔδωκε τὸ σημεῖον νὰ σταθῇ, ἀλλ' αὐτὸς ἀδιαφορῶν, ἐτάχυνε τὸν πλοῦν του ὅσον ἐδύνατο διὰ νὰ εὐχαριστήσῃ τὴν φιλάργυρον δίψαν του, ἡ ὁποία τὸν ἐκίνησε νὰ παρεκτραπῇ τοῦ χρέους τῆς ὑπακοῆς.

Ἀλεξάνδρος. ὦ! κακὰ ἔπραξεν ὁ Πινζών!

Χαρίλαος. Τί δηλοῖ τὸ σημεῖον τὸ ὁποῖον τῷ ἔδωκεν ὁ Κολόμβος, καὶ πῶς δίδεται;

Πατ. Τοῦτο γίνεται ἢ διὰ πυροβολισμοῦ, ἢ δι' ὑψώσεως σημαίας, ἢ διὰ τινων ἄλλων παρομοίων τρόπων ὁρατῶν ἢ ἀκουστών, διὰ τῶν ὁποίων οἱ ναύαρχοι μετοχετεύουν τὰς προσταγὰς των εἰς τὰ λοιπὰ εἰς τὸν στόλον των ἀνήκοντα πλοῖα.

Ὁ Κολόμβος λοιπὸν τὸ ὑπέφερε, διότι τί ἤθελε κάμει; Ἐπειδὴ δ' ὁ ἄνεμος ἠύξησε καὶ κατήντησε θυελλώδης, τῷ ἐφάνη κινδυνῶδες νὰ μένῃ εἰς τὴν θάλασσαν, καὶ ἐπιστρέψας εἰς τὴν Κοῦβαν μὲ τὸ δεύτερον πλοῖον, τὴν Χαράν, εἰσῆλθεν εἰς λιμένα καὶ ἐρρίψεν ἄγκυραν. Τὸν καιρὸν ὅσον ἔμεινεν ἐκεῖ, μετεχειρίσθη εἰς περαιτέρω ἐρευναν τοῦ τόπου, ὅστις ἐφαίνετο τερπνὸς καὶ εὐκχερος. Ὁ τρόπος τῆς ζωῆς τῶν ἐγκατοίκων κατ' ἀρχὰς προὔξηνεν ἀηδίαν εἰς τοὺς Ἰσπανοὺς, διότι τοὺς εἶδον νὰ τρώγουν μὲ πολλὴν ὀρεξιν ἓν εἶδος μεγάλων ἀραχνῶν καὶ σκωλήκων, ζώντων εἰς τὰ σεσηπότα ξύλα, καὶ ἡμίθραστα Ὀψάρια, τῶν ὁποίων ἐρρόφουν πρῶτον τὰ ὀμμάτια ὡμά. Ἄλλ' ὀλίγον κατ' ὀλίγον ἔλαβον καὶ μερικοὶ τῶν Ἰσπανῶν ὀρεξιν νὰ δοκιμάσουν ταῦτα τὰ ἀηδῆ φαγητά, καὶ γευθέντες τὰ εὔρον νοστιμώτατα.

Ἄμα ὁ καιρὸς κατηνύσθη καὶ ἐπνευσεν οὐριος ἄνεμος, ὁ Κολόμβος ἐξῆλθεν ἀπὸ τὸν λιμένα πρὸς ζήτησιν τῆς Ἀτίτι νήσου καὶ τοῦ ἀπίστου Πινζῶνος· μετὰ δέκα ἑξ μιλίων πλοῦν, ἔφθασε τὴν 6 Δεκεμβρίου καὶ ὠνόμασε τὴν νῆσον ταύτην *Ισπανιόλαν* ἢ μικρὰν *Ισπανίαν*, διότι μεταξὺ αὐτῆς καὶ τῆς Ἰσπανίας παρετήρησε τινὰς ὁμοιότητας. Τὸ ὄνομα τοῦτο διέμεινεν εἰς τὴν νῆσον μέχρι τῆς

σήμερον ὁμοῦ μετὰ τοῦ ἀρχαίου, ἐνῷ ὀλιγώτατοι μόνον ἀπὸ τοὺς τόπους ὅσους ἀνεκάλυψε διεστήρησαν τὰ ὀνόματα τὰ ὅποια παρ' αὐτοῦ ἔλαβον.

Δημήτριος. Δὲν ὀνομάζεται τὴν σήμερον συνήθως ἡ νῆσος αὕτη τοῦ ἁγίου Δομενίκου;

Πατ. Μάλιστα, διότι μετὰ ταῦτα ἐκτίσθη ἐπ' αὐτῆς πόλις τοῦ ὀνόματος τούτου, ἡ ὅποια ἔγινε καὶ μητρόπολις. Ἄμα ἔφθασεν εἰς αὐτὴν ὁ Κολόμβος, ἔφυγον καὶ ἐκεῖ οἱ ἐγγχώριοι εἰς τὰ δάση, τὸ δὲ πλοῖον ἑλπίς, οὔτε ἐφαίνετο οὔτε ἠκούετο· ὅθεν ὁ νύαρχος ἀπέπλευσε πάλιν ἀπὸ τὸν λιμένα ὅπου εἶχεν ἔμβη, καὶ διευθύνθη περιπλέον τὰς βορείους παραλίας τῆς νήσου.

Φθάσας εἰς ἄλλον λιμένα, κατώρθωσεν, ὡς ἐπεθύμει, νὰ φιλιωθῇ μετὰ τῶν ἐγχωρίων. Συλλαβόντες οἱ Ἴσπανοὶ μίαν τῶν ἐντοπίων γυναικῶν, τὴν ἐπεριποιήθησαν καὶ τὴν ἔδωσαν χαρίσματα πλούσια, ὥστε τοὺς παρέστησεν αὐτὴ εἰς τοὺς συμπατριώτας τῆς μετὰ λαμπρὰ χρώματα. Ἐκτοτε δὲν ἐδίστασαν πλέον νὰ τοὺς πλησιάζουν, ἐπιθυμοῦντες νὰ ἰδοῦν καὶ ν' ἀπολαύσουν καὶ αὐτοὶ παρόμοια θαυμαστά πράγματα. Ὁ λαὸς οὗτος ὁμοιάζε κατὰ τὴν μορφήν καὶ τὰ ἔθνημα μὲ τὸν τῆς Γουανάχάνης καὶ τῆς Κούβας· διῆγον ὁμοίως γυμνοί· ἦσαν χαλκοχρoες, δειλοὶ, ἀμαθεῖς, καὶ ἱλαρᾶς διαθέσεως, ὡς καὶ ἐκεῖνοι. Ἐκπληττόμενοι δι' ὅσα ἐβλεπον, ἐφαίνοντο καὶ αὐτοὶ ὅτι ἐφρόνουν τοὺς Ἴσπανοὺς ὄχι θνητοὺς ἀνθρώπους, ἀλλ' οὐράνια ὄντα. Εἰς τοὺς στολισμοὺς τῶν ἐφαίνετο περισσότερος χρυσός, παρὰ εἰς τοὺς τῶν ἄλλων νησιωτῶν. Καὶ τὸ μέταλλον τοῦτο τὸ περιεφρόνουν τοσοῦτον, ὥστ' ἐνόμιζον μεγάλην τῶν εὐτυχίαν νὰ δυνηθοῦν νὰ τὸ ἀλλάξουν μὲ ὑέλινα κοράλλια, καρφοβελόνας, κωδώνια καὶ ἄλλα ὅμοια μικρολογήματα. Ὡς δὲ ὁ Κολόμβος ἠρώτησε πάλιν διὰ τὸν τόπον, ὅπου εὐρίσκεται τὸ μέταλλον τοῦτο καὶ τὸν ἔδειξαν πρὸς τὸ ἀνατολικὸν μέρος τῆς νήσου, εὐθὺς ἀπέπλευσε πάλιν, κατὰ τὴν ὁδηγίαν τῶν, μὲ τὴν ἐλπίδα νὰ φθάσῃ ἐντὸς ὀλίγου εἰς τὴν πηγὴν τῶν ἀναριθμήτων θησαυρῶν ἐκείνων.

ΔΙΗΓΗΣΙΣ Ζ΄.

Πατήρ. Ἀφ' οὗ ἔφθασαν εἰς ἄλλον πάλιν κόλπον τῆς ἰδίας νήσου Ἰσπανιόλας, ἠυδόκησεν ἡ Αὐτοῦ Μεγαλειότης ὁ Κασίκος τοῦ τόπου, ὅστις εἶχε λάβῃ εἰδῆσιν περὶ τῶν παραδόξων λευκῶν τούτων ἀνθρώπων, νὰ ἔλθῃ αὐτοπροσώπως πρὸς ἐπίσκεψιν τοῦ ναυάρχου. Οἱ ὁπαδοὶ τοῦ ἦσαν πολλοί, αὐτὸς δ' ἐφέρετο μὲν ὑπὸ τεσσάρων ἀνδρῶν ἐπὶ φορείου καθήμενος, ἀλλὰ καὶ τὰ μέλη τοῦ βασιλικοῦ σώματός του ἦσαν γυμνά ὡς καὶ τὰ τῶν ὑπηκόων του ὧλων.

Δὲν ἐδίστασεν οὐδόλως ν' ἀναβῇ εὐθὺς εἰς τὸ πλοῖον, ὅπου μαθὼν ὅτι ὁ ναύαρχος ἐγευμάτιζεν, εἰσῆλθε, συνωδευμένος ὑπὸ δύο γερόντων, οἱ ὅποιοι ἐφαίνοντο ὅτι ἦσαν σύμβουλοί του, εἰς τὸν ναυαρχικὸν κοιτῶνα, καὶ μὲ μέγα σέβας, συγχρόνως δὲ καὶ ἀνυπόπτως, αὐτὸς μὲν ἐκάθησε πλησίον τοῦ Κολόμβου, οἱ δύο δὲ γέροντες ἐμπρὸς τῶν ποδῶν του· ὁ Κολόμβος τῷ ἐπρόσφερε φαγητὰ καὶ οἶνον, ἐκ τῶν ὁποίων γευθεὶς ὀλίγον, ἔστειλε τὰ λοιπὰ εἰς τοὺς ὁπαδούς του, μείναντας εἰς τὸ κατὰστρωμα.

Ὅταν ἐτελείωσε τὸ γεῦμα, ἐπρόσφερε δῶρον εἰς τὸν ναύαρχον πέταλα τινὰ χρυσοῦ, καὶ μίαν ἐντέχνως ἐξεργασμένην ζώνην. Ὁ δὲ Κολόμβος τῷ ἔδωκεν ὀρμαθὸν χόνδρων ἡλέκτρου, ἓν ζεῦγος ἐμβάδων χόνδρων, ἓν πέπλωμα καὶ μίαν φιάλην μ' εὐώδες ἀνόνηρον. Τὰ δῶρα ταῦτα τόσον εὐχαρίστησαν τὴν Μεγαλειότητά του, καὶ τῇ ἐπροξένησαν τοιαύτην χαρὰν, ὥστε πρὸς ἐνδειξιν τῆς ἀμέτρου εὐγνωμοσύνης του, ἐξήγησεν εἰς τὸν ναύαρχον, ὅτι ὅλον τὸ βασίλειόν του ἦτον εἰς τὴν διάθεσιν αὐτοῦ. Ὁ τρόπος τοῦ γυμνοῦ τούτου μονάρχου πρὸς μὲν τοὺς ὑπηκόους του ἦτον ἡγεμονικὸς καὶ μεγαλοπρεπής, πρὸς δὲ τοὺς Ἰσπανοὺς ἐξ ἐναντίας, εἰς τὸν ἔσχατον βαθμὸν οἰκείος καὶ φιλικός· περιηργάζετο τὰ πάντα μὲ πολλὴν προσοχὴν, κ' ἐδείκνυε μέγαν θαυμασμὸν διὰ τὰ σπάνια πράγματα τὰ ὅποια ἐβλεπεν εἰς τὸ πλοῖον. Περὶ τὸ

ἐσπέρας, ἅμα ἐζήτησε νὰ ἐξέλθῃ πάλιν εἰς τὴν ξηρὰν, εὐθὺς ἐξετελέσθη ἡ θέλησίς του, καὶ διὰ ν' αὐξήσῃ ἔτι μᾶλλον τὸν θαυμασμόν του, ἐπρόσταξεν ὁ ναύαρχος νὰ τὸν χαιρετίσουν μὲ βολὴν κανονίου. Καὶ αὐτὸς ὁ Κασίκος ἐπέισθη ὅτι οἱ λευκοὶ ἄνθρωποι ἦσαν οὐρανίου καταγωγῆς, διότι διέθετον τὰς βροντὰς καὶ τὰς ἀστραπάς. Τὸ δὲ σέβας τὸ ὅποῖον οἱ ὑπήκοοι τοῦ Κασίκου ἐδειξάν πρὸς τοὺς οὐρανίους τούτους ξένους, ἦτον τοσοῦτον, ὥστε ἐφίλουν καὶ τῶν ποδῶν των τὰ ἔχνη.

Ἄλλ' ἐπειδὴ οὔτε τοῦτο τὸ μέρος δὲν περιεῖχε τὰς πλουσίας πηγὰς τοῦ χρυσοῦ, ὁ ὅποιος τότε ἦτον ὁ μόνος σκοπὸς τῶν ἐρευνῶν τοῦ Κολόμβου, ἤρον τὴν ἀγκυραν πάλιν, καὶ ἐπλευσαν περαιτέρω πρὸς ἀνατολάς.

Ὅλαι αἱ πανταχόθεν εἰδήσεις ἐσυμφώνουν, ὅτι ὁ χρυσοὺς εὐρίσκεται εἰς ὀρεινὸν τόπον κείμενον ὑπὸ τὴν ἐξουσίαν ἰσχυροῦ Κασίκου, πρὸς τὸν ὅποιον ἐπεμφεν ὁ Κολόμβος ἀμέσως πρεσβείαν. Ἄμα δὲ ὁ Κασίκος οὗτος εἰς ἀπόκρισιν τὸν προσκάλεσε μετὰ μεγάλης σπουδῆς νὰ ἔλθῃ πρὸς αὐτόν, ἔσπευσεν ὁ Κολόμβος νὰ ὠφεληθῇ ἀπὸ τὴν φιλικὴν ταύτην διάθεσιν· ἀλλ' ἂν ἤξευρε τι ἔμελλε νὰ τὸν συμβῇ εἰς τὸν δρόμον του, βεβαίως ὄχι μόνον δὲν ἤθελε σπεύσει μὲ τόσῃ προθυμίᾳ, ἀλλ' ἤθελε παραιτηθῇ παντάπασι καὶ τοῦ χρυσοῦ καὶ τοῦ ἀργύρου, παρὰ νὰ τ' ἀποκτήσῃ μὲ τόσῃν ζημίᾳ.

Πέτρος. Τὶ τὸν συνέβη;

Πατ. Ὅταν ἐφθασαν ὡς εἰς ἓν ἀκρωτήριον, ὁ ναύαρχος, ἐπειδὴ ἦτον νηνεμία, διέταξεν ἓν μίλιον σχεδὸν μακρὰν τῆς ξηρᾶς, νὰ συστεῖλουν τὰ ἱστία· ἐπειδὴ δὲ πρὸ δύο ἡμερῶν δὲν εἶχε κλείσει ὁ ὕπνος τὸ ὄμμα του, καὶ τὸ σῶμά του ἐζήτει ἀνάπαυσιν, ἐνεπιστεύθη τὸ πηδάλιον εἰς τὸν πρωραῖον, μὲ αὐστηρὰν διαταγὴν νὰ μὴ τὸ ἀφήσῃ οὐδὲ στιγμὴν, καὶ κατεκλίνθη περὶ τὸ μεσονύκτιον ν' ἀναπαυθῇ. Ἀλλὰ μόλις ἀπεκοιμήθη, καὶ ἀμέσως οἱ ἀμέριμνοι ναῦται ἠκολούθησαν τὸ παράδειγμά του, ἀφ' οὗ ἕκαστος τὴν θέσιν εἰς τὴν ὁποίαν ἦτον διωρισμένος. Παρομοίως καὶ ὁ πρωραῖος αὐτός, βλέπων παντελῆ νηνεμίαν, καὶ μὴ ὑποπτευόμενος κίνδυνον, ἐλησμόνησεν ἀσυνειδότης τὰς αὐστηρὰς προστα-

γὰς τοῦ ναυάρχου του, καὶ παραδοὺς τὸ πηδάλιον εἰς χεῖρας ἀπείρου νέου, κατεκλίνθη καὶ αὐτὸς εἰς ὕπνον· καὶ οὕτως ὁ μόνος ἀγρυπνῶν ἐπὶ τοῦ πλοίου ἦτον ὁ ἀμαθὴς αὐτὸς ναύτης.

Ἐνῶ λοιπόν ὅλοι ἐκοιμῶντο βαθέως, τὸ πλοῖον ὀλίγον κατ' ὀλίγον ἐσπρώχθη ὑπὸ τοῦ ρεύματος πρὸς τὴν ξηράν. Αἰφνης ἐκτύπησε τόσον σφοδρῶς, ὥστε τὸ πηδάλιον ἐξέφυγεν ἀπὸ τὰς χεῖρας τοῦ πεφοβισμένου ναύτου, ἀπὸ τοῦ ὁποίου τὰς φωνάς, ὡς καὶ ἀπὸ τὸν κλονισμὸν τοῦ πλοίου ἐξυπνήσας ὁ Κολόμβος, ἔσπευσεν εἰς τὸ κατὰσρωμα, καὶ εἶδε τοὺς σκοπέλους, καὶ ὅτι τὸ πλοῖον προσώκειλεν εἰς αὐτούς. Τὸ συμβάν τοῦτο ἔφερεν ὅλους εἰς ἀπελπισίαν, ἐξαιρουμένου τοῦ Κολόμβου μόνου, ὅστις καὶ εἰς τὴν φρικτὴν ταύτην περίστασιν διετήρησεν ἱκανὴν πνεύματος παρουσίαν, ὥστε νὰ μεταχειρισθῇ ὅσα μέσα ἦσαν κατάλληλα πρὸς σωτηρίαν τοῦ πλοίου, ἐὰν ἤθελεν εἶσθαι δυνατὴ ἡ σωτηρία του. Διέταξεν ἐν τῷ ἅμα νὰ πηδήσουν τινὲς τῶν ἀνθρώπων του εἰς τὰς λέμβους, καὶ νὰ ρίψουν εἰς ὀλίγον διάστημα ἄγκυραν, ὥστε μὲ τὴν βοήθειαν αὐτῆς νὰ δυνηθοῦν ν' ἀποσπάσουν τὸ πλοῖον ἀπὸ τὴν ὕφαλον. Ὁ τρόμος ὅμως τῶν ἀνθρώπων τούτων ἦτον τοσοῦτος, ὥστε ἀντὶ νὰ ὑπακούσουν εἰς τὴν διαταγὴν του, ἐφρόντισαν μόνον πῶς νὰ σώσουν τὴν ἰδίαν των ζωὴν, κ' ἔσπευσαν ζητοῦντες καταφύγιον εἰς τὸ πλοῖον, τὴν Χαράν· ἀλλ' ὁ διοικητὴς αὐτοῦ δὲν ἠθέλησε νὰ δεχθῇ ἀνθρώπους, οἵτινες λησμονήσαντες τὰ ἱερῶτατα χρέη των, ἄφησαν τὸν ναύαρχόν των εἰς τὸν κίνδυνον μόνον· καὶ οὕτω ἐβιάσθησαν νὰ ἐπανεέλθουν πάλιν εἰς τὸ ναυαγοῦν πλοῖον.

Ἐν τούτοις ὁ Κολόμβος διέταξε νὰ κόψουν τοὺς ἰστούς, καὶ νὰ ρίψουν εἰς τὴν θάλασσαν ὅσα πράγματα περιττά, διὰ νὰ ἐλαφρύνουν τὸ πλοῖον. Ἀλλὰ μάτην! Τὸ πλοῖον ἐσχίσθη εἰς τὴν τρίποδα, καὶ τὸ ὕδωρ εἰσέρρεε μὲ τοσαύτην ταχύτητα, ὥστε δὲν ἦτον πλέον σωτηρίας ἐλπίς. Ἐπομένως ὁ ναύαρχος κατέβη μετὰ τῶν ναυτῶν του εἰς τὰς λέμβους, αἱ ὁποῖαι εἶχον σπεύσει πρὸς βοήθειάν των, καὶ μετέβη μαζή των εἰς τὴν Χαράν.

Ὅταν ἀνέτειλεν ἡ ἡμέρα, ἔπεμψε παρευθὺς πρὸς τὸν Κασίκον τοῦ μέρους ἐκείνου ἄνθρωπον ν' ἀναγγείλῃ τὴν δυστυχίαν του, καὶ τὸν παρεκάλει νὰ τὸν πέμψῃ τινὰς τῶν ὑπηκόων

του διὰ νὰ σώσῃ διὰ βοηθείας των τινὰ καὶ πράγματα ἀπὸ τὸ ναυαγῆσαν πλοῖον.

Ὁ Κασίκος, Γουακαναχάρης καλούμενος, μαθὼν τὴν εἰδήσιν ταύτην, ἐλυπήθη τοσοῦτον, ὥστε μὲ δακρύνοντας ὀφθαλμούς ἐσπευσεν ὁ ἴδιος συνωδευμένος ὑφ' ὅλων τῶν ὁπαδῶν του, εἰς βοήθειαν τῶν ναυαγησάντων Εὐρωπαίων. Καὶ οἱ ἀγαθοὶ ἄνθρωποι οὗτοι παντελῶς ἀπέχοντες παντὸς σκοποῦ τοῦ νὰ ὠφεληθῶσιν ἀπὸ τὴν περίεσιν διὰ νὰ κλέψουν πράγματα ἀπὸ τὸ ἐξωκεῖλαν πλοῖον, μετεχειρίσθησαν ἐξ ἐναντίας ὅλας των τὰς δυνάμεις, διὰ νὰ σώσουν ὅσα ἐδύναντο ἐξ αὐτῶν. Συναθροίσαντες ἀμέσως μετὰ μεγάλης σπουδῆς πολλοτάτας σκάφας, συνέδραμον ὅλοι καὶ ἔσωσαν τὰ περισσότερα πολύτιμα πράγματα, καὶ τὰ μετέφερον εἰς τὴν ξηράν· παραλαμβάνων δὲ αὐτὰ ὁ εὐγενὴς Γουακαναχάρης, ἔπεμπεν ἀπὸ καιρὸν εἰς καιρὸν τινὰς τῶν συγγενῶν του πρὸς τὸν Κολόμβον, διὰ νὰ τὸν παρακαλέσουν δακρύνοντας νὰ μὴ λυπῆται, διότι ὁ Κασίκος εἶναι πρόθυμος νὰ τῷ δώσῃ ὅ,τι ἂν ἔχῃ. Ὅλα τὰ σωθέντα πράγματα ἐτέθησαν εἰς μέρος πλησίον τῆς κατοικίας τοῦ Κασίκου, ἐν ὧσιν νὰ κενωθοῦν αἱ οἰκίαι, εἰς τὰς ὁποίας ἤθελε νὰ τὰ καταθέσῃ πρὸς φύλαξιν. Διώρισε δὲ καὶ ὠπλισμένους νὰ τὰ φυλάττουν, μ' ὅλον ὅτι τοῦτο ἐφάνετο περιττὸν, διότι ὅλοι οἱ ὑπῆκοοί του ἐλυποῦντο διὰ τὴν δυστυχίαν τῶν λευκῶν, ὡς νὰ εἶχε συμβῇ εἰς αὐτούς.

Ὁ Κολόμβος εἰς τὴν ἀναφορὰν τὴν ὁποίαν διεύθυνε πρὸς τὴν Ἰσπανικὴν Κυβέρνησιν περιέγραψε μὲ ζωηρὰ χρώματα τοὺς φιλόφρονας τρόπους καὶ τὴν ἡμερότητα τῶν ἀγρίων τούτων.

» Τῷ ὄντι, λέγει, οἱ ἄνθρωποι οὗτοι εἶναι τόσον φιλόφρονες, φι-
 » λάνθρωποι, συμπαθεῖς καὶ εἰρηνικοὶ, ὥστε δύναμαι νὰ βεβαιώ-
 » σω τὴν ἑμετέραν Μεγαλειότητα, ὅτι εἰς τὸν κόσμον ὅλον δὲν
 » ὑπάρχουσιν ἀγαθώτεροι ἄνθρωποι. Αἰγαποῦν τὸν πλησίον των
 » ὡς ἐαυτούς· ἡ συναναστροφή των εἶναι τερπνὴ καὶ εὐπροσή-
 » γορος. Εἶναι πάντοτε φαιδροὶ, ζωηροὶ, καὶ μειδιῶντες· καὶ
 » μ' ὅλον ὅτι ζῶσι γυμνοί, μ' ὅλον τοῦτο ἔχουσι χρηστότατα
 » ἥθη. Ὁ βασιλεὺς των ὑπηρετεῖται μετὰ πολλῆς μεγαλοπρε-
 » πείας, καὶ ὁ τρόπος του εἶναι τόσον κόσμιος, ὥστε εὐφραίνει-

» ταί τις νὰ τὸν βλέπῃ, ὡς καὶ νὰ παρατηρῇ τὸ μέγα μνημο-
» νικὸν τῶν ἀνθρώπων τούτων καὶ τὴν προθυμίαν των εἰς τὸ
» νὰ μανθάνουν καὶ νὰ ἐρευνοῦν τὰς αἰτίας καὶ τὰς ἐνεργείας
» ἐκάστου πράγματος. »

Μήτηρ. Πῶς σὰς φαίνονται αὐτοὶ οἱ ἄγριοι ἄνθρωποι;

Ὅλοι. ὦ! Πολλὰ μᾶς ἀρέσουν. Τί ἀγαθοὶ ἄνθρωποι!

Μήτηρ. Καὶ μ' ὅλον τοῦτο εἶναι ἄγριοι ἄνθρωποι χωρὶς ἀνα-
τροφὴν, χωρὶς παιδείαν, χωρὶς γνῶσιν Θεοῦ.

Πατ. Καταισχύνῃ, αἰωνία καταισχύνῃ δι' ἡμᾶς, ἐὰν ἐκεῖ-
νοι μᾶς ὑπερβαίνουν κατὰ τὴν ἀγαθότητα, καὶ δεικνύονται ἐνερ-
γητικώτεροι εἰς τὴν φιλανθρωπίαν. Καταισχύνῃ, λέγω, διότι
ἡμεῖς ἔχομεν περισσοτέρας αἰτίας νὰ πράττωμεν τ' ἀγαθὰ. Ἡ
θεία πρόνοια μᾶς ἐπροίκισε μὲ περισσότερα βοηθήματα πρὸς χρη-
στότητα καὶ καλοκάγαθίαν, παρ' αὐτοὺς τοὺς ἀθλίους καὶ
ἀπαιδεύτους ἀνθρώπους. Ὄθεν ἂς ἐπιμελώμεθα, τέκνα μου, μ' ὅ-
λας μας τὰς δυνάμεις, νὰ καθιστάμεθα ἄξιοι τῶν μεγάλων πλεο-
νεκτημάτων μας, διότι, ἄλλως πῶς ἠθέλαμεν ὑποφέρει τὴν αἰ-
σχύνην ἂν ποτε παραβαλλόμενοι μὲ κἀνὲν ἀπὸ τοὺς ἀγρίους
αὐτοὺς, ἠθέλαμεν φανῇ κατώτεροι αὐτοῦ κατὰ τὴν μεγαλο-
ψυχίαν, τὴν φιλανθρωπίαν, καὶ τὴν χρηστότητα;

(Μικρὰ σιωπὴ, ἔπειτα ἐξακολουθεῖ ὁ πατήρ.)

Ἀκούσας ὁ Γουακαναχάρης πόσον ἀγαποῦν οἱ Εὐρωπαῖοι τὸ
χρυσίον, διὰ νὰ τοὺς παρηγορήσῃ εἰς τὴν δυστυχίαν των, τοῖς
ἐχάρισε πέταλα ἐξ αὐτοῦ τοῦ μετάλλου, καὶ ὑπεσχέθη νὰ διο-
ρίσῃ νὰ τοῖς φέρουν ἀκόμη περισσότερα ἀπὸ τινὰ τόπον, Ζιβάο
ὀνομαζόμενον. Ὁμοίως καὶ τῶν ὑπηκόων του πολλοὶ ἔφερον πολ-
λὰ τοιαῦτα πέταλα, καὶ εὐχαριστοῦντο ἀλλάζοντες αὐτὰ μὲ
διάφορα εὐρωπαϊκὰ μικρολογήματα. Εἰς αὐτῶν ἔφερον εἰς τὴν
ἀριστεράν του ἱκανὸν βῶλον χρυσοῦ, καὶ ἤπλωσε τὴν δεξιάν πρὸς
ἓνα Ἰσπανόν, ὡς δὲ ὁ Ἰσπανὸς ἔθεσεν εἰς αὐτὴν ἓν μόνον κωδω-
νάκιον, ἄφησεν εὐθὺς τὸν χρυσὸν κάτω ὁ ἄγριος καὶ ἀνεχώρησε
τρέχων, διότι ἐνόμιζεν ὅτι ἠπατήθη μ' αὐτὴν τὴν ἀνταλλαγὴν
ὁ Ἰσπανός.

Τοιουτοτρόπως οἱ ὀπαδοὶ τοῦ Κολόμβου ἤρχισαν νὰ εὐχαρι-

στῶνται εἰς τὴν διατριβὴν των ἐκεῖ, ἐνῷ ὁ ἀρχηγός των κατε-
 τήκετο δι' ἡμέρας καὶ νυκτὸς ἀπὸ μυρίας μερίμνας. Τὸ καλλή-
 τερόν του πλοῖον συνεθλάσθη· ὁ δόλιος Πινζὼν τὸν ἄφησε κ'
 ἔφυγε, καὶ τὸ μόνον μείναν εἰς αὐτὸν πλοῖον ἦτον τόσον μικρὸν
 καὶ κακῶς διατεθειμένον, ὥστε ἔβλεπεν ὅτι ὄχι μόνον δὲν ἐχώ-
 ρει ὅλους τοὺς ἀνθρώπους, ἀλλ' ὅτι ἤθελεν εἰσθαῖ καὶ με-
 γίστη του τόλμη νὰ ἐπαναπλεύσῃ εἰς αὐτὸ διὰ τὴν πατρίδα
 του. Τί νὰ γίνῃ λοιπόν; Ἀφ' οὗ ἐπὶ πολὺ ἐσκέφθη ἐμβριθῶς, ἀπε-
 φάσισε τέλος αὐτὸς μὲν μ' ἓν μέρος τῶν ἀνθρώπων του νὰ ἔμβῃ
 εἰς τὸ πλοῖον καὶ περιφρονῶν ὅλους τοὺς προφανεῖς κινδύνους νὰ
 ἐπιστρέψῃ εἰς Ἰσπανίαν διὰ νὰ κοινοποιήσῃ εἰς τὴν Ἰσπανικὴν
 Κυβέρνησιν ὅλας τὰς ἕως τότε ἀνακλύψεις του, τοὺς δὲ λοιποὺς
 τῶν ἀνθρώπων του ν' ἀφήσῃ ὡς ἀποίκους εἰς τὴν γῆν τὴν ὁποίαν
 ἐκάλεσε μικρὰν Ἰσπανίαν ἢ Ἰσπανιόλαν. Ἡ ἀπόφασις αὕτη ἐφάνη
 δεκτὴ εἰς ὅλους, καὶ εὐρέθησαν πολλοὶ ἐπιθυμοῦντες νὰ μείνουν
 ἐκεῖ. Ὁ Κασίκος Γουακαναχάρης ἀντὶ ν' ἀντιταίνῃ εἰς τοῦτο,
 ἐκηρύχθη μάλιστα πρόθυμος νὰ τοὺς δεχθῇ, νομίζων μεγάλην
 του εὐτυχίαν ὅτι τινὲς ἐκ τῶν οὐρανίων ξένων ἠθέλησαν νὰ
 μείνουν παρ' αὐτῷ, διὰ νὰ ὑπερμαχοῦν καὶ ὑπὲρ αὐτοῦ, καὶ
 ὑπὲρ τοῦ λαοῦ του ἐναντίον τῶν ἐχθρῶν του.

Χαρίλαος. Καὶ εἶχεν ἐχθρούς;

Πατ. Κατὰ τὴν διήγησίν του κατ' ἄγει εἰς διαφόρους ἀνα-
 τολικονοτίους νήσους ἄγριον καὶ βάρβαρόν τι ἔθνος, τὸ ὁποῖον
 ὠνόμαζε *Καραΐβους*. Οὗτοι ἐφώρμουν κατ' αὐτοῦ ἀπὸ καιρὸν εἰς
 καιρὸν, καὶ ἐπειδὴ οἱ ὑπῆκοοί του ἀδύνατοι ὄντες δὲν ἐδύναντο
 νὰ τοῖς ἀντιταχθοῦν, ἐδιάζοντο νὰ σώζωνται μόνον διὰ ταχείας
 φυγῆς εἰς τὰ ὄρη.

Ὁ Κολόμβος τῷ ὑπεσχέθη, ὅτι θέλει φροντίσει τόσον διὰ τὴν
 ἰδίαν του, ὡς καὶ διὰ τοῦ λαοῦ του τὴν υπεράσπισιν· καὶ διὰ
 νὰ τὸν δείξῃ τὴν δύναμιν τῆς πολεμικῆς τῶν Εὐρωπαϊκῶν, διώ-
 ρισε τοὺς ἀνθρώπους του νὰ γυμνασθῶσιν ἐμπρὸς του. Ὅλοι οἱ
 χαλκόχροες θεαταὶ ἔμεινον ἐκπληκτοί· ἀλλ' ὅταν τέλος ἤκουσαν
 τὸν κρότον τῶν κανονίων, ὅσα εἶχον σώσει ἀπὸ τὸ ναυαγῆσαν
 πλοῖον, ἐκυριεύθησαν ἀπὸ τοσοῦτον φόβον καὶ τρόμον, ὥστε

ἔπεσαν κατὰ γῆς, καλύπτοντες μὲ τὰς χεῖρας τὸ πρόσωπόν των. Ὁ ἴδιος Γουακαναχάρης ἔδειξε μεγίστην ἔκπληξιν· ἀλλ' ὁ Κολόμβος τὸν παρέστησεν, ὅτι τὴν βροντὴν ταύτην θέλει μεταχειρισθῇ μόνον κατὰ τῶν ἐχθρῶν τοῦ Καραΐβων, καὶ πρὸς βοήθειάν του. Διὰ τὴν ἀποδείξῃ δὲ σαφέστερα τὴν ἐνέργειαν τῶν πυροβόλων, διέταξε νὰ διευθύνουν ἐν αὐτῶν, φέρον σιδηρὰν σφαῖραν, πρὸς τὸ ναυαγῆσαν πλοῖον. Ἡ σφαῖρα διεπέρασε πέραν καὶ πέραν τὸ πλοῖον, καὶ ἐφάνη πίπτουσα εἰς τὴν θάλασσαν. Τὸ θέαμα τοῦτο ἐπροξένησεν εἰς τὴν Κασίκον τοσοῦτον θάμβος, ὥστε ἐπέστρεψεν εἰς τὸν οἶκόν του σύνους, καὶ ἐνδομύχως πεπεισμένος ὅτι οἱ ξένοι του εἶναι τωόντι ἀπόγονοι τοῦ οὐρανοῦ, καὶ ὡς τοιοῦτοι ἔχουν ὑπὸ τὴν ἐξουσίαν των τὰς βροντάς καὶ τὰς ἀστραπάς.

Γεώργιος. Ἀλλὰ πῶς ἐδύναντο νὰ ὀμιλοῦν οἱ Ἰσπανοὶ μὲ τοὺς ἀγρίους, ἀφ' οὗ δὲν ἐννόουν τὴν γλῶσσάν των;

Πατ. Ὁμιλοῦν μὲ νεύματα, σημεῖα, σχήματα, καὶ διὰ τινων μόνον λέξεων, τὰς ὁποίας ἔμαθον οἱ Ἰσπανοὶ ἀπὸ τοὺς ἀγρίους, καὶ οἱ ἀγριοὶ ἀπὸ τοὺς Ἰσπανούς. Βεβαίως ἡ γλῶσσα αὐτὴ ἦτον ἀτελεστάτη, ὅμως εἰς πολλὰς περιστάσεις ἱκανὴ νὰ ἐξηγῇ τὰς ἰδέας των. Μετὰ ταῦτα ἤρχισαν οἱ Ἰσπανοὶ νὰ οἰκοδομοῦν μικρὸν φρούριον, καὶ οἱ ἀγαθοὶ ἐγγχώριοι τοὺς ἐβοήθουν μ' ὅλας των τὰς δυνάμεις, μὴ ἠξεύροντες οἱ δυστυχεῖς, ὅτι ἐτοίμαζον μόνοι των τὰς ἀλύσεις, μὲ τὰς ὁποίας ἔμελλον νὰ δεσμευθοῦν ἐπομένως.

Ὅσάκις ἐξήρχετο ὁ ναύαρχος εἰς τὴν ξηρὰν, τὸν ὑπεδέχετο πάντοτε ὁ Γουακαναχάρης μὲ μεγάλας τιμὰς, τὰς ὁποίας ἐφιλοτιμείτο πάντοτε ὁ Κολόμβος ν' ἀνταποδίδῃ πλουσιοπαρόχως. Ἐν μιᾷ τῶν ἡμερῶν τὸν ἐδέχθη ὁ Κασίκος φέρων ἐπὶ κεφαλῆς του χρυσοῦν διάδημα, καὶ τὸν ὠδήγησεν εἰς καλῶς εὐπρεπισμένην οἰκίαν, ὅπου λαβὼν τὸ διάδημα, ἔθεσεν αὐτὸ μὲ μέγα σέβας εἰς τοῦ Κολόμβου τὴν κεφαλὴν· αὐτὸς δὲ λαβὼν ἀμέσως τὴν χρυσὴν καὶ μὲ μικροὺς μαργαρίτας ὠραίως κεκοσμημένην ἄλυσιν, τὴν ὁποίαν ἔφερε κρεμαμένην περὶ τὸν τράχηλόν του, τὴν ἐκρέμασεν περὶ τὸν τράχηλον τοῦ Κασίκου. Ἐπειτα ἐξεδύθη τὸ ὠραῖον φόρεμα, τὸ

ὅποιον ἐφόρει, καὶ τὸ ἐνέδυσσε τὸν Κασίκον, θέσας καὶ εἰς τὸν δάκτυλόν του ἐν ἀργυροῦν δακτυλίδιον. Πρὸς τούτοις διώρισε καὶ τῷ ἔφερον ἐν ζευγὸς κοκκίνων ὑποδημάτων, καὶ διέταξε νὰ τῷ τὰ ὑποδύσουν εὐθύς. Αἱ ἀμοιβαῖαι αὗται ἐνδείξεις ἐλευθερίου φιλοφροσύνης ἐπεσφράγισαν τὴν μετὰξὺ των συνδεθείσαν φιλίαν.

Ὡς δὲ, εἰς διάστημα δέκα ἡμερῶν, ἐτελείωσεν ἡ οἰκοδομὴ τοῦ μικροῦ φρουρίου, ὁ Κολόμβος ἐκλεῖξεν ἐξ ἐκείνων, οἵτινες αὐτοπροαιρέτως ἤθελον νὰ μείνουν ἐκεῖ, τριάκοντα ὀκτὼ τὸν ἀριθμὸν, καὶ ἀρχηγὸν αὐτῶν ἔταξε τὸν Διέγον δ' Ἀρχάδαν, ἄνδρα εὐγενῆ, κ' ἐπρόσταξεν ὅλους τοὺς μείναντας νὰ ὑποτάσσωνται εἰς αὐτὸν ἐντελῶς κατὰ πάντα, νὰ διατηρήσουν παντὶ τρόπῳ τὴν πρὸς αὐτοὺς χρηστὴν ὑπόληψιν τοῦ Γουακαναχάρου καὶ τοῦ λαοῦ του, καὶ νὰ ἐπιμεληθοῦν ὅσον τὸ δυνατόν, τὰ μάθουν τὴν διάλεκτον αὐτῶν. Τὸν δὲ τόπον εἰς τὸν ὅποιον τοὺς ἄφησεν, ὠνόμασε *Ναυιδάδ*.

Μετὰ ταῦτα ἐπέβη τὸ κακῶς διακείμενον πλοῖόν του, καὶ ἀπέπλευσε τὴν 4 Ἰανουαρίου, συνωδευμένος ἀπὸ τὰς ἐπευφημίας τῶν παραμεινάντων ἐκεῖ. Μέγα τῷ ὄντι τόλμημα, ν' ἀποφασίσῃ νὰ διαπλεύσῃ τὸν μέγαν καὶ τότε ὀλίγον γνωστὸν ὠκεανόν, μ' ἐν μόνον, καὶ τοῦτο παλαιὸν καὶ σσεαθρωμένον πλοῦμαριον! Σᾶς ὁμολογῶ τὴν ἀλήθειαν, ὅτι ποτὲ δὲν ἐφοβήθην τόσον διὰ τὴν ζωὴν τοῦ μεγάλου αὐτοῦ καὶ καρτερικοῦ ἀνδρὸς, ὅσον τώρα.

Ἐλένη. Ὡ! νὰ ἔμενε καὶ αὐτὸς μὲ τοὺς ἄλλους ἐκεῖ!

Ἀλέξανδρος. Ἡ καὶ ἂν ἦτον μαζὶ τοῦ ὁ ἀνόητος Πινζὼν μὲ τὸ ἄλλο πλοῖον, διὰ νὰ ἠμποροῦν ν' ἀντιβοηθῶνται.

Πατ. Τί ἐγένεν ὁ ἄπιστος Πινζὼν καὶ τὸ πλοῖόν του, Κύριος εἶδε. Κατ' οὐδένα τρόπον δὲν ἐδυνήθη ὁ Κολόμβος νὰ μάθῃ τι περὶ αὐτοῦ, ὅθεν ἐσυμπέρανεν, ὅτι ἡ ἐχάθη, ἢ ἐπέστρεψεν ὀπίσω, διὰ νὰ φέρῃ ὁ πρῶτος τὴν χαροποιὰν εἰδήσιν τῶν ἀνακαλύψεων, καὶ νὰ κατηγορήσῃ, ἴσως, παρὰ τῇ Ἰσπανικῇ αὐλῇ τὸν Κολόμβον, καὶ νὰ λάβῃ αὐτὸς τὴν ἀμοιβὴν τὴν ὅποιαν εἶχον ὑποσχεθῇ εἰς ἐκεῖνον. Διὰ τοῦτο ἔκρινεν ἔτι μᾶλλον ἀναγκαῖον νὰ ταχύνῃ τὴν ἐπιστροφὴν του, καὶ νὰ ματαιώσῃ διὰ τῆς παρουςίας τοῦ τοὺς δολίους σκοποὺς τοῦ προδότου ἐκείνου.

Διὰ ν' ἀποδείξῃ δὲ εἰς τὴν ὑποπτον αὐτὴν Κυβέρνησιν ἐμπράκτως ὅλην τῶν λόγων του τὴν ἀλήθειαν, συνέλεξε κ' ἔλαβε μεθ' ἐαυτοῦ δείγματα τῶν ἀξιολογωτέρων πραγμάτων τῶν τόπων τοὺς ὁποίους ἀνεκάλυψε, μεταξὺ δ' αὐτῶν τὸ ἀξιολογώτερον μετὰ τοῦ χρυσίου, καὶ, ὡς ἦτον πεπεισμένος, τὸ εὐπροσδεκτότερον πάντων τῶν ἄλλων, συμπάρελαβε καὶ ἀνὰ ἓνα ἐγχώριον ἀπὸ ἐκάστην τῶν νήσων, εἰς τὰς ὁποίας ἐξῆλθε· προσέτι δὲ καὶ διάφορα ἄγνωστα πτηνὰ, καὶ ἄλλα λόγου ἄξια πράγματα, τόσον φυσικὰ, ὅσον καὶ τεχνητὰ, ὅσα ἤρκουν διὰ ν' ἀποδείξουν καὶ δώσουν ἰδέαν τινὰ τῶν ἀνακαλύψεών του.

Ἀποπλεύσας πρὸς ἀνατολάς, διημέρευσεν ὀλίγον καιρὸν εἰς τὰ παραθαλάσσια τῆς Ἰσπανίολας, διὰ νὰ παρατηρήσῃ ὅσον τὸν ἦτον δυνατὸν, ἀκόμη τινὰς θέσεις τῆς νήσου. Τὴν δευτέραν ἡμέραν μετὰ τὸν ἀπόπλου του εἶδε τι μακρὰν πολὺ εἰς τὴν θάλασσαν ὁμοιάζον μὲ πλοῖον. Ὅθεν διευθύνθη πρὸς τὸ μέρος ἐκεῖνο, καὶ εὗρεν ὅ,τι δὲν ἤλπιζε νὰ εὕρῃ πλέον ποτὲ, τὸ πλοῖον τοῦ τιμίου Πινζῶνος, τὸν ὁποῖον ἐζήτηε ἐπὶ ματαίῳ πρὸ ἐξ ἐβδομάδων. Ἡμπορεῖτε νὰ φαντασθῆτε πόσῃ χαρὰν ἠσθάνθησαν καὶ ὁ ναύαρχος καὶ οἱ ὀπαδοὶ του.

Ὁ Πινζὼν πλησιάσας ἀνέβη εἰς τὸ πλοῖον τοῦ ναυάρχου, προσπαθῶν νὰ δικαιολογηθῇ, καὶ ἀποδίδων τὸ πᾶν εἰς τὴν καταιγίδα ἐκεῖνην, ἐκ τῆς ὁποίας, κατὰ τὸ λέγειν του, ἀπεσύρθη καὶ ἐξεχωρίσθη ἄκων ἀπ' αὐτοῦ. Ὁ Κολόμβος, μ' ὅλον ὅτι ἐγνώριζεν ὅτι ἦσαν ψεύδη αὐτὰ, κινούμενος ὅμως ἀπὸ τὴν φυσικὴν του μακροθυμίαν καὶ ἀπὸ φρόνησιν, ἐπροτίμησε νὰ τὸν συγχωρήσῃ μᾶλλον, ἀντὶ νὰ μεταχειρισθῇ κατ' αὐτοῦ αὐστηρότητα. Ὅθεν προσποιούμενος ὅτι πιστεύει τὰ δικαιολογήματά του, τὸν ἔδωκε πάλιν σημεία εὐνοίας, χαίρων ἄκρως ὅτι δὲν ἦτον πλέον ἠναγκασμένος ν' ἀφεθῇ ὁμοῦ μὲ τὰς εἰδήσεις τῶν σπουδαίων ἀνακαλύψεών του, εἰς ἓν καὶ μόνον πλοῖον, καὶ τοῦτο τόσον σαθρόν.

Χαράλαμπος. Καὶ ποῦ ἦτον τόσον καιρὸν ὁ Πινζὼν;

Πατ. Καὶ αὐτὸς παρομοίως εἰς τὰ παραθαλάσσια τῆς Ἰσπανιό-

λας διέτριβεν, ἀλλ' εἰς ἄλλα μέρη διὰ νὰ συνάξῃ χρυστόν· ἄλλην ἀνακάλυψιν δὲν ἔκαμιν ἐπομένως.

Μήτηρ. Διὰ νὰ ἔχητε λοιπὸν καὶ σεῖς, τέκνα μου, λόγον νὰ χαρῆτε διὰ τὴν ἀνακάλυψιν τῆς Ἀμερικῆς, πρέπει νὰ δειπνήσητε ἀπόψε δεῖπνον συγκεῖμενον ἀπὸ προϊόντα αὐτῆς.

Ὅλοι. Ἄ!

Τιές. Τί προϊόντα;

Μήτηρ. Ζωμὸν Κακάου.

Περικλῆς. ὦ! Ζωμὸν σοκολάτας!

Μήτηρ. Καὶ ἄλλο τι ἀκόμη, τὸ ὅποῖον ὅμως δὲν θὰ σᾶς ἀρέσει.

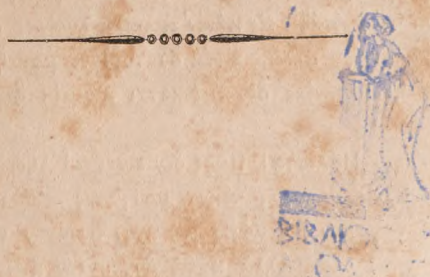
Τιές. Τί εἶναι;

Μήτηρ. Γαιόμηλα.

Ὅλοι. ὦ! Γαιόμηλα! γαιόμηλα! Τὸ ἀγαπητότατον φαγητόν μας.

Πατήρ. Ζήτω ὁ Κολόμβος! εἰς τὸν ὅποῖον χρεωστοῦμεν καὶ τοῦτο τὸ προσφιλὲς φαγητόν.

Ὅλοι. Ζήτω!

ΔΙΗΓΗΣΙΣ Η΄.

Πατήρ. Λοιπὸν, τέκνα μου, ἃς συνοδεύσωμεν πάλιν τὸν Κολόμβον μας καὶ εἰς τὴν ἐπιστροφὴν του!

Αχιλλεύς. Μάλιστα, πάτερ!

Πατ. Ὁ εὐδιος δυτικὸς ἄνεμος, ὅστις κατ'εὐτυχίαν ἤρχισε νὰ πνέῃ, ἐδίδωκεν ἐμπρὸς τοῦ τὰ πλοῖα, ὡς νὰ ἐπέτων, καὶ οἱ εὐθυμοὶ ἐπιβάται εὐρίσκοντο κατ'ιδέαν πλέον εἰς τὴν Ἰσπανίαν, περικυκλώμενοι ἀπὸ πλῆθος περιέργων ἀκροατῶν, ἀκουόντων μετ'ἐκστάσεως τὴν διήγησιν τῶν θαυμάτων τοῦ νέου κόσμου.

Μήτηρ. Στοχάζομαι, φίλτατε, ὅτι ἤθελες τοὺς εὐεργετήσαι μεγάλως ἂν τοὺς ἀπεβίβαζες ἀμέσως εἰς τὴν ξηρὰν, διὰ τὴν ἀρχίσουν τὰς διηγήσεις των.

Πατ. Ἦθελα κ' ἐγὼ μετὰ πάσης χαρᾶς, ἀλλὰ βλέπω ν' ἀναβαίνει ἀπὸ δυσμᾶς εἰς τὸν ὀρίζοντα μαῦρον σύννεφον, τὸ ὁποῖον μὲ φοβίζει πολὺ δι' αὐτοὺς, κ' ἐπεθύμουν, ἂν ἦτον δυνατὸν, νὰ τοὺς εἰσάξω εἰς κἀνὲν ἀσφαλῆ λιμένα, ὡς νὰ παρέλθῃ αὕτη ἡ καταιγὶς· ἀλλὰ, κατὰ δυστυχίαν, μεταξὺ τῆς μικρᾶς καὶ μεγάλης Ἰσπανίας δὲν εὐρίσκεται καμίμια ξηρὰ, ὅθεν οὔτε λιμὴν.

Ἰωάννης. Μάλιστα! Πῶς; δὲν εἶναι αἱ Ἀζῶραι;

Πατ. Ἐχεις δίκαιον, τέκνον μου, εἰς αὐτὰς ἐδύναντο νὰ εὗρουν καταφύγιον, ἂν μόνον μὲ ἦτον δυνατὸν νὰ τοὺς φέρω τόσον ταχέως ἐκεῖ. Ἀλλὰ κατὰ δυστυχίαν ἀπέχουσιν ἐκεῖθεν πεντήκοντα μίλια, καὶ ἡ ἀνεμοζάλη προχωρεῖ μὲ γιγάντια βήματα. Ἡ πυκνότης τῶν νεφῶν σκοτίζει ἐπὶ μᾶλλον καὶ μᾶλλον τὸν οὐρανόν, καὶ οἱ ἔντρομοὶ ναῦται προσμένουν μὲ παλλούσας καρδίαις τὸ ἀποβησόμενον, προσηλωμένους ἔχοντες ὅλοι τοὺς ὀφθαλμοὺς εἰς τὸν ναύαρχον, ὅστις μὲ τὴν συνήθη τῆς εὐτόλμου καρδίας του ἀταραξίαν ἴσταται διατάττων τ' ἀναγκαῖα μέτρα.

Τὰ κύματα τοῦ ἁχανοῦς πελάγους ἀρχίζουν νὰ ἐξογκῶνται, τὰ πλοῖα σκιρτοῦν ἐπ' αὐτῶν, τὰ σχοινία κροτοῦν καὶ ἡ θύελλα συρίζει φρικωδέστατα διὰ τῶν ἰσθμῶν. Ἀστράπτει, καὶ τὰς ἀστραπαῖς διαδέχεται σκότος. Βροντᾷ καὶ καταρρέαται ῥαγδαίως βροχῆς χύνονται εἰς τὰ παραφερόμενα πλοῖα. Ἀλλὰ τώρα, τώρα πλέον κορυφοῦται ἡ τρικυμία, κ' ἐφορμᾷ μὲ μανικὴν λύσσαν. Ἀστραπαὶ λάμπουν, βρονταὶ κροτοῦν, τὰ κύματα παταγοῦν, οἱ ἄνεμοι συρίζουν, καὶ τὰ κλονούμενα πλοῖα σφενδονίζονται ὑπὸ γιγαντιαίων κυμάτων ποτὲ μὲν μέχρι ὕψους τοῦ οὐρανοῦ, ποτὲ δὲ μέχρι των βαθυτάτων ἀβύσσων.

Φόβος καὶ τρόμος ἐκυρίευσεν τὰς ψυχὰς ὅλων τῶν ἐπιβατῶν, καὶ τινὲς μὲν γονυκλινεῖς δέονται μὲ χεῖρας ὑψωμένας πρὸς οὐρανὸν ὑπὲρ τῆς ζωῆς των, τινὲς δὲ ἴστανται ἢ κεῖνται ὠχροί, βωβοί, ἐκτὸς ἑαυτῶν, καὶ ὁμοιάζοντες νεκροὶ μᾶλλον ἢ ζῶντες, ἄλλοι δὲ πάλιν καταφεύγουν εἰς ταξίματα, ὑποσχόμενοι ἂν διατηρήσῃ ὁ Θεὸς τὴν ζωὴν των, εἰς τὴν πρώτην χριστιανικὴν γῆν, εἰς τὴν ὅποιαν ἤθελον φθάσει, νὰ πορευθοῦν γυμνόποδες καὶ μὲ μόνον τὸν χειτῶνα εἰς προσκύνησιν τῆς παναγίας εἰς μίαν τῶν ἐκκλησιῶν τῆς.

Ἑλένη. Δὲν καταλαμβάνω, πατέρ.

Πατ. Ἄκουσε νὰ ἐξηγηθῶ, ἀγαπητῇ μου Ἑλένη. Οἱ χριστιανοὶ τοῦ δυτικοῦ δόγματος ἐπίστευον καὶ εἰς τινὰ μέρη πιστεύουν ἀκόμη ὅτι πράττουν θαύρεστον ἔργον εἰς τὸν Θεόν, ὁδοιποροῦντες μὲ μεγάλης ταλαιπωρίας ἀπὸ ἑνα τόπον εἰς ἄλλον πολλάκις μακρὰν ἀπέχοντα, ὅπου διέμενον ὠρισμένον τινὰ καιρὸν, νηστεύοντες καὶ προσευχόμενοι. Οἱ τοιοῦτοι ὁδοιπόροι ὀνομάζονται προσκυνηταί, καὶ τοιοῦτοι εἶναι παρ' ἡμῖν, οἱ τοῦ ἁγίου τάφου. Ἄλλοτε ἐγίνοντο συνεχῶς αἱ τοιαῦται ὁδοιπορίαι, καὶ οἱ προσκυνηταὶ καθυπεβάλλοντο εἰς ὅσας περισσοτέρας ταλαιπωρίας ἐδύναντο, οἱ μὲν γυμνοποδὶ ὁδεύοντες, οἱ δὲ ἐνδεδυμένοι τρίχινον ῥάσπον κατὰσαρκα καὶ ὑπομένοντες κατ' ὁδὸν ἐκουσίως, πείναν, δειψαν, καύσονα ἡλίου, ψύχος χειμῶνος, καὶ ἀκόμη καὶ μαστιγούμενοι, νομίζοντες δὲ ὅτι ὅσῳ περισσοτέρας δεινοπαθείας ὑπέφερον, τόσῳ μακαριώτεροι ἦσαν· διότι ἐπίστευον, ὅτι τὰ τοιαῦτα

τα ἀρέσκουν εἰς τὸν Θεόν, ὅστις πρὸς χάριν τῶν ταλαιπωριῶν των θὰ τοῖς ἐσυγχώρει τὰς ἁμαρτίας των. Ὅθεν ὁσάκις εὐρίσκοντο ἐκτεθειμένοι εἰς κίνδυνον, ἐθεώρουν ὡς τὸ σωτηριωδέστερον μέσον, νὰ ὑποσχεθῶν εἰς τὸν Θεὸν τοιοῦτόν τι τάξιμον. Οὕτως ὑπέσχοντο καὶ τοῦ Κολόμβου οἱ συνοδοιπόροι, ἅμᾳ πατήσουν χριστιανικὴν γῆν, νὰ πορευθῶν εἰς τὴν πλησιεστάτην ἐκκλησίαν, μὲ τὸν τρόπον τὸν ὁποῖον σὰς εἶπα. Ἐννοεῖς τώρα;

Ἐλένη. Μάλιστα.

Πατ. Ἄς ἐπανέλθωμεν τώρα εἰς τὸν Κολόμβον, καὶ τοὺς δυστυχεῖς του συνοδοιπόρους, τοὺς ὁποῖου ἀφήσαμεν εἰς ἀξιόθρήνητον στάσιν. Ἡ θέσις των ἐν τῷ μεταξύ δὲν ἐβελτιώθη διόλου. Ἀκόμῃ εὐρίσκοντο μεταξύ ζωῆς καὶ θανάτου, καὶ ἕκαστον οὐρανομήκης κύμα, τὸ ὁποῖον ἤρπαζεν εἰς τὰ ὕψη τὸ πλοῖόν των, διὰ νὰ τὸ βυθίσῃ ἐτοιμορρόαγες εἰς τὰ βάραθρα τῆς θαλάσσης, ἐφαίνετο ὅτι ἦτον ἡ τελευταία ψῆφος τῆς μοίρας των. Ματαίως ἐκοπίαζεν ὁ Κολόμβος μὲ ὅλην τὴν σύνεσίν του, δοκιμάζων καὶ διατάττων πᾶν μέσον σωτηρίας, καὶ πάντα ὑπερασπίσεως τρόπον, ὅσους ἡ φρόνησις καὶ ἡ πολυχρόνιος πείρα τὸν ὑπηγόρευον· ματαίως ἐνεθάρρυνε τοὺς ναύτας του διὰ νὰ νικήσουν τὰς ἐκνευρισμένους των χεῖρας, διότι ὅλοι ἦσαν ὡς ἄψυχα, ἄχρηστα σώματα, καὶ ἐν τούτοις ἡ μανιώδης τρικυμία αὐξάνει, καὶ ἀδικόπως αὐξάνει. Τέλος πάντων ἰδὼν καὶ αὐτὸς ὁ ἴδιος, ὅτι πᾶσα ἐλπίς ἀνθρωπίνης βοήθειας εἶναι ματαία, κατῆλθε μὲ βαρεῖαν θλίψιν του εἰς τὸν κοιτῶνά του, καὶ τί νομίζετε ὅτι ἐπραξέ;

Τιές. Προσηχῆθη.

Πατ. Βεβαίότατα! ὕψωσε τοὺς ὀφθαλμούς του μὲ συντετριμμένην καρδίαν πρὸς οὐρανὸν, πλὴν δὲν ἐδεήθη ὑπὲρ διατηρήσεως τῆς ζωῆς του, (διότι ταύτην ἐναπέθεσεν εἰς τὰς πατρικὰς χεῖρας ἐκείνου, παρὰ τοῦ ὁποῖου τὴν εἶχε λάβει) ἀλλὰ παρεκάλει τὸν Θεόν, νὰ ἐπιτύχῃ ἡ ἀπόφασις τὴν ὁποίαν συνέλαβε, παραιτούμενος ἐντελῶς πάσης ἐλπίδος ὑπὲρ τῆς ζωῆς του.

Γεώργιος. Καὶ τί ἀπεφάσισε;

Πατ. Μᾶλλον τὰ συμφέροντα τῆς ἀνθρωπότητος ἢ τὴν ζωὴν του διαλογιζόμενος, ἐλυπεῖτο κυρίως διότι, ἂν ἐχάνετο,

εχάνοντο καὶ ὅλαι αἱ πολλοῦ λόγου ἄξιαι εἰδήσεις, τὰς ὁποίας ἤθελε νὰ φέρῃ εἰς τὴν Εὐρώπην, καὶ πρὸ πάντων ὁ θεοσεβὴς καὶ φιλόανθρωπος σκοπὸς του νὰ ἐκτείνῃ τὴν γνῶσιν τοῦ ἀληθοῦς Θεοῦ μετὰ τῶν ὑπ' αὐτοῦ ἀνακαλυφθέντων ἀγρίων ἀνθρώπων ἐκείνων. Οὗτος ὁ στοχασμὸς διήλθε τὴν γενναίαν καρδίαν του ὡς ὁξὺ, δίστομον ξίφος, καὶ λησμονῶν ἐκυτὸν καὶ τὴν σωτηρίαν του, ἤρχισε νὰ σκέπτεται μόνον πῶς ν' ἀποφύγῃ τὴν δυστυχίαν ταύτην ἥτις ἐφάνετο μεγίστη εἰς τοὺς ὀφθαλμοὺς του. Καὶ ἀκούσατε, τέκνα μου, ποῖον μέσον ἀπεφάσισε νὰ μεταχειρισθῇ, διὰ νὰ προλάβῃ, εἰ δυνατόν, τὸν κίνδυνον τοῦτον· καὶ κρίνατε ἐκ τούτου περὶ τῆς μεγαλονοίας καὶ γενναιότητος τοῦ ἀνδρὸς, ὅστις καὶ εἰς τὸν ὀφθαλμοφανῆ κίνδυνον τοῦ θανάτου ἀκόμη, ἦτον ἱκανὸς νὰ συλλάβῃ ἔμφρονας ἀποφάσεις, καὶ νὰ ἐκτελέσῃ ἡσύχως ὅ,τι μὲ περίσκεψιν ἐμελέτησε.

Λαβὼν μεμβράναν, ἔγραψεν ἐπ' αὐτῆς τὰς σπουδαιότητας πληροφορίας τῶν ἀνακαλύψεων του, τὴν ἐτύλιξεν εἰς πανίον ἐβρεγμένον εἰς ἑλκίον, ἤλειψεν αὐτὸ ἐξωθεν μὲ κηρὸν, τὸ ἐκλείσεν ἀσφαλῶς ἔπειτα εἰς βαρέλλιον, καὶ τὸ ἔρριψεν εἰς τὴν θάλασσαν.

Γεώργιος. Αἱ! καὶ ὅλ' αὐτὰ διατί;

Ἀχιλλεύς. Ἐννοεῖται τὸ διατί· ἐστοχάσθη βέβαια ὅτι ἡ θάλασσα ἠμπορεῖ νὰ ῥίψῃ αὐτὸ εἰς κἀνὲν μέρος ξηρᾶς.

Πατ. Καὶ ὅτι μετὰ ταῦτα ἤθελε τὸ εὔρει τις, ἤθελε τὸ ἀνοίξῃ καὶ κοινοποιήσῃ τὸν θησαυρὸν ὅπου ἤθελεν εὔρ' εἰς αὐτό. Μετ' ὀλίγον πάλιν ἐπραξέ τὸ ἴδιον, καὶ ἔθεσε ἄλλο βαρέλλιον εἰς τὸ ὀπίσω μέρος τοῦ πλοίου, διὰ νὰ τὸ φέρῃ ἕως τὸ μέρος ὅπου ἤθελε βυθισθῇ τὸ πλοῖόν του αὐτάνδρον. Εἰπέτε με τέκνα, τίνες ἀπὸ ἡμᾶς εἰς ὁμοίαν περίστασιν ἤθελον εἶσθαι ἄξιοι νὰ δείξουν τοιαύτην παρουσίαν πνεύματος;

Ἀνδρέας. Στοχάζομαι κἀνείς. — Τουλάχιστον ὄχι ἐγώ.

Τινές. Οὐτ' ἐγώ.

Πατ. Θέλετε δὲ νὰ μάθητε πῶς ὁ Κολόμβος ἀπέκτησε τόσην στερεότητα πνεύματος;

Ἰωάννης. Πῶς;

Πατ. Ὅταν ἦτον εἰς τὴν ἡλικίαν σας, ἐπεμελείτο εἰς ὅλας

τάς ἀμυχανίας εἰς τὰς ὁποίας ὑπέπιπτεν, εἰς ὅλα τὰ δυστυχῆ συμβάντα ὅσα τῷ ἠκολούθουν, νὰ διατηρῇ πᾶσαν τὴν σύνεσίν του, νὰ μὴν ἐκπλήττηται ἀπὸ φόβους ἢ τρόμους, ἀλλὰ νὰ σκέπτηται μᾶλλον περὶ μέσων καὶ τρόπων, διὰ τῶν ὁποίων ἤθελε δυνηθῇ ν' ἀποφύγῃ τὴν ἐπικειμένην δυστυχίαν, ἢ νὰ διορθώσῃ τὴν συμβάσαν ζημίαν. Ποτὲ δὲν ἐδέχετο βοήθειαν ἄλλου, ὅταν ἐδύνατο νὰ βοηθηθῇ μόνος του. Ποτὲ δὲν μετεχειρίζετο τῶν ὁδηγῶν τοῦ τὸ λογικόν, ἀλλ' ἐσκέπτετο καθ' ἑαυτόν, κ' ἐπροσπάθει πάντοτε νὰ ἐφεύρῃ ὁ ἴδιος φρόνιμα μέσα διὰ τῶν ὁποίων ν' ἀπαλλάττηται ἀπὸ τὰς δυσαρέστους περιστάσεις. Ποτὲ δὲν ἐζήτηι χεῖρα βοηθείας, ἐὰν εἰς τὸ ἔργον του ἤρκει ἡ ἰδία του χεῖρ. Ἐπεριφρόνει ἐξ ὅλης του καρδίας τὴν μαλακότητα καὶ τὸν θηλυπρεπῆ τρόπον τῶν ὅσοι εἶναι ἀνάξιοι εἰς ἀνθρωποφελεῖς ἐπιχειρήσεις, καὶ συνειθισμένοι νὰ βλέπωσιν ἄλλους σκεπτομένους καὶ φροντίζοντας δι' αὐτούς. Τοιουτοτρόπως καὶ δι' ἐνεργητικῆς, φιλεργοῦ καὶ θεοσεβοῦς διαίτης ἐξ ἀπαλῶν τοῦ ὀνύχων, συνήθισεν ὀλίγον κατ' ὀλίγον νὰ μὴ ταράττηται ἀπὸ κἄμμίαν περίστασιν δύσκολον, καὶ νὰ μὴ τρέμῃ ἀπέναντι κἀνενὸς κινδύνου ὁποίου δῆποτε, ἀλλὰ μάλιστα νὰ συλλέγῃ ὅλας τὰς δυνάμεις τοῦ νοῦς του διὰ νὰ τὸν καταπολεμῇ μετ' γενναιότητα καὶ μετ' φρόνησιν. Κατ' αὐτόν τὸν τρόπον πρέπει νὰ ζῆτε καὶ σεῖς, τέκνα μου ποθητά, ἂν θέλητε καὶ εὐχῆσθε νὰ τὸν μιμηθῆτε, καὶ νὰ γένητε μεγάλοι ἄνθρωποι ὡς ἐκεῖνος.

Ἀλέξανδρος. ὦ! καὶ ἡμεῖς βεβαίως θὰ τὸν μιμηθῶμεν!

Ἀχιλλεύς. Ἄννα, νὰ μὴ ἔλθῃς αὐρίον πάλιν νὰ μὲ δέσῃς τὰ ὑποδήματά μου. Θὰ τὰ δέσω μόνος μου. Νὰ τὸ ἤξεύρῃς.

Ἄννα. ὦ μὴ φοβῆσαι! Δὲν θὰ σὲ παρακαλέσω.

Ἀχιλλεύς. Ναι, δὲν θέλω εἰς τὸ ἐξῆς. Θὰ τὰ δένω μόνος μου. Δὲν κάμνω καλὰ, Πάτερ;

Πατ. Ἄν θέλῃς νὰ γίνῃς καὶ σὺ ποτὲ Κολόμβος, πολλὰ καλὰ. Ἄν ὅμως προτιμᾷς νὰ περάσῃς ὅλην σου τὴν ζωὴν καθήμενος εἰς τὴν γωνίαν σου ὡς γραῖδιον. . . .

Ἀχιλλεύς. ὦ! ποτέ! ποτέ!

Μήτηρ. Πάλιν ἀφήσαμεν τὸν Κολόμβον μας, τέκνα μου. Κά-

θημαι εἰς βελόνας, ὥς νὰ μάθω τί ἀπέγινε καὶ αὐτὸς καὶ οἱ ὀπαδοὶ του.

Πατ. Λοιπὸν ἐξακολουθῶ. Ἀλλὰ κατὰ δυστυχίαν ἡ τρομερὰ κατὰστασις τῶν δυστυχῶν αὐτῶν ἀνθρώπων ἔμεινε πάντοτε ἡ ἰδίᾳ. Ἡ τρικυμία ἠκολούθει μὲ τὴν ἰδίαν μανίαν ἀκόμη καθὼς καὶ πρότερον, καὶ ἐπαυξάνουσα τοῦ ἐπικρεμαμένου θανάτου τὸν τρόπον, ἐπῆλθε καὶ ἡ νύξ σκοτεινοτάτη καὶ φρικωδεστάτη ὡς οὐδέποτε ἄλλη. Οὐδαμοῦ οὔτε ἀκτὶς παραμυθητικῆ ἀστέρος μειδιᾶ πρὸς τοὺς ἀπηλπισμένους. Ὁ οὐρανὸς, ὁ ἀήρ καὶ ἡ θάλασσα συνεχύθησαν ὑπὸ παχὺ καὶ ἄγριον σκότος, καὶ ἡ ἀκατάσχετος τῆς τρικυμίας ὁρμὴ δὲν ἔλαβε δι' ὅλης τῆς νυκτὸς οὐδὲ μικρὰν κἄν τινα ὕφεσιν, ἐταλαντεύοντο δὲ μεταξὺ ζωῆς καὶ θανάτου ἡμιθανεῖς ἤδη, ἕως ὅτου τέλος πάντων. . . .

Τινές. ὦ! Ὁ Κολόμβος! ὁ δυστυχὴς Κολόμβος!

Πατ. . . . Ἔως ὅτου τέλος πάντων παρῆλθεν ἡ φοβερά νύξ, καὶ τὸ ἀμυδρὸν φῶς τῆς ἡοῦς, πρὸς μεγίστην χαρὰν ὅλων τῶν ἐπιβιωτῶν, ἐchrύσωσε μακρὰν εἰς τὸν ὀρίζοντα γῆν τινα ὑπὲρ τὴν ἐπιφάνειαν τῆς θαλάσσης ἐξέχουσιν.

Ὅλοι. Ἄ!

Πατ. Ἀλλὰ ποία γῆ ἦτον αὕτη, οὔτε ὁ ἴδιος ναύαρχος δὲν ἐδύνατο ἀκόμη νὰ διακρίνη· πλησιάσας δὲ εἶδεν ὅτι ἦτον μία τῶν Ἀζώρων νήσων.

Χαράλαμπος. Δόξα τῷ Θεῷ ἔφθασαν ὡς ἐκεῖ! Πῶς ἔτρεμα δι' αὐτούς!

Πατ. Ἀκόμη δὲν ἔφθασαν, ἀγαπητέ μου, μ' ὅλον ὅτι ἡ ξηρὰ ἔκειτο πρὸ ὀφθαλμῶν των· διότι διαρκούσης ἀκόμη τῆς τρικυμίας, τοῖς ἦτον πολλὰ κινδυνῶδες νὰ πλησιάσωσιν εἰς αὐτήν. Ὅθεν μ' ὅλον ὅτι ἤρχοντο νὰ φθάσουν εἰς ξηρὰν ὅσον τάχιστα, ἐβιάσθησαν μ' ὅλον τοῦτο νὰ περιπλέωσι μὲ ἀκαταπαύστους κινήσεις ἀκόμη τέσσαρας ὀλοκλήρους ἡμέρας. Τὸ πλοῖον, ἡ Χαρά, ἐχάθη ἀπὸ τὴν ὄψιν των, καὶ ἦσαν εἰς ἀμφιβολίαν, ἂν κατεποντίσθῃ, ἢ ἂν πάλιν ὁ διοικητὴς τῆς Πινζὼν ὠφελήθῃ ἀπὸ τὴν κακοκαιρίαν, διὰ ν' ἀφήσῃ τὸν ναύαρχον καὶ νὰ φθάσῃ πρῶτος μὲ τὰς χαραιοῦς τῶν ἀνακαλύψεων εἰδήσεις εἰς τὴν Ἰσπανίαν.

Τέλος ὡς ἤρχισε νὰ προῦνηται ἡ ἀνεμοζάλη, ὁ ναύαρχος ἀμέσως δραζάμενος τῆς εὐκαιρίας, ἔπλευσεν εἰς τὸν λιμένα καὶ ἔρριψεν ἄγκυραν.

Ἀμέσως ἦλθον Πορτογάλλοι φέροντες εἰς τὸ πλοῖον τροφὰς διὰ πώλημα, καὶ ἐρωτῶντες τοὺς καταπλέοντας πόθεν πλέουν καὶ ποῦ· οἱ δ' ἐπιβάται μαθόντες παρ' αὐτῶν, ὅτι οὐ μακρὰν τοῦ λιμένος ἦτον ναὸς τῆς Θεοτόκου, ἔλαβον τὴν ἄδειαν οἱ ἡμίσεις αὐτῶν παρὰ τοῦ Κολόμβου, νὰ ἐξέλθουν εἰς τὴν ξηρὰν, διὰ νὰ ἐκπληρώσουν τὸ τάξιμον τῆς προσκυνήσεως. Αὐτὸς δὲ ὁ Κολόμβος καὶ ἐκ τῆς αὐπνίας, καὶ ἐκ τῆς ἐργασίας, καὶ ἐκ τῆς πνευματικῆς ταραχῆς, ἐγινε παράλυτος καὶ κατὰ τοὺς δύο τοὺς πόδας, ὅθεν ἐβιάσθη νὰ μείνῃ εἰς τὸ πλοῖον. Διέταξε δὲ τοὺς εἰς προσκύνῃσιν τῆς Θεοτόκου ἀπελθόντας ἀνθρώπους τοῦ νὰ ἐπιστρέψουν ὅσον τάχιστα, διὰ νὰ ὑπάγουν μετὰ ταῦτα καὶ οἱ λοιποὶ αὐτῶν νὰ ἐκτελέσουν τὸ αὐτὸ χρέος των. Οὗτοι δὲ ὑποσχεθέντες νὰ ὑπακούσουν, ἀνεχώρησαν ἡμίγυμνοι καὶ γυμνόποδες.

Μετὰ παρέλευσιν ὥρων τινῶν ἐπερίμενεν ὁ Κολόμβος τὴν ἐπιστροφὴν των, ἀλλὰ ματαίως· τοὺς περιέμεινε καὶ ἄλλην ὥραν, καὶ ἀκόμη καὶ ἄλλην, ἀλλὰ πάλιν ματαίως· ὡς δὲ τέλος πάντων ἔφθασε καὶ ἡ νύξ χωρὶς νὰ ἐπιστρέψουν, τότε ὁ Κολόμβος συνέλαβε μὲν ὑποψίας ἀλλὰ διὰ νὰ βεβαιωθῇ ἔπρεπε νὰ προσμεῖνῃ τὴν ἀνατολὴν τοῦ ἡλίου, ὅτε ἔμαθε μὲ μέγαν του θαυμασμόν, ὅτι ἡ ἐκεῖ εὐρισκομένη φρουρὰ τῶν Πορτογάλλων ἤρπασε τοὺς γυμνοὺς προσκυνητὰς καὶ τοὺς ἐφυλάκισεν.

Ὁ Κολόμβος ἠγανάκτησε μεγάλως διὰ τὴν τοιαύτην τῶν Πορτογάλλων ἀπιστίαν, καὶ ἐπειδὴ ὅλοι τοῦ οἱ λόγοι ἀπέβησαν ἀνωφελεῖς, τοὺς ἐφοβέρισεν ὀρκιζόμενος ὅτι δὲν ἤθελεν ἀναχωρήσῃ ἐκεῖθεν πρὶν αἰχμαλωτίσῃ ἑκατὸν Πορτογάλλους, καὶ λεηλατήσῃ ὅλην τὴν νῆσον. Ἡ ἀπειλὴ αὕτη ὠφέλησε, καὶ εὐθὺς ἦλθον τινὲς ἐκ μέρους τοῦ φρουράρχου ἀπεσταλμένοι, καὶ ἠρώτησαν τὸν Κολόμβον νὰ βεβαιωθῶν, ἂν τῷ ὄντι αὐτὸς καὶ τὰ πλοῖά του εἶναι τῆς Ἰσπανικῆς αὐλῆς· καὶ ἅμα τοὺς ἐβεβαίωσε περὶ τούτου δεικνύων τὰ βασιλικά γράμματα, ἄφησαν ἀμέσως

τούς ανθρώπους του ελευθέρους. Λέγουν δέ τινες, ὅτι ὁ φρούραρχος εἶχε διαταγὴν τοῦ βασιλέως του νὰ συλλάβῃ, ἂν ᾔθελε τῷ εἶναι δυνατόν, τὸν Κολόμβον, ἀναμφιβόλως διὰ νὰ τὸν κλείσῃ μὲ τοὺς ναύτας του εἰς αἰωνίαν φυλακὴν, καὶ ἔπειτα νὰ κυριεύσῃ αὐτὸς ἐν σιωπῇ ὅλους τοὺς τόπους ὅσους ἐκεῖνος εἶχεν ἀνακαλύψει· ὅτι δὲ, ἐπειδὴ δὲν ἠμπόρεσε νὰ συλλάβῃ καὶ αὐτὸν, ὡς μέναντα εἰς τὸ πλοῖόν του, ἔκρινεν εὖλογον ὃ ἄφησεν πάλιν ἐλευθέρους καὶ τοὺς ανθρώπους του καὶ νὰ προσποιηθῇ ὅτι δὲν ἐπίστευεν ὅτι ἦσαν Ἴσπανοί.

Βλέπετε, τέκνα μου, καὶ ἄλλο παράδειγμα, ὅτι πολλάκις ἡμεῖς οἱ ἄφρονες θεωροῦμεν ὡς δυστυχίαν μας, ὅ,τι εἶναι θεία εὐεργεσία, τὴν ὁποίαν ἡμεῖς εἰς τὴν στιγμὴν καθ' ἣν μᾶς συμβαίνει σπανίως ἠμποροῦμεν νὰ ἐννοήσωμεν; Ὁ Κολόμβος ἠσθένησε, καὶ ὑπέφερε δριμυτάτους πόνους εἰς τοὺς μηρούς, ὅθεν ἔπρεπε νὰ στερηθῇ τὴν χαρὰν τὴν ὁποίαν ᾔθελεν αἰσθανθῇ ἐξερχόμενος εἰς τὴν ξηράν, μετὰ τόσον μακρὰν καὶ κινδυνώδη θαλασσοπορείαν. Τότε ἀναμφιβόλως ἐθεώρησε τοῦτο ὡς δυστυχίαν του, ἀλλὰ πόσον ᾔθελε μετανοήσῃ ἂν κατέβαιναν εἰς τὴν ξηράν! Ἡ δυστυχία αὕτῃ ἦτον εὐτυχία μεγίστη, διότι ἂν ἦτον ὑγιής, βεβαίως δὲν ᾔθελε μείνει εἰς τὸ πλοῖον, καὶ ὁ φρούραρχος ᾔθελε τὸν κρατήσῃ καὶ φυλακίσῃ, καὶ ἴσως ᾔθελε διαβιώσῃ ὅλην του τὴν ζωὴν στενάζων καὶ κεκλεισμένος εἰς θλιβεράν φυλακὴν. Εἶναι εὐτυχία λοιπὸν μεγάλη, ὅτι ἡ εἰμαρμένη κεῖται εἰς τοῦ Θεοῦ τὰς χεῖρας, ὅστις ἂν καὶ ἐνίοτε μᾶς στέλλῃ δυστυχίας, ἔχει ὅμως πάντοτε σκοπὸν φιλόανθρωπον καὶ ἐπωφελεῖ δι' ἡμᾶς.

Ὁ Κολόμβος χαίρων διὰ τὸ εὐτυχὲς πέρασ τῆς δεινῆς περιστάσεως ταύτης, ἀπέπλευσε πάλιν μὲ τὴν προσμειδιώσαν ἐλπίδα τοῦ νὰ ἰδῇ ταχέως τὸ τέλος ὅλων του τῶν ταλαιπωριῶν καὶ ὅλων του τῶν κινδύνων. Ὁ οὐρανὸς ὅμως εἶχεν ἀποφασίσει νὰ ἐκθέσῃ ἀκόμη τὴν σταθερότητά του καὶ εἰς ἄλλην σκληρὰν δοκιμασίαν.

Ἦρχισε πάλιν ἐκ νέου ἡ τρικυμία μὲ φοβερωτέραν ὁρμὴν· τὸ πλοῖον ἀπεπλανήθη τοῦ δρόμου του, τὰ ἱστία ἐσχίσθησαν, οἱ

ιστοὶ ἐκλονοῦντο, καὶ μ' ἐκάστην προσβολὴν τῶν κυμάτων ἐπρόσμενον οἱ ναῦται μετ' ἀπελπισίαν τὸν παντελῆ των ἀφανισμόν. Ἐνῷ εὐρίσκοντο εἰς τὴν ὀδυνηρὰν ταύτην κατάστασιν, ἥτις διήρκεσε πάλιν δύο ἡμέρας, ἴδον αἰφνης ἐν καιρῷ μεσονυκτίου σκόπελον, πρὸς τὸν ὁποῖον ὠθεῖτο ὑπὸ τῶν κυμάτων τὸ σαθρὸν πλοῖόν των· ἂν ὀλίγον ἐπροχώρη ἀκόμη κατ' αὐτὴν τὴν διεύθυνσιν, βεβαίως ἐσυντρίβετο κατὰ κράτος· τὴν σύνεσιν ὅμως δὲν ἐξερήθη ὁ Κολόμβος οὔτε εἰς ταύτην τὴν κρίσιμον καὶ τρομερὰν στιγμήν· δι' ἐπιτηδεῖον καὶ ἐγκαίρου στροφῆς τοῦ πηδαλίου ἔσωσε καὶ τὸ πλοῖον, κ' ἐκυτὸν, καὶ τοὺς ἀνθρώπους του. Μετ' οὐ πολὺ ἐγνώρισεν ὅτι εὐρίσκεται εἰς τὰ Πορτογαλλικὰ παράλια, καὶ εἰς τὰς ἐκβολὰς τοῦ ποταμοῦ Τάγου, ὅπου τέλος πάντων ἔρριψε καὶ τὴν ἄγκυραν.

Εὐθὺς δὲ ἀπὸ πρωΐας ἔπεμψε ταχυδρόμους εἰς τὴν Μαδρίτην διὰ ν' ἀναγγεῖλῃ εἰς τὸν βασιλέα τῆς Ἰσπανίας τὴν εὐτυχῆ ἀφίξίν του, καὶ εἰς τὴν Λισαβόνην πρὸς τὸν βασιλέα τῆς Πορτογαλλίας, διὰ νὰ τὸν παρακαλέσῃ νὰ τῷ δώσῃ τὴν ἄδειαν ν' ἀναβῇ τὸν Τάγον ἕως εἰς τὴν πόλιν, διὰ νὰ ἐπισκευάσῃ τὸ πλοῖόν του εἰς αὐτήν· λαβὼν δὲ ταύτην τὴν ἄδειαν, ἔπλευσεν ἀνυπερθέτως. Μόλις ἡ φήμη τῆς ἐπιστροφῆς τοιοῦτου περιέργου πλοίου διεσπάρη εἰς τὴν Λισαβόνην, κ' εὐθὺς οἱ κάτοικοι ὅλοι τῆς πόλεως ἔδραμον εἰς τὸν λιμένα· ἡ ξηρὰ ἐκαλύφθη ἀπὸ ἀνθρώπων, καὶ τὰ ρεύματα τοῦ ποταμοῦ ἀπὸ λέμβους, διότι καθεὶς ἐφλέγετο ἀπὸ πόθον νὰ ἰδῇ τὸν θαυμάσιον ἄνδρα, ὅστις ἔφερεν εἰς πέρας τοιοῦτον ἐξαίσιον ἔργον. Καὶ οἱ μὲν ἀνέπεμπον πρὸς τὸν θεὸν χάριτας διότι ἠυλόγησε τὸ ἐπιχειρήμα του, οἱ δὲ ἐστεναζόν λυπούμενοι διὰ τὴν δυστυχίαν τῆς πατρίδος των, ἥτις παραγνωρίσασα τοιοῦτον ἔξοχον ἄνδρα, τὸν ἀπέβαλε.

Καὶ ὁ ἴδιος βασιλεὺς τῆς Πορτογαλλίας δὲν ἐδύνατο νὰ κρύψῃ τὸ πρὸς αὐτὸν σέβας του, ἂν καὶ λυπούμενος ἐκ καρδίας διότι ἡ Ἰσπανία δι' αὐτοῦ τοῦ μόνου ἀνδρὸς ἠῤῥξῃσε μεγάλως καὶ εἰς δύναμιν καὶ εἰς πλοῦτον, τῶν ὁποίων αὐτὸς δι' ἀνοήτους συμβουλάς ἐστερήθη τόσον ἀπερισκέπτως. Διέταξε νὰ τῷ προσφερθῶσιν ὅλαι αἱ ἀπαιτουμέναι τιμαὶ, νὰ δοθῶν καὶ εἰς αὐτὸν, καὶ εἰς

τοὺς σὺν αὐτῷ πλουσιοπαρόχως ὅ,τι ἤθελον χρειασθῇ, καὶ ἔγραψεν ἰδιοχείρως πρὸς αὐτὸν εὐμενεστάτην ἐπιστολήν, δι' ἧς τὸν προσεκάλει νὰ ἔλθῃ εἰς Λισαβόνην. Ὁ Κολόμβος ἔσπευσεν ἀμέσως νὰ ἐκπληρώσῃ τὴν ἐπιθυμίαν τοῦ βασιλέως· ἅμα δ' ἔφθασε, διετάχθη νὰ ἐξέλθῃ πᾶσα ἡ αὐλὴ πρὸς ὑποδοχὴν του, καὶ νὰ τὸν προὔπαντήσῃ μετὰ μεγάλης πομπῆς. Συνομιλῶν δὲ μετ' αὐτοῦ ὁ βασιλεὺς, ἀπήτησεν ὥστε ὁ Κολόμβος νὰ καλύψῃ τὴν κεφαλὴν του, καὶ νὰ καθήσῃ πλησίον του. Ἀκούσας δὲ τὰς πληροφορίας τὰς ὁποίας τῷ ἔδιδε περὶ τῶν ἀνακαλύψεων του, ἔδειξεν ὁ βασιλεὺς σημεῖα μετανοίας καὶ θαυμασμοῦ. Ὁ Κολόμβος ἐξ ἐναντίας, ἔχαιρεν ἐν ἑαυτῷ βλέπων αὐτοὺς ἐκείνους τοὺς ἀθλίους αὐλικούς οἱ ὅποιοι ἄλλοτε μὲ ἀλαζωνεῖαν τὸν περιέπαιζον, καὶ τὸν ὠνόμαζον ἀπαταιῶνα καὶ σχεδιοῦράφον, ἐκθάμβους ἦδη, προσχαίνοντας τὴν λάμπριν τῶν κατορθωμάτων του, καὶ κατησχυμένους.

Ὁ βασιλεὺς προσεπάθησε μὲ πάντα τρόπον καὶ μὲ κολακευτικὰς πολλὰς ὑποσχέσεις, νὰ τὸν παρακινήσῃ νὰ ἐπανέλθῃ εἰς τὴν ὑπηρεσίαν του, ἀλλ' εἰς μάτην. Καὶ τὸ ἥμισυ τοῦ βασιλείου του ἂν ἤθελε τὸν ὑποσχεθῇ πάλιν δὲν ἤθελε τὸν καταπέισῃ νὰ φανῇ καὶ μίαν μόνην στιγμὴν ἄπιστος πρὸς τὸν βασιλέα εἰς τὸν ὅποιον ἔδωκεν ὑπόσχεσιν πίστειως.

Μήτηρ. Εὖγε!

Πατ. Ἀφ' οὗ δὲ ἀπεχαιρέτησε τὸν βασιλέα μ' ὅλον τὸ ἀπαιτούμενον σέβας, καὶ ἐτελείωσαν καὶ τοῦ πλοίου αἱ ἐπισκευαί, ἠνοίχθη πάλιν, διευθυνθεὶς καὶ φθάσας εὐτυχῶς εἰς τὸν ἴδιον λιμένα τῆς Ἰσπανίας, ἐκ τοῦ ὁποίου εἶχεν ἀποπλεύσει. Τοῦτο ἔγινε τὴν 15 Μαρτίου· ὅλη δὲ ἡ ἀπουσία του διήρκεσεν ἑπτὰ μῆνας καὶ ἑνδεκα ἡμέρας.

Τώρα πρέπει νὰ τὸν ἀφήσωμεν νὰ ἡσυχάσῃ ὀλίγον ἀπὸ τὴν μεγάλην καὶ τόσον ἐπικίνδυνον θαλασσοπλοΐαν του, αὐριον δὲ θέλετε ἔχει τὴν χαρὰν νὰ τὸν ἰδῇτε ἀποβαίνοντα εἰς τὴν ξηράν.

Πέτρος. Ὡραία τῷ ὄντι ἦτον ἡ ἱστορία αὐτή!

ΔΙΗΓΗΣΙΣ Θ'.

Νικόλαος. Πάτερ, δὲν θ' ἀποβῇ ἀκόμη ὁ Κολόμβος εἰς τὴν ξηράν;

Πατ. Εὐθὺς, Νικόλαε· εἶναι ὅμως ἀνάγκη νὰ τὸν ἰδῇτε πρῶτον εἰσπλέοντα καθὼς πρέπει εἰς τὸν λιμένα τῆς Πάλου. Μόλις ἠκούσθη ἡ εἰδήσις ὅτι τὸ πλοῖόν του ἐπλησίαζε, κ' εὐθὺς ἔτρεξαν ὅλοι οἱ κάτοικοι πρὸς τὸν λιμένα, διὰ νὰ πληροφορηθοῦν περὶ τῆς ἀληθείας τῆς χαροποιοῦ αὐτῆς ἀγγελίας· ὡς δὲ εἶδαν ὅτι δὲν ἦτον ἀπάτη, καὶ τὸ πλοῖον ἐπλησίασε τόσον, ὥστε ὁ πατὴρ ἀνεγνώρισε τὸν υἱόν, ὁ ἀδελφὸς τὸν ἀδελφόν, ὁ φίλος τὸν φίλον, ἡ σύζυγος τὸν σύζυγον, ἱσταμένους εἰς τὸ κατάστρωμα, ἔπρεπε ν' ἀκούσητε πῶς ὁ ἄνθρωπος ἐπληρώθη μὲ ἀγαλλιᾶσεις, κραυγὰς καὶ ἀλαλαγμούς. Αἱ ἀγκάλαι ἐκτείνοντο νὰ δεχθοῦν τρέμοντας τὰ ἀγαπητὰ αὐτῶν ἀντικείμενα, καὶ ὅλων αἱ παρειαὶ κατεβρέχοντο ἀπὸ θερμότατα χαρὰς δάκρυα.

Ἄμα δ' ἐπάτησε τὴν ξηράν ὁ Κολόμβος, κανονοβολισμὸς ἀντήχησε, καὶ κωδονοκρουσίαι, καὶ χαρμύδουσαι κραυγαὶ τοῦ λαοῦ πανταχόθεν. Αὐτὸς δὲ, ἀντὶ νὰ ὑψηλοφρονήσῃ ἐπὶ τοιαύταις τιμαῖς, ἐφρόντισε κατὰ πρῶτον πῶς ν' ἀποδείξῃ δημοσίως, ὅτι ἡ δόξα τῆς εὐτυχοῦς ἐκβάσεως τοῦ ἐπιχειρήματός του, δὲν ἀνῆκεν εἰς αὐτὸν, ἀλλ' εἰς τὸν Θεόν. Διὰ τοῦτο ἀμέσως διευθύνθη, συνωδευμένος ὑφ' ὅλων τῶν ὀπαδῶν του, καὶ ὑπὸ πλήθους κατοίκων, μετὰ μεγάλης πομπῆς, πρὸς εὐχαρίστησιν τοῦ Θεοῦ, εἰς τὴν αὐτὴν ἐκκλησίαν, εἰς τὴν ὁποίαν κατὰ τὸν ἀπόπλουτον τοῦ εἶχεν ἐπικαλεσθῇ τὴν θείαν βοήθειαν.

Ἀφ' οὗ δ' ἐξετέλεσε δημοσίως τὴν πρὸς Θεὸν ὀφειλομένην εὐχαριστίαν του, ἐξελθὼν τοῦ ναοῦ, ἐκίνησεν εὐθὺς διὰ τὴν Βαρκελώνην πόλιν, κειμένην —

Νικόλαος. — Εἰς τὴν Ἰσπανικὴν ἐπαρχίαν τῆς Καταλωνίας.

Πατ. Ὄπου τότε ὁ βασιλεὺς καὶ ἡ βασίλισσα τῆς Ἰσπανίας διέτριβον.

Ἰωάννης. Δὲν ἠκούσθη πλέον ποῦ ἔμεινεν ὁ Πινζών;

Πατ. Μάλιστα· ἀλλ' αἱ εἰδήσεις περὶ αὐτοῦ ἀντιφάσκουσι. Τινὲς μὲν λέγουν ὅτι εὐθὺς μετὰ τὴν ἀφίξιν τοῦ Κολόμβου, ἔφθασε καὶ αὐτὸς εἰς τὸν λιμένα τῆς Πάλου, καὶ τινες πάλιν, ὅτι εἶχε φθάσει ὀλίγας ἡμέρας πρὶν τοῦ Κολόμβου εἰς ἄλλον τινὰ λιμένα τῆς Ἰσπανίας, καὶ ἀπῆλθεν εὐθὺς διὰ νὰ γίνῃ αὐτὸς πρῶτος μνηυτὴς εἰς τὸν βασιλεῆα τῶν χαρμωσύνων εἰδήσεων περὶ τῆς μεγάλης ἀνακαλύψεως. Ἀλλ' ἐπειδὴ ἔλαβε διαταγὴν τοῦ βασιλεῖως νὰ μὴ τολμήσῃ νὰ παρουσιασθῇ εἰμὴ συνοδευὼν τὸν ναύαρχον, λέγεται ὅτι ἐταράχθη καὶ ἐλυπήθη τόσον ὁ ἀλαζών, ὥστε ἠσθένησε βαρῶς, καὶ εἰς ὀλίγας ἡμέρας ἀπέθανε.

Ἀχιλλεύς. Κατευόδιον, κύριε Πινζών.

Γεώργιος. Καὶ ἄλλοτε μὴν ἦσαι τόσον δόλιος καὶ τόσον ματαιόφρων.

Πατ. Ἐλπίζομεν ὅτι τότε μετέβαλε φρόνημα. Εἰς κάθε τόπον ὅθεν διήρχετο ὁ Κολόμβος, ἔβλεπε συρρέοντα τὸν λαὸν διὰ νὰ τὸν ἰδῶσι, καὶ ἤκουε νὰ πετᾷ τ' ὄνομά του ἀπὸ στόμα εἰς στόμα μὲ μέγαν ἐνθουσιασμόν. Τέλος ἔφθασεν εἰς τὴν Βαρχελώνην, ἔβλεπεν ἐπρόσμενον ἀνυπομόνως ὁ βασιλεὺς καὶ ἡ βασίλισσα. Ὅλοι οἱ αὐλικοὶ διατάχθησαν νὰ ἐξέλθουν μὲ σέβας εἰς προϋπάντησίν του, καὶ οἱ δρόμοι ἐκαλύπτοντο ἀπὸ τόσον πλῆθος ἀνθρώπων, ὥστε μόνον τῷ ἔμεινεν ὀλίγος τόπος ἐλεύθερος νὰ διέλθῃ· ἡ δὲ εἰσοδὸς του εἰς τὴν πόλιν ἔγινε κατὰ τὸν ἀκόλουθον τρόπον.

Προηγούμενοι οἱ ἄγριοι τοὺς ὁποίους ἔλαβε μεθ' ἑαυτοῦ ἀπὸ τὰς ἀνακαλυφθείσας νήσους· ὅπισθεν αὐτῶν ἐφέροντο ὅλα ὅσα ἐκόμισεν ἐκεῖθεν, χρυσᾶ κοσμήματα, πέταλα καὶ χόνδροι χρυσοῦ. Ἐπειτα ἠκολούθουν οἱ φέροντες δείγματα τῶν φυτικῶν προϊόντων τῶν ἀνακαλυφθέντων τόπων, οἷον βαμβάκιον, πέπερι, ψιττακοὺς καθημένους ἐπὶ 25 ποδιαίων καλάμων, βαλσαμωμένα ἀμερικανικὰ θηρία, καὶ πτηνὰ ὁμοῦ καὶ ἄλλα πάμπολλα πράγματα πάντα ἄγνωστα ἔτι εἰς τὴν Εὐρώπην· κατόπιν δὲ πάντων εἶρχετο ὁ Κολόμβος, ἐπὶ τὸν ὅποιον οἱ θεαταὶ εἶχον μᾶλλον τὰ

ἄμματα των προσηλωμένα, παρὰ εἰς ὅλα τὰ προηγούμενα πράγματα.

Ὁ βασιλεὺς καὶ ἡ βασίλισσα, διὰ νὰ τὸν τιμῇσιν περισσότερον, διέταξαν νὰ στηθῇ λαμπρότατος θρόνος εἰς τὴν ἀγορὰν, ὅπου τὸν περιέμενον. Ἐν τούτοις ἐπλησίασεν ὁ Κολόμβος, καὶ ἦτον ἔτοιμος κατὰ τὴν τότε συνήθειαν νὰ κλίνη τὸ γόνυ εἰς τοὺς πόδας τοῦ θρόνου, ἀλλ' ὁ βασιλεὺς τὸν ἐμπόδισεν ἐκτείνας τὴν χειρὰ του πρὸς αὐτὸν διὰ νὰ τὴν ἀσπασθῇ, καὶ συγχρόνως τὸν διέταξε νὰ καθήσῃ πλησίον του εἰς τὴν ἑδραν ἣτις ἐτέθη ἐκεῖ ἐπὶ τούτῳ. Τότε ὁ Κολόμβος ἤρχισε μὲ κόσμιον ἀξιοπρέπειαν τὴν διήγησιν ὅλων του τῶν συμβάντων, καὶ ἔδειξε τὰ περιεργότερα προϊόντα ἐκείνων τῶν τόπων, ὅσα ἐκόμισε μεθ' ἑαυτοῦ. Ἡ διήγησίς του ἐξέπληξε καὶ τὸν βασιλέα, καὶ πάντας τοὺς περὶ αὐτόν.

Ἄμα δ' ἐτελείωσεν ὁ Κολόμβος τὴν διήγησίν του, ἔκλινον τὸ γόνυ ὁ βασιλεὺς, ἡ βασίλισσα καὶ πᾶν τὸ συρρέουσιν πλῆθος τῶν θεατῶν, κ' εὐχαρίστησαν τὸν Θεόν, ὅστις ἐπέτρεψε νὰ συμβῇ ἐφ' ἡμερῶν των ἡ ἀξιομνημόνευτος περίστασις αὕτη, ἣτις ἐφαίνετο οἰωνίζουσα μεγάλας ὠφελείας εἰς τὴν Ἰσπανίαν. Μετὰ ταῦτα ἐπεδαψίλευσαν εἰς τὸν Κολόμβον λαμπροτάτας τιμᾶς, ἐπικύρωσαν ἐπισήμως ὅλας τὰς πρὸ τοῦ ἀπόπλου του ὑποσχεθείσας εἰς αὐτὸν ἀντιμισθίας, ἐπροβίβασαν αὐτὸν καὶ ὅλην τὴν οἰκογενειάν του εἰς τὸν βαθμὸν εὐγενῶν, καὶ ὅσας ἐξήρχετο ἱππεύων ὁ βασιλεὺς, ἔπρεπεν ὁ πολυάγαπητός του ναύαρχος νὰ ἱππεύῃ πλησίον του, ἐνῷ αὕτη ἡ τιμὴ ἕως τότε ἐδίδετο εἰς μόνους τοὺς βασιλόπαιδας. Ἀλλ' ὑπὲρ ὅλα ταῦτα ἐχαροποιεῖ τὸν Κολόμβον ἡ προσταγὴ τοῦ βασιλέως περὶ ταχίστου ὀπλισμοῦ νέου στόλου διὰ δεύτερον πλοῦν.

Ἐν τούτοις ὁ βασιλεὺς ἔπεμψε πρέσβυν εἰς τὴν Ῥώμην νὰ παρακαλέσῃ τὸν Πάπαν νὰ ἐπικυρώσῃ τοὺς Ἰσπανοὺς ὡς μόνους κληρονόμους τῶν ἀνακαλυφθησομένων τόπων εἰς τὸν ἄγνωστον δυτικὸν ὠκεανόν. Ὁ δὲ Πάπας (Ἀλέξανδρος ὁ ἕκτος καλούμενος) ἐσημείωσεν ἐπὶ τῆς γῆνιου σφαίρας γραμμὴν ἀπὸ τοῦ ἐνὸς ἕως τοῦ ἄλλου πόλου, εἰς ἑκατὸν μίλια ἐκείθεν τῶν Ἀζώρων, κ' ἐκῆ-

ρυξεν ἐπιστήμως ὅτι ὅλη ἡ πέραν τῆς γραμμῆς ταύτης ἀνακαλυφθησομένη γῆ θέλει θεωρεῖσθαι καὶ εἶσθαι κτῆμα μόνου τοῦ βασιλέως τῆς Ἰσπανίας.

Ανδρέας. Καὶ πῶς ἐδύνατο ὁ Πάπας νὰ χαρίζη τόπους οἱ ὅποιοι δνὲ ἦσαν ἐδικοί του;

Πατ. Εἰς ἐκεῖνον τὸν καιρὸν, τέκνον μου, ὁ Πάπας, καθὼς πρέπει νὰ σ' εἶναι γνωστὸν ἀπὸ τὴν ἱστορίαν, ἦτον πολλὰ ἰσχυρὸς, καὶ οἱ ἄνθρωποι τὸν ἐθεώρουν ὡς ἐπίτροπον τοῦ Θεοῦ ἐπὶ τῆς γῆς, καὶ ἐφρόνουν ὅτι ἐδύνατο νὰ διαθέσῃ ὅλην τὴν γῆν ὅπως ᾔθελεν. Ὅθεν ὅταν βασιλεὺς ἢ ἡγεμὼν τις ᾔθελε ν' ἀσφαλίσῃ τὴν ἐπικράτειάν του, ἔπρεπε πρῶτον νὰ κυρωθῇ ὑπὸ τοῦ Πάπα τὸ ἐπὶ ταύτης δικαίωμα του. Ἀλλὰ τώρα ἔπαυσαν αἱ τοιαῦται προλήψεις.

Αἱ προπαρασκευαὶ τοῦ στόλου ἐνηργοῦντο ἐν τούτοις μὲ τόσον ζῆλον, ὥστε ἐντὸς ὀλίγου ἦσαν εἰς τὸν λιμένα τῶν Γαδεΐρων δεκαεπτὰ πλοῖα, ἐξ ὧν τινὰ μέγιστα ἔτοιμα διὰ πλοῦν. Τοῦ πλοῦτου καὶ τῆς δόξης ὁ ἔρως, εἵλκυσεν μέγιστον πλῆθος ἀνθρώπων πάσης τάξεως, ἐπιθυμούντων νὰ συμπλεύσουν, καὶ μάλιστα μέρος αὐτῶν ᾔθελε ν' ἀποικίσῃ εἰς τοὺς ἀνακαλυφθέντας τόπους. Ἀλλ' ὁ Κολόμβος μὴ δυνάμενος νὰ λάβῃ ὅλον τὸ πλῆθος τοῦτο μεθ' ἑαυτοῦ, ἔκλεξε χιλίους πεντακοσίους ἐξ αὐτῶν, κ' ἐφρόντισε νὰ ἐφοδιασθῶν τὰ πλοῖα ἀρκούντως τόσον μὲ τ' ἀναγκαῖα τοῦ πλοῦ, ὅσον καὶ μὲ ὅλα τὰ πρὸς οἰκοδομὴν διαφόρων νέων χωρίων χρήσιμα ἐργαλεῖα διαφόρων εἰδῶν προσέτι εἰσῆγαγεν εἰς τὰ πλοῖα διάφορα εἰς τὸν νέον ἐκεῖνον κόσμον ἄγνωστα ζῶα, οἶον ἵππους, ὄνους, βόας, καὶ τὰ τοιαῦτα. Τέλος πάντων καὶ ἀφ' ὅλα τὰ εἶδη εὐρωπαϊκῶν γεννημάτων, καὶ σπόρους διαφόρων εἰδῶν λαχάνων καὶ φυτῶν, τὰ ὅποια ἐνόμιζεν ὅτι θέλουσιν εὐδοκιμήσει εἰς ἐκεῖνο τὸ κλίμα.

Ἐπειδὴ δὲ ἀκόμη εἶχε τὴν ἐσφαλμένην ιδέαν, ὅτι οἱ ὑπ' αὐτοῦ ἀνακαλυφθέντες τόποι ἦσαν μέρη τῶν Ἰνδιῶν, αἱ ὁποῖαι, κατὰ τὴν γνώμην του, ἐξετείνοντο ἕως ἐκεῖ, ἔδωκεν εἰς αὐτοὺς πρὸς διαφορὰν τῶν πρῶην γνωστῶν, τὴν ἐπωνυμίαν, δυτικάι Ἰνδίαί, καὶ τοῦτο διότι πλέων τις ἀπὸ τῆς Εὐρώπης πρὸς τὰ ἐκεῖ, πρέ-

πει νὰ διευθύνηται πάντοτε πρὸς δυσμὰς. Αἱ δὲ κυρίως Ἰνδίαί, πρὸς τὰς ὁποίας ἔπλεον πάντοτε ἀνατολικῶς, ἐπωνομάσθησαν ἔκτοτε, ἀνατολικαὶ Ἰνδίαί.

Ἀνδρέας. Ἀλλ' ὅλη ἡ Ἀμερικὴ δὲν ὀνομάζεται δυτικαὶ Ἰνδίαί;

Πατ. Ὅχι. Ὑπ' αὐτὸ τὸ ὄνομα περιλαμβάνονται τῶρα μόνον αἱ Ἀμερικανικαὶ νῆσοι, ὅσαι κεῖνται ἐδῶ, εἰς τὸν μέγαν κόλπον τῆς Μεξικανικῆς θαλάσσης.

Ὡς ἡτοιμάσθησαν λοιπὸν τὰ πάντα, ἀπέπλευσεν ὁ στόλος τῇ 25 Σεπτεμβρίου ἀπὸ τῆς Γάδειρα. Ὁ Κολόμβος διευθύνθη πάλιν πρὸς τὰς Καναρίους νήσους, ὅπου ἔφθασε κατὰ τὴν 5 Ὀκτωβρίου. Ἐκεῖθεν ἐφοδιάσθη μὲ νερὸν, ξύλα, καὶ τινα ζῶα, καὶ ἐξόχως μὲ χοίρους, καὶ τὴν τρίτην ἡμέραν ἀπέπλευσε περαιτέρω. Οὗτοι οἱ χοῖροι εἶναι οἱ πρόγονοι ὅλων τῶν εἰς τὴν Ἀμερικὴν τὴν σήμερον εὐρισκομένων. Εἰς διάστημα εἴκοσι ἡμερῶν, ἔχων εὐδιδὸν ἄνεμον, ἔπλευσεν ὀκτακόσια θαλάσσια μίλια. Χωρὶς δὲ νὰ τῷ συμβῇ οὐδὲν ἀξιοσημεῖωτον εἰς τὸν πλοῦν τοῦτον, εἰς τὰς δύο Νοεμβρίου (δηλαδὴ 36 ἡμέρας μετὰ τὸν ἀπόπλουν του ἀπὸ Ἰσπανίαν) ἔρριψεν ὁ Κολόμβος τὴν ἄγκυραν εἰς τινα νῆσον, τὴν ὁποίαν ὠνόμασε Δομένικαν, διότι ἡ ἡμέρα καθ' ἣν ἀνεκάλυψεν αὐτὴν ἦτον κυριακὴ, καὶ ἡ κυριακὴ, ὡς ἠξεύρετε, ὀνομάζεται Δομένικα Λατινιστί.

Χαρίλαος. Δὲν εἶναι μία τῶν μικρῶν Ἀντιλλικῶν ἢ Καραϊβικῶν νήσων;

Γεώργιος. Βέβαια! ἰδοῦ, ἐδῶ κεῖται!

Πατ. Ἀλλ' ἐπειδὴ δὲν εὔρον ἐκεῖ κατάλληλον λιμένα, ἀπέπλευσαν πάλιν καὶ ἀπ' ἐκεῖ, καὶ εἰς ὀλίγον καιρὸν ἀνεκάλυψαν διαφόρους ἄλλας νήσους, ἐξ ὧν τινες ἱκανῶς μεγάλας· αἱ ἀξιολώτεροι αὐτῶν ἦσαν ἡ Μαρία Γαλάντη, ἡ Γουαδελούπη, ἡ Ἀντίγουα, τὸ Πορτορίκον, καὶ ὁ Ἅγιος Μαρτῖνος.

Εἰς τὴν Γουαδελούπην εὔρον καταπίπτοντα ἐξ ὑψηλοῦ καὶ ἀποτόμου βράχου καταρράκτην ὕδατος, τοῦ ὁποίου ὁ ἤχος ἠκούετο τρία μίλια μακρὰν. Κατ' ἀρχάς, δὲν εἶδαν ἐκεῖ ἀνθρώπους, διότι οἱ κάτοικοι εἶχον ἀφήσει τὰς καλύβας των, καὶ εἶχον φύγει εἰς τὰ βουνά. Τέλος ὅμως συνέλαβον καὶ ἔφερον εἰς τὰ

πλοῖα οἱ πρὸς ζήτησιν σταλέντες Ἰσπανοὶ, δύο παῖδας, οἱ ὅποιοι τοῖς ἐξήγησαν, ὅτι δὲν εἶναι γεννημένοι εἰς τὴν νῆσον ἐκείνην, ἀλλ' ὅτι ἠρπάγησαν ὑπὸ τῶν κατοίκων αὐτῆς ἀπὸ ἄλλην γειτνιαζούσαν νῆσον. Μετ' οὐ πολὺ εὗρον ἐξ γυναικας αἱ ὅποιαι ἐζήτουν μετὰ παρακλήσεων βοήθειαν, διότι καὶ αὐταὶ εἶχον ἀρπαγῇ παρομοίως, καὶ ἐμελλον νὰ ζήσουν διὰ παντὸς δοῦλαι. Ἀπὸ ταύτας ἔλαβον τὴν τρομερὰν εἰδήσιν, ὅτι οἱ κάτοικοι τῆς νήσου ταύτης ὅσους αἰχμαλώτους ἄνδρας ἐλάμβανον εἰς τὸν πόλεμον ἀπὸ τοὺς ἐχθροὺς των, συνήθιζον νὰ τοὺς ψήνουν καὶ νὰ τοὺς τρώγουν, τὰς δὲ γυναικας νὰ τὰς κρατοῦν διὰ βίου δούλας. Ὁ Κολόμβος παρακινηθεὶς ἀπὸ τὰς θερμὰς δεήσεις των, ἔλαβε μεθ' ἑαυτοῦ αὐτὰς καὶ τοὺς παῖδας.

Εἰς τὰς λοιπὰς νήσους εὗρεν ἐπιβεβαιουμένας τὰς εἰδήσεις ταύτας τῶν γυναικῶν τὰς ὁποίας προηγουμένως εἶχεν ἀκούσει καὶ ὑπὸ τοῦ Κασίκου Γουακαναχάρη περὶ τῶν μαχίμων καὶ βαρβάρων ἡθῶν τῶν ἀνθρώπων τούτων. Σχεδὸν παντοῦ ὅπου ἐδοκίμαζε νὰ προσορμισθῇ, τὸν ἐδέχοντο ἐχθρικῶς, καὶ παντοῦ σχεδὸν εὗρισκε σημεῖα τῆς ἀπανθρώπου συνηθείας τοῦ νὰ τρώγουν τοὺς αἰχμαλώτους ἐχθροὺς των ὡς τ' ἀγρесоῦμενα ζῶα. Μὲ τρόμον ἔβλεπε πανταχοῦ εἰς ὅλας τὰς οἰκίας κείμενα κόκκαλα καὶ κεφαλὰς ἐσφαγμένων ἀνθρώπων. Ἡ αἰτία αὕτη, καὶ ἡ ἐπιθυμία του νὰ χαροποιήσῃ ὅσον τάχιον διὰ τῆς παρουσίας του, τοὺς εἰς τὴν Ἰσπανιόλαν μείναντας Ἰσπανοὺς, παρεκίνησαν τὸν Κολόμβον, νὰ μὴ διατρίψῃ ἐπὶ πολὺ εἰς τὰς νήσους ταύτας τὰς ὁποίας νεωστὶ ἀνυπότακτος, διότι καὶ πᾶσα δοκιμὴ εἰρηνικοῦ συμβιβασμοῦ μὲ τοὺς κατοίκους ἀπέβη ματαίᾳ. Ἐτάχυνε λοιπὸν τὸν ἀπόπλουον του, καὶ ἔφθασε κατὰ τὴν 21 τοῦ ἰδίου μηνὸς εὐτυχῶς εἰς τὴν Ἰσπανιόλαν, ὅπου ἔρριψεν ἄγκυραν, εἰς μέρος ἀπέχον μόλις μιᾷς ἡμέρας πλοῦν ἀπὸ ὅπου εἶχεν ἀνεγείρῃ τὸ μικρὸν φρούριον Ναβιδάδ. Τινὲς τῶν Ἰσπανῶν σταλέντες εἰς τὴν ξηρὰν ἐπέστρεψαν μὲ τὴν τεραστίαν εἰδήσιν, ὅτι εὗρον εἰς τὸ παραθαλάσσιον νεκρὰ σώματα δύο ἀνθρώπων μὲ σχοινίον φιλύρας περὶ τὸν λαιμὸν, καὶ δεδεμένα ἐπὶ ξύλου, σταυροῦ σχῆμα ἔχοντος. Ἄν τὰ σώματα ταῦτα ἦσαν Εὐρωπαίων ἢ ἐγχω-

ρίων, δὲν ἠμπόρεσαν νὰ διακρίνουν, διότι ἡ σῆψις τὰ κατέστησε δυσγνώριστα,

Ἡ εἰδήσις αὕτη ἐτάραξε τὸν Κολόμβον, ἠναγκάσθη ὅμως ν' ἀναβάλῃ τὴν διασάφησίν της εἰς αὔριον. Ἠγρύπνησεν ἀνήσυχος ὅλην τὴν νύκτα, καὶ εὐθὺς ἅμα ἔφθασεν ἡ αὐγὴ, ἔσπευσεν ὁ ἴδιος νὰ βεβαιωθῇ δι' ἰδίων του ὀφθαλμῶν, ἂν ὁ φόβος του ἦτον εὐλογος. Ὡς λοιπὸν ἔφθασεν εἰς τὸ ὕψος τῆς Ναβιδάδ. . . .

‘*Ελένη*. Πῶς εἰς τὸ ὕψος;

Πατ. Τοῦτο εἰς τὴν διάλεκτον τῶν ναυτῶν δηλοῖ ὡς ἔφθασεν ὁ στόλος ἀπέναντι τῆς ἀκτῆς ὅπου ἦτον ἐκδομημένον τὸ φρούριον.

Φθάσας λοιπὸν ὁ Κολόμβος εἰς τὸ ὕψος τῆς Ναβιδάδ, κατῆλθε ταχύτατα εἰς τὴν λέμβον καὶ διευθύνθη πρὸς τὴν ξηράν. Ἀλλ' ὅποια ὑπῆρξεν ἡ ἐκπληξίς του, ὅταν οὔτε τὸ φρούριον, οὔτε τοὺς ἐκεῖ μείναντας Ἰσπανοὺς εὔρεν, ἀλλὰ τὰ ἐρείπια αὐτοῦ μόνον, ἐνδύματα κατεσχισμένα, καὶ ὅπλα καὶ ἀγκεῖα τινὰ συντετριμμένα! Τὸ θέαμα τοῦτο ἦτον ἐξήγησις τοῦ φόβου του σαφεστάτη, καὶ πρὸς σαφεστέραν ἀπόδειξιν τῆς θλιβεραῆς μοίρας τῶν ὁπαδῶν του, εὔρεν, ὀλίγον μακρὰν παρέκει, ἑνδεκα πτώματα αὐτῶν, φόνου σημεῖα φέροντα.

Ἐνῶ ἐθρήνουν τὴν μοίραν τῶν δυστυχῶν τούτων οἱ πλείονες τῶν συνοδοιπόρων του καὶ διεβουλευόντο πῶς νὰ ἐκδικήσουν τὸν φόνον τῶν συμπατριωτῶν των, πλησιάσας ὁ ἀδελφὸς τοῦ Γουακαναχάρη τοῖς ἔδωκε πληροφορίας τῆς δυστυχίας, ἣτις συνέβη εἰς τοὺς Εὐρωπαίους ἀποίκους. Τὸ οὐσιωδέστερον τούτων συνίστατο εἰς τὰ ἀκόλουθα.

Μόλις ἀπέπλευσεν ὁ Κολόμβος, καὶ οἱ ἐκεῖ μείναντες ὁπαδοὶ του λησμονήσαντες ὅλας τὰς νουνεχεῖς συμβουλὰς καὶ τὰς διαταγὰς, τὰς ὁποίας τοῖς εἶχε δώσει πρὶν τῆς ἀναχωρήσεώς του, ἀντὶ νὰ προσπαθήσουν δι' ἡμέρου καὶ προσηνοῦς πολιτεύματος νὰ διατηρήσουν τὸ σέβας, τὸ ὁποῖον εἶχον ἐξ ἀρχῆς συλλάβει πρὸς τοὺς λευκοὺς οἱ αὐτόχθονες, θεωροῦντες αὐτοὺς ὡς οὐρανόθεν ἐλθόντας, ἤρχισαν εὐθὺς μετὰ τὴν ἀναχώρησιν τοῦ ναυάρχου, νὰ παρεκτρέπωνται εἰς τόσας ἀδικίας, ὥστε εὐκόλως ἐδυ-

νήθησαν νὰ κατανόησωσιν οἱ ἐγχώριοι, ὅτι οἱ νομιζόμενοι οὐρανό-
 πεμπτοι φίλοι ἐκεῖνοι, ὅχι μόνον δὲν ἦσαν ἀγαθότεροι, ἀλλὰ
 μᾶλλον χειρότεροι ἀκόμη καὶ ἀπὸ τοὺς χαλκοχρόους. Ὁ διοικῶν
 αὐτοὺς ἀξιοματικὸς προτεπάθησε παντὶ τρόπῳ νὰ τοὺς χαλινα-
 γωγήσῃ, ἀλλ' αὐτοὶ δὲν ἤκουον οὔτε τὰς συμβουλὰς οὔτε τὰς
 ἀπειλὰς του· ἀπέβαλον πᾶσαν εὐπειθειαν, καὶ περιεφέροντο διε-
 σκορπισμένοι εἰς τὴν νῆσον διὰ ν' ἀρπάζουν καὶ νὰ βιάζων. Ὡς
 ἐπὶ τὸ πλεῖστον ἐπέδραμον εἰς τὴν ἐπαρχίαν τοῦ Κασίκου τοῦ
 Ζιβάου, διότι ἐκεῖ εὐρίσκετο τὸ χρυσίον. Οὗτος ἐρεθισθεὶς ἀπὸ
 τὴν ἀχαλίνωτον διαγωγὴν των, ἐκινήθη τέλος πάντων κατ'
 αὐτῶν ἔνοπλος μετὰ τῶν ἀνθρώπων του· ἔλαβεν ἐξ αὐτῶν τινὰς
 διηρημένους περιφερομένους, τοὺς ἐθανάτωσε, περικύκλωσε τέλος
 τὸ φρούριον, καὶ τὸ κατέκαυσεν. Ἐν μέρος τῶν Ἰσπανῶν ἔπесεν
 εἰς τὴν μάχην, οἱ λοιποὶ ἠθέλησαν νὰ σωθοῦν εἰς λέμβον, ἀλλ'
 εὗρον καὶ αὐτοὶ ὅλοι εἰς τὴν θάλασσαν δεινότερον θάνατον.

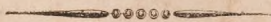
Ὁ διηγούμενος ἐπρόσθεσεν ἀκόμη, ὅτι ὁ ἀδελφός του, μ' ὅλας
 τὰς ἀδικίας, ὅσας ὑπέφερε παρὰ τῶν Ἰσπανῶν, ἔμεινε πάντοτε
 φίλος των, ἔλαβε τὰ ὅπλα ὑπὲρ αὐτῶν, καὶ μαχόμενος κατὰ
 τοῦ Κασίκου τοῦ Ζιβάου, ἐπληγώθη καὶ κεῖται ἔτι πάσχων ἀπὸ
 τὴν πληγὴν.

Οἱ ναῦται καὶ στρατιῶται τοῦ Κολόμβου δισπιστοῦντες πρὸς
 τὴν ἀλήθειαν τοῦ τέλους ταύτης τῆς διηγήσεως, ἤθελον νὰ
 ἐκδικηθοῦν, καὶ μάλιστα δι' αἵματος, καθ' ὅλων τῶν ἐγχωρίων.
 Ἀλλ' ὁ Κολόμβος, ὡς νουνεχὴς καὶ φιλάνθρωπος, ὅχι μόνον δὲν
 τοῖς ἐπέτρεψε τοῦτο, ἀλλ' ἐπροσπάθησε μᾶλλον νὰ τοῖς ἀπο-
 δείξῃ, πόσον ἀναγκαῖον εἶναι διὰ τὴν ἀσφάλειαν τῆς νέας ἀποι-
 κίας τὴν ὁποίαν εἶχε σκοπὸν ν' ἀφήσῃ εἰς τὴν νῆσον αὐτήν, νὰ
 φροντίσουν ν' ἀποκτήσουν, εἰ δυνατόν, τὴν πρώτην ὑπόληψιν, καὶ
 τὴν ἐμπιστοσύνην τῶν ἐγκατοίκων, ὅθεν διέταξε καθένα νὰ προσ-
 φέρηται μὲ πραδότητα καὶ φιλίαν πρὸς τοὺς ἐγχωρίους.

Μετὰ ταῦτα ἐπεσκέφθη τὸν Κασίκον Γουακαναχάρην, τὸν
 ὁποῖον εὗρε τῷ ὄντι κλινήρῃ ἐξ αἰτίας τῆς πληγῆς, ἣτις ἐφαί-
 νετο ὅτι δὲν ἦτον ἀπὸ εὐρωπαϊκὰ ὅπλα, ἀλλ' ἀπὸ ξυλινὴν
 μάχαιραν. Ἡ ἀμετάβλητος εὐλικρίνεια καὶ πίστις τοῦ ἀνδρὸς

τούτου ἐπεκύρουν τὴν ἀλήθειαν τῆς διηγήσεώς του, ἥτις ἐσυμφώνει καθ' ὅλα μὲ τὴν τοῦ ἀδελφοῦ του. Μὲ πάντα τρόπον ἐπιμελούμενος ὁ Κασίκος νὰ τὸν βεβαιώσῃ περὶ τοῦ ἀμεταβλήτου τῆς πρὸς αὐτὸν φιλικῆς διαθέσεώς του, τὸν ἐχάρισεν ὀκτασίας κογχύλας μικρὰς, αἱ ὁποῖαι ἐθεωροῦντο μεγάλης τιμῆς ἄξια παρὰ τῶν ἐγχωρίων, προσέτεi ἑκατὸν πέταλα χρυσοῦ καὶ τρεῖς μεγάλας κολοκύνθας ξηρὰς πλήρεις κόκκων χρυσοῦ ζυγίζοντος περὶ διακοσίας λίτρας. Ὁ δὲ Κολόμβος πάλιν διέταξε νὰ τῷ δώσουν διάφορα εὐρωπαϊκὰ μικρολογήματα.

Μετὰ ταῦτα ἐδήγησεν ὁ Κολόμβος τοὺς ὁπαδοὺς τοῦ εἰς εὐρυχωρότερον καὶ εὐκραέστερον τόπον, διὰ νὰ κτίσουν ἐκεῖ, πλησίον εἰς τὰς ἐκβολὰς μικροῦ ποταμοῦ, τακτικὴν καὶ ὠχυρωμένην πόλιν, ὥστε νὰ ἔχουν ὅσοι ἤθελον μείνει ἐκεῖ, ὅχι μόνον ἀναπαυτικὴν, ἀλλὰ καὶ ἀσφαλῆ διατριβήν. Εἰς τοῦτο τὸ ἔργον συνεργάστησαν ὅλοι, καὶ οὕτως εἰς ὀλίγον διάστημα καιροῦ ἐκτίσθη ἡ πρώτη κωμόπολις τῶν Εὐρωπαίων εἰς τὸν νέον κόσμον· ὠνόμασε δὲ αὐτὴν ὁ Κολόμβος εἰς τιμὴν τῆς βασιλίσσης του, Ἰσαβέλλαν.

15

ΔΙΗΓΗΣΙΣ Ι'.

Πατήρ. Ἐνῷ ὠκοδομεῖτο ἡ πόλις Ἰσαβέλλα, ὁ Κολόμβος ἀντέμαχετο κατὰ μυρίων δυσκολιῶν, τὰς ὁποίας μόνον πνεῦμα ὁποῖον τὸ ἐδικόν του ἐδύνατο νὰ ὑπερνικήσῃ. Οἱ Ἰσπανοὶ ὄντες ὀκνηροὶ, ἔγιναν εἰς τὸ θερμὸν ἐκεῖνο κλίμα ὀκνηρότεροι καὶ ἀναξιώτεροι πρὸς διαρκεῖς ἐργασίας, εἰς τὰς ὁποίας ἀπηρτεῖτο κόπος καὶ ἐπιμέλεια. Ὅθεν παρеспοноῦντο διὰ τὴν τάλαιπωρίαν τῆς τοιαύτης ζωῆς, τὴν ὁποίαν δὲν ἐπρόσμενον, διότι ἤλθον ἐκεῖ μὲ μεγάλας προσδοκίας, ἐλπίζοντες ν' ἀπολαύσουν ἀπείρους θησαυροὺς, καὶ νὰ ζήσουν ῥάθυμοι εἰς ἡδονὰς καὶ τρυφάς· ἀντὶ τούτων ὑποχρεοῦντο νὰ ἐργάζωνται καθημερινῶς εἰς τὸν καύσωνα τοῦ ἡλίου, ὥς μισθομένοι ἐργάται.

Εἰς τοῦτο συνηργήσῃ καὶ ἡ νοσώδης κατάστασις τοῦ ἀέρος, ἡ ὁποία τοῖς ἐπέφερε χαυνώσεις καὶ ἀσθενείας, καὶ μετ' αὐτῆς ἠνώθη καὶ ἡ ἐνοχλητικὴ ἔλλειψις πολλῶν τῆς ζωῆς ἀναγκαίων, εἰς τῶν ὁποίων τὴν στέρησιν δὲν ἦσαν συνηθισμένοι οἱ τρυφηλοὶ Εὐρωπαῖοι. Καὶ ποῦ ἦσαν τὰ χρυσᾶ βουνὰ τὰ ὁποῖα ἤλπιζον νὰ εὕρουν ἐκεῖ; οὔτε καὶ νὰ ὑπάγουν πρὸς ζήτησίν των τοῖς ἐπετράπη, διότι ὁ κατ' αὐτοὺς ἰσχυρογνώμων ναύαρχος ἤθελε πρῶτον νὰ ἰδῇ τὴν πόλιν του τελειωμένην, πρὶν τοῖς δώσῃ τὴν ἄδειαν νὰ προχωρήσουν εἰς τὰ ἐνδότερα τοῦ τόπου.

Ταῦτα πάντα ἦσαν αἰτίαι δυσαρесκείας, αἱ ὁποῖαι καθημερινῶς ἠϋξάνον, καὶ τέλος πάντων ἐπέφερον συνομωσίαν κατὰ τῆς ζωῆς τοῦ Κολόμβου. Κατὰ τύχην ὅμως ἀνεκαλύφθη τὸ πῦρ ἐνῷ ἀκόμη ἐκρύπτετο ὑπὸ τὴν τέφραν, συνελήφθη ὁ ἀρχηγὸς τῶν συνομωτῶν, ἐτιμωρήθησαν τινὲς αὐτῶν, καὶ οἱ λοιποὶ ἐστάλησαν εἰς τὴν Ἰσπανίαν, διὰ νὰ κριθῶσιν ἐκεῖ. Ἐν ταυτῷ παρεκάλεσεν ὁ Κολόμβος τὸν βασιλέα νὰ τὸν πέμψῃ ὅσον τάχιστα στρατιωτικὴν βοήθειαν, ὁμοῦ καὶ νέας ζωοτροφίας. Διὰ νὰ ἡσυχάσῃ δ' ἐν τούτοις τὰ τεταραγμένα καὶ στασιώδη πνεύματα

τῶν ὁπαδῶν του, ἔλαβεν ἐν μέρος αὐτῶν, κ' ἐπροχώρησεν εἰς τὰ ἐνδότερα τοῦ τόπου. Ἄμα δὲ μὲ τοῦτο εἶχε καὶ ἄλλον σκοπὸν, δηλαδὴ νὰ δεῖξῃ εἰς τὸν ἴδιον καιρὸν εἰς τοὺς ἐγγχωρίους τὴν ὑπεροχὴν τῶν εὐρωπαϊκῶν στρατευμάτων. Διὰ τοῦτο παρατάξας τοὺς στρατιώτας του εἰς στίχους πυκνοὺς, τοὺς ὠδήγει μὲ ἀνοικτὰς σημαίας ὑπὸ τὸν ἦχον πολεμικῆς μουσικῆς, τὸ δὲ ἱππικὸν διώρισε νὰ ἐκτελῇ διαφόρους ἐλιγμούς, οἱ ὅποιοι ἐξέπληττον τοὺς ἐγγχωρίους, τόσῳ μᾶλλον καθ' ὅσον δὲν εἶχον ἰδῆ ἐπὶ ζωῆς των ποτὲ ἵππους, ὅθεν καὶ ἐπίστευον κατ' ἀρχάς, ὅτι ἵππος καὶ ἱππεὺς ἦσαν ἐν καὶ τὸ αὐτὸ ὄν. Ἡμπορεῖτε νὰ φαντασθῇτε πόσον φοβερά τοῖς ἐφαίνοντο ταῦτα τὰ θηριάνθρωπα τέρατα. Οἱ πλεῖστοι ἔφευγον εἰς τὰς καλύβας των ἅμα οἱ Ἰσπανοὶ ἐπλησιάζον καὶ ἐνόμιζον ὅτι ἐπροφυλάττοντο, ὅταν κρυπτόμενοι εἰς αὐτάς ἐκλείον τὴν εἴσοδον μὲ καλάμους.

Ὁ Κολόμβος ἔλαβε μεθ' ἐαυτοῦ τινὰς ἐγγχωρίους ἀπὸ τὴν ἐπαρχίαν τοῦ Γουακναχάρου ὡς ὁδηγούς. Ὅσακις αὐτοὶ καθ' ὁδὸν ἔφθανον εἰς καλύβην τινὰ τῶν συμπατριωτῶν των, ἔμβαινον εἰς αὐτὴν, χωρὶς ἀντίστασιν, καὶ μετεχειρίζοντο ὡς ἴδια κτήματά των ὅλα ὅσα εἰς αὐτὴν εὕρισκον, χωρὶς νὰ τοῖς ἐναντιωθοῦν εἰς τὸ παραμικρὸν οἱ κύριοι αὐτῶν ὥστε ἡμποροῦσε νὰ νομίσῃ τις ὅτι οἱ ἀγαθοπροαίρετοι αὐτοὶ ἄνθρωποι, οἱ ὅποιοι ἐπὶ ζωῆς των ἴσως δὲν εἶδον ποτὲ ἀλλήλους, εἶχον ὅλην των τὴν περιουσίαν κοινήν. Παράδειγμα καταισχύνον τοὺς πλεονέκτας Εὐρωπαίους! Τὸ στράτευμα διευθύνθη πρὸς τὴν χρυσοφόρον γῆν τοῦ Ζιβάου, ὅπου εὗρον ἐπικυρουμένας τὰς διηγήσεις τῶν ἐγκατοίκων. Ἄν καὶ δὲν εὗρον χρυσορυχεῖα ἀνοικτὰ (διότι οἱ Ἀμερικανοὶ δὲν ἐκοπίασαν ποτὲ νὰ ζητήσουν μέταλλα, τὰ ὅποια δὲν ἤξευρον εἰς τί νὰ τὰ μεταχειρισθοῦν) εὗρον ὅμως εἰς ὅλους τοὺς ρύακας ἄμμον καὶ χόνδρους χρυσοῦ, τοὺς ὁποίους ἔσυρον τὰ ὕδατα ἀπὸ τὰ βουνά, καὶ ταῦτα ἦσαν ἱκανὴ ἀπόδειξις, ὅτι εἰς τὰ βουνά εὕρισκοντο αἱ πηγαὶ τοῦ χρυσοῦ.

Λαβόντες τὴν χαροποιὸν ταύτην πληροφορίαν, ἐπανῆλθον πάλιν εἰς τὴν Ἰσπελλάν, ἀφ' οὗ ἔκτισεν ὁ Κολόμβος μικρὸν φρούριον εἰς τὴν χρυσοφόρον ἐκείνην θέσιν, καὶ ἄφησεν ὀλίγους φύλακας

εἰς αὐτό. Ἐπιστρέψαντες εὗρον τὴν νεόκτιστον ταύτην πόλιν εἰς ἀθλίαν κατάστασιν. Αἱ ζωοτροφίαι ἐτελειώσκειν σχεδὸν ὅλοι· διὰ τὴν σπείρουσιν τοὺς ἀγρούς δὲν ἦτον ἀκόμῃ ἀρμόδιος ὁ καιρὸς, καὶ αἱ λοιμικαὶ ἀσθένειαι, αἱ ὁποῖαι ἐκυρίευσαν εἰς τοὺς θερμοὺς τούτους καὶ ἀκαλλιεργήτους τόπους, εἶχον αὐξήσει μεγάλως· ὅλοι ἦσαν ἀπῆλπισμένοι ὅτι ἐντὸς ὀλίγου θέλουν ἀποθάνει ἢ ἀπὸ τῆν πείναν ἢ ἀπὸ ἀσθένειαν· ὅλοι ἐβρόνχουν διὰ τὴν ἀνοησίαν των, ὅτι ἀφῆσαντες καὶ τύχην καὶ πατρίδα καὶ υἱεῖαν, ἦλθον εἰς ξένον κλίμα, ν' ἀποθάνουν ἀπὸ πείναν καὶ ταλαιπωρίας· ὅλοι κατηρῶντο τοὺς πρωταιτίους τῆς δυστυχίας των, οἵτινες μὲ τὰς λαμπρὰς περιγραφὰς τῆς νέας ταύτης γῆς τοὺς ἠπάτησαν καὶ τοὺς ἐπλάνησαν εἰς τοιαύτην δυστυχῇ ἐπιχείρισιν. Καὶ ὁ ἴδιος ἱερεὺς αὐτῶν ἦτον εἰς ἐκ τῶν πρώτων, καὶ δὲν ἔπαυε καταρώμενος καὶ ἀναθεματίζων ὑπὲρ πάντα ἄλλον.

Ἀλλὰ κατ' εὐτυχίαν δὲν ἦτον αὕτη ἡ πρώτη τρικυμία τὴν ὁποίαν ὁ Κολόμβος κατεπολέμησε. Ἡ μακρὰ πεῖρά του εἶχεν ἐνισχύσει τὴν φρόνησίν του, καὶ τὸ πλῆθος τῶν κινδύνων εἰς τοὺς ὁποίους ἐξετέθη εἶχον ἀνδρύνει τὴν σθενρότητά του, ὥστε ἦτον ἱκανὸς ν' ἀντιπαλαίσῃ πρὸς πᾶν ἐναντίον. Οὕτως εἶρε τὸν τρόπον καὶ τότε νὰ καταπαύσῃ καὶ τὴν ταραχὴν ταύτην, καὶ νὰ ἡσυχάσῃ τὰ πράγματα. Ἄμα ἐπέτυχε καὶ εἰς τοῦτο, ἀπεφάσισε νὰ ἐξέλθῃ εἰς νέας ἀνακαλύψεις, παρὰ τοὺς τὴν διοίκησιν τῶν παραμεινάντων Ἰσπανῶν εἰς τὸν ἀδελφόν του Δὸν Διέγον.

Πέτρος. Ἦτον ὁ ἴδιος, τὸν ὁποῖον εἶχε πέμψει εἰς τὴν Ἀγγλίαν;

Ἰωάννης. Ἐκεῖνος ὠνομάζετο Βαρθολομαῖος.

Πατ. Ἐχεις δίκαιον. Ὁ Δὸν Διέγος ἦτον ὁ δεύτερος ἀδελφός του.

Ἀνδρέας. Διατὶ ὠνομάζετο Δόν;

Πατ. Ἡ λέξις Δὸν συνήθως τίθεται εἰς τὴν Ἰσπανίαν πρὸ τοῦ κυρίου ὀνόματος εἰς τοὺς εὐπατρίδας, ὡς παρ' ἡμῖν τὸ Κύρ ἢ Κύριος.

Ἀνδρέας. Ἄ!

Πατ. Ὁ Κολόμβος λοιπὸν ἀπέπλευσε πάλιν, μὲ ἐν μέγα καὶ

δύω μικρὰ πλοῖα, διευθυνόμενος πρὸς δυσμάς. Ἡ περίεργος ἀνακάλυψίς του εἰς τὸν πλοῦν τοῦτον ἦτον ἡ νῆσος Ἰαμάικα.

Γεώργιος. Ἡ ὁποία ἀνήκει τώρα εἰς τοὺς Ἄγγλους.

Πατ. Ἡ ἰδία. ὧς ἔφθασε δὲ καὶ ἔρριψεν ἄγκυραν ἀπέναντι αὐτῆς, ἐπεμψε λέμβους μὲ ὠπλισμένους ἄνδρας πρὸς τὰ παράλια νὰ βολιδοσκοπήσωσι τὸν λιμένα.

Ἐλένη. Δηλαδή;

Πατ. Δηλαδή νὰ ρίψουν τὴν βολίδα εἰς διάφορα μέρη καὶ νὰ δοκιμάσουν τὸ βάθος τῆς θαλάσσης, ἂν εἶναι ἀρκετὸν νὰ δεθχῇ τὰ πλοῖα.

Ἀλλ' ἅμα ἐπλησίασαν αἱ λέμβοι εἰς τὸν λιμένα, ἐκυκλώθησαν ἀπὸ ἄμετρον πλῆθος σκαφῶν ἐγγχωρίων ὠπλισμένων, οἵτινες ἤθελον νὰ τοῖς διαφιλονεικήσουν τὴν ἀπόβασιν. Ἐπειδὴ δὲ οἱ Ἰσπανοὶ δὲ ἠμπόρεσαν νὰ τοὺς καταπείσουν φιλικῶς νὰ παραιτηθοῦν τοῦ σκουποῦ τούτου, ἐβιάσθησαν νὰ τοξεύσουν κατ' αὐτῶν πλῆθος βελῶν, διὰ τῶν ὁποίων τοὺς ἔτρεψαν ἐν τῷ ἅμα εἰς φυγὴν.

Ἀλέξανδρος. Καὶ δὲν εἶχον οἱ Ἰσπανοὶ πυροβόλα;

Πατ. Ἡ χρῆσις τῶν πυροβόλων δὲν ἦτον τότε ἀκόμη τόσο κοινὴ, ὅθεν τὸ περισσότερον μέρος τῶν στρατιωτῶν μετεχειρίζετο ἀκόμη τὰ τόξα. Ἐπειδὴ δὲ ὁ λιμὴν εὐρέθη ἀρμόδιος, εἰσέπλευσεν ὁ Κολόμβος εἰς αὐτὸν, διώρισε νὰ ἐπισκευάσουν τὰ πλοῖά του, καὶ μετεχειρίσθη τὸ λοιπὸν τοῦ καιροῦ πρὸς ἔρευναν τοῦ τόπου, ὅστις τὸν ἐφάνη προκριτώτερος ἀπὸ τὸν τῆς Ἰσπανιόλας· ὅθεν ἐκυρίευσε καὶ τοῦτον ἐν ὀνόματι τῆς καθολικῆς του Μεγαλειότητος.

Ἀχιλλεύς. Τί τοῦτο;

Πατ. Ἐλησμώνησας, Ἀχιλλεῦ, ὅτι ὁ βασιλεὺς τῆς Ἰσπανίας ἐπονομάζεται, καθολικώτατος βασιλεὺς;

Ἀχιλλεύς. Ναί, ναί.

Πατ. Ἀπὸ ἐκεῖ ἐπλευσε πρὸς τὴν Κούβαν, καὶ ἰδίως μὲ σκοπὸν νὰ ἐξετάσῃ ἐπιμελέστερον ἂν ὁ τόπος οὗτος τὸν ὁποῖον ἄλλοτε εἶχεν ἀνακαλύψει εἶναι τῷ ὄντι νῆσός, ἢ μέρος τῆς στερεᾶς. Ἐκτοτε ἤρχισε δι' αὐτὸν σειρὰ δεινοπαθειῶν καὶ κινδύνων.

νων, οἱ ὅποιοι συγκρινόμενοι μὲ τοὺς ὅσους ἕως τότε ὑπέφερον, ἦσαν πολὺ ἀνώτεροι· διότι ποτὲ μὲν ἀντεμάχετο κατὰ τρικυμιῶν τρομερωτάτων εἰς τὰς κινδυνωδεστέρας κ' ἐντελῶς ἀγνώστους θαλάσσας, ποτὲ δὲ περιεκλείετο ἀπὸ σκοπέλους καὶ σύρταις (*), ἀπειλοῦντας ἀδιακόπως νὰ συντρίβουν τὰ πλοῖά του· ἄλλοτε πάλιν ἐπιπτεν εἰς ἀβαθῆ μέρη καὶ τὰ πλοῖα παρελύοντο, ἡ δὲ δύναμις ὅλων τῶν ναυτῶν μόλις ἐξήρκει διὰ νὰ ἐξαντλῇ τὸ εἰσρέον ὕδωρ διὰ νὰ μὴ βυθισθοῦν αὐτανδρά. Ἄλλοτε ὑπέφερε μετὰ τῶν ὁπαδῶν του πεῖναν καὶ δίψαν· κ' ἐὰν κατὰ τύχην εὕρισκόν που ὀλίγας τινὰς ζωοτροφίας, αὐτὸς ἦτον ὁ τελευταῖος ὅστις ἐγεύετό τι, διότι πάντοτε καὶ εἰς πᾶσαν ἀπορίαν, ἐφρόντιζε περισσότερον διὰ τοὺς ἀνθρώπους του, παρά δι' ἑαυτόν· καὶ ἄλλοτε πάλιν ἐπάλαιε μὲ τὴν δυσἀρέσκειαν καὶ ἀπελπισίαν τῶν συνοδοιπόρων του, οἱ ὅποιοι τὸν ἤλεγχον πικρῶς, παραπονούμενοι διὰ τὰ δεινὰ ὅσα ὑπέφερον ὑπὸ τὴν ὁδηγίαν του, μ' ὅλον ὅτι ἔβλεπον ὅτι καὶ αὐτὸς ἦτον ἐκτεθειμένος εἰς τὰ ἴδια καὶ ὑπέμενεν ἐπίσης πᾶσαν ταλαιπωρίαν, καὶ μάλιστα ὅτι αὐτὸς ἦτον ὁ πρῶτος πανταχοῦ καὶ εἰς ὅλα. Φαντασθῆτε, τέκνα μου, τὸν μέγαν τοῦτον ἄνδρα, εἰς ὅλας ταύτας τὰς δυστυχίας, εἰς ὅλα τὰ βάσανα, ἰστάμενον πάντοτε μὲ ἀτάραχον πρόσωπον, εὐχαριστημένον καὶ πλήρη βεβαίας ἐλπίδος, κ' ἐπιμελούμενον ἀπαύστως νὰ ἐμπνεύσῃ εἰς τοὺς πεφοβισμένους συντρόφους του μὲ λόγους καὶ μὲ παράδειγμα, θάρρος κ' ἐλπίδα, καὶ κρίνατε καὶ οἱ ἴδιοι ἂν δὲν ἀληθεύῃ ὁ λόγος οὗτος παλαιοῦ τινος συγγραφέως, ὅτι δὲν ὑπάρχει μεγαλότερον θέαμα ἀπὸ μέγαν ἄνδρα κατὰ τῆς τύχης παλαιότερα.

Εἰς διάφορα μέρη τῆς Κούβας, ὅπου προσωρμίσθησαν, ἤκουσαν ἀπὸ τοὺς ἐγκατοίκους ὅτι ὁ τόπος ἐκεῖνος εἶναι τῷ ὄντι νῆσος. Εἰς τινὰς τόπους αὐτῆς ἀπῆντησαν τόσα σμήνη πτηνῶν καὶ χρυσαλίδων, ὥστε ὅταν ἦτον ὁ οὐρανὸς καθαρώτατος δὲν ἠμπόρουν νὰ ἰδοῦν τὸν ἥλιον, καὶ ἡ ἡμέρα ἐφαίνετο σκοτεινὴ ὡς ὅταν ὁ οὐρανὸς καλύπτεται ἀπὸ παχέα νέφη. Εἰς τὸ βόρειον μέρος

(*) Ψευδεῖς ὕφαλοι ἐκ πηλοῦ καὶ ἄμμου, καὶ ὑπὸ ὕδατος κεκαλυμμένοι.

τῆς νήσου εὗρον εἰς τὴν θάλασσαν ἄμετρον πλῆθος νησιδίων χα-
μηλῶν, τὰ ὅποια ὠνόμασεν ὁ Κολόμβος ὅλα μὲν ἐν κοινὸν ὄνομα,
κῆπον τῆς βασιλείσης. Μεταξὺ αὐτῶν ἀπήντησαν πλοιάριον
ἀλιέων τῶν ὁποίων ἡ ἀλιεία ἦτον τόσον παράδοξος, ὥστε πρέ-
πει νὰ σᾶς τὴν διηγηθῶ. Μετεχειρίζοντο μικροὺς ἰχθεῖς, τὸ μέ-
γεθος μαινίδων ἢ ἀριγγῶν ἔχοντας, ὀνομαζομένους εἰς τὴν διά-
λεκτον ἐκείνου τοῦ τόπου *ρέβες*, καὶ ἔχοντας, ὡς λέγεται, ὀξυτά-
τους ὀδόντας· δένοντες τοὺς ἰχθεῖς τούτους μὲ σπάρτον ἀπὸ τὴν
οὐρὰν, τοὺς ῥίπτουσιν εἰς τὴν θάλασσαν, ἅμα δὲ αὐτοὶ ἀπαντή-
σωσιν ἰχθύν, προσκολλῶσι τοὺς ὀδόντας τῶν εἰς αὐτὸν, καὶ οὕτως
οἱ ἀλιεῖς τοὺς σύρουσιν ἔξω ὁμοῦ μὲ τοὺς ἀγρευθέντας. Κατ'
αὐτὸν τὸν τρόπον ἠλείυσαν καὶ μίαν χελώνην 100 λιτρῶν βάρους,
εἰς τῆς ὁποίας τὸν λαιμὸν ἐκρεμάσθη μὲ τοὺς ὀδόντας τοῦ εἰς
τοιούτου ἰχθύος τόσον στερεῶς, ὥστε ὁμοῦ μὲ αὐτὸν τὴν ἔσυρον
εὐκολώτατα ἔξω.

Καθὼς εἶδον οἱ ἀλιεῖς ἐρχομένας τὰς λέμβους τῶν Ἰσπανῶν,
τοῖς ἔνευσαν, ὥς νὰ ᾔσαν παλαιοὶ γνώριμοι, νὰ σταθῶσιν ὀπίσω.
Οἱ Ἰσπανοὶ ὑπήκουσαν, καὶ ἅμα ἔσυρον οἱ ἀλιεῖς τὴν χελώνην,
ἦλθον ἀφ' ἐκυτῶν πλησίον εἰς τοῦ ναυάρχου τὸ πλοῖον, καὶ τῷ
τὴν ἐπρόσφερον δῶρον· ὁ δὲ Κολόμβος τοὺς ἐφιλοδῶρῃσεν ἐπίσης
καὶ αὐτοὺς μὲ ἄλλα εὐρωπαϊκὰ μικρολογήματα, τὰ ὅποια ἤξευ-
ρεν ὅτι θέλουν τοὺς εὐχαριστήσῃ.

Ἐνῷ δὲ διέπλεεν ὁ Κολόμβος μεταξὺ τούτων τῶν νήσων,
πλησίον τῆς Κούβας, παρετήρησε φαινόμενον εἰς τὴν θάλασσαν,
τὸ ὅποῖον δὲν εἶχεν ἰδῆ ἀκόμη ποτὲ ἄλλοῦ. Ἐφαίνετο ἡ ἐπιφάνεια
τῆς θαλάσσης πρασσίνη μὲ λευκὰ στίγματα, ἄλλοῦ λευκῆ ὡς τὸ
γάλα, καὶ ἄλλοῦ πάλιν, πρὸς μέγαν θαυμασμὸν τῶν ναυτῶν,
ἦτον μελανωτάτη ὡς πίσσα. Τὴν αἰτίαν τούτου τοῦ περιέργου
φαινομένου δὲν ἤμποροῦσαν νὰ νοήσουν.

Τέλος ἀφ' οὗ μετὰ μακρὸν καὶ κινδυνώδη πλοῦν μεταξὺ σκο-
πέλων καὶ συρτῶν, ἐπανελθόντες εἰς τὰ παραθαλάσσια τῆς Κού-
βας, ἔρριψαν ἄγκυραν, καὶ ἀπέβησαν εἰς τὴν ξηρὰν, τοῖς πα-
ρουσιάσθη γέρων τις Κασίκος, ὅ,τι εἶχον στήσῃ τὸν βωμὸν
πλησίον τοῦ λιμένος, καὶ ἐπρόσφερον τῷ θεῷ τὰς χαριστηρίους

δεήσεις των. Οὗτος σταθείς ἀπέναντι ἐθεώρει τὰ πάντα ἐν σιωπῇ, καὶ μὲ μέγα σέβας· ἀφ' οὗ δ' ἐτελείωσεν ἡ προσευχή, ἐπρόσφερεν εἰς τὸν ναύαρχον μὲ σεμνότητα ὀλίγους καρπούς τῆς νήσου, μετὰ ταῦτα ἐκάθισεν εἰς τὸ ἔδαφος, ὕψωσε τὰ γόνατά του ἕως εἰς τὸν πώγωνα, καὶ εἰς ταύτην τὴν θέσιν ἐξεφώνησε μὲ μεγάλην ἔμφασιν λόγον, ὅστις διερμηνεύθη εἰς τὸν ναύαρχον κατὰ τὸν ἑξῆς τρόπον. « Ἦλθες εἰς ταῦτα τὰ μέρη τῆς γῆς, τὰ « ὁποῖα δὲν εἶχες ἰδεῖ ποτὲ, μὲ τοσαύτην δύναμιν, ὥστ' ἐξεπλά-
 » γημεν κ' ἐτρομάξαμεν ὅλοι. Ἡξέυρε ὅμως ὅτι εἰς τὸν μέλ-
 » λοντα κόσμον, ὡς εἰς ὅλους μας εἶναι γνωστὸν, ὑπάρχουν δύο
 » τόποι, ἔνθα ἔρχονται οἱ θανόντες. Ὁ μὲν εἶναι φοβερός καὶ
 » σκοτεινότατος, κληρονομία τῶν κακοποιῶν, ὁ δὲ ὠραίος καὶ
 » τερπνός, καὶ εἰς αὐτὸν ἡσυχάζουν οἱ φίλοι τῆς εἰρήνης, καὶ
 » ὅσοι ἀποβλέπουν εἰς τὸ καλὸν τῶν ἀνθρώπων. Ἄν πιστεύης
 » λοιπὸν ὅτι καὶ σὺ θέλεις ἀποθάνει, ἂν πιστεύης ὅτι καὶ διὰ τὰ
 » καλὰ καὶ τὰ κακὰ ἔργα σου θέλεις ἀνταμειφθῆ εἰκότως, ἐλπί-
 » ζω κ' ἐγὼ ὅτι ἐκείνους ὅσοι δὲν σὲ ἠδίκησαν ποτὲ οὔτε θέλουν
 » σὲ ἀδικήσει, νὰ μὴν τοὺς ἀδικήσης οὐδὲ σύ. Ὅ,τι ἔπραττες ἐδῶ
 » πρὸ ὀλίγου, φαίνεται καλὸν, διότι, ὡς στοχάζομαι, πύχαρή-
 » στησες τὸν Θεόν. » Ὁ ναύαρχος τῷ ἀπεκρίθη μ' ἀγαλλίασιν ὅτι
 » χαίρει διότι ὁ Κασίκος ἔχει ἰδέαν περὶ ἀθανασίας ψυχῆς, ὅτι
 » δὲν ἦλθε νὰ κακοποιήσῃ τινὰ, ἀλλ' ὅτι ὁ κύριός του, βασιλεὺς
 » τῆς Ἰσπανίας, τὸν ἔπεμψε νὰ ἰδῇ, ἂν ὑπάρχουν καὶ εἰς τοῦτο
 » τὸ μέρος τῆς γῆς ἄνθρωποι, κατατρέχοντες ὁ εἰς τὸν ἄλλον,
 » καθὼς διεγούνται περὶ τῶν Καραϊβων, καὶ ὅτι ἔχει προστα-
 » γὴν νὰ ἐμποδίσῃ ταύτην τὴν ἀπάνθρωπον συνήθειάν των, καὶ
 » νὰ ἐπιμεληθῇ, ὅσον τὸ δυνατόν, ὅπως εἰσάξῃ παντοῦ εὐνομίαν,
 » διὰ νὰ ζοῦν οἱ ἄνθρωποι ὅλων τῶν νήσων εἰς εἰρήνην καὶ ἡσυ-
 » χίαν παντοτείνην. »

Ὁ Κασίκος, ὡς τῷ ἐξηγήθη ἡ ἀπόκρισις τοῦ ναυάρχου αὕτη, ἡσθάνθη τόσῃν χαρὰν ὥστε δάκρυα ἔρρεον εἰς τὰς παρειάς του· εἶπε δὲ διὰ τοῦ διερμηνέως πρὸς τὸν ναύαρχον, ὅτι ἂν δὲν τὸν ἐμ-
 πόδιζεν ἡ ἀγάπη του πρὸς τὴν γυναῖκα καὶ πρὸς τὰ τέκνα του, βεβαίως ἤθελε τὸν ἀκολουθήσει μετὰ χαρᾶς εἰς τὴν Ἰσπανίαν.

Μετὰ ταῦτα τῷ ἔδωκεν ὁ Κολόμβος διάφορα μικρολογήματα ὡς δῶρον, τὰ ὅποια ἐδέχθη μετὰ θαυμασμοῦ, καὶ κλίνας τὸ γόνυ ἠρώτησε πολλάκις, ἂν οἱ ἄνθρωποι οὗτοι δὲν κατέβησαν ἀπὸ τὸν οὐρανόν.

Οἱ ἀκατάπαυστοι καὶ ὑπερβολικοὶ κόποι, τοὺς ὁποίους ὑπέφερε πνευματικῶς καὶ σωματικῶς ἕως τότε ὁ Κολόμβος, διὰ νυκτὸς καὶ ἡμέρας, ἤρχισαν ἤδη νὰ φέρουν τοὺς ὀλεθρίους καρπούς των. Ἐκυριεύθη ἀπὸ τοσαύτην ἀδυναμίαν τοῦ σώματος, συνδεδεμένην μετὰ διαρκoῦς αὐπνίας, ὥστε ἐντὸς ὀλίγου κατήνητησε ν' ἀπολέσῃ διόλου τὸ μνημονικόν του. Ἡ λυπηρὰ τῆς υγείας του κατάστασις αὕτη προὔξενει φόβον καὶ ἀμφιβολίαν περὶ τῆς ἀναρρώσεώς του, ὅθεν ἔσπευσε νὰ ταχύνη ὅσον τὸ δυνατόν τὴν ἐπιστροφήν του εἰς Ἰσαβέλλαν.

Εἰς τὴν πόλιν ταύτην ἠτοίμασεν ἡ θεία πρόνοια δ' αὐτὸν σκηνὴν ἣτις συνεισέφερεν εἰς τὴν ἀνάρρωσίν του πολὺ περισσότερον, ἢ ὅλα τὰ ἱατρικά. Ἐπανελθὼν ἐκεῖ, εὔρεν ἀνελπίστως τὸν φίλτατόν του ἀδελφὸν Βαρθολομαῖον, ὅστις εἶχε φθάσει ἀπὸ τὴν Ἰσπανίαν ὁμοῦ μετὴν ζητηθεῖσαν παρὰ τοῦ βασιλέως βοήθειαν στρατιωτῶν καὶ ζωοτροφίας. Διπλῇ αἰτίᾳ χαρᾶς, τὴν ὁποίαν εὐκολώτερα δύναται νὰ αἰσθανθῇ τις, παρὰ νὰ τὴν περιγράψῃ. Δεκατρία ὁλόκληρα ἔτη εἶχον παρέλθει ἀπ' ὅτου εἶχον ἀποχωρισθῇ οἱ δύο οὗτοι ἀδελφοί, οἵτινες ἡγάπων ἀλλήλους καθ' ὑπερβολήν, διότι ἐκ νεότητός των εἶχον τὰς αὐτὰς κλίσεις καὶ τὴν αὐτὴν εὐφυΐαν. Καθ' ὅλον τὸ πολυχρόνιον διάστημα τοῦ χωρισμοῦ των δὲν ἐδυνήθησαν νὰ μάθουν ὁ εἰς τίποτε περὶ τῆς τύχης τοῦ ἄλλου. Ἡμπορεῖτε νὰ φαντασθῇτε λοιπὸν μὲ πόσῃ ἀγαλλίασιν ἐρρίφθησαν εἰς τὰς ἀγκάλας ἀλλήλων. Ὁ Βαρθολομαῖος, καθὼς ἤξεύρομεν, ἐπλευσεν εἰς Ἀγγλίαν διὰ νὰ ζητήσῃ τὴν βοήθειαν τοῦ βασιλέως τῶν Ἀγγλῶν, τῆς ὁποίας ἐγκριθείσης ἔσπευσε νὰ ἐπανέλθῃ εἰς τὴν Ἰσπανίαν, διὰ ν' ἀγγείλῃ τὴν χαροποιὸν αὐτὴν εἶδησιν εἰς τὸν ἀδελφόν του αὐτοπροσώπως, ἀλλὰ φθάσας εἰς Γαλλίαν, ἤκουσεν, ὅτι ὁ ἀδελφός του εἶχεν ἤδη ἐπιτύχει τοῦ σκοποῦ, τὸν ὅποιον εἶχον ἀποφασίσαι νὰ ἐκτελέσουν κοινῶς οἱ δύο· ὅθεν ἐτάχυνε τὸν δρόμον του διὰ νὰ φθάσῃ εἰς τὴν Ἰσπα-

νίαν ἐπ' ἐλπίδι νὰ τὸν εὕρῃ ἀκόμη ἐκεῖ καὶ νὰ συμπλεύσῃ μετ' αὐτοῦ εἰς τὸν δεύτερον τοῦλάχιστον πλοῦν του. Ἡ τύχη του ὁμῶς ἠθέλησεν, ὥστε ὁ φίλτατός του Χριστόφορος ν' ἀποπλεύσῃ καὶ πάλιν, πρὶν φθάσῃ αὐτὸς εἰς τὰ Γάδαιρα.

Ἀλλ' ἄμα ἀφίχθη εἰς Ἰσπανίαν, ἡ αὐλὴ τὸν προσεκάλεσε καὶ τὸν ὑπεδέχθη μ' ὅλας τὰς τιμὰς, ὅσων ἦτον ἀντάξιός ὁ χρηστότατος ἀδελφὸς τοῦ ἀνακλιπτοῦ τοῦ νέου κόσμου. Ὡς δ' ἐν τῷ μεταξὺ ἔφθασαν αἱ εἰδήσεις τῆς ἀπορίας καὶ στενοχωρίας τοῦ Κολόμβου, καὶ ἡ παράκλησις διὰ ταχεῖαν βοήθειαν, ἐψηφίσθη νὰ ὀδηγήσῃ τὴν βοήθειαν ταύτην ὁ Βαρθολομαῖος πρὸς τὸν ἀδελφόν του, καὶ οὕτω ἔσπευσε μὲ τὰς πτέρυγας τῆς ἀδελφικῆς ἀγάπης διὰ νὰ ἐκτελέσῃ τὸ περισπούδαστον τοῦτο ἔργον.

Ποτὲ ἄλλοτε ἡ ἔλευσίς του δὲν ἐδύνατο νὰ εἶναι εὐκτασιότερ' ἀπὸ τότε, διὰ τὴν ἀσθένειαν τοῦ ναυάρχου, καὶ τὴν ἀθλίαν κατὰστασιν τῶν πραγμάτων. Εἰς τὴν Ἰσπανίαν ἦτον ἀναγκαιοτάτη καὶ κατεπεύγουσα ἡ παρουσία τοιοῦτου νουνεχοῦς, γενναίου καὶ ἀγαπητοῦ ἀδελφοῦ, χωρὶς τοῦ ὁποίου βεβαίως ἤθελεν ἀπολεσθῇ καὶ ὁ Κολόμβος, καὶ ἡ ἀποικία. Ἀλλ' ἡ ἀνέλπιστος αὐτὴ εὐτυχία συνήργησεν προφανῶς τὰ μέγιστα πρὸς ἀνάγρυσίν του, καὶ τὸν κατέστησεν ἀμέσως ἱκανὸν νὰ προλάβῃ τὸν ἀφανισμόν τῆς νέας του πόλεως.

Ἐπειδὴ δὲ εἰς τὴν ἐκείθεν ἀπουσίαν τοῦ Κολόμβου, τὰ πράγματα εἶχον καταντήσῃ εἰς ἀταξίαν ἐκ νέου, τὰ δύο τρίτα τοῦ στρατοῦ ἔγινον θυσία τῶν ἀσθενειῶν αἵτινες ἐπεκράτουν εἰς ἐκείνο τὸ κλίμα. Ὁ ἀξιωματικὸς τὸν ὁποῖον εἶχεν ἀφήσει ὁ Κολόμβος ὡς διοικητὴν τοῦ στρατεύματος, (Μαργαρίτης καλούμενος) ἀπεστάτησεν, καὶ ἐπειδὴ δὲν ἐδυνήθη νὰ κατορθώσῃ τὸν σκασμὸν του, ἔφυγεν ὁμοῦ μὲ τὸν ὁμόφρονά του ἱερέα Βοίλαν εἰς ἓν πλοῖον διὰ τὴν Ἰσπανίαν. Οἱ ὑπὸ τὴν διοίκησιν αὐτοῦ στρατιῶται διεσκορπίσθησαν μετὰ ταῦτα εἰς μικρὰ τάγματα χωρὶς ὀδηγοῦ εἰς τὰ ἐνδότερα μέρη τοῦ τόπου, καὶ παρεδίδοντο εἰς πᾶν εἶδος ἀδικίας καὶ δυναστείας κατὰ τῶν ἀγαθῶν καὶ χρηστῶν κατοίκων τῆς νήσου, οἱ ὁποῖοι ἐκ τούτων καὶ τῶν τοιούτων ἀναγκασθέντες τέλους

πάντων, συνηθροίσθησαν κ' ἐφόνευσαν πολλοὺς τῶν περιπλανωμένων Ἰσπανῶν.

Ὅλα ταῦτα ἦσαν λυπηρότατα συμβεβηκότα, κ' ἐπαπειλοῦν τὴν παντελεῖ φθορὰν τῆς ἀποκίας· τὸ δὲ χεῖριστον πάντων, ὅτι οἱ πρὶν ἡσυχοὶ καὶ εἰρηνικοὶ ἐγχώριοι, ἤνοιξαν τέλος πάντων τοὺς ὀφθαλμοὺς των, καὶ εἶδαν τὴν μέλλουσαν δυστυχίαν των. Ἐξ ὧν εἶχον ὑποφέρει ὡς τότε, ἐπρόσεζαν κ' ἐσκέφθησαν ὁποῖον ἔσται τὸ μέλλον, καὶ εἶδαν μὲ τρόμον των, ὅτι ἂν μείνουν περισσότερον καιρὸν εἰς τὴν νῆσόν των οἱ ξένοι οὔτοι τοὺς ὁποίους εἶχον δεχθῇ κατ' ἀρχὰς μὲ τοσοῦτο σέβας, τὰ ἄφευκτα τούτου ἀποτελέσματα θέλουν εἶσθαι πείνα καὶ δουλεία. Ἐξ αἰτίας τῆς ὀκνηρᾶς καὶ ἀπράγμονος ζωῆς εἰς τὴν ὁποίαν ἦσαν συνηθισμένοι οἱ Ἰσπανοί, καὶ τοῦ θερμοῦ ἀέρος εἰς τὸν ὁποῖον ἔζων, ἔτρωγον κατ' ἀρχὰς ὑπὲρ πίστιν ὀλίγον· μία φούκτα ἀλεύρου, καὶ ὀλιγίστη ἐψημένη κασσάβα (*) ἢ ψωμόριζα, ἤρκουν νὰ τοὺς χορτάσουν. Τώρα δὲ ἐβλεπον μὲ θαυμασμὸν των οἱ νησιῶται ὅτι εἰς Ἰσπανὸς ἔτρωγεν εἰς ἓν γεῦμα περισσότερον παρὰ τέσσαρες ἐγχώριοι εἰς ὅλην τὴν ἡμέραν· δι' ὃ ἐθεώρουν τοὺς Εὐρωπαίους ὡς ἀχορτάγους πολυφάγους, οἱ ὅποιοι διὰ τοῦτο καὶ μόνον ἦλθον ἐκεῖ, διότι εἰς τὴν πατρίδα των κατέφαγον ὅλας τὰς εὐρισκομένας ζωοτροφίας, ὅθεν ἐδιάσθησαν ὡς τὰς ἀκρίδας, νὰ ζητήσουν ἄλλους τόπους διὰ νὰ θεραπεύσουν τὴν λαίμαργίαν των. Ἐκ τούτων ἐσυμπέρανον ὅτι αἱ τροφαὶ αἱ ὁποῖαι γεννῶνται εἰς τὴν νῆσόν των, δὲν θέλουν ἀρκέσει ἐπὶ πολὺ διὰ νὰ χορτάσουν αὐτοὺς συγχρόνως καὶ τοὺς λαίμαργους των ξένους, καὶ οὕτω θὰ ὑποπέσουν ἐντὸς ὀλίγου εἰς πείναν μεγάλην.

Οἱ στοχασμοὶ οὔτοι καὶ τὸ καθημερινὸν θέαμα τῶν δυνα-

(*) Ἡ κασσάβα ἢ μανιόκη εἶναι φυτὸν ἔχον ἕως τεσσάρων ποδῶν ὕψος μὲ πλατέα φύλλα, καὶ χονδρὸν κορμόν. Ἡ ῥίζα του εἶναι ὡς γαγγύλη, καὶ σχεδὸν ἕως ἐξ δακτύλους χονδρῇ· τρωγομένη ὡμῇ, εἶναι πολλὰ ἀλῆθης καὶ νοσώδης· συντριβεῖσα δίδει εἶδος ἀλεύρου τὸ ὅποιο στεγνόνμενον εἰς τὸν ἥλιον ἢ εἰς τὴν φωτίαν, γίνεται νοστήμη καὶ θρεπτικὴ μάζα.

στεϊῶν, τὰς ὁποίας ἐξετέλουν οἱ Ἰσπανοὶ, τοὺς ἀπέδειξαν ὅτι εἶναι ἀναγκαστὸν ν' ἀποφασίσουν ν' ἀποτεινᾶζον τὸν ζυγὸν τῶρα, ἢ νὰ τὸν φέρωσιν αἰωνίως. Ἀπεφάσισαν λοιπὸν νὰ τολμήσουν τὴν δοκιμὴν τοῦ πρώτου· δι' ὃ λαβόντες τὰ ὄπλα, συνηθροίσθησαν ὑπὸ τὴν ὁδηγίαν τῶν Κασίκων των, οἱ ὅποιοι ἐκ μικρῶν ταγμάτων, συνέστησαν πολυάριθμον στρατόν.

Εἰς τοιαύτην στάσιν εὕρισκοντο τὰ πράγματα ὅταν ἐπανῆλθεν ὁ Κολόμβος εἰς τὴν Ἰσαβέλλαν· τὸ πᾶν ἦτον εἰς ταραχὴν, τὰ πάντα προεμίνυον πόλεμον καὶ φθοράν. Ὅλον τὸ πλῆθος τῶν ἐγχωρίων, τοῦ μόνου Γουακναχάρου ἐξαιρουμένου, ὅστις ἔμεινε πιστὸς εἰς τοὺς Ἰσπανοὺς, ἦτον ὀπλισμένον καὶ ἔτοιμον νὰ ὀρμήσῃ κατὰ τῶν ὀλιγαρίθμων δυναστῶν των. Ὁ ἀριθμὸς τῶν ἐφοπλισθέντων ἐγχωρίων ὑπερέβαινε τὰς ἑκατὸν χιλιάδας.

Ὁ Κολόμβος ἐτρόμαξεν ὅχι τόσον διὰ τὸν μέγαν κίνδυνον, ὅστις ἠπείλει καὶ αὐτὸν καὶ τὴν πόλιν του, ὅσον διὰ τὰς ἀδικίας, εἰς τὰς ὁποίας ἐξετράπησαν οἱ ὑποκείμενοι εἰς αὐτὸν χριστιανοὶ κατὰ τῶν εἰρηνικῶν καὶ ἀγαθῶν ἐγχωρίων, καὶ διὰ τῶν ὁποίων τοὺς παρώξυνον τόσον πικρῶς καθ' ἑαυτῶν, καὶ τοῖς ἐνέπνευσαν τόσον μέγα μῖσος. Ἡ γλυκεῖα ἐλπίς του, νὰ καταπείσῃ τοὺς ἀμαθεῖς καὶ ἀθλίους ἐθνικοὺς μετὰ τὸν καλὸν καὶ γλυκὺν τρόπον του νὰ δεχθοῦν τὴν θεῖαν διδασκαλίαν, καὶ νὰ γίνουν χριστιανοί, ἀπεσβέσθη, καὶ ἠναγκάσθη νὰ χύσῃ αἷμα ἀνθρώπων, οἵτινες δὲν ἤθελον εἰμὴ τὴν ἀσφάλειαν τῶν κτημάτων, τῆς ἐλευθερίας καὶ τῆς ζωῆς των, κατὰ τῆς ληστρικῆς δυνάμεως. Ἡ κατὰστασις αὕτη τῶν πραγμάτων ἦτον λυπηροτάτη εἰς ἄνδρα εὐσυνείδητον καὶ φιλόανθρωπον, οἷος ἦτον ὁ Κολόμβος.

Ὡς κατετήκετο ἀπὸ τοιαύτας σκέψεις ἡ καρδιά του, ἦλθε πρὸς αὐτὸν ἐν μιᾷ τῶν ἡμερῶν ὁ Γουακναχάρης, πρῶτον μὲν διὰ νὰ τὸν παρηγορήσῃ, καὶ δεύτερον διὰ νὰ τὸν βεβαιώσῃ ἐν καιρῷ ἀνάγκης περὶ τῆς βοηθείας του. Ὁ σταθερὸς οὗτος τῶν Εὐρωπαίων φίλος, εἵλκυσεν καθ' ἑαυτοῦ ὅλην τῶν λοιπῶν Κασίκων τὴν ἔχθραν, διότι ἐκηρύττετο ὑπερασπιστὴς τῶν λευκῶν, ὅθεν καὶ ἐξ ἀνάγκης καὶ ἐκ κλίσεως ἐβιάσθη νὰ μείνῃ εἰς τὸ

μέρος τῶν Ἰσπανῶν. Ὁ Κολόμβος τὸν εὐχαρίστησεν ἐκ καρδίας, καὶ ἀμέσως μετὰ ταῦτα ἔθεσεν εἰς κίνησιν τὰ στρατεύματά του κατὰ τῶν ἐχθρῶν.

Ἐτοιμασθῆτε, τέκνα μου, νὰ ἰδῆτε τὸν πρῶτον πόλεμον εἰς τὴν Ἀμερικὴν, τὸ προοίμιον τοσούτων ἀνεκδιηγήτων αἱματωδῶν σκηνῶν, εἰς τὰς ὁποίας ἡ σκληρότης καὶ ἡ αἰσχροκέρδεια ἐξέθεσε μετὰ ταῦτα τὸ ἄθλιον ἐκεῖνο μέρος τοῦ κόσμου. Ἀλλὰ τὸ σπουδαῖον τοῦτο συμβάν ἄς μείνῃ εἰς αὔριον.

ΔΙΗΓΗΣΙΣ ΙΑ.

Τὴν ἀκόλουθον ἡμέραν ἦλθεν ὁ Πατὴρ εἰς τὴν συνήθη ὥραν τῆς διηγήσεως, μὲ σκυθρωπὸν πρόσωπον, τὸ ὁποῖον ἐπρομήνυε λύπην. Ὅλων οἱ ὀφθαλμοὶ ἦσαν προσηλωμένοι μ' ἀνυπομονησίαν ἐπάνω του, καὶ εἰς τὴν μικρὰν ταύτην συνέλευσιν ἐπεκράτει ἀνήσυχος σιωπὴ, τὴν ὁποίαν δὲν ἐτόλμα κανεὶς νὰ διακόψῃ. Τέλος πάντων ἐξεφώνησεν ὁ Πατὴρ μὲ θλιβερὸν τόνον·

Ὡ ἀγαπητά μου τέκνα! εἴθε νὰ ἐδυνάμην νὰ παύσω διηγούμενος σήμερον, καὶ νὰ μὴν ἐκθέσω τὰς σκηναὶς ὅσων θεάτρον κατέστη ὁ πρὸς δυστυχίαν του ἀνακαλυφθεὶς νέος κόσμος. Ἀλλὰ νὰ σᾶς τὰ κρύψω πρὸς τί; Ὡς ἔλθῃ πάντα κακὸς νὰ τὰ μάθητε, διότι ἡ φωνὴ τῆς ἀθωότητος καὶ τῆς ἀνθρωπότητος θέλει βοᾷ, θέλει βροντᾷ ὡς κεραυνὸς δι' ὅλων τῶν αἰώνων, μέχρι συντελείας τοῦ κόσμου, ἀγγέλλουσα εἰς τὰς ἐσχάτας γενεάς τὰς τρομερὰς σκληρότητας χριστιανῶν ἐναντίον τῶν ἀθώων ἀδελφῶν των, ἐναντίον τῶν δυστυχῶν, κατατεθλιμμένων καὶ ἀσθενῶν Ἀμερικανῶν! Ἔστω λοιπόν! πρέπει νὰ τὴν ἀκούσητε, ν' ἀκούσητε ὅλην τὴν ἀποτρόπαιον αὐτὴν ἱστορίαν, καὶ ἀπὸ τώρα νὰ μάθητε νὰ βδελύττησθε τὴν ἀπανθρωπίαν μὲ τὴν ὁποίαν εἶναι ἱκανοὶ νὰ προσφερθῶσιν ἄνθρωποι κατ' ἀνθρώπων, ὅταν παρασύρωνται ἀπὸ πάθη, ἢ ὅταν πίπτουν εἰς τὴν κατάστασιν θηριώδους παραλογίας.

Τὰ δύο στρατεύματα λοιπὸν ἀντιπαρετάχθησαν, καὶ ἡ φοβερὰ στιγμή, ἣ ὁποία ἐμελλε ν' ἀποφασίσῃ περὶ τῆς ζωῆς τῶν Ἰσπανῶν, καὶ τῆς ἐλευθερίας τῶν Ἀμερικανῶν, ἐπέστη.

Εἰς τὸ ἐν μέρος ἴσταντο ἑκατὸν χιλιάδες Ἀμερικανοὶ ὥπλισμένοι μὲ ρόπαλα, μὲ ξυλῖνας μαχαίρας, μὲ λόγχας καὶ μὲ βέλη, τῶν ὁποίων αἱ αἰχμαὶ ἦσαν ἢ ἀπ' ὀψαροκόκκαλα, ἢ ἀπὸ πυρίτιδας πέτρας κατεσκευασμένοι. Εἰς δὲ τὸ ἄλλο ἐφαίν-

νοντο μόνον διακόσιοι Εὐρωπαῖοι πεζοί, καὶ εἴκοσι ἵππεῖς ὑποστηριζόμενοι ἀπὸ ἐν τάγμα Ἀμερικανῶν, ὑπὸ τὴν ὁδηγίαν τοῦ Γουακκαναχάρου. Ὅποία διαφορά! Ὅμως ὅ,τι ἔλλειπεν ἀπὸ τοῦ Εὐρωπαίους ὡς πρὸς τὸν ἀριθμὸν, ἀνεπληροῦτο διὰ τῆς πολεμικῆς τέχνης, διὰ τῶν ὅπλων, διὰ τῶν ἵππων καὶ διὰ τῶν σκύλων των.

Χαρίλαος. Καὶ διὰ τῶν σκύλων των;

Πατ. Ναί, οἱ Εὐρωπαῖοι εἶχον μεθ' ἐαυτῶν καὶ δύο μεγάλους σκύλους διὰ νὰ κυνηγοῦν τοὺς πτωχοὺς καὶ γυμνοὺς Ἀμερικανούς, ὡς ἄγρια θηρία.

Ἐλένη. ὦ! τί κακοὶ ἄνθρωποι!

Πατ. Ναί, φιλότατή μου κόρη, τῷ ὄντι κακοὶ ἄνθρωποι! Ὁ κίνδυνος λοιπὸν ἦτον καὶ διὰ τὰ δύο μέρη ὁμοίως μέγας, καὶ τὸ πᾶν ἐκρέματο ἀπὸ τὴν ἐκβατὴν τῆς μάχης. Ὁ Κολόμβος ἐκλεξε διὰ τὸ προκείμενον φοβερὸν δράμα τὸν καιρὸν τῆς νυκτὸς, διότι ἤλπιζεν, ὅτι τὸ σκότος ἤθελε φοβίσει τοὺς Ἀμερικανούς εἰς τὴν ἐξαφρον προεβολὴν περισσότερον. Ἀφοῦ ἐνύκτωσε λοιπὸν, καὶ ὁ Κολόμβος διήρσε τὸ μικρὸν τοῦ στρατεύμα ὑπὸ τὴν ὁδηγίαν τοῦ ἀδελφοῦ τοῦ Βαρθολομαίου, τοῦ Κασίκου Γουακκαναχάρου, καὶ ἐαυτοῦ, ὥρμησαν οἱ Ἰσπανοὶ κατὰ τῶν Ἀμερικανῶν, εἰς καιρὸν ἐνῷ ἐκεῖνοι οὔτε καὶ τὸ ἐφαντάζοντο, μὲ μεγάλας φωνὰς καὶ ἀλαλαγμοὺς, ὡς λυσσῶντες. Αἱ βρονταὶ τῶν πυροβόλων, ὁ χρεμετισμὸς τῶν ἵππων, καὶ ὁ ὕλαγμὸς τῶν σκύλων, ἐνέχυσαν τοιοῦτον τρόμον εἰς τὰς καρδίας τῶν δυστυχῶν ἀγρίων, ὥστε μετὰ μικρὰν καὶ ἄτακτον ἀντίστασιν, ἐτράπησαν πλήρεις ἀπελπισίας εἰς φυγὴν· καὶ τινὲς μὲν αὐτῶν ἔπεσον ὑπὸ τὰς πληγὰς τῶν ξιφῶν, ἄλλοι κατεπατήθησαν ἀπὸ τοὺς ἵππους, ἄλλοι κατεσπαράχθησαν ἀπὸ τοὺς ὀδόντας τῶν σκύλων, ἄλλοι ἠχμαλωτίσθησαν, καὶ οἱ λοιποὶ σωθέντες διὰ τῆς φυγῆς, διεσκορπίσθησαν εἰς τὰ διάση. Κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον ἀπεφασίσθη ὅτι ὁ ἀθῶος οὗτος λαὸς ἔπρεπε νὰ κλίνη τὸν αὐχένα ὑπὸ τὸν ζυγὸν τῆς εὐρωπαϊκῆς δυναστείας. [Ὁ Κολόμβος ἔσπευσε νὰ ὠφεληθῇ ἀπὸ] τὴν νίκην του· διέτρεξεν ὅλον τὸν τόπον, καὶ ὅπου διείρχετο ὑπετάττοντο πάντες χωρὶς τῆς παραμικρᾶς ἀντιστά-

σεως, καὶ παρεδίδοντο εἰς τὴν ἐξουσίαν του, καὶ οὕτω εἰς ὀλίγους μῆνας ἐκλινεν ὅλη ἡ πολυάνθρωπος νῆσος εἰς τὸ κράτος τῆς Ἰσπανίας.

Ἰωάννης. Πάτερ, ὁ Γουακναχάρης δὲν μὲ ἀρέσσει.

Πατ. Καὶ διατί;

Ἰωάννης. Διότι ἠνώθη μὲ τοὺς Ἰσπανοὺς κατὰ τῶν ἰδίων συμπατριωτῶν του.

Πατ. Ἀλλὰ δύνασαι νὰ εἰπῇς καὶ ὅτι δὲν ἔδειξεν εὐγενὲς φρόνημα, μείνας πιστὸς εἰς τὴν φιλίαν;

Ἰωάννης. Ναί, τοῦτο... καὶ διὰ τοῦτο τὸν ἐπαινῶ· ἀλλ' ὅμως καὶ εἰς τοὺς συμπατριωτάς του ἐχρεώσται πίστιν, καὶ περισσοτέρην παρὰ τοὺς Ἰσπανοὺς, καὶ ἔπρεπε ἢ νὰ μὴ λάβῃ μετοχὴν παντελῶς εἰς τοῦτον τὸν πόλεμον, ἢ νὰ ἐνωθῇ μὲ τοὺς συμπατριωτάς του.

Πατ. (πρὸς τοὺς λοιπούς.) Ἠκούσατε τί μᾶς λέγει; Τί στοχάζεσθε σεῖς περὶ τούτου;

Ὅλοι. Ὁ Ἰωάννης ἔχει δίκαιον!

Πατ. Καὶ ἐγὼ τὸ πιστεύω, μ' ὅλον ὅτι τῇ ἀληθείᾳ, εἶναι ὀλίγον δύσκολον νὰ κρίνωμεν περὶ ὑποθέσεως, τῆς ὁποίας αἱ περισσώτεραι περιστάσεις μᾶς εἶναι ἄγνωστοι. Τίς οἶδεν, ἐὰν οἱ Ἀμερικανοὶ εἰς τινα περίστασιν δὲν ἠδίκησαν τοὺς Ἰσπανοὺς καὶ αὐτοί; Τίς οἶδεν, ἂν καὶ ὁ Γουακναχάρης ἐγνώριζε διόλου τὰς δυναστείας τὰς ὁποίας ἔπραττον οἱ Ἰσπανοὶ εἰς ἄλλα μέρη, ἢ ἂν δὲν ἐφρόνει ὅτι ἐσύμφερεν εἰς ὅλον τὸ ἔθνος του νὰ καταστηθῇ ἀνὴρ σοφός, δυνατός, καὶ φιλάνθρωπος ὅποῖος ἦτον ὁ Κολόμβος, ὁ κοινὸς αὐτῶν ἄρχων; Δὲν λέγω τοῦτο διὰ νὰ τὸν δικαιολογήσω· (διότι πῶς ἔμπορεῖ ποτὲ νὰ ᾔναι δίκαιον τὸ νὰ λάβῃ τις τὰ ὅπλα κατὰ τῆς πατρίδος του;) ἀλλὰ διὰ νὰ δείξω ὅτι ἴσως ἐσφαλὲ μὲ σκοπὸν ἀξιώπαινον, καὶ κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον εἶναι τῆς συμπαθείας, καὶ ὄχι τοῦ μίσους ἡμῶν ἄξιος.

Ἄς ἐπανέλθωμεν δὲ πάλιν πρὸς τὸν Κολόμβον μας. Ἔως τώρα ἔπραξεν ὁ μέγας οὗτος ἀνὴρ πράγματα μόνον τὰ ὅποια μᾶς ἐνέπνευσαν ἀγάπην καὶ θαυμασμὸν πρὸς αὐτόν. Ἦτον ὅμως καὶ αὐτὸς ἄνθρωπος. Ἐτοιμασθῆτε λοιπὸν νὰ ἰδῆτε καὶ αὐτόν ἤδη

σφάλλοντα, καὶ εἴθε νὰ διδαχθῇτε ἐξ αὐτοῦ ἅπαξ καὶ διὰ πάν-
τοτε, πόσον πρέπει καὶ ὁ ἀγαθώτατος ἄνθρωπος ν' ἀγρυπνῇ
ἀπαύστως ἐπὶ τῶν φρονημάτων καὶ ἐπὶ τῶν ἔργων του, διὰ νὰ
μὴ καταντήσῃ εἰς τὸ τέλος νὰ προσκόψῃ, ἐν ᾧ εὐρίσκεται εἰς τὸ
τέρμα τῆς ἀρετῆς του!

Ὁ Μαργαρίτης καὶ ὁ πατὴρ Βούλος, ἀμφοτέροι ὠρκισμένοι ἐχ-
θροὶ του, ἔφθασαν τέλος πάντων εἰς τὴν Ἰσπανίαν. Ὁ Κολόμβος
ἤξευρε κάλλιστα, ὅτι αἱ δύο αὗται μικραὶ καὶ μέλαιναί ψυχαὶ
δὲν θέλουν πύσει τοῦ νὰ τὸν κατατρέχουσιν ὅσον δύνανται, καὶ
μὲ πάντα τρόπον νὰ σμικρύνουν τὰ μεγάλα του κατορθώματα,
καὶ νὰ παρακινήσουν τὸν βασιλέα τῆς Ἰσπανίας, ὅστις καὶ χωρὶς
τούτου ἦτον ἐκ φύσεως πάντοτε πλήρης ὑποψιῶν, νὰ πιστεύσῃ
ὅτι ὅλαι αὗται αἱ ἀνακαλύψεις δὲν ἦσαν λόγου ἄξιαι. Ἐκ τούτου
ὀρμώμενος λοιπὸν, προεἶδεν ὁ Κολόμβος μακρόθεν τὸ ἐπὶ κεφαλῆς
του σχηματιζόμενον μέγα καὶ σκοτεινὸν σύννεφον, τὸ ὅποιον
ἂν δὲν ἐφρόντιζε νὰ διασκορπίσῃ ἐν καιρῷ, βεβαίως ἤθελε πέσῃ
ἐπ' αὐτὸν, καὶ ἤθελε τὸν κατακεραυνώσει.

Τὸ μόνον μέσον τοῦ νὰ προλάβῃ τὸν κίνδυνον ἦτον νὰ πέμψῃ
εἰς τὴν Ἰσπανικὴν αὐλὴν ἀξιόλογόν τι δαίμα ἀπὸ τὰ πλούτη
ὅσα ὑπεσχέθη εἰς αὐτὴν ἀπὸ τὰς ἀνακαλύψεις του· διὰ νὰ δυνη-
θῇ δὲ νὰ κατορθώσῃ τὸ τοιοῦτον, ἠναγκάσθη νὰ ρίψῃ εἰς τοὺς
πτωχοὺς Ἀμερικανοὺς ἀτόπως βαρὺν φόρον.

Χαράλαμπος. Τί ἐστὶ φόρος;

Πατ. Ὅ,τι πληρὸνουν συνήθως οἱ κάτοικοι τόπου τινὸς εἰς
τὸν ἡγεμόνα των ἢ εἰς τὴν ἐξουσιάζουσαν Κυβέρνησιν, διότι τοὺς
προστατεύει. Ὁ Κολόμβος λοιπὸν ἠναγκάσθη νὰ διατάξῃ τοὺς
ἡττηθέντας κατοίκους νὰ τὸν φέρουν ὅσοι μὲν κατέχουν εἰς τὰ
μέρη ὅπου ὑπῆρχε τὸ χρυσίον, κατὰ τριμηνίαν ποσότητά τινα
χόνδρων χρυσοῦ· τῶν δὲ λοιπῶν ἕκαστος εἰκοσιπέντε λίτρας βαμ-
βακίου. Τοῦτο ὑπερέβαινε πολὺ τὰς δυνάμεις των. Ἐκ νεότητός
των συνηθισμένοι εἰς ἀργὸν βίον, ἔπασχον δεινῶς ἐργαζόμενοι
τώρα καθημερινῶς ὡς δοῦλοι πρὸς ζήτησιν τοῦ χρυσοῦ καὶ
βαμβακίου, διὰ νὰ συνάξουν τὴν ζητουμένην ποσότητα, ἐνῷ
τὰ εἶδη ἡλαττοῦντο καθ' ἐβδομάδα. Ἀλλὰ τί τὸ ὄφελος; Ἡ

προσταγή είχε δοθῇ, καὶ οἱ σκληροὶ Εὐρωπαῖοι ἐπέμενον μὲ αὐστηρότητα καὶ χωρὶς συγκαταβάσεως εἰς τὴν ἐκτέλεσιν. Ἰδοὺ ἡ πρώτη περίστασις εἰς τὴν ὁποίαν δὲν ἀναγνωρίζω πλέον τὸν φιλόανθρωπόν μας Κολόμβον.

Αρχιλέυς. Ναί, ὅμως ἡ ἀνάγκη τὸν ἐβίασεν!

Πατ. Ἡ ἀνάγκη; Καὶ τίς ἀνάγκη ἤμπορεῖ νὰ ᾔηται τόσον μεγάλη ποτὲ, ὥστε νὰ βιάσῃ τὸν εὐσυνειδήτον ἄνθρωπον νὰ παραβῇ τοὺς ὅρους τῆς τιμῆς καὶ τῆς φιλάνθρωπίας! Ἐμπορεῖ νὰ ὀνομασθῇ ἐνάρετος ὅστις ἐκπληροῖ τὸ χρέος του, ὅσον μόνον τὸν συμφέρει νὰ τὸ ἐκπληροῖ; Ἡ ἀληθὴς ἀρετὴ, καθὼς πολλάκις σᾶς ἐδίδαξα, ζητεῖ θυσίας, ζητεῖ ν' ἀκολουθῶμεν καὶ τότε τὰς διαταγὰς τῆς εὐχαρίστως, ὅταν ἠθέλαμεν ἔχει πρὸ ὀφθαλμῶν, ὅτι ἡ ἐκτέλεσις αὐτῶν ὄχι μόνον μᾶς φέρει ζημίαν, ἀλλὰ μᾶς ἀπειλεῖ καὶ μὲ στέρησιν τῆς ἡσυχίας, τῆς ἀναπαύσεως, τῆς περιουσίας, τῆς καλῆς ὑπολήψεως, καὶ αὐτῆς τῆς ἰδίας ζωῆς μας. Ὅσον καὶ ἂν ἐπιθυμῶ νὰ δικαιολογήσω τὸν καλὸν μας Κολόμβον διὰ τὴν σκληρότητά του αὐτὴν, μὲ εἶναι ἀδύνατον. Ἡ φωνὴ τῆς ἀληθείας, ἥτις εἰς τὴν περίστασιν ταύτην βοᾷ κατ' αὐτοῦ, καταπνίγει τὴν τῆς καρδίας μου, ἐπιθυμοῦσαν νὰ σμικρύνῃ τὸ σφάλμα του, ὅθεν δὲν δύναμαι νὰ μὴν ὁμολογήσω, ὅτι ἡ πρᾶξις του αὕτη ἐκινεῖτο μόνον ἀπὸ φιλαυτίαν καὶ ἰδιοτέλειαν.

Μήτηρ. Ἄς μὴ λησμονήσωμεν ὅμως, ἀγαπητέ μου, ὅτι ὁ πτωχὸς Κολόμβος εἶχεν ἀδυνατήσῃ ἀπὸ τοὺς μόχθους καὶ τὰς ἀσθενείας ψυχικῶς καὶ σωματικῶς, καὶ ὅτι ἀκόμη δὲν εἶχεν ἀναλάβῃ ἐντελῶς τὰς λογικὰς του δυνάμεις.

Πατ. Ἐχεις δίκαιον, ἀγαπητή μου γυνή! Ἄς ἀποδώσωμεν τὸ σφάλμα του εἰς αὐτὴν τὴν αἰτίαν, διὰ νὰ δυνηθῶμεν νὰ ἔχωμεν μᾶλλον συμπάθειαν παρ' ἀποστροφὴν πρὸς αὐτόν. Εἰς τοὺς δυστυχεῖς Ἀμερικανοὺς ἐφάνη ὁ ζυγὸς οὗτος ἀνυπόφορος, ὅθεν μὴ δυνάμενοι νὰ δώσουν τὸ ὅσον χρυσίον καὶ βαμβάκιον τοῖς ἐζητειτο, ἐξ αἰτίας τῆς φυσικῆς τῶν ὀκνηρίας, καὶ διότι ἡ τοῦ τοιοῦτου φόρου ἀπότισις τοῖς ἐζητεῖτο μετὰ σκληρότητος, ἐβιάσθησαν τέλος πάντων νὰ συλλάβουν ἀπόφασιν εἰς τὴν ὁποίαν μόνον

ἀπηλπισμένοι δύνανται νὰ καταφύγωσι. Καὶ ἀκούσατε, τέκνα μου, τί ἀπεφάσισαν.

Κατὰ τὰς μεγάλας ιδέας, τὰς ὁποίας ἐξ ἀρχῆς ἔλαβον διὰ τὴν λαίμαργον πολυφαγίαν τῶν Εὐρωπαίων, ἐστοχάσθησαν πιθανόν, ὅτι ἐντὸς ὀλίγου ἤθελον τοὺς βιάσει διὰ τῆς πείνας, ἐὰν δὲν καλλιεργήσουν τοὺς ἀγρούς των, καὶ δὲν σπεύρουν σῖτον καὶ κασσάβαν, ν' ἀρῇσουν τὴν νῆσόν των καὶ νὰ φύγουν. Ὅθεν ἤρχισαν ὅλοι συμφώνως νὰ φθείρουν τοὺς ἐσπαρμένους καὶ βλαστάνοντας ἤδη ἀγρούς, καὶ μετὰ ταῦτα ἔφυγον εἰς ἄβατα βουνά, ἐνθα καὶ πρὸς ἰδίαν των τροφὴν δὲν εἶχον ἄλλο εἰμὴ ἀγρίους καρποὺς καὶ ρίζας· καὶ ἐκεῖ—κλαύσατε, τέκνα μου, μ' ἐμὲ τὴν δυστυχίαν τῶν ἀθλίων τούτων ἀνθρώπων! ἔγιναν θυσία τῆς ἰδίας των ἀποφάτεως, αἰσθανθέντες μετ' οὐ πολὺ ὅλα τὰ δεινὰ τῆς πείνας, τὴν ὁποίαν προετοίμαζον διὰ τοὺς καταδιωκτάς των. Τὸ μέγιστον μέρος αὐτῶν ἀπέθανε κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον ἐλεεινότατα· ἄλλοι ἠφανίσθησαν ἀπὸ λοιμηρὰς ἀσθενείας, αἱ ὁποῖαι συνηθίζουν νὰ συνοδεύουν τὴν πείναν, καὶ οἱ λοιποὶ εἶχον ἀδυνατήσει τόσον, ὥστε τότε ἦσαν ὀλιγώτερον ἀπὸ πᾶσαν ἄλλην ἐποχὴν εἰς κατὰστασιν νὰ ὑποφέρουν τὰ βάρη τὰ ὁποῖα τοῖς ἐπετέθησαν. Ὅποιον ἐλεεινὸν θέαμα! Οἱ δὲ Ἴσπανοὶ ὑπέφερον καὶ αὐτοὶ ἐξ αἰτίας τῆς ἀπονενοημένης αὐτῆς ἀποφάσεως, ὅχι ὀλιγώτερον τῶν ἐγχωρίων, ἀλλ' ἡ ἐπιμέλειά των, καὶ αἱ νέαι ζωοτροφίαι τὰς ὁποίας ἔλαβον ἐν τῷ μεταξὺ πάλιν ἀπὸ τὴν Εὐρώπῃν τοὺς ἀνεκούφισαν ἐν καιρῷ ἀπὸ τὴν ὀλεθρίαν λιμοκτονίαν· καὶ οὕτω τῶν δυστυχῶν Ἀμερικανῶν ἡ ἐλπίς, νὰ ἐλευθερωθῶσιν ἀπὸ τοὺς δυνάστας των, ἠφανίσθη διὰ παντός.

Ἐν τούτοις ἡ φοβερὰ καταιγὶς, τὴν ὁποίαν ὁ Κολόμβος μακρόθεν προέβλεπεν, ἔφθασεν ἐπὶ τῆς κεφαλῆς του. Ὁ Μαργαρίτης καὶ ὁ πατὴρ Βόϊλος περιέγραψαν τὴν ιδιότητα τῶν τόπων τοὺς ὁποίους ἀνεκάλυψε τόσον ἐλεεινῶς, καὶ τὴν διαγωγὴν τοῦ Κολόμβου μὲ τόσον μελανὰ χρώματα, ὥστε ἡ Ἰσπανικὴ αὐλὴ συνέλαβε πολλὰς ἐναντίον του ὑποψίας καὶ δυσπιστίαν μεγάλην, καὶ ἀπεφάσισε νὰ πέμψῃ ἐπὶ τούτῳ πληρεξούσιον ἐπίτροπον εἰς τὰς δυτικὰς Ἰνδίας, διὰ νὰ ἐξετάσῃ τὴν κατάστασιν τῶν πραγμάτων,

καὶ τὴν διαγωγὴν τοῦ Κολόμβου, καὶ νὰ πληροφορήσῃ ἀμέσως τὸν βασιλέα. Ὁ ἐκλεχθεὶς δὲν εἶχεν οὔτε τὴν εὐθύτητα οὔτε τὴν καλοκάγαθίαν, ἥτις ἀπαιτεῖτο εἰς τοιαύτην ἀποστολήν. Ἄν θέλετε νὰ ἤξεύρετε, ὠνομάζετο Ἀγουάδος, καὶ ἦτον ἕως τότε Θαλαμηπόλος τοῦ Βασιλέως.

Ἐξογκωμένος ἀπὸ ὑπερηφάνειαν διὰ τὴν ἐνεσῶσαν μεγαλοπρέπειαν τοῦ μικροῦ του ὑποκειμένου, ἅμα ἔφθασεν εἰς τὴν μικρὰν Ἰσπανίαν, ἔσπευσε νὰ καταστήσῃ ἀμέσως ἐπαισθητὴν εἰς τὸν ναύαρχον ὅλην του τὴν μεγαλειότητα. Προσφερόμενος πρὸς τὸν μέγαν ἄνδρα μὲ πολλὴν περιφρόνησιν, ἐκάλεσεν ὅλους τοὺς Ἰσπανοὺς καὶ Ἀμερικανούς, ὅσοι εἶχον παράπονα κατὰ τοῦ Κολόμβου, νὰ παρουσιασθῶν εἰς τὸ βῆμά του. Μετὰ μεγάλης προθυμίας ἐδέχθη πᾶσαν κατηγορίαν τὴν ὁποίαν οἱ δυσαρεστημένοι ἀνέφερον κατὰ τοῦ Κολόμβου, χωρὶς νὰ ἐξετάσῃ, ἂν ἔχῃ βάσιν ἢ οὐ, καὶ ἐμελέτα νὰ συνθέσῃ ἐξ ὅλων ἀποτρόπαιον ἐξεικόνισιν τοῦ ἀνδρὸς τὸν ὁποῖον ἐπεθύμει νὰ καταβάλῃ. Ὁ Κολόμβος, καθὼς ἤξεύρομεν, ἦτον ἀνεκτικὸς, ὅμως ἡ προσβολὴ αὕτη πολὺ τὸν ἐλύπησεν, ὅθεν ἀπεφάσισε νὰ πλεύσῃ ὁ ἴδιος εἰς Ἰσπανίαν, διὰ νὰ δώσῃ αὐτοπροσώπως λόγον εἰς τὸν βασιλέα καὶ εἰς τὴν βασίλισσαν, δι' ὅσα ἔπραξε, καὶ νὰ λάβῃ ἀπ' αὐτοὺς τοὺς ἰδίους τὴν ἀπόφασιν τῆς δικαιοσύνης των. Ἐπὶ τῷ σκοπῷ τούτῳ ὠνόμασε τὸν ἀδελφόν του Βαρβολομαχίον *Αδελαντάδορ* ἢ ἀντιδιοικητὴν διὰ νὰ διοικῇ ἐπὶ τῆς ἀπουσίας του ἐπ' ὀνόματί του τὴν νῆσον, τὴν ἀνωτάτην δὲ δικαιοσύνην ἐνεπιστεύθη κατὰ δυστυχίαν εἰς ἄνθρωπον, εἰς τὸν ὁποῖον δὲν ἔπρεπε νὰ δώσῃ τόσην ἰσχύν διότι εἰς τὸ μέλλον θέλομεν ἰδῆ πόσον κατεγράσθη αὐτῆς. Οὗτος ἐκαλεῖτο *Ρολδάρος*.

Διὰ νὰ ἐπιταχύνῃ δὲ ὁ Κολόμβος τὸν πλοῦν του ὅσον ἐδύνατο, διευθύνθη κατ' εὐθείαν πρὸς τὴν Ἰσπανίαν· ἀλλὰ δὲν ἤξευρε πόσον ἐξ ἐναντίας ἐβραχύνετο ὁ πλοῦς του τοιουτοτρόπως. Ἐκ ταύτης τῆς ἀνεπιτυχοῦς δοκιμῆς, ἐδιδάχθη ὅ,τι τώρα ἤξεύρει κάθε ναύτης, δηλαδὴ πόσον δύσκολος καὶ σχεδὸν ἀδύνατος εἶναι οὗτος ὁ κατ' εὐθείαν πλοῦς εἰς τοὺς πλέοντας ἀπὸ τῶν δυτικῶν Ἰνδιῶν διὰ τὴν Εὐρώπην ἐξ αἰτίας τῶν ἐτησίων, οἱ ὁποῖοι πνέουν

εἰς τὴν γραμμὴν ταύτην ἀπὸ τῶν ἀρκτικανατολικῶν πρὸς τὰ δυτικομεσημβρινά. Τὴν σήμερον εἶναι γνωστὸν τοῖς πᾶσιν, ὅτι ὅλοι ὅσοι ἐπαναπλέουν ἀπὸ τὰς δυτικὰς Ἰνδίας, διὰ ν' ἀποφύγουν τοὺς ἐναντίους τούτους ἀνέμους, πρέπει νὰ πλεύσουν ἄνω πρὸς βορρᾶν, πρὶν νὰ στρέλουν τὸν πλοῦν των κατ' ἀνατολὰς.

Ὁ Κολόμβος ἡσθάνθη ἐντὸς ὀλίγου τὰς δυσκολίας τῆς διευθύνσεως τὴν ὁποίαν ἐκλεξεν, ἀλλὰ μὴ ὄν συνηθισμένος νὰ ἐκπλήττῃται ἀπὸ ἐναντιότητος, ἐξηκολούθησε μὲ σταθερότητα τὸν πλοῦν του, ὅστις ὁμως, ἐξ αἰτίας τῶν ἀνέμων, ἐπροχώρει τόσον ἀργῶς, ὥστε καὶ μετὰ παρέλευσιν τριῶν μηνῶν, εὕρίσκετο ἔτι μεταξύ οὐρανοῦ καὶ θαλάσσης, χωρὶς νὰ ἔχη ἐλπίδα νὰ ἰδῇ ἐν τάχει τὸ τέλος τῆς ὀχληρᾶς ταύτης θαλασσοπορείας. Ἡ ἐκ τούτου τὴν καρδίαν του κυριεύσασα ἀδημονία κύξθη ἔτι μᾶλλον, ὅτε παρετήρησεν, ὅτι ὅλοι τοῦ αἰ ζωοτροφίαι εἶχον σχεδὸν τελειώσει, ὅθεν ἠναγκάσθη νὰ διανέμῃ εἰς τοὺς ἀνθρώπους του μικρὸν μόνον κομμάτιον ἄρτου τρὸς τροφὴν των καθημερινήν, μὴ ὄν ἱκανὸν νὰ τοὺς χορτάσῃ· διὰ νὰ μὴ γογγίσῃ δέ τις πρὸς τὴν σκληραγωγίαν αὐτὴν, δὲν ἐξήρесе οὐδ' αὐτὸς ἐαυτὸν ἀπὸ ταύτην τὴν διαίταν, καθὼς συνήθιζε νὰ πράττῃ καὶ πάντοτε. Ἀλλὰ καὶ μὲ ὅλην ταύτην τὴν οἰκονομίαν ἐμικρύνετο καθημερινῶς ἡ μικρὰ πλοῖον τῶν ζωοτροφῶν, καὶ ἡ ἀμηχανία καὶ ἀπελπισία τῶν ναυτῶν κύξανε καθ' ἡμέραν. Τέλος πάντων ἡ πείνη τοὺς ἔφερεν εἰς μανίαν, καὶ τοῖς ἐνέπνευσε τὸν ἀπάνθρωπον στοχασμὸν, νὰ σφάζουν τοὺς Ἀμερικανούς, τοὺς ὁποίους εἶχον μεθ' ἐαυτῶν εἰς τὸ πλοῖόν των, καὶ νὰ τοὺς φάγουν, ἢ, ἂν δὲν τοῖς ἤθελε συγχωρηθῇ τοῦτο, νὰ τοὺς ρίψουν εἰς τὴν θάλασσαν, διὰ νὰ μὴ σμικρύνουν καὶ τὸ ἐπίλοιπον μικρὸν μέρος τῶν τροφῶν, ὅσον εἶχον ἀκόμῃ. Ὅμως καὶ εἰς ταύτην τὴν ἀφράστως δεινὴν των θέσιν δὲν ἐγκατέλιπε τὸν Κολόμβον μας ἡ φιλανθρωπία, ἡ ὁποία ἐκόμει τὸν εὐγενῆ χαρακτῆρά του, ἠναντιώθη δὲ μὲ σταθερότητα εἰς ὅλα των τὰ ζητήματα, καὶ παράστησεν εἰς τοὺς λυσσῶντας ἀπὸ τὴν πείναν, ὅτι καὶ αὐτοὶ οἱ δυστυχεῖς Ἀμερικανοὶ εἶναι ἄνθρωποι ὡς καὶ αὐτοὶ οἱ ἴδιοι, ὅτι ἦσαν μέτοχοι τῆς κοινῆς των δυστυχίας, ὅθεν ἔχουν καὶ αὐτοὶ τὸ ἴδιον

δικαίωμα εἰς τὸ μικρὸν ὑπόλοιπον τῶν τροφῶν μέρος, καθὼς καὶ οἱ ἴδιοι Ἰσπανοί. Τέλος μετὰ τοσαύτας καὶ τοιαύτας παρακινήσεις καὶ προτροπὰς ηὐδοκίμησε νὰ καταπραΰνη τὴν μανίαν τῶν δι' ὀλίγον· καὶ πρὶν λάβουν καιρὸν νὰ ὑποπέσουν πάλιν εἰς τὴν προτέραν θηριωδίαντων, ἐβοήθησεν ὁ οὐρανὸς, καὶ ἔδωκε πέρας εἰς τὴν ταλαιπωρίαντων, παραστήσας εἰς τοὺς ὀφθαλμούς των τὰ παράλια τῆς Ἰσπανίας.

Χαράλαμπος. Ἄς ἔχη δόξαν ὁ Θεὸς ὅτι ἔφθασαν! Ἐτρεμα δι' αὐτούς.

Ἀλέξανδρος. Κ' ἐγὼ παρομοίως ἐνόμιζα ὅτι ἦλθε τῶν πτωχῶν Ἀμερικανῶν ἡ ὥρα.

Πατ. Χαίρετε λοιπὸν ὅτι διέφυγε καὶ τώρα πάλιν τὸν κίνδυνον ὁ Κολόμβος, καὶ ἀπέλθετε χαίροντες εἰς τὰς κλῖνας σας!

Ὁλοι. Ὡ! ἐτελείωσε πάλιν!

7*

ΔΙΗΓΗΣΙΣ ΙΒ'.

Πατ. Ἄς ἰδῶμεν λοιπὸν, τέκνα μου, πρὸ πάντων, κατὰ τίνα τρόπον ἐδέχθη ἡ αὐλὴ τῆς Ἰσπανίας τὸν Κολόμβον. Τὴν συναίσθησιν τῶν προτερημάτων του ἔχων, ἀλλὰ συγχρόνως κοσμοῦμενος καὶ μὲ τὴν μετριοφροσύνην ἣτις εἶναι μεγάλων ψυχῶν ἰδίᾳ, ἐπλησίασεν ὁ διαβληθεὶς ἀνακαλυπτῆς τοῦ νέου κόσμου εἰς τὸν θρόνον τοῦ βασιλέως του, διὰ νὰ δικαιολογήσῃ τὴν ἀθωότητά του κατὰ τῆς συκοφαντίας· ἀλλὰ μόλις εἶχε χρεῖαν τούτου, διότι ἡ μόνη του παρουσία ἐνέπνευσεν εἰς τοὺς βασιλικοὺς δικαστάς του εὐθύς πάλιν τὸ πρῶτον σέβας πρὸς τὰς ἐκδουλεύσεις του, καὶ αἰσχύνῃν ἄμεινον πρὸς αὐτοὺς διὰ τὴν εὐκολοπιστίαν των. Ὅταν δὲ τέλος πάντων παρέστησε τὰ δείγματα τῶν προϊόντων τῶν τόπων οὓς ἀνεκάλυψε, δείγματα κατὰ μέρος πολλοῦ λόγου ἄξια, ἐξηλείφθη ἐντελῶς πᾶσα κατ' αὐτοῦ ὑποψία, καὶ ἐφιλοτιμήθησαν νὰ θεραπεύσουν τὰς πρὸς αὐτὸν ἀδικίας των μὲ μεγάλας ἐπιδεξιώσεις καὶ μὲ τιμὰς.

Βλέπετε, τέκνα μου, τοιοῦτοτρόπως νικᾷ πάντοτε μέχρι τέλους ἡ ἀθωότης καὶ ἡ ἀληθὴς ἀξία ὅλας τὰς κατηγορίας καὶ συκοφαντίας ποταπῶν ἀνθρώπων καὶ οὐτιδανῶν συκοφαντῶν. Ἀρκεῖ νὰ ἐμφωλεύῃ ἐδῶ μόνον (δεικνύων τὴν καρδίαν) καθαρὸν συνειδὸς, καὶ τότε δὲν ἰσχύει οὐδόλως οὐδεμία καταλαλιά, οὐδεμία διαβολὴ κακῶν ἀνθρώπων. Ὁ ἥλιος ἡμπορεῖ ἐνίοτε νὰ σκοτισθῇ ἀπὸ σύννεφα· τὰ σύννεφα ὅμως δὲν διαρκοῦν, ἀλλὰ διαλύονται, καὶ τὸ φῶς τοῦ κόσμου ἀναφαίνεται πάλιν ὥραϊον καὶ λαμπρόν ὡς καὶ πρότερον. Οὕτω καὶ ἡ ἀρετὴ, ἀφ' οὗ σκεδασθῇ ἡ ὁμίχλη τὴν ὁποίαν ὁ φθόνος ἐκτείνει τριγύρω της.

Ὅλα ὅσα ἀπὸ τοῦ νῦν καὶ εἰς τὸ ἐξῆς ἐπρότεινεν ὁ Κολόμβος, ἐφαίνοντο ἀρεστὰ, καὶ ἐπεκυροῦντο μετὰ χαρᾶς. Ἡ πρώτη του φροντίς ὅμως ὑπῆρξε νὰ ὑποστηρίξῃ καλῶς τὴν νεώκτιστόν του πόλιν εἰς

τὴν Ἰσπανιόλαν, καὶ διὰ τὴν ἐπιτύχην τὸν σκοπὸν τοῦτον, ἦτον
χρεία νὰ πέμψῃ ἐκεῖ ἀνθρώπους, καὶ τὰ πρὸς ζῶν, ὅσα ἤξευρεν
ὅτι ἦσαν τῆς πρώτης ἀνάγκης. Ἐξαιρέτως δ' ἐπεθύμει νὰ πέμψῃ
ἀρκετὸν ἀριθμὸν γεωργῶν καὶ τεχνιτῶν παντοίων, διὰ νὰ δυ-
νηθῇ εἰς τὸ ἐξῆς ἡ ἀποικία αὕτη νὰ ἐπαρκῇ ἀφ' ἑαυτῆς εἰς ὅλας
τῆς τὰς ἀνάγκης. Καὶ τοῦτο τὸ πρόβλημα αὐτοῦ ἐνεκρίθη ὡσαύ-
τως μετὰ χαρᾶς.

Καλὴ ἦτον αὐτῇ τοῦ ἡ πρότασις· ἄλλη ὅμως τὴν ὁποίαν κα-
θυπέβαλε δὲν ἦτον τόσον ἀξία τῆς περινοίας του· διὰ νὰ μὴ
γυμνώσῃ τὴν Ἰσπανίαν πέμπων τόσους μετοίκους, ἐζήτησε
νὰ κενωθοῦν αἱ φυλακαὶ καὶ τὰ δεσμωτήρια, καὶ νὰ πεμφθοῦν
εἰς τὴν Ἰσπανιόλαν ὅλοι οἱ ἐν αὐτοῖς κακούργοι καὶ οἱ θανά-
του ἄξιοι διὰ νὰ δουλεύουν εἰς τὰ μεταλλεῖα. Ἐνεκρίθη καὶ
τοῦτο τὸ πρόβλημα, καὶ εὐθὺς ἐδόθη προσταγὴ εἰς ὅλα τὰ δι-
καστήρια τῆς Ἰσπανικῆς ἐπικρατείας νὰ τῷ παραδώσουν καὶ
τότε τοὺς τοιοῦτους κακούργους, καὶ εἰς τὸ ἐξῆς νὰ πέμπωσιν
ὅλους τοὺς ἀνωφελεῖς καὶ ἀξιοποίνους ἀνθρώπους εἰς τὰς δυτικὰς
Ἰνδίας. Ἀλλὰ διατὶ εἶπα ὅτι ἡ πρότασις αὕτη ἦτον ἀσύνητος;

Τινές. Ἐγὼ ἤξεύρω! ἐγὼ ἤξεύρω διατὶ.

Πατ. Εἰπέ σὺ, Γεώργιε, τὴν γνώμην σου!

Γεώργιος. Μάλιστα! Ἐγὼ στοχάζομαι, ὅτι ἐπειδὴ ἐπέμφθη-
σαν τόσοι πολλοὶ κακούργοι εἰς τὰς δυτικὰς Ἰνδίας, ἀναμφιβό-
λως ἔπρεπε ν' αὐξάνουν ἐκεῖ αἱ ἀταξίαι, καὶ οὕτως οἱ κακοποιοὶ
ἀνθρωποὶ ἤμποροῦσαν ὀλίγον κατ' ὀλίγον νὰ μολύνουν καὶ τοὺς
ἀγαθοὺς, ὥστε νὰ γίνουν κ' ἐκεῖνοι κακοὶ, καὶ τοιοῦτοτρόπως
ἔπειτα ἤθελεν ἔχει ὁ Κολόμβος ἐπαρχίαν κατοικουμένην ἀπὸ
μόνους κακούργους.

Ἰωάννης. Ναί, καὶ μάλιστα ὅταν ἤθελον ἰδῇ οἱ ἄγριοι τόσους
κακοὺς ἀνθρώπους μεταξὺ τῶν χριστιανῶν, ἤθελον λάβει ὀλί-
γην ὀρεξίν νὰ δεχθοῦν καὶ αὐτοὶ τὸν χριστιανισμόν.

Πατ. Χαίρω ὅτι ἐννοήσατε καλὰ τὴν ιδέαν μου. Δυπηρὰ πείρα
ἀπέδειξεν ὅτι ὁ φόβος αὗτος δὲν ἦτον μάταιος. Τώρα ὅμως ἅς
ἀφήσωμεν αὐτὰ κατὰ μέρος, καὶ ἅς ἐπανέλθωμεν πάλιν πρὸς
τὸν Κολόμβον μας.

Μ' ὅλον ὅτι ἐδόθη βασιλικὴ διαταγὴ νὰ ἐκτελεσθοῦν ὅλαι τοῦ αἱ προτάσεις ὅσον τάχιστα, μ' ὅλον τοῦτο αἱ ἐτοιμασίαι τοῦ στόλου προέβαινον βραδέως. Τοῦτο δ' ἐνεργεῖτο κυρίως ὑπὸ τῶν ἐχθρῶν τοῦ Κολόμβου, οἱ ὅποιοι κατὰ μέγα μέρος ἔμελλον νὰ τὰς ἐκτελέσουν. Διότι τὰ χαμερπῆ ταῦτα ἀνδράρια, βλέποντα ὅτι κατ' οὐδένα τρόπον δὲν ἐδύναντο νὰ τὸν βλάψουν, προσεπάθουν τοῦλάχιστον νὰ ἐμποδίσουν ὅσον περισσότερον τὴν πρόδόν του εἰς τὸ ἐνδοξον στάδιον, διὰ τοῦ ὁποίου εἶχε προσκτηθῇ τοσαύτην φήμην. Διὰ τοῦτο ἐνήργουν τὴν ἐκτέλεσιν τῶν βασιλικῶν διαταγῶν μετὰ μεγάλης βραδύτητος, κ' ἐφρόντιζον πάντοτε νὰ ὑπάρχουν εἰς ὅσα ἡτοιμάζον ἐλλείψεις καὶ ἀτέλειαι. Κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον παρῆλθεν ἐν ὁλόκληρον ἔτος, πρὶν ἐτοιμασθῶν δύο φορτηγὰ πλοῖα διὰ νὰ πλεύσουν μὲ τροφὰς διὰ τὴν ἀποικίαν· καὶ ὅτ' οὗ τέλος πάντων ἀπέπλευσαν ταῦτα, ὁ Κολόμβος ἔπρεπε νὰ προσμεῖνῃ ἄλλο ἐν ἔτος, ἕως ὅτου νὰ ἐτοιμασθῇ καὶ ἡ μικρὰ μοῖρα, μὲ τὸν ὁποῖον ἔμελλε νὰ πλεύσῃ διὰ νέας ἀνακαλύψεις.

Ἑλένη. Πάτερ, τὶ πλοῖα εἶναι τὰ φορτηγὰ;

Πατ. Εἶναι εἶδος πλοίων, Ἑλένη μου, μὲ τὰ ὁποῖα μετακομίζονται τροφαὶ καὶ ἄλλα πράγματα, καὶ τὰ ὁποῖα ἐπομένως δὲν εἶναι διὰ πόλεμον· ἡξεύρεις ὅμως τὶ σημαίνει ἡ λέξις μοῖρα;

Ἑλένη. ὦ! ναί, μᾶς τὸ ἐξήγησες εἰς τὴν ὥραν τῶν ἐφημερίδων· ὅταν πολλὰ πλοῖα εἶναι μὲτ' ἡ ὀνομάζονται μοῖρα. Ὅχι;

Πατ. Πολλὰ καλῶς· ἀλλ' αὐτὴν τὴν λέξιν μεταχειριζόμεθα συνήθως μόνον εἰς τὰ πολεμικὰ πλοῖα, ὅταν δὲ ἦναι πολλὰ λέγομεν *Στόλος*.

Δημήτριος. Καὶ ὅταν ὁ στόλος ἦναι μικρὸς, λέγεται *Στελλισκος*.

Πατ. Ἡ μοῖρα ἣτις ἡτοιμάσθη τέλος πάντων διὰ τὸν Κολόμβον συνίστατο ἀπὸ ἑξ πλοῖα.

Ἀνδρέας. Πόσα πανία ἔχει κάθε πλοῖον;

Πατ. Πολλὰ, καθὼς πολλάκις θὰ τὰ εἶδες εἰς εἰκόνας πλοίων. Ὁ Κολόμβος εἶχε τότε κατὰ νοῦν, ν' ἀκολουθήσῃ ἄλλον νέον πλοῦν, διὰ τοῦ ὁποίου ἐστοχάζετο ν' ἀνακαλύψῃ τὴν στερεὰν γῆν τῶν Ἰνδῶν. Μὲ τοῦτον τὸν σκοπὸν ἀπέπλευσε λοιπὸν, καὶ

ὅταν ἔφθασεν εἰς τὰς Καναρίους Νήσους, διευθύνθη πρὸς μεσημβρίαν, ἕως εἰς τὰς νήσους τοῦ πρασσίνου ἀκρωτηρίου, τὰς ὁποίας εἶχον ἀνακαλύψει οἱ Πορτογάλλοι. Ἠξέυρετε, στοχάζομαι, ποῦ κεῖνται αὐταὶ αἱ νῆσοι;

Λέξανδρος. Ἐ! αὐτὸ νὰ μὴν ἡξέυρωμεν! Ἐδῶ (δεικνύων εἰς τὸν πίνακα) κάτωθεν τῶν Καναρίων Νήσων, καὶ ἀντικυ τοῦ πρασσίνου ἀκρωτηρίου.

Πατ. Ἀποπλεύσας δὲ ἀπὸ τὰς Καναρίους Νήσους, ἔπειψε τὰ ἡμίση τῶν πλοίων του εἰς τὴν Ἰσπανιόλαν, διὰ νὰ φέρουν εἰς τὴν ἀποικίαν νέας τροφάς, διατάξας τοὺς κυβερνήτας αὐτῶν νὰ ταχύνουν τὸν πλοῦν των ὅσον τὸ δυνατόν· αὐτὸς δὲ ὁ ἴδιος παραπλέων τὴν πρώτην νῆσον τοῦ πρασσίνου ἀκρωτηρίου ἥτις καλεῖται *Κάνιο Δεσάλ* (ἀλατόννης), ἔρριψε τὴν ἀγκυραν πλησίον τῆς εἰς μικρὰν ἀκαρπον νῆσον τὴν ὁποίαν μετεχειρίζοντο οἱ Πορτογάλλοι κατ' ἐκεῖνον τὸν καιρὸν παραδόξως ὡς ἰατρικόν· ἔπεμπον διλαδὴ ὅλους τοὺς λεπροὺς ἀπὸ τὴν Πορτογαλλίαν εἰς αὐτὴν νὰ ἰατρευθοῦν.

Χαρίλαος. Καὶ πῶς ἰατρεύοντο;

Πατ. Εἰς αὐτὴν τὴν μικρὰν νῆσον εὐρίσκατο πλῆθος Χελωνῶν, αἱ ὁποῖαι πλέουσai ἐκεῖ ἀπὸ τὰ Ἀφρικανικὰ παράλια, κατέθετον τὰ αὐγά των ἐπὶ τῆς ἄμμου. Τὰ ζῶα ταῦτα συλλαμβάνονται εὐκολώτατα, διότι ἅμα ριφθοῦν ἀντεστραμμένως ἐπὶ τὰ νῶτα, δὲν δύνανται νὰ κινηθῶσι πλέον ἀπὸ τὸν τόπον των. Παρατηρήθη δὲ ὅτι ἡ τροφή τοῦ κρέατός των, καὶ τὸ πλύσιμον διὰ τοῦ αἵματός των ἦτον ἐξαιρετικὸν ἰαματικόν μέσον διὰ τὴν λέπραν· διὰ τοῦτο ἔπεμπον ὅλους τοὺς λεπροὺς ἐκεῖ νὰ ἰαθοῦν κατὰ τὸν ῥηθέντα τρόπον. Ἐκτὸς τῶν χελωνῶν δὲν εὐρίσκατο εἰς ὅλην τὴν νῆσον ἄλλο τι, πλὴν πλῆθος ἀπειρον αἰγῶν, καταγομένων ὅλων ἀπὸ ὀκτῶ Εὐρωπαϊκὰς αἰγας, τὰς ὁποίας εἶχε ποτὲ φέρει Πορτογάλλος τις εἰς τὸ μέρος τοῦτο. Δὲν εἶχε δὲ ὅλη ἡ νῆσος οὔτε δένδρον, οὔτε πηγὴν, καὶ οἱ πτωχοὶ λεπροὶ κάτοικοι ἦσαν βαδισμένοι νὰ πίνουν τὸ θωλὸν καὶ σπρώμενον ὕδωρ, τὸ ὁποῖον συνηθοίετο εἰς τοὺς λάκους ἐδῶ καὶ ἐκεῖ ἀπὸ τὰς βροχάς. Ὑγιεῖς ἄνθρωποι ἐπτά μόνον ἦσαν τότε εἰς ὅλην τὴν νῆσον. Ἐκεῖ

θεν ἐξηκολούθησεν ὁ Κολόμβος τὸν πλοῦν τοῦ πάντοτε πρὸς μεσημβρίαν, ἐπὶ σκοπῷ νὰ μὴ στραφῇ πρότερον πρὸς δυσμὰς, πρὶν φθάσῃ ὅπου ἡ καθ' ὑπόθεσιν ἡγμένη γραμμὴ τοῦ ἰσημερινοῦ διαιρεῖ τὴν γῆνιν σφαῖραν εἰς δύο ἴσα μέρη. Ἀλλ' ὡς ἔφθασεν ἔως εἰς τὴν τρίτην μοῖραν τοῦ βορείου πλάτους—ἤξευρετε βέβαια ὅλοι τί δηλοῖ τοῦτο;

Νικόλαος. Μάλιστα Πάτερ! ἔφθασε τόσον μακρὰν τῆς γραμμῆς, ὥστε τῷ ἔλλειπον ἀκόμη τρεῖς μοῖραι, ἢ τρεῖς δεκαπέντε μίλια, ἔως εἰς αὐτήν.

Πατ. Βέβαια! ὡς ἔφθασε λοιπὸν ἔως ἐκεῖ, συνέβη τοιαύτη νηνεμία, ὥστε τὰ πλοῖα δὲν ἐκινουῦντο πλέον ὀλοτελῶς. Πρὸς τούτοις ἐπιπτον αἱ ἀκτῖνες τοῦ ἡλίου ἐπὶ τὰς κεφαλὰς τῶν ἀνθρώπων κατὰ κάθετον, καὶ ἐπροξένουν τόσον ὑπερβολικὸν καύσωνα, ὥστε οἱ δυστυχεῖς δὲν ἤξευρον ἀπὸ τὴν στενοχωρίαν τῶν ποῦ νὰ σταθοῦν. Τὰ βαρέλια τοῦ οἴνου διεβρόγχισαν ἀπὸ τὴν καῦσιν· ὅλον τὸ ὕδωρ τῶν ἐσῆπῃ· αἱ τροφαὶ ἐφθάρησαν· τὰ ἴδια πλοῖα ἐξέδιδον πυρὸς θερμότητα, καὶ οἱ ἀπηλπισμένοι ναῦται ἐφοβοῦντο μήπως ἀνάψουν κάθε στιγμήν. Βλέπετε, τέκνα μου, τὴν ἀθλίαν κατάστασιν εἰς τὴν ὁποίαν κατήντησε πάλιν ὁ δυστυχὴς Κολόμβος;

Ἀλλὰ τὰς μερίμνας τοῦ καὶ τὴν ἀπελπισίαν τῶν μικροψύχων συνοδοιπόρων τοῦ ἠῤῥαυεν ἔτι μᾶλλον δεινὴ ἀσθένεια, ὁ ἀρθρίτης, εἰς τὴν ὁποίαν ὑπέπεσεν ὁ ναύαρχος ἐξ αἰτίας τῶν πολλῶν τοῦ φροντίζων καὶ τῆς αὐπνίας τοῦ. Οὕτως ἔκειτο, κατατηκόμενος ἀπὸ πόνους, βασανιζόμενος ἀπὸ τὴν ιδέαν τῆς ἀθλίας καταστάσεως τῶν πλοίων τοῦ, κατακαυόμενος ἀπὸ τὴν ἀνυπόφορον θερμότητα τοῦ ἡλίου, καὶ μηδαμῶθεν ἔχων παραμικρὰν ἀνάληξιν, οὔτε τοῦλάχιστον σταλαγμὸν καθαροῦ ὕδατος διὰ νὰ βρέξῃ τὸν λάρυγγά του. Τί δυστυχὴς καὶ ἀξιοθρήνητος! (Τινὰ τῶν παιδίων ἀναστενάζουν). Τέλος πάντων εὐσπλαγχνισθεὶς ὁ Θεὸς τὰ δεινὰ τῶν, τοῖς ἐξαπέστειλε τόσον ἄφθονον βροχὴν, ὥστε δὲν ἦτον δυνατόν εἰς τοὺς ναύτας νὰ μείνουν εἰς τὸ κατάστρωμα. Μ' ὅλον δ' ὅτι ἡ βροχὴ αὕτη ἐπράυνεν ὀλίγον μόνον τὸν καύσωνα, μ' ὅλον τοῦτο ἔλαβον καὶ νωπὸν καὶ δροσερὸν ὕδωρ. Καὶ ἐπειδὴ

διὰ τῆς βροχῆς ἔπαυσε καὶ ἡ τρομερὰ νηνεμία, ἐξωγονήθησαν πάλιν οἱ ἡμιθανεῖς θαλασσοπόροι μὲ νέας ἐλπίδας, κ' ἐπέμειναν παρακκαλῶντες νὰ παύσῃ πλέων πρὸς μεσημβρίαν· ὁ δὲ Κολόμβος κατεπεῖσθη, καὶ χαριζόμενος πρὸς αὐτοὺς, ἔστρεψε τὸ πηδάλιον κατὰ δυτικομεσημβρινὴν διεύθυνσιν.

Πλεύσαντες ἡμέρας πολλὰς κατ' αὐτὴν τὴν διεύθυνσιν, ἤκουσαν αἰφνης ἀπὸ τοῦ ἰστοῦ καταβαίνουσιν τὴν χαροποιὸν φωνήν, Γῆ! Γῆ! καὶ ἀντηχοῦσαν ὡς οὐράνιον μουσικὴν εἰς τὰ ὦτα τῶν λιμοκτονούντων, καὶ κατακεκμηκότων ναυτῶν, οἱ ὅποιοι μὲ μυρίας δυσκολίας ἐπάλαιον πρὸ τοσοῦτου καιροῦ μεταξὺ οὐρανοῦ καὶ θαλάσσης. Ἡ φανεῖσα αὕτη νῆσος παρίστα σχῆμα τριῶν κορυφῶν, ὅθεν ὁ Κολόμβος τὴν ὠνόμασεν *Τρινιδάδ*, ἢ *Ἀγία Τριάδα*, ὄνομα ὑπὸ τὸ ὅποιον εἶναι ἀκόμῃ γνωστὴ καὶ ὡς σήμερον. Βλέπετε, ἐδῶ κεῖται παρὰ τὰς ἐκβολὰς τοῦ Ὀρονόκου ποταμοῦ.

Δημήτριος. Ἄ! ἐκεῖ ὁποῦ εὐρίσκονται οἱ παραδόξοι πίθηκες;

Πατ. Ποίου εἶδους πίθηκας ἐννοεῖς;

Δημήτριος. Ἐκείνους οἱ ὅποιοι συλλαμβάνονται μὲ τόσον γελοῖον τρόπον.

Πατ. Ὡ! πῶς; εἰπέμας ν' ἀκούσωμεν.

Δημήτριος. Νά! ἀφήνουν οἱ κυνηγοὶ φιάλην μ' ἀραβόσιτον ὑποκάτω ἀπὸ τὸ δένδρον, καὶ καθὼς φύγουν, καταβαίνει ὁ καλὸς πῆθιξ καὶ χώνει τὴν χεῖρά του εἰς τὴν φιάλην. Ἀφ' οὗ ὅμως γεμίσει μ' ἀραβόσιτον τὴν παλάμην του, δὲν ἤμπορεῖ πλέον νὰ τραβήξῃ τὴν χεῖρά του ἀπὸ τὸν στενὸν λαγμὸν τῆς φιάλης, καὶ τότε ἔρχεται ὁ κυνηγός. Νομίζετε ὅτι ὁ πῆθιξ βλέπων αὐτὸν ἀφίνει τὸν σίτον καὶ φεύγει; Μάλιστα! ὁ μωρὸς πῆθιξ, ἀπὸ λαίμαργίαν ἀφίνεται νὰ συλληφθῇ, ἢ καὶ νὰ φονευθῇ, παρὰ ν' ἀρίστη τὸν σίτον του.

Μήτηρ. Τί λέγεις; Δὲν εἶναι μωρὰ ζῶα οἱ πίθηκες;

Δημήτριος. Ὡ! μωρότατα!

Μήτηρ. Ἄραγε δὲν εὐρίσκονται καὶ μεταξὺ μας τοιοῦτοι;

Δημήτριος. Ὡ! ἐδῶ ὄχι!

Μήτηρ. Τετράποδες βέβαια δὲν εὐρίσκονται· ἀλλ' ἐὰν εὐ-

ρίσκετο πούποτε κἀνὲν μικρὸν δίπουν ζῶον, καὶ ἤθελεν εἶσθαι τόσον λαίμαργον, ὥστε νὰ προτιμᾷ νὰ βλάβῃ τὸν στόμαχόν του, νὰ ὑποφέρῃ κοιλίωπονον καὶ πυρετὸν, παρὰ νὰ νικήσῃ τὴν λαίμαργίαν του, τὶ ἤθελες εἰπεῖ περὶ αὐτοῦ;

Δημήτριος. (Ἀπειλῶν μὲ τὸν δάκτυλον). Μῆτερ, μῆτερ, ἐννοεῖς ἐμὲ βέβαια.

Μήτηρ. Ἐφαρμόζεται;

Δημήτριος. Ἀπὸ τώρα δὲν τὸ κάμνω πλέον· βέβαια δὲν τὸ κάμνω· εἰσθε ὅλοι μάρτυρες.

Πατ. Εὖγε, τέκνον μου. Ἄν θέλῃς νὰ γίνῃς ποτὲ ἄνθρωπος ὡς πρέπει — καὶ τοῦτο, ἐλπίζω, τὸ ἐπιθυμεῖς, — εἶναι ἀναγκαῖον νὰ μάθῃς ἀπὸ τώρα ν' ἀπέχῃς ἀπὸ καρυκεύματα καὶ γλυκύσματα, καὶ νὰ τρώῃς μόνον τὴν ὑγιεινὴν καὶ θρεπτικὴν τροφὴν, τὴν ὁποῖαν ἐτοιμάζει ἡ μήτηρ σου, διότι αὐτὴ μόνον δίδει καθαρὸν αἷμα καὶ δύναμιν, τὰ δὲ γλυκύσματα καὶ τὰ τοιαῦτα ὅλα ἐξασθενοῦσι τὸ σῶμα καὶ ἐπιφέρουσι νόσους. Ἀλλ' ἄς ἐπανέλθωμεν πάλιν πρὸς τὸν Κολόμβον μας.

Ὁ Ὀρονόκος ποταμὸς χύνεται πλησίον τῆς νήσου Τρινιδάδος μὲ τόσῃν ὀρμῇν εἰς τὸν ὠκεανόν, ὥστε ἡ θαλασσοπορεία γίνεται ἐκ τούτου κινδυνωδεστάτη πλησίον του, διότι ἐκεῖ τὰ κύματα κορυφούμενα συγκρούονται καὶ συντρίβονται μὲ φοβερὸν κρότον· καὶ ἂν πλοῖον ῥιφθῇ εἰς το μέσον τοῦ ἀγρίου τούτου κυματισμοῦ κινδυνεύει νὰ συντριβῇ ὑπ' αὐτοῦ. Ὁ Κολόμβος εἶχε ταύτην τὴν δυστυχίαν, καὶ ἀπρονοήτως εἰσῆλθεν εἰς τὸν φοβερὸν αὐτὸν βράσμον τῶν ἀλληλομάχων κυμάτων, ὑπὸ τῶν ὁποίων τὰ πλοῖα του παρερρίπτοντο τῆδε κακείσε ὡς σκύβαλλα· ἐχρειάσθη ὅλην του τὴν ἐπιτηδειότητα, διὰ νὰ ἐξέλθῃ τοῦ κινδυνώδους τούτου μέρους, καὶ διέπλευσε διὰ τινος πορθμοῦ, τοῦ ὁποίου ἡ θέα ἦτον τόσον τρομερά, ὥστε τὸν ὠνόμασε, *La boca del drago* (στόμα δράκοντος). Ἴδετ' ἐδῶ, τέκνα μου, (δείχνων εἰς τὸν πίνακα) ἐδῶ κεῖται μετὰξὺ εἰς τὴν Τρινιδάδα καὶ εἰς τὰ παράλια τῆς Κουμάνης, ἡ ὁποία, καθὼς ἤξεύρετε, εἶναι μέρος τῆς στερεᾶς.

Πέτρος. Λοιπὸν ὁ Κολόμβος ἀνεκάλυψε καὶ τὴν στερεάν τῆς Ἀμερικῆς;

Πατ. Βέβαια· καὶ μάλιστα ἐνόησεν εὐθὺς, ὅτι αὕτη ἡ γῆ δὲν εἶναι νῆσος, διότι εἶδε ῥέοντα ἐξ αὐτῆς εἰς τὸν ὠκεανὸν ποταμὸν τόσον μέγαν, ὅποῖος ὁ Ὄρονόκος.

Πέτρος. Καὶ διατὶ δὲν ὠνομάσθη τοῦτο τὸ μέρος τῆς γῆς μὲ τ' ὄνομά του Κολομβία;

Πατ. Μεγίστη ἀδικία τῶ ὄντι, τὴν ὁποίαν οἱ προγενέστεροί μας δὲν ἔπρεπε ν' ἀνεχθοῦν· ἀλλ' ἔγινε πλέον, καὶ τὰ γινόμενα οὐκ ἀπογίνονται.

Ἐλένη. Διατὶ τὴν ὠνόμασαν λοιπὸν Ἀμερικὴν;

Πατ. Τοῦτο θέλομεν μάθει εἰς τὸ ἐξῆς· τώρα δὲ ἅς προσέξωμεν μὴ μᾶς διαφύγουν τοῦ Κολόμβου τὰ πλοῖα.

Πεπεισμένος ὅτι ἔφθασε τῶ ὄντι εἰς τὴν στερεάν τοῦ νέου κόσμου, παρέπλευσε τὰ παράλια πρὸς δυσμὰς καὶ ἀπέβη εἰς διάφορα μέρη. Εὗρεν ὅτι οἱ κάτοικοι τοῦ τόπου τούτου εἶχον μεγάλην ὁμοιότητα μὲ τοὺς τῆς Ἰσπανιόλας, ἐκτὸς ὅτι ἐφαίνοντο πνευματωδέστεροι, θαρρότεροι καὶ κατὰ τι λευκότεροι ἀπ' ἐκείνους. Καὶ οὗτοι ὁμοίως ἐκοσμούντο μὲ χρυσὰ πέταλα, καὶ προσέτι μὲ πολυτίμους μαργαρίτας, τοὺς ὁποίους ἀντήλλαττον προθύμως μ' εὐρωπαϊκὰ μικρολογήματα. Εἷς ἐξ αὐτῶν ἦλθε χωρὶς τινος συνοδείας πρὸς τὸν Κολόμβον ἐξεληθόντα εἰς τὴν ξηρὰν διὰ ν' ἀναλάβῃ πνέων καθαρὸν ἀέρα, καὶ πλησιάσας θαρρόντως εἰς τὴν κλίνην τοῦ ναυάρχου, ἔλαβεν ἐκ τῆς κεφαλῆς αὐτοῦ τὸν ἐξ ἐρυθροῦ ἐξαμίτου πύλον τὸν ὅποιον ἐφόρει, καὶ τῶ ἔθεσεν ἀντ' αὐτοῦ χρυσοῦν διάδημα. Ὁ Κολόμβος ἐσυμπέρανεν ἐκ τούτου ὅτι ὁ ἄνθρωπος οὗτος πρέπει νὰ ᾔητον Κασίκος, κ' ἐπεμελήθη νὰ τὸν ὑποδεχθῇ πρεπόντως.

Οἱ ἐγγύριοι ταύτης τῆς γῆς ἔφερον ἐπὶ τῆς κεφαλῆς πολύχρουν βαμβακερὸν περιδεμα· τὸ ἐμπρὸς μέρος τοῦ σώματός των ἐκαλύπτοντο ἀπὸ τῆς ζώνης ἕως εἰς τὰ γόνατα μὲ ὅμοιον ὕφασμα· εἶχον μακρὰν, ἀλλὰ κεκορμμένην κόμην, καὶ τὰ ὅπλα των συνίστατο εἰς τόξα, ἀσπίδας καὶ βέλη. Ὁ Κολόμβος ᾔθελε μείνει προθύμως περισσότερον καιρὸν ἐκεῖ, διὰ νὰ ἐξετάσῃ

ἀκριβέστερον τὰ ἐνδότερα τοῦ τόπου τούτου ἀλλ' ἡ ἀθλία κατάστασις τῶν πλοίων του καὶ ἡ ἀκατάπαυστος ἀσθενεία του τὸν ἠνάγκασαν νὰ παραιτηθῇ πάσης περαιτέρω ἐρεῦνης, καὶ οὕτως ἀπέπλευσε διὰ τὴν Ἰσπανιόλαν. Κατὰ τὸν πλοῦν ἀνεκάλυψε τὴν νῆσον *Μαργαρίταν* (βλέπετε; ἐδῶ.) ἡ ὁποία κατέστη περίφημος διὰ τὴν ἄγραν τῶν μαργαρίτων.

Ἐξηντλημένος ἐξ αἰτίας τῆς ἀσθενείας καὶ τῶν ἀκαταπαύστων φροντίδων καὶ συλλογισμῶν, εἰσῆλθε τέλος πάντων εἰς τὴν Ἰσπανιόλαν του, διὰ νὰ ἡσυχάσῃ εἰς αὐτὴν ἐπ' ὀλίγον ἀπὸ τὰς μερίμνας καὶ κακοπαθείας ὅσας ὑπέφερε. Πλὴν φεῦ! . . . . . ἀλλ' ἀρκεῖ διὰ σήμερον.

ΔΙΗΓΗΣΙΣ ΙΓ'.

Πατήρ. Πλὴν φεῦ! ὁ καιρὸς τῆς ἡσυχίας καὶ ἀναπαύσεως δὲν εἶχε φθάσει ἀκόμη διὰ τὸν δυστυχῆ Κολόμβον. Ἐξ ἐναντίας τὸν ἐπρόσμενον εἰς τὴν πόλιν ταύτην, τὴν ὁποίαν εἶχεν ἐκλέξει πρὸς ἡσυχίαν του, νέαι φροντίδες, νέαι λύπαι, νέαι ἐργασίαι καὶ νέοι κίνδυνοι τοσοῦτοι καὶ τοιοῦτοι, ὥστε ᾔθελον ὑπερνικήσει τὴν εὐστάθειαν καὶ παντὸς ἄλλου ὑγειοῦς καὶ οὐκέτι ἀπὸ ταλαιπωρίας ἐξησθενημένου ἀνθρώπου. Ἄς ἀκούσωμεν εἰς τί συνίσταντο αὐτοί, καὶ πῶς ἐδείχθη πρὸς αὐτοὺς ὁ ἥρως.

Ὁ γενναῖός του ἀδελφὸς Βαρθολομαῖος εἶχε μεταθέσει τὴν πόλιν Ἰσχυρέλλαν ἐν τῷ μεταξὺ τῆς ἀπουσίας τοῦ Κολόμβου εἰς ἄλλην ἐξείρεστον θέσιν, καὶ εἶχεν ἀρχίσει νὰ κτίζῃ ἐκεῖ νέαν πόλιν, τὴν ὁποίαν ὠνόμασεν εἰς τιμὴν τοῦ πατρὸς του Δομηνίκου, πόλιν τοῦ Ἀγίου Δομηνίκου. Ἡ πόλις αὕτη, ἡ ὁποία καὶ τὴν σήμερον ἔτι ἀνθεῖ, ἦτον μία τῶν ὠραιωτέρων εἰς τὰς δυτικὰς Ἰνδίας, καὶ ἐξ αὐτῆς ὠνομάσθη ὀλίγον κατ' ὀλίγον καὶ πᾶσα ἡ νῆσος μὲ τὸ αὐτὸ ὄνομα.

Ἀφ' οὗ δὲ κατάρθωσε κ' ἐτελείωσεν ὁ Βαρθολομαῖος τὴν ἀνέγερσιν τῆς νέας αὐτῆς ἀποικίας, λαβὼν ἐν μέρος τοῦ στρατεύματός του, ἀπῆλθε πρὸς περιήγησιν τῶν μερῶν τῆς νήσου, εἰς ὅσα δὲν εἶχεν ἔλθῃ ἔτι ὁ ἀδελφός του· ὁ δὲ ἀνώτατος δικαστὴς Ῥολδάνος ἔμεινε μὲ τὸ λοιπὸν στράτευμα ὀπίσω. Ἀλλ' ὁ κακώτερος οὗτος ἄνθρωπος ἀντέμειψε τὴν ἐμπιστοσύνην μ' αἰσχροτάτην ἀγνωμοσύνην.

Πρὸ πολλοῦ ἐπρόσμενε νὰ εὕρῃ εὐκαιρίαν διὰ ν' ἀφανίσῃ τὴν οἰκογένειαν τῶν Κολόμβων, καὶ νὰ γίνῃ αὐτὸς μόνος ἀπόλυτος ἐξουσιαστὴς ὅλης τῆς νήσου. Ἡ εὐκαιρία αὕτη ἐφάνη ὅτι τὸν παρίστατο τώρα κατὰ τὴν ἀνχωρήσιν τοῦ Βαρθολομαίου, καὶ τὴν ἀπουσίαν τοῦ μεγαλοφυοῦς ἀδελφοῦ του· ὠφελοῦμενος δ' ἀπὸ ταύτην, προσεπάθησε παντὶ τρόπῳ νὰ ἐρεθίσῃ τοὺς παρ' αὐτῷ μεί-

ναντας Ἰσπανοὺς εἰς ἐπανάστασιν κατὰ τοῦ Βαρθολομαίου καὶ τοῦ νεωτέρου ἀδελφοῦ του Διέγου, καὶ ἠυδοκίμητε τότεν, ὥστε νὰ ἐλύσῃ τοὺς περισσοτέρους αὐτῶν εἰς τὸ μέρος του. Ἐκλέξαντες αὐτὸν ἀρχηγόν των, ἔλαβον οὗτοι τὰ ὄπλα κατὰ τοῦ Ἀδελανδάδου, ἐκυρίευσαν ὅλας τὰς ζωτροφίας, καὶ ἐδοκίμασαν νὰ κυριεύσουν ὁμοίως μὲ ἔφοδον καὶ τὸ μικρὸν πλησίον τῆς πόλεως τοῦ ἁγίου Δομηνίκου κτισθὲν φρούριον· ἀλλ' ὁ σκοπὸς των οὗτος ἀπέτυχε κατ' εὐτυχίαν διὰ τῆς προσοχῆς καὶ ἀγρυπνίας τοῦ ἀξιωματικοῦ, εἰς τὸν ὁποῖον ἦτον ἐμπεπιστευμένη ἡ φρουρὰ αὐτοῦ, καὶ οὕτως οἱ ἐπαναστάται ἠναγκάσθησαν νὰ καταφύγουν καὶ ν' ἀθροισθοῦν εἰς ἄλλο μέρος τῆς νήσου, ὅπου κατέβαλον πᾶσαν φροντίδα νὰ ἐλύσουν τοὺς ἐγκατοίκους ὑπὲρ ἑαυτῶν, καὶ ἐπέτυχον εἰς τόσον βαθμὸν, ὥστε ἐντὸς ὀλίγου ἐγινε πᾶσα ἡ νῆσος θέατρον ἐπαναστάσεως. Εἰς τοιαύτην ταραχὴν καὶ ἀταξίαν εὗρεν ὁ Κολόμβος τὰς ὑποθέσεις εἰς τὸν τόπον ὅπου ἤλπιζε νὰ ἡσυχάσῃ καὶ ν' ἀναπαυθῇ. Φηντασθῆτε, τέκνα μου, τί πρέπει νὰ ἡσθάνθῃ ἡ καρδιά του εἰς τὴν τοιαύτην τῶν πραγμάτων κατάστασιν.

Πρὸς ἐπαύξεισιν δὲ τῆς θλίψεώς του ἤκουσεν ἀκόμη ἐκπλαγεὶς ὅτι τὰ τρία πλοῖα, τὰ ὁποῖα ἔπεμφεν ἀπὸ τὰς Καναρίους νήσους μὲ ζωτροφίας, δὲν εἶχον φθάσει εἰσέτι. Ὅθεν ἐξέλαβεν ὡς βέβαιον ὅτι κατεποντίσθησαν. Τοῦτο δὲν εἶχε μὲν συμβῆ· ὅμως διὰ τὸν Κολόμβον ἦσαν ὡς κατεποντισμένα· τρικυμία καὶ ρεύματα ἐξώθησαν αὐτὰ ἀπὸ τὴν προσδιορισμένην γραμμὴν τοῦ πλοῦ των, καὶ ἀφ' οὗ ἐπλανήθησαν εἰς διάφορα ἄγνωστα μέρη τοῦ ὠκεανοῦ, ἐφθασαν μὲν τέλος πάντων εἰς τὴν Ἰσπανιόλαν, ἀλλὰ κατὰ δυστυχίαν εἰς τὰ παραθαλάσσια πρὸς τὰ ὁποῖα εἶχεν ἀποσυρθῇ ὁ Ρολδάνος μὲ τοὺς ὁπαδούς του. Ὁ πανοῦργος αὐτὸς ἀποστάτης ἔκρυψε τὴν ἐπαναστατικὴν ἐπιχείρησιν του ἀπὸ τοὺς κυβερνήτας τῶν τριῶν αὐτῶν πλοίων, καὶ τοὺς κατέπεισε ν' ἀποβιβάσουν ἐν μέρος τῶν ἀνθρώπων των εἰς τὴν ξηρὰν, προσποιηθεὶς ὅτι θέλει τοὺς ὀδηγήσει αὐτὸς εἰς τὴν πόλιν τοῦ ἁγίου Δομηνίκου. Οἱ ἄνθρωποι οὗτοι τῶν ὁποίων οἱ πλείστοι ἦσαν κακοῦργοι ἐκ τῶν φυλακῶν τῆς Ἰσπανίας, εὐθὺς ὡς ἔμα-

θον τὸν σκοπὸν τοῦ Ρολδάνου, ἐπ' ἐλπίδι ἀρπαγῆς καὶ κλοπῆς, ἔτρεξεν μετὰ χαρᾶς ὑπὸ τῆς σημαίας του. Ἰδοὺ ὁ πρῶτος κακὸς καρπὸς τῆς ἀνοήτου συμβουλῆς τὴν ὁποίαν ἔδωκε κατὰ δυστυχίαν ὁ ἴδιος Κολόμβος εἰς τὴν Ἰσπανικὴν αἰλὴν. Ὀλίγας ἡμέρας μετὰ τὴν ἀφίξιν τοῦ ναυάρχου, ἔρθανσαν καὶ ταῦτα τὰ τρία πλοῖα, πλησίον τῆς πόλεως τοῦ ἀγίου Δομηνίκου, ὅμως χωρὶς νὰ φέρουν μηδεμίαν παρηγορίαν εἰς τὸν ἐγκαταλειμμένον ἄνδρα ἐν μέσῳ τῶν ἀναγκῶν του, διότι καὶ τοὺς περισσotέρους τῶν ἀνθρώπων των εἶχον παραδώσει, καὶ τὰς πλείστας τροφὰς εἶχον καταφάγει.

Ὁ ἀχάριστος καὶ ἀλαζῶν Ρολδάνος ἐνέπικριζε τότε πλέον τὴν ἀδυναμίαν τοῦ Κολόμβου, καὶ ἐκόμπηζεν ἐπὶ τῇ φανερᾷ του ὑπεροχῇ. Βαθεῖα καὶ πικροτάτη ἀγανάκτησις ἐκυρίευσεν τὰ στήθη τοῦ Κολόμβου, καὶ ἂν ἤθελε νὰ δώσῃ ἀκρόασιν εἰς τὴν δικαιοτάτην ὀργὴν του, ἔπρεπε νὰ ὁρμήσῃ κατὰ τοῦ προδότου ἐν τῷ ἄμα με τοὺς ὀλίγους πιστοὺς εἰς αὐτὸν μείναντας στρατιώτας, καὶ ἤθελεν ἀποφασίσαι νὰ θυσιάσῃ μᾶλλον τὴν ζωὴν του διὰ νὰ τὸν τιμωρήσῃ, παρὰ νὰ ὑποφέρῃ ἐν ἀργίᾳ τὴν τοιαύτην αἰσχύνην.

Κατ' εὐτυχίαν ὅμως τῆς κλονιζομένης ἀποικίας, ἡ ψυχὴ τοῦ Κολόμβου ἦτον ἱκανὴ νὰ υπερνικᾷ τὰ πάθη τῆς, ἀπορῶτα μᾶλλον εἰς τῶν ἄλλων τὸ ὄφελος παρὰ εἰς τὴν ἰδίαν τῆς εὐχαρίστησιν. Ἐνθυμῆθη ὅτι ὁ ἐμφύλιος πόλεμος ἐγένετο ἄφρευκτος, καὶ ἐτρόμαξεν. Ἀπεφάσισεν ἐπομένως νὰ παραβλέψῃ μεγαλοψύχως τὴν γενομένην εἰς αὐτὸν περιφρόνησιν, ἀλλὰ μᾶλλον νὰ δοκιμάσῃ, ἂν ἦτον δυνατόν νὰ ἐπαναγᾶγῃ ἀπὸ τὴν ὁδὸν τῆς πλάνης τὸν ἀχάριστον Ρολδάνον καὶ τοὺς ὀπαδοὺς αὐτοῦ, καὶ νὰ τοὺς ἀνακαλέσῃ εἰς τὰ χρέη των. Ἐπὶ τῷ σκοπῷ τούτῳ ἐκήρυξε πρῶτον δημοσίως, ὅτι ὅσοι γνωρίσαντες τὸ σφάλμα των, μετανοήσουν, θέλουν τύχει συγγνώμης εὐθὺς ὡς ἐπιστρέψουν εἰς τὰ καθήκοντά των. Τὸ ἴδιον ἐμήνυσεν μεθ' ὑπόσχέσεως ἰδιαιτέρας καὶ εἰς τὸν Ρολδάνον, βεβαιῶν αὐτῷ, ὅτι θέλει τὸν ἀφήσει εἰς τὸ πρῶτον ἀξίωμα του. Διὰ τῆς ἐπεικευῆς ταύτης καὶ ἀγαθῆς του διαγωγῆς κατώρθωσε τέλος πάντων τὸν σκοπὸν του μετὰ πολλὰς δύ-

σχεδόν διαπραγματεύσεις, καὶ ὑπερεχάρη ἡ ψυχὴ του, ὅτι ἐδυνήθη νὰ δαμάσῃ τόσον ἐπικίνδυνον εἶδος, χωρὶς νὰ χυθῇ οὔτε σταλαγμὸς αἵματος. Μετὰ ταῦτα ἔπεμψε πλοῖον εἰς τὴν Ἰσπανίαν, διὰ νὰ εἰδοποιήσῃ τὴν αὐλὴν τόσον περὶ τῆς ἀνακαλύψεως τῆς στερεᾶς γῆς, ὅσον καὶ περὶ τοῦ κινήματος τούτου τὸ ὁποῖον καθυστάσας, πέμψας ὁμοῦ καὶ δειγμάτων τῶν προϊόντων ἐκείνης τῆς γῆς, συνιστάμενα εἰς μαργαρίτας, χόνδρους χρυσίου, καὶ πλῆθος λεπτοτάτων ὑφασμάτων διαφόρων χρωμάτων. Πρὸς τούτοις ἔπεμψε καὶ τὸ ἡμερολόγιον τῆς ὁδοιπορίας του εἰς τὸ ὁποῖον εἶχε σημειώσῃ ὅσα τῷ συνέβαινον καθ' ἡμέραν, καὶ τῶν πλοίων τὸν πλοῦν. Ὁ δὲ Βολδάνος καὶ οἱ μέτοχοι αὐτοῦ δὲν ἠμέλησαν νὰ γράψουν πρὸς τὸν βασιλεῆα διὰ τοῦ ἰδίου πλοίου, κατηγοροῦντες τὸν ναύαρχον καὶ δικαιολογοῦντες τὴν αἰσχροῦ των διαγωγὴν καὶ, ὡς τῆς δυστυχίας! Ὁ βασιλεὺς ἦτον τόσον ἄδικος, ὥστε ἔδωκε πίστιν περισσοτέραν εἰς τοὺς στασιαστὰς, παρὰ εἰς τὸν ἔντιμον Κολόμβον, μὲ ὅλον ὅτι οἱ λόγοι τούτου ἦσαν λόγοι τῆς ἀληθείας, ἐκείνων δὲ κακοτρόπου συκοφαντίας.

Ἀλλ' ἐδῶ, τέκνα μου, ἅς διακόψωμεν ὀλίγον τὴν διήγησιν, διὰ νὰ ῥίψωμεν ἓν βλέμμα εἰς τὸ ἄλλο μέρος τῆς γῆς εἰς τὸ ὁποῖον, ἐν ᾧ ἡμεῖς εὐρίσκόμεθα κατὰ διάνοιαν εἰς τὰς δυτικὰς Ἰνδίας, συνέβησαν ὡσαύτως ἀξιομνημόνευτά τινα πράγματα. Ὁ βασιλεὺς τῆς Πορτογαλλίας μετανοήσας μεγάλως, ὅμως παράκαιρα, ὅτι παρεγνώρισε τὸν Κολόμβον καὶ ἀπέβαλε τὴν προτασίν του, ἀπεφάσισε διὰ νὰ διορθώσῃ τὸν τρόπον τινὰ τὸ σφάλμα του, νὰ μὴ φειδωλευθῇ οὔτ' ἐξόδων οὔτε κόπων, διὰ ν' ἀνακαλύψῃ εἰ δυνατόν τέλος πάντων τὸν ἐκπαλαι ζητούμενον δρόμον διὰ τὰς ἀνατολικὰς Ἰνδίας περὶ τὴν Ἀφρικὴν. Μὲ τοιαύτην ἀπόφασιν ἠτοίμασε στολίσκον καὶ διώρισεν ἀρχηγὸν αὐτοῦ, τὸν ἄξιον καὶ ἔμπειρον ναύτην, Βάσκοι δὲ Γάμα καλούμενον. Εἰς τοῦτο τὸ ἐπιχείρημα ἀντετάττοντο δυσκολαὶ ἀκαταμάχητοι, ἀλλ' εἶχε κατ' εὐτυχίαν ὁ Γάμας τὰ αὐτὰ μεγάλου ἀνδρὸς χαρακτηριστικά, διὰ τῶν ὁποίων διεκρίνετο ὁ Κολόμβος, τοῦτέστι δὲν ἀνεχαιτίζετο ἀπὸ καμμίαν δυσκολίαν, ὅσον μεγάλη καὶ ἂν ἤθελε φαίνεσθαι, καὶ πᾶσαν ἐπιχείρισιν, τὴν ὅποian σκεφθεὶς ἐμ-

δριθῶς εἶχεν ἀποφασίσει. Ὅθεν ματαίως τὰ ἄγνωστα παραθαλάσσια τῆς Ἀφρικῆς ὅπου ἔπλεε τῷ ἀντέτακτον φοβεροῦς σκοπέλους, καὶ κινδυνώδεις σύρτεις· ματαίως ἠκόντιζεν ὁ ἥλιος τὰς πυρίνας ἀκτῖνάς του κατ' αὐτοῦ, ἐπαπειλούςας νὰ πυρπολήσουν τὰ πλοῖά του· ματαίως αἱ τρικυμῖαι καὶ θύελλαι ἐμαίνοντο κατὰ τῶν κκχοτεύκτων πλοίων του, τὰ ὅποια ἐκινδύνευον νὰ συντρίβουν. Εἰς ὅλας ταύτας καὶ τὰς τοιαύτας δυσκολίας, ἀντετάττετο μὲ ἀτάρχον καρδίαν καὶ θαυμαστὴν γενναϊότητα, πλέων πάντοτε μεταξὺ αὐτῶν, ἕως τοῦ τέλους πάντων ἔφθασεν εὐτυχῶς εἰς τὸ ἔσχατον ἄκρον τῆς Ἀφρικῆς, τουτέστι εἰς τὸ ἀκρωτήριο τῆς Καλῆς Ἑλπίδος. Ἀλλὰ τοῦτο δὲν ἤρκει διὰ τὴν ἀναπαύσιν ἐντελῶς τὸ πνεῦμα τοῦ μεγαλεπήβολου ἀνδρός, οἷος ἦτον ὁ Γάμας. Πλεύσας μακρύτερα ἀπὸ τὸ ἄλλο μέρος τῆς Ἀφρικῆς πρὸς τὰ ἄνω, ἔφθασε τέλος εἰς τὴν πόλιν Μελίνδαν, ἣ ὅποια (καθὼς ἡμπορεῖτε νὰ ἰδῆτε εἰς τὸν πῖνακα τῆς Ἀφρικῆς) κεῖται εἰς τὰ παραθαλάσσια τῆς Ζαγγουεβάρης. Ἀλλὰ χαρὰν εἰς τὴν καρδίαν του ἠσθάνθη ἀνέκφραστον, καὶ θαυμασμόν μέγαν, ὅταν φθάσας ἐκεῖ, ἀντὶ βαρβάρων καὶ ἀπαιδεύτων ἀνθρώπων, ὁποίους εἶχεν ὡς τότε παντοῦ ἀπαντήσῃ εἰς τῆς Ἀφρικῆς τὰ παράλια, εὗρεν ἀνελπίστως ἔθνος πολλῷ μᾶλλον ἐξευγενισμένον, τοῦ ὁποίου τὰ ἦθη ὁμοιάζον εἰς πολλὰ μὲ τὰ τῶν Ἀσιανῶν, τὸ ὅποion εἶχε μὲ ξένους μεγάλας ἐμπορικὰς σχέσεις, ἐπρέσβευε τὴν θρησκείαν τοῦ Μωάμεθ, καὶ ἐκαλλιέργει πολλὰς τέχνας, αἵτινες μόνον εἰς τὰ πεπολισμένα ἔθνη ἀσκοῦνται. Πεποίθησιν ἤδη ἔχων περὶ τῆς εὐτυχοῦς ἀποβάσεως τοῦ ἐπιχειρήματός του, ἀπέπλευσε καὶ ἐκεῖθεν πάλιν, καὶ ἠτύχησε τέλος νὰ φθάσῃ τῇ 22 Μαΐου 1498 τῷ ὄντι εἰς τὸν ποθοῦμενον σκοπὸν του, τουτέστι εἰς τῶν Ἰνδιῶν τὰ παραθαλάσσια.

Ἰωάννης. Εἰς ποῖον μέρος καθ' αὐτὸ προσωρμίσθη;

Πατ. Εἰς τὴν Καλικούταν!

Πέτρος. Ἄ! εἰς τὰ παράλια τῆς Μαλαβάρης!

Ἀχιλλεύς. Εἰς τὴν χερσόνησον, ἐδῶθεν τοῦ Γάγγου!

Πατ. Ἐχετε δίκαιον. — Ἐθαύμασε δὲ οὐχ ἦττον διὰ τὰ πλούτη

τῶν πολυτίμων προϊόντων ταύτης τῆς γῆς, ἢ διὰ τὸν εὐτακτον τρόπον τῆς διοικήσεως, καὶ διὰ τὰ πεπολισμένα των ἔθνη. Κατὰ δυστυχίαν ὅμως δὲν εἶχε τίποτε εἰς τὰ πλοῖά του δι' ἀλλαγὰς ἀντὶ τῶν πολιτίμων πραγμάτων τοῦ τόπου τούτου, διότι τὰ μικρολογήματα διὰ τὰ ὅποια οἱ ἄγριοι ἐπρελ-
λαίνοντο, δὲν εἶχον εἰς τοὺς Ἰνδοὺς πέρασιν· διὰ τοῦτο οὐδ' ἔμεινε πολὺν καιρὸν εἰς τὰ μέρη αὐτά, ἀλλ' ἔσπευσεν εὐθὺς ὀπίσω ν' ἀναγγεῖλῃ εἰς τὸν βασιλέα του τὴν εὐτυχῇ ἔκβασιν τῆς περιηγήσεώς του. Τοιοῦτοτρόπως κατὰ τὸν αὐτὸν σχεδὸν καιρὸν, ἐν ᾧ ὁ Κολόμβος ἀνεκάλυπτε τὸν νέον κόσμον, ἐν ἄλλῳ μέρος τῆς γῆς, γνωστὸν μὲν, ἀλλ' ὀλίγον κοινοῦν με-
τοὺς Εὐρωπαίους, συνεδένετο στενωτέρον μετὰ τῆς Εὐρώπης διὰ τῆς θαλασσίου ὁδοῦ. Ἐκτοτε ἤρχισαν νὰ εἰσπρέωσι ποτα-
μιθὸν εἰς τὴν μικρὰν Πορτογαλλίαν οἱ ἀνεξάντλητοι θησαυροὶ τῶν Ἰνδιῶν, καὶ οἱ Ἰσπανοὶ ἔβλεπον μὲ φθονερὸν ὄμμα, τὰ πλούτη τὰ ὅποια εἰσέπραττον οἱ γείτονές των, ἐν ᾧ αὐτοὶ με-
θλας τὰς ἀνακαλύψεις των, ἕως τότε οὔτε τὰ ἔξοδα των δια-
φόρων ἐπιμασιῶν δὲν εἶχον λάβει ἀκόμη.

Ἀλλὰ καὶ ἡ ἐπιθυμία τῶν ἀνακαλύψεων ἤρχισε νὰ γίνηται κοινὴ ἐπὶ μᾶλλον καὶ μᾶλλον. Βασιλεῖς, ἀριστοκρατίαι, εὐγε-
νεῖς καὶ πολῖται, ὅλοι ἤθελον νὰ δοκιμάσωσι τὴν τύχην τῶν περιηγήσεων, ὅλοι ἤθελον νὰ ὀπλίσουν πλοῖα, καὶ ἡ μόνον των νὰ ἐξέλθωσι περιφρονούντες τοὺς κινδύνους, ἢ ἄλλους νὰ πέμ-
ψουν. Ὁ γέδας τις καλούμενος, παραδείγματος χάριν, ὅστις εἶχε συνοδεύσει τὸν Κολόμβον εἰς τὴν δευτέραν θαλασσοπορείαν του, παρεκίνησέ τινας τῶν ἐμπόρων τῆς Σεβιλίας νὰ ὀπλίσουν τέσ-
σαρα πλοῖα, καὶ νὰ τὰ πέμψουν ὑπὸ τὴν ὁδηγίαν του εἰς ἀνα-
καλύψεις. Ἐξήτησαν τὴν πρὸς τοῦτο ἄδειαν ἀπὸ τὴν διοίκη-
σιν, ἥτις τοῖς τὴν ἔδωκεν εὐθὺς, χωρὶς νὰ συμβουλευθῇ πρῶτον τὸν Κολόμβον περὶ αὐτοῦ, ὥς διελάμβανεν ἡ μετ' αὐτοῦ συνθήκη. Ὁ ἐπίσκοπος τῆς Βαδαγόσας, ὑπουργὸς τοῦ βασι-
λέως ἐπὶ τῶν ὑποθέσεων τῶν δυτικῶν Ἰνδιῶν, ὢν μέγας ἐχθρὸς τοῦ Κολόμβου, δὲν ἠρέσθη εἰς μόνην ταύτην τὴν ἀδικίαν τὴν πρὸς τὸν ἐχθρὸν του, ἀλλὰ παρέδωκεν ἀκόμη εἰς τὸν

Ὁγέδαν καὶ τὸ ἡμερολόγιον τοῦ πλοῦ τοῦ Κολόμβου, καὶ τοὺς ἐν αὐτῇ θαλασσίους πίνακας, διὰ νὰ δυνηθῇ νὰ ὁδηγηθῇ καλῶς δι' αὐτῶν. Ὁ Ὁγέδας οὗτος συνωδεύθη ὑπὸ τινος εὐγενοῦς Ἰταλοῦ (τινὲς λέγουσιν ὅτι ἦτον ἔμπορος ἐκ τῆς Φλωρεντίας) τοῦ ὁποίου τὸ ὄνομα ἦτον *Ἀμερικός Βεσπούτης*, ἢ *Βεσπούτιος*.

Τινές. Ἄ! ἄ!

Πατ. Οὗτος ἐκέρδισεν ἐντὸς ὀλίγου εἰς τόσον βαθμὸν τῶν συνοδοιπόρων του τὴν ὑπόληψιν, ὥστε τὰ πάντα ἐγίνοντο μᾶλλον διὰ τῶν διαταγῶν αὐτοῦ, παρὰ διὰ τῶν τοῦ Ὁγέδου. Ἐξκολουθήσας ὁμοῦς ἀκριβῶς τὴν γραμμὴν τοῦ πλοῦ, τὴν ὁποίαν εἶχε λάβει ὁ Κολόμβος, ἐφθασε τέλος πάντων εἰς τὰ παραθαλάσσια τῆς Παρίας, ὅπου ἐξῆλθε πολλάκις εἰς τὴν ξηράν, ἐμπορεύθη μὲ τοὺς ἐγχωρίους, περιέπλευσε μετὰ ταῦτα τὰ παράλια διὰ νὰ βεβαιωθῇ ὅτι ὁ τόπος οὗτος δὲν ἦτον νῆσος, ἀλλὰ στερεά· καὶ ἅμα ἔλαβε τούτου τὴν βεβαιότητα, ἐπανεπλευσεν εἰς τὴν Ἰσπανίαν ἐν θριάμβῳ καυχώμενος καὶ κροτῶν, ὥστε ἐλησμόνησαν οἱ ἄνθρωποι, ὅτι ἡ ἀνακάλυψις του κυρίως ἦτον ἐπικύρωσις μόνον τῶν ὅσα πρὸ πολλοῦ ὁ Κολόμβος εἶχεν ἀνακαλύψει.

Ὁ ἀληθῶς μέγας ἄνθρωπος (σημειώσατε, τέκνα μου, αὐτὴν τὴν ἀλήθειαν) δὲν εἶναι ποτὲ μεγαλορρήμων, ἀλλ' εὐχαριστεῖται νὰ ἐκτελῇ χρηστὰ ἔργα, χωρὶς νὰ φροντίζῃ ἂν γίνωνται γνωστὰ εἰς ἄλλους ἢ ὅχι· τοιαύτη ἦτον καὶ τοῦ Κολόμβου ἡ ἔως τότε διαγωγή. Τὰ δὲ ἡμερολόγια του εἶχε πέμψει πρὸς τὸν βασιλέα του μόνον καὶ μόνον πρὸς πληροφορίαν, χωρὶς οὔτε καὶ νὰ συλλογισθῇ περὶ δημοσιεύσεώς των διὰ τοῦ τύπου. Ὁ Ἀμερικός ἐξ ἐναντίας, ματαιόφρων καὶ φιλόδοξος ὢν, μόλις ἐφθασεν εἰς τὴν Ἰσπανίαν ὀπίσω, καὶ ἡ πρώτη του φροντίς ἦτον, εὐθὺς νὰ διαφημισθῶν τὰ ἔργα του εἰς τὸν κόσμον. Συνέταξε δὲ τὰς διηγήσεις του τόσον ἐπιτηδεύως, ὥστε καθεὶς ὅστις τὰς ἀνεγίνωσκεν ἔπρεπε νὰ θεωρήσῃ αὐτὸν, καὶ ὅχι τὸν Κολόμβον, ὡς τὸν πρῶτον τὴν στερεάν ἀνακαλύψαντα. Ὅτι δὲ τοῦτο ἦτον μέγα ψεῦδος, εἰς ὀλίγους μόνον τῶν Εὐρωπαίων ἦτον γνωστὸν, εἰς τοὺς ὅσοι δηλαδὴ ἀνέγνωσαν τὸ χειρόγραφον ἡμε-

ρολόγιον τοῦ Κολόμβου· ἀλλ' ἐπειδὴ οὗτοι ἦσαν ὅλοι ἐναντίου του, ἐφρόντισαν μετ' ἐπιμελείας νὰ μείνῃ τοῦτο κρυπτόν. Τοιούτοτρόπως λοιπόν, ἐκεῖνος εἰς τὸν ὁποῖον μόνον ὀφείλομεν τὴν ἀνακάλυψιν τοῦ νέου κόσμου, καὶ ἐκ τοῦ ὁποίου ἔπρεπε δικαίως νὰ λάβῃ τὸ ὄνομα αὐτῆς ἐκείνη ἡ γῆ, ἐστερήθη τῆς τιμῆς ταύτης, καὶ ὠνομάσθησαν οἱ ἀνακαλυφθέντες τόποι, ἀπὸ τ' ὄνομα τοῦ μχταιόφρονος καὶ κομπορρήμονος Ἀμερικοῦ Βεσπουτίου —
ἈΜΕΡΙΚΗ.

Περικλῆς. Ὡ τί ἀνόητον!

Πατ. Βεβαίότατα! Ἀλλ' ἄς μὴ μείνῃ ἀνωφελὲς δι' ἡμᾶς καὶ ἡ ἄτοπος αὕτη περίστασις· μάθετε ἐξ αὐτῆς εἰς πόσας ἀδικίας ἀπὸ μέρους τῶν συγχρόνων των εἶναι οἱ μεγάλοι ἄνδρες ἐκτεθειμένοι. Πολλάκις παραγνωρίζονται, καὶ ἀνάξιοι ἀρπάζουν ἐνίοτε τὴν εἰς τὰς ἀρετάς των ἀνήκουσαν ἀμοιβήν. Ἐὰν θέλετε λοιπόν καὶ σεῖς, ὡς ἐλπίζω, νὰ γίνητε ποτὲ ἄνθρωποι ἱκανοὶ νὰ κατωρθώσητε κατὰ τὴν δυνάμιν σας μέγα τι καὶ ἀξιόλογον ἔργον, μὴ στηρίζετε τὰς προσδοκίας σας οὔτε εἰς τοὺς ἐπαίνους τῶν κοινῶν ἀνθρώπων, οὔτε εἰς τὰς ἀντιμισθίας τῶν κραταιῶν, ἀλλ' ἀφοράτε μόνον εἰς τὸ νὰ πράττητε εὐάρεστα εἰς τὸν παντεπόπτην Θεόν, ὅστις θεωρεῖ ὅλα τὰ ἔργα σας ἐν τῷ κρυπτῷ, καὶ ὅστις θέλει σᾶς ἀνταμείψῃ ποτὲ ἐν φανερῷ δι' αὐτὰ, διότι εἰς τὴν μεγάλην πόλιν τοῦ Θεοῦ ἡ ἀδικία δὲν διαμένει, ἀλλ' οἱ δίκαιοι διακρίνονται, καὶ κατὰ τὰ ἔργα του ἀνταμείβεται ἕκαστος.

Ἡ περίστασις αὕτη τοῦ Κολόμβου εἶναι καὶ τούτου παράδειγμα. Τὶ ὠφέλησε εἰς τὸν Ἀμερικὸν ὅτι ὁ νέος κόσμος ἀδίκως καὶ παραλόγως ἔλαβεν αὐτοῦ καὶ ὄχι τοῦ Κολόμβου τὸ ὄνομα; Τιμᾶται τώρα διὰ τοῦτο ἴσως περισσότερον ἀπὸ τὸν Κολόμβον; δὲν καταφρονεῖται μᾶλλον δι' αὐτὴν τὴν αἰτίαν, καὶ δὲν ἀγαπῶνται καὶ ἐκτιμῶνται ἐξ ἐνάτίας τοῦ Κολόμβου τὰ μετριόφρονα προτερήματα πολὺ περισσότερον διὰ τὸ ὅτι εἶχε παραγνωρισθῇ ἀπὸ τοὺς ἀχαρίστους συγχρόνους του; Κρίνατε λοιπόν ἀφ' ὑμῶν αὐτῶν εἰς τίνος τόπον ἠθέλατε μᾶλλον νὰ εἴσθε,

Νικόλαος. Ἐγὼ ἤθελα μυριάκις καλλήτερα νὰ εἶμην Κολόμβος!

Ἀχιλλεύς. Καὶ ἐγὼ, καὶ ἂν ἤξευρα ὅτι τὰ ἔργα μου δὲν ἤθελον ἀκουσθῇ ποτὲ εἰς τὸν κόσμον.

Ὅλοι. Κ' ἐγὼ, κ' ἐγὼ!

Πατ. Βλέπετε λοιπὸν ὅτι ἡ ἀρετὴ, ἂν καὶ μείνῃ ἄχρι τινὸς χωρὶς προφανοῦς ἀμοιβῆς, μ' ὅλον τοῦτο δὲν παύει οὔσα προσφιλεῖς καὶ ἀξιέραστος;

Ἐκτοτε ἤρχισαν ἀκατάπαυστοι περιηγήσεις ἀνακαλύψεων ἡ μίᾳ μετὰ τὴν ἄλλην. Ἀλλὰ μὴ περιμένετε τὴν περιγραφὴν τῶν ἀπὸ ἐμὲ, διότι τότε ἤθελ' ἀφήσει μακρὰν τὸν Κολόμβον μας. Ἐν τούτοις ἀκόμῃ μίαν μικρὰν παρέκθεσιν, κ' εὐθὺς ἐπιστρέφωμεν πρὸς αὐτόν.

Διὰ νὰ ὠφεληθῇ ἀπὸ τὴν ἀνακάλυψιν τοῦ δρόμου πρὸς τὰς ἀνατολικὰς Ἰνδίας, διώρισεν ὁ βασιλεὺς τῆς Πορτογαλλίας καὶ ἠτοίμασαν ὁλόκληρον στόλον, κ' ἐπεβίβασε συγχρόνως διάφορα εὐρωπαϊκὰ εἶδη πρὸς ἀνταλλαγὴν, διὰ ν' ἀρχίσῃ μετὰ τῶν Ἰνδιῶν ἐπωφελεῖς ἐμπόριον· νύαρχον τοῦ στόλου τούτου, διώρισεν ἄνδρα τινὰ *Καβράλ* καλούμενον, ὅστις μαθὼν πότον ἐπικίνδυνος εἶναι ἡ θαλασσοπορεία πλησίον τῶν παραλίων τῆς Ἀφρικῆς, ὡς ἔφθασε πέραν τῆς γραμμῆς, ἔπλευσεν εἰς τὸν μέγαν ὠκεανὸν πρὸς δυσμὰς, κ' ἐξακολουθῶν ἄχρι τινὸς τὸν δρόμον τοῦτον, εὐρέθη διὰ μιᾶς, πρὸς μέγαν του θαυμασμὸν, εἰς τὰ παράλια μεγίστης ξηρᾶς, ἣτις ἐγνώρισεν ὅτι ἦτον περισσότερον παρὰ νῆσος. Τίς ἀπὸ σᾶς δύναται νὰ συμπεράνῃ ποῖος τόπος ἦτον αὐτός;

Τινὲς. (Λιὰ μιᾶς.) Ἡ μεσημβρινὴ Ἀμερικὴ!

Πατ. Ἀλλὰ ποῖον μέρος αὐτῆς;

Ἰωάννης. Ἰσως ἡ Βρασιλία.

Πατ. Ἐπέτυχες! Ἡ ὠραία καὶ πλουσία Βρασιλία ἦτον, τὴν ὁποίαν ἀνεκάλυψεν οὕτω κατὰ τύχην οὗτος ὁ *Καβράλ*. Ἐσπευσε δὲ παρευθὺς νὰ παραλάβῃ αὐτὴν εἰς ὀνόματι τοῦ βασιλέως του, καὶ ἐπεμψεν ἀμέσως ἐν πλοῖον πρὸς τὴν Κυβέρνησιν μετὰ ταύτην τὴν χαροποιὸν εἶδησιν.

Τοιουτοτρόπως λοιπὸν ἀνεκαλύφθη ἐν μέρει μετὰ τὸ ἄλλο
τῆς Ἀμερικῆς, καὶ οὕτως ἀπεδείχθη πόσον ὀρθοὶ ἦσαν οἱ λόγοι
ἐπὶ τῶν ὁποίων τὸ ὄξυ τοῦ Κολόμβου πνεῦμα ἐστήριξε τοὺς
συμπερασμούς του. Ἀλλ' ἄς ἐπανέλθωμεν πάλιν εἰς αὐτὸν,
τὸν πρωταίτιον ὅλων τούτων τῶν ἀξιολόγων ἀνακαλύψεων, τὸν
ὁποῖον ἀφήσαμεν εἰς ὄχι εὐάρεστον θέσιν εἰς τὴν μικρὰν Ἰσπα-
νίαν. Ἀλλ' ἡ γλῶσσά μου διστάζει τρέμουσα πρὶν ἀρχίσῃ πάλιν
τὴν διήγησιν τῶν δυστιχιῶν του. Ἐτοιμάσατε ἐντούτοις δάκρυα
εὐσπλαχνίας ὑπὲρ αὐτοῦ, διότι θέλουν σᾶς χρειασθῇ.

ΔΙΗΓΗΣΙΣ ΙΔ'.

Διὰ τοῦ τέλους τῆς προηγουμένης διηγήσεως προπαρεσκευασμένη πρὸς λυπηρόν τι ἄκουσμα, ἐκάθητο ἡ μικρὰ συντροφία κ' ἐπρόσμενε μὲ πάλλουςαν καρδίαν, ἕως ὅτου ὁ πατὴρ ἤρχισε μὲ τεθλιμμένην φωνὴν ὡς ἀκολούθως:

Ἡ θεὸς πρόνοια, ἀγαπητὰ μου τέκνα, ἐπιτρέπει πολλὰ πηλάκις ἐν τῇ φιλανθρώπῳ σοφίᾳ τῆς νὰ συμβαίνωσι, τῶν ὁποίων τὸν λόγον ἡμεῖς οἱ ἀμβλύοι ἀνθρώποι δὲν εἴμεθα ἱκανοὶ νὰ γνωρίσωμεν, ἀλλ' ἐκ μυρίων καθεκάστην συμβαινόντων παραδειγμάτων διδάσκεται ἡ ψυχὴ, ἀν' μόνον διδῇ προσοχὴν εἰς αὐτὰ, ὅτι πᾶσά τῆς βουλὴ εἶναι πάντοτε πρὸς συμφέρον ἡμῶν καὶ ὅλων τῆς τῶν πλασμάτων. Ὅθεν ὅσάκις μᾶς συμβαίνει τι περὶ τοῦ ὁποίου δὲν δυνάμεθα νὰ νοήσωμεν διατὶ κατ' αὐτὸν συμβαίνει τὸν τρόπον καὶ ὅχι κατ' ἄλλον, μὴ γένοιτο νὰ ὑποπτεύσωμεν ἐκ τούτου οὔτε στιγμὴν ὅτι αἱ ὁδοὶ τῆς πανσόφου προνοίας, δὲν εἶναι πάντοτε σοφώταται καὶ ἐπιωφελέσταται, διότι εἰς ἡμᾶς δὲν εἶναι καταληπταί. Ἐξῆσα, τέκνα μου, ἱκανὸν καιρὸν εἰς τὴν γῆν εἶδα πολλὰ καὶ πολλὰ ἔμαθα, ἐγνώρισα εὐτυχεῖς ἡμέρας, ἀλλὰ καὶ δυστυχεῖς ἐπίσης ἐγνώρισα, πολλάκις σκότος μὲ περιεκύκλωσε, πολλάκις ἡ καρδία μου κατεθλίβη, πολλάκις διέτρεξε φρίκη τὸ σῶμά μου, ὅταν ἀπέβλεψα πρὸς τὸ μέλλον, καὶ διαλογιζόμενος πρὸς ἐμαυτὴν ἔλεγα πολλάκις ἐν τῇ ἀφροσύνῃ μου· ὦ Θεέ! διατὶ μὲ ὁδηγεῖς εἰς τὴν ἀκωνθώδη ταύτην ὁδόν; διατὶ ἄλλοι, ὅχι χρηστότεροι, ἀλλ' ἴσως καὶ πολὺ χειρότεροί μου, εὐτυχοῦν, ἐνῷ ἐγὼ πάσχω τοσαῦτα; Ταῦτα ἡρώτα ἡ ἄφρων καρδία μου, καὶ οὐδεὶς ἀπεκρίνετο· μ' ὅλον τούτο ἡ ἀπόκρισις μοι ἐδόθη, διότι ἐνῷ ὑπεκείμεν εἰς τὴν δυστυχίαν μου, προσηλωμένους ἔχων τοὺς ὀφθαλμοὺς ἀκλονήτως εἰς τὴν ἀγαθότητα τοῦ Θεοῦ, αἰφνιδίως τὰ πράγματα μετεβάλλοντο, τὸ νέφος τῆς θλίψεως διεσκεδάζετο ὡς

ὄνειρον, καὶ ὥραϊος ἥλιος ἀνελπίστου χαρᾶς ἀνέλαμπεν εὐθὺς εἰς τὴν καρδίᾳ μου, καὶ — ὦ Θεέ μου! μὲ ποίους λόγους δύναμαι νὰ κηρύξω ἐπαξίως τὴν μεγίστην σου ἀγαθότητα! ἀκούσατέ το ὅλα, ὦ φίλτατα τέκνα μου, καὶ ἐντυπώσατέ το βαθέως εἰς τὴν καρδίαν σας — ὅ,τι πρὸ πάντων ἐγὼ, ἐν καιρῷ τῆς θλίψεώς μου ἐθεώρουν ὡς τὴν μεγίστην μου δυστυχίαν, αὐτὸ τοῦτο ἦτον πολλάκις ἢ βάσις, ἐπὶ τῆς ὁποίας ἡ ἀγαθοεργὸς πρόνοια ἐπωκοδόμει ἐν ἀγνοίᾳ μου τὴν μεγίστην μου εὐτυχίαν. Τότε ἔλεγα πρὸς ἐμαυτόν· ἄς μοι συμβῇ εἰς τὸ ἐξῆς ὅ,τι δήποτε, ἡ ὁδὸς ἐπὶ τῆς ὁποίας θέλει μὲ ὁδηγεῖ ὁ θεός μου ἔστω ὅσον δήποτε σενὴ καὶ τραχεῖα, ποτὲ δὲν θέλω ἀγανακτήσει, ἀλλὰ πάντοτε θέλω ὁμολογεῖ, ὅτι ὁ παντεπιστήμων θεὸς γνωρίζει καλλήτερα ἀπὸ ἐμὲ τὸ συμφέρον μου, καὶ ὅτι ἡ ἄπειρος σοφία καὶ ἀγαθότης του θέλει διατάξει ὡς τέλους τὰ πάντα πρὸς ὄφελός μου. Πισεύσατε, ὦ φίλτατα τέκνα μου, πιστεύσατε εἰς αὐτὰ τὰ δάκρυα τῆς χαρᾶς, τὰ ὁποῖα ἐλέπετε εἰς τοὺς ὀφθαλμούς μου, ὅτι ἀφ' οὗ καιροῦ συνέλαβα τοιαύτην πίστιν ἀκλόνητον πρὸς τὴν θεῖαν πρόνοιαν, ἀπ' ἐκείνου ἐδιδάχθην νὰ γνωρίζω καὶ εἰς τὴν εὐτυχίαν, καὶ εἰς δυστυχίαν τί ἔστιν ἡ ἀληθὴς μακαριότης. (Ἐδὼ ἐσταύρωσεν ὁ πατὴρ τὰς χεῖράς του, καὶ προσηυχήθη θερμῶς πρὸς τὸν Θεὸν νὰ ἐμπνεύσῃ τὴν σταθεράν ταύτην πίσιν καὶ εἰς τὰς καρδίας ὅλων τῶν νέων, οὔτινες ἤκουσαν τοὺς λόγους του τούτους, ἢ ἤθελον τοὺς ἀναγνώσει ἐπομένως· καὶ ἔπειτα ἐξηκουλούθησε τὴν διήγησίν του κατὰ τὸν ἀκόλουθον τρόπον.)

Ἐνόμισα, τέκνα μου, ἀναγκαῖον, νὰ προοιμιᾶσω τὴν ἐξακολουθήσιν τῆς διηγéseώς μου μὲ ὅσα σᾶς εἶπον, διὰ νὰ προλάβω τὴν ἐρώτησιν· διατί ἐπέθεσεν ὁ θεὸς εἰς τὸν ἀγαθὸν Κολόμβον τοιαύτας δυστυχίας; Τίς θέλει ἔχει τὴν αὐθάδειαν ν' ἀποκριθῇ εἰς αὐτὴν τὴν ἐρώτησιν; ὁ Κολόμβος μόνος ἴσως τὴν ἀντιμετωπίζει αὐτὴν, καὶ ἀναμφιβόλως δοξολογεῖ τὸν θεόν, διότι τὸν προσητοίμασε διὰ βραχυχρονίων παθημάτων πρὸς ἀπόλαυσιν τῆς αἰωνίου μακαριότητος. Ἡμεῖς δὲ οὔτινες βλέπομεν ἀκόμη τὰ πάντα μὲ θνητὰ ὄμματα, γνωρίζοντες τὴν ἀδυναμίαν μας, ἄς δοξάζω-

μεν τὰς ἀνεξεχνιάστους βουλὰς τοῦ ὑψίστου θεοῦ, καὶ ἃς —
σιωπῶμεν.

Ὁ Κολόμβος, καθὼς μᾶς εἶναι γνωστὸν, κατέστειλε μὲν εὐ-
τυχῶς τὴν ἀποστασίαν τῆς Ἰσπανιόλας, ἀλλὰ τοῦτο δὲν ἐπέ-
φερε γενικὴν καὶ πολυχρόνιον ἡσυχίαν, διότι τῆς δυσαρρεσκείας
καὶ διχονοίας τὸ πῦρ ἐχώνευεν ἀκόμῃ ὑπὸ τὴν στάκτην. Καὶ
μ' ὅλον ὅτι ὁ Ρολδάνος ἐπροσποιεῖτο μετάνοιαν καὶ ἐπιστροφὴν
πρὸς τὰ χρέη του, μ' ὅλον τοῦτο δὲν παρημέλει οὐδεμίαν εὐ-
καιρίαν τοῦ νὰ διαβάλλῃ τὸν ναύαρχον καὶ τὰς πράξεις του.

Ἡ ὑπόληψις τοῦ Κολόμβου ἡλαττώθη μεγάλως εἰς τὴν νῆσον
ἐξ αἰτίας τῆς ἀγαθότητος καὶ ἐπισεικείας του, ἡ ὁποία ἐξελαμ-
βάνετο ὡς ἀσθένεια. Ἐκ τούτου προέκυπτον καθημεριναὶ εἰς διά-
φορα μέρη τῆς νήσου ἐπαναστάσεις, αἱ ὁποῖαι ἐνησχόλουν τοσοῦ-
τον τὸν πολυμέριμον τοῦτον ἄνδρα, ὥστε δὲν ἐδύνατο οὔτε ν'
ἀπολογηθῇ εἰς τὴν Ἰσπανίαν, οὔτε τὰς μελετωμένας περαιτέρω
ἀνγκυλίψεις του νὰ ἐξακολουθήσῃ. Καὶ αὐτὸς καὶ ὁ ἀδελφός
του ἦσαν ἠναγκαζμένοι νὰ μένωσι πάντοτε σχεδὸν μὲ τὰ ὅπλα
εἰς τὰς χεῖρας· αἱ δὲ καθημεριναὶ ταρχαὶ καὶ φροντίδες κατέ-
τρωγον ὡς σκώληξ τὰς ἐξησθενισμένους ἤδη δυνάμεις του, ἐνῶ
τὸ ἐκνευρισμένον σῶμά του καὶ τὸ κατατεθλιμμένον του πνεῦ-
μα εἶχον πρὸ πάντων ἀνάγκην ἡσυχίας καὶ ἀναπαύσεως. Τοιαύ-
τη ἦτον ἡ λυπηρὰ κατάστασις τοῦ Κολόμβου εἰς τὴν Ἰσπα-
νιόλαν.

Ἀλλ' ἡ τύχη ἐκηρύττετο ἐναντία του ὅχι μόνον ἔνθα ἦτον
παρὼν, ἀλλὰ καὶ ἀκόμῃ ἐνθα ἦτον ἀπὼν, διότι ἐνῶ προσεπάθει
πάσῃ δυνάμει καὶ παντὶ τρόπῳ νὰ ἐπανακαλέσῃ τὴν εἰρήνην
καὶ εὐταξίαν εἰς τὴν Ἰσπανιόλαν, ἐνῶ μὲ ἀπαύστους δυσκολίας
διηυθέτει σοφῶς τὰ πάντα, κ' ἐπεμελεῖτο νὰ εὐχαριστήσῃ τὴν
πλεονεξίαν τῶν ὀπαδῶν του καὶ τὰς προσδοκίας τῶν ἀνωτέρων
του, ἀνοίγων πλουσιοπάροχα μεταλλεῖα, ἐξέσπασεν εἰς τὴν Ἰσπα-
νίαν τρομερὰ καταιγὶς ἐναντίον του, καὶ ἀκούσατε, τέκνα μου,
κατὰ ποίαν συγκυρίαν.

Ὁ Ρολδάνος καὶ οἱ ὁμόφρονές του, ὡς σᾶς διηγήθην, ἐκί-
νησαν πάντα λίθον διὰ ν' ἀποτεινᾶξουν ἀπὸ τὸν τράχηλόν των

τὴν εὐθύνην ὅλων τῶν ταραχῶν ὅσκι εἶχον συμβεῖ, καὶ νᾶ τὰς προσάψουν εἰς τὸν Κολόμβον. Συγχρόνως καὶ πολλοὶ δυσηρεστημένοι, οἱ ὅποιοι ἀντὶ ν' ἀπολαύσουν πλούτη, ὡς ἤλπιζον, ὑπέφερον πτωχείαν καὶ ταλαιπωρίας, ἐπανελθόντες πλήρεις ἀπελπισίας εἰς τὴν πατρίδα των, θεώρουν τὸν Κολόμβον ὡς τὴν μόνην αἰτίαν τῆς ματαιωθείσης ἐλπίδος των, καὶ διέσπειρον καθ' ὅλην τὴν Ἰσπανίαν κατηγορίας κατ' αὐτοῦ καὶ κατάρας. Παράκινούμενοι δὲ καὶ ἀπὸ τοὺς ἰσχυροὺς τοῦ ἐχθροῦς, παρηνόχλουν τὸν βασιλέα καὶ τὴν βασίλισσαν μὲ δεήσεις ἀποζημιώσεων, κ' ἐπρόσθετον αἰτιάσεις καὶ πεπλασμέναις κατηγορίας δι' ἀδικίας καὶ καταδυναστείας τὰς ὁποίας δῆθεν εἶχον ὑποφέρει ὑπὸ τοῦ ναυάρχου. Τὰ ῥάκη τὰ ὁποία ἔφερον, καὶ τὸ ὠχρὸν καὶ ἀσιτίαν ἐμφαίνον πρόσωπόν των, ἐνέπνεον συμπάθειαν, κ' ἐδίδον εἰς τὰς ψευδεῖς των κατηγορίας μορφὴν ἀληθείας. Ὅσακις ἐπαρουσιάζετο εἰς τὸ κοινὸν ὁ βασιλεὺς ἢ ἡ βασίλισσα, περιεκυκλοῦντο ἀπὸ πλῆθος τοιούτων ἀνδραρίων, ἐρεθιζομένων ὑπὸ τῶν ἐχθρῶν τοῦ ναυάρχου, καὶ βοώντων συμφώνως καὶ ἀπαύστως ἔλεος πρὸς ἡμᾶς, καὶ ἐκδίκησιν κατὰ τοῦ Κολόμβου! Τί τὸ ἄπορον λοιπὸν, ἂν ὁ βασιλεὺς, ὅστις ἦτον φύσει ὑπόπτος, ἔδωκε πίστιν τέλος πάντων εἰς τὰς κατηγορίας των; Τί τὸ ἄπορον ἂν καὶ ἡ ἰδία βασίλισσα, ἥτις ἕως τότε ἀκόμη ἦτον πάντοτε ἡ σταθεροτάτη ὑπερασπίστρια τοῦ Κολόμβου, ἥλλαξεν ὁμοίως τέλος πάντων τὴν περὶ αὐτοῦ γνώμην της;

Ἀπεφασίσθη λοιπὸν ἐκ δευτέρου νᾶ σταλῇ πάλιν πληρεξούσιος εἰς τὰς δυτικὰς Ἰνδίας, διὰ νᾶ ἐξετάσῃ ἀκριβῶς τοῦ ναυάρχου τὰς πράξεις. Οἱ ἐχθροὶ τοῦ Κολόμβου ἐπρόβαλον διὰ τὴν ὑπηρεσίαν ταύτην *Φραγκίσκον δὲ Βαβαδίλλα* τινα ὀνομαζόμενον, καὶ ἡ πληρεξουσιότης ἥτις τῷ ἐχορηγήθη, τῷ ἔδιδεν ὅχι μόνον τὴν ἀδειαν, ἀλλὰ καὶ τὴν ἐπιθυμίαν νᾶ κηρμνίσῃ τὸν ἄνδρα κατὰ τοῦ ὁποίου ἐπέμπετο, διότι τῷ ἐπέτρεπεν, ἅμα ἤθελεν εὑρεῖ τὴν διαγωγὴν τοῦ Κολόμβου ἀξιοτιμώρητον, νᾶ τὸν γυμνώσῃ πάσης ἐξουσίας, καὶ νᾶ παραλάβῃ αὐτὸς ὁ ἴδιος τὴν διοίκησιν τῆς νήσου. Τοῦτο καλίστα ἀφεικτον τὴν πτώσιν τοῦ ἀθώου ἀνδρός. Καθ' ὃν καιρὸν ἐφθασεν οὗτος ὁ κακῶν

ἄγγελος εἰς τὴν Ἰσπανίαν, εἶχε κατωρθώσει ὁ Κολόμβος με πολλοὺς κόπους καὶ μόχθους ν' ἀποκαταστήσῃ πάλιν εἰς ὅλας τὰς ἐπαρχίας τῆς νήσου εἰρήνην, ἡσυχίαν καὶ εὐτάξιαν· οἱ δυσηρεστοὶ ἔχον εὐχαριστηθῆ, καὶ ὅλοι οἱ Ἰσπανοὶ καὶ Ἀμερικανοὶ ἐπαινῆθον εἰς ὑποταγὴν καὶ ὑπέκυψαν εἰς τοὺς νόμους· τὰ πλουσιώτατα μεταλλεῖα ἠνοίχθησαν· καὶ ἡ καλλιέργεια τῆς γῆς εἶχεν εὐτυχῶς ἀρχίσει. Ταῦτα πάντα ἤμποροῦσαν νὰ τὸν δικαιολογήθουν, ἂν ἐξ ἀρχῆς δὲν ἦτον ἐψηφισμένη ἡ καταστροφή του.

Ὅταν ἐφθασεν ὁ Βαθαδῖλλας εἰς τὸν ἅγιον Δομῆνικον, ὁ ναύαρχος εὗρίσκετο εἰς μεμακρυσμένον μέρος ταύτης τῆς νήσου, ἀσχολούμενος εἰς ἀναγκαίας τινὰς διατάξεις. Ἄν ἐρχόμενος νὰ δικάσῃ τὸν μέγαν ἄνδρα ὁ πληρεξούσιος ἤθελε νὰ προσφερθῇ πρὸς αὐτὸν συμφώνως με τὰς ἀρχὰς τῆς δικαιοσύνης καὶ με τὸ χρεωστούμενον εἰς αὐτὸν σέβας, ἔπρεπε νὰ περιμείνῃ τὴν ἐπιστροφὴν του, πρὶν ἐπιχειρισθῇ ἐναντίον του τίποτε. Ἀλλὰ τί ἔμελλεν εἰς ἄνθρωπον ὁποῖος ὁ Βαθαδῖλλας περὶ δικαιοσύνης; μήπως ἦλθε διὰ ν' ἀκούσῃ τὰ δικαιολογήματα τοῦ Κολόμβου; ἦλθε διὰ νὰ τὸν καταδικάσῃ, καὶ νὰ λάβῃ τὸν τόπον του.

Εὐθὺς ὡς ἐξῆλθεν τοῦ πλοίου, διέταξε νὰ τὸν ὀδηγήσουν κατ' εὐθείαν εἰς τὸν οἶκον τοῦ ναυάρχου, κ' ἐκήρυξεν ἐνταυτῷ, ὅτι εἰς τὸ ἐξῆς ὁ οἶκος οὗτος εἶν' ἐδικός του· ἔπειτα ἐκυρίευσεν ὅλα τὰ εἰς αὐτὸν εὗρισκόμενα πράγματα τοῦ ἀπόντος, κ' ἐκοινοποίησεν ἐπομένως δημοσίως, ὅτι ὁ βασιλεὺς τὸν ἔπεμψε νὰ καθαιρέσῃ τὸν τοποτηρητὴν ἀπὸ τὸ ἀξίωμα του, καὶ νὰ ἱκανοποιήσῃ ὅλους ὅσοι εἶχον παράπονον κατ' αὐτοῦ. Μὴ εὐχαριστούμενος δὲ καὶ με τοῦτο, ἡλευθέρωσεν ἐν τῷ ἅμα καὶ ὅλους ὅσους εἶχε φυλακώσει ὁ Κολόμβος, καὶ τοὺς ἐκάλεσε νὰ τὸν ἐγκαλέσουν δι' ὅσας ἀδικίας ὑπέφερον ὑπ' αὐτοῦ.

Ἡμπορεῖτε δὲ νὰ ἐννοήσητε, τέκνα μου, ὅτι τὰ ἀνδράρια ἐκεῖνα δὲν ἐπρόσμενον καὶ δευτέραν πρόσκλησιν. Ταῦτα πάντα ἦσαν μὲν ἄδικα καὶ σκληρά, ἀλλὰ μικρά, παραβαλλόμενα πρὸς τὴν μετὰ ταῦτα αἰσχυρὰν διαγωγὴν τοῦ ἀνόμου δικαστοῦ τούτου καὶ κατ' αὐτοῦ τοῦ ἀτόμου τοῦ καταδικωμένου εὔρετοῦ

τοῦ νέου κόσμου. Ἀκούσατε, τέκνα μου, καὶ θρηνήσατε τὴν μοῖραν ἀνθρώπου πρὸς τὸν ὁποῖον ὠφείλετο κατὰ πάντα λόγον ἀγάπη καὶ εὐγνωμοσύνη ὑπὸ τῶν συγχρόνων του, καὶ πρὸς τὸν ὁποῖον θέλετε τοὺς ἰδεῖ μετ' οὐ πολὺ (ὡ τῆς αἰσχροῦς ἀγνωμοσύνης!) νὰ προσφέρονται ὡς πρὸς μέγαν κακοῦργον.

Ὁ βδελυρὸς Βοβαδίλλας ἔπεμψε πρὸς αὐτὸν ταχυδρόμον, διατάττων νὰ παρουσιασθῇ ἄνευ ἀναβολῆς εἰς τὸ βῆμα τοῦ δικαστηρίου του, καὶ νὰ δώσῃ λόγον περὶ τῆς διαγωγῆς του· συγχρόνως τῷ ἔπεμψε καὶ βασιλικὴν ἐπιστολὴν, διὰ τῆς ὁποίας τῷ διατάττετο νὰ ὑπακούσῃ εἰς πᾶν ὅ,τι ἤθελεν τὸ διατάξει ὁ βασιλικὸς πληρεξούσιος. Ἀπροσδόκητος φλογερὸς κεραυνὸς ἐν καιρῷ αἰθρίας δὲν δύναται νὰ θορυβήσῃ περισσότερον τὸν ἀσφαλῆ ὁδοιπόρον, ἢ ὅτι ἐτάραξεν ἡ ἀπροσδόκητος αὕτη εἰδήσις τὸν Κολόμβον. Δὲν ἐπίστευεν εἰς τοὺς ἰδίους του ὀφθαλμούς· ἀνέγνωσε καὶ ἐκ δευτέρου τὴν ὁληθρίαν ταύτην ἐπιστολὴν, τὴν πλήρη βδελυροτήτων, καὶ πάλιν τὰ αὐτὰ ἀνέγνωσε.

Ὁ ἱκανὸς ἐκεῖνος, ὁ ἔχων συνκίσθησιν τῆς ἀθωότητός του, ὁ ἀνακαλύψας νέον κόσμον, ἔμελλεν ἤδη νὰ ἐμφανισθῇ ἐνώπιον δικαστοῦ οὐτιδανοῦ, ὅστις δὲν ἦτον ἄξιός νὰ λύσῃ οὔτε τὸν ἱράντα τοῦ ὑποδήματός του. Δικαίως λοιπὸν ἔτριξε τοὺς ὀδόντας ἀπὸ ἀγανάκτησιν, καὶ ἠεθάνετο βαθυτάτην λύπην· μ' ὅλον τοῦτο δὲν ἐδίστασεν οὐδὲ στιγμὴν περὶ τοῦ πρακτέου. Εἶχε καὶ ὠπλισμένους στρατιώτας, καὶ τὸν ἀδελφόν του Βαρθολομαῖον μεθ' ἑαυτοῦ, καὶ τῷ ἦτον εὐκόλον συναθροίσας καὶ μεγάλητερον ἀριθμὸν ὠπλισμένων, ν' ἀποκριθῇ εἰς τὸν ἄδικον δικαστὴν τοῦ μὲ τὰ ὅπλα εἰς τὰς χεῖρας. Ἀλλ' ἡ μεγάλη καρδιά του περιεφρόνησε πᾶν μέσον ἀντικείμενον εἰς τὴν ὑποταγὴν, τὴν ὁποίαν ἐνόμιζεν ὅτι ἐχρεώσεται πρὸς τοὺς ἀνωτέρους του, ἔσον ἀδίκως καὶ ἂν προσεφέροντο πρὸς αὐτόν. Δὲν ἐδίστασε λοιπὸν, ὡς εἶπον, οὔτε στιγμὴν, ἀλλ' ἀμέσως ἀπῆλθεν ἀγογγύστως πρὸς τὸν ἅγιον Δομηνικόν, διὰ ν' ἀκούσῃ τοῦ δικαστοῦ τοῦ τὴν ἀπόφασιν ὀποιαδήποτε καὶ ἂν ἤθελεν εἶσθαι.

Ἄμα ἔφθασε, καὶ ἀνηγγέλθη εἰς τὸν Βοβαδίλλαν ἡ ἀφιξίς του, εἰς τὰ δεσμά! ἔκραξεν ὁ ἀπάνθρωπος, χωρὶς νὰ τὸν ἀφήσῃ

νά ἐμφανισθῇ καὶ ἐμπρὸς τοῦ. Εἰς τὰ δεσμά, καὶ ἔξω! Οἱ περὶ αὐτὸν ὑπακούσαντες εἰς τὴν προσταγὴν τοῦ, τὸν ἐφυλάκισαν, καὶ σύροντές τον εἰς ἓν τῶν πλοίων, τὸν ἐφυλάκισαν εἰς αὐτὸ (ἐδὼ ἐσιώπησεν ὀλίγον ὁ πατὴρ ἰδὼν τὴν συμπάθειαν τῶν ἀκροατῶν τοῦ, ἢ ὅποια ἐξεφράσθη διὰ δακρύων σταλαζόντων ἐκ τῶν ὀφθαλμῶν των, μετ' οὐ πολὺ δ' ἐξήκολούθησε πάλιν λέγων).

Παραστήσατε, τέκνα μου, εἰς τὴν φαντασίαν σας ζωηρῶς τὴν ἀποτρόπαιον σκηνήν. Ἴδου ὁ μέγας Κολόμβος, ὅστις ὡς κακοῦργος ἴσταται εἰς τὴν αὐτὴν ἐκείνην γῆν, τὴν ὅποιαν αὐτὸς ἀνεκάλυψεν· ἐμπρὸς οἴκου, ὅστις ἦτον κτῆμά του, μεταξὺ ἀνθρώπων, οἵτινες ἦσαν ὑποκείμενοί του· καὶ ὁ αὐθάδης ἄρπαξ τῶν κτημάτων καὶ τῆς τιμῆς τοῦ τῷ ἀπαγορεύει τὴν εἰσοδὸν εἰς τὸν οἶκον αὐτὸν, δὲν καταδέχεται οὔτε καὶ νὰ τὸν παραστήτῃ ἐμπρὸς τοῦ· δεσμεύει τοῦ ἀλώου τὰ μέλη, καὶ διατάττει νὰ τὸν ἐκφέρουν μὲ τὸν ἀτιμώτατον τρόπον ἐκ τόπου τὸν ὅποιον κατέκτησεν ὑπὲρ τοῦ βασιλέως τοῦ μὲ ἀμέτρους ταλαιπωρίας καὶ κινδύνους τῆς ἰδίας ζωῆς του! Ἴδου, ἴσταται καὶ δέχεται καὶ τὴν ἐσχάτην ταύτην πληγὴν τῆς μολίρας μὲ σιωπηλὴν ἀξιοπρέπεια, καὶ μὲ ἡσυχίαν ἀποδεικνύουσιν εὐγλωττοτέρως ἀπὸ τὴν ῥητορικωτάτην συνηγορίαν τὴν ἀθωότητα καὶ εὐγένειαν τῆς ψυχῆς του. Ἴδου, σύρεται καὶ ἐκείθεν, ἀλλὰ τὸ πικρὸν ποτήριον τῶν παθῶν τοῦ δὲν ἐξκενώθη εἰσέτι. Ἡ ὑπομονὴ τοῦ ἐμελλε νὰ ὑποβληθῇ εἰς ἔτι σκληροτέρας δοκιμασίας. Ὁ ἀνόητος ὄχλος τῶν Ἰσπανῶν, ὁ ὅποιος, καθὼς ἤξεύρομεν, συνίστατο ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ἀπὸ κακούργους, συρρέει τριγύρω τοῦ μὲ ὑβριστικὸν γέλωτα, καὶ τὸν χλευάζει διὰ τὴν πτώσιν τοῦ. Ὡς τῆς ἀπανθρωπίας! ὦ τῆς βδελυρότητος!

Ἀλλ' ὅλα ταῦτα δὲν εἶχον πληρώσει τὸ μέτρον τῆς ἀσπλαγχνίας τοῦ Βοθαδίλλα, διότι ἤξεύρων ὅτι ὁ εὐγενὴς δέσμιός του ἤθελεν αἰσθάνεσθαι μετρίαν μόνον τὴν λύπην τοῦ ἐν ὧσιν αὐτὸς μόνος ἐκ τῆς οἰκογενείας τοῦ ἔπασχε, καὶ οἱ δύο ἀδελφοὶ τοῦ ἦσαν ἐλεύθεροι, ἐφυλάκισε καὶ αὐτούς. Διὰ νὰ μὴ δύνανται δὲ νὰ παρηγορῶνται ἀμοιβαίως μὲ τὴν παρουσίαν των, διέταξε νὰ τοὺς φυλακίσουν καθένα εἰς ἰδιαιτέρον πλοῖον· μετὰ ταῦτα ἤρ-

χισε τὴν δίκην καὶ τῶν τριῶν ἀδελφῶν, καὶ τοὺς κατεδίκασε χωρὶς δισταγμοῦ εἰς θάνατον. Κατ' εὐτυχίαν ὅμως δὲν εἶχε τὴν γενναϊότητα νὰ ἐκτελέσῃ ὁ ἴδιος τὴν φονικὴν του ἀπόφασιν, διότι ἐφοβεῖτο μὴ τῷ ζητηθῇ ποτὲ λόγος. Ἠλπίζεν ὅμως ὅτι ὁ ἰσχυρὸς θεὸς του, ὁ ἐπίσκοπος τοῦ Βαδάγου, ἄσπονδος ἐχθρὸς τοῦ Κολόμβου, ἤθελε φροντίσει περὶ τῆς ἐκτελέσεως αὐτῆς, καὶ οὕτως ἀπεφάσισε νὰ πέμψῃ τοὺς δεσμίους ὁμοῦ μὲ τὰ πρακτικὰ καὶ τῆς ἀνακρίσεως εἰς τὴν Ἰσπανίαν.

Εἰπέτε, τέκνα μου, ἡμπορεῖτε νὰ πιστεύσητε ὅτι ὑπῆρξε ποτὲ τοιοῦτον ἐκτρωμα ἀνθρωπίνου ψυχῆς, ὅποια ἦτον ἡ τοῦ Βοβαδίλλα; Εὐτυχεῖς θέλετε εἰσθε ἂν ἐν ὅλῃς σας τῆς ζωῆς δὲν σᾶς φανῇ ποτὲ πιθανόν. Ἀλλὰ δόξα τῷ Θεῷ ὅτι τοιαῦτα τέρατα εὐρίσκονται ὡς σπάνια ἐξαιρέσεις. Δόξα τῷ Θεῷ, ὅστις πλησίον τῶν τοιούτων ἐκτρωμάτων θέτει πάντοτε καὶ τιμίους ἀνθρώπους, διὰ νὰ ἱατρεύουν ὅσον τὸ δυνατόν τὰς πληγὰς τὰς ὁποίας ἐπιφέρουν ἐκεῖνοι. Μόλις ἀπέπλευσεν ὁ πλοίαρχος, ὅστις ἔφερεν εἰς τὸ πλοῖόν του δεσμῖον τὸν Κολόμβον καὶ τοὺς ἀδελφούς του εἰς τὴν Ἰσπανίαν, καὶ εὐθὺς πλησιάσας εἰς τὸν εὐγενῆ δεσμῖόν του, μὲ συμπάθειαν καὶ μὲ σέβας ἐζήτησε νὰ λύσῃ τὰ δεσμὰ του. Ἀλλ' ὁ Κολόμβος δὲν τὸ ἐδέχθη. Ὁ ἄφες, τῷ εἶπε. *Τὰς ἀλύσεις αὐτὰς φέρω κατὰ διαταγὴν ἀνωτέρων μου, οἱ ὅποιοι δύναται νὰ τὰς λύσουν· θέλω νὰ μ' εὗρουν καὶ τώρα, ὡς καὶ πρότερον, εὐπειθῇ. Οὕτως ἔμεινεν εἰς τὰ δεσμὰ ἕως οὗ ἔφθασεν εἰς τὴν Ἰσπανίαν.*

Ὁ Βοβαδίλλας, διέταξεν, ὥστε οἱ σιδηροδέσμιοι ἅμα φθάσουν εἰς Ἰσπανίαν νὰ παραδοθοῦν εἰς τὸν ἐπίσκοπον τοῦ Βαδάγου, διὰ νὰ μὴ λάβουν καιρὸν νὰ ἐπικαλεσθοῦν τὸ ἔλεος τῆς βασιλίσσης Ἰσαβέλλης ἣτις εἶχε δειχθῇ προστάτης των πάντοτε. Ἀλλὰ τίμιός τις ναύτης Μαρτίνος καλούμενος, συμπάθειαν πρὸς τὴν σκληρὰν μοῖραν τοῦ ναυάρχου λαβὼν, ἐξῆλθεν ἀπὸ τὸ πλοῖον κρυφίως, καὶ ἔσπευσε μ' ἐπιστολὴν τοῦ Κολόμβου πρὸς τὴν βασιλίσσαν, διὰ τῆς ὁποίας τῇ ἐγίνοντο τὰ πάντα γνωστά. Ἡ αὐλὴ ἔμεινεν ἐκθαμβος εἰς ταύτην τὴν εἰδησιν, διότι οὐδεὶς ἐφάνταζετο ὅτι ὁ Βοβαδίλλας ἤθελε καταχρασθῇ τοιουτοτρόπως

τῆς δοθείσης εἰς αὐτὸν πληρεξουσιότητος· ἀναγνώρισσα τὸ ἀποτρόπαιον τῆς διαγωγῆς αὐτοῦ ἐναντίον τοῦ μεγάλου ἀνδρός, ἡ Ἰσπανικὴ κυβέρνησις προεῖδεν, ὅτι πᾶσα ἡ Εὐρώπη θέλει κατακρίνει δικαίως ταύτην τὴν ἀγνωμοσύνην, ὅθεν ἐν τῷ ἅμα ἐστάλη ταχυδρόμος μὲ διαταγὴν διὰ ν' ἀφεθῇ ἀμέσως ἐλεύθερος ὁ, τε Κολόμβος καὶ οἱ ἀδελφοὶ αὐτοῦ.

Ἐνταυτῷ προσεκλήθη ὁ Κολόμβος μετὰ μεγάλης φιλοφροσύνης ἐκ μέρους τοῦ βασιλέως νὰ ἔλθῃ εἰς τὴν αὐλὴν, καὶ τῷ ἐπέμψθησαν ἅμα καὶ χρήματα, διὰ νὰ ἐνδυθῇ πρεπόντως καὶ νὰ παρουσιασθῇ κατὰ τὴν ἀξίαν τοῦ ἐμπρὸς τοῦ βασιλέως. Ὁ Κολόμβος ὑπήκουσε καὶ ἦλθεν· ἐμφανισθεὶς δ' ἐνώπιον τοῦ βασιλέως καὶ τῆς βασιλίσσης ἐρρίφθη ἄφρωνος εἰς τοὺς πόδας των.

Ἡ βαθεῖα συναίσθησις τῆς ἀδικίας τὴν ὁποίαν ὑπέφερε, τῷ ἀφῆρσε τὴν φωνήν, καὶ παρῆλθον ἱκαναὶ στιγμαὶ πρὶν συνέλθῃ πάλιν εἰς ἑαυτόν. Τέλος πάντων ἐνδυναμούμενος διὰ τῆς συναισθήσεως τῆς ἀθωότητός του, ἤρχισε νὰ δικαιολογῆται κατὰ τῶν διαβόλων τῶν κακοτρόπων ἐχθρῶν του. Ἐξεφώνησε μετὰ κοσμοῦ ἀξιοπρεπείας διεξοδικὸν λόγον, διὰ τοῦ ὁποῖου παρέστησε τόσον ζωηρῶς τὴν ἀθωότητά του, ὥστε καὶ ὁ Φερδινάνδος καὶ ἡ Ἰσαβέλλα ἐπείσθησαν περὶ αὐτῆς ἐντελῶς. Τῷ ἐξέφρασαν μετὰ ταῦτα τὴν λύπην των δι' ὅσα συνέβησαν, καὶ τὸν ἐβεβαίωσαν ὅτι ἦσαν παρὰ θέλησίν των. Καὶ διὰ νὰ τὸν πείσουν δ' ἔτι μᾶλλον περὶ τούτου, καθήρεσαν ἀμέσως τὸν Βοβαδίλλαν τῆς ἀξίας του, καὶ πρεσεπάθησαν νὰ ἐνθάρρουν τὸν Κολόμβον πάλιν διὰ φιλοφρονήσεων καὶ ὑποσχέσεων μελλούσης ὑπερασπίσεως.

Καὶ ὅλα μὲν ταῦτα εἶχον καλῶς, ἀλλ' ὅταν ἐπρόκειτο νὰ αποφασισθῇ, τίς ἤθελε διαδεχθῇ τὸν Βοβαδίλλαν εἰς τὴν διοίκησιν τῶν ἀνακαλυφθέντων τόπων, τότε ἐφάνη ὅτι ἡ ὑποψία καὶ δυσπιστία, ἡ ὁποία ἐνεφυτεύθη εἰς τὸν βασιλέα καὶ τὴν βασιλισσαν κατὰ τοῦ Κολόμβου, δὲν εἶχεν ἀκόμη ἐντελῶς ἀποσβεσθῇ. Ἐπεθύμουν μὲν ν' ἀποφύγουν τὸ πρόσχημα τῆς ἀχαριστίας καὶ ἤθελον δημοσίως ἀποκηρύττοντες ὅλας τὰς πράξεις τοῦ Βοβαδίλλα, ν' ἀποπλύνουν ἀφ' ἑαυτῶν τὴν κατηγορίαν τῆς ἀδικίας· ἀλλὰ νὰ καταστήσουν πάλιν αὐτὸν εἰς τὴν προτέραν του θέσιν,

τοῖς ἐφαίνετο δύσκολον. Ἐθεώρουν κινδυνῶδες νὰ ἐμπιστευθοῦν εἰς ἄνδρα, τοῦ ὁποίου τὰς μεγάλας ὑπηρεσίας κακῶς ἀντέμειψαν, θέσιν, διὰ τῆς ὁποίας ἐδύνατο νὰ ἐκδικηθῇ. Ὅθεν ἐμποδίζοντες αὐτὸν διὰ πολλῶν καὶ διαφόρων κολακευτικῶν προφάσεων εἰς τὴν αὐλήν, διώρισαν ἀντ' αὐτοῦ τὸν Νικόλαον δὲ Ὁβάρδον ὡς διοικητὴν τῶν Δυτικῶν Ἰνδιῶν.

Ματαίως ἐπεκαλεῖτο ὁ Κολόμβος τὸ δικαίωμα τὸ ὁποῖον παρεχωρήθη ἐπὶ τῆς θέσεως ταύτης εἰς αὐτὸν καὶ τοὺς ἀπογόνους του ἀμέσως ἀπ' ἀρχῆς τοῦ ἐπιχειρήματος· ματαίως παρεπονεῖτο διὰ τὴν νέαν ἀδικίαν ταύτην, μεθ' ἧς ἀθῶον ὄντα τὸν ἔπαυον ὡς κακοῦργον τῆς θέσεώς του. Διάφοροι προφάσεις καὶ δικαιολογήματα ἀντετάττοντο εἰς τοὺς λόγους του, ἀλλ' ἔμεινεν ἀπεφασισμένον ὅτι ὁ Ὁβάρδος ἔμελλε ν' ἀποπλεύσῃ διὰ τὴν Ἰσπανίαν.

Ἰδοὺ δευτέρα πληγὴ εἰς τὴν καρδίαν τοῦ Κολόμβου, ἡ ὁποία ἐτήκετο ἀκόμη ἀπὸ τὰς τόσας προηγουμένας πικρίας της. Ἡ ἀγανάκτησις τὴν ὁποίαν ἠσθάνθη ἦτον δικαιοτάτη, καὶ δὲν τὴν ἔκρυψεν· ὅπου καὶ ἂν ἐπήγαινε ἐφερε καὶ τὰς ἀλύσσεις μεθ' ἑαυτοῦ, μὲ τὰς ὁποίας τὸν εἶχον δεσμεύσει, ὡς δεῖγμα τῆς μελαίνης ἀχαριστίας, διὰ τῆς ὁποίας ἀντεμείφθησαν αἱ μεγάλαι ὑπηρεσίαι του. Αὗται αἱ ἀλύσσεις ἐκρέμαντο εἰς τὴν οἰκίαν του πάντοτε πρὸ ὀφθαλμῶν του, καὶ δ' ὥρισε μετὰ τὸν θάνατόν του νὰ κατατεθοῦν εἰς τὸν τάφον του. Ἔως ἐδῶ διὰ σήμερον.

Ὅλοι. Ὁ δυστυχὴς Κολόμβος!

ΔΙΗΓΗΣΙΣ ΙΕ.

Γεώργιος. Καὶ δὲν ἐπιστρέφει πλέον ποτὲ εἰς τὰς Ἰνδίας ;
Πατ. Ὁ καιρὸς θὰ μᾶς τὸ διδάξῃ· κατὰ τὸ πρὸν δὲν φαίνεται πιθανὸν νὰ πλεύσῃ ποτὲ δι' ἐκεῖ, διότι τὰ παράπονά του δὲν ἀκούονται πλέον, καὶ ὁ Ὁβάνδος ἐτομάζεται διὰ ν' ἀποπλεύσῃ.

Ποτὲ ἕως τότε τοιοῦτος στόλος ὡς ὁ δοθεὶς εἰς τὸν νέον τοῦτον διοικητὴν, δὲν εἶχε σταλῇ εἰς τὰς δυτικὰς Ἰνδίας. Συνίστατο ἀπὸ τριάκοντα δύο πλοῖα καὶ 2500 ἐπιβάτας, οἱ πλείστοι τῶν ὁποίων ἔμελλον ν' ἀποικισθῶσιν εἰς τὴν Ἰσπανιόλαν.

Μὲ τὴν μεγάλην ταύτην δύναμιν ἀπέπλευσεν ὁ Ὁβάνδος, ὁ δὲ Κολόμβος ἔμενεν εἰς τὴν Ἰσπανίαν κατατηκόμενος ὑπὸ θλίψεως, διότι ἄλλος ἐπέμπετο νὰ θερίσῃ ὅ,τι αὐτὸς εἶχε σπείρει μὲ τόσους ἀγῶνας καὶ τόσους κινδύνους. Ὅποιαν λύπην ἠσθάνετο βλέπων ἐαυτὸν οὕτω διὰ μιᾶς ἀπὸ τὸ στάδιόν του ἀποσπασθέντα, καὶ γυμνωθέντα τῶν μέσων καὶ τρόπων πρὸς ἐξυλοκλούθησιν περαιτέρω ἀνακαλύψεων! Ὁ Ὁβάνδος ἐφθασεν ἀκόμη ἐν καιρῷ εἰς τὴν Ἰσπανιόλαν, διότι ὀλίγον ἀκόμη ἂν εἶχεν ἀργοπορήσει ἤθελεν ἀφανισθῇ ἡ ἀποικία διὰ τῆς μωρᾶς καὶ ἀδίκου διοικήσεως τοῦ Βοβαδιλλοῦ. Ὁ κακότροπος οὗτος ἤλπιζε νὰ στηριχθῇ εἰς τὴν ἀρχὴν τὴν ὁποίαν ἀπέκτησε δι' ἀδικιῶν, προσπαθῶν ν' ἀποκτήσῃ τὴν εὐνοίαν τοῦ λαοῦ, διὰ μέσων παρανόμων καὶ ἀπηγορευμένων. Ἐπὶ τῷ σκοπῷ τούτῳ ἠκύρωσεν ὅλας τοῦ Κολόμβου τὰς σοφὰς διατάξεις, καὶ ἔδωκεν εἰς καθ' ἓνα τὴν ἐλευθερίαν νὰ ζῇ ἀχαλινώτως ὡς ἤθελεν. Ὁ προκάτοχός του εἶχε φιλοτιμηθῇ νὰ ὑπερασπισθῇ τοὺς πτωχοὺς Ἀμερικανοὺς πατρικῶς καθ' ὅλων τῶν δυναστειῶν τῶν Ἰσπανῶν. Οὗτος δ' ἐξ ἐναντίας ἄφησε τοὺς δυστυχεῖς εἰς πᾶσιν τυραννίαν ἐκτεθειμένους. Διώρισε καὶ τοὺς ἐμέτρησαν, καὶ ἔπειτα τοὺς διένειμεν ὡς δούλους εἰς τοὺς πλεον-

νέκτας ὁπαδούς του, οἱ ὅποιοι μετεχειρίζοντο τὰ δυστυχῆ ταῦτα πλάσματα εἰς ἐργασίαν τῶν μεταλλείων, προσφερόμενοι πρὸς αὐτοὺς μὲ μεγιστὴν σκληρότητα. Τὸ ἐπίπονον ταύτης τῆς ἐργασίας, καὶ ὁ ἀπάνθρωπος τρόπος τῶν ἐπιστατῶν των, ἐξηφάνισε σχεδὸν ἐντελῶς τούτους τοὺς φύσει ἀδυνάτους ἀνθρώπους, καὶ ὀλίγον ἔλλειψε νὰ ἐξοντωθῇ ὅλον τοῦτο τὸ ἄθλιον ἔθνος.

Ἡ πρώτη πράξις τοῦ Ὁβανδου ἦτον νὰ παύσῃ τὸν Βοβαδίλλαν, καὶ νὰ τὸν πέμψῃ ὁμοῦ μὲ τὸν Ρολδάνον εἰς τὴν Ἰσπανίαν, διὰ νὰ δώσουν ἐκεῖ λόγον τῆς κακῆς των διαγωγῆς. Διὰ προσταγῆς δὲ τοῦ Βασιλέως καθήρεσε τὴν δουλείαν ἐκ νέου, κ' ἐκήρυξεν ὅλους τοὺς Ἀμερικανούς ἐλευθέρους, διατάζας νὰ μὴν ἐπιφέρῃ τοῦ λοιποῦ κανεῖς εἰς αὐτοὺς βίαν. Τὴν ἀκόλαστον διαίταν τῶν Ἰσπανῶν περιώρισε διὰ νέων νόμων, καὶ τοῖς ἔδωκε μὲν τὴν ἀδελιαν ν' ἀναζητῶσι καὶ εἰς τὸ ἐξῆς χρυσίον, ἢ ν' ἀνασκάπτουν τὰ μεταλλεῖα, ἀλλ' ἐπὶ συμφωνίᾳ, ὅτι πάντοτε τὸ ἥμισυ τοῦ κέρδους θέλει εἶσθαι τοῦ βασιλέως, ὡς ἐξουσιαστοῦ τῆς νήσου.

Χρίστος. Τουλάχιστον αὐτὸς ὁ διοικητὴς ἦτον φρόνιμος.

Πατ. Εἴθε ἡ διαγωγή του νὰ μείνῃ πάντοτε ἡ αὐτή, διότι μέχρι τοῦδε ἐνέργησε μόνον διὰ βασιλικῆς διαταγῆς, καὶ μένει νὰ ἰδῶμεν πῶς θέλει δειχθῇ εἰς ὅσα πράγματα ἀνετέθησαν εἰς τὴν ἰδίαν του κρίσιν. Ἀλλὰ καιρὸς νὰ ἐπανέλθωμεν πάλιν εἰς τὸν Κολόμβον μας.—Τὶ ὁμῶς δύναμαι νὰ σᾶς εἰπῶ περὶ αὐτοῦ, τὸ ὅποῖον νὰ μὴ σᾶς κινήσῃ εἰς θλίψιν καὶ ἀγανάκτησιν! Ἰδέτε τον ὑπὸ βαρείας κατατηκόμενον θλίψεως, κ' ἐπισκεπτόμενον ἀπὸ καιρὸν εἰς καιρὸν τὴν αὐλήν, ἡ ὁποία μένει πάντοτε κωφὴ εἰς τὰ δίκαιά του παράπονα! Ἀκούσατε πῶς ἐπικαλεῖται ὄχι ἔλεος, ἀλλὰ δικαιοσύνην, κρατῶν τὴν συνθήκην τὴν ὁποίαν ὑπέγραψεν ὁ βασιλεὺς, καὶ ζητεῖ νὰ ἐκπληρωθῇ ἡ ὑπόσχεσις, ὅτι αὐτὸς, καὶ οὐδεὶς ἄλλος θέλει μείνει ἀντιβασιλεὺς εἰς ὅλους τοὺς ἀνακαλυφθέντας τόπους. Ἰδέτε πῶς οἱ οὐτιδανοὶ ἐναντίοι του τρίζουν τοὺς ὀδόντας, καὶ εἰς τὰς ματαιὰς προτάσεις του μόλις κρατοῦν τὸν εἰρωνικὸν γέλωτά

τών, καὶ κρίνατε τί πρέπει νὰ ἡσθάνετο ὁ μέγας ἀνὴρ, ἔχων τὴν συναίσθησιν τῆς μεγάλης του ἱκανότητος διὰ τὴν ὁποίαν ἦτον τῆς μεγίστης ἀνταρμιᾶς ἄξιος.

Ἀχιλλεύς. Ἐγὼ ἤξευρα τί ἤθελα πράξει ἂν εἴμην ὁ Κολόμβος.

Πατ. Τί;

Ἀχιλλεύς. Δὲν ἤθελα ἐξοδεύει εἰς τὸ ἐξῆς ματαίως τοὺς λόγους μου.

Πατ. Καὶ ἔπειτα;

Ἀχιλλεύς. Ἐπειτα, ἢ ἤθελα καθίσει, καὶ μείνει ἥσυχος τὸν λοιπὸν καιρὸν τῆς ζωῆς μου, ἢ ἤθελα ἔλθῃ πρὸς ἄλλον κἀνένα βασιλέα, καὶ ἤθελα ζητήσῃ νὰ τὸν ὑπηρετήσω.

Πατ. Ὅσον διὰ τὸ δεύτερον, ὁ Κολόμβος ἐδιδάχθη ἐκ τῆς πείρας, ὅτι καὶ αἱ ἄλλαι αὐλαὶ, δὲν διέφερον πολὺ ἀπὸ τὴν τῆς Ἰσπανίας. Ἴσως ἐφρόνει ἀκόμη ὅτι ἂν καὶ οἱ ἀνώτεροί του δὲν ἐτήρησαν τὸν λόγον των πρὸς αὐτὸν, τοῦτο δὲν ἦτον δικαιολόγημα νὰ μὴ τὸν τηρήσῃ καὶ αὐτὸς πρὸς ἐκείνους, καὶ ν' ἀφήσῃ τὸ κράτος, εἰς τοῦ ὁποίου τὴν ὑπηρεσίαν εἶχεν ἀφιερωθῇ. Νὰ ζήσῃ δὲ τὸ λοιπὸν τῆς ζωῆς του ἐν εἰρήνῃ καὶ ἡσυχίᾳ, καὶ νὰ παραιτηθῇ ἐντελῶς τοῦ σκοποῦ τῶν ἀνακαλύψεων, τοῦτο τῷ ἦτον ἀδύνατον. Ἐχὼν πεποιθήσιν ὅτι εἰς τὸν ἔσχατον πλοῦν του ἀνεκάλυψε τὰ παράλια μεγάλης ξηρᾶς, διὰ διαφόρων δὲ παρατηρήσεων ἂν ὅχι πεισθεὶς, τοῦλάχιστον ὑποπτεύσας ὅτι ἡ περὶ τῆς συνεχείας τῆς ξηρᾶς ταύτης μὲ τὰς ἀνατολικὰς Ἰνδίας πρώτη ιδέα του δὲν ἦτον ὀρθή, ἐσυμπέραναν ὅτι, μεταξὺ ταύτης τῆς στερεᾶς καὶ τῶν Ἰνδιῶν ἦτον πιθανὸν νὰ εὕρισκῃται καὶ μεγάλη τις θάλασσα, διαιρουσα τὰς δύο ξηρὰς. Τὶς ἀπὸ σᾶς ἡμ. πορεῖ νὰ εἰπῇ, ἂν ἡ ὑπόθεσις του αὕτη ἦτον ὀρθή;

Ὅλοι. Βεβαίωτατα! ὁ μέγας γαλιθαῖος ἢ εἰρηνικὸς ὠκεανός.

Πατ. Βλέπετε πόσον περισσότερον μέρος τῆς γῆνις μας σφαίρας γνωρίζομεν ἡμεῖς σήμερον, ἀφ' ὅ,τι τότε ἐγνώριζον οἱ πλεόν πεπαιδευμένοι; Ὅ,τι τότε μόνος ὁ Κολόμβος ἐδύνατο νὰ ὑποπτεύσῃ, ἤξεύρει τῶρα κάθε παιδίον μὲ βεβαιότητα. Βλέπετε

πόσῃν ὀφείλομεν εὐγνωμοσύνην εἰς τοῦτον τὸν ἄνθρωπον, χωρὶς τοῦ ὁποίου, ἴσως τὸ ἐν ἡμισφαίριον τῆς γῆς ἤθελε μείνῃ ἀκόμη τινὰς αἰῶνας ἄγνωστον εἰς ἡμᾶς. — Μετὰ τινος πιθανότητος ὑπέπτευεν ἀκόμη ὁ Κολόμβος, ὅτι πρὸς τὰ μέρη ἐνθα εἶναι ὁ ἰσθμὸς τῆς Δαρίας, — ἤξεύρετε, ὑποθέτω, ποῦ;

Ἰωάννης. Ὡ! νὰ μὴν τὸ ἤξεύρωμεν! Μεταξὺ τῆς βορείου καὶ τῆς νοτίου Ἀμερικῆς.

Πατ. Ναι. — Ὑπέπτευε λοιπὸν, ὅτι εἰς τοῦτο τὸ μέρος χωρίζεται ἴσως ἡ ξηρὰ διὰ τινος καταπτόνου, διὰ τοῦ ὁποίου ἤμπορεῖ τις νὰ πλεύσῃ ἀπὸ τὸν ἀτλαντικὸν εἰς τὸν ἄγνωστον ὠκεανόν, καὶ δι' αὐτοῦ εἰς τὰς ἀνατολικὰς Ἰνδίας.

Νικόλαος. Ὅμως τοῦτο δὲν εἶναι ἀληθές;

Πατ. Δὲν εἶναι.

Νικόλαος. Ὅχι! Ἰδοὺ (δείχνων εἰς τὸν πίνκκ) ἡ βόρειος, καὶ ἰδοὺ ἡ μεσημβρινὴ Ἀμερικὴ, αἱ ὁποῖαι συνέχονται διὰ τοῦ ἰσθμοῦ τῆς Δαρίας, καὶ αὕτη δὲν κόπτεται εἰς κανὲν μέρος της.

Πατ. Ἐχeis δίκιον τέκνον μου· ἀλλ' ὅμως βλέπεις καὶ σὺ ὁ ἴδιος, ὅτι ἡ γῆ ἐδῶ εἶναι πολλὰ στενὴ, καὶ ὅτι ὁ Κολόμβος ἐσυμπέρχενεν ἂν ὅχι ὀρθῶς, ὅμως σχεδὸν ὀρθῶς. — Ἐκτοτε ἐθεώρησεν ὡς σπουδαιότατον νὰ ἐξετάσῃ ἂν τῷ ὄντι εἰρίσκηται πορθμὸς εἰς ἐκεῖνα τὰ μέρη ἢ ὅχι. Διότι, ἂν οὗτος ὑπῆρχε, πόσον εὐχύτερος καὶ ταχύτερος ἤθελεν εἶσθαι ὁ πλοῦς ἀπὸ τὴν Ἰσπανίαν διὰ τῆς Ἀμερικῆς πρὸς τὰς ἀνατολικὰς Ἰνδίας, πκρά διὰ τῆς γραμμῆς τὴν ὁποίαν ἀνεάλυσαν οἱ Πορτογάλλοι πέραξ τῆς Ἀφρικῆς. Ὅθεν ὅσον μεγάλη καὶ ἂν ἦτον ἡ πρὸς αὐτὸν ἀδικία τοῦ ἀχαρίστου του βασιλέως, ἡ ἐπιθυμία του νὰ ὠφελήσῃ τὴν ἀνθρωπότητα δι' ἀνακαλύψεων ὑπερενίκῃ τὴν ἀγανάκτησίν του. Ἀπεράτισε λοιπὸν νὰ λησμονήτῃ γενναιοφύχως τὴν πρὸς αὐτὸν διαγωγὴν τῆς αὐλῆς καὶ νὰ ἐκθέσῃ πάλιν καὶ ἐκ δευτέρου τὴν πολιὰν κεφαλὴν του εἰς τὰς ταλαιπωρίας καὶ τοὺς κινδύνους νέων ἀνακαλύψεων.

Ἐκνοιοποίησεν ἐπομένως τὴν ἀπόφασίν του ταύτην εἰς τὴν κυβέρνησιν, ἥτις ἐχάρη μεγάλως εὐροῦσα περίστασιν ν' ἀπαλλαγῇ τῆς ἐπαχθοῦς παρουσίας του. Διότι ἡ θεὰ τοιοῦτου μεγάλου

λου, καὶ τὸσον βρβαρώως ἀδικηθέντος ἀνδρὸς ἦτον καὶ πρὸς τὸν βασιλέα καὶ πρὸς τὴν βασίλισσαν διηνεκῆς ἐπίπληξις, ἀπὸ τὴν ὁποῖαν ἤρχοντο ἐκ ψυχῆς νὰ ἐλευθερωθῶσιν. Ὅθεν ἐδέχθησαν μετὰ χαρᾶς τὸ πρόβλημά του, διὰ ν' ἀποφύγουν τὴν ὀχληρὰν προυνσίαν του, καὶ διότι ἠλπίζον καὶ εὐτυχῇ τοῦ ἐπιχειρήματος ἔχθασιν, ἔχοντες ἤδη δείγματα τῆς ἰκανότητος τοῦ ἀνδρός. Διέταξαν λοιπὸν ἀμέσως νὰ ὀπλισθῇ δι' αὐτὸν στόλος. Ἀλλ' ὁποῖος στόλος! Τέσσαρα ἄθλια πλοιάρια, τῶν ὁποίων τὸ μεγαλύτερον μόνις ἦτον τὸ ἥμισυ μετρίου ἐμπορικοῦ πλοίου, τοιαύτη ἦτον ὅλη ἡ θαλάσσιος δύναμις τὴν ὁποίαν τῷ ἐνεπιστεύθησαν εἰς τοιαύτην σπουδαίαν ἐπιχείρησιν, καὶ μ' αὐτὴν ἔμελλε νὰ πλεύσῃ καὶ εἰς ἄλλον μέγαν, καὶ πάντῃ ἄγνωστον ὠκεχρόνον· μ' αὐτὴν νὰ εὔρῃ δρόμον δ' αὐτοῦ ὁποίου ἠλπίζον νὰ φέρουν τοὺς ἀπείρους θησαυροὺς τῶν πλουσιῶν ἀνατολικῶν Ἰνδιῶν. Ὅποια μέγα, πρὸς ἐκτέλεσιν ὁποίου σκοποῦ!

Πᾶς ἄλλος ἤθελε τρομάξει βεβαίως διὰ τὸ ἀδύνατον τοῦ ἐπιχειρήματός του μὲ τοιαῦτα ἄλλα πλοῖα. Ὁ Κολόμβος ὅμως ἐνθουσιασθεὶς τὸν πρῶτον τοῦ πλοῦν, δὲν ἐροβήθη νὰ ἐμπιστευθῇ τὴν ζωὴν του πάλιν εἰς σκάφους ἐπίσης ἐλασινάς ὅποια ἦσαν ἐκεῖναι, μὲ τὰς ὁποίας διέσχισε τὸν μέγαν ὠκεανὸν μεταξὺ Βυρώπης καὶ δυτικῶν Ἰνδιῶν κατὰ πρῶτον. Ἐπιβὰς λοιπὸν εἰς αὐτὰ ἀτρομήτως, παρέλαβε μετ' ἐκυτοῦ τὸν ἀδελφόν του Βερτολομαῖον, καὶ τὸν δεύτερον δεκτριετὴ υἱόν του Φερδινάνδον, ὅστις συνέγραψεν ἐπομένως τοῦ πατρὸς του τὴν βιογραφίαν.

Τῇ 29 Ἰουλίου ἐν ἔτει 1502 ἤτοι δέκα ἔτη μετὰ τὸν πρῶτον ἀπόπλουντου, ἀπέπλευσε πάλιν ἀπὸ τὰ Γάδαιρα καὶ διευθύνθη κατὰ τὸ σύνθημα αὐθις πρὸς τὰς Καναρίους νήσους. Ἡ μόνη δυστυχὴς περίστασις καθ' ὅλον τὸν πλοῦν τοῦ ὑπῆρξεν ἡ βαρύντης καὶ δυσκινησίᾳ τοῦ μεγαλύτερου τῶν πλοίων του, τὸ ὁποῖον δυσκόλως ἐδύνατο νὰ εὐθάτῃ τὰ ἄλλα. Διευθύνθη ἐπομένως πρὸς τὴν Ἰσπανιόλαν διὰ νὰ τὸ ἀλλάξῃ μ' εὐχερηστοτερον ἄλλο. Πλησιάσας εἰς τὴν νῆσον ἔπεμψεν ἓνα τῶν ἀνθρώπων του πρὸς τὸν διοικητὴν Ὁβάνδον, διὰ νὰ τὸν ἀναγγεῖλῃ τὴν αἰτίαν τῆς ἐλεύσεώς του, καὶ νὰ τὸν παρακαλέσῃ νὰ τῷ δώσῃ τὴν ἄδειαν

νά εισέλθῃ εἰς τὸν λιμένα· ὁ διοικητὴς ὅμως, ἤμπορεῖτε νὰ τὸ πιστεύσητε, εἶχε τὴν ἀναισχυντίαν νὰ τὴν ἀρνήθῃ. Ὁ Κολόμβος τὸν εἰδοποίησε μετὰ τοῦτο, ὅτι ἐκ τινων φαινομένων τὰ ὁποῖα ἔμαθεν ἐκ πείρας νὰ διακρίνῃ, προέβλεπε πλησιάζουσιν σφοδρὰν τρικυμίαν, ὅθεν τὸν παρεκάλει νὰ τῷ δώσῃ τὴν ἄδειαν νὰ εἰσπλεύσῃ εἰς τὸν λιμένα καὶ νὰ μείνῃ εἰς αὐτὸν μόνον ὅσον νὰ γαληνεύσῃ ἡ θάλασσα. Πληροφορηθεὶς δὲ ὅτι ὁ διοικητὴς ἐτοίμαζε νὰ πέμψῃ στόλον εἰς τὴν Ἰσπανίαν, τὸν ἐσυμβούλευσεν ἐνταυτῷ ν' ἀναβάλῃ τὴν ἀποστολὴν του διὰ δύο ἡμέρας ἀκόμῃ. Πλὴν τὰ πάντα εἰς μάτην. Ἀποβαλὼν τὴν παράκλησίν του, περιφρονήσας τὴν συμβουλὴν του, καὶ καταγελάσας τὴν νοουθεσίαν ταύτην ὡς ὄνειροπολήσεις φαντασιοπλήκτου ἢ ἀπαταιῶνος οἰωνοσκοποῦ, τῷ ἀπέτρεψεν αὐθις τὴν εἴσοδον τοῦ λιμένος, καὶ ἐξεκίνησε τὸν στόλον διὰ τὴν Ἰσπανίαν.

Κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον ἀπεδιώχθη ὁ δωρησάμενος τὰς δυτικὰς Ἰνδίας εἰς τὴν Ἰσπανίαν, ὡς ὑποπτος, τῆς νήσου τὴν ὁποίαν αὐτὸς ἀνεκάλυψε μὲ μόχθους καὶ μὲ κινδύνους. Τοιουτοτρόπως ὁ ἄνθρωπος τοῦ ὁποίου ἡ ζωὴ ἦτον πολύτιμος καὶ τὸ νέον ἐπιχείρημα τὰ μέγιστα σπουδαῖον, ἐζήτησε καταφύγιον κατὰ θυέλης καὶ τρικυμίας, καταφύγιον τὸ ὁποῖον ἡ φιλανθρωπία μᾶς διατάττει καὶ εἰς τὸν ξένον αὐτὸν νὰ προσφέρωμεν, καὶ τῷ τὸ ἡγήθησαν. Νέα πληγὴ διὰ τὸν Κολόμβον, τοῦ ὁποίου τὴν καρδίαν πρὸ τοσούτου καιροῦ κατεσπάραττεν ἐχθρὰ μοῖρα. Ἀλλ' ὁ Θεὸς ἀνεδείχθη τότε προφανῶς ἐκδικητὴς τῶν ἀδικιῶν ὅσας ὁ ἄθῳος ὑπέστη! Ἡ τρικυμία τὴν ὁποίαν προεῖπεν ἐπέστη· καὶ αὐτὸς μὲν λαβὼν κατάλληλα μέτρα, ἐσώθη ἀπὸ τὸν ὄλεθρον. Ὁ δὲ μὲ ἄμετρα πλούτη πεφορτισμένος στόλος, ὅστις ἀπέπλευσε διὰ τὴν Ἰσπανίαν, συνιστάμενος ἀπὸ δεκαοκτὼ πλοῖα, κατεποντίσθη αὐτανδρὸς ἐκτὸς τριῶν πλοίων καὶ μόνων. Ἐλαβον δὲ καὶ ὁ Ρολδάνος καὶ ὁ Βοβαδιλλας, τὴν δικαίαν ἀμοιβὴν τῆς βδελυρᾶς των διαγωγῆς κατὰ τοῦ Κολόμβου, διότι πλέοντες ἐπ' αὐτοῦ ἐπνίγησαν μὲ τοὺς ἀμέτρους θησαυροὺς, τοὺς ὁποίους εἶχον συναῖξει εἰς τὴν Ἰσπανίαν.

Τὸ παράδοξον δὲ τοῦ συμβάντος τούτου ἦτον, ὅτι ἐκ τῶν

τριῶν σωθέντων πλοίων τοῦ στόλου, ἐκεῖνο μόνον τὸ ὅποσον ἔφε-
ρε τὴν περιουσίαν τοῦ Κολόμβου, καὶ τὸ ὅποσον εἶχεν ἐκλεχθῇ
διὰ τὴν ὑπηρεσίαν ταύτην διότι ἦτον ὅλων τὸ χεῖριστον, ἔμεινεν
ἀβλαβές, καὶ ἐξηκολούθησε τὸν πλοῦν του διὰ τὴν Ἰσπανίαν. Τὰ
δὲ ἄλλα δύο ἐπέστρεψαν εἰς ἀθλίαν κατάστασιν εἰς τὸν ἅγιον
Δομήνικον. Τὸ περίεργον τοῦτο συμβάν ἐπροξένησεν εἰς τοὺς
ἀμαθείς καὶ δεισιδαίμονας ἀνθρώπους τοῦ καιροῦ ἐκείνου ἀντί-
θετον ἐντύπωσιν. Ἀντὶ νὰ λατρεύσουν τὴν θείαν δικαιοσύνην,
διὰ τῆς ὁποίας ἡ χεὶρ τῆς προνοίας διοικεῖ τῶν ἀνθρώπων τὰς
μοίρας, συνέλαβον τὴν μωρὰν ἰδίαν, ὅτι ὁ Κολόμβος ἦτον μάγος,
καὶ ὅτι μὲ τὴν βοήθειαν πονηρῶν πνευμάτων, τὰ ὅποια ὑπήκουον
εἰς αὐτόν, διήγειρε τὴν τρικυμίαν ταύτην, διὰ νὰ ἐκδικηθῇ τοὺς
ἐχθρούς του· διότι ἔλεγον, διατὶ νὰ σωθῇ ἐκεῖνο μόνον τὸ
πλοῖον τὸ ὅποσον ἔφερε τὴν ἐδικήν του περιουσίαν;

Ὁ Κολόμβος ἀνεχώρησε δικαίως ἀγανακτῶν ἐκ τῆς νήσου
τὴν ὁποίαν αὐτὸς εἶχεν ἀνακαλύψει, καὶ εἰς τῆς ὁποίας τὸν λι-
μένα δὲν τῷ ἐπετρέπετο οὔτε νὰ φυλαχθῇ ἀπὸ τῆς τρικυμίας
τὸν κίνδυνον, καὶ ἀπέπλευσε μὲ τὰ βεβλαμμένα του πλοῖα πρὸς
τὴν στερεὰν πρὸς δυσμάς. Καὶ εἰς τοῦτον τὸν πλοῦν του ἀντε-
πάλαισε καὶ μὲ δυσκολίας καὶ μὲ κινδύνους· μὲ ὅλον τοῦτο ἔφθα-
σεν εὐτυχῶς εἰς νῆσον καλουμένην *Γουαναϊαν*, καὶ κειμένην οὐ
μακρὰν τῶν παραλίων τῆς στερεᾶς, τὰ ὅποια καλοῦνται *Ὀν-
δοῦραι*. Βλέπετε, τέκνα μου, (δείχνων εἰς τὸν πίνακα) ἐδῶ
κεῖνται τὰ παράλια ταῦτα, καὶ ἡ νῆσος ἐκεῖ.

Εὐθὺς ὡς ἔρριψεν ἄγκυραν, ἐπεμφεν ὁ ναύαρχος τὸν ἀδελφόν
του Βαρθολομαῖον μετὰ τινων ἀνθρώπων εἰς τὴν ξηρὰν, διὰ
νὰ τὴν παρατηρήσουν· πλησιάζων εἰς τὸν λιμένα, ἀπήντησεν
οὗτος μεγάλην σκάφην τῶν ἐγχωρίων, φαινομένην ὅτι ἦτον κα-
τασκευῆς πολλῶ μάλλον ἐντέχνου ἀπὸ τ' ἄλλα πλοῖα, ὅσα
εἶχεν ἰδεῖ ἕως τότε εἰς τοὺς ἀγρίους. Ἦτον πολλὰ μακρὰ,
ὀκτὼ πόδας πλατεῖα, καὶ εἰς τὸ μέσον εἶχε στέγην ἀπὸ φοινί-
κων φύλλα, ὥστε ὁμοιάζε πολλὰ τὰς Γονδόλας τῆς Ἑνετίας.
ὑπὸ τὴν στέγην ἐκάθηντο αἱ γυναῖκες καὶ τὰ τέκνα τῶν ἀγρίων,
καὶ ἐκτὸς αὐτῶν ἦσαν ἀκόμη εἰκοσιπέντε ἄνδρες εἰς τὴν σκάφην,

Ὁ Βαρθολομαῖος ἔσπευτε νὰ τοὺς φθάσῃ, οὗτοι δὲ παρεδόθησαν ἀμέσως αἰχμάλωτοι, μ' ὅλον ὅτι ἦσαν καὶ ὠπλισμένοι.

Ἐξέτασας μετὰ ταῦτα τὸ φορτίον, εἶρεν εἰς τὴν σκάφην στρώματα, ἐν εἶδος χιτωνίσκων χωρὶς χειριδίων ὑφασμένων ἀπὸ βαμβάκιον, νῆμα, καὶ διάφορα φορέματα, προσέτι δὲ καὶ πλατέα ὑφάσματα, τὰ ὅποια μετεχειρίζοντο αἱ γυναῖκες εἰς εἶδος χλαμύδων, μεγάλα ξύλινα ξίρη δίστομα, ἔχοντα ἐκατέροθεν ὀξεῖς πυρίτιδας λίθους συντηρμοσμένους μὲ νῆμα καὶ ῥητίνη· ἀκόμη καὶ πελέκεις χαλκοῦς, καὶ ἄλλα διάφορα σκεῖη ἐκ τοῦ ἰδίου μετάλλου. Αἱ τροφί των ἦσαν σχεδὸν ὅμοιοι μ' ἐκείνας τῶν τῆς Ἰσπανιόλας, ἐξαιρουμένου μόνον ἐνὸς εἶδους ποτοῦ, τὸ ὅποιον αὐτοὶ ἔβραζον ἀπὸ ἀραβόσιτον, καὶ ὠμοίαζε σχεδὸν μὲ τὸν ζύθον. Πρὸς τούτοις εἶχον καὶ μικράν τινα ποσότητα κυάμων κακάου, τοὺς ὁποίους ἐφαίνετο ὅτι ἠγάπων ὑπὲρ πᾶν ἄλλο, καὶ ὅτι τοὺς μετεχειρίζοντο ἀντὶ νομισμάτων. Οὗτοι ἦσαν οἱ πρῶτοι κύαμοι κακάου τοὺς ὁποίους εἶδον οἱ Εὐρωπαῖοι.

Δὲν δύναμαι ν' ἀποσιωπήσω καὶ ἄλλοτι περιεργείας ἀξίον, τὸ ὅποιον παρετηρήθη εἰς αὐτοὺς τοὺς ἀγρίους, καὶ τὸ ὅποιον εἶμαι βέβαιος ὅτι θέλει σᾶς ἀρῇ. Αὐτοὶ ἐγνώριζον τὴν ἀξίεραστον ἀρετὴν τῆς αἰδοῦς, καὶ ἀπέφευγον ὅσων ἐδύναντο μὴ γυμνωθῇ κἀνὲν τῶν μελῶν τοῦ σώματός των, ὅσων ἢ εὐσχημοσύνη ἀπαιτεῖ τὴν συγκαλύψιν. Ὁ ναύαρχος ἐχάρη λαθὼν εἰς τὴν ἐξουσίαν του τοὺς καλοὺς τούτους ἀνθρώπους, ἐπ' ἐλπίδι νὰ πληροφορηθῇ διάφορα παρ' αὐτῶν, καὶ διέταξε νὰ τοὺς μεταχειρισθῶν φιλικώτατα. Ἠγόρασε τὰς ἀμερικανικὰς πραγματείας των μ' ἀνταλλαγὴν εὐρωπαϊκῶν, καὶ ἀφ' οὗ ἔμαθε παρ' αὐτῶν ὅσα τῷ ἐχρησίμευον, τοῖς ἐπέστρεψε τὸ πλοιαρίον των, καὶ τοὺς ἀπέλυσε ἐλευθέρους, ν' ἀπέλθωσιν ὅπου θέλουν. Ἐνὰ μόνον γέροντα ἐξ αὐτῶν, ὅστις τῷ ἐφάνη τῶν ἄλλων ὁ νουνεχέστερος, τὸν ἐκράτησε μὲ συναίνεσιν καὶ αὐτοῦ ἐπ' ὀλίγον ἀκόμη εἰς τὸ πλοῖον, διὰ νὰ λάβῃ παρ' αὐτοῦ καὶ ἄλλας ἀναγκαίας εἰδήσεις, καὶ διὰ νὰ τὸν μεταχειρίζηται ὡς μεσάζοντα εἰς τὰς συνεντεύξεις του μετὰ τῶν ἀγρίων. Παρ' αὐτοῦ τοῦ γέροντος ἔμαθεν, ὅτι πρὸς δυσμὰς κεῖται πολλὰ ἐκτεταμένη ξηρὰ, εἰς

τὴν ὁποίαν εὑρίσκεται πλῆθος χρυσοῦ· δι' εὐκαταλήπτων σημείων τὸν ἐξήγησεν ὁ γέρον, ὅτι οἱ κάτοικοι ἐκείνου τοῦ τόπου φοροῦν ἐπὶ κεφαλῆς διαδήματα ἐκ χρυσοῦ, καὶ ὀγκώδεις χρυσοὺς κρίκους εἰς τοὺς βραχίονας καὶ τὰ σκέλη· ἀκόμη ὅτι ποικίλλουν μὲ χρυσὸν, τράπεζας, καθέδρας καὶ ἄλλα διάφορα οἰκιακὰ σκεύη. Ἰδὼν εἰς τὸ πλοῖον κοράλλια, ἀρώματα καὶ ἄλλα πολυτιμα πρᾶγματα, τοῖς ἐβεβαίωσεν ὅτι καὶ τοιαῦτα εὑρίσκονται ὡσαύτως πολλότατα εἰς ἐκεῖνον τὸν τόπον, ὅστις ἦτον αὐτὸ τὸ πλούσιον *Μεξικό*.

Ἀλλ' ὅσον μεγάλη καὶ ἂν ἦτον ἡ ἐπιθυμία τῶν συντρόφων τοῦ ναυάρχου πρὸς τούτους τοὺς θησαυροὺς, μεγαλητέρα ἦτον ἡ ἐπιθυμία αὐτοῦ νὰ ἐπιτύχῃ τὸν μέγαν σκοπὸν τῆς περιηγήσεώς του, νὰ εὕρῃ τὴν διόδον τῆς ὁποίας ἠλπίζεν ὅτι δὲν ἦτον μακράν. Ὄθεν ἀδιστακτικῶς καταφρονήσας τοὺς ἀναριθμήτους θησαυροὺς, οἱ ὅποιοι ἤκουσεν ὅτι εὑρίσκονται τόσον πλησίον του, ἀδιαφορήσας πρὸς τοὺς γογγισμοὺς τῶν συνοδοιπόρων του, ἐξηκολούθησε τὸν πλοῦν του περιπλέων τὴν στερεὰν πρὸς ἀνατολὰς.

Μήτηρ. Ἰδοὺ πάλιν φαίνεται ὁ εὖθις καὶ ὁ μέγας ἄνθρωπος! Νὰ ἔχῃ τὴν εὐκαιρίαν τοῦ νὰ γίνῃ ὑπέρπλουτος, καὶ μὴ ὅλον τοῦτο παρატρέχων ἐκείνην, νὰ ἐπιμείνῃ εἰς τὴν ὁδὸν τοῦ καθήκοντος, νὰ θέλῃ νὰ ὠφελήτῃ μᾶλλον τὸν κόσμον παρὰ ἐαυτὸν, καὶ νὰ ὑπομείνῃ τῶν ἄλλων τὴν ἀγανάκτησιν, διὰ νὰ μείνῃ πιστὸς εἰς τὰ χρέη του! Εἶθε καὶ σεῖς, τέκνα μου, ὅλα εἰς παρομοίαν ποτὲ εὐκαιρίαν νὰ δώσητε τοιαύτας λαμπρὰς ἀποδείξεις ἀφιλοκερδοῦς ἀρετῆς, καὶ ἰδίῳν συμφερόντων ὀλιγοψυχίας.

Πατ. Θέλει φανοῦν τοιοῦτοι βεβαιότατα, θέλει φανοῦν! ἐγὼ ἀναλαμβάνω νὰ γίνω ἐγγυητὴς των. Ἄν δὲν ἐδινάμην νὰ ἔχω τὴν τοιαύτην πεποιθήσιν, ἤθελα παρακαλέσει τὸν ὕψιστον νὰ μᾶς ἀφαιρέσῃ τὴν ζωὴν πρὶν ἰδῶμεν τὴν πρώτην χαμερπῆ πράξιν ἐνός των. Ἀλλ', ὦ ἀγαπητά μου τέκνα! δὲν ἔχω δίκαιον; ποτὲ δὲν θέλει εἶναι ἡ διχωγὴ σας τοιαύτη, θέλετε προτιμήσει νὰ μείνητε ἐπὶ ζωῆς σας πτωχοὶ καὶ περιυροῦνόμενοι παρὰ νὰ ἐκκλίνητε μίαν καὶ στιγμὴν ἀπὸ τὰ καθήκοντά σας· ὁσάκις ἰδιοτέλεια ἤθελε σᾶς ἐρεθίσαι πρὸς κακὴν πράξιν, θέλετε

σκέπτεσθαι πάντοτε, καὶ θέλετε λέγει καθ' ὑμᾶς αὐτοὺς. Ὁ πατὴρ μᾶς ἐσυμβούλευσε περὶ τούτου, καὶ μᾶς τὸ ἀπηγόρευ-
σεν· ἐκεῖνος ἤξευρε τί συμφέρει εἰς τοὺς ἀνθρώπους καὶ εἰς
τοῦτον τὸν κόσμον, καὶ εἰς τὴν αἰωνιότητα, καὶ βεβαίως
ἐκεῖνος μᾶς ἠγάπα ἐκ ψυχῆς καὶ ἤθελε τὸ καλὸν μας. Δὲν
ἔχω δίκαιον, τέκνα μου; Ταῦτα θέλετε σκέπτεσθαι καὶ θέλετε
προθυμεῖσθαι πάντοτε καθ' ὅλην σας τὴν ζωὴν πρὸς εὐγενεῖς
πράξεις καὶ ἀξιόπαινα ἔργα; (Ὅλοι ἐκρεμάσθησαν εἰς τὸν λαίμῳ
του, καὶ ἡ διήγησις ἐτελείωσε.)

ΔΙΗΓΗΣΙΣ ΙΓ'.

Πατήρ. Ὁ Κολόμβος ἐξεκουλουθὼν τὸ σχέδιόν του περιέπλεε τὰ παραθαλάσσια τῆς Ὀνδούρας πρὸς ἀνατολὰς, διὰ τὴν ἀνακαλύψῃ τὴν δίοδον τὴν ὁποίαν τὸν ἐβεβαίωσαν οἱ ἄγριοι, ὅτι θέλει εὕρη κατ' αὐτὴν τὴν διευθύνειν.

Χρίστος. Λοιπὸν τὸν ἠπάτησαν!

Πατ. Ὅχι, ἀλλὰ δὲν εἶχον ἐννοηθῇ καλῶς μεταξὺ των· ὁ Κολόμβος τοῖς εἶχε σχεδιάσει πορθμὸν καὶ αὐτοὶ ἐνόμισαν ὅτι τοῖς παρίστα ἱσθμὸν, ὅθεν εἶχον δίκαιον νὰ τὸν διευθύνουν κατὰ τὴν Δαρίαν. Εἰς τοῦτον τὸν πρὸς ἀνατολὰς πλοῦν των, πλησίον τῶν παραλίων, εἶδον ἀνθρώπους μεγάλως διαφέροντας καὶ ἀγριοτέρους τὸν τρόπον ἀπὸ τοὺς πρώτους. Περιφέροντο ὀλόγυμνοι, ἔτρωγον ὠμὰ κρέατα καὶ ὀψάρια ἀμαγεύευστα, καὶ τὰ αὐτὰ των ἀπὸ τὰ πολλὰ πράγματα, τὰ ὁποῖα ἐκρέμοντο εἰς αὐτὰ, κατέβαινον ὡς τοὺς ὠμούς των· εἰς ὅλον τὸ δέρμα των εἶχον ἐγκεκαυμένας εἰκόνας ἐλάφων, λεόντων, καὶ καὶ ἄλλων ζώων. Οἱ ἐγκριτώτεροι μεταξὺ των διακρίνοντο φέροντες εἰς τὴν κεφαλὴν λευκοὺς ἢ ἐρυθροὺς πῖλους βαμβάκερους· τινὲς αὐτῶν εἶχον τὸ πρόσωπόν των βαμμένον μαῦρον, ἄλλοι κόκκινον, ἄλλοι ποικίλον, μὲ διάφορα χρώματα, καὶ ἄλλοι εἶχον μόνον τὰ χεῖλη, τοὺς ῥόθους καὶ τὰ βλέφαρα χρωματισμένα. Αἱ τρύπαι τῶν ὠτίων των ἦσαν τόσον μεγάλαι, ὥστε ἤμποροῦσε νὰ περάσῃ εἰς αὐτὰς αὐγὸν ὀρνίθου. Ὁ Κολόμβος ἐξ αὐτῆς τῆς αἰτίας ὠνόμασε τὸ μέρος ἐκεῖνο, *Λιτὴν δὲ Λὰς Ὀρέϊας* ἤτοι τῶν *Αὐτίων*.

Ἐκεῖθεν ἀνῆλθον πάλιν, ἀλλ' ἐπροχώρει ὀλίγον καθ' ἡμέραν, διότι ἀντεπάλασε μ' ἐναντίους ἀνέμους καὶ ρεύματα. Τέλος ἐφθασεν εἰς ἀκρωτήριον, κατὰ τὸ ὁποῖον ἐκλινεν ἡ ξηρὰ πρὸς μεσημβρίαν τόσον, ὥστε ὁ ἄνεμος, ὅστις ἕως τότε τοῖς ἦτον ἐναντίας, ἔπνευεν ἤδη οὐρὸς εἰς αὐτοὺς παραπλέοντας. Διὰ τοῦτην ἡ

θεοσεβῆς ἀνὴρ, ὅστις ποτὲ δὲν ἐλητμόνει ν' ἀποδίδῃ πᾶν εὐτυχές συνάντημα εἰς ἐκείνον ὅστις εἶναι ὄλων τῶν καλῶν ἡ πηγὴ, ἐκάλειτο τοῦτο τὸ ἀκρωτήριον Γράσιας ἢ Δίος, ἡ Χάρις τῷ Θεῷ. Βλέπετε ἐδῶ εἰς τὸν πίνακα; ἰδού που κεῖται!

Ὡς δὲ μετὰ τινος ἡμέρας ἔρριψεν ἄγκυραν εἰς ἄλλο μέρος, ἐπαρουσιάσθησαν ἐν τῷ ἅμα πλοιαρίᾳ τινὰ φέροντα ἐνόπλους ἀγρίους, οἱ ὅποιοι ἐφαίνοντο ὡς θέλοντες νὰ διαμφισβητήσουν τὴν ἀπόδασιν εἰς τοὺς Ἰσπανοὺς· ἀλλὰ μόλις ἐνόησαντες τὴν εἰρηνικὴν διάθεσιν αὐτῶν, τοὺς ἐπλησίασαν ἀμέσως μὲ θάρρος, καὶ τοῖς ἐπρόσφερον ὅσα πράγματα εἶχον διὰ νὰ τ' ἀγοράσουν. Συνίσταντο δὲ ταῦτα εἰς διάφορα εἶδη ὀπλων, οἷον τόξα, ῥάβδους σκληροῦ καὶ μελανωτάτου ξύλου ὠπλισμέναις κατὰ τὸ ἄκρον μὲ κόκκαλα ὀφθαλμῶν, καὶ ῥόπαλα, ἔτι δ' εἰς χιτῶνας βαμβάκερους, καὶ εἰς τμήματα ὠχροῦ χρυτοῦ, τὸ ὅποιον ἔφερον περὶ τὸν λακμόν. Ὁ ναύαρχος τοῖς ἐχάρισε διάφορα εὐρωπαϊκά παιχνίδια, χωρὶς νὰ θελήσῃ νὰ λάβῃ τι ἀπὸ τὰ πράγματά των. Ἀλλ' αὐτοὶ ἐδειξάν ὅτι δυσηρεστήθησαν διὰ τοῦτο, καὶ ἐκλαθόντες τὴν ἄρνησιν τῶν Ἰσπανῶν νὰ καταβοῦν εἰς τὴν ξηρὰν μετὰ τὰς ἐπανειλημμένας προσκλήσεις των ὡς δεῖγμα δυσπιστίας πρὸς αὐτοὺς, ἡ ἐλήσαν νὰ διασκοδεῶν αὐτὴν ἀπὸ τὴν καρδίαν τῶν ξένων.

Ὅθεν ἐπεμψαν εἰθὺς μετὰ ταῦτα ὡς πρέσβεις πρὸς τοὺς Ἰσπανοὺς ἓνα σεβάσμιον γέροντα, συνοδευόμενον ἀπὸ δύο κοράσια, φέροντα χρυσὰ πέτλα περὶ τῶν λακμόνων. Ὁ γέρων ἐπαρουσιάσθη φέρων σημαίαν εἰς τὴν χεῖρα, ἡ ὁποία χωρὶς ἀμφιβολίας ἐφαίνοντο οὕτω σημεῖον εἰρήνης, καὶ ἐζήτησε νὰ ὀδηγηθῇ πρὸς τὸν ναύαρχον, ὅστις ἐδέχθη τὴν πρεσβείαν του, ἐπρόσταξε νὰ τοῖς δώσουν νὰ φάγωσι, τοὺς ἐνέδωκε, καὶ τοὺς ἐπεμψε πάλιν ὀπίσω περιχαρεῖς διὰ τὰς φιλικὰς αὐτὰς δεξιώσεις.

Τὴν ἀκόλουθον ἡμέραν ἐξῆλθεν ὁ ἀδελφεὸς τοῦ Κολόμβου εἰς τὴν ξηρὰν, ὅπου εὗρεν ὅλα τὰ πράγματα ὅσα εἶχον χαρίσει εἰς τοὺς ἀγρίους εἰς σωρὸν κείμενα, ὥσως διότι οἱ ἀγριοὶ δὲν κατεδέχοντο νὰ δεχθῶν δῶρα, χωρὶς νὰ δώσωσι καὶ αὐτοί. Ἐνῶ ἔμελλε νὰ πατήσῃ εἰς τὴν ξηρὰν, ἦλθον δύο τῶν ἐγκριτω-

τέρων ἀγρίων πλησίον τῆς σκάφης του, τὸν ἔλαβον ἀπὸ τοὺς βραχίονας, καὶ τὸν ἠνάγκασαν νὰ καθήσῃ μεταξύ των ἐπὶ τῶν χόρτων. Ὁ Βαρθολομαῖος ὑπήκουσε καὶ διὰ διερμηνείας Ἰνδοῦ τοῖς ἀπέτεινε δικόφρους ἐρωτήσεις, καὶ διέταξε τὸν γραμματέα του νὰ σημειώσῃ ὅλας τὰς ἀποκρίσεις των.

Ἀλλὰ μόλις ἶδον τὸν κάλαμον, τὸν χάρτην καὶ τὴν μελάνην, καὶ τετρααγγμένοι ἀναπηδήσαντες, ἔφυγον ὁμοῦ μὲ τοὺς λοιποὺς ἐγχωρίους ὅσοι εἶχον συναθροισθῇ. Οἱ δυστυχεῖς δυσειδαίμονες ἐφαντάσθησαν ὅτι ὁ γραφεὺς εἶναι μάγος, καὶ τὰ γραφικὰ ὄργανα, ἐργαλεῖα τῆς μαγικῆς, καὶ ὅτι διὰ τούτων ἤθελε τοῖς προξενήσει βλάβην. Μετὰ πολλοῦ κόπου ἠμπόρесе τέλος πάτων ὁ Βαρθολομαῖος ν' ἀποβάλλῃ τῆς κεφαλῆς των τὴν γελοίαν αὐτὴν ὑποψίαν, καὶ μ' ὅλον τοῦτο δεν ἐτόλμησεν νὰ πλησιάσῃ εἰς τοὺς Ἰσπανοὺς, πρὶν κατὰ τὴν γνώμην των ν' ἀσφαλισθῶν ἐναντίων τῶν μαγειῶν τοῦ γραφέως. Τοῦτο δὲ ἔπραξαν ῥίπτοντες κατὰ τῶν Ἰσπανῶν κόκκινον τινά, ἡ ὁποία ἐξέδιδε καπνὸν, καὶ τοῦτον τὸν καπνὸν περὶ τοῦ ὁποίου αὐτοὶ ἀναμφιβόλως ἐπίστευον, ὅτι ἔχει δύνανμιν ν' ἀρᾷ τὴν ἐέργειαν τῶν μαγειῶν, ἐφύσων πρὸς ἐκεῖνον τὸν ὁποῖον ἐθεώρουν ὡς ἀρχιμάγον. Τὰ δυστυχῆ, τὰ ἀνόητα πλάσματα! Ὁ Βαρθολομαῖος ἐπῆγεν ἔπειτα μετ' αὐτῶν εἰς τὴν πόλιν των, καὶ τὸ περιεργότερον πρᾶγμα, τὸ ὁποῖον εἰς αὐτὴν εἶδεν, ἦτον ἓν μέγα ξύλινον κτήριον, τὸ ὁποῖον εἶχον διὰ νὰ θάπτουν εἰς αὐτὸ τοὺς νεκροὺς των. Εἰς αὐτὸ εἶρε τινὰ νεκρὰ σώματα τυλιγμένα εἰς βαμβάκερὰ ὑφάσματα. Ἐν ἐξ αὐτῶν ἦτον καὶ βαλσχωμένον. Ἐπάνω ἐκάστου τάφου ἦτον τεθειμένη σανὶς, φέρουσα ζωγραφισμένα διάφορα ζῶα, ἡ καὶ εἰκόνας τῶν ἐνταφιασμένων μὲ παντοῖα ποικίλματα.

Ἀλλ' ἐπειδὴ τὴν ἀκόλουθον ἡμέραν ὁ ναύαρχος ἐκράτησε τινὰς τῶν ἐγχωρίων εἰς τὸ πλοῖόν του, διὰ νὰ λάβῃ ἀκριβεστέρως πληροφορίας, οἱ λοιποὶ ἐνόμισαν ὅτι πλεονεκτῶν τοὺς συνέλαβε διὰ νὰ λάβῃ λύτρα. Ὅθεν ἔπεμψαν πρὸς αὐτὸν πρεσβείαν, ὁμοῦ δὲ καὶ δύο νέους ἀγριοχοίρους ὡς λύτρα τῶν αἰχμαλώτων· ἀλλ' ὁ ναύαρχος ἔδωκε νὰ νοήσουν εἰς τοὺς ἀπεσταλμένους ὅτι οἱ ἐκεῖ μεί-

ναντες συμπάτριώται των δὲν ἦσαν αἰχμάλωτοι, καὶ ὅτι ἐντὸς ὀλίγου πάλιν θέλουν ἐπανέλθῃ ὀπίσω εἰς τὴν ξηράν, θέν καὶ δὲν ἦτον ἀνάγκη λύτρων. Ἠγόρασε λοιπὸν τοὺς ἀγριοχοίρους, καὶ οὕτω ἐπέστρεψαν εὐχαριστημένοι.

Οἱ ἀγριοχοίροι ἐκομίσθησαν εἰς τὸ κητάστροφμα τοῦ πλοίου, ἔνθα εὐρίσκετο καὶ μία ἀγρία γαλῆ στακτερά καὶ μέγεθος μετρίως μικροῦ σκύλου ἔχουσα, τὴν ὁποίαν εἶχε συλλάβει εἰς τῶν ναυτῶν ἀφ' οὗ ἔκοψε τὸν ἕνα τῆς πόδας. Τὸ ζῶον τοῦτο εἶναι ἐλαφρὸν, καὶ ταχὺ ὡς ὁ σκύουρος· πηδᾷ, ὡς ἐκεῖνος, ἀπὸ δένδρου εἰς δένδρον, καὶ ἐνίοτε κρεμάται μετὰ τὴν οὐράν εἰς τοὺς κλώνας, ἢ διὰ τὴν ἡσυχάσῃ, ἢ διὰ τὴν παίζειν. Μόλις εἶδον οἱ χοῖροι τὸ ζῶον τοῦτο, καὶ εὐθὺς ἔντρομοι ἔφυγον, ἀλλ' οἱ ναῦται λαβόντες ἕνα αὐτῶν, τὸν ἐπλησίασαν εἰς τὴν γαλῆν ἣτις περιτυλίξασα εὐθὺς μετὰ τὴν οὐράν τῆς τὸ ῥύγχος τοῦ χοίρου, συνέσφιξεν ἐν ταυτῷ μετὰ τοὺς ἐμπροσθινούς πόδας τῆς τὴν κεφαλὴν τοῦ τοιουτοτρόπως, ὥστε βεβαίως ἤθελε τὸν θανατώσῃ, ἂν οἱ ναῦται δὲν ἐπρολάβανον. Λέγεται ὅτι κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον οἱ λύκοι εἰς τὴν Ἰσπανίαν φονεύουν τὰ ζῶα ὅσα συλλάβουν.

Μετὰ πλοῦν πάλιν τινῶν ἡμερῶν, ἔρριψεν ὁ ναύαρχος ἀγκυραν εἰς τὰς ἐκβολὰς ποταμοῦ τινος, καὶ ἔπεμψε τινὰς τῶν ἀνθρώπων τοῦ μετὰ τὰς λέμβους εἰς τὴν ξηράν. Ἀλλὰ πλῆθος μέγα ἐγγχωρίων ὠπλισμένων ἐμπόδισαν τὴν ἀπόβασίν των. Ὑπὲρ τοὺς ἑκατὸν ἐξ αὐτῶν ἔτρεξαν ὡς τὸν λαιμὸν εἰς τὴν θάλασσαν, ἔπαλλον ἀπειλοῦντες τὰς λόγχας των, ἐσάλπιζον μετὰ κέρατα, ἔκρουον ἐν εἶδος τυμπάνων, ἔρριπτον αὐθαδῶς θαλάσσιον ὕδωρ πρὸς τοὺς Ἰσπανοὺς, καὶ ἔπτυνον μασημένα χόρτα πρὸς αὐτοὺς, ὡς σημεῖον καταφρονήσεως καὶ ἀποτροφοῦς. Οἱ Ἰσπανοὶ εἶχον διαταγὴν νὰ προσέχωσι μὴπως ἀπερισκέπτως συνταράξωσι τὴν εἰρήνην· ὥστε ἐπειδὴ δὲν ἀπεκρίνοντο εἰς τὰς προκλήσεις τῶν ἐγγχωρίων, ἀλλ' εὐχαριστοῦντο νὰ θεωρῶσι μόνον μακρόθεν τὸ πολεμικὸν τοῦτο θέαμα, ἀπηύδησαν τέλος πάντων καὶ αὐτοὶ ἀπὸ τὰς ἀνωφελεῖς ἀπειλᾶς, καὶ ἀντὶ πολέμου συνεδέθη μετὰξὺ τῶν δύο μερῶν μετ' οὐ πολὺ σχέσις ἐμπορικῇ, εἰς τὴν ὁποίαν

οἱ Ἰσπανοὶ ἔλαβον δεκάεξ χρυσὰ πέταλα, ἑκατὸν πεντήκοντα φλωρίων τιμῆς, δόντες εἰς ἀνταλλαγὴν ὀλίγα τινὰ κωδωνάκια. Ὡ! ἂν ἐφέροντο πάντοτε οἱ ἄνθρωποι κατὰ τὸν τρόπον καθ' ὃν οἱ Ἰσπανοὶ εἰς αὐτὴν τὴν περίστασιν, πόσαι συγχύσεις καὶ φθοροποιοὶ ἐριδὲς ἤθελον διαλύεσθαι ἀφ' ἐαυτῶν! Ἐνίοτε — καὶ μάλιστα ὅταν εὐρισκίωμεθα μεταξύ πάντη ἀνοήτων ἀνθρώπων — συμβαίνει βέβαια, ἢ συγκαταβατικὴ ἡμῶν ὑπομονὴ νὰ παρεξηγηται, καὶ οὕτω ν' ἀποτυγχάνῃ. Τότε βεβαίως εἰν' ἐπιτετραμμένον νὰ ὑπερασπισθῇ τις ἐαυτὸν κατὰ τῶν ἀδικιῶν τοιούτων ἀνοήτων ἀνθρώπων καὶ μὲ βίαιον τρόπον, ἂν ἄλλως τῷ ἤθελεν εἶσθαι ἀδύνατον. Ἀρκεῖ μόνον ἡ ὑπεράσπισις νὰ μὴ παρεκτραπῇ εἰς θυμὸν καὶ ἐκδίκησιν, ἀλλὰ νὰ μένῃ ἐντὸς τῶν ὅρων τῆς ἀνάγκης· ὁ Κολόμβος μᾶς ἔδωκε καὶ τούτου λαμπρὸν παράδειγμα.

Οἱ ἄγριοι ἤρχισαν τὴν ἀκόλουθον ἡμέραν νὰ θεωροῦν μὲ ἄλλο ὄμμα, καὶ ὅχι ὡς ἔπρεπε, τὴν εἰρηνικὴν διαγωγὴν τῶν Ἰσπανῶν πρὸς τὴν πολεμικὴν πρόκλησίν των, καὶ ἀποδίδοντες αὐτὴν εἰς δειλίαν, ἤρχισαν πάλιν νὰ ῥίπτουν ἀκόντια κατὰ τῶν λέμβων τῶν Ἰσπανῶν αἱ ὁποῖαι ἐπλησίαζον εἰς τὴν ξηράν. Τότε ἠναγκάσθησαν οἱ Ἰσπανοὶ νὰ τοῖς ἀποδείξουν ὅτι οὔτε δειλοὶ, οὔτε ἀδύνατοί εἶναι ὥστε νὰ δεχθοῦν τὰς προκλήσεις των. Ὁ ναύαρχος διάταξε νὰ πυροβολήσουν κανόνιον. Ἐπειδὴ δὲ ἐπληγῶθῃ ἐνταυτῷ ἀπὸ βέλος εἰς ἐξ αὐτῶν, ἐτράπησαν τεταραγμένοι ὅλοι εἰς φυγὴν, οἱ δὲ Ἰσπανοὶ ἠρκέσθησαν καταβάντες εἰς τὴν ξηράν μόνον, χωρὶς νὰ θελήσουν νὰ βλάψουν περισσότερον τοὺς φεύγοντας ἐμπρὸς των ἀγρίους, τοὺς ὁποίους προσεπάθησαν μάλιστα διὰ προσκλητικῶν σημείων νὰ παρακινήσουν νὰ ἐπιστρέψουν ὀπίσω. Τὴν πρόκλησιν ταύτην ἐδέχθησαν τέλος πάντων, πεισθέντες ὅτι οἱ λευκοὶ ξένοι δὲν θέλουν νὰ τοὺς βλάψουν, μ' ὅλον ὅτι ἔχουν τὴν δύναμιν. Κατέθεσαν λοιπὸν τὰ ὅπλα, ἐπέστρεψαν πρὸς αὐτοὺς, καὶ ἀντήλλαξαν χρυσὰ πέταλα ἐν εἰρήνῃ καὶ φιλίᾳ.

Ὁ ναύαρχος ἐξετάσας ἀκριβῶς τὴν ποιότητα τοῦ τόπου ἐκεῖνου, τοὺς ἐγκατοίκους, καὶ τὰ προϊόντα αὐτοῦ, ἀπέπλευσε

πάλιν, κ' ἐξηκολούθει περὶ κλέων τὴν στερεάν, πλήρης ἐλπίδος
 πάντοτε, ὅτι θέλει εὐρεῖ τὸς πάντων τὸν ζητούμενον πορθμὸν.
 Εἰς τοῦτον τὸν πλοῖον του εφθασεν εἰς κόλπον τινὰ σχηματίζον-
 τα μέγαν καὶ ἀτφαλὴ λιμένα, πλησίον τοῦ ὁποίου ἦτοί ἐτι-
 σμένη ὑπὸ τῶν ἐγγχωρίων ἱκανῶς μεγάλη καὶ ἱκανῶς πολάν-
 θρωπος πόλις, περικυκλούμενη ἀπὸ γαίης καλλιεργημένης. Ὁ
 Κολόμβος ὠνόμασε ταύτην τὴν πόλιν δ' αὖ τὸν ὠρεῖον της *Λιμέ-
 να, Πόρτο Βέλλο*, δ' ἐστὶ Ὡρεῖος *Λιμήν*. Βλέπετε, ἰδὺ αὐτὸς
 εἰς τὸν πίνακα. Οἱ κάτοικοι αὐτῆς ἐδείχθησαν εἰς ἄκρον εἰρηνι-
 κοί, καὶ ἔτρερον βαμβακερὸν ψιλώτατον νῆμα, καὶ διαφόρων
 εἰδῶν τροφάς, τὰς ὁποίας ἤλλαξαν εὐχρίστως μὲ βελλόνας, κερ-
 φιά, κωδωνάκια, καὶ ἄλλα παρόμοια πολύτιμα πράγματα. Ἐκεί-
 θεν ἔπλευσεν ὁ Κολόμβος πάλιν ὑπὸ μίλις μακρότερα πρὸς τὸ
 μέρος ἔθελαι καὶ τὴν σήμερον ἡ πόλις *Νόμπερ* δὲ *Δίος*, ὡς
 ἤμπορεῖτε νὰ τὴν ἰδῆτε ἐδῶ εἰς τὸν πίνακα. Ἐκεῖ βιασθεῖς ἀπὸ
 κακοκαιρίας νὰ μείνῃ τινὰς ἡμέρας, μετεχειρίσθη τὸν καιρὸν
 τοῦτον πρὸς διόρθωσιν τῶν πλοίων του, τὰ ὁποῖα ἦσαν εἰς σάσιν
 κακίην. Ἐπειτα ἐπλευσε πάλιν μακρότερα· ὅμως ἐξ αἰτίας τῶν
 κακῶν καιρῶν ἠναγκάσθη πάλιν ἐκ νέου νὰ ἐμβῇ εἰς μικρὸν
 λιμένα, τὸν ὁποῖον ὠνόμασε *Καταφύγιον*. Καὶ ἐδῶ ἐφάνησαν οἱ
 ἐγκάτοικοι κατ' ἀρχάς φιλικώτατοι. Ἀλλ' ἡ ὑβριστικὴ διαγωγὴ
 τινῶν ναυτῶν τοὺς ἤρεθισεν εἰς ἐχθροπραξίας, καὶ θαρρόυντες
 μεγάλως εἰς τὸ πλῆθος των, τὸ ὁποῖον ἠξίανε πάντοτε, ἡτοιμά-
 σθησαν πρὸς γενικὴν προέβλην, διὰ τῆς ὁποίας ἐπαπεῖλουν ν'
 ἀναβοῦν εἰς τὰ πλοῖα. Ὁ ναύαρχος ἐδοκίμασε παντὶ τρόπῳ, καὶ
 φιλικῶς καὶ μὲ ἀπειλὰς, νὰ τοὺς παρακινήσῃ νὰ παραιτηθῶν
 ἀπὸ τὸν σκοπὸν των· ἀλλὰ βλέπων ὅτι τὰ πάντα δὲν ὠφελοῦν,
 ἐπρόσταξεν νὰ ῥιφθῇ ἐν κανόνιον, ἐπ' ἐλπίδι ὅτι ἡ μόνη βροντὴ
 θέλει τοὺς τρομάξῃ. Ἀλλ' ἠπατήθη καὶ εἰς τοῦτο· διότι ὡς εἶδον
 ὅτι αὕτη ἡ βροντὴ δὲν προξενεῖ ζημίαν τινὰ, ἠγγράθισαν ἔτι
 μᾶλλον, καὶ ἀπεκρίθησαν εἰς τὴν βροντὴν μὲ θορυβώδεις ἀλχλαγ-
 μούς· μὲ τὰς ῥάβδους των ἐκτύπων τὰ δένδρα, καὶ ἐξέφραζον
 τὴν περιφρόνησίν των πρὸς τὴν ἀνίσχυρον θορυβὸν. Τότε ἐδιάσθη
 ὁ ναύαρχος νὰ τοῖς δείξῃ φανερώτερα τὴν κακρυμμένην τῆς

βροντῆς ταύτης δύναμιν, διατάξας νὰ γερμίσουν ἐν ἀπὸ τὰ με-
γαλήτερα κανόνια, νὰ βάλουν καὶ σφαῖραν σιδηρεᾶν, καὶ νὰ τὸ
διευθύνουν πρὸς λόφον ὅπου ἴστατο πλῆθος ἀγρίων. Τὸ κα-
νόνιον ἐρρίφθη ἀμέσως, καὶ ἡ σφαῖρα διέσχισε τὸ πλῆθος τῶν
συνηθροισμένων ἀγρίων. Τότε εἶδον μὲ μέγιστον τρόμον, ὅτι
ἡ βροντὴ αὐτὴ δύναται καὶ νὰ φονεύσῃ, διὸ καὶ ἔφυγον τρέ-
μοντες εἰς τὰ δάση.

Οἱ ἄνθρωποι οὗτοι ἦσαν ἀφ' ὅλους, ὅσους εἶχεν εἶδῃ ὁ Κο-
λόμβος ὡς τότε, οἱ ὠραιότεροι· εἶχον καλὸν ἀνάστημα, καὶ μέλη
σύμμετρα, καὶ τὰς κοιλίας ὄχι κρεμασμένας, καθὼς οἱ λοιποὶ
ἐγκάτοικοι τῶν μερῶν ἐκείνων. Εἰς τὸν λιμένα εἶδε μέγα πλῆ-
θος ἀλλιγατόρων, (τοῦτο τὸ ζῶον, σᾶς τὸ περιέγραψα πρὸ ὀλίγου)
οἱ ὅποιοι ὅταν θέλουν νὰ κοιμηθῶν, συνηθίζουν νὰ καταβαίνουν
εἰς τὸ παραθαλάσσιον. Τὰ ζῶα ταῦτα ἀποφέρουν τόσον σφοδρὰν
μόσχου ὁσμὴν, ὥστε πληροῦται ἐξ αὐτῆς ὅλος ὁ πέριξ ἀήρ·
μ' ὅλον ὅτι ἐφαίνοντο δειλὰ, ὅταν ἐδιώκοντο ὁμῶς ἐδοκίμαζον
ἐνίοτε ν' ἀρπάξουν καὶνὲν ἄνθρωπον διὰ νὰ τὸν φάγουν.

Ὁ Κολόμβος ἤρχισε ν' ἀπελπίζεται ὅτι θέλει εὑρεῖ διάπλουν
ἐκ τοῦ ἀτλαντικοῦ εἰς τὸν Γαληνχίον ὠκεανόν, κ' ἐπεδὴ συγ-
χρόνως συνεχεῖς θέλλαι ἤρχιταν νὰ πνέωσιν ἐναντία του, ἀπε-
φάσισε νὰ ἐπιστρέψῃ ὀπίσω, καὶ νὰ πλεύσῃ πρὸς ἐν μέρος κα-
λούμενον Βεράγουα, ὅπου κατὰ τὴν ὁμόφωνον μαρτυρίαν τῶν
ἀγρίων, εὑρίσκοντο τὰ πλουσιώτατα χρυσωρυχεῖα. Εἰς τὸν πῖνα-
κά μας φαίνεται καὶ τοῦτο τὸ μέρος.

Μεγίστη τρικυμία ἐπικρατήτατα ἡμέρας τινάς, καὶ μεγάλη
ἐλλειψις τροφῶν, κατέστησαν τὸν μικρὸν τοῦτον πλοῦν κοπιασι-
κότατον καὶ κινδυνωδέστατον. Ἄλλη τροφὴ δὲν τοῖς εἶχε μείνει
μετὰ ὀκτὼ μηνῶν πλοῦν, ἐκτὸς τινῶν ὀλιγίστων παξιμαδίων
τὰ ὅποια ὁμῶς ἐξ αἰτίας τοῦ θερμοῦ καὶ ὑγροῦ ἀέρος ἐκείνου τοῦ
κλμκτος εἶχον φθαρεῖ τόσον, ὥστε καθεὶς ἐξ ἡμῶν ἤθελε
προτιμῆσαι νὰ πεινᾷ ὅλην τὴν ἡμέραν, παρά νὰ γευθῇ τοιαύτην
τροφὴν. Εἶχον τόσους σκώληκας, ὥστε ἐφαίνοντο ὡς ζωντανὰ,
καὶ ὅστις τὰ ἔτρωγεν ἐνόμιζε μᾶλλον ὅτι τρώγει ζωῦφια παρά
ἄρτον· καὶ μ' ὅλον τοῦτο ἔτρωγον ταύτην τὴν ἀληθῆ τροφὴν

μὲ μεγάλην ὀρεξίν. Ἀλλ' ὅταν ᾔθελον νὰ τὴν γευθοῦν, ἐπήγαινον εἰς σκοτεινὴν τινα γωνίαν διὰ νὰ μὴ βλέπουν τί βάλλουν εἰς τὸ στόμα. Βλέπετε, τέκνα μου, ἕως εἰς τίνα βαθμὸν ἤμπορεῖ νὰ βιάσῃ τὸν ἄνθρωπον ἡ πείνα, τὴν ὁποίαν σεῖς ἕως τώρα, δόξα τῷ θεῷ, ἐξ ὀνόματος μόνον γνωρίζετε. Εἰς τοῦτον τὸν πλοῦν εἶδον τὰ πλοῖά των περιστοιχισθέντα ἀπὸ πλῆθος καρχαριῶν.

Ἐλένη. Τί εἶναι ὁ καρχαρίας;

Ἰωάννης. Πῶς; Δὲν ἐνθυμεῖσαι ὅτι μᾶς ὠμίλησε περὶ αὐτοῦ ὁ διδάσκαλος, ὅταν ἐσπουδάξαμεν τὴν Φυσικὴν ἱστορίαν;

Ἐλένη. Ὡς τότε, καὶρός εἶναι ἔκτοτε!

Πατ. Διηγῆσαι λοιπὸν, Ἰωάννη, ὅσα ἐνθυμεῖσαι περὶ αὐτοῦ.

Ἰωάννης. Ἐ! εἶναι εἶδος μεγάλου φαρίου, ἴσως μακρύτερον ἀπὸ αὐτὸν τὸν θάλαμον (*), καὶ πρὸς τούτοις πολλὰ χονδρόν. Ἐπειτα τὸ ῥύγχος του εἶναι τόσο φοβερόν καὶ μέγαν! καὶ ἄνω καὶ κάτω εἶναι ὠπλισμένον μὲ τρεῖς σειρὰς ὀξύτατων ὀδόντων, αἱ ὁποῖαι διασταυρώνονται καὶ μὲ τὰς ὁποίας ἤμπορεῖ διὰ μιᾶς νὰ κόψῃ ἐν ὁλόκληρον σκέλος, ἢ βραχίονα, ἢ καὶ κεφαλὴν ἀνθρώπου. Πρὸς τούτοις ἔχει καὶ ἰσχυροτάτην οὐράν, καὶ μ' αὐτὴν κτυπᾷ πάντοτε ὁλόγυρά του, καὶ ὅποιον ἐπιτύχῃ, τὸν συντρίβει χεῖρας καὶ πόδας, ἢ τὸν φονεῖ μὲ τελειότητα.

Ἀνδρέας. Αἶ! Αἶ! τὸ κακὸν θηρίον!

Πατ. Ἐνταυτῷ καὶ πολυφχώτατον! εἶναι τόσο λαίμαργον ὥστε καταπίνει μὲ ὀρμὴν ὅ,τι εὗρῃ ἐμπρὸς του, καὶ ἄγκυστρα καὶ ἀξίνας σιδηρᾶς ἐὰν τῷ τὰς ῥίψουν. Περιηγητὴς τις διηγεῖται, ὅτι περιετύλιξαν τὸ σῶμα ἀποθανόντος ἀνθρώπου εἰς ἱστίον πλοίου, καὶ τὸ ἔρριψαν εἰς τὴν θάλασσαν, καθὼς συνηθίζουν πάντα νὰ ρίπτουν τοὺς νεκροὺς οἱ πλέοντες, μὴ ἔχοντες τρόπον διὰ νὰ τοὺς θάψουν. Τὴν ἀκόλουθον ἡμέραν συνέλαβον μέγαν καρχαρίαν, καὶ ἀνοίξαντες τὴν κοιλίαν του, εὗρον τὸ νεκρὸν σῶμα, ὁμοῦ μὲ τὸ πανίον, ἀκαίρεον ἀκόμῃ. Τὸ κρέας τῶν καρχαριῶν εἶναι πολλὰ παχὺ καὶ δυσάρεστον εἰς τὴν γεῦσιν, μ' ὅλον τοῦτο οἱ μαῦροι τῆς Ἀφρικῆς τὸ θεωροῦν ὡς τρο-

(*) Λέγεται ὅτι τινὰ αὐτῶν ἔχουσι μῆκος 20 ἕως 30 ποδῶν.

φὴν ἀξιόλογον. Καὶ διὰ τὸ καταστήσουν ἀκόμῃ νοστιμώτερον, τὸ ἀφίνουν ὁκτὼ ἡμέρας εἰς τὸν ἥλιον, διὰ τὸ σηπῆ καὶ τὸ καταβρομῆση.

Ἑλένη. Ὡς τῆς ἀηδείας!

Πατ. Οἱ δυσειδαίμονες συνοδοιπόροι τοῦ Κολόμβου, ἰδόντες τὰ θαλάσσια ταῦτα τέρατα, τὰ ἐξέλαβον ὡς προμήνυμα δυστυχίας· μὲν ὅλην τὴν δυσειδαιμονίαν των, μὲν ὅλην τὴν ἀηδίαν, τὴν ὁποίαν αἰσθάνονται οἱ Εὐρωπαῖοι εἰς τὴν γεῦσιν τοῦ παχυτάτου κρέατός των, ἔφαγον μὲν ὅλον τοῦτο ἐξ αὐτοῦ μὲ μεγάλην προθυμίαν, διότι τοῖς ἐφαίνετο πολὺ νοστιμώτερον ἀπὸ τοὺς σκώληκας τῶν παξιμαδίων των.

Δημήτριος. Πῶς ὅμως ἠμπόρεσαν τὸ τοῦ λάβουν;

Πατ. Πολλὰ εὐκολα. Ἀρκεῖ μόνον τὸ ὠφεληθῆναι ἀπὸ τὴν λαιμαργίαν των, ὑπὸ τῆς ὁποίας ταῦτα τὰ ζῶα, καθὼς καὶ τινες τῶν ἀνθρώπων ὑπὸ τῶν παθῶν των, σύρονται εἰς τὴν φθοράν των. Ἐπειδὴ καταπίνουν ὅ,τι ἀπαντήσουν ἐμπρός των, οἱ ναῦται ἐδέσαν εἰς στερεὸν ἄγκυστρον κόκκινον ῥάκος, καὶ ἔρριψαν τὸ ἄγκυστρον κρεμάμενον εἰς τὴν ἄλυσσιν. Εὐθὺς εἰς ἀρπακτικὸς καρχαρίας κατέπιε τὸ ἄγκυστρον, καὶ ἀμέσως ἐσύρθη εἰς τὸ πλοῖον. Εἰς τὴν κοιλίαν τοῦ τέρατος εὗρεθῃ ζωντανὴ χελώνη, ἡ ὁποία ἄμα ἠλευθερώθη ἐκ τῆς φυλακῆς τῆς, εἶρπεν ἄνω καὶ κάτω εἰς τὸ κατάστρωμα. Εἰς ἄλλου τὴν κοιλίαν πάλιν εὗρον τὴν κεφαλὴν ἄλλου καρχαρίου, τὴν ὁποίαν πρὸ ὀλίγου εἶχον ῥίψει οἱ ναῦται εἰς τὴν θάλασσαν. Ἐκ τούτου βλέπομεν, ὅτι τὰ τοιαῦτα ζῶα τρώγονται καὶ μεταξύ των. Ἐν τούτοις ἀρκεῖ περὶ καρχαριῶν. Αὐριον περὶ τοῦ Κολόμβου μας πάλιν.

ΔΙΗΓΗΣΙΣ ΙΖ'.

Πατήρ. Πρὶν φθάσῃ ὁ Κολόμβος εἰς τὴν χρυσοφόρον Βεράγοναν, πρὸς ἣν διευθύνετο, ἠναγκάσθη ἐξ αἰτίας τρικυμιῶν, νὰ ῥίψῃ ἄγκυραν εἰς διάφορα μέρη ὅπου διέτριβε ἐν ὅσῳ ὁ κακὸς καιρὸς ἐπεκράτει. Εἰς ἐν ἐξ αὐτῶν ἀπήντησε παράδοξον θέαμα. Οἱ ἐγγύριοι δὲν κατῴκουν ὡς οἱ λοιποὶ ἄνθρωποι εἰς τὴν ἐπιφάνειαν τῆς γῆς, ἀλλ' εἶχον τὰς κατοικίας των ὑπεράνω αὐτῆς εἰς τὸν ἀέρα κτισμένας.

Ἀρθρέας. ὦ! καὶ πῶς τὸ κατῴρθωνον;

Πατ. Αἱ καλύβαι των ἦσαν εἰς τοὺς κλάδους ὑψηλῶν δένδρων ὠκοδομημέναι, ὥστε δὲν κατῴκουν εἰς τὴν γῆν, ἀλλὰ ὡς τὰ πτηνὰ εἰς τὸν ἀέρα.

Ἐλένη. Διατὶ τοῦτο;

Πατ. Ἴσως διότι ἐφοβοῦντο εἰς τὴν γῆν τὴν πλημμύραν, ἢ ἀγρίων ζώων, ἢ τῶν ἐχθρῶν των ἐπιδρομάς.

Χαράλαμπος. Καὶ πῶς ἀνέβαινον εἰς τὰ δένδρα;

Πατ. Μὲ κλίμακας, τὰς ὁποίας εὐθὺς ὡς ἀνέβαινον ἔσυρον ἐπάνω, καὶ οὕτω ἐμπόδιζον ἄλλους ν' ἀνέβουν.

Ἀλέξανδρος. Φρόνιμοι ἄνθρωποι!

Πατ. Τέλος πάντων ἔφθασεν εὐτυχῶς εἰς τὴν Βεράγοναν, καὶ οἱ πλεονέκται συνοδοιπόροι τοῦ φίλου μας, ἔγλυφαν τὰ χεῖλη των ἀπὸ ἐπιθυμίαν τῶν θησαυρῶν, τοὺς ὁποίους ἤλπιζον νὰ συνάξουν· ἔρριψαν λοιπὸν ἄγκυραν εἰς τὰς ἐκβολὰς ἐνὸς ποταμοῦ, τὸν ὁποῖον ὁ ναύαρχος ὠνόμασε Βηθλεέμ· καὶ ἀφ' οὗ ἐν τῷ μεταξὺ ἐγνωρίσθησαν ὀλίγον μέτινας τῶν ἐγκατοίκων, καὶ ἔμαθον ὑπ' αὐτῶν ὅτι ὀλίγων ἡμερῶν διάστημα ἄνω τῶν ἐκβολῶν τοῦ ποταμοῦ εὐρίσκεται ἡ κατοικία τοῦ βασιλέως των, τὸν ὁποῖον ὠνόμαζον Κουίβιον, ἢ κατ' ἄλλους Κουίβια, ἀπεφάσισαν νὰ πλεύσουν ἄνω ποταμοῦ. Ἄμα δ' ἔφθασαν πλησίον τοῦ μέρους ἐκείνου, ὁ ναύαρχος ἔπεμψε τὸν ἀδελφόν του Βαρθο-

λομαῖον ἐμπρὸς μὲ τὰς λέμβους, διὰ ν' ἀσπασθῇ δεόντως τὴν Ἀμερικανικὴν Αὐτῆς μεγχειότητά· ἀλλὰ καὶ ὁ βασιλεὺς πληροφορηθεὶς περὶ τῆς ἀφίξεως τῶν λευκῶν, ἦλθεν εἰς προὔπαντησιν τοῦ Βαρθολομαίου, καὶ ἀμφοτέροι ἀλληλυπεδέχθησαν φιλοφρόνως. Τὴν ἀκόλουθον ἡμέραν ἔνευσεν ἡ Αὐτοῦ Μεγαλειότης νὰ ἐπισκεφθῇ τὸν ναύαρχον, ὅστις τὸν ὑπεδέχθη κατὰ τὴν ἀξίαν του, καὶ ἀπέκτησε διὰ τινων εὐρωπαϊκῶν μικρολογημάτων τὰ ὁποῖα τὸν ἐπρόσφερε, τὴν εὐνοίαν καὶ φιλίαν του. Ὁ Βαρθολομαῖος ἠρεύνησεν ἐν τῷ μεταξὺ ἐπιμελῶς περὶ τῶν χρυσωρυχείων, καὶ λαβὼν τοὺς ὁπαδοὺς του ἀπῆλθε πρὸς τὸν τόπον, ἔνθα τῷ εἶπον ὅτι εὐρίσκονται. Ἄμα φθάσαντες ἐκεῖ, εὗρον εὐθὺς εἰς τὰς ρίζας μεγάλων δένδρων ὀλίγον χρυσίον καθαρὸν ἀπὸ χῶμα, καὶ τοῦτο ἦτον ἀπόδειξις ἱκανὴ ὅτι ὑπὸ γῆν πρέπει νὰ εὐρίσκηται μεγάλη ποσότης τοῦ μετάλλου τούτου. Συνάξαντες τὰ διεσπαρμένα βολίδια τὰ ὁποῖα ἔκειντο τῇδε κάκεισε, ἔσπευσαν χαίροντες ὀπίσω ν' ἀναγείλουν τὸν ναύαρχον τὴν εὐτυχὴ ἐκβασιν τῆς ἐρεύνης του.

Ἡ περίστασις αὕτη ἐνίσχυσεν ἔτι μᾶλλον τὴν πρόθεσιν τοῦ ναυάρχου, νὰ καταστήσῃ ἀποικίαν εἰς ταῦτα τὰ μέρη, ὅθεν ἔδωκε τὰς ἀναγκίας διαταγὰς, διὰ νὰ κτισθῶσιν οἰκίαι τινὲς οὐ μακρὰν τῶν ἐκβολῶν τοῦ ποταμοῦ Βηθλεέμ. Τὸ ἔργον ἐξετελείετο προθύμως, καὶ εἰς ὀλίγον καιρὸν ἴσταντο ἤδη αἱ οἰκίαι ἀνειγερμέναι, ξυλόκτιστοι καὶ μὲ κλάδους φοινίκων κεκαλυμμέναι. Ὁ Κολόμβος ἔκλεξε μεταξὺ τῶν ὁπαδῶν του ὀγδοήκοντα δι' οἰκιστὰς τῆς πόλεως ταύτης, καὶ ἀρχηγόν των διώρισε τὸν ἀδελφόν του Βαρθολομαῖον. Τοὺς ἐφωδίασε μετὰ ταῦτα καὶ μ' ὅλα τ' ἀναγκαῖα ἐργαλεῖα καὶ βοηθήματα ὅσων εἶχον χρεῖαν διὰ νὰ ζήσωσιν ἀνέτως καὶ ἀσφαλῶς. Ἐξαιρέτως δὲ τοῖς ἄφησε πολλὰ δύνκτια, καὶ ἄλλα τῆς ἀλιευτικῆς ἐργαλεῖα, διότι εἰς ἐκεῖνα τὰ μέρη περιεῖχον τὰ ὕδατα ἀφθονώτατα καὶ νόστιμα ὀψάρια· μεταξὺ δὲ τῶν ἄλλων καὶ ἐν εἶδος μαινίδων τὰς ὁποίας οἱ ἄγριοι ἐφάρευνον κατ' ἰδιαιτέρον τινὰ τρόπον. Οἱ ἰχθεῖς οὗτοι διωκόμενοι ρίπτονται ἔξω τοῦ ὕδατος εἰς ξηρὸν τόπον. Οἱ ἄγριοι ἐπομένως ἐφόρτωνον τὰς σκάφας των μὲ κλάδους φοινίκων, καὶ

ἔπλεον εἰς τὸν ποταμὸν, κτυπῶντες μὲ τὰς κώπας των τὰ νερά, καὶ τὰ ὑψάρια, βλέποντα τὰ φύλλα καὶ ἐκλαμβάνοντα αὐτὰ ὡς ξηράν, ἐρρίπτοντο εἰς τὸ πλοιάριον καὶ ἐσυλλαμβάνοντο.

Ἀλλ' ἀφ' οὗ τὰ πάντα ἐτελείωσαν καὶ ὁ ναύαρχος ἐμελέτα νὰ ἐπιστρέψῃ εἰς τὴν Ἰσπανίαν, ἔμαθεν αἰφνης μὲ λύπην του, ὅτι ὁ βασιλεὺς Κουίβιος, ζήλοτυπῶν διότι ἔκτισαν οἱ εὐρωπαῖοι εἰς τὸν τόπον του πόλιν, ἀπεφάσισε νὰ καύσῃ τὰς νεοκτίστους οἰκίας των. Συσκεφθεὶς ἐπομένως μετὰ τοῦ ἀδελφοῦ του περὶ τοῦ πρακτέου πρὸς ἀποφυγὴν τοῦ τοιούτου, ἐνέκρινεν ὡς ἀφελῶς ἀναγκαῖον, νὰ προλάβῃ τὴν ἐπιδρομὴν τῶν ἀγρίων, λαμβάνων εἰς τὴν ἐξουσίαν του τὸν ἴδιον Κασίκην. Δυστυχесτάτη ἀπόφασις! καὶ τῆς ὁποίας ἦσαν δυστυχέσταται αἱ συνέπειαι. Ὁ Βαρθολομαῖος ἀνέλαβε τὴν φροντίδα τῆς ἐκτελέσεως τοῦ σκοποῦ τούτου, ὅθεν συνωδευμένος ὑπὸ ἱκανοῦ ἀριθμοῦ ἀνθρώπων, μετέβη κατ' εὐθείαν εἰς τὴν πόλιν Βεράγουαν, εἰς τὴν ὁποίαν εὐρίσκετο ἡ κατοικία τοῦ Κασίκου, κειμένη εἰς ἀπότομον λόφον. Ἄμα ἔφθασεν, ἔπεμψεν ὁ Κουίβιος καὶ τὸν ἐμήνυσε νὰ μὴν ὑπάγῃ ἕως εἰς τὴν κατοικίαν του, διότι ἤθελεν ἔλθῃ αὐτὸς εἰς προϋπάντησίν του. Ὁ Βαρθολομαῖος λαβὼν μεθ' ἑαυτοῦ πέντε ἀνθρώπους, διέταξε τοὺς λοιποὺς νὰ τὸν ἀκολουθῶσι μακρόθεν, καὶ εὐθὺς ὡς ἤθελον ἀκούσαι τὸν κρότον ἐνὸς πυροβόλου, νὰ τρέξουν ἀμέσως, καὶ νὰ περικυκλώσουν τὴν οἰκίαν τοῦ Κασίκου, διὰ νὰ μὴ δυνηθῇ κανεὶς νὰ ἐξέλθῃ ἀπὸ αὐτήν. Ἐν τούτοις ἐπλησίασεν ὁ Κασίκης, ἀλλὰ καθ' ἣν στιγμὴν ἔμελλε νὰ δεχθῇ τὸν φίλον του, συνελήφθη ὡς αἰχμάλωτος. Συγχρόνως ἐδόθη τὸ σήμα πρὸς τοὺς ὁπαδοὺς τοῦ Βαρθολομαίου, καὶ αὐτοὶ τρέχοντες, περιεκύκλωσαν τὸν οἶκον τοῦ Κασίκου, καὶ ἤχημαλώτισαν χωρὶς ἀντιστάσεως ὅλους τοὺς ἀγρίους ὅσοι εὐρέθησαν εἰς αὐτόν.

Ὅλοι. ὦ! τί αἰσχρότης!

Πατ. Αἰσχρότης λέγω κ' ἐγὼ, τέκνα μου, καὶ ἔστεργον νὰ λάβω ἐν ῥάπισμα, ἂν ἐδυνάμην νὰ ἐξαλείψω ἀπὸ τὴν ἱστορίαν τοῦ εὐγενοῦς φίλου μας καὶ τοῦ ἀγαθοῦ ἀδελφοῦ του καὶ τὴν δευτέραν ταύτην κηλίδαν. Ὅμως...

Περικλῆς. Ὁμως ὁ Κασίκης πρῶτος ἀπίστησε καὶ ἤθελον μόνον νὰ τῷ ἀφαιρέσουν τὰ μέσα τοῦ νὰ ἐκτελέσῃ τὸν κακὸν του σκοπόν.

Πατ. Ἐχεις δίκαιον, ἀλλὰ τίς ἔδωκε πάλιν εἰς τοὺς Ἰσπανοὺς τὸ δικαίωμα νὰ κτίσουν εἰς τὸν τόπον του κατοικίας χωρὶς τῆς ἀδείας του;

Περικλῆς. Κάνεις.

Πατ. Καὶ τίς ἤμπορεῖ νὰ κατηγορήσῃ ἡγεμόνα, ὅταν βλέπων ξένους εἰς τὸν τόπον του, καὶ νομίζων ὅτι ἤμπορουν νὰ γίνουν πρὸς αὐτὸν καὶ πρὸς τοὺς ὑπηκόους του ἐπικίνδυνοι, δὲν θέλει νὰ τοὺς δεχθῇ; τίς;

Περικλῆς. Κάνεις.

Πατ. Τίς λοιπὸν ἦτον ἡ μεγάλη ἀδικία, διὰ τὴν ὁποίαν παρεπονοῦντο οἱ Ἰσπανοὶ, καὶ ἡ ὁποία τοῖς ἔδιδε τὸ δικαίωμα νὰ προσβάλωσι τὴν ἱεράν φιλοξενίαν τοσοῦτον ἀδίκως; Ὅ,τι δύναμαι νὰ εἶπω πρὸς ἀθώωσιν τοῦ Κολόμβου, εἶναι, ὅτι ἴσως πρᾶττων τοῦτο εἶχε φιλάνθρωπον καὶ καλὸν τινα σκοπόν· ἴσως ἡ ἀποικία του ἤθελεν ὑπὸ τὴν διοίκησιν τοῦ ἀδελφοῦ του συντελέσει εἰς ἐξημέρωσιν τῶν ἡθῶν τῶν ἐγκατοίκων, καὶ τὴν διάδοσιν τῆς λατρείας τοῦ ἀληθοῦς Θεοῦ. Διὰ τοῦτο ἴσως ἠθέλησε νὰ λάβῃ τὸν βασιλέα εἰς τὴν ἐξουσίαν του, διὰ νὰ ἔλθῃ μετ' αὐτοῦ εἰς φιλικούς συμβιβασμούς, καὶ διὰ μέσου δεξιώσεων νὰ κερδίσῃ τὴν καρδίαν αὐτοῦ. Ἐὰν ἦτον ὁ σκοπὸς του τοιοῦτος, καὶ ἂς μὴν ἀμφιβάλλωμεν περὶ τούτου, πρέπει νὰ ὁμολογήσωμεν ὅτι αὐτὸς καθ' ἑαυτὸν, ἦτον ἄριστος, ὅμως τὸ μέσον διὰ τοῦ ὁποίου ἠθέλησε νὰ τὸν ἐκτελέσῃ, ἦτον κατὰ πάντα ἄδικον, καὶ τῆς φρονήσεως ἀνδρὸς κατὰ τὰ ἄλλα φιλανθρώπου, εἰς τὸν ἔσχτον βαθμὸν ἀνάξιον· ὅσον δίκαιος καὶ ἐπαινετὸς καὶ ἂν εἶναι ὁ σκοπὸς, τέκνα μου. ἂν δὲν εἶναι δίκαια καὶ τὰ μέσα τὰ ὁποῖα ἐκλέγομεν πρὸς ἐκτελέσιν του, εἶναι καὶ μένει ἡ διαγωγὴ μας μ' ὅλον τὸν καλὸν σκοπὸν ἀξιοκατάκριτος. Διὰ τοῦτο δὲν πρέπει νὰ ζητῶμεν νὰ ἐπιτύχωμεν τὸ καλὸν διὰ μέσων κακῶν, διότι τότε παύει τοῦ νὰ εἶναι καλόν.

Ἀπὸ τὴν ἀπερίσκεπτον καὶ ἄδικον ταύτην πράξιν ἤρχισε διὰ

τὸν Κολόμβον σειρά νέων δυστυχημάτων, ἐκταθεῖσα μέχρι τοῦ πέρατος τῆς ζωῆς του. Ἄς ἀκούσωμεν πῶς.

Ἐδόθη διαταγὴ νὰ δεθῇ ὁ αἰχμάλωτος Κασίκης χειρας καὶ πόδας, καὶ νὰ κομισθῇ εἰς τὰ πλοῖα. Τὸ σκάφος ἀπέπλευσεν· ἀλλ' ἐν τῷ μεταξύ ἐγινε νύξ. Ὁ αἰχμάλωτος ὢν δεδεμένος εἰς τὰ ξύλα αὐτοῦ, παρεπονείτο ἀπὸ μεγάλους πόνους εἰς τὰς χειρας, τὰς ὁποίας ἔσφιγγε τὸ σχοινίον, ὃ δὲ ὁδηγὸς ὢν εὖσπλαγχνος, τὰς ἔλυσεν ἀπὸ τὸ ξύλον, καὶ ἐκράτει τὸ σχοινίον τὸ ὁποῖον ἐλαφρῶς ἀκόμη τὸν ἔδενε χειρας καὶ πόδας. Ἀλλὰ καὶ εἰς αὐτὴν τὴν κατάστασιν ὢν, κατώρθωσεν ὁ Κασίκης νὰ ριφθῇ εἰς τὴν θάλασσαν πρὶν τὸ νοήσῃ ὁ ὁδηγός του, τὸν ὅποον ἔσυρε μεθ' ἑαυτοῦ εἰς τὰ κύματα. Μάταιοι οἱ κόποι τῶν Ἰσπανῶν! δὲν ἤμπορεσαν νὰ τὸν συλλάβουν πλέον. Ἡ ταχύτης μὲ τὴν ὁποίαν ἐκολύμβη καὶ τὸ σκότος τῆς νυκτὸς τὸν ἐβλήθησαν νὰ διαφύγῃ τὴν ὄψιν των, καὶ οὕτως ἐδραπέτευσεν εὐτυχῶς. Πῶς δὲν ἤμποροῦσε νὰ κολυμβήσῃ μὲ δεμένας χειρας καὶ πόδας, εἶναι δύσκολον νὰ τὸ ἐννοήσωμεν ἡμεῖς οἱ ἀσυνείθιστοι Εὐρωπαῖοι, οἵτινες καὶ μ' ἐλεύθερα μέλη, δὲν εἴμεθα εἰς κατάστασιν νὰ κολυμβῶμεν πολύ.

Ἡ φιλόρπαγος πλεονεξία τῶν Ἰσπανῶν ὠφελήθη ἀπὸ ταύτην τὴν περίστασιν, διὰ νὰ κυριεύσῃ μὲ πρόσχημα δικαιοσύνης τὴν περιουσίαν του, διότι προσῆψαν εἰς τὸν δυστυχῆ Κασίκην ὡς κακούργημα ὅτι ἠλευθερώθη. Ἦρπασαν λοιπὸν ὅλα τὰ πράγματα τοῦ οἴκου του, καὶ διένειμαν μεταξύ των ὅσα εὔρον εἰς αὐτὸν χρυσᾶ πέταλλα τὰ ὁποῖα ὁμοῦ ἦσαν ἀξίας τριακοσίων φλωρίων. Ὁ Κουίβιος ἡτοιμάσθη ἐν τούτοις πρὸς αἱματώδη ἐκδίκησιν κατὰ τῶν δυναστῶν του, καὶ πλησιάσας κρυφίως διὰ πυκνοῦ δάσους μετὰ τοῦ στρατεύματός του, ὥρμησε μὲ τρομερὰς φωνὰς καὶ μὲ χάλαζαν φλογερῶν βελῶν κατὰ τῆς ἀποίκου πόλεως, ἐπ' ἐλπίδι νὰ φλογίσῃ τὰς στέγας τῶν οἰκιῶν, κεκαλυμμένας μὲ φύλλα φοινίκων· ἀλλ' ἡ ἀπόστασις ἦτον μεγάλη, ὥστε δὲν ἐδυνήθη νὰ ἐπιτύχῃ. Μετὰ ταῦτα ὥρμησεν εἰς πεισματώδη μάχην, ἡ ὁποία ἤθελεν ἐπιφέρει τὴν καταστροφὴν ὅλης τῆς ἀποικίας, ἐὰν δὲν τὸν ἔσωζεν ἡ ἀνδρεία καὶ ἀφοβία τοῦ

Βαρθολομαίου, ὅστις ἀκολουθούμενος ἀπὸ τινας Ἰσπανοὺς, ἐρρίφθη εἰς τὸ μέσον τῶν ἐχθρῶν μετὰ τρυφήν ὁρμήν, ὥστε τοὺς ἡνάγκασεν εἰς φυγὴν, ἀφ' οὗ ἐξ ἀμφοτέρων τῶν μερῶν ἐπληρώθησαν τινὲς καὶ ἐφονεύθησαν. Μεταξὺ τῶν πληγωθέντων ἦτον καὶ αὐτὸς ὁ Βαρθολομαῖος, τὸν ὁποῖον ἐν βέλος ἐκτύπησεν εἰς τὸ στήθος, χωρὶς οὐκ ἐν τῷ προξενίῳ θανατηφόρον πληγὴν.

Διὰ τῆς νίκης ταύτης ἡλπίζον ὅτι θέλουν βιάσει τὸν βασιλέα τῶν ἀγρίων νὰ παύσῃ τοῦ λοιποῦ πᾶσαν ἐχθροπραξίαν, ἀλλ' ἠπατήθησαν· διότι ὁ Κασίκης τότε μνησικακῶν ὑπὲρ ἄλλοτε, ἐμελέτα πῶς νὰ ἐκδικηθῇ· καὶ γὰρ ἀμφιβολίας ἤθελε καταστραφῇ τέλος πάντων ὅλη ἡ πόλις, ἂν οἱ οἰκιστὰὶ αὐτῆς βλέποντες τὸν κίνδυνον ἐπικείμενον δὲν ἐκήρυττον ὁμοφῶως, ὅτι ἐπρωτίμων νὰ ἐμπιστευθοῦν τὴν ζωὴν των εἰς τὰ κύματα τῆς θαλάσσης ἐντὸς τῶν σεσηπότεων πλοίων τὰ ὅποια τοῖς εἶχον μείνει, παρὰ νὰ διαμείνουν εἰς τόπον ἔνθα ἐκινδύνεον καθημερινῶς νὰ θυσιασθοῦν εἰς τὴν θηριώδη ἐκδίκησιν τῶν παρωργισμένων ἀγρίων. Μαθὼν τοῦτο ὁ ναύαρχος ἠναγκάσθη νὰ πέμψῃ μίαν λέμβον καὶ τινὰ συνδεδεμένα σκαφίδια διὰ νὰ τοὺς μετακομίσῃ, καὶ τοὺς παρέλαβεν εἰς τὸ ἴδιον πλοῖόν του, διότι τὸ τέταρτον πλοῖον εἶχε κατασηπεῖ ἐντελῶς, καὶ καταντήσῃ παντάπασιν ἄχρηστον, ὥστε ἠναγκάσθη νὰ ἀφήσῃ αὐτὸ καὶ ν' ἀποπλεύσῃ μετ' ἄλλα τρία, τὰ ὅποια καὶ αὐτὰ ἦσαν πολὺ βεβλαμμένα. Ἡ μόνη τότε εὐχὴ τοῦ ναυάρχου ἦτον, νὰ δυνηθῇ νὰ φθάσῃ εὐτυχῶς μὲν αὐτὰ τὰ οὕτως ἔχοντα πλοῖά του εἰς τὴν Ἰσπανίαν, διότι νὰ πλεύσῃ ἐπ' αὐτῶν εἰς τὴν Ἰσπανίαν ὀπίσω, τῷ ἐφαίνετο κατὰ πάντα ἀδύνατον. Ἀλλὰ ὅλα τὰ στοιχεῖα φαίνεται ὅτι εἶχον ὁμώσει τὴν καταστροφὴν τοῦ μεγάλου ἀνδρός. Αἱ φοβεραὶ τρικυμίαι, ἔτι φοβερώτεραι εἰς ἐκεῖνο τὸ μέρος τοῦ κόσμου διὰ τὰς συμβαινούσας ἐκεῖ τρομερὰς ἀστραπὰς καὶ βροντάς, ἀνεμόχλευον τὴν θάλασσαν ἐκ θεμελίων, καὶ ἐσφενδόνιζον τὰ πλοῖα μετὰ τὴν μηχανὴν ἄνω καὶ κάτω, ὥστε οἱ ἐπιβάται ἐπιπτον ζαλισμένοι καὶ ἐστεροῦντο τὴν αἴσθησιν. Ματαίως διέταττεν ὁ Κολόμβος ὅσα μέτρα ἐγνώριζε κατάλληλα εἰς τὴν στάσιν των· κανεὶς δὲν ἔδιδεν ἀκρόασιν εἰς τοὺς λόγους του,

ἢ ὅσοι τὸν ἤκουον δὲν ἐδύναντο ἀπὸ ζάλην, φόβον καὶ ἐξασθένησιν νὰ ἐκτελέσουν τὰς προσταγὰς του. Τοιουτοτρόπως ἐπνίγη ἐν τῶν πλοίων του ἐν ᾧ περιέπλεεν ἀκόμη τὴν στερεάν, τὰ δὲ ἄλλα δύο εἶχον τόσας χαράδρας, ὥστε αἱ δυνάμεις ὅλων τῶν ἐπιβατῶν δὲν ἤρχουν πλέον διὰ ν' ἀντλοῦν τὸ εἰσρέον ὕδωρ.

• Εἰς τοιαύτην δεινὴν κατὰστασιν ὦν, ἔπλεεν ὁ Κολόμβος κατ' εὐθείαν πρὸς τὴν νῆσον Κοϊβαρ, ἐπ' ἐλπίδι νὰ δυνηθῇ νὰ διορθώσῃ ἐκεῖ τὰ πλοῖά του κατὰ δύναμιν. Ἀλλὰ καὶ αὐτὴ ἡ ἐλπίς του ἐματαιώθη. Νέα τρομερὰ τρικυμία τὸν ὥθησε μὲ ὀρμὴν ἀνυπέρβλητον μακρὰν ἀπὸ τὰ παραθαλάσσια τῆς νήσου, εἰς τὰ ὁποῖα εἶχε ἤδη φθάσει, καὶ τὸν ἐσφενδόνισεν εἰς τὸ πέλαγος, συγκρούουσα τὰ δύο εὐθραυστα πλοῖα τὸ ἐν ἐπὶ τοῦ ἄλλου τόσον σφοδρῶς, ὥστε οἱ ἐπιβάται ἐνόμισαν ὅτι ἔφθασεν ἡ τελευταία στιγμή τῆς ζωῆς των. Ἡ θεία πρόνοια ὁμῶς ἠθέλησε νὰ διατηρήσῃ πρὸς καιρὸν ἀκόμη τὴν πολυπαθὴ ὑπαρξιν τοῦ Κολόμβου, διὰ νὰ ἐκθέσῃ τὴν ἀρετὴν του εἰς περισσοτέρας καὶ σκληροτέρας δοκιμασίας. Τὰ πλοῖά του, ἂν καὶ εἰς ἀθλίαν κατὰστασιν, ὑπέμεινον μ' ὅλον τοῦτο τὴν τρομερὰν σύγκρουσιν ἀβλαβῶς. Μετ' οὐ πολὺ ἔφθασαν εἰς τὰ παράλια τῆς Ἰαμαϊκῆς, καὶ μὲ μεγάλην ἐπιτηδεϊότητα κατώρθωσεν ὁ ναύαρχος νὰ τὰ ρίψῃ ἐπὶ τὴν ἄμμον, καθ' ἣν στιγμήν ἔμελλον νὰ καταποντισθοῦν. Κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον ἔσωσε καὶ τὴν ἰδίαν, καὶ τῶν συνοδοιπόρων του τὴν ζωὴν, κατορθώσας νὰ ἐξοκεῖλουν τὰ πλοῖα.

Ἀνδρέας. ὦ Θεέ μου! καὶ πῶς θὰ φύγει πλέον ἀπὸ ἐκεῖ, ἀφ' οὗ πλοῖα δὲν ἔχει;

Πατ. Κύριος οἶδεν· εἰς αὐτὸν ἐναπέθεσεν ὁ Κολόμβος τὰ περαιτέρω, εὐχαριστούμενος ὅτι ἐξέτελεσεν ὅ,τι αἱ περιστάσεις ἐπέτακτον. Περὶ διορθώσεως τῶν πλοίων δὲν ἐδύνατο οὔτε καὶ σκέψις νὰ γίνῃ, δότι εἶχον ἀφανισθῇ ἐντελῶς. Μ' ὅλον τοῦτο εἰς τὸν ναύαρχον ἐφαίνετο εὐτυχιστάτη περίστασις ὅτι δὲν συνετρίβησαν, διότι διὰ δύο λόγους ἐφρόνει ὠφελιμώτερον νὰ κατοικῇ ὁμοῦ μὲ τοὺς δυστυχεῖς του συντρόφους εἰς τὰ σεσηπότα ξύλα αὐτά, παρὰ νὰ καταβῇ εἰς τὸν αἰγιαλόν· ἐπειδὴ πρῶτον μὲν, ἐκεῖ ἦσαν ἀσφαλέστεροι κατὰ τῶν ἐχθρικῶν ἐπιδρομῶν τῶν

ἐγχωρίων, παρ' ἃν εὐρίσκοντο εἰς τὴν ξηράν, καὶ δεύτερον διότι ἐκεῖ τῷ ἦτον εὐκολώτερον νὰ ἐπιτηρῇ, ὥστε οἱ Ἰσπανοὶ δι' ἀδικιῶν, ἀρπαγῶν καὶ ἐχθροπραξιῶν νὰ μὴν ἐρεθίζουν τοὺς ἐγκατοίκους, ἀπὸ τῶν ὁποίων τὴν φιλίαν τῶρα ἐξαρτᾶτο τὸ πᾶν. Διέταξεν ἐπομένως καὶ ἐστερέωσαν τὰ ἐξακείλαντα πλοῖα ἐξ ἀμφοτέρων τῶν μερῶν, κατεσκεύασεν εἰς τὰ καταστρώματα καλύβας, καὶ ἀπηγόρευσε τοὺς ἀνθρώπους του νὰ ἐξέλθουν εἰς τὴν ξηράν.

Μετ' οὗ πολὺ πολλοὶ τῶν ἐγχωρίων ἦλθον πρὸς αὐτοὺς, καὶ διὰ προσταγῆς τοῦ Κολόμβου τοὺς ὑπεδέχθησαν οἱ Ἰσπανοὶ φιλικώτατα, διὰ τοῦτο καὶ αὐτοὶ προσῆλθον ἀνυπόπτως καὶ φιλοφρόνως πρὸς τοὺς Εὐρωπαίους ξένους, καὶ τοῖς ἔφερον διαφόρων εἰδῶν τροφᾶς, τὰς ὁποίας ἀντήλλαξαν μὲ τὰ συνηθισμένα μικρολογήματα, μὲ τὰ ὁποῖα οἱ Ἰσπανοὶ ἐμπορεύοντο. Δι' ὀλίγον χρυσοκόρταλον εὐχαρίστως ἔδιδον δύο χῆνας· δι' ἓν ὑαλοκοράλιον, ἔδιδον ἓνα ἄρτον, κατασκευαζόμενον παρ' αὐτοῖς ἀπὸ κοπανιστᾶς καὶ ἐψημένας μανιόκης ρίζας· διὰ κωδωνάκια δὲ ἔδιδον ὅ,τι πολιτιμώτερον εἶχον. Ὁ Κολόμβος ἐν τούτοις συνεσκέφθη μὲ τοὺς φίλους του, τί ἔπρεπε νὰ πράξουν διὰ νὰ ἐλευθερωθοῦν ἀπὸ ταύτην τὴν νῆσον. Ἐν καὶ μόνον μέσον τοῖς ἐφαίνετο δυνατὸν· νὰ φανερώσουν τὴν δυστυχίαν των εἰς τὸν διοικητὴν τῆς Ἰσπανιόλας, καὶ νὰ τὸν παρακαλέσουν νὰ πέμψῃ ἐν πλοῖον νὰ τοὺς παραλάβῃ. Ἀλλ' εἶπετο ἡ ἐρώτησις, πῶς νὰ τῷ δηλώσουν ταύτην τὴν εἰδήσιν, ἐν ᾧ οὔτε μία σκάφη δὲν εἶχε μείνει εἰς τοὺς δυστυχεῖς ναυαγοὺς, καὶ ἡ Ἰσπανιόλα κεῖται, ὥς ἡμπορεῖτε τὰ ἰδῆτε ἐδῶ εἰς τὸν πίνακά μας, ἀκόμη ὑπὲρ τὰ τριάκοντα μίλια μακρὰν. Μ' ὅλον τοῦτο εὐρέθη ὁ τρόπος. Ὁ Κολόμβος ἐνέπνευσε μὲ τὴν φιλικὴν του καὶ δικαίαν διαγωγὴν τὴν ἀγάπην εἰς τοὺς ἐγχωρίους, ὥστε εὐρέθησαν πρόθυμοι νὰ τῷ πωλήσουν μερικὰς σκάφας των. Αὐταὶ ὅμως ἦσαν τόσον ἄθλια, ὥστε δὲν ταῖς ἤρμοζεν οὔτε τὸ ὄνομα σκάφης, διότι συνίσταντο μόνον ἀπὸ κοίλους κακοηργασμένους καὶ ἀμόρφους κορμούς δένδρων, εἰς τοὺς ὁποίους ὁ πλοῦς ἦτον ἀκίνδυνος μόλις πλησίον εἰς μόνον τὸν αἰγιαλὸν, καὶ ἡ ἐλαχίστη πνοὴ ἡμποροῦσε

νά τοὺς ἀνατρέψῃ, καὶ τὸ μικρότατον κύμα νά τοὺς γεμίσῃ νερόν. Καὶ ὅμως, με ὅλον τὸν προφανέστατον κίνδυνον, δι' ὃν τινὰ ἤθελε τολμήσῃ νὰ πλεύσῃ εἰς ταῦτα τὰ ἄθλια ξυλάρια μακρὰν, εὐρέθησαν μεταξὺ τῶν ὁπαδῶν τοῦ Κολόμβου δύο τολμηροὶ ἄνθρωποι, δεχθέντες νὰ ἐκθέσωσι τὴν ζωὴν των εἰς κίνδυνον, διὰ νὰ σώσουν, εἰ δυνατόν, τὸν ναύαρχον ὁμοῦ με τοὺς δυστυχεῖς ὁπαδούς του. Ἡ μετ' ὠνομαζετο ὁ εἰς αὐτῶν, καὶ Φιέσκος ὁ ἄλλος· ὁ μὲν ἦτον Ἰσπανός, ὁ δὲ Γενουέζος.

Μετὰ χαρᾶς, τέκνα μου, σὰς εἶπα τὰ ὀνόματα τῶν τολμηρῶν ἀνδρῶν τούτων, διότι ἡ ἀξιοθχύμαστος γενναιότης των, καὶ ἡ πιστὴ ἀφοσίωσις των πρὸς τὸν μέγαν ἄνδρα, τὸν ὅποιον ἠκολούθουν, τοὺς κατέστησεν ἀξίους ν' ἀναφέρονται καὶ ἀπὸ τοὺς μεταγενεστέρους. Καθεὶς αὐτῶν λοιπὸν ἐπέβη μιᾷς ἀπὸ τὰς σκάφας αὐτάς, συνωδευμένος ὑπὸ ἐξ Ἰσπανῶν καὶ τινων ἀγρίων, τοὺς ὁποίους μετεχειρίζοντο διὰ κωπηλάτας· ἐσυμφώνησαν δὲ ὅτι ἅμα φθάσουν εὐτυχῶς εἰς τὴν Ἰσπανιόλαν, ὁ μὲν Φιέσκος νὰ ἐπιστρέψῃ ἀμέσως διὰ νὰ φέρῃ τὴν εἰδήσιν εἰς τὸν ναύαρχον, ἐν τῷ μεταξὺ δὲ νὰ ἔλθῃ ὁ Μενδεζ διὰ ξηρᾶς εἰς τὸν ἅγιον Δομήνικον, διὰ νὰ ἐκτελέσῃ τὴν παραγγελίαν του πρὸς τὸν ἐκεῖ Διοικητήν.

Ἀπέπλευσαν λοιπὸν συνοδευόμενοι ἀπὸ τὰς ἐγκαρδίους εὐχὰς τῶν παραμεινάντων Ἰσπανῶν· ἀφ' οὗ δὲ ἐκωπηλάτησαν ἀκαταπαύστως δύο ἡμερονύκτια ὑπὸ ἀνυπόφορου καῦσιν τοῦ ἡλίου, καθ' ἣν διεύθυνσιν διετάχθησαν, ἤρχισαν νὰ φοβῶνται, μήπως λαθόμενοι τοῦ δρόμου καὶ πλεύσαντες ἐπέκεινα τῆς Ἰσπανιόλας, εἰσῆλθον εἰς τὸν μέγαν ὠκεανόν· ἤμπορεῖτε νὰ φαντασθῆτε πόσον τρομερὰ τοῖς ἦτον ἡ ιδέα αὕτη. Πρὸς τούτοις δὲ ἐτελειώσε καὶ τὸ πότιμον ὕδωρ των· καὶ κατατληγόμενοι ἀπὸ καῦσιν, δίψαν καὶ ἀδυναμίαν, δὲν ἤξευρον τί νὰ πράξουν· τινὲς τῶν ἀγρίων ἔπεσον ἐξησθενημένοι καὶ ἀπέθανον, οἱ δὲ λοιποὶ ὅλοι, οὔτινες ἀπὸ τὴν συμβᾶσαν δυστυχίαν εἰς τοὺς ἀθλίους ἀγρίους, προέβλεπον καὶ τὴν ἰδιάντων μοῖραν, ἔπεσον εἰς ἀπελπισίαν, διὰ τῆς ὁποίας ἡ τρομερὰ των κατάστασις ἐγένεν ἔτι μᾶλλον ὀδυνηροτέρα· ἡ μόνη ἀνάφυξις ἡ ὁποία τοῖς ἔμεινεν ἔτι, ἦτον νὰ λαμ-

θάουν θαλάσσιον ὕδωρ εἰς τὸ στόμα, διὰ νὰ δροσίζουν ὀλίγον τὴν ξηρὰν γλῶσσάν των, πλὴν καὶ τοῦτο ἐν ᾧ προσκαίρως τοὺς ἐδρόσιζε, διήγειρε τὴν ἐπιθυμίαν των ἔτι μᾶλλον διὰ γλυκὺ ὕδωρ. Εἰς τὴν τρομερὰν ταύτην κατάστασιν εὐρίσκοντο ὅτε τοῖς ἐφάνη αἴφνης ἀκτὶς ἐλπίδος. Ἦτον νύξ, καὶ ἐν ᾧ ὑψούτο ἡ σελήνη εἰς τὸν ὀρίζοντα, εἶδον πρὸς τὸ μέρος καθ' ὃ ἀνέτελεν ὕψωμα, τὸ ὁποῖον ἐγνώρισαν ὅτι ἦτον βράχος. Ἐκ τούτου συνέλαβον ἐλπίδα, ὅτι εὐρίσκονται πλησίον νήσου, καὶ ἡ ἐλπίς αὕτη τοῖς ἔδωκε πάλιν δυνάμεις, ὥστε νὰ δοκιμάσουν, ἐὰν τοῖς ἦτον δυνατόν, νὰ φθάσουν κωπηλατοῦντες εἰς τὸ καταφύγιον τοῦτο. Κατόρθωσαν μὲν τὸν σκοπόν των, ἀλλὰ τί εὔρον ὅταν τέλος πάντων ἔφθασαν εἰς τὴν νομιζομένην νήσον; οὐδέν, εἰμὴ γυμνὸν βράχον, εἰς τὸν ὁποῖον δὲν ὑπῆρχεν τροφή, οὔτε ποτόν. Φρικτὴ κατάστασις!

Μ' ὅλον τοῦτο ἐπῆδησαν ἀπὸ τὰς σκάφας, καὶ ἐπεριφέροντο ἀπηλπισμένοι εἰς τοῦτον τὸν σκόπελον. Καὶ εἰς αὐτὴν πάλιν τὴν περίστασιν ἀπεδείχθη πόσον κακῶς σκέπτεται ὅστις καὶ εἰς τὴν προφανεστάτην ἔλλειψιν πάσης ἄλλης βοηθείας ἀπελπίζεται μὴ θαρρῶν εἰς τὴν παντοδυναμίαν τῆς θείας προνοίας, ἥτις ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον τότε μᾶς εἶναι πλησιεστέρα, ὅταν ἡ ἀνάγκη μας εἶναι μεγαλητέρα. Τίς ἐδύνατο ποτὲ νὰ ὑποθέσῃ ὅτι ὁ Θεὸς ἐκλεξεν ἐκείνην τὴν ξηρὰν πέτραν, διὰ νὰ χορηγήσῃ εἰς τοὺς διψαλέους ἐκείνους τὸ μόνον μέσον τῆς σωτηρίας των; Καὶ τῷ ὄντι τοῦτο ἔγινε. Μεταξὺ τῶν χασμάτων τοῦ βράχου, εὐρέθη μεγάλη ποσότης ὀμβρίου ὕδατος, τόσον καθαροῦ καὶ ψυχροῦ, ὡς τὸ ὕδωρ τῆς καλητέρας δεξαμενῆς. Κατὰ δυστυχίαν ὁμως, αἱ ἀνεκάλυψαν τοῦτον τὸν θησαυρὸν, ἐλησμόνησαν τὸν σοφὸν κανόνα τῆς μετριοτήτος, διότι ἔτρεξαν μὲ πόθον καὶ ἔπιον πολὺ, καὶ τινες μὲν αὐτῶν ἀπώλεσαν τὴν ζωὴν των ἐξ αἰτίας τῆς ἀπερισκεψίας των, ἄλλοι δὲ τὴν υἱείαν των. Οἱ μὲν ἀφ' οὗ ἔπιον ὑπὲρ τὸ δέον, ἔπεσον νεκροὶ κατὰ γῆς, οἱ δὲ ἔλαβον πυρετόν, φθίσιν καὶ ὕδρωπα. Τόσον εἶναι ἀληθέστατον, ὅτι ἡ ἀκρασία καθιστᾷ φαρμακερὰν καὶ τὴν φυσικωτάτην καὶ υἱεστάτην τροφήν· καὶ ὅτι ἡ ἀνοησία τοῦ ἀνθρώπου μετατρέπει πολλάκις τὴν ἀρίστην εὐλογίαν τοῦ οὐρανοῦ, εἰς κατάραν.

Ἡ μεγίστη καὶ μᾶλλον ἐπείγουσα ἀνάγκη τῶν δυστυχῶν πλα-
νωμένων ἐθεράπευθη ἐν μέρει, ἀλλ' ἔμεινεν ἤδη νὰ ἰδοῦν εἰς τὸ
μέλλον τί θέλουν γίνεαι; Κατ' εὐτυχίαν εὗρον εἰς τὰς ὄχθας τοῦ
σκοπέλου τούτου καὶ ὀλίγους ἰχθεῖς, τοὺς ὁποίους τὰ κύματα τῆς
θαλάσσης εἶχον ῥίψει ἐκεῖ. Καὶ ἐπειδὴ ταῦτα ἤρκουν διὰ νὰ
καταπαύσουν τὴν πείναν ὅλων, ἀπεφάσισαν οἱ δύο ἀρχηγοὶ των,
ἐν ὧσ' ἐπεκράτει τοῦ ἡλίου ἡ καῦσις, νὰ ἡσυχάσουν εἰς τοῦτο
τὸ ἔρημον μέρος, καὶ περὶ τὸ ἐσπέρας ν' ἀποπλεύσουν πάλιν,
διὰ νὰ ζητήσουν τὴν γῆν τῆς ἐλπίδος των, ἀβέβαιοι ὄντες ἂν
θέλουν ποτὲ δυνηθῇ νὰ τὴν φθάσουν ἢ ὄχι. Ἄς τοὺς ἀφήσωμεν
λοιπὸν νὰ ἡσυχάσουν, καὶ αὖριον θέλομεν μάθει, τί ἀπέγιναν.

Τινές. ὦ! ὦ! Πάτερ! ὦ! μόνον ἀκόμη νὰ μάθωμεν ἂν
ἔφθασαν.

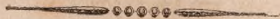
Ἄλλοι. ὦ! Ναὶ, Πάτερ! πάτερ! παρακαλοῦμεν!

Πατ. Ἄς εἶναι. Πρέπει λοιπὸν νὰ συγχίσω καὶ νὰ ἐξυπνήσω
τοὺς δυστυχεῖς, διὰ νὰ ἔμβουν εἰς τὰς σκάφας των πάλιν. Ἡχο-
λούθησαν λοιπὸν τὴν ἀπόφασίν των περὶ τὸ ἐσπέρας, καὶ κωπη-
λατοῦντες δι' ὅλης τῆς νυκτός, μετὰ τὸ φῶς τῆς σελήνης, ἔφθασαν
τέλος πάντων, πρὸς μεγάλην των χαράν, περὶ πρωΐαν τῆς ἀκο-
λούθου ἡμέρας, εἰς τὸ δυτικὸν παράλιον τῆς Ἰσπανιόλας.

Πέτρος. Κ' ἐτελείωσε;

Πατ. Ἐτελείωσε.

Ὅλοι. ὦ!

ΔΙΗΓΗΣΙΣ ΙΗ'.

Λοιπὸν, τέκνα μου, εἶπεν ὁ πατὴρ ἐξακολουθῶν τὴν ἐπαύριον τὴν διήγησίν του, ἃς ἐπιστρέψωμεν πάλιν ἀπὸ τὴν Ἰσπανιόλαν, ὅπου εἶδαμεν χθὲς φθάνοντας τοὺς δύο γενναίους, τὸν Μενδῆζ καὶ Φιέσκον, καὶ ἃς ἔλθωμεν πάλιν εἰς τὴν Ἰαμαϊκὴν, διὰ νὰ ἰδῶμεν τί γίνεται ἐν τούτοις ὁ Κολόμβος μας. Ὡς νὰ προαισθάνωμαι ὅτι ὀγλήγορα θὰ τὸν στερηθῶμεν· ὅθεν ἃς ὠφελώμεθα ἀπὸ πᾶσαν στιγμὴν κατὰ τὴν ὁποίαν δυνάμεθα νὰ εἴμεθ' ἀκόμη μαζὶ ἡ του.

Ἀλέξανδρος. Δὲν θ' ἀποθάνει ὅμως ἀκόμη!

Ἐλένη. Ὡ! Ὁχι, ὄχι, Πάτερ! Ἀλλέως φεύγω ἀμέσως.

Ἀνδρέας. Ὡ! κ' ἐγὼ ὁμοίως.

Πατ. (σοβαρῶς) Παιδιά, ὅσον καὶ ἂν θλιβώμεθα διὰ τὴν στέρησιν τῶν ἀνθρώπων τοὺς ὁποίους ἀγαπᾷ ἡ καρδία μας, νὰ μεταβάλλωμεν τοὺς ὁρίσμους τῆς προνοίας δὲν ἠμποροῦμεν. Διὰ τοῦτο εἶναι προκριώτερον εἰς τοιαύτας περιστάσεις, νὰ εἴμεθα πάντοτε προπαρασκευασμένοι, καὶ ἀντὶ νὰ παραφερώμεθα ὑπὸ τῆς ἀπελπισίας, νὰ ὑπομένωμεν καὶ τὸ χειρίστον, ὅπερ ἤθελε μᾶς συμβῇ ὅταν εἶναι ἄφρευκτον. Οἱ ὀπαδοὶ τοῦ Κολόμβου ἀτένιζον ἀκαταπαύστως μὲ μέγαν πόθον πρὸς τὰ μέρη, ὅθεν ἔμελλε νὰ ἐπιστρέψῃ ὁ Φιέσκος μὲ τὴν χαροποιὸν εὔδησιν, ὅτι ὁ σύντροφός του ἔφθασεν εὐτυχῶς εἰς τὴν Ἰσπανιόλαν· ἀλλὰ ματαίως ἠλπίζον νὰ τὸν ἰδοῦν ἐπιστρέφοντα.

Ἀντώνιος. Καὶ διατί δὲν ἐπέστρεψε;

Πατ. Ἡξεύρω κ' ἐγὼ διατί; Δὲν εὕρισκόμεθα κατὰ τὸ παρὸν εἰς τὴν Ἰαμαϊκὴν; Πῶς ἠμπορῶ λοιπὸν νὰ ἰδῶ ἀπὸ ἐδῶ ἕως εἰς τὴν Ἰσπανιόλαν, καὶ νὰ μάθω τί συνέβη κ' ἐμπόδισε τὸν πιστὸν Φιέσκον νὰ ἐπιστρέψῃ; Διὰ νὰ μὴ πολυλογώμεν, δὲν ἦλθε, καὶ οἱ ἄνθρωποι τοῦ Κολόμβου ἔπεσαν εἰς ἀπελπισίαν, καὶ ἐπείσθησαν ὅτι οἱ δύο τολμηροὶ ἀπεσταλμένοι ἐπνίγησαν

εἰς τὴν θάλασσαν, καὶ ὅτι ἡ ἐλπίς τῆς σωτηρίας των ἐχάθη μαζῇ των. Τότε ἤρχισαν θοῆνοι καὶ ὀδυρμοὶ ὥστε ἔτρεμεν ὁ ἀήρ. Ἀλλὰ δὲν περιωρίσθησαν εἰς τοῦτο καὶ μόνον. Κατὰ τὴν συνήθη χαιρεκακίαν τῆς τύχης ἥτις κατέτρεχε πάντοτε τὸν Κολόμβον, ἐθεώρησαν καὶ τότε οἱ ἄνθρωποι τοῦ αὐτὸν ὡς τὴν μόνην αἰτίαν τῆς κοινῆς δυστυχίας των, καὶ ἀναθεματίζον τὴν ὥραν, καθ' ἣν ἠκολούθησαν τοιοῦτον τολμητίαν καὶ ῥιψακίνδυνον ἄνθρωπον, πρὸς παντελῆ των ἀφανισμόν. Μετὰ τοὺς στεναγμούς καὶ τὰς κατάρτας, κατήντησαν τέλος πάντων καὶ εἰς φανεράν ἐπανάστασιν. ἤρχισαν νὰ θορυβοῦν, νὰ φωνάζουν, ν' ἀναθεματίζουν, καὶ νὰ μαίνωνται κατὰ τῆς ζωῆς τοῦ Κολόμβου, καὶ ἐφαίνετο ὅτι ἐφθασε πλέον ἡ ὀλεθρία ὥρα, καθ' ἣν ὁ μέγας ἀνὴρ, ὅστις εἶχεν ὑπερνικήσει τοσοῦτους κινδύνους, ἔμελλε νὰ γίνῃ θῦμα τῆς τυφλῆς λύσσης τῶν ὁπαδῶν του. Πρὸς τοῖς ἄλλοις δεινοῖς του, ἔκειτο καὶ κλινήρης, πάσχων ἀπὸ ἀρθρίτιδος δριμύεις πόνους, ὑπὸ τῆς ὁποίας ἀσθενείας ἔπασχον καὶ ἄλλοι πολλοὶ τῶν ἀνθρώπων του. Οἱ δὲ λοιποὶ αὐτῶν, οἱ ὑγιεῖς, ἀνετέθησαν ὅλοι εἰς τὴν θέλησιν δύο κορυφαίων ἐπαναστατῶν, οἵτινες ἐκαλοῦντο *Πόρρος*, ἀδελφοὶ ἀμφότεροι. Ὁ πρωτότοκος αὐτῶν, ἄνθρωπος γυμνὸς παντὸς αἰσθήματός, ἔρχεται ἐμπρὸς εἰς τὴν κλινὴν τοῦ ναυάρχου, καὶ τὸν ἐρωτᾷ μὲ ὀργίλον τόνον, διατί δὲν θέλει νὰ ἐπιστρέψῃ εἰς τὴν Ἰσπανίαν; ὁ Κολόμβος τῷ ἀπεκρίθη μὲ τὴν συνήθη του πραότητα, ὅτι δὲν ἐξαρτᾷτ' ἐξ αὐτοῦ ἡ ἐπιστροφή τὴν ὁποίαν ἐπιθυμεῖ καὶ ὁ ἴδιος ἐκ ψυχῆς· καὶ ὅτι ἂν ὑπάρχῃ τις τῶν ὁπαδῶν του, γνωρίζων κἀνὲν μέσον πρὸς τοῦτο, ἤθελε δεχθῇ τὴν συμβουλὴν του ἐξ ὅλης καρδίας· ὅτι πρὸς τοῦτο ἤθελε συγκαλέσει ἀμέσως ὅλους τοὺς ἀξιωματικούς πάλιν εἰς συμβούλιον διὰ ν' ἀκούσῃ τὴν περὶ τούτου γνώμην των. Ἀλλ' οἱ πρᾶοι καὶ φρόνιμοι τοῦ ναυάρχου λόγοι δὲν ἀπετέλουν ἐντύπωσιν εἰς τὸν ἀντίσχυτον Πόρρος, ὅστις μὲ ἀγρίαν φωνὴν ἀπεκρίθη ὅτι δὲν εἶναι καιρὸς πλέον τώρα διὰ φιλαρίας, καὶ ὅτι αὐτὸς ἐκ μέρους του θέλει ν' ἀποπλεύτῃ ἀμέσως· καὶ συγχρόνως ἐφώνηξε πρὸς τοὺς συνηθροισμένους ναῦτας, ὅτι ὅστις θέλει νὰ τὸν ἀκολουθήσῃ ἅς παρουσιασθῇ,

Ὁ λόγος οὗτος ἦτον τὸ σύνθημα τῆς κοινῆς ἐπαναστάσεως εἰς τὸ πλοῖον. Οἱ περισσότεροι ἠνώθησαν ἀμέσως μετὰ τὸν αὐθάδη Πόρρον, καὶ ἐφώναζον, ὅτι ἦσαν ἔτοιμοι νὰ τὸν ἀκολουθήσουν. Ὁ δυστυχὴς ναύαρχος, ἂν καὶ ἐκ τῆς ἀρθρίτιδος χωλὸς, καὶ ἀπὸ τὴν θλίψιν τοῦ ἐξησθενημένος, ἀκούων ὁμῶς τοὺς λόγους τούτους, ἐπήδησεν ἔξω ἀπὸ τὴν κλίνην του, διὰ νὰ διώξῃ τοὺς ἐπαναστάτας· ἀλλ' οἱ ὑπὲρταί του οἱ ὅποιοι ἐφοβοῦντο δικαίως μὴ τὸν φονεύσουν οἱ ταραχοποιοί, ἐμπόδισαν καὶ αὐτὸν καὶ τὸν ἀδελφόν του Βαρθολομαῖον, ὅστις εἶχε πηδήσει μετὰ θραυσμένην λόγχην εἰς τὰς χεῖρας, καὶ ἤθελε νὰ τρεῖξῃ γενναίως κατὰ τῶν ἀνταρτῶν καὶ μετὰ τὴν δύναμιν τοῦ βραχίωνός του νὰ τιμωρήσῃ τὴν ἀπιστίαν των. Οἱ ἐπαναστάται ἐκυρίευσαν ἐν τῷ μεταξὺ δέκα μικρὰς σκάφας τὰς ὁποίας εἶχεν ἀγοράσει ὁ ναύαρχος ἀπὸ τοὺς ἀγγίους, καὶ ἀνέβησαν εἰς αὐτάς. Τοῦτο ἔφερε καὶ τοὺς λοιποὺς, ὅσοι δὲν εἶχον λάβει μέρος εἰς τὴν ἐπανάστασιν, εἰς ἀπελπισίαν, καὶ ἡ πίστις των ἤρχισε νὰ κλονίζεται, ὅθεν οἱ περισσότεροι καὶ αὐτῶν ἔτρεξαν μέχρι τέλους εἰς τὰς σκάφας τῶν ἐπαναστατῶν, καὶ τοὺς παρεκάλουν νὰ τοὺς δεχθοῦν εἰς αὐτάς.

Ὁ Κολόμβος, ὁ ἀδελφός του, καὶ ὁ υἱός του Φερδινάνδος ἐθεώρουν μετὰ βαθεῖαν θλίψιν τὸ ἀπευκαταῖον τοῦτο θέαμα μακρόθεν, καὶ ἐν τέλει ἴδον ἑαυτοὺς ἐγκαταλειμμένους ἀπὸ ὅλους, ἐξαιρουμένων ἀσθενῶν τινῶν, καὶ τῶν ὀλίγων πιστῶν ὑπηρετῶν, τοὺς ὁποίους καλέσας ὁ Κολόμβος εἰς τὴν κλίνην του, τοὺς ὠμίλησε λόγους παθητικούς, τοῦτο μὲν εὐχαριστῶν αὐτοὺς διὰ τὴν πρὸς αὐτὸν πίστιν των, τοῦτο δὲ ἐμψυχόνων καὶ νουθετῶν αὐτοὺς, νὰ μείνουν καὶ εἰς τὸ μέλλον πιστοὶ εἰς τὸ χρέος των, καὶ νὰ προσηλῶνουν τοὺς ὀφθαλμούς των πλήρεις ἐλπίδος διὰ τὴν ταχείαν ἐπὶ τὰ κρεῖττω μεταβολὴν τῆς ὀδυνηρᾶς καταστάσεώς των, πρὸς ἐκεῖνον, ὅστις ὑπόσχεται ν' ἀνταμείψῃ καὶ ἀνταμείβει τὴν πίστιν καὶ τὴν τιμιότητα, καὶ εἰς τὸν νῦν καὶ εἰς τὸν μέλλοντα βίον.

Οἱ ἀναίσθητοι ἐπαναστάται ἐκωπηλάτουν ἐντούτοις μετὰ χαρᾶς ἀλαλαγμοὺς πρὸς τὴν ἀνατολικὴν ἄκρην τῆς νήσου, διὰ

νά μεταβούν ἐκεῖθεν εἰς τὴν Ἰσπανιόλαν· καὶ ὁσάκις ἐν τῷ μεταξὺ τοῦ πλοῦ των ἐξήρχοντο εἰς ξηράν, ἤρπάζον λεηλατοῦντες καὶ ἀδικοῦντες τοὺς ἐγγχωρίους, εἰς τοὺς ὁποίους ἐδίδον τὴν αἰσχροὴν συμβουλὴν νὰ λάβουν ἱκανοποίησιν ἀπὸ τὸν ὀπίσω μείναντα ναύαρχόν των, ὅστις καὶ μόνος εἶναι ἡ αἰτία ὅλων τῶν κακῶν τὰ ὁποῖα ἐβιάζοντο νὰ ἐπιφέρωσιν εἰς αὐτούς. Πρὸς δὲ τοῖς ἄλλοις τοῖς ἔλεγον· » Ἐάν αὐτὸς δὲν σᾶς ἀποζημιώσῃ, ἔχετε τὴν ἄδειαν καὶ νὰ τὸν φονεύσητε, διότι ὁ κύριος σκοπὸς τοῦ ἀποβλέπει εἰς τὸ νὰ σᾶς καταστήσῃ δυστυχεῖς· καὶ ἂν ἦσθε φρόνιμοι πρέπει νὰ προλάβητε τὸν ἀφανισμόν σας. »

Τοιοῦτοτρόπως ἐψύχραινον τὰς καρδίαις τῶν ἐγγχωρίων κατὰ τοῦ ναυάρχου των, τὸν ὁποῖον εἶχον προδώσει. Μετὰ ταῦτα ἐβίασαν τινὰς αὐτῶν νὰ ἔμβουν εἰς τὰς σκάφας των, διὰ νὰ τοὺς μεταχειρισθῶσιν ὡς κωπηλάτας εἰς τὸν μακρυνὸν πλοῦν των, καὶ οὕτως ἀπέπλευσαν. Ἀλλὰ μόλις ἔφθασαν τέσσερα μίλια μακρὰν, καὶ ἤρχισεν ἐναντίως ἄνεμος, ὅστις ἐτάραξε τοιοῦτοτρόπως τὴν θάλασσαν, ὥστε τὰ μικρὰ καὶ ἄμορφα πλοιαρίά των ἤρχισαν νὰ γεμίζουν νερόν· καὶ διὰ νὰ τὰ ἐλαφρύνουν — ὦ! φρίττω διηγούμενος, — ἀπερᾶσισαν μεταξύ των οἱ ἄτπλαγχοι νὰ ρίψουν τοὺς δυστυχεῖς κωπηλάτας των εἰς τὴν θάλασσαν, καὶ ἤρχισαν νὰ ἐκτελοῦν τὸν ἀπάνθρωπόν των σκοπὸν, ρίψαντες ἤδη τινὰς. Οἱ δὲ λοιποὶ ἰδόντες τοῦτο ἐπήδησαν πλήρεις ἀπελπισίας ἀφ' ἐκυτῶν εἰς τὴν θάλασσαν, καὶ ἔπλεον πλησίον εἰς τὰς σκάφας, επικαλούμενοι μὲ νεύματα καὶ φωνάς, ἔλεος. Ὅμως — ὦ τῆς ἀρρήτου αἰσχροῦτητος! — ἐάν, ἀπηυδησμένοι ἀπὸ τὸ κολύμβημα, ἤθελον νὰ κρατηθῶν δι' ὀλίγον ἀπὸ τὰ ἄκρα τῶν πλοιαρίων διὰ ν' ἀναπαυθῶν (ἡμπορεῖτε, τέκνα μου, νὰ τὸ φαντασθῆτε) τοῖς ἔκοπταν τὰ εὐρωπαϊκὰ τέρατα τὰς χεῖρας μὲ τοὺς πελέκους των, καὶ οὕτω ἐβυθίζοντο οἱ ἄθλιοι εἰς τὴν θάλασσαν καὶ ἐπνίγοντο.

Κατ' αὐτὸν τὸν βάρβαρον καὶ ἀνήμερον τρόπον ἐθυσιάσθησαν δέκα ὁκτὼ ἐξ αὐτῶν, καὶ δὲν ἤθελε σωθῆ οὐδὲ εἷς, ἐάν οἱ Ἰσπανοὶ ἰδόντες ὅτι τοῖς εἶναι ἀδύνατον νὰ προχωρήσουν μακρύτερα, δὲν ἐδέχοντο τοὺς ὀλίγους διαμείναντας, εἰς τὰς σκά-

φάς των πάλιν, διὰ νὰ τοὺς μεταχειρισθοῦν ὡς κωπηλάτας, καὶ νὰ ἐπιστρέφουν εἰς τὴν Ἰαμαϊκὴν. Ἐξαλείψατε, ὦ τέκνα μου, τὴν βδελυράν αὐτὴν ἱστορίαν ἀπὸ τὴν μνήμην σας, ἢ ἂν δὲν δύνασθε νὰ τὴν ἐξαλείψετε, θρηνεῖτε ὡσάκις τὴν ἐνθυμῆσθε, θρηνεῖτε ὅτι πρὸς αἰσχύνῃν τῆς ἀνθρωπότητος εὐρέθησαν ποτὲ τοιαῦτα τέρατα ὑπ' ἀνθρώπινον μορφὴν, τὰ ὁποῖα κατέπνιξαν πᾶν αἶσθημα φιλανθρωπίας καὶ συμπαθείας.

Ὁ Κολόμβος ἔμεινε καὶ τότε, καθὼς καὶ πάντοτε, ὁ αὐτός· ὑπέφερε τὴν μεγίστην ταύτην δυστυχίαν μὲ τὴν σύννητή του σταθερότητα, καὶ μ' ὅλον ὅτι ἦτον καὶ αὐτὸς ἀσθενής, ἐφρόντιζεν ὅμως πάλιν μὲ πατρικὴν ἀγάπην περιθάλλων τοὺς μείναντας παρ' αὐτῷ ἀσθενεῖς. Ὁ δὲ θεὸς ἡλόγησε τὰς φιλανθρώπους φροντίδας του, καὶ ἐντὸς ὀλίγου τοὺς εἶδε χαίρων ὅλους ἀναλαβόντας.

Ἀλλ' ἤδη πάλιν εἶχε ν' ἀντιπαλαίση κατ' ἄλλων νέων δυσκολιῶν. Οἱ ἐγγχώριοι οἵτινες τῷ ἐπρομήθευσαν ἕως τότε τροφάς, ἤρχισαν νὰ φοβῶνται μήπως οἱ πολυφάγοι οὗτοι ξένοι μείνουν διαπαντὸς ἐκεῖ, καὶ καταφάγουν τὸν τόπον των. Ἡ ὑπόψια αὕτη καὶ αἱ καταχρήσεις τῶν ἀποστατῶν τοῖς ἐνέπνευσαν φόβον καὶ μῖσος πρὸς τοὺς Εὐρωπαίους, καὶ τὸ ἀποτέλεσμα ἦτον ὅτι διὰ μιᾶς ἔπαυσαν κομίζοντες τροφάς εἰς τὰ ναυαγῆσαντα πλοῖα. Θλιβερὰ καὶ αὕτη περίστασις! Ἡ ὀξύνοια ὅμως τοῦ Κολόμβου τὸν ἐβοήθησε καὶ ἤδη, καὶ τὸν ἐχορήγησε τοὺς τρόπους τοῦ ν' ἀπαλλαχθῇ καὶ ἀπὸ τὴν δεινὴν ταύτην στάσιν. Τὸν ἐχρησίμευσαν δὲ εἰς τοῦτο αἱ ἀστρονομικαὶ γνώσεις του· προῖδὼν δηλαδὴ ὅτι ἤθελε συμβῇ ἔκλειψις σελήνης, ὠφελήθη ἀπὸ τὴν περίστασιν ταύτην διὰ νὰ ἐμπνεύσῃ εἰς τοὺς ἀγρίους σέβας κα' εὐγνωμοσύνην πρὸς ἑαυτόν· καὶ ἀκούσατε τί ἔπραξε. Δι' ἐνὸς τῶν ἀγρίων, τὸν ὁποῖον εἶχε λάβει μεθ' ἑαυτοῦ ἀπὸ τὴν Ἰσπανιόλαν, ἐμήνυσεν εἰς τοὺς προὔχοντας τῶν ἐγγχωρίων νὰ συνέλθωσιν ὅλοι παρ' αὐτῷ, διότι μέλλει νὰ τοῖς φανερῶσιν σπουδαίαν τινα ὑπόθεσιν. Οἱ ἐγγχώριοι ὑπήκουσαν, καὶ συναχθέντες ἦλθον πρὸς αὐτόν, καὶ τότε τοῖς ἐδήλωσε διὰ τοῦ διερμηνέως τὰ ἑξῆς.

Ὅτι αὐτὸς καὶ οἱ ὁπαδοὶ του εἰσὶν ἄνθρωποι γνωρίζοντες τὸν

Θεόν, ὅστις ἐποίησε τὸν οὐρανὸν καὶ τὴν γῆν. Ὁ Θεὸς οὗτος, ὅστις σώζει τοὺς ἀγαθοὺς καὶ τιμωρεῖ τοὺς κακοὺς, θέλει τιμωρήσῃ καὶ αὐτοὺς, ἐὰν ἀρνηθῶν καὶ εἰς τὸ ἐξῆς νὰ βοηθῶσι μὲ τροφὰς τοὺς τιμῶντας αὐτόν· ὡς σημεῖον δὲ τῆς ἀπειλούσης αὐτοὺς τιμωρίας θέλουν ἰδῆ ταύτην τὴν νύκτα τὴν σελήνην ἀνατέλλουσιν μὲ παρωργισμένον καὶ σκοτεινὸν πρόσωπον, καὶ ἐκ τούτου ἡμποροῦν νὰ συμπεράνουν ὅποια δεινὰ ἐπικεῖνται εἰς αὐτοὺς, ἐὰν δὲν φανοῦν πάλιν φιλόξενοι πρὸς τοὺς ξένους των.

Ἡ προφητεία αὕτη κατεγελάσθη κατ' ἀρχὰς ὑφ' ὄλων σχεδὸν τῶν ἀγρίων. Ἀλλ' ὡς ἀνέτειλεν ἡ σελήνη, καὶ ὁ δίσκος τῆς ἦτον σκοτεινός, καὶ τὸ σκότος ἠῤῥξανεν ἐπὶ πλεόν καὶ πλεόν, τότε ἤρχισε κοινὴ ἐκπληξίς καὶ ταραχὴ, καὶ μὲ μεγάλας φωνὰς καὶ ὀλολυγμοὺς παρεκάλουν πάντες τὸν ναύαρχον νὰ δεκτῇ πρὸς Θεὸν ὑπὲρ αὐτῶν, ὅπως ἀποτρέψῃ τὰ δεινὰ τὰ ὅποια τοὺς ἀπειλοῦν, ὑποσχόμενοι μεθ' ὅρκου, ὅτι εἰς τὸ ἐξῆς θέλουν εὐχαρίστως τὸν βοηθῆ μὲ ὅλα τὰ πρὸς ζωὴν ἀναγκαῖα. Ὁ Κολόμβος ὑποσχεθεὶς αὐτοῖς νὰ ἐκτελέσῃ τὸ ζήτημά των, ἐκλείσθη εἰς τὸν θάλαμον του μέχρι τῆς στιγμῆς καθ' ἣν ἤξευρεν ὅτι ἤθελεν ἀρχίσει ἡ ἐκλειψίς νὰ μειοῦται, καὶ τότε ἐξῆλθε πάλιν καὶ τοῖς εἶπε νὰ μὴ φοβῶνται πλέον, διότι ὁ Θεὸς εἶδε μ' εὐαρέσκεσθαι ὅτι μετέβαλον τὴν γνώμην των, καὶ ὅτι δὲν θέλει τοὺς τιμωρήσῃ πλέον· πρὸς ἀπόδειξιν δὲ τῆς εὐμενείας του, ὅτι ἡ σελήνη θέλει ἀποβάλλει τὴν ὀργίλην τῆς ὄψιν, καὶ θέλει φανῇ πάλιν μὲ τὴν φιλικὴν λάμψιν τῆς. Ἐπειδὴ δὲ ἐξετελέσθη καὶ αὕτη ἡ δευτέρα τοῦ προφητείας, ἐδόξασαν ὅλοι ἀγαλλόμενοι καὶ θαυμάζοντες τὸν θεὸν τῶν χριστιανῶν, καὶ ἐπεριποιῶντο τὸν θαυμάσιον ἄνδρα, ὅστις τοῖς προέλεγε τὰ μέλλοντα καὶ τῷ ἐπρομήθευον τροφὰς πλουσιοπαρόχως. Αἱ! Τέκνα μου, τί λέγετε, ἦτον φρόνιμος καὶ τίμιος ὁ τρόπος τοῦ Κολόμβου, νὰ ὠφελῇ τοιοῦτοτρόπως, ἀπὸ τὴν ἀγνοίαν αὐτῶν τῶν ἀνθρώπων (Γενικὴ σιωπὴ). Τί στοχάζεσαι σὺ Ἰωάννη;

Ἰωάννης. Φρόνιμος βέβαια· ἀλλὰ τίμιος . . .

Πατ. Δοιπὸν!

Ἰωάννης. Δὲν ἤξεύρω· μοὶ φαίνεται ὅμως, ὅτι δὲν ἦτον τόσον τίμιος.

Πατ. Καὶ διατὶ ὅχι;

Ἰωάννης. Δὲν ἤμπορῶ νὰ τὸ ἐκφρασθῶ καθὼς τὸ στοχαζομαι. Ὅμως μὲ φαίνεται ὅτι δὲν πρέπει ποτὲ νὰ ψευδῶμεθα, καὶ μάλιστα ὅταν πρόκειται περὶ θεῶν.

Πατ. Τοῦτο στοχαζομαι καὶ ἐγὼ· εἰπὲ ὅμως νὰ ἰδῶμεν ἂν ἔχωμεν καὶ οἱ δύο τὰς ἰδίαις αἰτίαις διὰ νὰ φρονῶμεν κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον· διατὶ στοχαζέσθαι ὅτι δὲν εἶναι καλὸν νὰ ψευδῶμεθα ἰδιαιτέρως περὶ τοῦ Θεοῦ;

Ἰωάννης. Διότι διὰ τοῦ ψεύδους γινόμεθα αἵτιοι νὰ μὴ γνωρίζωσιν οἱ ἄλλοι τὸν Θεὸν πρεπόντως.

Πατ. Θαυμάσια! Τοῦτο στοχαζομαι καὶ ἐγὼ, καὶ ἤξεύρετε ὅλοι, πόσον ἀναγκαῖον εἶναι διὰ τοὺς ἀνθρώπους νὰ γνωρίζουν καλῶς τὸν Θεόν. Ὅ,τι πιστεύουν οἱ ἀνόητοι καὶ ἀμαθεῖς ἄνθρωποι ἐσφαλμένως περὶ Θεοῦ, εἶναι δεισιδαιμονίαι, ὅθεν καὶ τοῦτο περὶ τοῦ ὁποίου κατέπεισεν ὁ Κολόμβος τοὺς Ἀμερικανούς, ὅτι ὁ Θεὸς χαριζόμενος εἰς αὐτὸν ἐσκότισε τὴν σελήνην, εἶναι ἄξιον τοῦ ἰδίου ὀνόματος· διότι διὰ τούτου ἔγινεν αἷτιος ν' ἀποκτήσουν οἱ ἅπλοι οὗτοι ἄνθρωποι μίαν δεισιδαιμονίαν περισσότερον. Βεβαίως τὴν πράξιν τοῦ Κολόμβου ταύτην δὲν δυνάμεθα νὰ τὴν ἐπαινέσωμεν, ἀλλ' ἐὰν σφάλμα αὐτὸ καθ' ἑαυτὸ ἀξιοκατηγόρητον εἶναι ποτὲ συγχωρητὸν, τοιοῦτον εἶναι καὶ τοῦτο. Ὁ Κολόμβος δὲν εἶχεν ἄλλο μέσον διὰ νὰ σώσῃ ἑαυτὸν καὶ τοὺς ἀνθρώπους του, καὶ διὰ τοῦτο κατέφυγε πρὸς αὐτὸ καὶ δι' αὐτοῦ ἐνέπνευσεν ἀκόμη καὶ εἰς τοὺς ἀμαθεῖς ἀγρίους καὶ γινώσκιν τινα τοῦ ἀληθοῦς Θεοῦ, καὶ τοὺς κατέστησε τοῦλάχιστον προθύμους νὰ δεχθῶσι καὶ εἰς τὸ ἐξῆς ἄλλας ὠφελιμωτέρας διδασκαλίας. Τοῦτο πρὸς μικρὰν τοῦ Κολόμβου ἀπολογίαν.

Ὡκτὼ ὁλόκληροι καὶ θλιβεροὶ μῆνες εἶχον παρέλθει ἀπὸ τῆς ἀναχωρήσεως τοῦ Μενδέζου καὶ τοῦ Φιέσκου διὰ τὴν Ἰσπανίαν, καὶ ἕως τότε ἀκόμη δὲν εἶχε φανῇ κἀνείς των, ὅθεν δὲν ἔμεινεν ἀμφιβολία ὅτι ἐχάθησαν· καὶ οὕτως οἱ λοιποὶ ὁπαδοὶ τοῦ Κολόμβου ἔπαυσαν πλέον καὶ αὐτοὶ νὰ ἐλπίζουν τὴν προσδο-

κωμμένην βοήθειαν. Ἡ ἀπελπισία τοῖς ἐνέπνευσε τὸν στοχασμὸν νὰ παραιτήσων καὶ αὐτοὶ τὸν δυστυχῆ ἀρχηγόν των, καὶ νὰ ἐνωθοῦν μὲ τοὺς ἀποστάτας, οἱ ὅποιοι περιεφέροντο ἀκόμη εἰς τὴν νῆσον, καὶ ἐζῶν ἀπὸ ἀρπαγᾶς καὶ ληστείας. Ἀλλ' ἐν ᾧ οἱ δειλοὶ ἦσαν ἔτοιμοι νὰ ἐκτελέσωσι τὸν σκοπὸν των, ἐφάνη ἀνελπίστως πρὸς κοινὴν των χαρὰν μικρὸν εὐρωπαϊκὸν πλοῖον, τὸ ὅποιον ἔρριψεν ἄγκυραν οὐ μακρὰν τῶν ἐκεῖ παραλίων. Δὲν παρῆλθε πολὺ, καὶ ὁ πλοίαρχος ἦλθεν μὲ τὴν λέμβον πρὸς τὸν ναύαρχον, τῷ ἐνεχείρισεν ἐπιστολὴν ἀπὸ τὸν διοικητὴν τῆς Ἰσπανιόλας, συνωδευμένην μ' ἐν βαρέλλιον οἴνου, καὶ δύο μεγάλα τεμάχια χοιρινοῦ, καὶ ἀμέσως κατέβη εὐθὺς πάλιν εἰς τὴν λέμβον, ἐπέστρεψε πρὸς τὸ πλοῖόν του, καὶ ἀπέπλευσεν ἐν τῷ ἅμα ὀπίσω πρὸς ἐκεῖ ὅθεν ἦλθεν.

Ἡ ἐπιστολὴ τὴν ὁποίαν ἐνεχείρισεν εἰς τὸν Κολόμβον περιεῖχε κενὰς μόνον τινὰς χαιρετηνύσεις. Ἀναμφιβόλως δὲν ἤμπορεῖτε νὰ νοήσητε καὶ σεῖς, ὡς καὶ οἱ ἄνθρωποι τοῦ Κολόμβου δὲν ἐνόησαν, τί ἐδήλου τὸ φαινόμενον τοῦτο, ὅθεν πρέπει νὰ σᾶς τὸ ἐξηγήσω. Ὁ θάνατος ὁ διοικητῆς τῆς Ἰσπανιόλας, τοῦ ὁποίου τὴν αἰσχρὰν διαγωγὴν πρὸς τὸν Κολόμβον πρὸ ὀλίγου ἐμάθαμεν, ἐπιθύμει ἐκ βάθους καρδίας τὸν ἀφανισμὸν τοῦ μεγάλου τούτου ἀνδρός, εἰς τὴν δυστυχῇ θέσιν εἰς τὴν ὁποίαν εὐρίσκετο· διότι ἂν ἐπέστρεφεν εἰς τὴν Ἰσπανίαν, ἐφοβεῖτο ὅτι ἤθελεν ἐνεργήσῃ πάλιν νὰ λάβῃ τὰ πρῶτα του δικαιώματα ὡς ὑποδρασκεύς τῶν δυτικῶν Ἰνδιῶν, καὶ οὕτως ἤθελε στερηθῇ αὐτὸς τοῦ ἀξιώματός του. Διὰ τοῦτο μόνον ἤθελε νὰ μάθῃ ὁποῖα ἦτον ἡ θέσις τοῦ ἀνδρός τοῦ ὁποίου ἤρχετο τὴν παντελῆ καταστροφὴν, καὶ ἂν ἤθελεν ἐπιτύχει εἰς τὸν κακεντρεχῆ του σκοπὸν, ἀνάβαλλον ἔτι τὴν ἀποστολὴν πλοίου, πρὸς σωτηρίαν αὐτοῦ καὶ τῶν ὀπαδῶν του.

Οὗτος ἦτον, καθὼς βεβαιοῦσι τινὲς ἱστοριογράφοι, ὁ δολερὸς σκοπὸς δι' ὃν ἔπεμψε πρὸς αὐτὸν τὸ πλοῖον τοῦ ὁποίου ὁ διοικητῆς εἶχε διαταχθῇ ἅμα πληροφορούμενος τὴν κατάστασιν τοῦ Κολόμβου, ν' ἀποπλεύσῃ πάλιν ἀμέσως. Ἄλλοι ἀναφέρουν ἄθωοτέραν ἄλλην αἰτίαν. Ὁ Ὁθάνδος, λέγουν, ἐφοβεῖτο μήπως ὁ Κο-

λόμβος μετεχειρίσθη τὸ νευάγιον τοῦτο τῶν πλοίων του ὡς πρόφασιν, διὰ νὰ ἐλθῇ ἐπιτηδεύειν εἰς τὴν Ἰσπανιόλαν, καὶ ν' ἀρπάσῃ διὰ τῆς βίας ἔπειτα τὴν διαίκτησιν, ἀπὸ τὴν ὁποίαν τὸν εἶχον ἐξώσει. Διὰ τοῦτο καὶ μόνον, προσθέτουσιν, ἐπεμψε κατασκοποὺς διὰ νὰ μάθουν ἂν ἡ κατὰστασις τοῦ ναυάρχου εἶναι τῷ ὄντι τοιαύτη ὁποίαν τὴν ἐπερίγραφε. Μένει εἰς σᾶς νὰ ἐκλέξητε μεταξὺ τῶν δύο τούτων γνωμῶν ὁποίαν νομίζετε πιθανωτέραν. Εἰπέτε ποίαν προκρίνετε ἀπὸ τὰς δύο;

Ὁ.λοι. Ὡ! Τὴν δευτέραν! τὴν δευτέραν!

Πατ. Καὶ διατί;

Ἀχιλλεύς. Διότι δὲν εἶναι βέβαιον ὅτι ὁ Ὀβάνδος ἦτον τόσον ἀπάνθρωπος· καὶ διότι ὁσάκις ὑπάρχη περὶ ἄλλων ἀνθρώπων ἀμφιβολία, πάντοτε πρέπει νὰ πιστεύωμεν ὑπὲρ αὐτῶν τὸ καλλήτερον.

Πατ. Εὖγε, τέκνον μου! Ἐπίμενε εἰς αὐτὰς τὰς ἀρχάς καὶ δὲν θέλεις μετανοήσῃ ποτὲ, ἀκόμη καὶ ἂν ἤθελε σοὶ συμβῇ ποτὲ νὰ θεωρήσῃς τινὰ ὡς καλλήτερον ἀπ' ὅ,τι εἶναι τῷ ὄντι, πάντοτε εἶναι καλλήτερον καὶ εὐτυχέστερον ν' ἀπατηθῶμεν δεκάκις μᾶλλον κατ' αὐτὸν, ἢ ἅπαξ κατὰ τὸν ἐναντίον τρόπον.

Ὁ Κολόμβος τὸ ἀπέδωκε, ὡς λέγεται, εἰς τὴν πρώτην αἰτίαν· ἀλλὰ πάσης περιστάσεως ἀνώτερος ὢν, ἔκρυπτεν ἀπὸ τοὺς ἀνθρώπους του τὴν θλίψιν ἣτις κατέτρωγε τὴν καρδίαν του, συγχρόνως δὲ καὶ τὴν δεινότητα τῆς στάσεως, εἰς τὴν ὁποίαν ἐπίστευεν ὅτι ἤδη εὐρίσκεται· ὅθεν τοῖς εἶπε μὲ ἀτάραχον πρόσωπον ὅτι τὸ πλοῖον διὰ τοῦτο καὶ μόνον ἀπέπλευσε, διότι ἦτον πολλὰ μικρὸν ὥστε νὰ τοὺς περιλάβῃ ὅλους, ὁμοῦ μὲ τὰ πράγματά των· ὅτι ὁ Μένδας καὶ Φιέσκος ἔφθασαν εὐτυχῶς εἰς τὴν Ἰσπανιόλαν, καὶ διατάχθησαν ν' ἀγοράσουν μὲ ἐξοδὰ του μεγαλύτερον πλοῖον, τὸ ὁποῖον θέλει φθάσει μετ' οὐ πολὺ διὰ νὰ τοὺς ἐλευθερώσῃ.

Καὶ τῷ ὄντι τότε πλέον εἶχε λάβει τὴν εἰδησιν περὶ τῆς τύχης τῶν δύο τούτων ἀνθρώπων, περὶ τῶν ὁποίων ἠξεύρομεν ὅτι ἔφθασαν εὐτυχῶς εἰς τὴν Ἰσπανιόλαν. Ὅθεν ἤμπορῶ νὰ σᾶς

εἰπὼ ἤδη διατί ὁ Φιέσκος δὲν ἐπέστρεψε κατὰ τὴν ὑποσχεσίν του. Τὸ πρᾶγμα εἶχεν οὕτως.

Μὲ ὅλον ὅτι ὁ ἀγαθὸς οὗτος ἄνθρωπος ἔφθασεν εἰς τὴν Ἰσπανίαν, πάσχων ἀπὸ φοβερὸν πυρετὸν, τὸν ὁποῖον εἶχε λάβει εἰς ἐκεῖνον τὸν σκόπελον, πάλιν μ' ὅλον τοῦτο ἤθελε τηρήσει τὸν λόγον του, καὶ ἐπιστρέψας ἀμέσως ὀπίσω, νὰ φέρῃ εἰς τὸν ναύαρχον τὴν εἰδήσιν ὅτι εὐτυχῶς ἀπέβη τὸ ριψοκίνδυνον ἐπιχειρήματων· ἀλλὰ κἀνεῖς ἀφ' ὅλους τοὺς συντρόφους του, δὲν ἐτόλμα νὰ ἐκτεθῇ ἐκ νέου εἰς τὸν κινδυνώδη πλοῦν, καὶ οὔτε ὑποσχέσεις, οὔτε ἀπειλαὶ ἔσχυσαν διὰ τοῦτο ἠναγκάσθῃ νὰ ἔλθῃ μετὰ τῶν λοιπῶν ἀκουσίως εἰς τὴν πόλιν τοῦ ἀγρίου Δομηνίκου. Φθάσας δ' ἐκεῖ, ἤρχισεν ὁμοῦ μὲ τὸν Μενδεζ, νὰ παρακινῇ ἀδικοχόπως τὸν διοικητὴν νὰ τοῖς πωλήσῃ ἓν πλοῖον διὰ νὰ ἐπιστρέψουν νὰ λάβουν τὸν ναύαρχόν των. Ὁ διοικητὴς ὅμως διὰ παντοίων λόγων καὶ διαφορῶν προφάσεων ἀπέφευγε νὰ πληρώσῃ τὴν ἐπιθυμίαν των, καὶ ἀνέβαλλεν ἀφ' ἡμέρας εἰς ἡμέραν τὸ πρᾶγμα.

Ὁ Κολόμβος ἐπροσπάθησεν ἐν τῷ μεταξὺ ἀλλ' ἀνωφελῶς, νὰ ἐπναγάγῃ πάλιν τοὺς πλανηθέντας ἐπαναστάτας εἰς τῶν καθηκόντων των τὴν ἐπίγνωσιν. Ἀλλ' αὐτοὶ ὄχι μόνον ἐπέμενον εἰς τὴν ῥάσιν, ἀλλ' ἐζήτησαν πρὸς τούτοις νὰ τοῖς δώσῃ ὁ ναύαρχος καὶ τὸ ἥμισυ τῶν εἰς τὰ ναυαγίσαντα πλοῖα εὐρισκομένων φορεμάτων καὶ ἄλλων πραγμάτων, ἀπειλοῦντες ὅτι ἄλλως ἤθελον ἔλθῃ μὲ τὰ ὅπλα εἰς τὰς χεῖρας διὰ νὰ τὰ λάβουν βιαίως. Ἐπειδὴ δὲ ἦτον ὁ Κολόμβος ἀκόμη ἀσθενής, ἔπειμψεν ἐναντίον των τὸν ἀδελφόν του Βαρθολομαῖον, συνωδευμένον μὲ ὅλους τοὺς ὀπλισμένους ἀνθρώπους του, διατάξας ὅμως αὐτὸν νὰ δοκιμάσῃ καὶ ἐκ δευτέρου πάλιν εἰρηνεύσεως ἀποπειράς, νὰ μὴν ἔλθῃ δ' εἰς χεῖρας πρὶν τὸν βιάσουν εἰς ὑπεράσπισιν.

Ὁ Βαρθολομαῖος ἐξετέλεσεν ἀκριβῶς τὴν διαταγὴν ταύτην τοῦ ἀδελφοῦ του. Ἀλλ' ὡς ἐπλησίασεν εἰς τοὺς ἐπαναστάτας καὶ τοὺς ἐπροσκάλεσεν εἰς εἰρήνην, αὐτοὶ ἐξέλαβον τὴν πρόσκλησίν του ὡς προφανῇ ἔνδειξιν ἀδυναμίας καὶ φόβου, καὶ ἤρχισαν πρῶτοι τὴν σύγκρουσιν. Ἐξ μεταξὺ των ὠρκίσθησαν νὰ θανάτωσουν τὸν Βαρθολομαῖον, καὶ νὰ μὴν ἡσυχάσουν πρὶν δὲν πέσῃ

αὐτός· Ὁ Βαρθολομαῖος ὅμως τοὺς ἐδέχθη μὲ τὴν συνήθη του ἀφοβίαν καὶ βοηθούμενος πιστῶς ὑπὸ τοῦ μικροτάτου σώματός του, ὥρμησεν τόσον ἀκατασχέτως εἰς τὸ μέσον τῶν ἀποστατῶν, ὥστε εἰς ὀλίγον διάστημα τοὺς ἐνίκησε κατὰ κράτος. Τινὲς αὐτῶν ἔπεσον ὑπὸ τὰς πληγὰς τοῦ ξίφους του, ἄλλοι ἐζωγρήθησαν, καὶ οἱ λοιποὶ ἐτράπησαν εἰς φυγὴν. Μεταξὺ τῶν ζωγρηθέντων, οἵτινες ἐσύρθησαν σιδηροδέσμιοι εἰς τὸ πλοῖον, εὗρίσκετο καὶ ὁ κορυφαῖος τῶν ἐπαναστατῶν Πόρρας, τὸν ὁποῖον συνέλαβεν ὁ Βαρθολομαῖος καὶ ἀφώπλισε μὲ τὰς χεῖράς του. Ἐπληρώθη δὲ καὶ αὐτὸς εἰς τὴν χεῖρα.

Οἱ λοιποὶ φυγάδες ἔπεμψαν μετὰ ταῦτα καὶ παρεκάλεσαν τὸν ναύαρχον νὰ τοὺς ἐλεήσῃ, ὁ δὲ γενναῖος ἀνὴρ φύσει ὢν μᾶλλον εὖσπλαχνος ἢ φιλέκδικος, ἐνέδωσεν εἰς τὴν δέησίν των ἀμέσως, καὶ οὕτως ἀποκατέστη αὐτοῖς ἀνελπίστως ἡ εὐταξία καὶ ἡσυχία. Καθεὶς ἐπέστρεψεν εἰς τὸ χρέος του, καὶ μόνον οἱ αὐθάδεις κορυφαῖοι τῆς ἐπαναστάσεως ἔμεινον εἰς τὰ δεσμὰ, καὶ ἐφυλάττοντο διὰ νὰ λάβουν τὴν ἀνήκουσαν εἰς αὐτοὺς τιμωρίαν.

Ὁ Μενδῆζ καὶ ὁ Φιέσκος δὲν ἔπαυσαν ἐντούτοις ἐπιμένοντες παρὰ τῷ διοικητῇ τῆς Ἰσπανιόλας διὰ νὰ τοῖς δοθῇ ἡ ἄδεια ν' ἀγοράσουν ἐν πλοῖον, διὰ νὰ μετακομίσουν τὸν ναύαρχον μετὰ τῶν ἀνθρώπων του ἀπὸ τὴν Ἰαμαϊκὴν. Ὁ ἑπαρχος ἀντέστη ἐπὶ πολὺ μὲ διαφόρους κενὰς προφάσεις εἰς τὸ τόσον δίκαιον ζήτημά των, ἀλλὰ τέλος πάντων φοβηθεὶς ὅτι θέλει προσκληθῇ ποτὲ ἀπὸ τὴν αὐλὴν τῆς Ἰσπανίας νὰ δώσῃ περὶ τούτου λόγον, τοῖς ἐπέστρεψεν ἐν τέλει ν' ἀγοράσῃσι τὸ πλοῖον, καὶ τοιουτοτρόπως ἐτελείωσαν εὐτυχῶς τὰ δεινὰ τοῦ Κολόμβου διὰ μιᾶς, καὶ μάλιστα καθ' ὃν καιρὸν οὔτε ὁ ἴδιος δὲν τὸ ἤλπιζεν.

Ἰδοὺ πάλιν καὶ ἄλλο παράδειγμα, ὅτι ποτὲ δὲν πρέπει ν' ἀπελπιζώμεθα ὅταν πᾶσα ἀνθρώπινος βοήθεια φαίνεται ὅτι μᾶς ἐγκατέλιπεν, ἀλλ' ὅτι πρέπει πάντοτε νὰ στηρίζωμεν τὰς ἐλπίδας μας εἰς τὴν βοήθειαν τοῦ παντοδυνάμου θεοῦ, μέχρι τῆς ἐσχάτης στιγμῆς. Οὕτως ἔπραξεν ὁ Κολόμβος, καὶ τοῦτο πρέπει νὰ πράττωμεν καὶ ἡμεῖς, τέκνα μου, ὅσάκις μᾶς συμβαίνωσι δεινὰ καὶ περιστάσεις.

Τὸ ἀγορασθὲν πλοῖον ἐφάνη τέλος πάντων εἰς τὴν Ἰαμαϊκὴν, ἀφ' οὗ ὁ Κολόμβος ἐπάλασεν ἐν ὁλόκληρον ἔτος κατὰ στερήσεων καὶ δυστυχιῶν. Ὅλοι ἐπέβησαν αὐτοῦ χαίροντες, καὶ ἀπέπλευσαν πρὸς τὸν ἅγιον Δομίνικον. Ἐκεῖ προσεφέρθησαν εἰς τὸν Κολόμβον διὰ διαταγῆς τοῦ διοικητοῦ, ὅστις ἤθελε νὰ κρούῃ τὴν κακίαν τοῦ ὑπὸ ἔρπουσαν κολακίαν, μεγάλαι τιμαί. Ἀλλὰ συγχρόνως ἐνῶ ὁ μικρόψυχος καὶ δαيلὸς ἐκολάκευεν ἀπὸ φόβον ἐκείνον τὸν ὁποῖον ἐμίσει ἐκ βάθους καρδίας, δὲν ἐδυνήθη μ' ὅλον τοῦτο νὰ μὴ δείξῃ τὸ ἐνδύμυχον μίσός του μὲ τρόπον κκιρίως προσβάλλοντα τὸν Κολόμβον. Ἀπέλυσε δηλαδὴ τοὺς κορυφαίους τῶν ἀποστατῶν, τοὺς ὁποίους ἤθελεν ὁ ναύαρχος νὰ κομίσῃ δεσμίους εἰς τὴν Ἰσπανίαν, λέγων ὅτι θέλει νὰ τοὺς δικάσῃ ἐκεῖ, καὶ ἠπειλαὶ ἀκόμη καὶ τοὺς ὅσοι εἶχον μείνει πιστοὶ εἰς τὸν ἀρχηγόν των, ὅτι θέλει ἐξετάσει τὴν διαγωγὴν των. Ὁ Κολόμβος ὅστις εἶχε καρτερήσει πρὸς τοσαύτας ἤδη ἀδικίας καὶ ὕβρεις ἀπὸ ἀναξίους ἀνθρώπους μεθ' ὑπομονῆς, ὑπερενίκησε καὶ τότε ἱκανῶς ἐκυτὸν ὥστε νὰ ὑπομείνῃ καὶ ταύτην. Ἐσπευσεν ὅμως νὰ φύγῃ τάχιστα ἀπὸ τόπον τὸν ὁποῖον ὡς νὰ εἶχεν ἀνακαλύψει πρὸς δυστυχίαν τοῦ μόνον, καὶ ἀπέπλευσε διὰ τὴν Ἰσπανίαν ἅμα ἡτοιμάσθησαν δι' αὐτὸν δύο πλοῖα.

Ἀλλὰ καὶ εἰς τοῦτον τὸν ἔσχατον πλοῦν τοῦ ὑπέφερε πάλιν τὴν καταδρομὴν τῆς ἐχθρᾶς μοίρας του, ἥτις κατὰ τὴν ἀκατάληπτον βουλὴν τῆς θείας προνοίας, ἀπὸ πρώτης ἀρχῆς τοῦ ἐπιχειρήματός του τὸν συνώδευεν ἀδιακόπως καὶ πικταχοῦ. Αἱ μεγάλαι τρικυμῖαι καὶ θύελλαὶ αἵτινες ἐνέπεσον εὐθὺς μετὰ τὸν ἀπόπλουν του, κατήντησαν τὸ ἐν πλοῖον, εἰς τὸ ὁποῖον ὁ ἴδιος αὐτὸς εὕρισκετο, εἰς τοιαύτην ἀθλίαν κατάσασιν, ὥστε ἠναγκάσθη νὰ τὸ πέμψῃ πάλιν εἰς τὴν Ἰσπανιόλαν ὀπίσω· καὶ τὸ ἄλλο ἐβλάβη μετ' οὐ πολὺ τόσον, ὥστε ἀπλητεῖτο ὑπερανθρώπινος γενναιότης ἀπὸ τὸν ὅστις ἤθελεν ἐξακολουθήσει τοιοῦτον πλοῦν ἐπ' αὐτοῦ. Ἐκτὸς ἄλλων πολλῶν ζημιῶν ἔχασε καὶ τὸν πρωραῖον ἰστὸν, καὶ μ' ὅλον τοῦτο ἐξακολούθησεν ὁ Κολόμβος γενναίως ἐμπρὸς, καὶ ἐπ' αὐτοῦ τοῦ σχεδὸν συντετριμμένου ναυαγίου διέτρεξε διάστημα ἐπταχοσίων θαλασσίων

μιλίων εἰς τὸν ὠκεανόν, καὶ ἔφθασε τέλος πάντων μετὰ μεγίστους κινδύνους εἰς τὸν Ἰσπανικὸν λιμένα τοῦ ἁγίου Λουκᾶ εἰς τὴν Ἀνδαλουσίαν.

Ἐλπίζετε ἴσως ν' ἀκούσητε, ὅτι ἐδῶ ἔπαυσαν ὅλα τοῦ τὰ δεινὰ τέλος πάντων· πλὴν ἀπατᾶσθε, διότι μόλις ἐπάτησε τὴν ξηρὰν, καὶ ἡ πρώτη ἀγγελία τὴν ὁποίαν ἤκουσεν ἦτον δι' αὐτὸν ἡ θλιβερωτάτη. Ἡ ἀγαθὴ του προστάτις, ἡ μόνη του ὑπερασπίστρια Ἰσαβέλλα εἶχεν ἀποθάνει. Εἰς αὐτὴν ἐστῆριζεν ὅλας του τὰς ἐλπίδας· δι' αὐτῆς περιέμενε δικαιοσύνην, ἐπροσδόκα νὰ λάβῃ τέλος ποτὲ ἱκανοποιήσιν διὰ τὰ ὅσα ὑπέφερεν. Ἀλλ' αὐτὴ δὲν ὑπῆρχε πλέον! Τί νὰ ἐλπίσῃ εἰς τὸ ἐξῆς ἀπὸ ὑποπτου καὶ μικρόφρονος βασιλέως, ὅστις τῷ ἦτον ἐναντίος ἐκ πρώτης ἀρχῆς.

Μ' ὅλον τοῦτο δὲν ἔλλειψεν, ἀλλὰ τῷ ἐπέτρεψεν ἡ ὑγεία του, νὰ ἔλθῃ πάλιν πρὸς τὴν αὐλήν, διὰ ν' ἀγγείλῃ εἰς τὸν βασιλέα τὴν ἔκβασιν τῆς περιηγήσεώς του, καὶ ὅσα τῷ εἶχον συμβῆ ἕως τότε. Ὁ βασιλεὺς ὅμως τὸν ἐδέχθη μ' ἀπρεπεστάτην ψυχρότητα, καὶ οὔτε τὰ δίκαια παρὰ πονά του διὰ τὰς πολυειδεῖς ἀδικίας καὶ προσβολὰς τῶν ἐχθρῶν του εἰσηκούσθησαν, οὔτε ἡ οὐχ ἦττον δικαία περὶ τῶν δικαιωμάτων του αἵτησις εἰς τὴν ὁποίαν ἀπήντησαν μὲ διαφοροὺς παραλόγους προφάσεις. Κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον ὁ μέγας καὶ πολῦπειρος οὗτος ἀνὴρ κατήντησε νὰ καταδαμνῇ τὰ ἔσχατα τοῦ ταλαιπώρου καὶ κοινωφελοῦς βίου του ἐπικαλούμενος τὴν δικαιοσύνην ἀδίκου κριτοῦ, καὶ τὸ ἔλεος παράλογως ἀνηλεοῦς βασιλέως, καὶ δεόμενος πάντοτε εἰς μάτην, ἕως οὗ τέλος πάντων εὐσπλαχνισθεὶς αὐτοῦ ὁ Θεὸς, τὸν ἀπήλλαξε τῶν πολλῶν καὶ πικρῶν του βασάνων.

Ἐξάντηλθεὶς διὰ τοσούτων πόνων καὶ ταλαιπωριῶν τὰς ὁποίας ὑπέφερεν, ἀπέθινε τέλος πάντων εἰς τὴν πόλιν *Βαλλοδολλίδα* κατὰ τὸ 1506 ἔτος, πεντηκονταεπτά, ἢ κατ' ἄλλους, ἑξηκονταπέντε ἐτῶν τὴν ἡλικίαν. Ὁ θάνατός του ὑπῆρξεν ἄξιος τῆς ζωῆς του, διότι ἀπέθινε μὲ τὴν αὐτὴν εἰρήνην τοῦ πνεύματος, μὲ τὴν αὐτὴν ἐκείνην εὐσέβειαν τῆς ὁποίας πανταχοῦ καὶ πάντοτε καθ' ὅλην του τὴν ζωὴν καὶ εἰς ὅλας τὰς δεινὰς περιστάσεις εἰς ὅσας

εὑρέθη, ἔδωκε λαμπρά δείγματα. Ἡ κατατεθλιμμένη ψυχὴ του ἐφαίνετο ὅτι ἔσπευδε ν' ἀφήσῃ μετὰ χαρᾶς τὸ σῶμα, καὶ ν' ἀναπτερωθῇ πρὸς τὸν θρόνον τοῦ δικαστοῦ, ἐνώπιον τοῦ ὁποίου καὶ οἱ βασιλεῖς χρεωστοῦν νὰ ἐμφανισθῶσι.

(Μακρὰ σιωπὴ. Ἐπειτα ἤρχισεν ὁ πατὴρ πάλιν λέγων).

Νὰ σᾶς διηγηθῶ ἀκόμη πῶς περιγράφουν οἱ ἱστοριογράφοι τὸ ἐξωτερικὸν καὶ τὸν χαρακτῆρα τοῦ μεγάλου τούτου ἀνδρός;

Ὅλοι. Ὡ! ναι πάτερ, ὦ! ναι!

Πατ. Κατὰ τὸ ἀνάστημα ἦτον, λέγουν, μέγας καὶ ἀνάλογος· ἡ μορφή του μετεῖχε μεγαλειότητος, πρόσωπον εἶχε ἐπίμηκες, ῥίνα καμπύλην, γαλανοὺς καὶ ζωηροὺς ὀφθαλμοὺς καὶ χρῶμα λευκόν. Εἰς τὴν νεότητά του ἦν ἡ κόμη τῆς κεφαλῆς του ξανθὴ καὶ ὑπέρυθρος, ἀλλ' ἐξ αἰτίας τῶν πολλῶν ταλαιπωριῶν καὶ τῶν δεινῶν ὅσα ὑπέστη, ἐλευκάνθη παρ' ὥραν, διότι ἡ ζωὴ του ὑπῆρξε συνεχῆς μετάβασις ἐξ εὐτυχίας εἰς δυστυχίαν, ἐξ ὕβρεων εἰς ἐπαίνους, καὶ ἐξ ὕψους τιμῆς εἰς βυθὸν ταπεινώσεως. Αἱ χαρμόσυνοι τῆς ζωῆς του στιγμαὶ ὑπῆρξαν ὀλίγαι καὶ ἐφήμεροι μόνον. Σπανίως ὅμως παρῆλθεν ἡμέρα, χωρὶς νὰ ὑπομείνῃ μεγάλους σωματικὸς πόνους, ἢ λυπηρὰ συμβάντα, ἢ τήκουσαν θλίψιν. Κατὰ τὰ ἄλλα δὲ ἦτον κράσεως εἰς ἄκρον εὐρώστου, νευρώδης, καὶ ἐπιδέξιος· πρὸς τούτοις δὲ, εὐάρεστος, φιλόφρων, καὶ πρὸς καθένα γλυκὺς καὶ πρᾶος· πρὸς τοὺς ξένους εὐγενής, εὐμενής πρὸς τοὺς ὑπηρέτας του, πρὸς τοὺς φίλους του εὐθυμος· τὸ δὲ ἐξοχὸν τῶν προτερημάτων του, ὅτι εἰς πᾶσαν περίστασιν τῆς ζωῆς του ἔμενε θαυμασίως ἀτάραχος. Ἀπὸ τὰ συμβάντα τοῦ βίου του ἀποδεικνύεται προφανῶς πόσῃ μεγαλοψυχίαν καὶ ὕψος φρονημάτων, πόσον ὀξὺν νοῦν, πόσον ἀτρόμητον καρδίαν εἶχεν εἰς τὰς δυστυχίας, καὶ ὁποῖαν συνετὴν πρόνοιαν καὶ περίσκεψιν καθ' ὅλην του τὴν διαγωγὴν ὥς πρὸς τὴν γενναϊότητα δὲ καὶ τὴν ἐμμονὴν εἰς τοὺς κινδύνους, ὥς πρὸς τὴν ὑπομονὴν κατὰ μεγίστων δυσκολιῶν, πολλὰ ὀλίγοι εἶναι οἱ ὅμοιοί του.

Μ' ὅλον ὅτι εἶχε διαβιώσει τὰ δύο τρίτα τῆς ζωῆς του εἰς μετρίως εὐτυχεῖς περιστάσεις, μ' ὅλον τοῦτο ἅμα μετεβλήθη ἡ

τύχη του, ἐνεδύθη διὰ μιᾶς τόσον εὐγενὲς σχῆμα, τὸ ὁποῖον τόσον κατὰ φύσιν τῷ ἡρμοζεν, ὥς νὰ ἦτον γεννημένος διὰ νὰ διοικῇ. Ἦξευρε ὑπὲρ πάντα ἄλλον νὰ προσφέρηται μὲ ἀξιοπρεπῆ σοβαρότητα, ὁμοίως δὲ εἶχεν ὥς οὐδεὶς ἄλλος χαρίεσσαν καὶ πειστικὴν εὐγλωττίαν, προτέρημα τοσοῦτον ἀναγκαῖον εἰς ὅλους τοὺς ἄρχοντας. Ἐλάλει ὀλίγα μὲν, ἀλλὰ πάντοτε μὲ κομψότητα καὶ μὲ δύναμιν. Ἐξῆ ἐγκρατῶς, δὲν ἐνδύετο λαμπρῶς, καὶ ὁσάκις ἀπῆντα ἐλλείψεις καὶ δυσκολίας εἰς τὰ ἐπιχειρήματά του, παρητεῖτο οἰκειοθελῶς πάσης προτιμήσεως, πάσης ἀπολαύσεως καὶ ἀναπαύσεως, τῆς ὁποίας δὲν ἐδύναντο νὰ μαθεύουν καὶ ὅλοι οἱ ὁπαδοί του.

Μετὰ μεγάλης ἐπιμελείας ἀφιερώθη ἐκ νεότητός του εἰς τὰς ἐπιστήμας, κατὰ τὰς ὁποίας εἶχεν ὑπερβῇ ὅλους του τοὺς συγχρόνους. Πρὸ πάντων δὲ εἶναι ἄξιος μιμήσεως καὶ ἀγάπης διὰ τὴν ἡσυχον καὶ ἀνυπόκριτον θεοσέβειάν του, καὶ τὴν αὐστηρὰν ἀρετὴν του, τῆς ὁποίας ἔδωκεν εἰς ὅλας τὰς περιστάσεις ἀπαργώρισα δείγματα. Ἦτον μὲν ὀλίγον ὀργίλος, ὅμως καταπάλαψε τὸ πάθος τοῦτο διὰ τῶν ἀρχῶν τῆς θείας διδασκαλίας, καὶ τὸ ἐξησθένησε τοσοῦτον δι' ἀσκήσεων, ὥστε, ὥς ἡκούσαμεν, καὶ ὅταν ὑπέφερε τὰς μεγαλητέρας καταδρομὰς ὑπὸ τῶν αἰσχυρῶν ἀντιπάλων του, ἐδείκνυνεν ἀξιοθαύμαστον πραότητα πάντοτε.

Τοιοῦτος ἦτον ὁ ἀνὴρ, τὸν ὁποῖον παρεγνώρισαν οἱ σύγχρονοί του, ἀλλὰ τοῦ ὁποίου τὸ ὄνομα θέλει πετᾷ ἀπὸ στόμα εἰς στόμα καὶ μέχρι τῶν ἐσχάτων γενεῶν, διεγείρον πάντοτε ἀγάπην καὶ θαυμασμόν εἰς τὰς καρδίας τῶν ἀξίων νὰ ἐκτιμῶσιν ἀρετὰς ὁποῖαι αἱ τοῦ Κολόμβου.

Ταῦτα εἰπὼν, ἐσιώπησεν ὁ πατὴρ, καὶ οἱ νέοι ἀκροαταί του, ἔμεινον ἐπ' ὀλίγον σιωπῶντες καὶ λυπημένοι. Ἐπειτα ἤρχισαν ὅλοι νὰ ἐρωτοῦν ἂν ἡ ἱστορία δὲν ἔχει ἄλλην συνέχειαν, ὁ δὲ πατὴρ ἀπεκρίθη, ὅτι τοῦτο ἐξαρτᾶται ἀπὸ τὴν θέλησιν ἄλλων μυρίων παιδίων εἰς τοὺς ὁποίους θέλει κοινοποιήσει, μὲ τὴν βοήθειαν τῆς τυπογραφίας, τὰ ὅσα διηγήθη εἰς αὐτοὺς μέχρι τοῦδε.

Ὡ! εἶπεν ὁ Ἀλέξανδρος, ἐὰν ἤξευρον ὅλοι τὴν γνώμην μου . .

ΔΙΗΓΗΣΙΣ ΙΘ'.

Τὰ παιδιά παρετήρησαν εἰς τὸ τέλος τῆς προλαβούσης διηγήσεως, ὅτι ὁ πατὴρ δὲν πρέπει νὰ εἶχεν ἀκόμη τὴν ἱστορίαν του τελειωμένην. Ἀλλὰ τί τάχα νὰ ἦτον ἀκόμη το ἐλλείπον, αὐτὸ δὲν ἐδύναντο νὰ τὸ συμπεράνουν. Να ἰδῆτε, ἔλεγεν ὁ εἷς, ὁ πατὴρ βεβαίως μᾶς ἠπάτησε πάλιν. Ἐξαρνα θ' ἀναστηθῇ ὁ Κολόμβος, καθὼς ὁ Ῥοβινσὼν ἐνθυμεῖσθε;

Ὅχι, δὲν πιστεύω, ἀπεκρίθη ἄλλος· διότι τώρα ἐφαίνετο ὅτι ὁμιλεῖ μὲ τὰ ὅλα του.

Ὡ! καὶ τότε ἐφαίνετο, ἀπεκρίθη ἄλλος τρίτος, καὶ ὁμως ἀσεΐζετο μόνον.

Τέλος πάντων ἦλθεν ἡ Ἑλένη κ' ἐπήδησε κ' ἐκόλλησε τὰ χεῖλη της εἰς τὸν πατέρα της, καὶ εἶπε.

Εἰπέ μας, πάτερ, τί μένει ἀκόμη ἀπὸ τὴν διήγησιν· ἀλλέως δὲν ἠμποροῦμεν νὰ κοιμηθῶμεν τὴν νύκτα.

Ὡ! καλὰ μου παιδιά, ἀπεκρίθη ὁ πατὴρ, ἤθελα λυπηθῇ πολλὰ, ἂν γίνω ἐγὼ αἴτιος νὰ μὴν κοιμηθῆτε ἀπόψε.

Ἑλένη. Διὰ τοῦτο πρέπει νὰ μᾶς τὸ εἰπῆς.

Πατ. Πρέπει, τῷ ὄντι;

Ἑλένη. Ναί, δηλαδὴ ἂν θέλῃς νὰ ἔχῃς τὴν καλωσύνην.

Πατ. Λοιπὸν θέλω νὰ ἔχω τὴν καλωσύνην· κράζε καὶ τοὺς ἄλλους ἐδῶ.

Ἑλένη. (μεγαλοφώνως κράζουσα) Παιδιά! παιδιά! ὀγλίγωρα, ὁ πατὴρ θὰ διηγηθῇ.

Πατ. (ἀφ' οὗ ἦλθον ὅλα) Ἡ Ἑλένη στοχάζεται ὅτι ἀπόψε δὲν θὰ ἠμπορέσετε νὰ κοιμηθῆτε, ἂν δὲν σᾶς εἰπῶ τὴν ἐξακολούθησιν τῆς ἱστορίας μας. Ἐπειδὴ λοιπὸν ἐπιθυμῶ, ἀφ' οὗ ἐκοπιάσατε τὴν ἡμέραν, ν' ἀπολαύσῃτε ἥσυχον ὕπνον τὴν νύκτα, θέλω νὰ σᾶς ἀφαιρέσω κάθε ἀνησυχίαν.

Ὅλοι. Πολλὰ καλόν.

Ανδρέας. (ἐναγκαλιζόμενος τὸν πατέρα.) Νά! τώρα εἶσαι ὁ καλὸς, ὁ ἡγαπητὸς πατεράκης μου.

Τιρές. Καὶ ὁ ἐδικός μου! καὶ ὁ ἐδικός μου!

Πατ. Πολλὰ καλὰ· δότε ἀκρόασιν λοιπὸν τι ἔχω νὰ σᾶς διηγηθῶ ἀκόμῃ.

Ὁ Κολόμβος, τέκνα μου, ἀπέθανε τῷ ὄντι. Παρουσιάζεται ὅμως εἰς τὴν σκηνὴν ἄλλος ἄνθρωπος ὁ ὁποῖος καὶ αὐτὸς δὲν εἶναι εὐκαταφρόνητος.

Τιρές. Ποῖος;

Πατ. Ὀλίγη ὑπομονή, καὶ θὰ σᾶς τὸν ὀνομάσω. Πρῶτον ὅμως πρέπει νὰ σᾶς διηγηθῶ ὅσα συνέβησαν ἀπὸ τὸν καιρὸν τοῦ θανάτου τοῦ Κολόμβου ἕως ὅτου ὁ ἀνὴρ, τοῦ ὁποῖου ἀκόμῃ τὸ ὄνομα δὲν ἤξεύρετε, ἤρχισεν ἐπισήμως νὰ φαίνεται εἰς τὸν κόσμον· διότι ἀλλέως δὲν θέλετε δυνηθῆ νὰ ἐννοήσετε τὴν ἱστορίαν του καθὼς πρέπει.

Ανδρέας. Ἄ! λέγε λοιπόν.

Πατ. Κατὰ πρῶτον ἄς ἐπιστρέψωμεν εἰς τὴν Ἰσπανίαν ἢ εἰς τὸν ἅγιον Δομίνικον, διὰ νὰ ἰδῶμεν τι συνέβη ἕως τώρα ἐκεῖ, ὑπὸ τὴν διοίκησιν τοῦ Ὁβάνδου. Ἀλλὰ φρίττω ῥίπτων τὸ βλέμμα μου εἰς ἐκεῖνο τὸ μέρος, καὶ εἶμαι βέβαιος, ὅτι καὶ σεῖς θέλετε φρίξει ἔταν μόνον ἰδῆτε τὴν τρομερὰν εἰκόνα τῆς ἀπανθρώπου σκληρότητος, ἣτις παρίσταται εἰς τὴν δυστυχῇ ταύτην νῆσον.

Ὁ Ὁβάνδος δὲν ἦτον τόσο κακὸς διοικητὴς διὰ τὴν ἀποικίαν τῶν Ἰσπανῶν εἰς ταύτην τὴν νῆσον. Ἐξ ἐναντίας εἰσήγαγε διαφόρους σοφὰς διατάξεις, ἀποκατέστησεν εἰρήνην καὶ ὁμόνοιαν μεταξὺ τῶν συμπατριωτῶν του, ἐπλούτισε τὸν βασιλέα, τὸν ἐκυτόν του καὶ ὅλους τοὺς ὀπαδοὺς του, ἐπιμελούμενος τὴν ἐργασίαν τῶν μεταλείων· καὶ τὸ σπουδαιότερον διὰ τὴν νῆσον ταύτην καὶ διὰ τὴν Εὐρώπην, εἰσήγαγε κατὰ πρῶτον τὴν φυτεῖαν τοῦ ζαχαροκαλάμου εἰς τὰς Δυτικὰς Ἰνδίας, μετακομίσας αὐτὸ ἀπὸ τὰς Καναρίους Νήσους. — Εὐτυχεστάτη ἰδέα! διότι πόσα ἑκατομύρια λιτρῶν ζαχαρώς παρήχθησαν ἔκτοτε εἰς ἐκεῖνο τὸ κλίμα, ὅπου ἄλλοτε ζάχαρις δὲν ὑπῆρχε, καὶ πόσα χιλιάδες ἀνθρώπων

ἐτράφησαν δι' αὐτοῦ! Ταῦτα πάντα ἦσαν καλὰ καὶ ἐξαίρετα· ἀλλὰ διατι αὐτὸς ὁ ἴδιος ἄνθρωπος μετὰ τοιαύτας νουνεχεῖς διατάξεις νὰ δειχθῇ πρὸς τοὺς δυστυχεῖς ἐγγχωρίους τέρας ἄξιον τοῦ μίσους καὶ τῆς ἀποστροφῆς παντὸς εὐαισθήτου ἀνθρώπου; Ἀκούσατε τὴν διαγωγὴν αὐτοῦ, καὶ ἔπειτα εἰπέτε μοι μόνοι σας, ἂν ἢ κατ' αὐτοῦ κρίσις μου εἶναι σκληρά.

Δὲν ἤρκεσθη ὑποδουλώσας ὅλον τοῦτο τὸ ἀθῶον ἔθνος τῶν νομίμων κατοίκων τῆς νήσου, καὶ καταδικάσας αὐτοὺς εἰς ἐπιπόνους ἐργασίας καὶ φόρους ὑπερβαίνοντες τὰς δυνάμεις των· ἀλλὰ τοὺς ἐθεώρει ἀκόμη ὡς ἀγέλην ζώων, τὰ ὅποια ἐδύνατο νὰ μεταχειρισθῇ ὅπως ἤθελε. Διὰ νὰ κερδίσῃ δ' ἔτι μᾶλλον τῶν αἰσχροκερδῶν ὁπαδῶν του τὴν εὐνοίαν, ἀπανθρώπως ἐχάρισε τῶν δυστυχῶν ἐγγχωρίων, εἰς τὸν μὲν εἴκοσι, εἰς ἄλλον πεντήκοντα, καὶ εἰς τρίτον ἑκατὸν, καθὼς παρ' ἡμῖν πλούσιοι ἄρχοντες χαρίζουν εἰς τοὺς ἐπιστάτας τῶν τόσα πρόβατα ἢ τόσους χοίρους· προσέτι δὲ τοῖς ἔδωκε καὶ τὴν ἄδειαν νὰ μεταχειρίζονται, ἢ μᾶλλον νὰ κακομεταχειρίζονται τὰ δυστυχῇ ταῦτα πλάσματα ὅπως θέλουν, καὶ νὰ τὰ ἔχουν ὡς τῆς ἀρεσκείας των παίγνια. Οἱ δὲ βάρβαροι οὗτοι κατεδυνάστευσαν τόνον ἀπανθρώπως τὸν ἀθῶον καὶ ἀγαθὸν ἐκεῖνον λαόν, ὥστε πολλοὶ τῶν δυστυχῶν ἐγγχωρίων ἀπέθανον ἐλεεινῶς, καὶ οἱ λοιποὶ μὴ δυνάμενοι νὰ ὑποφέρουν τοιαύτην ὀδυνηρὰν καὶ ἀθλίαν ζωὴν, ἀπηλπίζοντο καὶ ἐγένοντο αὐτοκτόνοι.

Ὅταν ἀνεκάλυψεν ὁ Κολόμβος τὴν νῆσον, ἐσυμποσοῦτο ὁ ἀριθμὸς τῶν ἐγγχωρίων εἰς ἓν ἑκατομμύριον· τότε δὲ, δηλαδὴ μετὰ δεκαπέντε ἔτη σχεδόν, ἡριθμοῦντο ὅλοι ἐξήκοντα χιλιάδες· ὥστε ἐν τῷ μεταξύ τοῦ ὀλίγου τούτου καιροῦ, ἐθυσιάσθησαν ὑπὸ τῆς ἀπανθρωπίας τῶν Εὐρωπαϊῶν ἑναεκάσιαι τεσσαράκοντα χιλιάδες ἀνθρώπων.

Ἰπῆρχεν ἀκόμη ἐν μέρος γῆς, ἐκτεταμένον καὶ καρποφόρον εἰς ταύτην τὴν νῆσον, τοῦ ὁποίου οἱ κάτοικοι ἦσαν μὲν ὑποταγαμένοι, ὅμως εἶχον τὴν εὐτυχίαν νὰ διοικῶνται εἰσέτι ἀπὸ τὴν ἰδίαν βασιλίσσαντων *Araucanar* καλουμένην, ἥτις ἦτον φίλη τῶν Εὐρωπαϊῶν, καὶ ἐπλήρως τὸν τεταγμένον φόρον τακτι-

κῶς καὶ προθύμως. Κατὰ δυστυχίαν ὅμως κατόκησαν τινὲς ἀπὸ τοὺς πρώην ὀπαδοὺς τοῦ Ρολδάνου εἰς τὴν ἐπαρχίαν ταύτης τῆς βασιλείσης, ἄνθρωποι ἐστερημένοι εὐαισθησίας καὶ συνειδήσεως. Οἱ οὐτιδανοὶ οὗτοι, μ' ὅλον ὅτι τοὺς ὑπεδέχθη καὶ ἡ βασίλισσα καὶ ὅλος ὁ λαὸς αὐτῆς φιλικώτατα, μ' ὅλον τοῦτο ἐπλήρονον πολλάκις μ' ἀδικίας καὶ καταδυναστείας τὴν φιλοφροσύνην τῶν ἐντοπίων. Ἡ βασίλισσα ἐβιάσθη τέλος πάντων νὰ χαλινώσῃ τὴν αὐθάδειάν των, καὶ τοῦτο ἐλύπησε τοὺς μικροὺς, καὶ διὰ νὰ ἐκδικηθοῦν συνέλαβον τὸν ἀσεβῆ σκοπὸν οἱ οὐτιδανοὶ νὰ βυθίσουν εἰς δυστυχίαν τοὺς φιλοξένους τούτους ἀνθρώπους. Μὲ τὴν σατανικὴν ταύτην ἀπόφασιν ἤλθον πρὸς τὸν ἐπαρχον τῆς νήσου Ὁβάνδον, εἰς τὸν ἅγιον Δομήνικον, καὶ τῷ ἐδήλωσαν ὅτι ἡ βασίλισσα Ἀναοκάνᾳ ἔχει ἐπαναστατικούς σκοποὺς, καὶ φρονεῖ ἐντὸς ὀλίγου ν' ἀποσείσῃ τὸν ἰσπανικὸν ζυγὸν, συμβουλευσάντες τον νὰ προλάβῃ τὸ πρᾶγμα, καὶ ὅχι μόνον νὰ συλλάβῃ αὐτήν, ἀλλὰ νὰ κυριεύσῃ καὶ ὅλον τῆς τὸ βασίλειον.

Ὁ Ὁβάνδος ἦτον φρόνιμος, καὶ ἐνόησε μὲν τὸν ἀχρεῖον σκοπὸν τῶν οὐτιδανῶν καὶ τὴν ψευδῆ των κατηγορίαν, ὅμως ἐπειδὴ καὶ αὐτὸς πρὸ καιροῦ εἶχε ρίψει τὸ πλεονεκτικὸν ὄμμα του εἰς τὰ μεγάλα πλούτη καὶ τὰ κτήματα τῆς βασιλείσης Ἀναοκάνας, ἐπροσποιήθη ἀναιδέστατα ὅτι ἐθεώρει τὰ λεγόμενά των ὡς ἀληθῆ, καὶ ἀπεφάσισε νὰ κινηθῇ ὡς κατ' ἐνόχων. Ἀλλ' ἡ δύναμις τῆς βασιλείσης δὲν ἦτον ἀξιοκαταφρόνητος, διότι ἐξουσίαζε πολὺν τόπον, καὶ εἶχεν, ὡς λέγουσιν, ὡς τριακοσίους Κασίκας τιμαριώτας.

Χρίστος. Τί ἐστὶ τιμαριώτης;

Πατ. Δὲν τὸν ἡξεύρεις, ἐν ᾧ εἶσαι καὶ σὺ ὁ ἴδιος τιμαριώτης;

Χρίστος. Ἐγώ;

Πατ. Βεβαίως, σὺ καὶ ὅλοι σεῖς οἱ ἐπίλοιποι.

Τινές. ὦ! Καὶ τίνας;

Πατ. Ἐμοῦ. Δὲν ἔδωκα εἰς καθένα σας ἀπὸ ἓν μέρος γῆς διὰ κῆπον; καὶ δὲν πρέπει νὰ ἐργάζεσθε διὰ τοῦτο εἰς τὸν ἰδίον μου κῆπον, καὶ νὰ καθαίρετε καὶ νὰ ποτίζετε ὅσας θέλησω;

Δὲν προσέχω νὰ μὴ καταπατήσῃ καὶ βλάβῃ κάνεις τὸν κῆπὸν σας, καὶ νὰ μὴ σᾶς κλέψῃ τι ἀπ' αὐτόν; Καὶ ἂν ᾔθελεν ἀναχωρήσει κάνεις σας ἀπὸ ἐδῶ, ἢ ἂν ᾔθελεν ἀποθάνει, δὲν ἔχω πάλιν τὸ δίκαιον ἢ νὰ λάβω τὸν κῆπον ὁπίσω, ἢ νὰ τὸν δώσω εἰς ἄλλον τινά;

Χρῖστος. Ναί.

Πατ. Λοιπὸν ἐγὼ εἶμαι τῷ ὄντι κυριάρχης σας, καὶ σεῖς τιμαριῶταί μου. Ἐνόησες τώρα τί δηλοῖ;

Χρῖστος. Ὡ! πολλὰ καλὰ.

Πατ. Ἡ βασίλισσα Ἀναοκάνα λοιπὸν εἶχεν, ὥς λέγουσι, τριακοσίους Κασίκας τιμαριώτας, καὶ καθεὶς αὐτῶν ἦτον ὑπόχρεως νὰ τὴν συνδράμῃ μὲ τοὺς ἀνθρώπους του, ὅσάκις ᾔθελε λάβει χρεῖαν τῆς βοηθείας των. Τοῦτο ἦτον γνωστὸν εἰς τὸν Ὁβάνδον, ὅθεν ἐφοβεῖτο νὰ κινηθῇ εἰς φανερόν πόλεμον κατ' αὐτῆς, διότι ἡ στρατιωτικὴ του δύναμις, ἐξ αἰτίας τοῦ νοσώδους κλίματος ἐκείνου τοῦ τόπου, εἶχε μεγάλως ἐλαττωθῇ, ὅθεν ἀπεφάσισεν — ὦ τῆς μιαιῶς, τῆς αἰσχρᾶς του ψυχῆς! νὰ καταφύγῃ εἰς οὐτιδανὴν προδοσίαν. Ἐπὶ τῷ σκοπῷ τούτῳ ἐμήνυσεν τὴν βασίλισσαν, ὅτι θέλει ἔλθει πρὸς αὐτὴν συνωδευμένος ἀφ' ὅσους ἀπῆτει ἡ ἀξία καὶ ὁ χαρακτήρ της, διὰ νὰ στερεώσῃ ἔτι μᾶλλον τὸν φιλικὸν δεσμὸν μεταξὺ αὐτῆς καὶ τῶν Ἰσπανῶν. Καὶ οὕτως ἀπῆλθε πρὸς τὴν καθέδραν της ὑπὸ τριακοσίων πεζῶν καὶ ἐβδόμηκοντα ἱππέων συνωδευόμενος.

Ἡ βασίλισσα, ἥτις οὔτε νὰ ὀνειρευθῇ ἐδύνατο τοιαύτην προδοσίαν ποτὲ, ἐχάρη διὰ τὴν ἔλευσιν φίλων πρὸς τοὺς ὁποίους ἔτρεφε καθαρὰν ἀφροσύωσιν. Καὶ διὰ νὰ ὑποδεχθῇ αὐτοὺς μὲ βασιλικὰς τιμὰς, συνήγαγεν ὅλους τοὺς Κασίκας της, καὶ ἐξῆλθε πρὸς προϋπάντησιν τοῦ Ὁβάνδου μὲ πολυάνθρωπον συνοδείαν καὶ ἐν πομπῇ. Ὡς ἔφθασε δὲ ὁ προδότης, ἡ Ἀναοκάνα τὸν ὑπεδέχθη μὲ χοροὺς καὶ ψδᾶς κατὰ τὴν συνήθειαν τοῦ τόπου, καὶ τὸν ὠδήγησε μετὰ ταῦτα εἰς τὰ ἀνάκτορά της, ὅπου προσεπάθει μ' ὅλην τὴν συνήθη εἰς αὐτὴν καλοκάγαθίαν νὰ ἐφεύρῃ τρόπους διὰ νὰ τέρψῃ καὶ αὐτὸν καὶ τοὺς ὀπαδοὺς του, καὶ διέταξε διὰ τινὰς ἡμέρας, διάφορα εἶδη ἀγώνων καὶ ἐορτῶν,

συνήθων εἰς τὸν λαόν της. Ὁ Ὀβάνδος ἐπροσποιεῖτο ὅτι εὐηρεστεῖτο μεγάλως εἰς ὅλα ταῦτα, καὶ ἐζήτησε τὴν ἄδειαν ἀπὸ τὴν βασίλισσαν νὰ διασκεδάσῃ καὶ αὐτὸς αὐτὴν καὶ ὅλην της τὴν αὐλὴν κατὰ τὸν εὐρωπαϊκὸν τρόπον. Ἐν ᾧ λοιπὸν τὴν ἀκόλουθον ἡμέραν εὐρίσκετο συνηθροισμένη ὅλη ἡ συνοδία τῆς βασιλίσσης καὶ πλῆθος περιέργων ἐγγχωρίων, ἐμακρύνθη ὁ Ὀβάνδος διὰ νὰ προπαρασκευάσῃ, ὡς εἶπε, τὰ δέοντα εἰς τὸ προκείμενον θέαμα τὸ ὁποῖον ἐμελλε νὰ ᾔηται παράστασις λογχασκίας.

Εὐθὺς μετὰ ταῦτα ἐφάνη ὁδηγῶν τοὺς ἵππεῖς του, καὶ ὑπὸ τῶν πεζῶν στρατιωτῶν του ἀκολουθούμενος, οὔτινες κατέλαβον ἐπιτηδεῖως ὅλας τὰς εἰσόδους τῆς πλατείας· αὐτὸς δὲ μὲ πεποκνωμένας τὰς σειρὰς τῶν ἵππέων του προὐχώρησεν ἕως τὴν κατοικίαν τῆς βασιλίσσης, συνισταμένην εἰς μεγάλην στέγην, τὴν ὁποῖαν στύλοι ἐστήριζον. Οἱ ἀθῶοι ἐγγχώριοι ἐθαύμαζον ἀνυπόπτως τὴν ὠραιότητα τῆς πολεμικῆς αὐτῆς παρατάξεως. Ἀλλ' αἰφνης ἔθεσεν ὁ Ὀβάνδος τὴν χεῖρα ἐπὶ τὸ στῆθός του, διότι τοῦτο ᾔητον τὸ συμφωνηθὲν σύνθημα, καὶ ἐν τῷ ᾧ ἅμα ἐγυμνώθησαν ὅλα τὰ ξίφη, καὶ ὥρμησαν οἱ ἵππεῖς ὡς λυσσῶντες κατὰ τῶν ἐγγχωρίων, τοὺς ὁποῖους ἡ ἔκπληξις κατέστησεν ἀκινήτους. Κατέκοψαν πλῆθος αὐτῶν, ἤρπασαν τὴν βασίλισσαν, καὶ ἔδεσαν τοὺς Κασίκους εἰς τοὺς στύλους τῶν ἀνακτόρων καὶ μετὰ ταῦτα διέταξε τὸ θηρίον νὰ πυρπωλήσωσι τὰ ἀνάκτορα, καὶ εἰς ὀλίγας στιγμὰς κατεκάησαν ὑπ' αὐτὰ καὶ ὅλα τῆς ἀγριότητός του τὰ δυστυχῆ θύματα.

Φρίττετε, τέκνα μου, καὶ δικαίως. Ἀλλὰ διατηρήσατε μικρὸν μέρος τῆς συμπαθείας σας καὶ διὰ τὴν δυστυχῆ βασίλισσαν, ἥτις ὑπέφερεν ἀκόμη οἰκτρότερα ἀπὸ τοὺς πεσόντας ὑπὸ τὰς πληγὰς τῶν ξιφῶν, καὶ τοὺς θυσιασθέντας εἰς φλόγας. εἰς τὸ ἄκακον καὶ ἀθῶον ἀρνίον εἰς τοὺς ὀδόντας τοῦ λύκου, εὐρίσκεται εἰς τὰς χεῖρας καὶ αὐτὴ τῶν δημίων της, οὔτινες τὴν ἐδέσμευσαν καὶ τὴν σύρουں εἰς τὸν ἅγιον Δομήνικον, ὃχι φειδόμενοι τῆς ζωῆς της, ἀλλὰ διὰ νὰ ἐκτείνωσι τὰς βασάνους της, καὶ νὰ δώσουν εἰς τὴν ἀπανθρωποτάτην πασῶν τῶν ἀδικιῶν τῆς δικαιοσύνης τὸ πρόσχημα. Κατ' ἀρχὰς πρὸς τὸ θεαθῆναι, τὴν ἐδίκασαν κατὰ

τάξιν, καὶ ἄνευ τῆς παραμικρᾶς ἀποδείξεως πταίσματός τινος, ἀλλὰ διὰ μόνης τῆς μαρτυρίας ἐκείνων τῶν ἰδίων ἀπανθρώπων, οἵτινες τὴν εἶχον συλλάβει ἀπίσως, τὴν κατεδίκασαν εἰς δημοσίαν ἀγχόνην, καὶ ἡ βδελυρὰ αὕτη ἀπόφασις ἐξετελέσθη τῷ ὄντι. (Ἐσιώπησε ταῦτα εἰπὼν ὁ πατήρ, καὶ οἱ παῖδες ἐστέναζαν. Μετὰ ταῦτα ἐπανάλαβε λέγων).

Φόβος, τρόμος καὶ ἀπελπισία ἐκυρίευσεν ἐπομένως ὅλων τῶν ἐγγχωρίων τὰς καρδίας, καὶ ἔκτοτε οὐδεὶς ἀπετόλμησε πλέον ν' ἀποσεῖσῃ τὸν ἀνυπόφορον ζυγὸν τῆς τυραννίας, ὑπὸ τὸν ὅποιον ἐστέναζον. Ἐν ὧσφ' ἔζη ἡ Ἰσαβέλλα, ἣτις ἦτον ἔνθερμος προστάτης τοῦ δυστυχοῦς τούτου λαοῦ, οἱ ἄσπλαγχνοι δυνάσται αὐτοῦ συνεστέλλοντο ὁπωσοῦν· ἀλλ' ἀφ' ὅτου ἀπέθανεν, οἱ δυστυχεῖς ἔμεινον ἐγκαταλειμμένοι εἰς τὴν σκληρὰν αὐθαίρεσίαν τῶν ἀπανθρώπων τυράννων του. Ἡθέλησε μὲν φιλάνθρωπός τις ἱερεὺς, *Bartholomaeus* δὲ *l'as* *Kázas* καλούμενος, νὰ τοὺς προστατεύσῃ, καὶ δὲν ἔπαυσεν ἐν ὧσφ' ἔζη ἐπικαλούμενος μεγάλη τῇ φωνῇ καὶ εἰς τὴν Ἰσπανίαν καὶ εἰς τὰς δυτικὰς Ἰνδίας εὐσπλαγχνίαν καὶ ἔλεος ὑπὲρ τῶν ἀθλίων· ἀλλὰ τί ἐδύνατο ἡ φωνὴ ἐνὸς ἰδιώτου καὶ μόνου κατὰ τῶν ἠνωμένων κραυγῶν τῶν δυναστῶν τοῦ λαοῦ οἱ ὅποιοι ὑπεστήριζον τοὺς λόγους των καὶ δι' ὄγγων χρυσοῦ τοὺς ὁποίους ἔπεμπον ἀπὸ καιρὸν εἰς καιρὸν εἰς τὴν Ἰσπανίαν;

Ὁ μικρὸς ἀριθμὸς τῶν ἐπιζησάντων ἐγγχωρίων ἡλαττοῦτο ἡμέρα τῇ ἡμέρᾳ τοσοῦτον, ὥστε δὲν ἤρκουν πλέον εἰς τὴν ἐργασίαν τῶν μεταλλείων. Ὅθεν ὁ Ὁβάνδος ἐπρόβαλεν εἰς τὸν βασιλέα νὰ μετοικήσῃ τοὺς κατοίκους τῶν Λουκαϊκῶν νήσων— Ἡξεύρετε, ὑποθέτω, ὅτι αὐταὶ εἶναι αἱ νῆσοι, τὰς ὁποίας ἀνεκάλυψεν ὁ Κολόμβος εἰς τὴν πρώτην του θαλάσσοπορείαν;

Νικόλαος. Μάλιστα· ἐκ τῶν ὁποίων ἡ μία ὀνομάζεται *Γουα-
ραχάνη*, καὶ εἶναι ἡ πρώτη ἀνακαλυφθεῖσα· ἰδοὺ ἐδῶ κεῖνται (δεικνύων εἰς τὸν πίνακα).

Πατ. Ναί, ἐδῶ. Ἐπρόβαλε λοιπὸν ὁ Ὁβάνδος νὰ μετοικήσῃ τοὺς κατοίκους τούτους τῶν νήσων εἰς τὴν Ἰσπανιόλαν, ἐπὶ προφάσει ὅτι θέλει δυνηθῇ εὐκολώτερα νὰ τοὺς προσαγάγῃ εἰς

τὴν χριστιανικὴν ὁρησκειάν. Ὁ βασιλεὺς τῷ ἔδωκε τὴν ἄδειαν, καὶ ὁ Ὀβάνδος ἐσκέπτετο πάλιν νὰ ἐφεύρῃ νέον δόλον διὰ ν' ἀπατήσῃ καὶ τὸν ἀγαθὸν τοῦτον λαόν, καὶ νὰ τὸν ἀγρεύσῃ. Καὶ τῷ ὄντι ἐφῆυρε δόλον καὶ ἄξιον τῆς πονηρίας του καρδίας. Ἐτοιμάσας μὲ ταχύτητα ὀλίγα τινὰ πλοῖα, τὰ ἐπεμψεν εἰς τὰς Λουκαϊκὰς Νήτους. Ἐκεῖ οἱ ἀπεσταλμένοι τοῦ Ὀβάνδου, ἐγκρατεῖς ἤδη τῆς γλώσσης τοῦ τόπου, ἤρχισαν νὰ κηρύττουν εἰς τὸν εὐπιστον λαόν τὰ ἀκόλουθα ψεύδη. «*Ἀκούσατε, ἀγαπητοί, ἔλεγον, ὁποίας χαροποιοὺς ἀγγελίας σᾶς φέρομεν! Ἐρχόμεθα κατ' εὐθείαν ἀπὸ τῆς νῆσου τῶν μακάρων, ἔρθα εὐδισκοῦνται ὅλοι οἱ ἀποθανόντες πρόγονοί σας, καὶ ζοῦν ζωὴν, ὦ! ζωὴν τόσον εὐτυχῇ, τόσον μακαρίαν, ὥστε μὲ λόγους δὲν περιγράφεται. Οὗτοι σᾶς προσκαλοῦν νὰ ἔλθῃτε πρὸς αὐτοὺς ὅσον τάχιστα διὰ ν' ἀπολαύσῃτε καὶ σεῖς τῶν ἀγαθῶν ὅσων ἀπολαμβάνουν αὐτοί. Καὶ ἐὰν ὡς φρόνιμοι ἄνθρωποι συγκατατεύσῃτε εἰς τὴν πρόσκλησίν των, εἴμεθα ἑτοιμοὶ νὰ σᾶς λάβωμεν μεθ' ἡμῶν.*

Ταῦτα ἔλεγον οἱ ἀσυνεῖδητοι ψεῦσαι, καὶ ὁ εὐπειστος λαὸς, μὴ ὑποπτεύων τὴν μικρὰν προδοσίαν, ἔτρεξεν ἀγέληδὸν καὶ ἀπερισκέπτως εἰς τὰ πλοῖα, πλήρεις χαρᾶς, ὅτι ἤθελον ἰδεῖ αὐτὸς ἀνελπίστως τοὺς ἀποθανόντας φίλους των. Ὁ ἀριθμὸς τῶν ἀθλίων τούτων, οἵτινες ἀπατώμενοι τοιοῦτοτρόπως μετεφέροντο ὀλίγοι κατ' ὀλίγους, ἐσυμποσῶντο, ὡς λέγουσι, εἰς τεσσαράκοντα σχεδὸν χιλιάδας. Ἀλλὰ μόλις ἔφθασαν εἰς τὴν Ἰσπανίαν, καὶ εὐθὺς ἐνόησαν ἔντρομοι τὴν ἀπάτην. Ἐν μέρος αὐτῶν ἀπέθανεν ὑπὸ θλίψεως καὶ ἀδνημονίας, καὶ ἄλλοι ἐπροσπάθησαν παντοιοτρόπως νὰ ἐκφύγουν ἀπὸ τοὺς ὄνυχας τῶν λεόντων, πρὸς τοῖς ἄλλοις εὗρεν Ἰσπανικὸν πλοῖον ὑπὲρ τὰ πετήκοντα μίλια μακρὰν τῆς ξηρᾶς εἰς τὴν θάλασσαν τινὰς αὐτῶν καθημένους ἐφ' ἐνὸς μόνου κορμοῦ δένδρου, καὶ κωπηλατοῦντας διὰ νὰ ἐπανέλθουν εἰς τὴν πατρίδα των. Ὅλη των ἡ τροφὴ συνίστατο εἰς τινὰς Καλαβάσσους (*) πλήρεις γλυκοῦ ὕδατος καὶ δεδεμέ-

(*) Καλαβάσσος εἶναι ὁ καρπὸς Ἀμερικανικοῦ τινος δένδρου, τὸ ὅποιον καλεῖται

νους εἰς τὸν κορμὸν τοῦ δένδρου. Δὲν ἀπείχον πολὺ πλεόν ἀπὸ τὴν νήσὸν των. Ἀλλὰ κατὰ δυστυχίαν των ἐσυλλήφθησαν· καὶ οὕτω οἱ δυστυχεῖς ἠναγκάσθησαν νὰ κύβουν ἐκ νέου ὑπὸ τὸν ζυγὸν τῆς δουλείας, τὸν ὁποῖον εἶχον διαφύγει μὲ κίνδυνον τῆς ζωῆς των. Τέλος πάντων ἀφ' οὗ εἶδεν ὁ Ὁβάνδος, ὅτι ὁ δόλος δὲν ὠφελεῖ πλεόν, μετεχειρίσθη τὴν βίαν, καὶ κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον, εἰς ὀλίγα ἔτη ἡρημώθησαν τόσον ἐκεῖναι αἱ πρὶν πολυάνθρωποι νῆσοι, ὥστ' ἐν τέλει δὲν ἔμεινε ζῶσα ἀνθρώπινος ψυχὴ εἰς αὐτάς.

Ἀχιλλεύς. Ὡ τοὺς ἀχρεῖους ἀνθρώπους! Ἄν ὑπῆρχαν ἐκεῖνον τὸν καιρὸν, τὸ πᾶν θεν' ἀνέτρεπα, διὰ νὰ ἐμποδίσω τ' ἀνομιήματα τῶν κακούργων.

Πατ. Πιθανῶς, ἀγαπητὸν τέκνον μου, δὲν ἤθελες κατορθώσαι περισσότερον ἀφ' ὅτι κατώρθωσεν ὁ ἐνάρετος λᾶς Κάζας, ὅστις ὁμοίως ἐκίνησε πάντα λίθον, καὶ μὴ ὅλον τοῦτο τίποτε δὲν κατώρθωσε. Ἄς εὐχαριστῶμεν μᾶλλον τὸν Θεὸν ὅτι ἐγεννήθημεν εἰς ἐποχὴν, καθ' ἣν τοιχῦτα βδελυρὰ κακουργήματα δὲν συμβαίνουν. Ὁ λᾶς Κάζας ἐδοκίμασε παντὶ τρόπῳ νὰ σώσῃ τὸν λαὸν τὸν ὁποῖον ὑπερασπίζετο, ἀλλ' εἰς μάτην. Τέλος τὸν ἐτύφλωσε τοσοῦτον ὁ ἐνάρετος ζῆλός του ὑπὲρ τῆς ἐλευθερίας τῶν δυστυχῶν Ἀμερικανῶν φίλων του, ὥστε συνέλαβε σκοπὸν ἀποβλέποντα τὸν ἀφανισμόν ἄλλου γένους ἀνθρώπων. Ἐσυμβούλευσε δηλαδὴ, ὅτι εἶναι προκριτώτερον ν' ἀγοράσωσιν εἰς τὰ παράλια τῆς Ἀφρικῆς μαύρους, οἱ ὁποῖοι ἦσαν δυνατωτέρας κράσεως ἀπὸ τοὺς Ἀμερικανούς, καὶ ἐδύναντο εὐκολώτερα νὰ ἀντιζοῦν εἰς τοὺς κόπους τῆς ἐργασίας τῶν μεταλλείων. Τοῦτο τὸ ὀλέθριον πρόβλημα εὐηρέστησε, καὶ ἔκτοτε ἔλαβεν ἀρχὴν τὸ ἀπάνθρωπον ἐμπόριον τῶν δούλων, τὸ ὁποῖον διαρκεῖ, πρὸς

τὸ ἄρτοφόρον δένδρον τῶν καλαθέσσων, ἢ τῶν πιθήκων. Ὁ καρπὸς του ὁμοιάζει μὲ πολλὰ μεγάλην κολοκύνθην, καὶ συνίσταται ἀπὸ σκληρὸν φλοιὸν, καὶ ὀλίγον τι ὀξυνὸν κρέας, τοῦ ὁποίου δὲν εἶναι ἀηδὴς ἡ ποιότης. Ἀπὸ τὸν φλοιὸν κατεσκευάζον ποτήρια.

αἵσχος τῆς ἀνθρωπότητος καὶ ἕως τῆς σήμερον, καὶ ἐτησίως ἀφαιρεῖ τὴν ἐλευθερίαν, τὴν εὐδαιμονίαν, καὶ τὴν ἰδίαν ζωὴν, εἰς ἐπέκεινα τῶν τεσσαράκοντα χιλιάδων συναδελφῶν μας ἐκ τῆς φυλῆς τῶν δυστυχῶν μαύρων· καὶ πρὸς τούτοις οἱ ἄθλιοι Ἀμερικανοὶ ἔμεινον οὐχ ἥττον ὥς καὶ πρότερον ἄθλιοι, μέχρι θανάτου ταλαιπωρούμενοι δούλοι.

Ἀρκετὰ ταῦτα, ἢ καὶ πάρα πολλὰ διὰ σήμερον.

ΔΙΗΓΗΣΙΣ Κ'.

Περικλῆς. Καὶ δὲν θὰ μάθωμεν πλέον τι ἀπέγινεν ὁ Βαρθολομαῖος, ὁ ἀδελφὸς τοῦ Κολόμβου;

Πατ. Καλὰ ὅπου μὲ τὸν ἐνεθύμισες! Εἶναι καιρὸς νὰ ἐπανεέλθωμεν εἰς τὴν τεθλιμμένην οἰκογένειαν τοῦ ἀποθανόντος μας φίλου. Ὁ πρεσβύτερός του υἱός, Διέγος, ἐξηκολούθησε μετὰ τὸν θάνατον τοῦ μεγάλου ἀνδρὸς ἐπιμένων εἰς τὴν ἐκπλήρωσιν τῆς συνθήκης τῆς μεταξὺ τοῦ βασιλέως καὶ τοῦ πατρὸς του, καὶ ἐζήτει δυνάμει αὐτῆς νὰ λάβῃ τὴν θέσιν ἀντιβασιλέως τῶν Δυτικῶν Ἰνδιῶν, τὴν ὁποίαν ἔπρεπε νὰ κατέχῃ αἰωνίως ἡ οἰκογένεια τοῦ Κολόμβου· ἀλλ' εἰς μάτην. Ὁ Φερδινάνδος ἔμεινε καὶ πρὸς τὸν υἱὸν ὁμοίως ὑποπτος καὶ ἄδικος, ὡς ἦτον καὶ πρὸς τὸν πατέρα. Ὅλαι αἱ αἰτήσεις καὶ παρακλήσεις του ἀπερρίφθησαν. Τέλος ἐτόλμησεν ὁ Διέγος νὰ ἐγκαλέσῃ τὸν ἴδιον βασιλέα ἐνώπιον τοῦ δικαστηρίου τὸ ὅποῖον εἶχε διορισθῇ διὰ νὰ ἐξετάζῃ τὰς ὑποθέσεις τῆς Ἀμερικῆς, καὶ νὰ διαλάττῃ πᾶσαν διαφορὰν περὶ αὐτῆς. Πρὸς αἰώνιον ἔπαινον τοῦ δικαστηρίου τούτου μάθετε ὅτι οἱ εὐσυνειδήτοι δικασταὶ ἐτόλμησαν ν' ἀποφασίσουν κατὰ τοῦ βασιλέως καὶ ὑπὲρ τῶν Κολόμβων, κηρύξαντες ὅτι πρέπει νὰ ἐκτελεσθῇ ὑπὲρ τοῦ Διέγου ἡ ὑπόσχεσις ἣτις ἐδόθη εἰς τὸν πατέρα του.

Ὅλοι. Εὖγε! Εὖγε!

Πατ. Μ' ὅλον τοῦτο εἶναι πιθανόν, ὅτι ὀλίγον ἤθελε προσέξει ὁ βασιλεὺς εἰς τὴν ἀπόφασιν ταύτην τῶν δικαστῶν, ἂν ὁ Διέγος δὲν εὕρισκεν ἄλλα μέσα, διὰ νὰ ἐνισχύσῃ τὰς δικαίας αἰτήσεις του. Ὑψωθείς διὰ τῆς ψήφου τῶν δικαστῶν εἰς τὸ ἀνώτατον ἀξίωμα τοῦ Ἰσπανικοῦ βασιλείου, ἐζήτησεν εἰς γάμον τὴν θυγατέρα ἐνὸς τῶν μεγαλητέρων ἀνδρῶν τῆς Ἰσπανίας, τὴν ἀνεψιὰν τοῦ Δουκὸς Ἀλβου, ἣτις ἀδιστάκτως καὶ τῷ ἐδόθη.

Ἐκτοτε ὅλη ἡ ἰσχυρά οἰκογένεια τοῦ Ἄλβου πολιόρχησε τὸν βασιλέα μὲ τὰς ἀπαιτήσεις της περὶ ἐκτελέσεως τῆς ἀποφάσεως τοῦ δικαστηρίου, ὥστε ὁ βασιλεὺς ἠναγκάσθη νὰ ἐνδώσῃ καὶ ν' ἀποδώτῃ εἰς τὸν Διέγον τὰ δικαιώματά του. Ὁ Ὁβάνδος μετεκλήθη λοιπὸν, καὶ πᾶσα ἡ οἰκογένεια τῶν Κολόμβων ἀπέπλευσε θριαμβεύουσα κατὰ τοῦ φθόνου καὶ τῆς ἀδικίας πρὸς τὴν Ἰσπανίαν.

Αλέξανδρος. Ὡ! νὰ ἐζῇ ἀκόμη ὁ γέρον Κολόμβος!

Πατ. ἔχει ἀνάγκην ἐπιγείου ἀνταμοιβῆς τοῦ δικαίου τὸ μακάριον πνεῦμα; Μέτοχος ἀνωτέρων ἀπολαύσεων, μὲ τὰς ὁποίας τὸν ἀντέμειψεν ὁ Θεός, ὁ Κολόμβος ἐθεώρει πιθανῶς κάτω τὰ πράγματα τῶν θνητῶν ὡς παύρνια, καὶ ἔχαιρε δι' ὅσα ἐπὶ γῆς ὑπέστη, διότι τώρα ἀναμφισβόλως ἐδύνατο νὰ συνιδῇ ποῖον σκοπὸν εἶχον τὰ ἐπίγεια του παθήματα. Συνωδευμένος λοιπὸν ὁ Διέγος ὑπὸ τοῦ θεοῦ καὶ τῆς συζύγου του, ἀπέπλευσε μετὰ βασιλικῆς πολυτελείας εἰς τὴν Ἰσπανίαν, ὅπου ἔζησε λαμπρῶς, τιμώμενος ἀναλόγως τῶν ἐκδουλεύσεων τοῦ πατρός του εἰς τὴν Ἰσπανίαν. Πλήθος ἀνθρώπων τῶν ἀνωτέρων τάξεων τὸν ἠκολούθησαν, καὶ οὕτως ἡ νέα ἐκείνη ἐπικράτεια ἔλαβεν ἄλλην μορφήν ἐντὸς ὀλίγου καιροῦ. Καὶ ἤδη δ' ἔτι πολλὰ ἐκ τῶν πρωτίστων οἰκογενειῶν τῆς Ἰσπανικῆς Ἀμερικῆς κατὰγονται ἀπὸ τοὺς τότε μετὰ τοῦ Διέγου συμπλεύσαντας. Ἀλλ' ἄς θεωρήσωμεν ἤδη κατὰ τινα τρόπον ἐξετάθησαν κατ' ὀλίγον εἰς ἐκεῖνα τὰ μέρη αἱ ἰδιοκτησίαι τῶν Ἰσπανῶν. Ἐπὶ τῆς διοικήσεως τοῦ Ὁβάνδου ἀκόμη εἶχε ζητήσῃ καὶ λάβῃ τὴν ἀδελφὴν *Ἰωάννης τις Πόρτος* ὀνομαζόμενος, νὰ συνοικήσῃ μικρὰν ἀποικίαν εἰς τὴν νῆσον *Πορτορίκον*, τὴν ὁποίαν ὁ Κολόμβος εἶχεν ἀνακαλύψει. Μετέβη λοιπὸν εἰς αὐτὴν συνωδευμένος ὑπὸ πολλῶν τυχοδιωκτῶν, οἵτινες τὸν ἠκολούθησαν ἐπ' ἐλπίδι ν' ἀποκτήσωσι μεγάλα πλούτη, διότι εἶχον πληροφορηθῇ, ὅτι καὶ αὕτη ἡ νῆσος ἦτον πλουσία καὶ χρυσοφόρος. Οἱ ἐγγχώριοι ὁμοιάζοντες κατὰ τὴν ἀπλότητα καὶ τὴν εὐλικρίνειαν τοὺς κατοίκους τῆς Ἰσπανίας, ἐδέχθησαν τοὺς λευκοὺς ξένους, τοὺς ὁποίους ἐνόμιζον καὶ αὐτοὶ οὐράνια ὄντα, φιλικώτατα, καὶ εἰς τῶν Κασικῶν των ἔλαβε τὴν ἐπωνυμίαν τοῦ ἀρχηγοῦ τῶν Ἰσπανῶν, ὡς σημεῖον αἰωνίου φιλίας,

κατὰ τὸ ἐγχώριον ἔθος, καὶ ὠνομάσθη Ἰωάννης Πόρτος Αου-
ρουενάβα. Ἀλλ' οἱ φίλοι τοὺς ὁποίους ὡς οὐράνια ὄντα ἐτοί-
μων, ἔρριψαν καὶ ἐδῶ τὴ προσωπεῖον ἐντὸς ὀλίγου, καὶ ἐφάνησαν
τοσοῦτον σκληροὶ καὶ ἀπάνθρωποι, ὥστε δὲν ὁμοιάζον πλέον
ἄνθρωποι. Ἀλλὰ διὰ νὰ βεβαιωθοῦν ἐντελῶς οἱ ἀρχηγοὶ τῶν
ἐγχωρίων, ἃν οἱ ξένοι οὗτοι εἶναι τῷ ὄντι θνητοὶ, ἀπεφάσισαν
νὰ δοκιμάσουν τοῦτο μετὰ μεγάλης περισκέψεως πρῶτον εἰς
ἓνα καὶ μόνον. Ἐπρόσμενον λοιπὸν μὲ τὸν σκοπὸν τοῦτον τὴν
εὐκαιρίαν, καὶ ἡ εὐκαιρία ἐπαρουσιάσθη μετ' οὐ πολὺ.

Νέοις τις Ἰσπανός, ὅστις ἐντελῶς ἀνυπόπτως περιεφέρετο
μόνος εἰς τὴν νῆσον ταύτην, ἦλθεν νὰ μεῖνῃ μίαν νύκτα εἰς τὴν
καλύβην ἐνὸς τῶν ἐκεῖ ἀρχηγῶν. Ὁ κύριος τῆς καλύβης τὸν ὑπε-
δέχθη μετὰ χαρᾶς, καὶ τὸν ἐφιλοξένησε. Τὴν ἀκόλουθον ἡμέραν
πρῶτ' διώρισεν ὁ ξενοδόχος του τινὰς τῶν ἐγχωρίων νὰ τὸν
συνοδεύσουν, διὰ νὰ φέρουν τὸ δέμα τῶν φορεμάτων του, καὶ
διὰ νὰ τῷ δεῖξουν τὸν δρόμον· τοῖς ἔδωκε δὲ συγχρόνως καὶ τὰς
ἀναγκαῖας ὁδηγίας. Ὡς ἐφθασαν πλησίον εἰς ποταμὸν, εἰς τῶν
ἐγχωρίων ἔλαβε τὸν Ἰσπανὸν εἰς τοὺς ὄμους του, διὰ νὰ τὸν
περάσῃ· ἀλλ' ἐλθὼν εἰς τὸ μέσον τοῦ ρεύματος ἔπεσεν ἐπίτη-
δες, κ' ἐφρόντισε νὰ βυθίσῃ καλῶς τὸ φορτίον του εἰς τὸ ὕδωρ,
καὶ οὕτω μὲ τὴν βοήθειαν τῶν συντρόφων του, ἐκράτησε τὸν
Ἰσπανὸν ἐπὶ τόσον εἰς τὸν ποταμὸν ὥστε δὲν τῷ ἔμεινε πλέον
ζωῆς σημεῖον, καὶ μετὰ ταῦτα ἔφερον τὸ νεκρὸν σῶμα εἰς τὰς
ὄχθας· ἀλλ' ἡ πρόληψις τὴν ὁποίαν εἶχον συλλάβει, ὅτι οἱ Ἰσπα-
νοὶ ἦσαν ἀθάνατοι, ἠνέργει τόσον ἰσχυρῶς εἰς αὐτοὺς, ὥστε δὲν
ἐδύναντο νὰ πιστεύσουν, ὅτι ὁ πνιγμένος Ἰσπανός εἶναι τῷ
ὄντι νεκρός. Ὅθεν ἐζήτουν ἀπὸ τὸ νεκρὸν σῶμα συγγνώμην, καὶ
συγχώρησιν διὰ τὸ δυστυχὲς συμβῆναι τὸ ὅποιον τὸν ἐδίωκε νὰ
πῇ τόσον ὕδωρ, καὶ τῷ ἐβεβαίωνον ὅτι δὲν τοῖς ἦτον δυνατὸν
νὰ τὸ βοηθήσουν προητέρω. Μὲ ὅλον ὅτι ὁ νεκρός δὲν ἐδίδε
πλέον κανὲν σημεῖον ζωῆς, αὐτοὶ ἔμεινον μ' ὅλον τοῦτο τρεῖς ὁλο-
κλήρους ἡμέρας πλησίον του παρακαλοῦντές τον νὰ τοὺς συγ-
χωρήσῃ διότι ἐφοβοῦντο μήπως ἀναστηθῇ αἰφνιδίως. Τέλος
πάντων βεβαιωθέντες ἀπὸ τὴν ἀποφορὰν τῆς σήψεως ὅτι εἶναι

τῷ ὄντι νεκρὸς, ἔτρεξεν ν' ἀγγεῖλουν τὴν χαρμύσινον εἰδήσιν εἰς τὸν Κασίκην των, ὅτι καὶ οἱ λευκοὶ ἄνθρωποι ἤμποροῦν τῷ ὄντι νὰ φονευθοῦν. Τοῦτο ἤθελε νὰ μάθῃ καὶ ὁ Κασίκης. Ἐκείνο-ποίησεν ἀμέσως τὴν εὐτυχὴ ταύτην ἀνακάλυψιν καὶ εἰς τοὺς λοιποὺς Κασίκης, καὶ ἀμέσως ἀπεφάτισαν πάντες ὁμοφώνως νὰ ἐλευθερωθοῦν διὰ τῆς βίας ἀπὸ τοὺς ἀδίκους τυράννους των. Ἀλλὰ τί δύναται γυμνὸς καὶ τοῦ πολέμου ἄπειρος ὄχλος κατ' ἐξησκημένων στρατιωτῶν, καὶ ὀπλισμένων μὲ ξίφη, μὲ πυροβόλα, μὲ ἵππους, καὶ μὲ σκύλους; Κατίρρωσαν μὲν πρὶν νοήσουν οἱ Ἰσπανοὶ τὸν σκοπὸν των, νὰ φονεύσουν σχεδὸν ἕως ἑκατὸν ἐξ αὐτῶν, περιφερομένους μόνους τῇδε κακείσε· ἀλλὰ τοῦτο τοὺς ἐστέρησεν ὅλης τῆς ἐλευθερίας καὶ τῆς εὐδαιμονίας των.

Ὁ Πόνσος συνήθροισε τοὺς διεσπαρμένους ὁπαδούς του, οἱ πλεῖστοι τῶν ὁποίων ἦσαν παλαιοὶ στρατιῶται, ἀνεζήτησε μετ' αὐτῶν τοὺς ἐντοπίους εἰς ὅλας τὰς γωνίας καὶ εἰς ὅλα τὰ σπήλαια, τοὺς ἐκτύπησεν ὅπου τοὺς εὔρε, καὶ ὑπεδούλωσε τοὺς λοιποὺς ὅσοι δὲν ἔπεσον ὑπὸ τῆς πληγᾶς του. Ἐπειδὴ δ' ἐν τῷ μεταξύ τοῦ πολέμου τούτου, ἐνῶ εὐρίσκετο εἰς τὰ ἐνδότερα τῆς νήσου, ἔλαβεν ἀπὸ τὴν Ἰσπανίαν νέναν βοήθειαν, οἱ εὐπιστοὶ ἄγριοι συνέλαβον τὴν δυστυχὴ ἰδέαν, ὅτι οἱ φονευθέντες Ἰσπανοὶ ἀνέστησαν πάλιν, καὶ ὅτι δὲν τοὺς ὠφελεῖ πλέον ν' ἀνθίστανται εἰς ἀνθρώπους οὔτινας δὲν εἶναι δυνατόν νὰ θανατωθοῦν. ὑπὸ τῆς δυσειδαιμονίας ταύτης δειλιάσαντες, ἔκλινον, τρέμοντες, τὸν αὐχένα ὑπὸ τὸν ζυγὸν τῆς δουλείας, ὅστις τοῖς ἐπεβλήθη ἀνιλεῶς.

Περιγράφοντες οἱ ἱστοριογράφοι τοῦ καιροῦ ἐκείνου τὴν φρικτὴν σφαγὴν ταύτην εἰς Πορτορίκον, ἀναφέρουν μετὰ μεγάλων ἐπαίνων τὴν ἀνδρείαν καὶ τὴν γνῶσιν μεγάλου τινὸς σκύλου, *Βεζερίλλου* ὀνομαζομένου, τοῦ ὁποίου τὰ κατορθώματα εἶναι θαυμασμοῦ ἄξια. ἤξευρε, λέγουν, νὰ διακρίνῃ, ποῖοι τῶν ἐγχωρίων ἦσαν φίλοι ἢ ἐχθροὶ τῶν κυρίων του, καὶ οἱ ἐγχώριοι ἐφοβοῦντο περισσότερον δέκα Ἰσπανούς, συνωδευμένους ἀπὸ τὸν σκύλον τοῦτον, παρὰ ἑκατὸν ἄλλους. Πρὶν ἀρχίσῃ ὁ πόλεμος, ἔδιδον οἱ δυστυχεῖς ἐγχώριοι καὶ εἰς αὐτὸν ὁμοίως τόσῃν τρο-

φήν, χρυσίον καὶ δούλους, ὅσα καὶ εἰς ἕκαστον Ἰσπανόν, διὰ τὰ νὰ τὸν πείθουν, νὰ μὴ τοὺς κκκοποιῇ, κ' ἐννοεῖται ὅτι τὰ δῶρα ταῦτα τὰ ἐλάμβανε τοῦ σκύλου ὁ κύριος. Περί τῆς μεγίστης φρονήσεως τοῦ ζώου τούτου, μεταξὺ ἄλλων διηγοῦνται καὶ τὸ ἐξῆς ἐκ τοῦ ὁποίου πιστεύσατε ὅσον θέλετε.

Ἀπάνθρωποι τινες Ἰσπανοὶ, θελήσαντες νὰ ἰδοῦν κκτεσπαραγμένην μίαν γραῖαν ἐγχώριον ἢ ὁποία δὲν τοῖς ἤρεσκεν, τὴν ἐπεμψαν εἰς ἓν μέρος νὰ κομίσῃ ἐπιστολήν, ἐν ᾗ δὲ ἡ δυστυχὴς αὕτη ἠκολούθει τὸν δρόμον τῆς, παρώξυνον κατ' ἐπάνω τῆς τὸν Βεζερύλλον, ὅστις ὥρμησεν ἀγρίως κκτόπιν τῆς. Τὸ ταλαίπωρον ὅμως γραίδιον ἔπεσε γονυπετὲς ἐμπρὸς του, τῷ ἔδειξε τὴν ἐπιστολήν, καὶ τῷ εἶπεν. ὦ! εὐμενέστχτε κύριε σκύλε! Παραρκαλῶ τὴν εὐμένειάν σου νὰ μὲ λυπηθῇ· φέρω ταύτην τὴν ἐπιστολήν πρὸς τοὺς χριστιανούς. Κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον λέγει ὁ ἐμβριθὴς ἱστοριογράφος, ὁ σκύλος ἡμέρευσε, τὴν ὠσφράνθη, ἔσπεισε τὴν οὐράν του, καὶ ἐπέτρεψε πρὸς τὸν κύριόν του χωρὶς νὰ τὴν βλάψῃ. — Ἐθυσιάτῃ λοιπὸν καὶ τούτου τοῦ ἀθλίου λαοῦ ἡ εὐδαιμονία· ὥς ἰδῶμεν τί συνέβη καὶ ἀλλαχοῦ.

Αἱ ἀνακαλύψεις καὶ κατακτήσεις τῶν Ἰσπανῶν προῶδευον πάντοτε. Ἰδοὺ ἐν συντόμῳ αἱ πρῶτισται ἐξ αὐτῶν. Ἡ πρώτη ἐπιχείρισις τοῦ Διέγου πρὸς αὕξησιν τῆς ἰδίας του κυριαρχίας, καὶ τῆς ἐξουσίας τοῦ βασιλέως του, ἦτον νὰ πεμψῇ οἰκιστὰς εἰς τὴν νῆσον Κουδάγουαν, τὴν ὁποίαν ὁ πατήρ του εἶχεν ἀναλύσει, διὰ νὰ καταστήσῃ ἐκεῖ ἀλιεῖαν τῶν μαργαρίτων. Βλέπετε (δεικνύων εἰς τὸν πίνακα) ἐδῶ κεῖται αὕτη ἡ νῆσος, πλησίον ἄλλης μεγαλητέρας, ἡ ὁποία καλεῖται *Μαργαρίτα*, καὶ δὲν ἀπέχει πολὺ ἀπὸ τὰ παράλια τῆς Κουμάνας.

Ἀνδρέας. Οἱ μαργαρίται πῶς ἀλιεῦνται;

Πατ. Οἱ μαργαρίται, ἀγαπετέ μου Ἀνδρέα, γεννῶνται ἐντὸς ἐνὸς εἶδους κογχύλης ἢ ὀστράκου καὶ εἰς τὴν θάλασσαν καὶ εἰς ποταμούς, καὶ συνάγονται ἐπομένως ἀπὸ τῶν ὑδάτων τὰ βάθη. Τινὲς νομίζουν, ὅτι γεννῶνται ἐκτῖνος ἀσθενείας τῶν ὀστράκων, καθὼς ἐνίοτε γεννῶνται μικροὶ λίθοι εἰς τῶν ἀνθρώπων τὴν κύστιν. Τοῦτο ὅμως εἶναι βέβαιον, ὅτι ἡ ὕλη, ἐξ ἧς μορφοῦνται

οἱ μαργαρίται, εἶναι κατὰ πρῶτον μόνον χυλὸς ἐξερχόμενος ἐκ τοῦ σώματος τῶν ὀστράκων, καὶ σκληρυνόμενος ἔπειτα κατ' ὀλίγον. Οἱ ἀλιεῖς τῶν μαργαρίτων, οἵτινες εἶναι ὡς ἐπὶ τὸ πλείστον ἄθλιοι δούλοι, ρίψοκινδυνεύοντες τὴν ζωὴν των εἰς τοῦτο, κλείουν τοὺς ῥόθωνας καὶ τὰ ὠτά των μὲ βαμβάκιον, καὶ κρατοῦν εἰς τὸ στόμα σπόγγον βουτηγμένον εἰς ἔλαιον, δεμένοι δὲ ἀπὸ τὴν μέσσην τοῦ σώματος μὲ σχοινίον, καταβαίνουν εἰς τὰ βάθη τῆς θαλάσσης, καὶ συνάζουσιν ἐκεῖ τῶν μαργαρίτων τὰ ὀστρακὰ. Ἡμπορεῖτε νὰ συμπεράνητε εὐκόλως πόσοι τῶν δυστυχῶν τούτων στεροῦνται τῆς ζωῆς των εἰς τὴν κινδυνώδη αὐτὴν ἀλιεῖαν, καὶ μ' ὅλον τοῦτο αἱ εὐχίσθητοι γυναῖκές μας ἀδιαφοροῦν φέρουσαι ὡς στολὴν περὶ τὸν τράχηλον καὶ περὶ τοὺς βραχίονας τὴν τιμὴν τῆς ζωῆς τῶν ἀθλίων.

Ὁ Διέγος Κολόμβος ἐνόμιζεν ὅτι αὕτη ἡ ἐργασία ἤθελεν εἶσθαι ἐλαφροτέρα εἰς τοὺς ἐγγχωρίους, οἵτινες ἦσαν ἐπιτήδειοι κολυμβησταὶ καὶ βουτηκταί, παρὰ ἡ ἐξόρυξις εἰς τὰ μεταλλεῖα. Ὄθεν ἔπεμψεν ἱκανὸν ἀριθμὸν αὐτῶν μετὰ τῶν ἀναγκαίων εὐρωπαϊῶν ἐπιστατῶν εἰς τὴν Καθάγουαν, ὅπου εἶχε παρατηρήσει ὁ πατήρ του, ὅτι ἡ θάλασσα εἶναι μαργαριτοφόρος. Τὸ εἰσὸδῆμα τὸ ὁποῖον προείρχετο ἐκ ταύτης τῆς ἀλιείας, ἦτον καὶ διὰ τὸν βασιλέα καὶ διὰ τὸν διοικητὴν ὑπέρογγον. Ἄλλ' οἱ ἐκτελοῦντες τὴν ἐργασίαν ταύτην ἐφθείροντο ὁσημέραι διὰ τὸ νοσῶδες αὐτῆς καὶ τὸ ἐπικίνδυνον, καὶ ἡ παντελὴς ἀκαρπία τῆς νήσου ἐβίασε τοὺς ἐκεῖ εὐρωπαίους ν' ἀναχωρήσωσι πάλιν, καὶ νὰ μετοικήσουν εἰς τὴν πλησιόχωρον νῆσον Μαργαρίταν.

Κατ' αὐτὸν τὸν καιρὸν ἐπερίλαβεν ὁ Διέγος καὶ τὴν νῆσον Ἰαμαϊκὴν εἰς τὴν ἐξουσίαν του, ἀνήγειρεν ἐπ' αὐτὴν κώμας καὶ χωρία, καὶ οἱ ἐγγχώριοι εἶδον ἑαυτοὺς εἰς τὴν αὐτὴν ἐλκερινὴν κατάσιν καταδικασμένους, εἰς τὴν ὁποίαν ἦσαν καὶ οἱ συναδελφοὶ των τῆς Ἰσπανιόλας. Ἦλθεν ὁ καιρὸς καὶ τῆς Κούβας. Τὴν κατὰκτησιν αὐτῆς ἐνεπεσεύθη ὁ Διέγος εἰς τινα Βελασκουέζον καλούμενον, ἄνδρα διακριθέντα εἰς διαφόρους περιστάσεις ἐπὶ ζωῆς τοῦ Κολόμβου ἀκόμη. Συνοδευόμενος ὑπὸ πολλῶν ἐλπιζόντων νὰ εὐτυχήσουν εἰς ταύτην τὴν ἐπιχείρησιν, ἀπέπλευσεν ὁ Βελα-

σκουέζος, και προσωρμίσθη εις τὸ ἀνατολικὸν ἀκρωτήριον τῆς Κούδας.

Τὸ μέρος τοῦτο τῆς νήσου ἐδιοικεῖτο τότε ὑπὸ Κασίκου Χατουεῖ ὀνομαζομένου, ὅστις φυγὼν τὴν δουλείαν ἐκ τῆς Ἰσπανιόλας ἦλθεν ἐκεῖ καὶ κατέκησεν. Οὗτος ὁ θανάσιμος ἐχθρὸς τῶν δυναστῶν τοῦ λαοῦ του ἐπρόσμενε πρὸ πολλοῦ τὴν ἐμφάνισιν αὐτῶν, ὅθεν εἶχε πάντοτε κατασκόπους εἰς τὴν Ἰσπανιόλαν, διὰ νὰ τὸν εἰδοποιήσουν ἐν καιρῷ περὶ τοῦ ἐπαπειλοῦντος αὐτὸν κινδύνου. Ἄμα λοιπὸν τῷ ἔγινε γνωστὸν ὅτι ἐτοιμάζεται κατ' αὐτοῦ ἐκστρατεία, συνήθροισεν ἀμέσως πάντας τοὺς ὑπηκόους καὶ τοὺς συμμάχους του, τοῖς ἐδήλωσε τὸν προκείμενον κοινὸν κίνδυνον, καὶ τοὺς προέτρεψε νὰ ὑπερασπισθοῦν τὴν ἐλευθερίαν των μέχρι τῆς ἐσχάτης ῥανίδος τοῦ αἵματός των, καὶ ὅλοι συμφώνως τῷ ὑπεσχέθησαν μεθ' ὅρκου ν' ἀκολουθήσουν σταθερῶς τὸ παράδειγμά του. « Καλῶς λοιπὸν, φίλοι μου, τοῖς λέγει ὁ Χατουεῖ· ἀλλ' ἐν τι μένει ἀκόμη ἂν θέλωμεν νὰ μὴν ἀποτύχωσιν αἱ προσπάθειάί μας, καὶ ν' ἀποβάλλωμεν ἀφ' ἡμῶν τοὺς λυσσῶντας τούτους τυράννους. Ἡξυρεύετε διατὶ ἔρχονται πρὸς ἡμᾶς; διὰ νὰ ζητήσουν ἐδῶ τὸν Θεὸν των. Καὶ δὲν σᾶς εἶναι ἀκόμη γνωστὸν τίς εἶναι αὐτὸς ὁ Θεὸς των; ἰδοῦ, ἰδέτε αὐτὸς εἶναι! »

Ταῦτα λέγων, τοῖς ἐδειξε καλὰθιον γέμον χρυσίου, καὶ τοῖς ἐβεβαίωσεν, ὅτι τὸ ἄχριστον τοῦτο μέταλλον εἶναι ὁ Θεός, διὰ τὸν ὁποῖον οἱ χριστιανοὶ τολμῶσι τὰ πάντα, καὶ διὰ τὴν ἀπόλαυσιν τοῦ ὁποίου θέλουν νὰ κυριεύσουν καὶ τὴν νῆσόν των. Ἄς σπεύσωμεν λοιπὸν, τοῖς εἶπε, νὰ πανηγυρίσωμεν ἑορτὴν τοῦ εἰδώλου τούτου τῶν Ἰσπανῶν, διὰ νὰ τὸ ἐξιλεώσωμεν καὶ ὑπὲρ ἡμῶν. Καὶ ἐν τῷ ἅμα ἤρχισαν, κατὰ τὸν ἐγχώριον τρόπον, νὰ ψάλλουν καὶ νὰ ὀρχῶνται κύκλῳ τοῦ καλαθίου.

Ἡ πανηγυρις αὕτη διήρκεσε, κατὰ τοῦ τόπου τὰ ἔθιμα, ἕως τὸ μεσονύκτιον, ἕως ὅτου τέλος πάντων, ὅλοι κεκοπιακότες καὶ ἀναίσθητοι ἀπὸ μέθην ἔπεσαν κατὰ γῆς. Τὴν ἀκόλουθον ἡμέραν συνήθροισε πάλιν ὁ Χατουεῖ τοὺς ὀπαδοὺς καὶ συμμάχους του καὶ τοὺς εἶπεν. « Ἐστοχάσθην ὅτι μ' ὅλας τὰς τιμὰς, τὰς ὁποίας

ἀπενειμαμεν εἰς τὸ εἶδωλον τῶν Ἰσπανῶν, πάλιν δὲν θέλομεν ἔχει ἀσφάλειαν ἐν ὅσῳ εὐρίσκεται αὐτὸ εἰς τὴν νῆσόν μας· ματαίως, τοῖς λέγει, ἤθέλετε ἐπιμεληθῆ νὰ τὸ κρύψετε· καὶ ἂν ἤθέλετε τὸ καταπῆρ, αὐτοὶ θέλουν σᾶς σχίσει διὰ νὰ τὸ ζητήσουν εἰς τὰ ἐντόσθιά σας. ἔλθετε λοιπὸν, ἃς τὸ ρίψωμεν εἰς τὸν βυθὸν τῆς θαλάσσης, διὰ νὰ μὴν εὐρεθῇ εἰς τὴν νῆσόν μας οὔτε μικρότατον μέρος αὐτοῦ. » Ἡ συμβουλὴ αὕτη ἐξετελέσθη. Ἐν ῥοπῇ ὀφθαλμοῦ καθίεις ἔσπευσε νὰ φέρῃ ἐκεῖ τὸ χρυσίον του, καὶ ὅσον εὐρέθη ἐρρίφθη ὅλον εἰς τὴν θάλασσαν.

Μ' ὅλον τοῦτο δὲν περῆλθε πολὺς καιρὸς, καὶ εἶδον τὰς Ἰσπανικὰς σημαίας κυμαινομένας εἰς τὰ παραθαλάσσια των. Ὁ Χατουεὶ ὥρμησε θαρρόντως κατ' αὐτῶν, καὶ μάχη συνεκροτήθη. Ἀλλὰ μετὰ μικρὰν ἀντίστασιν, ὁ λαὸς τοῦ δυστυχοῦς τούτου βασιλεῶς ἐτράπη εἰς φυγὴν, αὐτὸς δ' ἐζωγρήθη, καὶ κατεδικάσθη πρὸς τρομερὸν παράδειγμα ὅλων τῶν λοιπῶν Κασσηῶν, νὰ ριφθῇ εἰς τὰς φλόγας.

Τινές. Ὡ τοὺς αἰσχροὺς! Ὡ τοὺς ἀπανθρώπους!

Πατ. Δεδεμένος εἰς πάλιν ἵστατο εἰς τὸ μέσον τῆς πυρᾶς, ὅταν πνευματικὸς ἐκ τοῦ τάγματός των φραγγισκάνων ἐπλησίασε καὶ τῷ περιέγραψε τὸν οὐρανόν, τὸν τόπον ἔνθα ἔρχονται οἱ μακάριοι μετὰ θάνατον. Εὐρίσκονται, ἐρώτησεν ὁ Κασήκης, Ἰσπανοὶ καὶ εἰς ἐκεῖνον τὸν μακάριον τόπον; Βεβαίωτατα! ἀπεκρίθη ὁ πνευματικὸς, ἀλλὰ μόνον ἀγαθοί. Καὶ ὁ ἀγαθώτατος αὐτῶν, ἀπεκρίθη ὁ Χατουεὶ, εἶναι ἀχρεῖος. Δὲν θέλω νὰ ὑπάγω εἰς τόπον, ὅπου καὶ ἓνα μόνον ἐξ αὐτῶν ἡμπορῶ ν' ἀπαντήσω.

Τὸ ἀποτρόπαιον τοῦτο παράδειγμα αὐστηρότητος ἐνέπνευσε τοσοῦτον τρόμον εἰς ὅλους τοὺς ἐγχωρίους τῆς Κούβας, ὥστε δὲν ἐστοχάζοντο εἰς ἀντίστασιν πλέον, ἀλλ' ἀπεφάσισαν καὶ ὑπετάχθησαν πάντες οἰκιοθελῶς εἰς τὸν Ἰσπανικὸν ζυγόν· καὶ τοιοῦτοτρόπως ἐκυρίευσαν οἱ Ἰσπανοὶ εἰς ὀλίγας ἡμέρας μίαν τῶν μεγαλητέρων καὶ ὠραιοτέρων νήσων τοῦ κόσμου, χωρὶς νὰ χάσουν οὔτε ἓνα κἄν ἄνθρωπον. Κατ' αὐτὸν τὸν ἴδιον καιρὸν ἔγιναν καὶ διάφοροι περιηγήσεις διὰ ξηρᾶς εἰς τοὺς τόπους τοὺς ὑποίους ὁ Κολόμβος εἶχεν ἀνακαλύψει, καὶ ἤρχισαν ἔκτοτε

ἀκόμη ν' ἀνεγείρουν οἱ Ἰσπανοὶ κωμπούλεις καὶ χώρας εἰς αὐτοὺς, καὶ νὰ ὑποδουλόουν τοὺς ἐγχωρίους. Ἀλλὰ περὶ τούτων θέλω σὰς διηγηθῆ ἄλλοτε. Ἀλλὰ δὲν δύναμαι νὰ μὴ παρενείρω εἰς ταύτην μου τὴν διήγησιν ἐν ἄλλο ἀξιωμανημένον συμβάν, τὸ ὁποῖον ἠκολούθησε κατὰ τὸν αὐτὸν χρόνον.

Ὁ Πόνσος, ἐξουσιαστής τῆς νήσου Πορτορίκου, ἤκουσεν ἀπὸ διαφόρους ἐγκατοίκους διηγούμενον μῦθον, εἰς τὸν ὁποῖον ὁ μωρὸς ἐκείνος λαὸς ἐδίδε πίστιν. Ἐπίστευον ὅτι ὑπῆρχεν ἐκεῖ πλησίον πρὸς τὸ βόρειον μέρος νήσος περιέχουσα θαυματουργὸν πηγὴν, τῆς ὁποίας τὸ ὕδωρ εἶχε τὴν παράδοξον δύναμιν ν' ἀνανεώνη ὅλους ὅσοι ἐλούοντο εἰς αὐτό. Ὅσον ἀνόητος καὶ ἂν ἦτον ὁ μῦθος αὐτὸς, ἐκίνησε μ' ὅλον τοῦτο τὴν περιέργειαν τοῦ μωροπίστου Πόνσου, ὅστις καὶ ἀπεφάσισε χωρὶς ἄλλου, νὰ ἔλθῃ πρὸς ζήτησιν τῆς θαυματουργοῦ ταύτης πηγῆς.

Ἐπὶ τῷ σκοπῷ τούτῳ, ἀπέπλευσεν ἐκ τοῦ Πορτορίκου, καὶ διεύθυνε τὸν πλοῦν του κατὰ τὴν ἀρχαίαν παράδοσιν πρὸς βορρᾶν, κατὰ τὰ μέρη τῶν Λουκαϊκῶν νήσων· ὡς δ' ἔφθασε μέχρι τῆς εἰκοστῆς ἑκτῆς μοίρας τοῦ βορείου πλάτους, διευθυνθεὶς πρὸς δυσμὰς, εὔρε πρὸς μεγάλην χαράν του . . .

Ἀνδρέας. Τὴν πηγὴν;

Πατ. Ὄχι, ἀλλὰ μέγαν καὶ ὡραῖον τόπον, περὶ τοῦ ὁποίου ἠξεύρομεν ἡμεῖς σήμερον, ὅτι εἶναι μέρος τῆς στερεᾶς τῆς βορείου Ἀμερικῆς, τὸ ὁποῖον ὁ ἴδιος Πόνσος ὠνόμασε *Φλωρίδα*, ἵσως διότι εἶχεν ἐξόχως ἀνθηρὰν ὄψιν, ἢ διότι ἡ ἀνακάλυψις αὕτη ἔγινεν εἰς καιρὸν, ὅστις καλεῖται εἰς τὴν Ἰσπανίαν *Φλωρίδα*, ὅ ἐστι *Κυριακὴ τῶν Βαῶν*. Τοιοῦτοτρόπως τὸ ἀσύνητον ἐπιχείρημα τοῦ Πόνσου ἐπέφερε τὴν σπουδαιότητα αὐτὴν ἀνακάλυψιν.

Ἐκτοτε προσηλώθη ἡ προσοχὴ τῶν Ἰσπανῶν εἰς ἄλλο μέρος τοῦ κόσμου, τὸ ὁποῖον τοῖς ἦτον ἕως τότε παντάπασιν ἄγνωστον. Ὑπέπτευον μὲν ὅτι ὑπάρχει γῆ εἰς τὸ μέρος ὅπου πάντες ἠξεύρομεν σήμερον ὅτι καλεῖται τὸ μέγα καὶ πλούσιον Με-

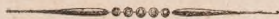

Ξικόν, ἀλλ' ἕως τότε δὲν εἶχε δοκιμάσει κἀνεῖς νὰ τὴν ἀνακαλύψῃ. Ἀλλ' ἐμελλεν ἤδη νὰ γίνῃ καὶ αὕτη ἡ δοκιμὴ· καὶ ἰδοὺ ἐμφανίζεται εἰς τὴν σκηνὴν ὁ περίεργος ἀνὴρ, τοῦ ὁποίου δὲν σᾶς εἶπα ἀκόμη τὸ ὄνομα.

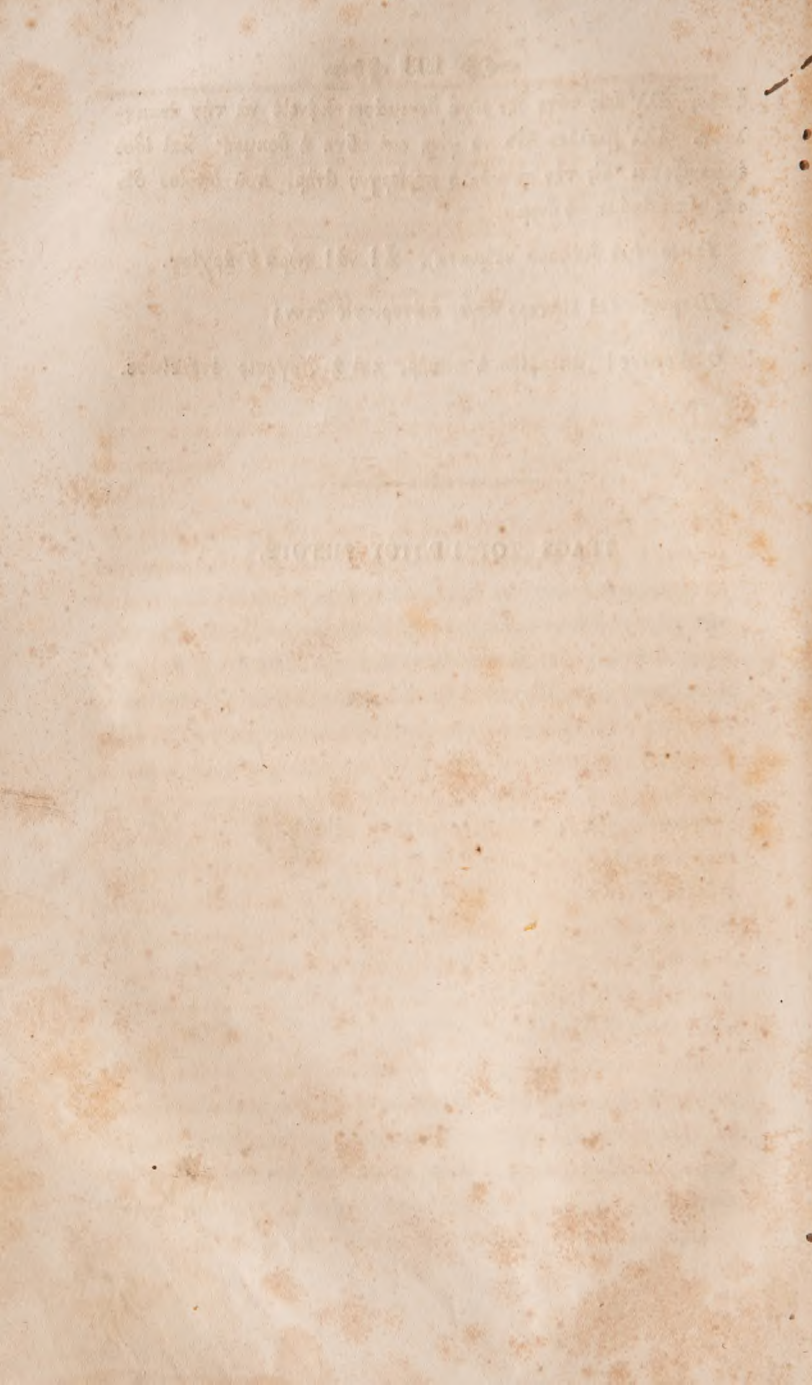
Τινές (μὲ διάφορα νεύματα). Ἄ! νά! τώρα θ' ἀρχίσῃ.

Πέτρος. ὦ! Πάτερ, λέγε, πάτερ, τίς ἦτον;

Ὁ Κορτές! ἀπεκρίθη ὁ πατήρ, καὶ ἡ διήγησις ἐτελείωσε.

ΤΕΛΟΣ ΤΟΥ ΠΡΩΤΟΥ ΜΕΡΟΥΣ.

ΜΕΡΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟΝ.

ΔΙΗΓΗΣΙΣ ΚΑΪ.

Μετὰ τὴν τελευταίαν διήγησιν, ὁσάκις συνεκάλει ὁ πατὴρ τοὺς μικροὺς του, διὰ νὰ τοὺς διηγηθῇ κατὰ τὴν συνήθειάν του πότε τὸ ἓν καὶ πότε τὸ ἄλλο, ἀντήχουν πάντοτε εἰς ὅλον τὸν οἶκον αἱ χαρμόσυνοι κραυγαί. Ἄ! περὶ τοῦ Κόρτες, περὶ τοῦ Κόρτες! Ἐπειτα ἔτρεχον πατεῖς με πατῶ σε, πολιώρχουν τὸν πατέρα, καὶ ἄλλος τὸν ἥρπαζεν ἀπὸ τὸ φόρεμα, ἄλλος ἀπὸ τὴν χεῖρα, διὰ νὰ λάβῃ τὴν πρώτην θέσιν πλησίον του, καὶ πλέον ἐνόμιζον ὅτι θὰ πηγαίνουν εἰς τὴν σκιὰν τῆς μηλαίας, ἢ εἰς τὸν ρύακκα. Ὁ πατὴρ ὅμως ἔμενεν ἐξαίφνης μὲ στόμ' ἀνοικτόν, τοὺς ἔβλεπε μὲ ἀπορίαν, καὶ τοὺς ἠρώτα· παιδιὰ, τί ὄνειρεύεσθε; διὰ μιᾶς ἔσβυνεν ἡ ἐξαψὶς τῆς χαρᾶς, ἡ τρικυμία κατεπραῦνετο, καὶ ἔξυνον τὰ παιδιὰ τὴν κεφαλὴν των.

Τοιοῦτοτρόπως παρῆλθον πολλαὶ ἐβδομάδες πρὶν δεῖξῃ ὁ πατὴρ ὅτι ἔχει σκοπὸν νὰ ἐξυκολουθήσῃ τὴν διήγησιν τὴν ὁποίαν διέκοψε. Τί νὰ γίνῃ; ἡ λέξις «διατί;» εἶχεν ἀποβληθῇ πρὸ πολλοῦ ἀπὸ ταύτην τὴν οἰκογένειαν εἰς περιστάσεις τοιαύτας, καὶ ἦτον γνωστὸν εἰς τὰ παιδιὰ ὅτι ὁ πατὴρ συνήθιζε πολλάκις νὰ φυλάττῃ τὸ διότι του διὰ μόνον τὸν ἐαυτὸν του. Ἐπομένως τί ἄλλο παρὰ ὑπομονή;

Μίαν ἡμέραν ἀφ' οὗ ἔτελείωσαν τὰ μαθήματα, ἐκάθηντο εἰς τὸ κατώφλιον τῆς θύρας ὁ Ἀνδρέας, ἡ Ἐλένη καὶ ὁ Ἀντώνιος, τὰ τρία νεώτερα παιδιὰ καὶ ἐλαλοῦσαν· ὁ πατὴρ ἴστατο ὅχι πολλὰ μακράν των εἰς ἓν μέρος τοῦ κήπου του καὶ ἤκουεν ὅσα ἔλεγον.

Ἠξεύρατε τί ἤθελα; εἶπεν ὁ Ἀνδρέας εἰς τοὺς λοιπούς.

Τί; ἀπεκρίθη ἡ Ἑλένη.

Νὰ ἤθελεν ἀρχίσει ὁ πατὴρ νὰ μᾶς διηγηθῇ περὶ τοῦ Κόρτες.

Τὸ πιστεύω, εἶπεν ὁ Ἀντώνιος· κ' ἐγὼ τὸ ἤθελα. Ἡξεύρετε τί παιδία; τοὺς διέκοψεν ἡ Ἑλένη πηδῶσα διὰ μιᾶς· πιστεύω βεβαίως, ὅτι ἂν πηγαίνωμεν καὶ οἱ τρεῖς καθὼς εἴμεθα πρὸς τὸν πατέρα, καὶ ἂν πολὺ τὸν παρακαλέσωμεν, θὰ τὸ κάμῃ· εἶναι τόσοι καλὸς πάντοτε!

ὦ! θανατάσιον! ἐφώναξεν ὁ Ἀνδρέας, ὦ! νὰ ἤθελε! θὰ ἦτορ θανατάσιον! Ἄς τρέξωμεν, ἄς τρέξωμεν, εἶπεν ἡ Ἑλένη, καὶ κρατούμενοι ἀπὸ τὰς χεῖρας, ἐπῆγαν μὲ θάρρος πρὸς τὸν πατέρα.

Ὁ πατὴρ ὅστις εἶχεν ἀκούσει τὴν ὁμιλίαν των, εἶχεν ἤδη αποφασίσει καὶ πρὶν τρέξουν πρὸς αὐτὸν, νὰ πληρώσῃ τὴν ἐπιθυμίαν των. Ὅθεν μόλις εἶπον μίαν λέξιν οἱ μικροὶ κόλακες καὶ ἐνεκρίθη ἡ αἰτησίς των. ὦ! τί εὐτυχία! ὦ! τί εὐτυχία! ἐφώναξεν καὶ οἱ τρεῖς, κ' ἔτρεξαν ὥς νὰ ἐκυνηγοῦντο νὰ καλέσουν καὶ τοὺς λοιποὺς ἀπὸ τὸν οἶκον· περὶ τοῦ Κόρτες, περὶ τοῦ Κόρτες! ἐφώναζον τρέχοντες. κ' ἐντὸς ἐνὸς λεπτοῦ, ὅλα τὰ παιδία εὐρέθησαν περὶ τὸν πατέρα, καὶ τὸν ἠρώτων ὥς ἐξ ἐνὸς στόματος· εἰν' ἀληθὲς πάτερ; εἰν' ἀληθὲς;

Ναὶ! ἀπεκρίθη ὁ πατὴρ· καὶ τότε κατὰ τὴν συνήθειαν ἤρχισαν τὰ σκιρτήματα καὶ τὰ πηδήματα καὶ τὰ φιλήματα καὶ τὰ κρεμάσματα εἰς τοὺς βραχίονας τοῦ πατρὸς, ὅστις ἠναγκάζετο νὰ παλαίῃ μὲ τὰς δύο του χεῖρας διὰ νὰ μὴ τὸν πνίξουν. Πλὴν ματαίως ἐπάλαzien· ὁ μὲν ἐκρεμάτο εἰς τὸν ἓνα καὶ ὁ ἄλλος εἰς τὸν ἄλλον ἀγκῶνά του, ὁ μὲν εἰς τὴν μίαν καὶ ὁ ἄλλος εἰς τὴν ἄλλην ἄκραν τοῦ φορέματός του, καὶ τοιουτοτρόπως ἔσυρεν ἐξ τοῦλάχιστον μεθ' ἐαυτοῦ, ἕως εἰς τὴν μηλιάν· τινὲς ἔφερον τὴν μητέρα μὲ τὴν αὐτὴν βίαν, καὶ ἄλλοι τοὺς τρεῖς οἰκιακοὺς φίλους. Ἀφ' οὗ δὲ ὅλοι ἐκάθησαν κύκλῳ τοῦ πατρὸς, ἐκυρίευσε γενικὴ σιωπὴ προσδοκίας. Ὁ πατὴρ ἐθεώρησεν ἐπ' ὀλίγον μὲ κεκρυμμένην χαρὰν τὴν φιλομάθειαν εἰκονίζομένην εἰς τοὺς ἐκτεταμένους μυῶνας τῶν προσώ-

πων των, καὶ μετὰ ταῦτα ξηροβήξας, ἤρχισε τὴν διήγησιν κατὰ τὸν ἀκόλουθον τρόπον.

Λυποῦμαι, τέκνα μου,—ἀλλὰ πρέπει νὰ σᾶς εἰδοποιήσω, ὅτι ἡ εὐχαρίστησις τὴν ὁποίαν προσδοκᾶτε ἀπὸ τὴν διήγησίν μου θέλει διακοπεῖ πολλάκις ἀπὸ λύπην καὶ δυσαρέσκειαν. Πρέπει νὰ σᾶς ἐπαναφέρω εἰς καιροὺς καθ' οὓς ἡ ἀνθρωπότης εἶχεν ἐξαχρειωθῇ κ' ἐξαγριωθῇ εἰς τρόπον ὥστε δυσκόλως διεκρίνοντο οἱ ἄνθρωποι ἀπὸ λύκους καὶ τίγρεις καὶ ἄλλα αἰμοβόρα θηρία. Ἦθελα παραλεῖπει τὴν ἐκθεσιν τῶν σκηνῶν ἐκείνων, ἀλλ' ἔχει καὶ τὸ καλὸν της. Ἡξέυρετε, ὅτι τὴν σήμερον οἱ ἄνθρωποι, χάρις τῷ Θεῷ, ἔγιναν φιλανθρωπότεροι πάλιν, διότι εἰς τὰ πλεῖστα μέρη ἀπολαμβάνουν ἀνατροφὴν ἐπιμελεστέραν, καὶ καλλιτέραν ἐκπαίδευσιν. Εὐτυχεῖς λοιπὸν εἴμεθα, ὅτι ἐγεννήθημεν ὄχι τότε, ἀλλὰ τώρα, ὅταν καθεὶς εὐκόλως δύναται νὰ φωτισθῇ καὶ νὰ γίνῃ ἀγαθός, εὐσεβής καὶ ἐνάρετος. Ἀπὸ τὴν ἱστορίαν τῶν βαρβάρων ἐκείνων αἰώνων μανθάνομεν νὰ γνωρίζωμεν καὶ νὰ ἐκτιμῶμεν ἀξίως τὴν εὐτυχίαν μας ταύτην· νὰ δοξάζωμεν τὸν Θεὸν δι' αὐτήν, καὶ ν' ἀγαπῶμεν θερμότερον καὶ ἀδελφικώτερον τοὺς ἀγαθοτέρους ἀνθρώπους, μεθ' ὧν ἡ θεία πρόνοια μᾶς ἐκάλεσεν εἰς τὸν βίον. Ἰδού, τέκνα μου, τίς εἶναι ἡ αἰτία ἐξ ἧς κινοῦμαι διὰ νὰ σᾶς διηγηθῶ τὴν τρομερὰν αὐτὴν ἱστορίαν.

Ὁ Βελασκουέζ ἐκυρίευσεν, καθὼς ἠξέυρομεν, τὴν νῆσον Κοῦβαν· ἀλλ' ἡ κατὰκτησις αὕτη δὲν ἐκόρεσε τὴν φιλοδοξίαν του, διότι ἔμενε πάντοτε ὑποκείμενος εἰς τὸν Διέγον. Κολόμβον· αὐτὸς δ' ἐπεθύμει νὰ καταστηθῇ ἀνεξάρτητος.—Τὸ ἄριστον ἄρα μέσον πρὸς τοῦτο ἐστοχάσθη ὅτι ἤθελον εἶσθαι αἱ νέαι ἀνακαλύψεις, αἱ ὁποῖαι ἤθελον τῷ δώσει δικαίωμα ἀπολύτου καὶ ἀνεξαρτήτου διοικητοῦ. Ἐπὶ τούτῳ τῷ σκοπῷ λοιπὸν ἔρριψε τὸ βλέμμα του πρὸς δύσιν, ὅπου κατὰ πᾶσαν εἰκασίαν ἐσυμπεραίνετο ἡ ὑπαρξὶς μεγάλης τινὸς στερεᾶς, μ' ὅλον ὅτι ἕως τότε δὲν εἶχε πλεύσει ἀκόμη ἐκεῖ Εὐρωπαῖος. Ὅθεν ὥπλισεν ἀμέσως πρὸς τοῦτο δύο πλοῖα, καὶ ἐν βριγανδίνον.

Ἀνδρέας. Τί ἐστὶ βριγανδίνον;

Πατ. Πολεμικὸν πλοῖον, ἀλλὰ μικρόν. Τὴν διοίκησιν τούτων

τῶν πλοίων ἐνεπιστεύθη εἰς τινὰ *Ernardēz* δὲ *Kórdoua* καλούμενον, ὅστις ἀπέπλευσε καὶ ἀμέσως. Ἰδοὺ, τέκνα μου, ἐδὼ σὰς ἐχάραξα πάλιν γεωγραφικὸν πῖνακα τοῦ μέρους τῆς Ἀμερικῆς περὶ τοῦ ὁποίου θέλομεν ὁμιλήσει (*). Αὐτὸν πρέπει νὰ ἔχωμεν εἰς τὸ ἐξῆς πρὸ ὀφθαλμῶν. Τίς δὲ εἶναι ὁ τόπος τὸν ὁποῖον παριστᾷ ὁ πῖναξ, δὲν εἶναι ἀναγκαῖον, στοχάζομαι, νὰ σὰς τὸ ἐξηγήσω.

Ὅλοι. Ἄ! ἄ! τὸ Μεξικόν, τὸ Μεξικόν, ἢ ἡ νέα Ἰσπανία!

Ἰωάννης. Ἐδὼ κάτω εἶναι τὸ παλαιὸν Μεξικόν.

Νικόλαος. Καὶ ἀπ' ἐπάνω τὸ νέον Μεξικόν.

Χρίστος. Ἐδὼ ἀριστερα, ἰδοὺ ἡ Χερσόνησος Καλλιφορνία.

Ἀλέξανδρος. Καὶ ἐδὼ δεξιὰ ἡ Λουϊζιάνα, μ' ἐν μέρος τῆς Φλωρίδος.

Πατ. Αὕτη ἡ θάλασσα ἐδὼ ἀριστερὰ εἶναι, μέρος τῆς μεγάλης . . . .

Ὅλοι. Νοτίου, ἢ γαλινιαῖς θαλάσσης.

Χαρίλαος. Καὶ ἐδὼ εἰς τὰ δεξιὰ φαίνεται μέρος τοῦ Μεξικανικοῦ κόλπου.

Πατ. Βέβαια. Ἄς κρεμάσωμεν τὸν πῖνακα ἐδὼ εἰς τὸ δένδρον, διὰ νὰ τὸν ἔχωμεν πάντοτε πρὸ ὀφθαλμῶν.

Ὁ Ἐρνανδέζ ἐπλευσε πρὸς τὸ μέρος τῆς στερεᾶς, τὸ ὁποῖον ὀνομάζεται *Γουκατὰν*, καὶ ὡς ἐφθασεν εἰς τὰ παράλια, τὰ παρέπλευσε πρὸς τὰ ἄνω, ἕως εἰς τὸ μέρος τῆς θαλάσσης, τὸ ὁποῖον ὀνομάζεται κόλπος τοῦ *Καμπεσίου*. Ἰδέτε, ἐδὼ! (Δεικνύων εἰς τὸν πῖνακα μὲ τὴν ῥάβδον).

Χρίστος. Ὅπου φύεται τὸ δένδρον τοῦ *Καμπεσίου*, χρήσιμον εἰς βαφήν!

Πατ. Μάλιστα· ὁ Ἐρνανδέζ ἀπέβη εἰς διάφορα μέρη εἰς τὴν ξηρὰν, καὶ πολλάκις ἐπολέμησε μετὰ τῶν ἐγχωρίων, ἀλλὰ δὲν ἐκδιατρίβω εἰς ταῦτα, σπεύδων νὰ σὰς διηγηθῶ μεγαλύτερα συμβεβηκότα. Τοὺς ἐγκατοίκους τοῦ τόπου τούτου εὗρεν ὀλιγώτερον ἀγρίους, καὶ πολεμικώτερους ἀπ' ὅλους τοὺς ἕως τοῦδε

(*) Ὁ δεύτερος εἰς τὸ τέλος τοῦ παρόντος τόμου.

γνωστούς νησιώτας. Ἦσαν ἐνδεδυμένοι μὲ χονδροῦφάντους βαμ.
βακεροὺς χιτῶνας. Τὰ ὅπλα των ἦσαν ξύλινα ξίφη μὲ κοπτε-
ροὺς χάλικας ἐστομωμένα, λόγχαι, τόξα, βέλη καὶ ἀσπίδες. Τὰ
πρόσωπά των χρωματισμένα μὲ διάφορα χρώματα, καὶ αἱ κε-
φαλαὶ των κοσμοῦνται μὲ πτερὰ. Ἦσαν δὲ οἱ πρῶτοι Ἀμερικαν-
νοὶ, τῶν ὁποίων οἱ οἴκοι ἦσαν τακτικῶς μὲ λίθους καὶ ἀσβεστον
ὠκοδομημένοι.

Εἰς διαφόρους κατ' αὐτῶν μάχας ἐνίκηθησαν πολλάκις οἱ
Ἰσπανοί. Εἰς μίαν συνέβη νὰ πέσουν εἰς τὰς χεῖρας τῶν Ἰσπανῶν
δύο νεανίσκοι Ἀμερικανοί, οἱ ὅποιοι ἔγινον ἐπομένως χριστιανοί,
καὶ ὠνομάσθησαν ὁ μὲν *Ιουλιανὸς* ὁ δὲ *Μελχιὸρ*· ἀμφοτέροι
κατέστησαν μετὰ ταῦτα τὰ μέγιστα ὠφέλιμοι εἰς τοὺς Ἰσπανοὺς,
διότι τοὺς μετεχειρίζοντο ὡς διερμηνεῖς εἰς τὰς διαπραγματεύ-
σεις μετὰ τῶν Μεξικανῶν.

Ὅταν μίαν ἡμέραν κατέβησαν οἱ Ἰσπανοὶ εἰς τὴν ξηρὰν, διὰ
νὰ ὑδρευθῶσιν, τοὺς ἐπλησίασαν πεντήκοντα Ἀμερικανοί, καὶ
τοὺς ἐρώτησαν ἂν ἔρχονται ἀπὸ τὸ μέρος, ὅπου ἀνατέλει ὁ
ἥλιος, ὡς δὲ ἀπεκρίθησαν οἱ Ἰσπανοὶ καταφατικῶς, οἱ Ἀμερι-
κανοὶ τοὺς ὠδήγησαν εἰς λιθόκτιστον ναόν, εἰς τὸν ὁποῖον
ἴσταντο διάφορα ἄμορφα ξόανα, ἐρῶντισμένα μὲ πρόσφατον
αἶμα. Αἶφνης ἐνεφανίσθησαν δύο ἄνδρες μὲ λευκὰς χλαμύ-
δας, μέλαιναν, μακράν, καὶ ὀπισθεν συνδεδεμένην κόμην·
εἰς τὰς χεῖράς των ἐκράτουν μικρὰ θυμιατὰ ἐκ κεράμου, εἰς τὰ
ὅποια ἔρριψαν ἓν εἶδος ῥητίνης. Τὸν δὲ καπνὸν αὐτῆς ἐφύσων
πρὸς τοὺς Ἰσπανοὺς, προσκαλοῦντες αὐτοὺς διὰ τῆς ἐπισήμου
τελετῆς ταύτης νὰ φύγουν ἀπὸ τὸν τόπον των ἐπὶ ποινῇ θανά-
του. Οἱ Ἰσπανοί, μὴ νομίσαντες ἀσφαλὲς νὰ διαμείνωσι μετ'
αὐτῶν τῶν ἀνθρώπων, ὑπήκουσαν κ' ἐπέστρεψαν εἰς τὰ
πλοῖά των.

Ἰωάννης. Τί ἤθελον οἱ ἐγχώριοι νὰ παραστήσουν μὲ τὸ κά-
πνισμα τοῦτο;

Πατ. Ἦτον εἰς τοὺς δεισιδαίμονας Ἀμερικανοὺς σύνηθες μέσον,
διὰ τοῦ ὁποῖου ἐνόμιζον ὅτι ἐξασφαλίζονται κατὰ τῆς ἐνεργείας

τῶν μαγειῶν, περὶ τῶν ὁποίων δὲν ἤξεύρω τί φαντάζονται ὅλοι οἱ ἀνόητοι ἄγριοι. Ἴσως ἡ παρατήρησις, ὅτι ὁ εὐώδης καπνὸς διασκεδάζει τὰς κακὰς ἀναθυμιάσεις, τοῖς ἐνέπνευσε τὴν πνευματώδη ιδέαν ὅτι, τὸ αὐτὸ μέσον δύναται νὰ διασκεδάσῃ καὶ τὰ πονηρὰ πνεύματα τὰ ὁποῖα ἡ φαντασία των πλάττει.

Εἰς ἄλλο μέρος τοῦ Ποτουχάν, ἅμα ἐξῆλθον εἰς τὴν ξηρὰν πάλιν, ἐκυκλώθησαν πανταχόθεν ἀπὸ μέγα πλῆθος Ἀμερικανῶν, οἵτινες ἐπέπεσον κατ' αὐτῶν μὲ τόσῃν μανίαν, ὥστ' ἐφόνευσαν τεσσαράκοντα ἐπτὰ Ἰσπανοὺς, τοὺς δὲ λοιποὺς φέροντας βαρείας πληγὰς, τοὺς ἐδίωξαν εἰς τὰ πλοῖα των. Μεταξὺ τῶν βαρέως πληγωθέντων ἦτον καὶ ὁ ἴδιος ἀρχηγὸς των Ἐρνανδέζ.

Μετὰ τὴν μεγάλην ταύτην ζημίαν ἔσπευσαν οἱ Ἰσπανοὶ ὁπίσω εἰς τὴν Κοῦβαν, ὅπου ὁ Ἐρνανδέζ, ἀφ' οὗ διηγῆθη εἰς τὸν διοικητὴν ὅσα τοῖς συνέβησαν, ἀπέθανεν ἀπὸ τὰς πληγὰς του. Ὁ Βελασκουέζ ἐχάρη πολλὰ διὰ τὰς ἐν ὀνόματί του γενομένας ἀνακαλύψεις, καὶ ἀπεφάσισε νὰ τὰς ἐξακολουθήσῃ. Ἦτοιμάσθησαν λοιπὸν πάλιν τρία πλοῖα, καὶ ἐν βρεγανδίνον, καὶ ὁ Γριγιάλβας, ἀνὴρ ἔμπειρος καὶ τολμηρὸς, διωρίσθη ἀρχηγὸς ἐπ' αὐτά, ἐπ' αὐστηρᾷ διαταγῇ ὅμως, νὰ περιορισθῇ εἰς μόνον ἀνακαλύψεις χωρὶς ν' ἀφήσῃ που ἀποίκους εἰς τοὺς ἀνακαλυφθησομένους καὶ ἀνακαλυφθέντας τόπους. Οὗτος διεύθυνε τὸν πλοῦν του ὁμοίως πρὸς τὸ Ὑουκατάν. Ἀλλὰ τὰ ρεύματα τῆς θαλάσσης τὸν ὥθησεν κατὰ μικρὸν ὀλίγον μακρότερα πρὸς μεσημβρίαν, καὶ οὕτως ἐπλησίασεν εἰς τὴν ξηρὰν εἰς μέρος τὸ ὁποῖον εἶναι διακεκομμένον ἀπὸ τὸν πῖνακά μας· ἐκεῖ ἀνεκάλυψεν οὐ μακρὰν τῆς ἀνατολικῆς παραλίας τὴν νῆσον Κοζούμειλ, ἣτις ἀκόμη καὶ σήμερον ἀνήκει εἰς τὴν Ἰσπανίαν.

Ἐκείθεν παρέπλευσε τὴν ξηρὰν ἕως τὸ Ποτουχάν, ὅπου ὁ Ἐρνανδέζ εἶχε νικηθῇ τοιαύτην ἤτταν ἀπὸ τοὺς ἐγχωρίους. Θέλοντες δὲ νὰ ἐκδικήσουν οἱ ναῦται τοὺς Ἰσπανοὺς, ἐζήτησαν ν' ἀποβῶσιν εἰς τὴν ξηρὰν, καὶ ὁ Γριγιάλβας τοῖς τὸ ἐπέτρεψεν. Οἱ ἐγχώριοι ὑπερήφανοι καὶ ἐνθαρρυνόμενοι ἐκ τῆς προτέρας των νίκης, ἐκινήθησαν ἐναντίον των μ' εὐτολίμῃν· ἀλλ' ἐβιάσθησαν νὰ ὑποχωρήσουν, καὶ ἕως διακόσιοι ἐπλήρωσαν μὲ τὴν ζωὴν των

τὴν τόλμην των· οἱ δὲ λοιποὶ ἐτράπησαν εἰς φυγὴν, καὶ φόβος καὶ τρόμος κατεκυρίευσεν ὅλον τὸν τόπον. Ὁ Γριγιάλθας ἀπέπλευσε πάλιν, κ' ἐξηκολούθει παραπλέων τὰς ἀκτὰς πρὸς τὰ ἄνω· ἐθαύμαζον δὲ μεγάλως οἱ Ἰσπανοὶ, βλέποντες πανταχοῦ πόλεις καὶ χωρία λιθόκτιστα, ἀσβεστόκτιστα καὶ κανονικὰ, τὰ ὅποια ἡ φαντασία τῶν Ἰσπανῶν παρίστα μακρόθεν πολὺ ὠραιότερα καὶ μεγαλοπρεπέστερα ἀφ' ὅ,τι ἦσαν, καὶ τοσαύτην ὑπέλαβον τὴν ὁμοιότητα μεταξὺ τοῦ τόπου τούτου καὶ τῆς Ἰσπανίας, ὥστε τὴν ὠνόμασαν νέαν Ἰσπανίαν, ὄνομα τὸ ὅποιον διετήρησε καὶ μέχρι τῆς σήμερον. Ἐκείθεν ἐφθασαν εἰς τὰς ἐκβολὰς ποταμοῦ καλουμένου ὑπὸ τῶν ἐγγχωρίων *Ταβάσκο*· μετωνόμασεν δὲ αὐτὸν εἰς τιμὴν τοῦ ἀρχηγοῦ των Γριγιάλθαν. Ἰδοὺ αὐτὸς εἰς τὸν πίνακα. Τὴν σήμερον ὁ μὲν ποταμὸς καλεῖται μὲ τὸ νέον του ὄνομα *Γριγιάλθας*, ὁ δὲ τόπος διὰ τοῦ ὁποίου ῥέει, διετήρησε τὸ παλαιὸν, καὶ καλεῖται *Ταβάσκο*. Ὅλος ὁ τόπος πέριξ ἐφαίνετο τοσοῦτον καρποφόρος καὶ πολυάνθρωπος, ὥστε ἡ περιέργεια τοῦ Γριγιάλθα νὰ γνωρίσῃ αὐτὸν ἀκριβέστερα, τὸν παρεκίνησε ν' ἀποβῇ μ' ὅλον του τὸ στράτευμα εἰς τὴν ξηράν, ὅπου εὗρε πλῆθος ὠπλισμένων ἐγγχωρίων, ζητούντων μὲ φρικτὰς κρυγὰς νὰ τὸν ἐμποδίσωσι τοῦ νὰ προχωρήσῃ. Ὁ Γριγιάλθας ὁμῶς ἀψηφήσας τὰς ἀπειλὰς των, ἐπροχώρησεν ἕως βολῆς βέλους πλησίον αὐτῶν, καὶ παρατάξας τοὺς στρατιώτας του, ἔπεμψε τοὺς δύο νέους Ἀμερικανοὺς, Ἰουλιανὸν καὶ Μελχιὸρ, τοὺς ζωγραθέντας ὑπὸ τοῦ Ἑρνανδῆζ, νὰ τοὺς εἰδοποιήσῃ ὅτι δὲν ἦλθε διὰ νὰ τοὺς βλάψῃ, ἀλλὰ μάλιστα διὰ νὰ τοὺς εὐεργετήσῃ· διὰ τοῦτο καὶ ἐπιθυμεῖ νὰ συνδέσῃ φιλικὰς συνθήκας μετ' αὐτῶν. Οἱ ἐγγῶριοι, τοὺς ὁποίους εἶχεν ἐκπλήξει ἡ τάξις, τὰ φορέματα καὶ τὰ ὅπλα τῶν Εὐρωπαίων, ἐξεπλάγησαν ἔτι μᾶλλον ἀκούσαντες τὴν πρότασιν ταύτην. Τινὰς τῶν ἀρχηγῶν, οἵτινες ἀπετόλμησαν νὰ προσβῶσι πρὸς αὐτοὺς, ὑπεδέχθη ὁ Γριγιάλθας φιλοφρόνως, καὶ τοῖς εἶπε διὰ τῶν διερμηνέων του, ὅτι καὶ αὐτὸς καὶ τὸ στράτευμά του ἦσαν ὑπὸ ἰσχύος μεγάλου βασιλέως, ὅστις εἶναι ἀπόλυτος ἐξουσιαστὴς ὅλων τῶν τόπων πρὸς τὰ μέρη ὅθεν ἀνατέλλει ὁ ἥλιος, καὶ ἔπεμψεν αὐτὸν διὰ νὰ τοῖς προτείνῃ νὰ ὑποταχθῶσι

καὶ αὐτοὶ εἰς τὸ σκήπτρόν του, καὶ ὅτι περιμένει τὴν περὶ τούτου ἀπόφασίν των.

Ἐγερθέντος μετὰ τοὺς λόγους τούτους μεταξύ τῶν ἐγγχωρίων βόμβου καὶ ψιθυρισμοῦ, εἰς τῶν ἀρχηγῶν ἐπέβη σιωπὴν, καὶ ἀπεκρίθη ὡς ἐκ μέρους ὅλων, μὴ εὐτολμον τόνον, εἰπὼν. « Παράδοξον μᾶς φαίνεται νὰ λαλήτε περὶ εἰρήνης καὶ συγχρότως νὰ προτείνετε περὶ ὑποταγῆς. Θαυμάζομεν ὅτι μᾶς λέγετε νὰ δεχθῶμεν ἄλλον ἡγεμόνα, χωρὶς νὰ ἐξετάσητε ἂν εὐχαριστώμεθα μὲ τὸν ἡγεμόνα τὸν ὁποῖον ἔχομεν. Ἀλλ' ἐπειδὴ ἐν τούτοις πρόκειται περὶ πολέμου καὶ εἰρήνης, δὲν ἀνήκει εἰς ἐμὲ νὰ σᾶς δώσω ὀριστικὴν περὶ τούτου ἀπόκρισιν. Ὅθεν ἀπέρχομαι νὰ κοινοποιήσω τὴν πρότασίν σας εἰς τοὺς ἀνωτέρους μου.

Ταῦτα εἰπὼν ἀνεχώρησεν, ἀφείς τοὺς Ἰσπανοὺς ἐκθάμβους διὰ τὴν ἐμβρίθειαν καὶ σύνεσιν τῆς ἀποκρίσεώς του, καὶ μετ' ὀλίγον ἐπανελθὼν πάλιν, εἶπε πρὸς τὸν Γριγιάλβαν, ὅτι οἱ ἀνώτεροί του δὲν διστάζουν παντελῶς νὰ πολεμήσωσιν ἐναντίον του, μὴ ὅλον ὅτι ἤκουσαν τί συνέβη εἰς τὸ Ποτουχάν, ἀλλ' ὅτι προτιμοῦν τὴν εἰρήνην. Πρὸς ἀπόδειξιν δ' ἔφερε μεθ' ἐξουτοῦ πολλὰ προϊόντα τοῦ τόπου των, τὰ ὅποια ἐπρόσφερεν ὡς δῶρον εἰς τὸν Ἰσπανόν.

Μετ' οὐ πολὺ ἦλθε καὶ ὁ ἰδιός των Κασίκης, ἄοπλος, καὶ ὑπ' ὀλίγων ἀκολουθούμενος· μετὰ δὲ τὰς συνήθεις δεξιώσεις, λαθὼν ἀπὸ κἀκιστρον τὸ ὅποιον ἔφερεν εἰς τῶν ὁπαδῶν του διάφορα λαμπρὰ ὅπλα μὲ χρυσόν, μὲ λίθους καὶ μὲ ποικίλα πτερὰ κεκοσμημένα, εἶπε πρὸς τὸν Γριγιάλβαν, ὅτι, ἀγαπᾷ τὴν εἰρήνην, καὶ ὅτι πρὸς στερέωσιν αὐτῆς τὸν παρακαλεῖ νὰ δεχθῇ ταῦτα τὰ δῶρα· ἀλλὰ συγχρότως ὅτι πρὸς ἀποφυγὴν πάσης ἀφορμῆς πρὸς παρεξηγήσεις ἢ διεξέξεις μεταξύ των, τὸν παρακαλεῖ ν' ἀναχωρήσῃ ὅσον ταχύτερον δορηθῇ. Ὁ Γριγιάλβας ἀντέμειψε τὸν φιλόφρονα τρόπον τοῦ Κασίκου ὁμοίως μὲ διάφορα ὠραία δῶρα, συνιστάμενα εἰς φορέματα εὐρωπαϊκὰ, καὶ ἄλλα πράγματα, καὶ τῷ ὑπεσχέθη ὅτι κατὰ τὴν ἐφεσίν του, θέλει ἀποπλεῦσαι ἀμέσως, καὶ τῷ ὄντι ἀπέπλευσε.

Παραπλέοντες πάντοτε τὰ παράλια, ἔφθασαν εἰς νῆσον, οὗ

μακράν τῆς ξηρᾶς κειμένην, ἐπὶ τῆς ὀπρίας εἶδον ὡσαύτως λιθοκτίστους οἴκους καὶ νκόν· εἰς τὸ μέσον δὲ τοῦ ναοῦ τούτου ὅστις ἦτον πανταχόθεν ἀναπεπταμένος, ἐφαίνοντο διάφορα ἀηδῆ ξόανα, ἰδρυμένα ἐπὶ τοῦ βωμοῦ, ὀλίγας βαθμίδας ὑψωμένου ἐπάνω τοῦ ἐδάφους· πλησίον δὲ αὐτοῦ ἔκειντο ἕξ ἀνθρώπινα πτώματα, τὰ ὁποῖα ἐφαίνετο, ὅτι κατὰ τὴν αἰσχρὰν τοῦ τόπου συνήθειαν, εἶχον θυσιασθῆ τὴν παρελθοῦσαν νύκτα. Οἱ Ἰσπανοὶ φρίζαντες πρὸς τὸ τοιοῦτον τρομερὸν θέαμα, ὠνόμασαν τὴν νῆσον *Θυσιῶν Νῆσον*, ὡς δύνασθε νὰ ἰδῆτε ἐδῶ εἰς τὸν πίνακα. Ἐκ πολλῶν τεκμηρίων ἐδηλοῦτο, ὅτι ἡ ἀπάνθρωπος συνήθεια τῶν ἀνθρωπίνων θυσιῶν εἰς τιμὴν τῶν ξοάνων ἐπεκράτει εἰς ὅλον τὸν λαὸν τοῦτον· διότι προσορμισθέντες μετὰ ταῦτα ἐμπρὸς ἄλλης νήσου, τὴν ὁποίαν οἱ ἐγχώριοι ὠνόμαζαν *Κοῦλβαρ*, εἶδον κείμενα εἰς αὐτὴν περισσότερα, προσφάτως σφαγέντα πτώματα, τῶν ὁποίων ἡ θεὰ ἐνέπνευσε φοίτην καὶ εἰς αὐτοὺς τοὺς τραχεῖς Ἰσπανοὺς στρατιώτας. Ὁ Γριγιάλβας, ἐπρόσθεσεν εἰς τὸ ὄνομα τῆς νήσου ταύτης καὶ τὸ ἐδικόν του, *Ἰωάννης*, καὶ ἐκ τούτου μετεβλήθη κατ' ὀλίγον τὸ ὄνομα αὐτῆς εἰς *νῆσος τοῦ ἁγίου Ἰωάννου δ' Οὔλουα*. Ἰδοὺ, τέκνα μου, ἐδῶ κεῖται! (δείχνων εἰς τὸν πίνακα).

Παντοῦ ὅπου διέπλεεν εὑρίσκει μεγάλην ποσότητα χρυσίου· ἡ περίστασις αὕτη καὶ ἡ θεὰ τόσων καρποφόρων τόπων ἐνέπνευσεν εἰς πολλοὺς τῶν ὁπαδῶν του τὴν ἐπιθυμίαν νὰ κατοικήσουν εἰς τὰ πλούσια καὶ εὐφορα ταῦτα παραθαλάσσια. Ἀλλ' ὁ Γριγιάλβας ἀκολουθῶν τὴν διαταγὴν τοῦ διοικητοῦ Βελασκουέζ κατὰ γράμμα, ἤρκειτο μόνον παραλαμβάνων ἐν ὀνόματι τοῦ βασιλέως τῆς Ἰσπανίας πάντα τόπον ἔνθα ἐξήρχετο.

Τοιοιουτρόπως ἀνέβη παραπλέων ἕως εἰς τὸ μέρος τὸ καλούμενον *Παροῦκο*, τὴν ἐσχατιὰν τῆς νέας Ἰσπανίας, ἢ τοῦ Μεξικοῦ. Ἐκεῖ περὶ τὰς ἐκβολὰς ποταμοῦ ἐφόρμησεν ἐναντίον του πλῆθος ἐγχωρίων μὲ τοσαύτην ὁρμὴν, ὥστ' ἐβιάσθη νὰ τοὺς ἀντικρούσῃ μὲ μεγάλην αἵματοχυσίαν. Ἀπαλλαγεῖς ἀπ' αὐτοὺς, ἐροβήθη ἐξ αἰτίας ὁρμητικῶν ρευμάτων νὰ ἐξκολουθήσῃ τὸν περραιτέρω παράπλου του, καὶ ἐπέστρεψεν εἰς τὴν Κοῦδαν.

φθάσας εἰς Κουῖθαν, ἐπεπλήχθη πικρῶς ὑπὸ τοῦ ἀδίκου καὶ ἰδιοτρόπου διοικητοῦ Βελασκουέζ, ὅτι παρημέλησε τοσοῦτον λαμπρὰς εὐκαιρίας νὰ καταστήτῃ ἀποικίας εἰς τοὺς πλουσίους ἐκείνους τόπους, μ' ὅλον ὅτι ἀποπλέοντα τὸν εἶχε διατάξει ὅλα τὰ ἐναντία.

Ἀλέξανδρος. Ἄ! μεγάλη ἀνοησία τοῦ Βελασκουέζ.

Πατ. Βεβαίως ἦτον ἀνοησία· ὅμως, τέκνα μου, λυποῦμαι ὅτι ἀναγκάζομαι νὰ σᾶς εἰπῶ, ὅτι πολλάκις ἀπαντῶνται εἰς τὸν κόσμον τοιαῦται. Αὐτὴ ἡ πίστις καὶ ἡ εὐσυνειδήτος ἐκπλήρωσις τῶν καθηκόντων μας προσάπτωνται πολλάκις ὡς ἔγκλημα εἰς ἡμᾶς ἀπὸ ἀνθρώπους ἰδιοτρόπους καὶ ἀνοήτους. Ἀλλ' εὐτυχεῖς ἡμεῖς ἐὰν πάσχωμεν ἐξ αἰτίας τῆς ἡμετέρας εὐθύτητος, διότι τότε μᾶς ἀποζημιωῖ ἡ καρδιά μας καὶ ἡ συναίσθησις ὅτι ὁ Θεός, ὁ αἰεὶδιος ἀνταποδότης τῶν ἀγαθῶν καὶ κακῶν, εὐηρεστήθη μὲ τὴν διαγωγὴν ἡμῶν τὴν ὁποῖαν μωροὶ κατηγορήσαν· ἢ τί ἰσχύει τῶν ἀφρόνων ἡ ψῆφος πρὸς τὴν εὐχρέσκειαν τοῦ Θεοῦ καὶ τοῦ ἰδίου ἡμῶν συνειδότος! Τοιαῦτα σήμερον καὶ αὔριον περαιτέρω.

Νικόλαος. Ἐνόμισα, Πάτερ, ὅτι ἤθελες μᾶς διηγηθῇ καὶ περὶ τοῦ Κορτὲς καὶ περὶ αὐτοῦ δὲν μᾶς εἶπες τίποτε.

Πατ. Εἰπέ μοι, Νικόλαε, εἰς τὰς θεατρικὰς παραστάσεις τί γίνεται πρῶτον;

Νικόλαος. Ἀνοίγεται τὸ παραπέτασμα.

Πατ. Ναί. Λοιπὸν βλέπεις; σήμερον ἠθέλησα καὶ ἐγὼ ν' ἀνοίξω τὸ παραπέτασμα τῆς ἱστορίας μου, καὶ αὔριον θέλει ἐμφανισθῇ εἰς τὴν σκηνὴν ὁ ἥρωας ἡμῶν Κόρτες.

Πέτρος. Ἦθελα τώρα νὰ ἦτον αὔριον.

ΔΙΗΓΗΣΙΣ ΚΒ'.

Πατήρ. Λοιπόν, τέκνα μου, ἡ σκηνὴ ἡνοίχθη, ἀνεσύρθη τὸ παραπέτασμα, κ' εὐθύς θέλετε ἰδῆ τὸν ἥρωα νὰ προβῇ. Ὁ Βελασκουέζ, ἄνθρωπος φιλόδοξος, ἀλλὰ συγχρόνως ὑπόπτου χαρακτῆρος κ' εὐμεταβλήτου, ἀπεφάσισε νὰ ἐξκολουθήσῃ τὰς ἐπ' ὀνόματί του γενομένας μεγάλας ἀνακαλύψεις, ἐλπίζων μεγάλα κέρδη ἀπὸ αὐτάς. Ὅθεν ἡτοίμασε μὲ τὴν δυνατὴν ταχύτητα, δέκα πλοῖα χωρητικότητος ὀγδοήκοντα ἕως ἑκατὸν τόνων ἕκαστον.

Χαράλαμπος. Τὶ τόνων;

Πατ. Ὑπὸ τὸ ὄνομα τόνος νοοῦν οἱ θαλασσινοὶ βάρος δύο χιλιάδων λιτρῶν, ὥστε πλοῖον χωρητικότητος ἑκατὸν τόνων σημαίνει κατ' αὐτοὺς, τὸ δυνάμενον νὰ φέρῃ βάρος ἑκατοντάκις δύο χιλιάδων, ἥτοι δακοσίων χιλιάδων λιτρῶν. Ἔμενε τώρα ν' ἀποφασισθῇ τίς ἐμελλε νὰ διοικήσῃ τοῦτον τὸν στολον; Ὁ Βελασκουέζ δὲν ἐτόλμα ὁ ἴδιος νὰ ἐκτεθῇ εἰς τοὺς κόπους καὶ κινδύνους τοῦ ἐπιχειρήματος, ἠναγκάζετο ἐπομένως νὰ διορίσῃ ἄλλον· ἀλλὰ ποῖον; Ὁ μὲν τῷ ἐφαίνετο πολλὰ δειλὸς, ὁ δὲ πολλὰ γενναῖος, ὁ τρίτος πολλὰ εὐήθης καὶ ὁ τέταρτος πολλὰ φρόνιμος.

Χαράλαμπος. Πῶς πολλὰ γενναῖος καὶ πολλὰ φρόνιμος;

Πατ. Ἐστοχάζετο ὅτι ὁ πολλὰ γενναῖος καὶ πολλὰ φρόνιμος ἀφ' οὗ ἐξουσιάζει μεγάλους καὶ πλουσίους τόπους, ἤθελεν ἀπαυθῆσαι ὑπακούων, καὶ ἤθελε συλλάβει ἰδέαν νὰ γίνῃ ἀνεξάρτητος· καὶ τοῦτο δὲν ἐσύμφερε διόλου εἰς τὴν φιλοδοξίαν του. Ἦθελε διὰ τοῦτο νὰ εὔρῃ τινά, ὅστις ἔχων τὴν ἀπαιτουμένην φρόνησιν καὶ τόλμην διὰ τὴν δύσκολον ἐπιχείρησιν, νὰ εἶναι συγχρόνως ἐντελὼς εἰς αὐτὸν ἀφοσιωμένος, καὶ δουλικῶς ν' ἀκολουθῇ τὰς διαταγὰς του, ὥστε νὰ ἐκτελέσῃ μὲν εὐθύς μέγαν κατωρθώματα, ἀλλὰ τὴν δόξαν καὶ τὸ κέρδος τῶν ν' ἀφῇτ' εἰς ἐκεῖνον.

Δημήτριος. Δὲν ἦτον εὐήθης ὁ κύριος Βελασκουέζ!

Αχιλλεύς. Δὲν ἦτον εὐήθης; Ἐξ ἐναντίας φρονῶ ὅτι πολλὰ ἀνόητα ἔπραξε.

Δημήτριος. Διατί;

Αχιλλεύς. Διότι ἐδείχθη ἰδιοτελής, κενόδοξος καὶ δειλὸς ἐνταύτῳ. Ἐὰν ᾔθελε ν' ἀπολαύσῃ αὐτὸς μόνος τὴν δόξαν καὶ τὸ κέρδος τοῦ ἐπιχειρήματος, ἔπρεπε νὰ ἐκτεθῇ καὶ εἰς τοὺς κόπους καὶ εἰς τοὺς κινδύνους του.

Πατ. Νομίζω, τέκνα μου, ὅτι ὁ Ἀχιλλεύς ἔχει δίκαιον. Ἀντὶ νὰ ζητῇ ἄνδρα δουλικῶν φρονημάτων, ἦτον καλλήτερον νὰ ζητῇ τίμιον, καὶ νὰ μερίσῃ μετ' αὐτοῦ ὅλα τὰ κέρδη, καὶ οὕτως ἐδύνατο νὰ ἐλπίσῃ καὶ καλὴν ἔκβασιν τοῦ ἐπιχειρήματος, καὶ τῆς ἐξουσίας του διάρκειαν ἐνταύτῳ. Ἡ τύχη τῷ ὄντι τῷ ἐπρόσφερεν ἄνδρα ἐντελῶς ἀρμόδιον διὰ τοιαῦτα ἐπιχειρήματα, ἀλλ' αὐτὸς δὲν ἤξευρε νὰ τὸν μεταχειρισθῇ.

Περικλῆς. Ποίος ἦτον αὐτός;

Πατ. Ἐκεῖνος, ὅστις εἰς τὸ ἐξῆς θέλει εἶσθαι ὁ ἥρως τῆς ἱστορίας μας.

Τινές. Ἄ! ὁ Κόρτες! ὁ Κόρτες!

Πατ. Αὐτὸς ὁ ἴδιος. Ἀλλὰ πρέπει νὰ γνωρίσετε πρῶτον ὀλίγον τὸν περίεργον τοῦτον ἄνδρα. Οὗτος κατήγετο ἐξ εὐγενῶν γονέων, γεννηθεὶς εἰς *Μεδηλλίνην*, μικρὰν πόλιν τῆς Ἰσπανικῆς ἐπαρχίας *Ἑστρεμαθούρας*. Ἐκ νεαρᾶς του ἡλικίας ἐδείκνυε πολλὴν εὐτολμίαν, ἀκάματον ὑπομονὴν καθ' ὅλων τῶν ἐναντιοτήτων, πνεῦμα ἐνεργητικὸν καὶ δραστήριον, καὶ διάπυρον ἐπιθυμίαν νὰ δοξασθῇ ποτε διὰ μεγάλων κατορθωμάτων. Ἰδοὺ ὁ τύπος τοῦ νέου ἐξ οὗ θέλει ποτὲ βλαστῇ ὁ μέγας ἀνὴρ! Μόλις ἐτελείωσε τὰς σπουδὰς του εἰς τὰ σχολεῖα, καὶ ἀμέσως ἐζήτησε στάδιον φέρον εἰς ἐνδοξον τέρμα. Κατ' ἐκεῖνον τὸν καιρὸν ὅλων οἱ ὀφθαλμοὶ ἦσαν προσηλωμένοι εἰς τὰς δυτικὰς Ἰνδίας· ὅθεν διεύθυνε καὶ αὐτὸς τοὺς ἐδικούς του πρὸς τὰ ἐκεῖ, καὶ ἀπεφάσισε ν' ἀκολουθήσῃ τοὺς γενναίους οἵτινες ἀψηροῦντες πᾶσαν κηκοπάθειαν καὶ πάντα κίνδυνον ἔτρεχον καὶ τὴν πατρίδα νὰ πλουτίσουν μὲ νέας κατακτήσεις καὶ εἰς τ' ὄνομά των νὰ περιάψωσι δόξαν.

Ὁ Κόρτες ἦτον εἰκοσαετής ὅταν ἀπέπλευσεν ἀπὸ τὴν Ἰσπανίαν διὰ τὸν ἅγιον Δομήνικον, καὶ ἀμέσως εἰς τοῦτον τὸν πρῶτον πλοῦν του ἠθέλησεν ἡ τύχη νὰ δοκιμάσῃ σκληρῶς καὶ τὴν τόλμην καὶ τὴν σταθερότητά του. Κίνδυνοι ἐπῆλθον ἐπὶ κινδύνων, καὶ δεινοπάθειαι ἐπὶ δεινοπαθειῶν· ἀλλ' οὐδὲν κατέβαλλε τὸν εὐτολμον καὶ ἀνδρεῖον νεκρίαν, διότι καὶ αἱ σωματικαὶ καὶ αἱ ψυχικαὶ δυνάμεις αὐτοῦ δὲν ἦσαν ἐξησθενημέναι δι' ἀδρανείας, ἡδυπαθείας, κ' ἐπιβλαβῶν καταχρήσεων. Ἡ ἐργασία ἦτον χαρὰ του. Δι' ἀγρυπνίαν, πείναν καὶ δίψαν οὐδ' ἐφρόντιζε, καὶ πρὸς τὸν θάνατον, ἃν ἔπρεπε ν' ἀποθάνῃ, ἦτον ἀδιάφορος. Δύνανται λοιπὸν νὰ κάμψουν αἱ φοραὶ τοῦ βίου τοιοῦτον πνεῦμα, κατοικοῦν εἰς τοιοῦτον σῶμα!

Πέτρος. Πάτερ, εἶναι ἀκόμη καιρὸς νὰ γίνω κ' ἐγὼ τοιοῦτος;
Τινές. Κ' ἐγώ;

Πατ. Πιστεύω ὅτι ἔχετε ἀκόμη καιρὸν, ὅμως ὄχι πολύν· διότι τὸ μικρὸν δένδρον ὅταν ἐλαστήσῃ ἐξ ἀρχῆς διαστρόφως δὲν ἀποκτᾷ πλέον ποτὲ κορμὸν εὐρωστον καὶ εὐθὺν, ὑψούμενον ὡς τὰ νέφη· οὕτω καὶ ὁ νεανίσκος τοῦ ὁποίου τὸ σῶμα καὶ τὸ πνεῦμα εἰς νεκρὰν ἡλικίαν ἔλαβε κακὴν τινα ἐξιν, εἰς μάτην ἔπειτα ἤθελε φιλοτιμῆσθαι πρὸς μεγάλων πραγμάτων ἐκτέλεσιν, εἰς μάτην ἤθελεν ἀγωνίζεσθαι ν' ἀποβάλλῃ τὰς κακὰς συνήθειάς του· διότι θέλουν πάντοτε τὸν ὑπερνικᾶ, καὶ ἀπὸ ἐκάστην βαθμίδα τῆς ἐντελείας εἰς τὴν ὁποίαν ἤθελεν ἀγωνισθῇ ν' ἀναβῇ θέλει ἀπωθεῖσθαι ὀπίσω μεταξὺ τοῦ ἀκλεοῦς πλήθους τῶν πολλῶν ἀναξίων ὅσοι ἀφίνουν τὸν κόσμον ὁποῖον τὸν εὖρον, χωρὶς νὰ συνεισφέρωσι τὸ παραμικρὸν πρὸς βελτίωσίν του.

Γεώργιος. Νὰ ἦτον δυνατόν νὰ μὴ λησμονῶμεν ποτὲ ὅ,τι προτιθέμεθα ἅπαξ!

Τινές. Ναί! Τοῦτο εἶναι τὸ κακόν!

Γεώργιος. Ἀπεφάσισα ἑκατοντάκις νὰ γίνω μέγας ἀνὴρ, ὅμως ἐκεῖ τὸ ἀπεφάσιζα κ' ἐκεῖ μὲ διέφευγε.

Πατ. Ὑπάρχει τρόπος διορθώσεως. Θὰ διατάξω ἐν τι τὸ ὁποῖον νὰ σᾶς εὐθυμίσῃ καθεκástην πολλὰκις τὸν σκοπὸν σας.

Νικόλαος. ὦ! τί;

Πατ. Θὰ χαράξω ἐπὶ μεγάλου πίνακος μὲ μεγάλα χρυσᾶ γράμματα τὰς λέξεις ἐνθυμοῦ τὸν σκοπόν! Καὶ ὁ πίναξ οὗτος θέλει κρέμαται εἰς τὸ σπουδαστήριόν μας, ἀντικρὺ εἰς τὴν θύραν, καὶ ὅσakis εἰσέρχεσθε εἰς τὸ σπουδαστήριον, θέλετε τὸν ἔχει πρὸ ὀφθαλμῶν σας· πρέπει ὅμως νὰ μὴ ὑποσχεθῆτε, ὅτι ποτὲ δὲν θὰ βλέπετε τὸν πίνακα χωρὶς νὰ σκέπτεσθε ἐντὸς σας· « ὁ σκοπός μου εἶναι νὰ γίνω ἀγαθός, τίμιος καὶ κοινωνεφελὴς ἄνθρωπος· διὰ τοῦτο πρέπει καὶ σήμερον, καὶ εἰς αὐτὴν τὴν ὥραν νὰ μεταχειρισθῶ ὅλας μου τὰς δυνάμεις διὰ νὰ μάθω τι ἐπωφελές, καὶ ν' ἀποφύγω ὅ,τι δύναται νὰ μὲ ἀποτρέψῃ ἀπὸ τὸν σκοπὸν τοῦτον. Βοήθησόν με, Θεέ, νὰ μείνω σταθερὸς εἰς ταύτην μου τὴν ἀπόφασιν. » Ἄν σκέπτησθε κατὰ τοῦτον τὸν τρόπον πολλάκις τῆς ἡμέρας, δύναμαι νὰ σᾶς ἐγγυηθῶ, ὅτι ὅλοι θέλετε προοδεύσει εἰς ὅλα τὰ ἀγαθὰ, καὶ γίνει ἐνάρετοι, τίμιοι, καὶ κοινωνεφελεῖς ἄνθρωποι.

Ἀλέξανδρος. Ὡ! νὰ ἐκρέματο ἀπὸ τώρα ὁ πίναξ!

Πατ. Εἰς ὀλίγας ἡμέρας θὰ εἶν' ἔτοιμος. — Ὁ Κόρτες ἔφθασεν εἰς τὴν νῆσον τοῦ ἁγίου Δομηνίου, καθ' ὃν καιρὸν ἦτον ὁ Ὁδάνδος διοικητής. Μόνη ἡ θεά του τὸν ἐσύστησε κατὰ πρῶτον· εἶχεν ὡραῖον ἀνάστημα, χαρὶν πρόσωπον καὶ ἀβίαστον εὐπροσηγορίαν. Διὰ τὰς ψυχικὰς του ἀρετὰς ὅμως ἦτον ἔτι ἀξιεραστότερος· ἦτον εὐθύς, εἰλικρινής, συγκαταβατικὸς, καὶ μεγαλόφυχος· ἅμα δὲ συνετός, προβλεπτικὸς, καὶ μυστικὸς· δὲν κατηγόρει κανένα, καὶ εἰς τὴν συναναστροφὴν ἦτον εὐθυμὸς· ὑπεχρέωνε μὲ τρόπον καλόν, καὶ δὲν ὑπέφερε νὰ ἐπαινῆται πολὺ διὰ τοῦτο. Αἱ μεγάλαι αὐταὶ ἀρεταὶ τὸν καθίστων ἀγαπητὸν εἰς καθένα. Ὁ ἴδιος Ὁδάνδος τὸν ἠγάπησε καὶ ἤθελε νὰ τὸν κρατήσῃ πλησίον του. Ἀλλ' ἐπειδὴ τὸ νέον καὶ εὐτολμον πνεῦμά του ἀπέβλεπεν εἰς ἀνώτερον τέρμα, ἐζήτησε καὶ ἔλαβε τὴν ἄδειαν νὰ συνοδεύσῃ τὸν Βελασκουῆζ εἰς τὴν Κούδαν. Ἐκεῖ εὗρεν εὐκαιρίαν νὰ δώσῃ δείγματα τῆς τόλμης καὶ τῶν λοιπῶν ἀρετῶν του, διὰ τῶν ὁποίων ὑψώθη ταχέως, καὶ ἐντὸς ὀλίγου ἔλαβε καὶ τὸ μέγα ἀξίωμα Ἀλκάρου, ἢ πρώτου δικαστοῦ εἰς τὸν ἅγιον Ἰάκωβον, τὴν πρωτεύουσαν τῆς νήσου Κούδας.

Οὗτος ἦτον ὁ προτεθεὶς εἰς τὸν Βελασκουέζ, διὰ νὰ κυβερνήσῃ τὸν ἐτοιμασθέντα στόλον. Ἡ πρότασις εὐηρέστησε, ἡ ἐκλογὴ ἐγένε, καὶ ὅλοι ὅσοι ἔμελλον νὰ ἐκστρατεύσουν ἐχάρισαν μεγάλως ὅτι ἔλαβον ἀρχηγὸν ἄνδρα τοιοῦτον, ἀγαπώμενον, ἱκανὸν καὶ γενναῖον. Καὶ αὐτὸς ὁ Κόρτες ἦτον πλήρης χαρᾶς, ὅτι εὗρεν εὐκαιρίαν ν' ἀναπτύξῃ τὴν ἱκανότητά του, κ' ἔδωκεν εὐχαρίστως ὅλην του τὴν περιουσίαν διὰ ν' ἀγοράσῃ περισσότερα ἐφόδια καὶ νὰ προμηθεύσῃ τὰ δέοντα εἰς τοὺς ὁπαδούς του, ὅσοι δι' ἔνδειαν δὲν ἐδύναντο ν' ἐτοιμασθῶσιν ἀνηκόντως. Αὕτη ἡ ἐγκαίρος ἐλευθεριότης ἐκέρδισεν ὑπὲρ αὐτοῦ τὰς καρδίας ὅλων τῶν ὁπαδῶν του.

Αἱ προπαρασκευαὶ ἐτελείωσαν εἰς τὸν λιμένα τοῦ ἁγίου Ἰακώβου. Ὡς ἡ ἐκστρατεία ἐσυμποσοῦτο εἰς τριακοσίους ἄνδρας, μὲ τοὺς ὁποίους ἠνώθησαν ἔπειτα ἐξ ἄλλου μέρους τῆς Κούβας ἄλλοι διακόσιοι, ὁμοῦ δὲ καὶ διάφοροι ἐθελονταὶ ἐξ εὐγενῶν οἰκογενειῶν, ὅλοι διψῶντες δόξαν καὶ θησαυρούς, κ' ἐλπίζοντες νὰ ἀποκτήσουν ἀμφοτέρω δια τοῦ ἐπιχειρήματος τούτου. Ἄμα ἐφύσησεν εὐδῖος ἄνεμος, ὁ Κόρτες ἔδωκε τὸ σημεῖον καὶ ὁ στόλος ἀπέπλευσε κατὰ τὴν 18 Δεκεμβρίου ἐν ἔτει 1518.

Δημήτριος. Εἰκοσιᾶς ἔτη λοιπὸν μετὰ τὴν πρώτην ἀνακάλυψιν τῶν δυτικῶν Ἰνδιῶν.

Πατ. Βέβαια. Ὁ στόλος διετάχθη νὰ πλεύσῃ πρῶτον εἰς τὴν ἁγίαν Τριάδα, κ' ἐκεῖθεν εἰς τὴν Ἀβάνην, διὰ νὰ λάβῃ ἐκεῖ ἀκόμη τινὰς στρατιῶτας καὶ ἄλλα ἐφόδια. Καὶ οἱ δύο οὗτοι τόποι εἶναι λιμένες τῆς νήσου Κούβας, καὶ δύνασθε νὰ τοὺς ἰδῇτε ἐδῶ εἰς τὸν πρῶτόν μας πῖνακα τοῦ Μεξικανικοῦ κόλπου.

Ἔως τῆς στιγμῆς καθ' ἣν ὁ Κόρτες ἀπέπλευσεν ἐφαίνετο ὁ Βελασκουέζ εὐχαριστημένος μὲ τὴν ἐκλογὴν του, μ' ὅλον ὅτι πολλοὶ συκοφάνται ἐδοκίμασαν νὰ τῷ ἐμπνεύσουν ὑποψίας. Ἀλλὰ μόλις τὸν εἶδεν ἀποπλεύσαντα, κ' εὐθὺς τὰ πάντα τῷ ἐφάνησαν ἄλλα. Πῶς; εἶπεν ἂν ὁ Κόρτες αὐτὸς καταχρασθῇ τῆς ἐξουσίας τὴν ὁποίαν τῷ ἐμπιστεύθην! ἂν παύσῃ νὰ μ' ὑπακούῃ, καὶ γίνῃ ἀνεξάρτητος εἰς τοὺς τόπους τοὺς ὁποίους ἤθελε κυριεύσει ἐν ὀνόματί μου! Ταῦτα διαλογιζόμενος ἤσθάνετο

νὰ βράζῃ τὸ αἷμά του καὶ νὰ σκοτίζηται τὴν κεφαλὴν του, καὶ τὸ ἀνῆσυχον βλέμμα του ἐξήγει τι συνέβαινεν εἰς τὴν καρδίαν του. Τὸ σμῆνος τῶν ἐν κρυπτῷ φθονούντων καὶ ἀποστρεφόμενων τὸν Κόρτες ἐννόησαν τὸν λόγον τῆς ἀνησυχίας του, προσεπάθησαν νὰ θρέψουν τὸν σπινθῆρα τῆς ὑποψίας εἰς τὴν καρδίαν τοῦ Βελασκουέζ, καὶ τὸ κατώρθωσαν. Ἀδημονία, μετάνοια, καὶ ζηλοτυπία ἐκυρίευσαν ὅλην τὴν ψυχὴν του μὲ ἀκαταμάχητον δύναμιν. Ἐξαιφνης ἐστάλη ταχυδρόμος εἰς τὴν ἁγίαν Τριάδα πρὸς τὸν ἐκεῖ ἀνώτατον δικαστὴν μὲ διαταγὴν, ὅτι ἅμα φθάσῃ ὁ Κόρτες ἐκεῖ νὰ τὸν ἀφαιρέσουν ἀμέσως τὸ δίπλωμα.

Ἀρδρέας. Τί ἐστὶ δίπλωμα;

Πατ. Ὅταν τις διορίζηται εἰς ὑπουργημα λαμβάνει ἔγγραφον τὸ ὅποῖον διαλαμβάνει τὰς ὁδηγίας τῶν καθηκόντων του, καὶ τὰ δικαιώματα ὅσα τῷ ἀνήκουν. Τὸ ἔγγραφον τοῦτο ὀνομάζεται δίπλωμα.

Ἀρδρέας. Ἄ! Ἄ!

Πατ. Ὁ Ἀλκάδης τῆς ἁγίας Τριάδος ὑπήκουσε μὲν εἰς τὴν διαταγὴν τοῦ Βελασκουέζ, ἀλλ' ὁ Κόρτες ὅστις ἐγνώριζεν ἑαυτὸν ἀνένοχον, ἐνόμισεν ὅτι δὲν εἶναι ὑπόχρεως νὰ συμμορφωθῇ μὲ τὰ προσταττόμενα, ἐβεβαίωσε τὸν Ἀλκάδην ὅτι ἀναμφιβόλως ὑπάρχει παρεξήγησις εἰς τὴν ἑξαφνον μεταβολὴν τῆς γνώμης τοῦ διοικητοῦ, καὶ τὸν ἐπρότεινε νὰ περιμείνῃ πρὶν ἐκτελέσῃ τὴν διαταγὴν, μέχρις ὅτου νὰ λάβῃ ἀπόκρισιν εἰς ἐπιστολὴν τὴν ὁποίαν ἔγραψεν ὁ Κόρτες ἀμέσως πρὸς τὸν Βελασκουέζ.

Ὁ Ἀλκάδης, μὴ ὢν εἰς στάσιν [νὰ ἐκτελέσῃ τὴν προσταγὴν διὰ βίας, κατεπείσθη νὰ περιμείνῃ τὴν ἀπόκρισιν, καὶ ὁ Κόρτες γράψας πρὸς τὸν διοικητὴν, ἠνεώχθη ἀμέσως καὶ ἀπέπλευσε πρὸς τὴν Ἀβάναν. Ἐκεῖ ἐχρονοτριβήσεν ὀλίγον καιρὸν, καὶ διὰ νὰ λάβῃ τὴν ἐκεῖ περιμένουσαν ἑνοπλον δύναμιν, καὶ διὰ νὰ προμηθευθῇ διάφορα πράγματα τῶν ὁποίων εἶχεν ἔτι ἀνάγκην εἰς τὸ τόσον μέγα του ἐπιχειρήμα. Πρὸ πάντων δὲ εἶχε χρεῖαν ἐνὸς εἵδους θωράκων, συνισταμένων ἐκ χιτωνίσκων μὲ βαμβάκιον ὑπερβαμμένον· τοιοῦτους τοὺς κατεσκευάσε τότε ὁ Κόρτες ἐξ ἀνάγκης, ὥς μὴν ἔχων σίδηρον· ἐπομένως ὁμοῦς ἐδείχθη διὰ

τῆς πείρας, ὅτι τὸ βαμβάκιον ὅταν ῥαφῇ μεταξὺ εἰς πανίον, εἶναι προφυλακτικώτερον τοῦ σιδήρου κατὰ τῶν βελῶν καὶ δοράτων τῶν ἀγρίων, διότι κτυπῶντα εἰς αὐτὸ, ὄχι μόνον χάνουν ὅλην τὴν δυνάμειν των, ἀλλὰ καὶ αἱ αἰχμηαὶ των μένουσιν κρεμᾶμεναι εἰς τοὺς θώρακας· ἐνῶ ἐξ ἐναντίας, ὅταν κτυποῦν εἰς τὸν σίδηρον, ἀναπηδῶν ἀπ' αὐτὸν, καὶ βλάπτειν ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον τοὺς παραστάτας. Διὰ τοῦτο, καὶ διότι οἱ ἐλαφροὶ οὗτοι θώρακες εἶναι καταλληλότεροι εἰς τὰ θερμὰ κλίματα ἀπὸ τοὺς σιδηροῦς, ἔμεινεν ἕκτοτε τοῦτο τὸ σύνθημα τῶν Εὐρωπαϊκῶν στρατιωτῶν εἰς τὴν Ἀμερικὴν. Τοιοτοτρόπως ἡ ἀνάγκη ἐγέννησε πολλάκις τὰς νουνεχστεράς κ' ἐπωφελεστεράς ἐφευρέσεις. Τὰ πάντα ἐν τούτοις ἡτοιμάσθησαν, ὁ στόλος συνίστατο ἀπὸ ἐνδεκα πλοῖα, μεταξὺ τῶν ὁποίων τὸ μεγαλύτερον, ὃν χωρητικότητος ἑκατὸν τόννων, ὅσον δηλαδὴ σήμερον τὰ μέτρια ἐμπορικὰ, ἔγινε ναυαρχίας. Τὰ μετ' αὐτὸ τρία ἦσαν χωρητικότητος ἐβδομήκοντα ἕως ὀγδοήκοντα τόννων· τὰ δὲ λοιπὰ ἐντελῶς μικρὰ καὶ χωρὶς κατάστροφμα.

Χρίστος. Πόσης χωρητικότητος εἶναι τὴν σήμερον τὰ συνήθη ἐμπορικὰ πλοῖα;

Πατ. Ἑκατὸν, ἕως πεντακοσίων τόννων, ὑπάρχουν ὁμῶς καὶ χωρητικότητος χιλίων ἕως χιλίων ἑκατὸν τόννων, ὅσα πλέουσιν διὰ τὰς ἀνατολικὰς Ἰνδίας, καὶ εἶναι μεγάλα ὡς τὰ πλοῖα τῆς γραμμῆς. Ὅλον τὸ πλήρωμα συνίστατο εἰς ἐξακοσίους δέκα ἑπτὰ ἀνθρώπους, ἐξ ὧν ὑπὲρ τοὺς ἑκατὸν ἦσαν ναῦται καὶ ἐργάται, οἱ δὲ λοιποὶ στρατιῶται· ἐξ αὐτῶν μόνον δεκατρεῖς ἦσαν ὠπλισμένοι μὲ πυροβόλα καὶ ἑτριάκοντα μὲ τόξα, οἱ δὲ λοιποὶ ἔφερον μόνον ξίφη καὶ λόγχας· τόσον περιορισμένη ἦτον τότε ἡ χρῆσις τῶν πυροβόλων. Τὸ κυριώτερον μέρος τοῦ ἐξοπλισμοῦ συνίστατο εἰς δεκαῖξ ἵππους, δέκα μικρὰ τηλεβόλα, τῆς πεδιάδος λεγόμενα, καὶ τέσσαρας κολομβίνας, μικρὰ καὶ λεπτὰ κανόνια, τὴν σήμερον ἄχρηστα. Μὲ ταύτην τὴν ἀθλίαν πολεμικὴν δύναμιν ἤθελεν ὁ Κόρτες νὰ πλεύσῃ εἰς ἀγνωστον τόπον, νὰ καταπολεμήσῃ δυνατὸν βασιλέα, τοῦ ὁποίου τὸ βασίλειον, ἡνωμένον μὲ τὰ πλησιόχωρα πλήθη τῶν συμμάχων του, ἦτον ἀσυγκρίτως

μεγαλότερον ἀφ' ὅλους τοὺς τόπους, τοὺς ὁποίους ἐξουσίαζεν ὁ βασιλεὺς τῆς Ἰσπανίας τότε. Ὁ βασιλεὺς οὗτος, κατὰ τοῦ ὁποίου ἔπλεεν ὁ Κόρτες, ἦτον ὁ τοῦ Μεξικοῦ. Περὶ τῆς δυνάμεως δὲ καὶ τῆς λαμπρότητός του θέλετε ἀκούσει ἀκόμη πολλά.

Ἀντώνιος. Καὶ τί ἔβλαψε τοὺς Ἰσπανοὺς καὶ ἤθελον νὰ τὸν πολεμήσουν;

Πατ. Τίποτε!

Ἀντώνιος. Διὰ τί λοιπὸν ἤθελον νὰ τὸν πολεμήσουν;

Πατ. Διὰ νὰ κυριεύσουν τοὺς θησαυροὺς, τὰς πόλεις, τὸν λαὸν, καὶ τὸν τόπον του.

Ἀντώνιος. Λοιπὸν ἦσαν λησται οἱ Ἰσπανοί;

Πατ. Λησται, ἀγαπητὲ Ἀντώνιε!

Ἀντώνιος. ὦ! δὲν ὑποφέρω οὔτε τὸν Κόρτες· τὸν ἐνόμιζα καλὸν ἄνθρωπον!

Πατ. Καὶ τῷ ὄντι καλὸς κατὰ διαφόρους λόγους, καὶ μ' ὅλον τοῦτο ληστής, ἀλλὰ χωρὶς νὰ τὸ ἡξεύρη· ἀκούσατε, τέκνα μου, νὰ σᾶς ἐξηγήσω πῶς.

Κατ' ἐκείνον τὸν καιρὸν ἐπεκράτει ἡ βδελυρὰ δεισιδαιμονία, ὅτι ὅσοι δὲν ἦσαν χριστιανοί, οὔτε ἂν ἄνθρωποι κυρίως δὲν ἦσαν, ἀλλ' ἀξιομίσητα ὄντα, ἀπὸ τὸν ἴδιον Θεὸν ἀποβεβλημένα, καὶ εἰς αἰωνίαν κόλασιν καταδεδικασμένα. Ὅθεν ἐνόμιζον ὅτι πράττουν πράξιν ὅχι κακὴν, ἀλλ' εὐσεβῆ καὶ θεάρεστον οἱ κατατρέχοντες τοὺς τοιούτους ἀνθρώπους, γυμνώνοντες καὶ ὑποδουλοῦντες αὐτοὺς, καὶ ἀναγκάζοντές τους διὰ τῆς βίας νὰ δεχθοῦν τὸν χριστιανισμόν. Ἀπὸ τὴν ἀποτρόπαιον ταύτην δεισιδαιμονίαν ἦτον καὶ ὁ ἄλλως ἀγαθὸς Κόρτες τετυφλωμένος. ἐθεώρει ἑαυτὸν ὡς ὄργανον προωρισμένον ὑπὸ τοῦ Θεοῦ νὰ τιμωρήσῃ τοὺς ἀντιχρίστους καὶ νὰ τοῖς ἐπιβάλλῃ τοῦ χριστοῦ τὴν θρησκείαν. Δὲν εἶναι λοιπὸν θαυμαστὸν ἂν ὁ Κόρτες ἐπολέμει τὸν πάντων ἀδικώτατον πόλεμον, μὲ καρδίαν ἐλαφρὰν καὶ συνείδησιν ἡσυχον, ὡς ἡμεῖς ὅταν θηρεύωμεν λαγῶους καὶ ἀλώπεκας. Βλέπετε, τέκνα μου; ἰδοὺ πῶς ὁ αὐτὸς ἄνθρωπος δύναται νὰ εἶν' ἐνταυτῷ καὶ ἥρως καὶ ληστής, καὶ μεγαλόψυχος καὶ ἐκκληρὸς, καὶ εὐσεβὴς καὶ ἀπάνθρωπος· ἰδοὺ ἐν τῶν συνηθεστά-

των ἀποτελεσμάτων τῆς δεισιδαιμονίας. Οὐτ' ἐσυλλογίσθη καὶ ποτὲ ὅτι εἶναι ἀδίκον ἴσως νὰ πολεμῇ ἔθνος, τὸ ὁποῖον δὲν ἔδωκε τοὺς Εὐρωπαίους ποτὲ, καὶ οὐδὲ καὶ ἤξευρεν ὅτι Εὐρωπαῖοι ὑπάρχουν. Τὸ δυστυχὲς τοῦτο ἔθνος συνίστατο ἀπὸ ἀνθρώπους οἵτινες εἰς τὸ μεμακρισμένον μέρος τῆς γῆς ὅπου κατῴκουν, δὲν εἶχον καὶ ἀκούσει ποτὲ, ὅτι ὑπῆρξε Χριστός· ἦτον τοῦτο λόγος διὰ νὰ κατὰτρέχῃται, καὶ νὰ ὑποδουλοῦται; ὦ! νὰ ὑπῆρχε τότε πεφωτισμένος τις καὶ γενναῖος φίλος τῆς ἀνθρωπότητος, ὅστις νὰ εἰπῇ εἰς τὸν Κόρτες.

«Δυστυχῇ! Τί πράττεις; Τί σ' ἐπταίσαν οἱ ἀθῶοι οὗτοι εἰς τῶν ὁποίων τὸ αἷμα θάφεις τὰς χεῖράς σου, τί ἐπταίσαν εἰς τὸν βασιλέα, ἢ τοὺς συμπατριώτας σου; Εἶναι ἐγκλημαίων νὰ μὴ πιστεύουν ὅ,τι πιστεύει ὁ λαὸς τῆς Εὐρώπης ὅταν ποτὲ δὲν ἤκουσαν ὅτι ὑπάρχει εἰς τὸν κόσμον Εὐρώπη; ἢ τὰ ἀθῶα αὐτὰ πλάσματα δὲν εἶναι ἀνθρώποι ἴσως διότι δὲν εἶναι χριστιανοί; Ἀνάβλεψε, βάρβαρε, καὶ ἴδε τὴν μορφὴν των! δὲν εἶναι ἀνθρώπινος; ἴδε τὰ γυμνά ὑπὸ τὴν φοινικὴν ῥομφαίαν σου τρέμοντα σώματά των, δὲν εἶναι σὰρξ ἐκ τῆς σαρκός σου καὶ ὅστουν ἐκ τῶν ὁστέων σου; ἴδε τὸ πρόσωπόν των καὶ εἰπὲ δὲν ἀναγνωρίζεις τοὺς χαρακτῆράς σου εἰς αὐτό; Ὅταν τοὺς ῥίπτῃς πρηνεῖς καὶ τοὺς πατεῖς εἰς τὸν τράχηλον, δὲν αἰσθάνεσαι τὴν καρδίαν σου πάλλουςαν, καὶ δὲν ἀκούεις τὴν φωνὴν τῆς ἀνθρωπότητος λέγουσαν. « Ἀπάνθρωπε! ἀδελφός σου εἶναι αὐτός τὸν ὁποῖον πατεῖς! » Καὶ σὺ αὐτός τις εἶσαι; Χριστιανὸς ὀνομάζεσαι; χριστιανὸς σύ; σὺ μαθητὴς τοῦ πρᾶου Ἰησοῦ, τοῦ ὁποίου ὅλ' ἡ διδασκαλία καὶ ὅλ' ἡ ζωὴ ἔπνευε μόνον ἀγάπην; Σὺ λάτεις τοῦ πανευσπλάχνου Θεοῦ, ὅστις φωτίζει μὲ τὸν ἥλιόν του καὶ ἀγαθούς καὶ κακοὺς, καὶ βρέχει τὸν ὑετόν του ἐπὶ δικαίους καὶ ἀδίκους ὁμοίως; Νομίζεις, ὦ ἄφρων, ὅτι ἡ παντοδυναμία τοῦ Θεοῦ, ἐὰν ἤθελε νὰ τιμωρήσῃ τὸν λαὸν τοῦτον διὰ τὴν ἀθώαν ἀμάθειάν του, ἤθελε περιμείνειν τὴν ἐδικήν σου χεῖρα, ἢ ὅτι τῶ ὄντι σ' ἐκάλεσε νὰ καθέξῃς τὴν θέσιν της; Σ' ἐπλάσε διὰ νὰ γίνῃς βροτολογιγὸς καὶ ἀδελφοκτόνος; Ἄθλιε! πρὶν διδάξῃς εἰς ἄλλους τὸν χριστιανισμόν διὰ τῆς βίας τῶν ὅπλων, πήγαίνε

καὶ μάθε πρῶτος σὺ νὰ γνωρίζῃς τῆς φιλανθρώπου θρησκείας τὸ πνεῦμα, ἥτις δὲν ἐδόθη διὰ νὰ γεννᾷ διενέξεις καὶ νὰ ἐπιφέρῃ σφαγὰς καὶ πολέμους, ἀλλὰ διὰ νὰ συνδέσῃ ὅλους τοὺς ἀνθρώπους καὶ τοὺς λαοὺς διὰ τῶν δεσμῶν τῆς εὐνοίας καὶ τῆς ἀδελφότητος.»

Ἄν εἶχε τὸν λαλήσει τις κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον, εἰς τὴν καρδίαν τοῦ κυρίως ἀποτεινόμενος, τίς οἶδεν ἂν τὸ νέφος τῆς δεισιδαιμονίας, τὸ ὁποῖον περιεκάλυπτε τὴν γαινναίαν ψυχὴν του, δὲν ἤθελε διασκεδασθῇ; τίς οἶδεν ἂν μὲ τὸν αὐτὸν εὐσεβῆ ζῆλον μὲ τὸν ὁποῖον ὁρμᾷ τῶρα ἐναντίον τοῦ ἀθώου τούτου λαοῦ, δὲν ἤθελε θραύσει τότε τὸ ξίφος του, ἢ καὶ ἀναδειχθῇ ὑπερασπιστὴς τῶν δυστυχῶν Ἀμερικανῶν, ἐναντίον ἄλλων Εὐρωπαϊῶν ληστῶν; Πλὴν φεῦ! Κατ' ἐκεῖνον τὸν καιρὸν δὲν ὑπῆρχέ τις μὴ τυφλωμένος ἀπὸ τὴν αὐτὴν δεισιδαιμονίαν. Τὸ συνειδῶς τοῦ Κόρτες ἐσιώπα μὴ διδαχθὲν τὴν ἀλήθειαν, καὶ οὕτως ἐρρίφθη ἡ ψῆφος ὁλοκλήρου ἀθώου λαοῦ.

Ἐν τούτοις ὁ Βελασκουέζ ἠγανάκτησεν ἀκούσας ὅτι ὁ Ἀλκάνδης τῆς ἀγίας Τριάδος ἐπέτρεψεν ἐναντίον τῆς διαταγῆς του εἰς τὸν Κόρτες ν' ἀποπλεύσῃ ἐκεῖθεν καὶ τὸν μὲν Ἀλκάνδην ἐκήρυξε προδότην, διότι δὲν ἔλαβεν, ὡς διατάχθη, τοῦ Κόρτες τὸ δίπλωμα, περὶ δὲ τοῦ Κόρτες, ἐπειδὴ αἱ ὑποψίαι του ἐκορυφώθησαν, ἔσπευσε νὰ λάβῃ πᾶν μέτρον, διὰ νὰ μὴ τὸν διαφύγῃ καὶ αὐτὴν τὴν Ἀβάνην, ὅπου ἔπεμψεν ἕνα τῶν πιστῶν του πρὸς τὸν ἐκεῖ υποδιοικητὴν μὲ θετικὴν διαταγὴν, ἅμα ρηθᾷ ὁ Κόρτες ἐκεῖ, νὰ τὸν συλλάβῃ ἀμέσως καὶ νὰ τὸν πέμψῃ δέσμιον ὑπὸ ἀσφαλῇ φρουρᾷ εἰς τὸν ἅγιον Ἰάκωβον. Ἀλλὰ κατ' εὐτυχίαν ὁ Κόρτες ἔλαβεν ἐν καιρῷ τὴν εἰδήσιν τοῦ ἐπικειμένου κινδύνου, ὥστ' ἐδυνήθη ν' ἀσφαλισθῇ κατ' αὐτοῦ. Συγκαλέσας ὅλους τοὺς στρατιωτὰς του, τῶν ὁποίων ἐγνώριζε τὴν πρὸς αὐτὸν ἀφοσίωσιν, καὶ ἐκθέσας τὰ σκευωρούμενα, ἐζήτησεν ἀπὸ καθένα τὴν περὶ τοῦ πρακτέου γνώμην του· ὡς ἐξ ἑνὸς στόματος ἔκραζαν ὅλοι ν' ἀψηφῆσθαι τὸ εὐκίνητον τῆς γνώμης τοῦ διοικητοῦ, νὰ μὴ καταθέσῃ τὸ ἀξίωμα τὸ ὁποῖον νομίμως κατεῖχε, καὶ νὰ μὴ παραδοθῇ καὶ αὐτὸς εἰς τὰς χεῖρας ὑπόπτου καὶ ἀδίκου κριτοῦ καὶ

δεόμενοι τὸν ἐξώρριζον μὰ τὴν σπουδαιότητα τοῦ ἐπιχειρήματός
των, νὰ μὴ τοὺς στερήσῃ ἀρχηγοῦ ἐπὶ τοῦ ὁποίου καὶ μόνου
σαλεύονται ὅλαι τῶν αἰ ἐλπίδες καὶ τὸν ὅποιον ἦσαν πρόθυμοι
ἐξ ὅλης καρδίας ν' ἀκολουθήσουν εἰς ὅλας τὰς ταλαιπωρίας καὶ
τοὺς κινδύνους μέχρι θανάτου. Ὁ Κόρτες, ὅστις εὐκόλως ἐπέ-
θετο εἰς ὅ,τι καὶ ἡ καρδιά του ἐπεθύμει, εὐχαριστήσας τοὺς
στρατιῶτας διὰ τὴν πρὸς αὐτὸν ἀφοσίωσίν των, διέταξε ν'
ἀνοιχθῶσιν εὐθὺς, καὶ ἀπέπλευσε.

Ἐδῶ ἠνεώχθη καὶ ὁ πατήρ καὶ διεύθυνε τὸν πλοῦν τῶν νέων
ἀκρατῶν του οἱ ὅποιοι εἰς τοιαύτας περιστάσεις συνήθιζον ν'
ἀνοίγουν ὅλα τῶν τὰ ἰστία ὑπὸ τὴν σκιάδα τοῦ αἰγοκλήματος,
ὅπου τοὺς περιέμενε λιτὸν δεῖπνον.

ΔΙΗΓΗΣΙΣ ΚΓ'.

Περικλῆς. Πρὸς ποῖον μέρος τοῦ Μεξικανικοῦ βασιλείου ἔπλευσε κατ' ἀρχὰς ὁ Κόρτες;

Πατ. Ἀπεφάσισε ν' ἀκολουθήσῃ τὸν ἴδιον δρόμον, τὸν ὁποῖον ἠκολούθησε πρὸ αὐτοῦ καὶ ὁ *Γριγάλβας*. Ὅθεν διευθύνθη ἀμέσως πρὸς τὴν νῆσον *Κοζουμέλαρ*. Φθάσας ἐκεῖ, ἤλευθέρωσεν ἕνα Ἰσπανόν, ὅστις ναυαγῆσας ποτὲ, ἐρρίφθη ὑπὸ τῶν κυμάτων εἰς τὰς ἐκεῖ παραλίας, καὶ ἠχμαλωτίσθη ὑπὸ τῶν ἐγχωρίων. Ὁ δυστυχὴς οὗτος, *Ακουιλάρ* καλούμενος, ὁκτῶ ἔτη διατρίψας μεταξὺ τῶν ἀγρίων, ἀπέβαλεν ἐντελῶς πᾶν ὅ,τι εἶχεν εὐρωπαϊκόν, κ' ἐξοικειώθη ἐξ ἐναντίας σχῆμα, χρῶμα, γλῶσσαν καὶ ἤθη μὲ τὰ τῶν ἀγρίων εἰς βαθμὸν ὥςε δυσκόλως διεκρίνετο πλέον ὥς Ἰσπανός. Ἐξῆ γυμνός ὡς καὶ οἱ ἐγχώριοι· τὸ χρῶμα τοῦ δέρματός του κατήντησε μελιχρὸν, καὶ ἔπλεκε τὴν κόμην του περὶ τὴν κεφαλὴν του, κατὰ τὸ ἐγχώριον ἔθος. Εἰς τὸν ὄμον ἔφερε κώπην πλοίου, εἰς τὴν χεῖρά του τόξον καὶ εἰς τὰ νῶτα κρεμαμμένη ἀσπίδα καὶ βέλη, ἐκτὸς δὲ τούτων, ὅλη του ἡ περιουσία συνίστατο εἰς πλεκτὸν σάκκον εἰς τὸν ὁποῖον ἔφερε τὰς ζωτροφίας του, καὶ ἕν παλαιὸν προσευχητάριον, τὸ ὁποῖον ἀνεγίνωσκειν ἐπιμελῶς. Τὴν μητρικὴν του γλῶσσαν εἶχε λησμονήσει εἰς τόσον βαθμὸν, ὥστε μόλις ἐδύνατό τις νὰ τὸν νοήσῃ. Κατὰ τὸ λέγειν του εἶχε ναυαγῆσει κατ' ἐκεῖνα τὰ παράλια, ὁμοῦ μὲ δεκαενέα ἄλλους, ἐξ ὧν ἐπτὰ ἀπέθανον ἐκ τῆς πείνας καὶ κακοπαθείας, καὶ οἱ λοιποὶ ἔπεσον εἰς τὰς χεῖρας τοῦ Κασίκου τοῦ τόπου, ἀνδρὸς ἀπανθρώπου, ὅστις πέντε αὐτῶν ἐθυσίασεν ἀμέσως εἰς τοὺς Θεοὺς του, καὶ ἔπειτα τοὺς κατέφαγε, τοὺς δὲ λοιποὺς ἔκλεισεν εἰς κλωβὸν διὰ νὰ παχύνουν· ἀλλ' ἠτύχησαν νὰ διαφύγουν, καὶ περιφερόμενοι ἄνευ βοηθείας καὶ ἀπηλπισμένοι εἰς τὰ δάση, ἐτρέφοντο μὲ ρίζας φυτῶν καὶ μὲ χόρτα, ἕως ὅτου τέλος ἀπῆντησαν τινὰς τῶν ἐγχωρίων ὑπὸ τῶν ὁποίων

ὠδηγήθησαν πρὸς τινὰ Κασίκην ἀγαθῆς διαθέσεως καὶ ἐχθρὸν τοῦ πρώτου. Οὗτος τοὺς ἐδέχθη μὲν φιλανθρωποτέρως, ἀλλὰ τοὺς κατεπίεζε καθημερινῶς μὲ τόσον ἐπαχθεὶς ἐργασίας, ὥστε οἱ περισσότεροι ἀπέθανον μετ' ὀλίγον, καὶ μόνον δύο, αὐτὸς δηλαδὴ καὶ ἄλλος τις, Γουέρος ὀνομαζόμενος ἔζων ἀκόμη· οὗτοι ἀναδείξαντες μεγάλας ἐκδουλεύσεις εἰς διαφόρους τοῦ Κασίκου πολέμους, ἡγαπήθησαν ὑπ' αὐτοῦ ἰδιαιτέρως. Ὁ Γουέρος ἐνυμφεύθη τὴν θυγατέρα ἐνὸς τῶν πρυχόντων ἐγγχωρίων, καὶ μετὰ ταῦτα ἐπροβιάσθη εἰς βαθμὴν στρατηγοῦ· ἐξωμοιώθη δὲ τοσοῦτον μὲ τοὺς ἐγγχωρίους, ὥστε ὅταν ἦλθον οἱ Ἰσπανοὶ, δὲν ἔκρινεν εὐλογον ν' ἀλλάξῃ τὴν στάσιν του, καὶ οὔτε νὰ τοὺς ἰδῇ καὶ ἠθέλησεν ἴσως αἰσχυνόμενος διότι καθὼς διηγείτο ὁ Ἀκουιλάρ, εἶχε τρυπήσει τὴν μύτην του, καθὼς οἱ ἄγριοι, καὶ βάψει πολλὰ μέλη τοῦ σώματός του, κατὰ τὴν συνήθειαν αὐτῶν.

Ὁ Κόρτες ἐνηγκαλίσθη τὸν δυσυχῇ καὶ γυμνὸν Ἀκουιλάρ, καὶ ἐκάλυψε τὴν γυμνότητά του μὲ τὴν ἰδίαν ἐσθῆτά του· ἐχάρη δὲ μεγάλως ὅτι αὐτὸς εἰς τὸν καιρὸν τῆς ἐκεί διαμονῆς του εἶχε μάθει τὴν ἐγγχώριον διάλεκτον, διότι ἤλπιζεν ὅτι ἐπομένως θέλει τῷ εἶσθαι μεγάλως ἐπωφελὴς εἰς τὰς μετὰ τῶν ἐγγχωρίων διαπραγματεύσεις του.

Ἀπὸ τὴν Κουζουμέλην ἐπλευσε πρὸς τὸ Ταβάσκον πρὸς τὸ μέρος ὅπου ὁ ποταμὸς Γριγιάλβας χύνεται εἰς τὴν θάλασσαν. Ἐκεῖ ἤλπιζε ν' ἀπαντήσῃ τὴν αὐτὴν φιλικὴν ὑποδοχὴν, ὡς καὶ ὁ προκατόχος του, ὑπὸ τοῦ ὁποίου ὠνομάσθη ὁ ποταμὸς, ἀλλ' ἡπατήθη μεγάλως. Οἱ ἐγγχώριοι ἰδόντες τὰ πλοῖα, ἔτρεξαν ἀγεληδόν, καὶ ἐδείκνυν ὅτι εἶχον ἀποφασίσει νὰ ἐμποδίσουν τὴν ἀπόδασιν. Ὁ Κόρτες ἔπεμψε τὸν Ἀκουιλάρ πρὸς αὐτοὺς μὲ εἰρηνικὰς προτάσεις, ἀλλ' εἰς μάτην· διότι δὲν τῷ ἐπέτρεψαν οὔτε νὰ τοῖς ὁμιλήσῃ, ὅθεν ἐβιάσθη νὰ ἐπιστρέψῃ πρὸς τὸν Κόρτες ἄπρακτος.

Ἡ περίστασις αὕτη ἦτον λυπηρὰ εἰς τὸν Κόρτες, καὶ ἀπροσδόκητος. Δὲν εἶχε σκοπὸν ν' ἀρχίσῃ τὰς κατακτήσεις του ἀπ' ἐκεῖ, ἀλλ' ἤθελε νὰ φθάσῃ ὅσον τάχιστα εἰς τὰ παράλια τὰ ἐγγύτατα τοῦ κέντρου τοῦ Μεξικανικοῦ βασιλείου, καὶ ἐκεῖθεν νὰ

προσβάλῃ τὸ Μεξικόν. Ἀλλ' ἤδη εὐρέθη εἰς τὴν δεινὴν θέσιν ἢ νὰ ὑποχωρήσῃ εἰς τὰς ἀπειλὰς τῶν ἀγρίων, ἢ νὰ ἐπιχειρησθῇ πόλεμον εἰς ταύτην τὴν ἀπόκεντρον ἐπαρχίαν, καὶ νὰ χάσῃ καὶ ὑπὸ τὰς εὐτυχεστέρας περιστάσεις καὶ καιρὸν καὶ ἀνθρώπους, ἐνῶ εἶχεν ἀνάγκην νὰ οἰκονομήσῃ καὶ τὸν μὲν καὶ τοὺς δέ. Ἀλλ' ἂν ὑπενδίδων ἀπέπλεεν, ἐφοβεῖτο δικαίως μὴ οἱ ἐγγώριοι θεωρήσουν τοῦτο ὡς δειλίας σημεῖον καὶ γίνουν δι' αὐτὸ αὐθαδέστεροι. Σκεφθεὶς ἐμβριθῶς τὸ πρᾶγμα, εἶρε τὸν ἔσχατον τοῦτον λόγον τόσον σπουδαῖον, ὥστ' ἔκρινεν ὡς ἀφεύκτως ἀναγκαῖον νὰ κινηθῇ κατὰ τῶν ἀγρίων· ἀλλ' ἡ πλησιάζουσα νύξ τὸν ἐμπόδιζε νὰ ἐνεργήσῃ τὴν ἀπόρρασίν του ἀμέσως, ὅθεν ἡ προσβολὴ ἀνεβλήθη διὰ τὴν αὐριον, καὶ ὁ Κόρτες μετεχειρίσθη τὸ μεταξὺ τοῦ καιροῦ τῆς νυκτὸς εἰς τὸ νὰ προδιατάξῃ τὰ δέοντα.

Ἄμα ἐξημέρωσε, τὰ στρατεύματα παρετάχθησαν. Ὁ Κόρτες ἔταξε τὸν στόλον του εἰς σχῆμα ἡμισελήνου διὰ τὸ στενὸν τῶν ὄχθων, καὶ οὕτως ἤρχισε ν' ἀναβαίνει τὸν ποταμὸν ἀλλὰ διὰ νὰ δοκιμάσῃ καὶ ἐκ δευτέρου, πρὶν ἀρχίσῃ ἡ αἵματοχυσία, μήπως διορθώσῃ τὸ πρᾶγμα εἰρηνικῶς, ἔπεμψε τὸν Ἀκουιάρ ἐμπρὸς νὰ εἰδοποιήσῃ τοὺς ἀγρίους, ὅτι κύριοι εἶναι ἂν θέλουν νὰ τοῖς ἐμφανισθῇ ὡς φίλος ἢ ὡς ἐχθρός. Ὁ Ἀκουιάρ ἠθέλησε νὰ ἐκτελέσῃ ὡς διετάχθη, ἀλλ' οἱ ἐγγώριοι ἀντὶ ν' ἀκροασθῶσι τοὺς λόγους του, ἔδωκαν τὸ σημεῖον τῆς προσβολῆς, καὶ ἤρχισαν νὰ πλέουν κατὰ τοῦ εὐρωπαϊκοῦ στόλου.

Ἄμα ἐπλησίασαν, ἐσφενδόνισαν βροχὴν βελῶν καὶ λίθων, ἡ ὁποία ἠνόχλει μεγάλως τοὺς Ἰσπανούς. Ἀλλ' ἔδοκε καὶ ὁ Κόρτες τὸ σημεῖον πρὸς ἄμυναν, καὶ μία μὲν τῶν τριεσθλῶν ἐκπυρσοκρότησις μετέβαλε διὰ μιᾶς τῆς μάχης τὴν μορφήν· οἱ ἐγγώριοι ἐκπλαγέντες διὰ τὴν ἀνέλπιστον ἐκρηξίν τῶν ἀγρίως βρυχομένων πυροβόλων καὶ ἔντρομοι διὰ τὴν φθοράν τὴν ὁποίαν ἐπέφερον, ἐπήδησαν ἀμέσως ἀπὸ τὰς σκάφας των εἰς τὴν θάλασσαν, καὶ ἔσπευδον νὰ διαφύγουν κολυμβῶντες μὴ ὅλας των τὰς δυνάμεις. Τότε τὰ Ἰσπανικὰ πλοῖα ἐπλησίασαν εἰς τὴν ὄχθην, καὶ ὁ Κόρτες ἐξῆλθεν ἀνεμποδίστως μὲ τὸ στράτευμά του εἰς τὴν ξηράν.

Ἀλλὰ μὲ τοῦτο ἡ μάχη δὲν ἐτελείωσε· διότι ἀφήσαντες τὰς σκάφας οἱ ἐγγώριοι, ἔτρεξαν εἰς τὰ δάση, ὅπου εἶχε συναθροισθῇ μεγαλύτερος ἀριθμὸς ἀξιωμαχῶν ἀγρίων, οἵτινες ὥρμησαν αἰφνιδίως, ἐνῶ ὁ Κόρτες ἤσυχολεῖτο νὰ παρατάξῃ τοὺς στρατιωτάς του, καὶ ἡ προσβολὴ τῶν μὲ βέλη, ἀκόντια, καὶ μὲ λίθους, συγχρόνως δὲ καὶ μὲ βαρεβάρους ἀλαλαγμοὺς ἦτον τῷ ὄντι φοβερά. Ἀλλ' ὁ Κόρτες ἐξηκολούθησεν ἀταράχως διατάττων τὰ τῆς μάχης μέχρις ὅτου συνέταξε τοὺς στρατιωτάς του εἰς πυκνοὺς στοίχους, καὶ τότε ὥρμησε κατὰ τῶν ἀγρίων εὐτόλμως, καὶ προσέβη μὲ θαυμαστὴν ἀφοβίαν διὰ βάλτων, δασῶν καὶ πυκνῶν θάμνων εἰς τὸ μέσον τοῦ σμήνους τῶν ἐναντίων. Ὁ θάνατος καὶ ὁ τρόμος ἐπέτῳ ἐμπρὸς τῶν φαλαγγῶν του. Ἡ θεὰ τακτικῆς στρατεύματος μ' εὐρωπαϊκὰ ὅπλα ἦτον εἰς τοὺς ἀγρίους νέα καὶ φοβερά· μὴ δυνάμενοι δὲ ν' ἀντισταθοῦν ἐτράπησαν εἰς φυγὴν. Ὁ Κόρτες ἐμάχετο ἐπὶ κεφαλῇς τοῦ στρατοῦ του μὲ θάρρος καὶ ἀνδρείαν, εἰς τὴν ὁποίαν οὐδεὶς ἐτόλμα ν' ἀντιπαραταχθῇ. Εὐθὺς εἰς τὴν ἀρχὴν τῆς μάχης ἐνῶ διέβαινε τοὺς βάλτους ἔχασε μίαν ἀπὸ τὰς ἐμβάδας του, ἀλλὰ δὲν τὸ ἐνόησε πρὶν τοῦ τέλους τῆς μάχης· τόσον πολέμων εἶχε λησμονηθῇ ἐντελῶς. Οἱ δὲ ἐχθροὶ ἔτρεχον ἀπνευστὶ πρὸς τὴν ὠχυρωμένην πόλιν τῶν Ταβάσκων.

Ἰωάννης. Ὁχυρωμένην;

Πατ. Ναι, ἀλλὰ τὰ ὀχυρώματα συνίστατο εἰς μόνην σειρὰν ὀρθογωνίων πάλων περὶ ὅλης τῆς πόλεως. Τὰ δύο ἄκρα τοῦ περιφράγματος τούτου συνηρμύζοντο ἐπ' ἀλλήλων, ἀφήνοντα μεταξὺ τῶν μίαν καὶ μόνην ἐλικοειδῆ καὶ σενωτάτην ὁδὸν, ἀγούσαν πρὸς τὴν πόλιν. Ὅσον καὶ ἂν ἐφαίνετο μέγας ὁ κίνδυνος τοῦ νὰ εἰσέλθῃ εἰς τὸν λαμβιρυνθῶδη ἐκκεῖνον δρόμον, ὁ Κόρτες ἐτόλμησε μ' ὅλον τοῦτο, καὶ διελθὼν αὐτὸν εὐτυχῶς, ἔφθασεν εἰς τὴν πόλιν, ἐνθα εὗρε τὰς ὁδοὺς παντοῦ ὁμοίως περιεφραγμένας, καὶ τοὺς κατοίκους ἐτοίμους εἰς μάχην. Ἀλλὰ καὶ αὕτη ἡ προσβολὴ ἐπέτυχε, καὶ οἱ ἐγγώριοι νικηθέντες ὑπεχώρησαν. Μ' ὅλον τοῦτο καὶ πάλιν ἡ πάλῃ δὲν ἐτελείωσε, διότι οἱ πολῖται συναθροισθέντες ἐκ νέου εἰς τὴν ἀγορὰν, ἐδοκίμασαν νέαν ἀντίστασιν πεισματώδη,

κ' ἐνικήθησαν καὶ ἐκ τετάρτου· τότε τραπέντες εἰς φυγὴν, κατέφυγον πλέον εἰς τὰ δάση, καὶ οὕτω κυριευθείσης τῆς πόλεως Ταβάσκου, ἔπαυσε τέλος πάντων ἡ μάχη.

Τώρα εἰπέτε με, ἀγαπητά μοι τέκνα, ὅποια αἰσθήματα διήγειρεν εἰς καθένα ἀπὸ σᾶς ἡ διήγησίς μου; Ὑπὲρ ποίου τῶν δύο μερῶν ἐκηρύχθητε; Εἰς ποῖον ἠύχεσθε τὴν νίκην· εἰς τὸν ἀνδρεῖον Κόρτες ἢ εἰς τοὺς Ἀμερικανούς;

Τιρές. ὦ! εἰς τὸν πρῶτον!

Ἄλλοι. Ὁχι! ὅχι! εἰς τοὺς ἀγρίους.

Πατ. Εἰπέτε νὰ ἰδῶμεν καὶ τοὺς λόγους σας. Σὺ, Δημήτριε, καὶ σεῖς οἱ ὁμόφρονές του εἰπέτε, διατὶ εἴθε ὑπὲρ τοῦ Κόρτες; *Δημήτριος.* Διότι ἐπολέμησε τόσον γενναίως.

Χρίστος. Καὶ διότι ἤθελε προκρίνει τὴν εἰρήνην, ἂν τὴν ἐδέχοντο καὶ οἱ ἄγριοι.

Περικλῆς. Καὶ διότι εἶναι συμπατριώτης μας.

Χαρίλαος. Καὶ διότι ἡ ἱστορία ἤθελεν ἴσως τελειώσει ἂν ὁ Κόρτες ἐνικάτο, ἢ ἂν ἐφρονεύετο.

Ἀχιλλεύς. Ἐξίκεται λόγοι! Δὲν ἔδεξαν καὶ οἱ ἐγγύριοι πολλὴν γενναϊότητα;

Ἰωάννης. Καὶ ποῖος ἐπέπεσε ἀδίκως εἰς τὴν πατρίδα τοῦ ἄλλου; αὐτοὶ εἰς τῶν Ἰσπανῶν ἢ οἱ Ἰσπανοὶ εἰς αὐτῶν;

Νικόλαος. Καὶ δὲν εἶναι καὶ οἱ ἄγριοι συμπατριῶταί μας καθὼς καὶ οἱ Ἰσπανοί;

Μήτηρ. Εὖγε, Νικόλαε. Ὅσάκις πρόκειται περὶ δικαίου καὶ ἀδίκου, εἶναι ὅλοι οἱ ἄνθρωποι συμπατριῶται.

Γεώργιος. Περίεργος λόγος εἶναι κ' ἐκεῖνος ὁποῦ μᾶς εἶπεν ὁ Χαρίλαος. Νὰ χάνωνται οἱ δυστυχεῖς Ἀμερικανοί, μόνον διὰ νὰ ἔχη ὁ πατὴρ νὰ μᾶς διηγῇται.

Ἀλέξανδρος. ὦ! Ἄς ἐδιώκοντο οἱ Ἰσπανοί, καὶ ἄς μὴν εἶχε πλέον ποτὲ τίποτε νὰ μᾶς διηγῇ ὁ πατήρ.

Πατ. Εὖγε! τέκνα μου, καλὰ διορθώσατε τὴν ἀπάτην τῶν φίλων σας· πρέπει ὅμως νὰ εἰπῶ κ' ἐγὼ μίαν λέξιν πρὸς ὑπεράσπισίν των. Στοιχηματίζω ὅτι ὅλοι μας, διαρκούσης τῆς μάχης,

καὶ πρὶν λάβωμεν καιρὸν νὰ συμβουλευθῶμεν τὸ λογικόν μας, εἵμεθα ἐπίσης ὑπὲρ τοῦ Κόρτες, καὶ τοῦτο θέλει μᾶς συμβῆ ἴσως πολλάκις καὶ εἰς τὸ ἐξῆς. Ὁὰ λησμονήσωμεν ἑκατοντάκις ἴσως ὅτι οἱ Εὐρωπαϊοὶ συμπατριῶταί μας ἦσαν λησταὶ καὶ δυνά-
σαι, ἐνῶ οἱ δυστυχεῖς Ἀμερικανοὶ ἐξ ἐναντίας ἦσαν οἱ καταδυνα-
στεύμενοι καὶ καταπιεζόμενοι, καὶ ἂν ἡ νίκη ἦτον εἰς χεῖράς μας, βεβαίως χωρὶς κακὸν σκοπὸν ἠθέλαμεν τὴν δώσει μᾶλλον εἰς
τὸν ἄνδρα τὸν ὁποῖον ἠρχίσσαμεν ν' ἀγαπῶμεν ἤδη. Ἄς μὴ μᾶς
φανῇ παράδοξον τοῦτο, τέκνα μου. Ἡ αἰτία ἐξ ἧς προέρχεται δὲν
εἶναι κακὴ. Τοιαύτη εἶναι τῆς ψυχῆς μας ἡ φύσις, ν' ἀγαπῶμεν
πάντοτε ἐκείνον, εἰς τὸν ὁποῖον βλέπομεν μεγάλην εὐτολμίαν
καὶ ἀσυνειθιστον καρτερίαν· ἀλλὰ διὰ τοῦτο δὲν πρέπει ποτὲ ν'
ἀμελῶμεν νὰ ἐξετάζωμεν πρὸς τί γίνεται χρῆσις τῆς εὐ-
τολμίας ταύτης, καὶ εἰς τί ἀποβλέπει ἡ καρτερία. Ἀλλ' εἰς
τὴν ζέσιν τοῦ θαύμασμοῦ πολλάκις παρορῶμεν τὴν τοιαύτην ἔρευ-
ναν, καὶ ἐκ τούτου προέρχεται ὅτι συλαμβάνομεν ἐνίοτε προσπα-
θείας τὰς ὁποίας μετ' ἀπαθῆ καὶ ἐμβριθῆ σκέψιν βιαζόμεθα ν'
ἀποβάλλωμεν πάλιν μετ' ἀποστροφῆς.

Ἰδοῦ, τέκνα μου, τοῦτο συνέβη καὶ εἰς ἐκείνους ἐξ ὑμῶν ὅσοι
ἐκηρύχθησαν ὑπὲρ τοῦ Κόρτες καὶ τοῦ ληστρικοῦ τοῦ στρατοῦ.
Εἰς τὰ ὄρματα σας περιέπτατο μόνον ἡ ἀνδρεία καὶ ἡ τολμη-
ρὰ πάλη των ἀνθρώπων ἐκείνων, ἀγωνιζομένων νὰ νικήσουν ὅλας
τὰς ἐναντιότητας ὅσαι τοις ἐπεγείροντο· παρεβλέψατε δ' ἐντε-
λῶς τὴν ἀθρότητα τῶν Ἀμερικανῶν καὶ τὸ προφανές των δι-
καίωμα ν' ἀποδιώξουν ἐκτὸς τοῦ τόπου των πλεονέκτας καὶ
τυραννικοὺς ξένους. Τώρα δ' ὅτε σὰς τὸ ἐνθύμησα, εἶμαι
βέβαιος ὅτι θέλετε κρίνει κατ' ἄλλον τρόπον περὶ τοῦ πράγ-
ματος. Ἔχω δίκαιον, Χαρίλαε;

Χαρίλαος. Ὠ! ναί. Ἐγὼ τὸ εἶπα ἀστευόμενος.

Πατ. Τὸ ὑπέθεσα. — Λοιπὸν μὴ λησμονήσετε, τέκνα μου,
αὐτὰς τὰς παρατηρήσεις, καὶ ἅς ἐπανέλθωμεν τώρα εἰς τὸ Τα-
βάσκον. Ὁ Κόρτες δὲν ἐπέτρεψε νὰ καταδιώξουν οἱ στρατιῶται
του τοὺς φυγάδας Ἀμερικανούς, καὶ ἐκ τούτου γνωρίζω πάλιν

τὸν ἄνδρα, ὅστις ὄχι διψῶν αἶμα, ἀλλ' ἐσφαλμένην ἔχων περὶ τῶν
 χρεῶν καὶ τῶν πράξεων τοῦ ιδέαν, κατεδυνάστευεν ἀθῶον λαόν.
 Τὰ λάφυρα τὰ ὅποια οἱ Ἰσπανοὶ ἤρπασαν, δὲν τὴν χαρίστηταν τὴν
 πλεονεξίαν τῶν διότι ὅ,τι πολῦτιμον εἶχον οἱ ἐγγχώριοι τὸ ἔλα-
 βον μεθ' ἐαυτῶν εἰς τὰ δάση, καὶ ἄφησαν μόνον ζωοτροφίας
 τινάς, μὲ τὰς ὁποίας εὐωχτήθησαν οἱ ἀπληθεῖς καὶ πεινασμέ-
 νοι Ἰσπανοὶ· ὡς ἔφθασε δὲ ἡ νύξ, κατέταξεν ὁ Κόρτες τὸ σρά-
 τευμά του εἰς τρεῖς θέσεις, εἰς ναοὺς κειμένους εἰς τὰ ὑψηλότερα
 μέρη τῆς πόλεως, καὶ διώρισε σκοποὺς διὰ ν' ἀσφαλισθῇ κατὰ
 πάσης νυκτερινῆς προσβολῆς· πολλάκις δὲ καὶ ὁ ἴδιος περιεπόλει,
 δηλαδὴ περιήρχετο παρατηρῶν ἂν οἱ σκοποὶ ἐκτελῶσι τὰ χρῆ-
 των. Πρὸς τὸ πρῶτ' ἐπεμψε στρατιώτας νὰ διερευνήσουν τὰ
 πλησίον δάση· ἀλλ' οὐδαμοῦ ἄγριος οὔτε ἐφαίνετο οὔτε ἠκούε-
 τό. Τοῦτο τὸ ἐφάνη ὑποπτον· ἐπεμψε δὲ διὰ τοῦτο καὶ μακρύ-
 τερα κατασκόπους, καὶ αὐτοὶ τὸν ἔφερον τὴν ἀπεικταίαν εἶδθαι,
 ὅτι παρετήρησαν ἄματρον πλῆθος ἐγγχωρίων, ὡς τεσσαράκοντα
 χιλιάδας τουλάχιστον, οἵτινες ὡς ἐφαίνετο, ἠτοιμάζοντο ἐκ νέου
 πρὸς μάχην.

Τοιαύτη εἰδησις ἤθελε ταραξεῖ καὶ τὸν θαρραλειότερον εἰς
 τὴν θέσιν τοῦ Κόρτες· διότι ὁποῖαν εὐτυχῇ ἔκδασιν ἐδύνατο νὰ
 ἐλπίσῃ πολεμῶν κατὰ στρατοῦ ἑκατοντάκις σχεδὸν μεγαλητέ-
 ρου τοῦ ἐδικοῦ του, καὶ συνισταμένου ἐξ ἀνθρώπων ἀπληπισμέ-
 νων, καὶ βεβιασμένων νὰ πολεμήσουν ὑπὲρ πατρίδος, ὑπὲρ
 ζωῆς, ὑπὲρ ἐλευθερίας καὶ ὑπὲρ τῶν ναῶν των; Εἶδε μὲν καὶ
 ἐνόησε τὸν κίνδυνον εἰς τὸν ὁποῖον εὕρισκετο, ἀλλ' ὡς κύριος
 ἑαυτοῦ καὶ τῶν παθῶν του, ἔδειξε τόσον ἀτάραχον καὶ γαλη-
 νιστὸν πρόσωπον, ὡς νὰ ἐπρόκειτο περὶ παιγνίου ἀπλῶς. Τὸ
 παράδειγμα τοῦ ἐνεψύχωσε κ' ἐνεγκαρδίωσεν ὅλον τὸ στράτευμα
 τὸ ὁποῖον μετὰ χαρᾶς τὸν ἠκολούθησεν εἰς θέσιν ἣτις ἐφαίνετο
 καταλληλοτάτη διὰ τὸ ὀλιγάριθμον τῶν ἀνθρώπων του.

Οὕτως ὁδηγήσας τὸ μικρόν του στράτευμα, παρέταξεν
 αὐτὸ εἰς μάχην κατὰ τοὺς πρόποδας τοῦ ὕψους τὸ ὁποῖον
 ἐκάλυπτε τὰ νῶτά των ὀπισθεν, ἐνῶ ἀπ' αὐτοῦ ἐδύναντο νὰ διευ-
 θύνουν ἐλευθέρως καὶ δραστηρίως τὸ πῦρ τῶν πυροβόλων των εἰς

τὴν πεδιάδα. Ὁ Κόρτες ἐκρύβη μὲ τοὺς ἵππους του εἰς ἓν πλησίον δάσος, ὥστ' ἐκείθεν νὰ ἐπιπέσῃ αἰφνιδίως καὶ ἐν δέοντι κατὰ τῶν ἐχθρῶν, τοὺς ὁποίους μὲ φοβερὰν σιωπὴν περιέμενον ἤδη οἱ Ἰσπανοί. Τέλος ἐφάνησαν. Ἀλλὰ διὰ νὰ λάβῃτε ἀπαξ ζωὴν ἰδέαν τίνι τρόπῳ τ' Ἀμερικανικὰ ἔθνη συνήθιζον νὰ πολεμοῦν, θὰ σὰς διηγηθῶ, πρὶν ἀρχίσῃ ἡ μάχη, τὸν ὅπλισμόν καὶ τὸν τρόπον τοῦ πολεμεῖν των, ἐπίσης ἀκριβῶς ὡς μὲ τὸν περιέγραψαν.

Οἱ πλείστοι ἦσαν ὀπλισμένοι μὲ τόξα καὶ βέλη· ἡ χορδὴ τῶν τόξων ἦτον κατεσκευασμένη ἀπὸ νεῦρα θηρίων ἢ ἀπὸ συγκλωσμένας τρίχας ἐλάφου, τὰ δὲ βέλη εἶχον ὡς αἰχμὰς ἢ ὀξεᾶ ὅστέα ἢ ἀκάνθας ἰχθύων. Πρὸς τοῦτοις δὲ εἶχον καὶ ἀκόντια, τὰ ὅποια ποτὲ μὲν ἔρριπτον μακρὰν, ποτὲ δὲ μετεχειρίζοντο ἐκ τοῦ πλησίον, ὅταν εἵρχοντο εἰς χεῖρας. Τὸ φοβερώτατον δὲ τῶν ὅπλων των ἦτον μέγα ἐκ σκληροῦ ξύλου κατεσκευασμένον ξίφος, τὸ ὁποῖον εἶχεν ὀξεῖς λίθους εἰς τὴν κοπίδα, καὶ ἦτον τόσον βαρὺ, ὥστ' ἐκινεῖτο μὲ τὰς δύο χεῖρας, ὡς ἡ ἀξίνη. Τινὲς αὐτῶν ἔφερον καὶ ῥόπαλα, ἄλλοι πάλιν σφενδόνας, διὰ τῶν ὁποίων ἔρριπτον μεγάλας πέτρας μ' ἐπιτηδεύματα καὶ μὲ δύναμιν. Μόνοι οἱ ἀρχηγοὶ των ἔφερον προφυλακτικὰ ὅπλα, συνίστάμενα εἰς θώρακας ἐκ συνερράχμενου βαμβακίου, καὶ εἰς ἀσπίδας ξυλίνας ἢ ἐξ ὀστοῦ χελώνης. Τὸ δὲ λοιπὸν στράτευμα ἦτον γυμνὸν μὲν, ἀλλὰ διὰ νὰ γίνωνται φοβεροί, ἔβαπτον τὸ πρόσωπον καὶ τὸ σῶμά των μὲ διάφορα χρώματα, καὶ διὰ νὰ φαίνωνται ὑψηλότεροι, ἐκάλυπτον τὴν κεφαλὴν των μὲ στέμμα ἐξ ὑψηλῶν πτερῶν. Ἡ πολεμικὴ των μουσικὴ ἐσυμφῶνει μὲ τὸν ὀπλισμόν των· μετεχειρίζοντο ἓν εἶδος αὐλοῦ ἐκ καλάμου, μεγάλας κογχύλας ἀντὶ σαλπίγγων, καὶ τύμπανα κατεσκευασμένα ἀπὸ κορμούς δένδρων ἐσκαμμένους. Ἡ τέχνη τῆς μάχης εἰς πυκνοὺς στίχους τοῖς ἦτον παντάπασιν ἄγνωστος. Μ' ὅλον τοῦτο ἐφύλαττον τάξιν τινά, διότι τὸ στράτευμά των ἦτον διηρημένον εἰς μικρὰ τάγματα, ἕκαστον τῶν ὁποίων ὠδηγεῖτο ὑφ' ἑνὸς τῶν ἀρχηγῶν. εἶχον δὲ καὶ τοῦτο κοινὸν μὲ τὴν εὐρωπαϊκὴν τακτικὴν, ὅτι δὲν ὠδηγοῦν ὅλον τὸ ττράτευμα διὰ μιᾶς εἰς

τὴν μάχην, ἀλλ' ἄφηνον ὀπισθοφυλακὴν, ἣ τοὺς παρὰ τοῖς πολεμικοῖς ἐπικούρους λεγομένους, προσδιωρισμένους νὰ σπεύδουν ἐν καιρῷ ἀνάγκης εἰς βοήθειαν τῶν ἐμπρὸς μαχομένων.

Ἡ πρώτη προσβολὴ τῶν ἐγένετο πάντοτε μὲ φρικτὰς φωνάς, καὶ ἦτον ἀληθῶς σφοδροτάτη. Ἀλλ' ἂν ὁ ἐχθρὸς ἐδύνατο ν' ἀποκρούσῃ τὴν πρώτην ταύτην ὁρμὴν, καὶ νὰ τρέψῃ εἰς φυγὴν τοὺς πρώτους ἀμέσως, ἐξ αἰτίας τῆς ἀταξίας εἰς ὀλίγας στιγμὰς ἐνικᾶτο ὅλον τὸ στράτευμα, καὶ ἐδίδοντο ὅλοι εἰς φυγὴν.

Τοιοῦτος ἦτον ὁ ἐχθρὸς, τὸν ὁποῖον τὸ ὀλιγάριθμον στράτευμα τῶν Ἰσπανῶν ἐβλεπε προχωροῦντα ἐναντίον του. Ἐν σιωπῇ, καὶ ὡς τοῖχος συνεσφιγμένοι, ἵστατο περιμένοντες οἱ Εὐρωπαῖοι τὴν προσβολήν. Ἰδοὺ ἔφθασεν ὁ ἐχθρὸς ἕως εἰς τόξου βολήν, καὶ ἰδοὺ ἀρχίζει τὴν μάχην μὲ φοβερωτάτας φωνάς, καὶ μὲ χάλαζαν βελῶν, ὑφ' ὧν ἐσκοτίζετο ὁ ἀήρ. Οἱ Ἰσπανοὶ ἀπεκρίθησαν εἰς τοῦτον τὸν κακὸν ἀσπασμὸν μὲ τοὺς κεραυνοὺς τῶν πυροβόλων ὑπὸ τὰ ὁποῖα ἐστρώνοντο σωρηθὺν εἰς τὴν γῆν οἱ πυκνοὶ στοῖχοι τῶν ὁρμώντων ἐχθρῶν. Μ' ὅλον τοῦτο δὲν ἐφοβήθησαν οἱ τολμηροὶ Ἀμερικανοί, ἀλλ' ἀντικαθιστῶντες νέους πολεμιστὰς εἰς τὰς θέσεις τῶν φονευομένων καὶ ἀλαλάζοντες ἔρριπτον ἄμμον εἰς τὸν ἀέρα, διὰ νὰ κρύψουν τὰς ζημίας των ὑπὸ τὰ νέφη τοῦ κονιορκοῦ, καὶ ἀμέσως ὡς ἔρριπτον τὰ βέλη ἐσπεύδον νὰ ἔλθουν εἰς χεῖρας μὲ τοὺς ἐναντίους.

Οἱ Ἰσπανοὶ ἀνθίσταντο μὲν, ὅσον τοῖς ἦτον δυνατόν κατὰ τοῦ ἀνωτέρου ἀριθμοῦ τῶν ἀγρίων, ἀλλ' ἡ λύσσα καὶ τὸ πλῆθος τοῦ ἐφορμῶντος ἐχθροῦ ἦσαν ἀνώτερα τῶν δυνάμεών των. Αἱ σειραὶ τῶν ἤρχισαν νὰ διαρρήγνυνται εἰς διάφορα μέρη, καὶ ἤρχισεν ἤδη ν' ἀναγγέλληται τρομερὰ ἥττα, ὅταν αἰφνιδίως ἐξῆλθεν ὁ Κόρτες μὲ τὸ ἱππικόν του ἀπὸ τὸ δάσος, καὶ ὤρμησε κατὰ τῶν ἐχθρῶν. Ἡ προσβολὴ αὕτη ἦτον εἰς τοὺς δυστυχεῖς Ἀμερικανοὺς νέον φαινόμενον, διότι ἕως τότε δὲν εἶχον ποτὲ ἰδεῖ ἄνδρας ἐφίππους, κ' ἐξελάμβανον ἱππέα καὶ ἵππον ὡς ἀποτελοῦντες ἐν μόνον τέρας, τὸ ἥμισυ μὲν ἀνθρωπίνου τὸ ἥμισυ δὲ θηριώδους μορφῆς, καὶ ἡ ἀπάτη των αὕτη τοῖς ἐνέπνευσε τοιαύ-

την ἑκπληξίν, ὥστε τὰ ὅπλα ἔπιπτον ἀπὸ τὰς χεῖράς των, καὶ οὕτως ὠφεληθέντες οἱ Ἰσπανοὶ ἀπὸ τὴν εὐκαιρίαν ἐκέρδισαν καιρὸν, παρετάχθησαν πάλιν καὶ ἤρχισαν ἐκ νέου νὰ πυροβολοῦν ζωηροτέρως, καὶ οἱ δυστυχεῖς Ἀμερικανοὶ, πανταχόθεν στενοχωρημένοι, καὶ ὑπὸ τοῦ τρόμου ἡμιθανεῖς ἐτράπησαν ἀμέσως εἰς γενικὴν φυγὴν.

Ὁ Κόρτες χαίρων μόνον ὅτι τοῖς ἔδειξε τὴν ὑπεροχὴν τῆς δυνάμεώς του, διέταξε νὰ μὴ διώξουν τοὺς φεύγοντας, διορίσας νὰ ζωγρήσωσι μόνον τινὰς αὐτῶν, διὰ νὰ τοὺς μεταχειρισθῇ ὡς μέσον διὰ νὰ κλείσῃ εἰρήνην μ' ὅλον τὸ ἔθνος. Εἰς τὸ πεδῖον τῆς μάχης ἔκειντο ὀκτακόσιοι Ἀμερικανοὶ νεκροὶ, καὶ δύο μόνον Ἰσπανοὶ, ἀλλὰ ἐξδομήκοντα αὐτῶν ἦσαν πληγωμένοι. Τῶν δὲ μὴ βαρέως πληγωθέντων Ἀμερικανῶν οἱ πλεῖστοι ἔφυγον, ὥστε ὁ ἀριθμὸς των δὲν ἦτον γνωστός.

Τὴν ἀκόλουθον ἡμέραν διέταξεν ὁ Κόρτες νὰ τῷ παρουσιασθῶσι τινὲς τῶν αἰχμαλωτισθέντων Ἀμερικανῶν. Φόβος καὶ τρόμος ἐφαίνετο εἰς τῶν δυστυχῶν τὰ πρόσωπα ζωγραφημένος, διότι δὲν ἤλπιζον ν' ἀκούσουν ἀπὸ τὸ στόμα του ἄλλο εἰμὴ τὴν ἀπόφασιν τοῦ θανάτου των. Ἀλλ' ὅποια καὶ πόση ὑπῆρξεν ἡ χαρὰ καὶ ἡ ἑκπληξίς των, ὅταν εἶδον ὅτι ὁ ἀρχιστράτηγος τῶν Ἰσπανῶν τοὺς ἐδέχθη μὲ πρᾶξιν καὶ μὲ φιλάνθρωπιν, καὶ τοῖς ἐδήλωσε διὰ τοῦ Ἀκουιλάρ ὅτι ἦσαν ἐλεύθεροι! Ἀλλ' ἡ ἀγαλλίασίς των ἠῤῥησεν ἔτι μᾶλλον, ὅταν εἶδον ὅτι ἅμα μὲ τὸ ἀνέλπιστον δῶρον τῆς ζωῆς των, τοῖς ἐχαρίσθησαν καὶ τινα εὐρωπαϊκὰ μικρολογήματα, τὰ ὅποια ἤξευρεν ὅτι τοῖς ἀρέσκουν. Μεθύοντες ἀπὸ χαρὰν ἔτρεξαν οἱ ἀπελευθερωθέντες νὰ εἰδοποιήσουν τοὺς συμπατριώτας των περὶ τῆς φιλάνθρωπικῆς μὲ τὴν ὁποίαν προσεφέρθησαν πρὸς αὐτοὺς οἱ Ἰσπανοί. Καὶ τὸ ἀποτέλεσμα ἦτον τὸ σύνθημα τῆς μεγαλοψυχίας καὶ ἀγαθότητος· ὅτι ἐκερδίθησαν ὅλαι αἱ καρδίαι ὅσαι πρὸ μικροῦ ἔπνεον λύσαν καὶ ἐκδίκησιν.

Μετ' οὐ πολὺ ἦλθον πρὸς τὸν Κόρτες διάφοροι Ἀμερικανοί, πλήρεις ἐμπιστοσύνης καὶ ἐλπίδος χρηστῆς, φέροντες διοφόρους ζωοτροφίας, διὰ τὰς ὁποίας ἐφιλοδώρηθησαν πλουσιοπαρόχως· ἅμα δὲ καὶ ὁ ἴδιος Κασίκης των ἔπεμψε πρέσβεις μὲ δῶρα καὶ ἐ-

ζήτει τὴν εἰρήνην, τὴν ὁποίαν ἐδέχθησαν οἱ Ἰσπανοὶ περιχαρῶς· καὶ ὅταν μετ' ὀλίγον ἦλθεν ἐκεῖ καὶ ὁ ἴδιος, ἐπεκυρώθη καὶ ἐστερεώθη ἡ μεταξὺ τῶν φιλία μετὰ διαφόρους προσφορὰς εὐαρέστους εἰς ἀμφοτέρω τὰ μέρη. Μεταξὺ τῶν λοιπῶν δώρων ἔφερεν ὁ Κασίκης καὶ εἰκοσι νέα κοράσια, τὰ ὁποῖα ἤξευρον νὰ ζημῶνῳσιν ἄρτον Ἀμερικανικοῦ σίτου, καὶ τὰ ἐπρόσφερον εἰς τὸν Κόρτες ἰδίως. Ἐν αὐτῶν τῶν κορασίων, τὸ ὁποῖον βαπτισθὲν ἐπομένως ὠνομάσθη Μαρίνα, ἦτον θυγάτηρ ἐνὸς Κασίκου, ἀρπαγείσα εἰς τὴν νηπιότητά της, καὶ πωληθεῖσα εἰς τὸν Κασίκην τοῦ Ταβάσκου.

Ἡ νεανὺς αὕτη ἦτον ἐκ φύσεως προικισμένη μ' ἐξάαιρετον ὡραιότητα καὶ μετὰ πολλὰς πνευματικὰς χάριτας· μαθοῦσα δὲ εἰς ὀλίγον καιρὸν τὴν Ἰσπανικὴν γλῶσσαν, ὠφέλησεν εἰς τὸ μέλλον μεγάλως εἰς τὰς διαπραγματεύσεις μετὰ τὰς ἐγγχωρίους τὸν στρατηγόν, ὅστις, ὡς λέγουσιν, ἐξ εὐγνώμονος ἀγάπης κινούμενος, τὴν ἐνυμφεῖθη, καὶ ἀπέκτησεν ἐξ αὐτῆς υἱόν, τὸν ὁποῖον ἐκάλεσε *Μαρτίνου Κόρτες*.

Ἐν ᾧ ὁ Κασίκης μετὰ τῶν ἐγκρίτων τοῦ λαοῦ του εὐρίσκειτο παρὰ τῷ Κόρτες, ἠκούσθησαν κατὰ τύχην χραιμετίζοντες οἱ ἵπποι τῶν Ἰσπανῶν. Ὅλοι ἐντρομοὶ οἱ δυστυχεῖς Ἀμερικανοὶ ἠρώτησαν μετὰ φόβου, τί θέλουσιν αἱ φοβεραὶ αὗται δυνάμεις; (ἐννοοῦντες τοὺς ἵππους)· οἱ Ἰσπανοὶ τοῖς ἀπεκρίθησαν ὅτι ἀγανακτοῦσι διότι δὲν ἐτιμωρήθη αὐστηρότερα ὁ Κασίκης μετὰ τοῦ λαοῦ αὐτοῦ, διὰ τὴν αὐθάδειαν τὴν ὁποίαν ἀπετόλμησαν νὰ δείξουν κατὰ τῶν χριστιανῶν. Μόλις ἤκουσαν τοὺς λόγους τούτους, καὶ ἀμέσως πρὸς ἐξίλωσιν ἔσπευσαν νὰ φέρουν στρώματα διὰ νὰ ἡσυχάσουν ἐπ' αὐτῶν αἱ φοβεραὶ δυνάμεις, καὶ διάφορα πτηνὰ διὰ νὰ τὰ φάγουν· συγχρόνως τὰς παρεκάλεσαν ταπεινῶς νὰ τοὺς συγχωρήσουν, βεβαιοῦντες μεθ' ὅρκων, ὅτι εἰς τὸ ἐξῆς θέλουν ὑπακούει προθύμως εἰς τοὺς χριστιανούς. Μετὰ ταῦτα ἠτοιμάσθησαν οἱ Ἰσπανοὶ ν' ἀπέλθουν διὰ νὰ πλεύσουν ἀνωτέρω παρὰ τὰς δυτικὰς παραλίας τοῦ τόπου. Αὐρίον, ἂν ὁ ἄνεμος τοῖς εἶναι ὀλίγον δεξιὸς, θέλομεν τοὺς ἰδεῖ ἀποπλέοντας.

Πέτρος. Καὶ τί ἄνεμον θέλουν;

Πατ. Ἰδὲ τὸν πῖνακα! Ἰδοὺ ποῦ κεῖται τὸ Ταβάσκον. Ἡ γραμμή τοῦ πλοῦ των διευθύνεται ἐκεῖ πρὸς τὴν Βερακρούζαν. Τὶ ἄνεμον λοιπὸν θέλουν;

Πέτρος. Ἀνατολικόν.

Πατ. Προσέξατε λοιπὸν, καὶ ὅταν ὁ ἄνεμος, ὅστις σήμερον πνέει δυτικῶς, τραπῇ καὶ πνέῃ ἀνατολικῶς, εἰδοποιήσατέ με, καὶ εὐθὺς ὡς λάβω τὴν εἶδῃσιν θ' ἀποπλεύσουν καὶ οἱ Ἰσπανοί. Ὡς τότε μένουν ἀραγμένοι καὶ ἡμεῖς μαζῇ των.

ΔΙΗΓΗΣΙΣ ΚΔ'.

Ο άνεμος έμεινε πολὺν καιρὸν δυτικὸς, ὡςάκις παρετήρουν οἱ νέοι τὸν άνεμοδείκτην κ' έπεκαλοῦντο ανατολικὸν άνεμον. Τὸ ἴδιον συνέβη καὶ εἰς ἡμᾶς (εἶπεν ὁ Ἰωάννης πρὸς τοὺς λοιποὺς, ἀγανακτοῦντας διότι ὁ άνεμος έπνεε συνεχῶς ἐκ δυσμῶν) ὅταν εἴχαμεν πλεύσει εἰς τὴν Κασσάνδραν· (Ὁ πατὴρ εἶχε πλεύσει πρό τινων μηνῶν μὲ δύο τῶν νέων του, διασκεδάσεως χάριν, εἰς τὴν Κασσάνδραν)· καὶ τότε ὁ άνεμος δὲν ἤθελε νὰ μεταβληθῇ διὰ νὰ ἐπιστρέψωμεν εἰς τὴν Λάρισσαν.

Οὕτω θέλει σᾶς συμβῇ πολλάκις εἰς τὴν ζωὴν σας, ὑπέλαβεν ὁ πατήρ. Καὶ ἂν δὲν εἶναι πάντοτε ὁ εὐδιδος άνεμος, τὸν ὁποῖον προσμένετε, πολλάκις ὅμως θέλει συμπίπτει νὰ ἐπιθυμῆτε ἄλλοτε τοῦτο ἄλλοτ' ἐκεῖνο, καὶ ἴσως νὰ τὸ ἐπιθυμῆτε εἰς μάτην ἐπὶ πολὺ. Πρέπει νὰ χαίρητε ἐπομένως ὅτι ἤρατε καὶ αὐτὴν τὴν περίστασιν διὰ νὰ γυμνασθῆτε εἰς τὴν τόσον ἀναγκαίαν ἀρετὴν τῆς ὑπομονῆς· διότι, πιστεύσατέ με, τέκνα μου, πολλάκις, πολλάκις θέλετε τὴν χρειασθῆ εἰς τὸ διάστημα τῆς ζωῆς σας· καὶ οὐαὶ εἰς τὸν ὅστις τότε θέλει νὰ τὴν προσκηθῇ, ὅταν φθάσῃ ὁ καιρὸς καθ' ὃν πρέπει νὰ τὴν ἀσκήσῃ! Λοιπὸν ὑπομονὴν, ὑπομονὴν, ὧ νέοι κοσμοπολίται, οἵτινες θέλετε πλεύσει τὸν μέγαν τοῦ βίου ὠκεανὸν, καὶ μέχρι τοῦδε δὲν ἐμακρύνθητε ἀκόμη πολὺ τοῦ λιμένος. Προπαρασκευασθῆτε ν' ἀπαντήσετε εἰς τὸν πλοῦν σας καὶ νηνεμίας καὶ τρικυμίας κ' ἐναντίους άνέμους, οἵτινες θέλουν ἀναχαιτίσει τὸ σκάφος σας, θέλουν τὸ ἐκτρέψει τῆς εὐθείας ὁδοῦ του, ἢ θέλουν τὸ σφενδονίσει κατὰ σκοπέλων καὶ καθ' ὑφάλων· ὅθεν λέγω καὶ πάλιν, ὑπομονὴν! καὶ ἡ μικρὰ δυσἀρέσκεια τὴν ὁποίαν σᾶς προξενεῖ ἤδη ὁ διαρκὼν ἐναντίος άνεμος, εἴθε νὰ σᾶς προπαρασκευάσῃ κατὰ μεγαλητέρων!

Τοιουτοτρόπως παρῆλθον πάλιν πολλαὶ ἡμέραι, καὶ ὁ εὐλο-

γημένος ἄνεμος ἔπνεεν ἀδικόπως ἀπὸ δυσμῶν, ἕως ὅτου τέλος πάντων, μίαν αὐγὴν μεταξύ τῶν πέντε καὶ ἕξ, ἐν ᾗ μόλις εἶχεν ἐγερθῆ ὁ πατήρ, ἠκούσθησαν ἀλαλαγμοὶ χαρᾶς εἰς τὴν αὐλὴν, καὶ ἐν ῥοπῇ ὀφθαλμοῦ διεδόθησαν εἰς ὅλον τὸν οἶκον. Ἴδου διατί. Τινὲς τῶν νέων, ὅσοι εἶχον τὴν περισσοτέραν ὀρεξιν ν' ἀκούσουν τὴν ἱστορίαν, ἐγείροντο καθ' ἡμέραν πολλὰ πρωτὶ καὶ παρετήρουν τὸν ἄνεμον· τούτων οἱ ἀλαλαγμοὶ εἶχον ἀντιχῆσει εἰς ὅλον τὸν οἶκον. Ἀνατολικός! Ἀνατολικὸς ἄνεμος! ἐφώναζον ὅλοι μ' ὅλην τὴν δύναμίν των, κ' ἐνταυτῷ, ὥς νὰ ἐφοβοῦντο μήπως ὁ πατήρ εἶχε κωφασθῇ τὴν παρελθοῦσαν νύκτα, ὥρμησαν ἀκόμη ὅλοι διὰ μιᾶς εἰς τὸν κοιτῶνά του, φωνάζοντες· ἀνατολικός! ἀνατολικὸς ἄνεμος!

Ὁ πατήρ ἐκάλυψε τὰ ὦτά του μὲ τὰς χεῖρας, καὶ ἦτον οἰκτρὸν πῶς τοὺς παρεκάλει μὲ πρόσωπον εὐσπλαγχνίαν ἐπικαλούμενον, νὰ λυπηθοῦν τὸ ἀκουστικὸν τύμπανόν του, περὶ τοῦ ὁποίου ἐφαίνετο ὅτι ἐφοβεῖτο τῷ ὄντι μὴ βλαφθῇ ἀπὸ τὰς φωνάς. Ἀλλ' εἰς μάτην. Δὲν ὑπῆρχεν εὐσπλαγχνία! Οἱ μικροὶ βάρβαροι δὲν ἔπαυον φωνάζοντες καὶ ἀλαλάζοντες καὶ γελῶντες, ἕως ὅτου τέλος πάντων ὁ πατήρ ὅλος ἀπελπησία ἐτόλμησε νὰ πηδῇ εἰς τὸ μέσον των, καὶ ἀπολέσας τὴν μίαν ἐμβάδα, κατέφυγεν εἰς τὴν κοινὴν αἵθουσαν, ὅπου, ἐπειδὴ τὸ πρᾶγμα δὲν ἐπεδέχετο ἄλλην διόρθωσιν, ἔμελλε νὰ ἐκπληρώσῃ τὴν ὑπόσχασίν του. Καὶ πῶς νὰ μὴ τὴν ἐκπληρώσῃ, ἐν ᾗ ὅλοι ἔτρεξαν κατόπιν του, καὶ δὲν ὑπῆρχε κἀνείς των, ὅστις μετὰ τόσῃ μακρὰν διακρπὴν συγκατένευε νὰ τὸν ἀφήσῃ ν' ἀθετήσῃ τὸν λόγον του; Ἠναγκάσθη ἐπομένως νὰ εὐχαριστήσῃ τὴν ἐπιθυμίαν των ἀμέσως· καὶ οὕτω πρὶν ἀποσεῖσθαι τὸν ὕπνον ἀπὸ τοὺς ὀφθαλμούς του, ἤρχισε μὲ κενὸν στόμαχον τὴν διήγησίν του ὡς ἀκολούθως.

Χαίρων ὁ Κόρτες διὰ τὴν εὐτυχῇ ἔκβασιν, πολέμου ὅστις ἐδύνατο νὰ ἐπιφέρῃ λυπηρὰ ἐπακόλουθα, καὶ πλήρης ἐλπίδος διὰ τὸ μέλλον, ἀπῆλθε μὲ τὸν θριαμβεύσαντα στρατόν του ἐκ τοῦ Ταβάσκου, διὰ νὰ ἐξακολουθήσῃ περαιτέρω τὸ κινδυνῶδες τοῦ σταδίου. Ὅλοι οἱ ὀπαδοὶ τοῦ ἐνεβιβάσθησαν εἰς τὰ πλοῖα,

ἡγέρθησαν αἱ ἄγκυραι, εὐδῖος ἀνατολικὸς ἄνεμος ἐπλήρου τὰ ἱστία τῶν πλοίων των, καὶ ἐπλευσαν πρὸς δυσμὰς.

Ταῦτα εἰπὼν ὁ πατήρ, ἔκλινε τὴν κεφαλὴν βαθέως χαίρετῶν τοὺς ἀκροατάς του, καὶ χωρὶς νὰ προφέρῃ λέξιν, ἐπέστρεψεν εἰς τὸν κοιτῶνά του διὰ νὰ ἐνδύθῃ. Ἐφώναζαν μὲν τινες παῖδες, καὶ τινες ἔτρεξαν κατόπιν του, ἀλλ' εἰς μάτην. Εἶχατε τὸ δικαίωμα, τοῖς ἀπεκρίθη, νὰ ζητῆτε τὴν ἀκριβῆ ἐκπλήρωσιν τῆς ὑποσχέσεώς μου· σῶς ὑπεσχέθηρ ν' ἀποπλεύσουν οἱ Ἰσπανοὶ, εὐθὺς ὡς πνεύσει ἀνατολικὸς ἄνεμος· καὶ ἰδοὺ ἔγινε· καὶ δὲν ἔχετε λόγον νὰ ζητῆτε ἄλλο τι ἀπ' ἐμέ. Ἄς μοι συγχωρηθῇ λοιπὸν νὰ εἶμαι κ' ἐγὼ περὶ τὴν τήρησιν τοῦ λόγου μου ὅσον ἀκριβεῖς ἦσθαι καὶ σεῖς περὶ τὴν υπεράσπισιν τῶν δικαιωμάτων σας. Τὸ ἐσπέρας τὰ περαιτέρω.

Ταῦτα λέγων τοὺς ἄφησε, καὶ ἐπειδὴ τὸ δίκαιον ἦτον ὑπὲρ αὐτοῦ, κἀνείς τῶν νέων δὲν εἶχε τι νὰ τὸν ἀντιτείνῃ· ὅθεν ἐνεδύθη ἕκαστος πάλιν τὴν ὑπομονὴν, καὶ ἐπρόσμενον τὴν ἐσπέραν. Τέλος ἦλθεν ἡ ἐσπέρα, ἦλθε καὶ ὁ πατήρ· καὶ πρὸς χαρὰν καὶ ἀγαλλίασιν τῶν ἀκροατῶν του, ἤρχισεν εὐθὺς ἄνευ προοιμίου, τὴν διήγησίν του ὡς ἀκολούθως.

Ὁ Κόρτες περιπλέων, ἀπέβη εἰς ὅλους τοὺς τόπους τοὺς ὁποίους εἶχεν ἐπισκεφθῇ πρὸ αὐτοῦ καὶ ὁ Γριγιάλας. Τέλος φθάσας καὶ εἰς τὴν νῆσον τοῦ ἁγίου Ἰωάννου δ' Οὐλόα, περὶ τῆς ὁποίας σᾶς ἀνέφερα προλαβόντως, ἔρριψεν ἄγκυραν μετὰ τῆς νήσου καὶ τῆς στερεᾶς. Μετ' οὐ πολὺ εἶδεν ἐκ τῆς στερεᾶς δύο πυράγας ἢ μεγάλα πλοιάρια κατεσκευασμένα ἐξ ἐνὸς κορμοῦ δένδρου ἕκαστον, κωπηλατούσας πρὸς αὐτούς. Οἱ ἐπιβάται των, οἱ ὅποιοι ἐφάνιντο ὅτι ἦσαν ἄνθρωποι δικακεκριμένοι, δὲν ἔδειξαν οὔτε δειλίαν, οὔτε δυσπιστίαν· τοὺς ἐδέχθη δὲ καὶ ὁ Κόρτες εἰς τὸ πλοῖόν του μὲ μεγάλην φιλοφροσύνην.

Ἐν τούτοις ἤρχισαν νὰ λαλοῦν, καὶ ὁ Κόρτες ἐπροσδόκα ὅτι ὁ διερμηνεύς του Ἀκουϊλάρ θέλει τῷ ἐξηγήσει τοὺς λόγους των· ἀλλ' ἠπατήθη, διότι ὁ Ἀκουϊλάρ ἔμεινεν ἀπορῶν, κ' ἐβεβαίωσε τὸν Κόρτες ὅτι δὲν ἐννόει διόλου τὴν γλῶσσαν τῶν ἀνθρώπων τούτων. Αὐτοὶ ἐλάλουν τὴν Μεξικανικὴν, καὶ αὐτὸς εἶχε μάθει

μόνον τὴν Γιουκαταϊκὴν γλώσσαν, μεταξὺ δὲ τῶν δύο ἡ διαφορὰ ἦτον μεγάλη. Ἡ περίστασις αὕτη ἦτον πολλὰ λυπηρά. Ἀλλὰ κατ' εὐτυχίαν παρετήρησε μὲ μεγάλην του χαράν ὁ Κόρτες, ὅτι μία τῶν αἰχμαλώτων ἐκ τοῦ Ταβάσκου, ἡ Μαρίνα περὶ τῆς ὁποίας σᾶς ἀνέφερα πρὸ ὀλίγου, ὠμίλει ἐλευθέρως μὲ τινὰς αὐτῶν, καὶ ἐπληροφορήθει ὅτι ἡ κόρη αὕτη, ἣτις εἶχε γεννηθῇ εἰς Μεξικανικὴν ἐπαρχίαν, καὶ ἀρπαγεῖσα ἐκομίσθη εἰς τὸ Γιουκατάν, ἐλάλει καὶ τῶν δύο τόπων τὰς γλώσσας. Τοιοῦτο τρόπον ἤρχισαν αἱ διαπραγματεύσεις ἀμέσως.

Ἡ Μαρίνα ὠμίλει μετὰ τῶν Μεξικανῶν τὴν πάτριόν των διάλεκτον, τὴν ἔννοιαν τῶν λόγων μετέφραζεν εἰς τὸν Ἀκουϊλάρ εἰς τὴν Γιουκαταϊκὴν, καὶ οὗτος πάλιν ἐξηγεῖτο Ἰσπανικῶς πρὸς τὸν στρατηγόν. Οὕτως ἐβιάζοντο ἀμφοτέρω τὰ μέρη νὰ διαβιβάζουν τὰς ἐννοίας των διὰ τριῶν διαφόρων γλωσσῶν πρὶν μεταβῶσιν ἀπὸ ψυχῆς εἰς ψυχὴν. Διὰ τῆς εὐτυχῶς ἀνακαλυφθείσης ταύτης ὁδοῦ ἔμαθεν ὁ Κόρτες, ὅτι ὁ *Πιπατόε*, ἑπαρχος ἐκείνου τοῦ τόπου, καὶ *Γεντίλας* ὁ ἀρχιστράτηγος τοῦ μεγάλου Αὐτοκράτορος Μοντεζούμου, ἔπεμψαν τούτους ὡς πρέσβεις πρὸς αὐτὸν διὰ νὰ τὸν ἐρωτήσουν μὲ τίνα σκοπὸν ἦλθεν ἐκεῖ, καὶ διὰ νὰ τὸν βοηθήσουν πρὸς ἐξακολούθησιν τοῦ πλοῦτου, μὲ ὅλα ὅσων εἶχεν ἀνάγκην.

Εἶναι περιττὸν, νομίζω, νὰ σᾶς εἰπῶ ὅτι ὡς ἐκ τῶν λόγων των τούτων ἐφάνιντο ἀνήκοντες εἰς ἔθνος μεγάλως διαφέρον ἀπὸ τὰ λοιπὰ ἔθνη τῶν δυτικῶν Ἰνδιῶν, ὅσα εἶχον γνωρίσει οἱ Ἰσπανοὶ ἕως τότε. Ὁ Κόρτες ἡσθάνθη ταύτην τὴν διαφορὰν, καὶ ἀπεκρίθη μ' εὐγενεῖς καὶ φιλοφρονεστάτας ἐκφράσεις, ὅτι ἦλθε μὲ φιλικωτάτους σκοποὺς, φέρων εἰς τὸν ἀρχηγὸν τοῦ τόπου ἀγγελίας τὰ μέγιστα σπουδαίαις δι' ὅλον τὸ κράτος του. Μετὰ ταῦτα φιλοδωρήσας πλουσίως τοὺς πρέσβεις, τοὺς ἀπεχαιρέτισεν, καὶ εὐθὺς ἤρχισε χωρὶς νὰ περιμείνει τὴν ἀπόκρισίν των, ν' ἀποβιβάσῃ εἰς τὴν ξηρὰν τοὺς ἀνθρώπους, τοὺς ἵππους, τὰ πυροβόλα καὶ ὅλην του τὴν πολεμικὴν ἀποσκευὴν.

Οἱ ἀγαθοὶ κάτοικοι τοῦ τόπου ἔτρεχον σῶρηδὸν καὶ ἐδοῦναι τοὺς μέλλοντας δυνάστας των, καὶ τοῖς κατεσχεύαζον καλύδας

ἀπὸ κλάδους δένδρων. Οἱ δυστυχεῖς! ὦ! ἂν ὁ προστάτης των δαίμων, ἀνακαλύπτων τὸ μέλλον ἐμπρός των, τοῖς ἐδείκνυε πόσον ἐπιζήμιος ἔμελλε ν' ἀποβῇ δι' αὐτοὺς ἡ πρόθυμος φιλοξενία των, ὦ! πῶς φρίττοντες ἤθελον φύγει τὰς τίγρεις ταύτας τὰς κρυπτομένας ὑπὸ ἔνδυμα ἀκάκων ἀρνίων! Βεβαίως ἤθελον καταβάλλει ὅλας των τὰς δυνάμεις, καὶ ἤθελον χύτει μετὰ χαρᾶς καὶ τὴν τελευταίαν ῥηνίδα των, διὰ ν' ἀπιδιώξουν ἀπὸ τὸν τόπον των τοὺς ἐπικινδύνους ξένους αὐτοὺς. Ἀλλ' ἦτον ἤδη ἀπεφασισμένον ὑπὸ τῆς ἀκαταζήτητου βουλῆς τῆς θείας προνοίας νὰ κλίνη καὶ τοῦτο τὸ δυστυχὲς ἔθνος τὸν αὐχένα ὑπὸ τὸν ζυγὸν τῆς ἐξουσίας τῶν Εὐρωπαίων. Τὸ διατὶ εἶναι εἰς ἐκεῖνον μόνον γνωστὸν, ὅστις μὲ ἀκατάληπτον σοφίαν καὶ ἀγαθότητα διέπει τὸ πᾶν, κ' ἐπιτρέπει δεινὰ, ὅπως βλαστήσουν ποτὲ ἐξ αὐτῶν μετὰ πολὺ ἢ ὀλίγον μεγαλῆτερα ἀγαθὰ· εἰς ἡμᾶς δὲ, γνωρίζοντας τὴν μυωπίαν μας, ἀνήκει νὰ σιωπῶμεν μὲ σέβας καὶ νὰ περιμένωμεν.

Τὴν ἀκόλουθον ἡμέραν ἦλθον αὐτοπροσώπως ὁ Πιλπατόε καὶ ὁ Τευτίλας, συνοδευόμεν' ὑπὸ πλήθους ὀπλισμένων Μεξικανῶν. Ἡ πομπή των ἦτον λαμπρὰ καὶ ἀνάλογος μὲ τὴν μεγαλοπρέπειαν τοῦ μεγάλου των βασιλέως· ὅθεν καὶ ὁ Κόρτες ἔκρινεν εὐλογον νὰ δείξῃ κ' ἐκ μέρους του, ὅσῃν αἱ περιστάσεις τῇ ἐπέτρεπον μεγαλοπρέπειαν, διὰ νὰ ἐμπνεύσ' εἰς τοὺς Μεξικανοὺς καλὴν ὑπόληψιν, περὶ τε ἑαυτοῦ καὶ περὶ ἐκείνου, τοῦ ὁποίου ἔλεγεν ὅτι εἶναι ἀπεσταλμένος. Διέταξεν ἐπομένως τοὺς στρατιώτας του νὰ παραταχθῶσι πλησίον του μὲ πολεμικὴν πομπήν, καὶ σεμνὴν σιωπὴν εἰς πεπυκνωμένας σειράς· καὶ οὕτως ἐδέχθη τοὺς Μεξικανικοὺς ἄρχοντας, μὲ ὕψος μεγαλειότητος, τὸ ὅποιον ἐνέπνεε σέβας. Εἰς τὰς ἐρωτήσεις των ἀπεκρίνετο ἐπίτηδες μὲ λακωνισμόν καὶ μὲ προσποιητὴν ὑπερηφάνειαν. »*Ερχομαι*, τοῖς εἶπεν, *ἐν ὀνόματι Καρόλου τοῦ Αὐστριακοῦ, τοῦ μεγάλου καὶ κραταίου βασιλέως τῆς Ανατολῆς. Οὗτος ὁ μέγας μονάρχης μὲ διέταξε νὰ μετοχετεύσω πράγματα εἰς τὸν Αὐτοκράτορα Μορτεζούμαν, διὰ τὰ ὅποια ἀπαιτεῖται ἀναγκαίως ἔργαυεις μετ' αὐτοῦ.*» κ' ἐζήτησε νὰ ὀδηγηθῇ πρὸς αὐτόν.—Ἀλλ'

ἐπειδὴ τινὲς τῶν συμμαθητῶν σας δὲν ἔμαθον ἀκόμῃ τὴν νεωτέραν ἱστορίαν, εἶναι ἀνάγκη νὰ σᾶς εἰπῶ τις ἦτον ὁ Κάρολος τῆς Αὐστρίας, τὸν ὁποῖον ὀνομάζει ἐνταῦθα ὁ Κόρτες βασιλέα τῆς ἀνατολῆς.

Σᾶς εἶναι γνωστὸν, ὅτι εἰς τὸν καιρὸν τοῦ Κολόμβου, ἐβασίλευεν εἰς τὴν Ἰσπανίαν Φερδινάνδος, ὁ καθολικὸς ἐπονομαζόμενος. Ὁ Φερδινάνδος οὗτος υἱὸς μὲν δὲν εἶχεν, ἀλλὰ μόνον μίαν θυγατέρα, *Ἰωάνναν* καλουμένην καὶ νυμφευθεῖσαν βασιλόπαιδά τινα τῆς Αὐστρίας, ὀνομαζόμενον *Φίλιππον*. Ὁ υἱὸς αὐτῶν ὠνομάσθη Κάρολος, καὶ περὶ τούτου πρόκειται ἤδη ἐνταῦθα· διότι ἀποθανόντος τοῦ βασιλέως τῆς Ἰσπανίας Φερδινάνδου, ὁ πλησιέστατος διάδοχός του ἦτον οὗτος ὁ ἔγγονός του, τοῦ ὁποῖου ὁ πατὴρ δὲν ἔζη πλέον. Ἐλάβεν ἐπομένως τὸν θρόνον, καὶ τὸν συνένωσε μὲ τὸν τῆς Ὀλλάνδης, ἐπὶ τῆς ὁποίας ἐβασίλευεν ἤδη πρὸ τινων ἐτῶν. Μετὰ ταῦτα ἐκλέχθη ὡς καὶ αὐτοκράτωρ τῆς Γερμανίας, ὥστε κατήντησεν εἰς τῶν κραταίωτέρων τῆς Εὐρώπης βασιλέων. Συνήθως καλεῖται *Καρόλος ὁ πέμπτος*, διότι πρὸ αὐτοῦ ἐβασίλευσαν εἰς τὴν Γερμανίαν τέσσαρες ἄλλοι Κάρολοι αὐτοκράτορες. Ἠξεύρετε τώρα περὶ τίνος πρόκειται, καὶ ἡμπορῶ νὰ ἐξακολουθήσω τὴν διήγησίν μου.

Οἱ Μεξικανοὶ Κύριοι, ἀκούσαντες τὴν ὀριστικὴν ταύτην ἀποκρίσιν τοῦ Κόρτες, ἐταράχθησαν, διότι ἤξευρον ὅτι ἡ πρότασις τοῦ Ἰσπανοῦ στρατηγοῦ δὲν ἠθελεν εἶναι διόλου εὐάρεστος εἰς τὸν Αὐτοκράτορα Μοντεζούμαν.

Ἰωάννης. Καὶ διατί;

Πατ. Ἐξ ἀρχῆς, ὡς ἐφάνησαν οἱ Εὐρωπαῖοι εἰς τὰς Μεξικανικὰς παραλίας, ἐσκέφθη ὁ Μοντεζούμας ἐμβριθῶς περὶ αὐτῶν. Ὑπῆρχε παλαιὰ τις παράδοσις εἰς τὸ Μεξικόν, ὅτι πρὸς τὰ ἀνατολικὰ μέρη κατοικεῖ φοβερὸς καὶ κραταῖος λαὸς, ὅστις μέχρι τέλους θέλει καθυποτάξει τὸ βασίλειον τῶν Μεξικανῶν. Πόθεν δὲ καὶ πῶς διεσπάρη ὁ λόγος οὗτος δὲν εἶναι γνωστόν· βέβαιον ὅμως εἶναι ὅτι οἱ δεισιδαίμονες Μεξικανοὶ, καὶ ὁ ἴδιος Μοντεζούμας, εὐθὺς ὡς κατὰ πρῶτον ἐφάνησαν οἱ Εὐρωπαῖοι εἰς τὰς

παραλίας των; ἐφοβήθησαν, ἐνθυμηθέντες τὴν παλαιὰν προφήτειαν.

Αὕτη ἦτον ἡ αἰτία διὰ τὴν ὁποίαν ἡ ἀπαίτησις τοῦ Κόρτες νὰ ἔλθῃ εἰς τὴν Μητρόπολιν τοῦ αὐτοκράτορος, ἐτάραξε τόσον τοὺς ἀπεσταλμένους αὐτοῦ. Ἐν τούτοις, πρὶν ν' ἀποκριθοῦν εἰς τὴν δυσάρεστον πρότασιν, ἐπροσπάθησαν νὰ κερδίσουν τὴν εὐνοίαν τοῦ στρατηγοῦ διὰ λαμπρῶν δώρων. Ὁ Κόρτες ἐφάνη ὅτι πύχαριστήθη, καὶ τότε ἐγκαρδιωθέντες, ἐτόλμησαν νὰ τῷ εἰπῶν ὅτι εἴναι τῶν ἀδυνάτων νὰ ἐκπληρώσουν τὴν ἐπιθυμίαν του. Ἀλλὰ πόσον ἐξεπλάγησαν ὅταν διζκόπτων τὸν λόγον των, ὁ Κόρτες μ' ἐπιτακτικὸν καὶ σοβαρὸν ἦθος τοῖς ἐβεβλήωσεν, ὅτι ἐπιμένει εἰς τὴν ἀπαίτησίν του, διότι δὲν δύναται νὰ ἐπιστρέψῃ ποτὲ πρὸς τὸν μέγαν καὶ κραταῖον μονάρχην ὅστις τὸν ἔπεμψε, πρὶν ἐκτελέσῃ τὴν ἀποστολὴν διὰ τῆς ὁποίας τὸν ἐπέμψεν.

Αὐτὸ δὲν τὸ ἤλπιζον· ὅθεν δὲν τοῖς ἔμενεν ἄλλο εἰμὴ νὰ παρακαλέσουν τὸν Κόρτες νὰ λάβῃ ὑπομονὴν μέχρι· ὅτου εἰδωποιήσουν τὸν αὐτοκράτορα Μοντεζούμαν περὶ τοῦ ζητήματός του, καὶ λάβουν τὰς διαταγὰς του. Ὁ Κόρτες ἐδέχθη τὴν πρότασιν.

Γεώργιος. Ὠνόμαζον οἱ Μεξικανοὶ τῷ ὄντι τὸν Μοντεζούμαν τὸν αὐτοκράτορα;

Πατ. Ὁχι, Γεώργιε! διότι δὲν ὠμιλοῦσαν Ἑλληνικά. Τὸν Ὠνόμαζον εἰς τὴν διάλεκτόν των, ὕψιστον Κυρίαρχην των, καὶ ἀπόλυτον ἡγεμόνα ἢ βασιλέα. Ἐπειδὴ δὲ ἦτον μέγας καὶ κραταῖος, τὸν Ὠνόμασαν οἱ Ἰσπανοὶ αὐτοκράτορα, συνηθίσαντες τὸν τίτλον τοῦτον πρὸ τινων ἐτῶν, ἀφ' ὅτου ὁ ἰδιὸς των βασιλεὺς Κάρολος, ὡς ἠκούσαμεν ἀνωτέρω, ἔγινεν αὐτοκράτωρ.

Ἐν τῷ μεταξύ τινὲς ζωγράφοι τῆς συνοδείας τῶν Μεξικανῶν ἐνήτχολοῦντο σχεδιάζοντες εἰς λευκὸν ὑφασμα ὅλα τὰ ἀξιόσημείωτα εὐρωπαϊκὰ πράγματα, ὅσα εἶχον τὴν εὐκαιρίαν νὰ παρατηρήσουν. Ὁ Κόρτες μαθὼν ὅτι τὰ σχέδια ταῦτα ἔμελλον νὰ σταλῶσι πρὸς τὸν αὐτοκράτορα, ἀπεφάσισε νὰ παραστήσῃ εἰς τοὺς ζωγράφους σπουδαιότερα ἀντικείμενα, τὰ ὁποῖα ἦθελον ἐπενεργῆσαι δραστηριώτερον εἰς τὴν καρδίαν τοῦ Μον-

τεζούμου. Διέταξε διὰ τοῦτο νὰ παραταχῶσιν οἱ στρατιῶται του, καὶ παρέστησεν ἐμπρὸς τῶν ἐκπεπληγμένων Μεξικανῶν τὸ φοβερὸν καὶ μεγαλοπρεπὲς θέαμα μάχης κατὰ τὴν εὐρωπαϊκὴν τακτικὴν. Ὅλοι οἱ ἐγγῶριοι θεαταὶ ἐκυριεύθησαν ὑπὸ τοσούτου τρόμου, ὥστε οἱ μὲν ἐτράπησαν εἰς φυγὴν, οἱ δὲ ἔπεσον ἔντρομοι κατὰ γῆς, καὶ οἱ λοιποὶ μόλις καὶ μετὰ βίας κατεπεΐσθησαν ὅτι ὅσα ἔβλεπον καὶ ἤκουον ἦσαν ἀπλοῦν παίγνιον πρὸς διασκέδασίν των.

Ἐδῶ οἱ Ζωγράφοι εὔρον εὐκαιρίαν ν' ἀσκήσουν τὴν τέχνην των, καὶ νὰ παραστήσουν διὰ τῆς γραφίδος των ὅ,τι τρομερὸν καὶ καταστρεπτικὸν ἔχει τῶν Εὐρωπαίων ἡ πολεμικὴ τὴν ὁποίαν ἴδον ἰδίους ὄμμασι. Μὲ τρέμουσαν χεῖρα ἐτελείωσαν τοὺς πίνακας των, καὶ ἔπεμψαν αὐτοὺς ὁμοῦ μέτινα δῶρα τῶν Εὐρωπαίων εἰς τὴν μητρόπολιν Μεξικὸν πρὸς τὸν αὐτοκράτορα διὰ ταχυδρομῶν. Εἰς ὅλγας τὰς δημοσίας ὁδοὺς, ἀπὸ τὰς ἀπωτέρας ἐπαρχίας μέχρι τῆς πρωτεύουσας ἴσταντο διηνεκῶς εἰς μέτρια διαστήματα καλῶς ἐξησκημένοι ταχυδρόμοι, οἵτινες ἔτρεχον ἀπὸ σταθμοῦ εἰς σταθμὸν, καὶ παρέδιδον ὁ εἰς εἰς τὸν ἄλλον τὰς εἰδήσεις, ὥστε ὁ αὐτοκράτωρ εἰς βραχύτατον καιροῦ διάστημα ἐμάνθανεν ὅ,τι συνέβαινεν εἰς ὅλον τὸ μέγα καὶ ἐκτεταμένον βασιλεῖόν του.

Πέτρος. Πόσον ἀπέῤῃχε τὸ Μεξικὸν ἀπὸ τοῦ μέρους ὅπου ἦσαν οἱ Ἰσπανοί;

Πατ. Ὑπὲρ τὰ ἑκατὸν ὀγδοήκοντα Ἀγγλικὰ μίλια. Πόσον εἶναι τὸ διάστημα τοῦτο εἰς Γεωμετρικὰ μίλια;

Πέτρος. Δὲν εἶναι δύσκολον νὰ τὸ εὗρωμεν. Τέσσαρς εἰς δεκαοκτὼ, τέσσαρς μὲνουν δύο· τέσσαρς εἰς τὰ εἴκοσι, πέντε· λοιπὸν εἶναι τεσσαράκοντα πέντε Γεωγραφικὰ μίλια.

Ἀλέξανδρος. Λοιπὸν τέσσαρς Ἀγγλικὰ μίλια ἰσοδυναμοῦν μ' ἓν Γερμανικόν.

Πέτρος. Θαυμάσια, παιδάκι μου! Ὅμως πρέπει νὰ ἡξεύρης, ὅτι ἀριθμοῦνται κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον μόνον, ὅταν λαμβάνωνται καὶ τὰ Γερμανικὰ καὶ τὰ Ἀγγλικὰ μίλια κατὰ μέσον ὅρον, διότι ἄλλως ἀριθμοῦνται κοινῶς πέντε Ἀγγλικὰ εἰς ἓν Γερμανικόν.

Ἀλέξανδρος. Πόσον σοφῶς λαλεῖ τὸ παιδάριον.

Ἰωάννης. Ἡξεύρει ὅμως ὁ Κύριος ἄραγε πόσον εἶναι καὶ τὸ Γαλλικὸν μίλιον;

Πέτρος. Δηλὰ δὴ θέλετε ἴσως νὰ εἰπῇτε une Lieue, ἡ λεύγα;

Ἰωάννης. Μάλιστα.

Πέτρος. (συλογιζόμενος ὀλίγον) une Lieue — ὦ! αὐτὸ δὲν ἔχει σχέσιν μὲ τὴν ἱστορίαν μας. Ἄλλοτε.

Ἰωάννης. Προφάσεις, προφάσεις. Ἡξευρε λοιπὸν δασκαλάκι μου, ὅτι μία λεύγα καὶ δύο τρίτα ἰσοδυναμεῖ μ' ἓν Γεωγραφικὸν μίλιον.

Πέτρος. Ναί, ναί. καθὼς εἶπα, ἡ, ἂν θέλετε, καθὼς δὲν εἶπα, μία λεύγα εἶναι κάτι περισσότερον ἀπὸ ἡμῖς Γερμανικὸν μίλιον, ἡ πέντε λεύγαι ἀποτελοῦν τρία Γερμανικὰ μίλια σωστότατα κα' ἐντελέστατα, τέκνον μου.

Δημήτριος. Ὡ τῆς φλυαρίας σας! Θὰ παύσετε τέλος πάντων;

Πατ. Οἱ ταχυδρόμοι λοιπὸν ἀνεχώρησαν, καὶ μετὰ τινὰς ἡμέρας ἔφθασεν ἡ ἀπόκρισις τοῦ Αὐτοκράτορος, οὗσα, καθὼς εἶχον προῖδε, ἀρνητικὴ. Ἀλλὰ διὰ νὰ μετριάσῃ ὅπως οὖν τὴν δυσάρεστον τῆς ἀρνήσεώς του ἐντύπωσιν, συνώδευσε ταύτην ὁ Μοντεζούμας μὲ βασιρικὰ δῶρα. Ὁ Πιλπας καὶ ὁ Τευτίλας ἔλαβον τῶνδ' ἑκατὶ διαταγὴν νὰ ἐπιδώσωσι καὶ τὰ μὲν καὶ τὴν δὲ εἰς τὸν Κόρτες, παρέδωκαν δὲ καλῶς ποιούντες πρῶτα τὰ δῶρα, διὰ νὰ προετοιμάσουν, εἰ δυνατόν, τὴν καρδίαν τοῦ Κόρτες νὰ δεχθῇ ἡμέρως τὴν ἀρνητικὴν ἀπόκρισιν τοῦ βασιλέως των.

Τὰ δῶρα ἔφερον ἑκατὸν Ἀμερικανοὶ μετὰ μεγάλης πομπῆς, καὶ τὰ ἔθεσαν εἰς τοὺς πόδας τοῦ Κόρτες ἐπάνω εἰς ψάθας. Τότε νὰ ἐβλέπετε πῶς μὲ ἀκόρεστα ὄμματα τὰ ἐθεώρουν οἱ Ἰσπανοί. Πόσον ἐξεπλήττοντο βλέποντες δείγματα πλούτου, ὅστις ὑπερέβαινε πᾶν ὅ,τι καὶ αἱ ἀτοπώτεραί των ἐλπίδες ὠνειροπόλουν περὶ τῶν θησαυρῶν τοῦ τόπου τούτου. Ἐβλεπον βαμβακερὰ ὑπερβαίνοντα σχεδὸν κατὰ τὴν λεπτότητα καὶ λαμπρότητα καὶ αὐτὰ τὰ μεταξωτὰ ὑφάσματα. Ἐβλεπον εἰκόνας ζώων, δένδρων καὶ ἄλλων φυσικῶν ἀντικειμένων, κατεσκευασμένας ἐκ ποικιλλοχρόων πτερῶν, μὲ τόσην τέχνην, ὥστ' ἐφαίνοντο ζω-

γραφίαι. Ἐβλεπον πολυτελῆ ψέλια, μ' ἐξαίρετον τέχνην ἐκ χρυσοῦ εἰργασμένα. Ἀλλ' ὡς ἐμπρὸς εἰς τὸν ἥλιον φαίνονται σκοτεινὰ ὅλα τὰ λοιπὰ φῶτα τοῦ οὐρανοῦ, ὁμοίως ἤφαινοντο ὅλα ταῦτα τὰ δῶρα ἐμπρὸς δύο κυκλοτερῶν δίσκων, ὧν ὁ μὲν ἦτον ἐκ καθαροῦ χρυσοῦ, ὁ δὲ ἐξ ἀργύρου, καὶ τῶν ὁποίων ὁ μὲν παρίστα τὸν ἥλιον, ὁ δὲ τὴν σελήνην· ὡς δὲ νὰ ἦτον ἐκ προμελέτης, διὰ νὰ μὴν ἐλλείπῃ οὐδὲν δυνάμενον νὰ ἐρεθίσῃ τῶν Ἰσπανῶν τὴν πλεονεξίαν, εὐρέθησαν μεταξὺ τῶν δώρων καὶ τινὰ κιβώτια μὲ λίθους πολυτίμους, μὲ μαργαρίτας, καὶ μὲ κόκκους χρυσοῦ ὅποιοι εὐρίσκονται εἰς τοὺς ποταμούς τοῦ τόπου καὶ εἰς τὰ χρυσορυχεῖα.

Ὁ Κόρτες ἐδέχθη τὰ μεγάλα ταῦτα δῶρα μὲ πολὺν σέβας πρὸς τὸν δωροῦντα, μετὰ ταῦτα δὲ ἤρχισαν οἱ ἀπεσταλμένοι καὶ τὸ δυσάρεστον μέρος τῆς ἀποστολῆς των, κοινοποιήσαντες εἰς αὐτὸν ἐκ μέρους τοῦ αὐτοκράτορός των, ὅτι δὲν ἐδύνατο νὰ ἐπιτρέψῃ εἰς ξένα στρατεύματα, οὔτε εἰσοδὸν εἰς τὴν καθέδραν τοῦ βασιλείου του, οὔτε παράτασιν διαμονῆς ἐντὸς τῶν συνόρων τοῦ Μεξικανικοῦ βασιλείου· ὅθεν τὸν παρεκάλεσαν νὰ ταχύνῃ ὅσον τὸ δυνατόν τὴν ἀναχώρησίν του.

Μ' ὅλον ὅτι δικαία καὶ νόμιμος ἡ ζήτησις αὕτη, μ' ὅλον τοῦτο ὁ Κόρτες ἐφάνη ὡς νὰ ἐγγίχθῃ, καὶ ἀπεκρίθη μὲ ὕψος ἔτι μᾶλλον ὑπερήφανον καὶ σοβαρὸν ἢ πρότερον, ὅτι δὲν δύναται νὰ δεχθῇ κατ' οὐδένα τρόπον ἀρνητικὴν ἀπόκρισιν, διότι οὔτε διὰ τὴν ἰδίαν αὐτοῦ τιμὴν, οὔτε διὰ τὴν τοῦ μεγάλου του Κυριαρχοῦ θέλει ὑποφέρει ν' ἀπέλθῃ ἐκεῖθεν χωρὶς νὰ συνομιλήσῃ μετὰ τοῦ αὐτοκράτορος.

Τότε νὰ ἐβλέπατε τὴν ἐκπληξίν τῶν Μεξικανῶν, οἱ ὅποιοι εἰς βαθυτάτην ὑπακοὴν πρὸς τὸν κυριάρχην των ὄντες συνηθισμένοι, δὲν ἐδύναντο νὰ κατανοήσουν πῶς ἦτον δυνατόν ὁ ἄνθρωπος νὰ τολμᾷ νὰ ἐπιμένῃ εἰς πρᾶγμα τὸ ὅποιον τῷ ἡρνήθη ὁ αὐτοκράτωρ. Ἡ τοιαύτη ἀντίστασις ἦτον εἰς τοὺς ὀφθαλμούς των ἀσέβημα τόσον ἀνήκουστον, ὥστε παρῆλθεν ὥρα πρὶν συνέλθουν ἀπὸ τὴν φρίκην των. Τέλος ἀναλαβόντες τὰς αἰσθήσεις των, παρεκάλεσαν τὸν αὐθάδη Εὐρωπαῖον, ὅστις ἤδη τοῖς ἐφαί-

νετο ἀκόμη τρομερώτερος, νὰ τοῖς δώσῃ πάλιν διορίαν ἡμερῶν τινῶν, διὰ ν' ἀναγγεῖλουν ταῦτα πρὸς τὸν αὐτοκράτορά των, καὶ λάβουν νέαν ἀπόκρισιν. Ὁ Κόρτες ἐδέχθη καὶ ταύτην τὴν ἀναβολὴν, ἀλλ' ἐπὶ συμφωνία ὅτι δὲν ἤθελεν ἀναβληθῇ ἐπὶ πολὺ ἡ ἀπόκρισις.

Μ' ὅλον ὅτι ἐφαίνετο ὁ Κόρτες θαρρᾶλέος καὶ ἄφοβος καθ' ὅλην ταύτην τὴν διαπραγματεύσιν, οὐχ ἦττον ὅμως ἐταράττετο καθ' ἑαυτὸν, διότι ἐξ ὅλων τῶν φαινομένων ἐπειθετο ὅτι τὸ κράτος ἐκεῖνο ἦτον καλῶς διωργανισμένον καὶ ἰσχυρόν· καὶ ἦτον προδήλως μεγίστη θρασυτής νὰ ζητῇ νὰ καταστρέψῃ τοιαύτην δύναμιν μὲ ὀλίγους Ἰσπανοὺς τυχοδιώκτας. Μ' ὅλον τοῦτο ἐπέμεινεν εἰς τὴν ἀπόφασίν του σταθερῶς, ὁποῖα δὴποτε καὶ ἂν ἤθελεν εἰσθαι ἡ ἐκβασὶς τῆς αὐθάδους ἐπιχειρήσεώς του.

Δύο αἷτια τὸν ἐκίνηον εἰς τοῦτο. Τὸ μὲν ἦτον ὁ θρησκευτικὸς ζήλος, ἡ μᾶλλον ἡ δεισιδαιμονία, ἥτις τὸν ἐπειθεν, ὅτι ἤθελε πράξῃ θεάρεστον ἔργον, ἐὰν ὑπέταττε τοὺς ἀθέους τούτους ἀνθρώπους διὰ νὰ τοὺς καταστήσῃ χριστιανούς. Τὸ δὲ ἦτον ἡ ἐπικίνδυνος θέσις του, διότι ἐνθυμούμενος ὅσα εἶχον συμβῇ μεταξὺ αὐτοῦ καὶ τοῦ διοικητοῦ Βελασκουέζ, ὅταν ἀνεχώρησεν ἀπὸ Κοῦβαν, δὲν ἐδύνατο νὰ ἐλπίσῃ, ὅτι ἤθελε μείνει ἀτιμώρητος εἰς τὴν ἐπιστροφὴν του· ὥστε ἐπειδὴ τοιουτοτρόπως ἡ ζωὴ του ἦτον μᾶλλον ἐκτεθειμένη εἰς κίνδυνον, ἐπροτίμα νὰ τὴν θυσιάσῃ ἐδῶ ἐν μέσῳ μεγάλων κατορθωμάτων παρὰ ἐκεῖ ὑπὸ τοῦ δημίου τὸν πέλεκυν.

Κατὰ δυστυχίαν καὶ ἄλλοι τινὲς τῶν ὁπαδῶν του, καὶ ἰδίως οἱ μᾶλλον πρὸς τὸ μέρος τοῦ Βελασκουέζ ἐν κρυπτῷ κλίνοντες, ἐσκέφθησαν τὰ αὐτὰ περὶ τοῦ κινδύνου τῆς ἐπιχειρήσεως. Ἐπροσπάθησαν ἐπομένως παντὶ τρόπῳ νὰ ἐμπνεύσουν εἰς ὅλον τὸ στράτευμα δειλίαν, καὶ εἰ δυνατόν νὰ ἐνεργήσουν στάσιν, καὶ νὰ βιάσουν τὸν ἀρχηγόν των νὰ ἐπιστρέψῃ εἰς Κοῦβαν. Ἀλλ' ὁ πόθος τῶν ἐλπιζομένων ἀναριθμήτων θησαυρῶν ὑπερίσχυεν εἰς τοὺς περισσοτέρους ὑπὲρ πᾶσαν ἄλλην σκέψιν. Πρὸς τούτοις ἤλπιζον καὶ ὅτι θέλουν λάβει ἀπὸ τὸν αὐτοκράτορα ἀπάντησιν κατ' εὐχὴν.

Ἡ ἀπάντησις ἦλθε, ἀλλ' ἀπεῖχε πολὺ τοῦ νὰ εἶναι κατὰ τὴν ἐπιθυμίαν των, διότι ὅσον καὶ ἂν ἐφοβήθη ὁ Μοντεζούμας καὶ οἱ σύμβουλοί του διὰ τὴν πεισματώδη ἐπιμονὴν τοῦ Ἰσπανοῦ στρατηγοῦ, συνέλαβον ὅμως τὴν γενναίαν ἀπόφασιν νὰ ἐπιμείνουν εἰς τὴν ἀρνητικὴν των ἀπάντησιν, καὶ ν' ἀποβάλουν τοὺς Εὐρωπαίους καὶ αὐτοὺς.

Ὁ Τευτίλας ἦτον πάλιν κομιστὴς καὶ ταύτης τῆς δυσαρέστου ἀπαντήσεως, ἥτις συνωδεύετο αὐθις ὑπὸ πολλῶν καὶ λαμπρῶν δώρων. Ὁ Κόρτες ἔκρινεν εὐλογον νὰ δευχθῇ ἤδη ἡπιώτερος ἀπὸ πρότερον, ὅθεν ἀπεκρίθη μετὰ μεγάλης ἡσυχίας ὅτι οἱ χριστιανοὶ θεωροῦν ὡς χρέος των ἀπαραίτητον νὰ διδάσκουν τοὺς ἀμαθεῖς συναδελφούς των τὴν θεῖαν διδασκαλίαν, ἥτις ὁδηγεῖ εἰς τὴν ὁδὸν τῆς μακριότητος· ὅτι διὰ τοῦτο τὸν ἔπεμψεν ὁ μέγας μονάρχης του, διὰ ν' ἀποσπάσῃ καὶ τὸν ἡγεμόνα τοῦ Μεξικικοῦ καὶ τὸ ὑπηκόον του ἀπὸ τὴν πλάνην εἰς τὴν ὁποίαν ἐλυπεῖτο νὰ τοὺς βλέπῃ βεβυθισμένους. Ἀλλὰ πρὸς τοῦτο ὅτι ἦτον ἀναγκαῖα συνέντευξις αὐτοῦ μετὰ τοῦ αὐτοκράτορος, καὶ ὅτι ἐδιόχετο νὰ ἐπιμείν' εἰς τὸ νὰ τὸν ἴδῃ.

Ὁ Τευτίλας μόλις ὑπέφερε ν' ἀκούσῃ μέχρι τέλους τοὺς λόγους τούτους, καὶ ἀναπηδῶν ἐκ τῆς ἑδρας του ὅλος ἀγανάκτησις, εἶπε μὲ κατηφὲς πρόσωπον, ὅτι, ἐπειδὴ βλέπει ὅτι τὰς γιλικὰς παρατηρήσεις ματαίας, ἀναγκάζεται νὰ ἐμπνεύσῃ δι' ἄλλων δραστηριωτέρων μέσων σέβας πρὸς τὰς διαταγὰς τοῦ μονάρχου του.

Ταῦτα εἰπὼν ἀνεχώρησεν ἀμέσως, καὶ κατόπιν του ἔτρεξαν ὅλοι οἱ ὀπαδοὶ του καὶ ὅλοι οἱ εἰς τὸ Ἰσπανικὸν στρατόπεδον εὐρισκόμενοι Μεξικανοί· καὶ οὕτως ἐντὸς ὀλίγου, ἔμειναν ὅλα τὰ περίξ ἔρημα ἐγκατοίκων.

Τοῦτο ὑπερέβαινε τὰς προσδοκίας τοῦ Κόρτες, κ' ἐλυπήθη μὲν καὶ αὐτός, ἀλλ' οἱ ὀπαδοὶ του ἔτι περισσότερον. Μὲ καρδίας παλμοὺς προέβλεπον τὰς συνεπεῖας ταύτης τῆς περιστάσεως· καὶ τὸ ἐλάχιστον τῶν δεινῶν ὅσα ἐπρόσμενον ἦτον ἡ παντελὴς ἑλλειψις τῶν τροφῶν, τὰς ὁποίας οἱ ἀγαθοὶ ἐγγώριοι ἕως τότε τοῖς ἐχορήγουν.

Οἱ δυσηρεστημένοι τοῦ στρατοπέδου ὠφελήθησαν ἐκ τῆς διαθέσεως ταύτης τοῦ στρατεύματος διὰ νὰ βιάσουν, εἰ δυνατόν, τὸν ἀρχηγόν των νὰ ἐπανελθῇ εἰς τὴν Κοῦβαν, οὐδ' ὑπεκρύπτοντο πλέον ἐναντίον του φωνασκοῦντες, κατηγοροῦντές τον ὡς αὐθάδη καὶ ῥίψοκίνδυνον, καὶ προσκαλοῦντες τοὺς συντρόφους των νὰ παύσουν τοῦ νὰ τὸν ἀκολουθοῦν εἰς τὴν ὁδὸν τῆς βεβαίας φθορᾶς των. Ἀλλ' ὁ Κόρτες, ὅστις μετὰ μεγίστης εὐτολμίας συνέδεε καὶ πολλὴν σύνεσιν, καταντῶσαν μέχρι δόλου πολλάκις, ἐξέτασε κρυφίως διὰ πιστῶν του τὰ φρονήματα τοῦ μεγαλητέρου πλήθους, καὶ πεισθεὶς ὅτι οἱ στασιώδεις-λόγοι τῶν κρυπτῶν ῥαδιοῦργων τοῦ Βελασκουέζ δὲν ἀπετέλεσαν ἐντύπωσιν εἰς τὰς καρδίας τῶν πλείστων, συνεκάλεσε τοὺς πρωτίστους τῶν ῥαδιοῦργων τούτων μεταξὺ τῶν ὁποίων διεκρίνετο ὁ Ὁρδάζ, ἐπαρουσιάσθη εἰς αὐτοὺς μὲ ἱλαρὸν καὶ φιλικὸν πρόσωπον, κ' ἐζήτησε νὰ μάθῃ τὴν γνώμην των περὶ τοῦ πρακτέου εἰς τὴν παροῦσαν κατάστασιν τῶν πραγμάτων. Οὗτοι δὲν ἔκρυψαν διόλου τὸ φρόνημά των, ἀλλὰ μάλιστα τὸν παρεκίνησαν ὅλοι συμφῶνως νὰ ἐπιβοῦν ὅσον τάχιστα εἰς τὰ πλοῖα, καὶ νὰ ἐπιστρέψωσιν εἰς τὴν Κοῦβαν.

Ὁ Κόρτες τοὺς ἠκροάσθη μετὰ πολλῆς ἡσυχίας, καὶ ἔπειτα ἀπεκρίθη, ὅτι ὅσον τὸ κατ' αὐτὸν δὲν βλέπει μὲν τοὺς κινδύνους τοὺς ὁποίους φοβοῦνται, μ' ὅλον τοῦτο ὅτι δὲν ἔχει σκοπὸν νὰ μένῃ ἀρχηγός των ἀπ' ἐναντίας τῆς θελήσεώς των, καὶ ὅτι ἐπομένως ἔμελλε νὰ ἐκτελεσθῇ ἡ εὐχή των. Ταῦτα εἰπὼν ἐπρόσταξε κ' ἐκηρύχθη εὐθὺς εἰς ὅλον τὸ στρατόπεδον νὰ ἐτοιμασθῇ καθεὶς διὰ ν' ἀποπλεύσουν εὐθὺς εἰς τὴν Κοῦβαν.

Ἡ φρόνησίς του εἶχε προειδεῖ τ' ἀποτελέσματα τοῦ κηρύγματος τούτου, καὶ ὁ συμπερασμὸς του δὲν ἐψεύσθη τῷ ὄντι. Οἱ Ἰσπανοὶ, οἱ ὁποῖοι ἀφ' οὗ ἔφθασαν εἰς ἐκείνας τὰς παραλίαις, δὲν ὠνειρεύοντο εἰμῇ θησαυροὺς, ἔμεινον ὡς κεραυνωμένοι, ἀκούσαντες ὅτι ἔμελλον νὰ παραιτηθοῦν τῆς γλυκεῖας ἐλπίδος των, καὶ χωρὶς νὰ δρέψουν τινὰ καρπὸν τῶν κόπων καὶ ταλαιπωριῶν των, νὰ ἐπιστρέψουν εἰς τὴν Κοῦβαν πτωχότεροι ἀφ' ὅ,τι ἦσαν πρὶν ἀποπλεύσουν.

Ὁ στοχασμὸς οὗτος τοῖς ἐφαίνετο ἀνυπόφορος, ὅσον μεγάλη καὶ ἂν ἦτον πρότερον ἡ δειλία των, καὶ εἰς τὸ στρατόπεδον ἤρχισαν νὰ διαδιδῶνται ψιθυρισμοὶ κατὰ τοῦ εὐκινήτου τῶν ἀποφάσεων τοῦ στρατηγοῦ των.

Ἀλλὰ διὰ ταύτας τὰς ἐπιπληξείας ἔχαιρεν ὁ Κόρτες, διότι ἔβλεπεν ὅτι ἤθελον συντελέσει εἰς ἐκτέλεσιν τοῦ σκοποῦ του· ἐνήργησε μάλιστα ν' αὐξήσῃ ἔτι μᾶλλον ἡ δυσαρέσκεια τῶν Ἰσπανῶν διὰ τῶν φίλων του, παραπονουμένων ἀναφανδόν, ὅτι ἀπὸ φόβον καὶ δειλίαν τοὺς ἀνεχαίτιζεν εἰς τὸ λαμπρὸν στάδιον τῆς τιμῆς καὶ τοῦ πλούτου. Τὸ ἀποτέλεσμα τοῦ στρατηγήματος τούτου ἦτον ὅτι ὅλον τὸ στρατόπεδον ἐταράχθη, καὶ ὅτι ὅλοι ἐζήτουν μὲ μεγάλας φωνὰς νὰ τοὺς παρουσιασθῇ ὁ στρατηγός. Ἄλλο δὲν ἤθελε καὶ ὁ Κόρτες.

Τοῖς ἐνεφανίσθη ἐπομένως εὐθὺς μὲ πρόσωπον ἐκφράζον μέγαν θαυμασμόν. Ὅλοι δὲ ὡς ἐξ ἐνὸς στόματος ἤρχισαν νὰ τὸν ἐπιπλήττουν, ὅτι ἀπὸ μικροψυχίαν μόνον ἀμφιβάλλει περὶ τῆς εὐτυχοῦς ἐκβάσεως τοῦ ἐπιχειρήματός των, τὸ ὅποιον προδήλως ἤθελε χρησιμεύσει πρὸς διάδοσιν τῆς ἀληθοῦς θρησκείας, καὶ πρὸς μεγάλην δόξαν καὶ τιμὴν τῆς πατρίδος των· βοῶντες δὲ ἔλεγον, ὅτι ὅσον τὸ καθ' αὐτοὺς ἦσαν ὅλοι ἀπεφασισμένοι νὰ ἐξακολουθήσουν τὸ λαμπρὸν στάδιον εἰς τὸ ὅποιον εἶχον εἰσέλθει, καὶ ὅτι ἤθελον ἐκλεξοῖ ἄλλον ἀρχηγόν, ἂν αὐτὸς ἀπὸ δειλίαν ἤθελε τοὺς ἐγκαταλείψει.

Ὅσον δεικτικοὶ καὶ ἂν ἦσαν οὗτοι οἱ λόγοι ἐκ μέρους τῶν στρατιωτῶν κατὰ τοῦ στρατηγοῦ των, ἤδυνον ὅμως τὴν ἀκοὴν ἐκείνου κατὰ τοῦ ὁποίου ἐλέγοντο· ἴστατο δ' ἐμπρὸς των ὅλος ἐκπληξιν, κ' ἐφαίνετο ὡς νὰ ἤθελε νὰ συνέλθῃ ἀπὸ ἀνέκφραστον θαυμασμόν. Τέλος ἤρχισε νὰ λαλῇ διὰ νὰ ἐκφράσῃ τὴν μεγάλην του ἔκστασιν δι' ὅσα ἤκουε, καὶ νὰ τοὺς βεβαιώσῃ ὅτι οὔτε ὄνειρεύθη ποτὲ ν' ἀποβάλῃ τὰς ἐλπίδας του, αἱ ὁποῖαι ἦσαν καὶ μεγάλαι καὶ βάσιμοι. Ἀλλ' ἐπειδὴ τὸν παρῆσταντινες, ὅτι ὅλον του τὸ στράτευμα εἶχε δειλιάσει καὶ ὅτι ἐπεθύμει νὰ ἐπιστρέψῃ εἰς Κοῦβαν, ἀπεφάσισεν ἐναντίον τῆς θελήσεώς του νὰ ἐκπληρώσῃ τὴν εὐχὴν των.

Τότε ἤρχισαν οἱ στρατιῶται παρωργισμένοι νὰ βοοῦν ὅτι τὸν ἠπάτησαν, καὶ ὅτι δειλοί τινες μόνον προσῆψαν τὴν ἀνανδρίαν των εἰς ὅλον τὸ στράτευμα. Ἀλλ' ὅτι ὅλοι ἀπέχουν τοῦ νὰ δεχθοῦν ὡς ἰδίαν διάθεσιν τὴν μικροφυλίαν ἐκεῖνων, ἐν ᾗ ἦσαν ἔτοιμοι ἐξ ἐναντίας νὰ ἐκθέσουν καὶ τὴν ζωὴν των αὐτὴν πρὸς ἐκτέλεσιν τοῦ μεγάλου σκοποῦ των· ὅτι ἐπομένως δύναται νὰ τοὺς ὀδηγήσῃ ὅπου θέλει, διότι ἦσαν πρόθυμοι νὰ τὸν ἀκολουθήσουν πιστῶς καὶ μέχρι θανάτου εἰς πάντα, εἰς ὅποιον δῆποτε κίνδυνον.

Ὅλ' αὐτὰ ἦσαν θαυμάσια διὰ τὸν Κόρτες, ὅστις μὲ πρόσωπον, χαρὰν, πεποιθήσιν καὶ θάρρος ἐκφράζον, ἐπήνεσε τὴν σταθερότητα τῶν πολεμιστῶν του, καὶ τοῖς ὑπεσχέθη ὅτι θέλει ἀκολουθήσει κατὰ τὴν γνώμην των, οὕσαν σύμφωνον μὲ τὴν ἐδικήν του, καὶ ὅτι εὐθὺς θέλει ἀρχίσει νὰ καταστήσῃ εἰς τὸν τόπον ἔνθα εὐρίσκοντο ἀποικίαν, κ' ἔπειτα νὰ προχωρήσῃ μὲ τὸ περισσότερον μέρος τοῦ στρατεύματός του εἰς τὰ ἐνδότερα τοῦ τόπου.

Τὴν ἀπόφασιν ταύτην ἐδέχθη ὅλον τὸ στράτευμα μ' ἐπευφημήσεις χαρᾶς. Ἐν τούτοις ἔμενεν ἔτι ἡ τελευταία πράξις τοῦ δράματος, τὸ ὅποιον ἔκρινεν ὁ Κόρτες ἀναγκαῖον νὰ παραστήσῃ ὡς ἀκολούθως.

Εἶναι μὲν ἀληθές ὅτι ἦτον καὶ ἔμεινεν ἀρχηγός των, ἀλλ' ὅλη τοῦ ἡ ἰσχὺς ἐξαρτάτο ἀπὸ τὴν θέλησιν τῶν ὑποκειμένων του. Ἡ αὐτὴ αὐθαίρετος δύναμις τῶν στρατιωτῶν, ἡ ὁποία τὸν ἐκῆρυξεν ἤδη στρατηγόν των, ἐδύνατο πάλιν εἰς πρώτην μεταβολὴν τῶν περιστάσεων νὰ τῷ ἀφαιρέσῃ ταύτην τὴν ἐξουσίαν. Τὴν ἐνδεχομένην ταύτην ἀνατροπὴν θέλων νὰ προλάβῃ, μετεχειρίσθη τὴν ἀκόλουθον πανουργίαν.

Καταστήσας δικαστήριον διὰ τὴν μέλλουσαν ἀποικίαν, διώρισεν εἰς αὐτὸ δικαστὰς ἄνδρας, τῶν ὁποίων ἐγνώριζε τὴν πρὸς αὐτὸν ἀφοσίωσιν.

Μόλις ἐξετελέσθη δὲ τοῦτο, μόλις συνηθροίσθησαν οἱ διορισθέντες δικασταί, καὶ πρῶτος ὁ Κόρτες παρουσιασθεὶς ἐμπρὸς των μὲ σέβας, εἰς χεῖράς του τὴν ῥάβδον τῆς στρατηγίας

φέρων, ἀφ' οὗ ἐζήτησε τὴν ἄδειαν νὰ ὁμιλήσῃ, ἤρχισε κατὰ τὸν ἀκόλουθον τρόπον.

» Ἀπὸ τῆς σήμερον σᾶς θεωρῶ, κύριοι, ὡς ἀρχὴν, ἥτις παρισ-
 » στᾷ τὸν κοινὸν ἡμῶν μέγαν μονάρχην· ὅθεν αἱ ψῆφοί σας
 » θέλουν μοι εἶσθαι πάντοτε ἱερὸς νόμος. Γνωρίζετε ἀναμφιβόλως
 » πόσον ἀναγκαῖον εἶναι νὰ ἔχῃ τὸ στράτευμα ἀρχηγόν, τοῦ
 » ὁποίου ἡ ἐξουσία νὰ μὴ ἐξαρτᾶται ἀπὸ τὴν εὐμετάβλητον θέλη-
 » σιν τῶν στρατιωτῶν. Ἀλλ' ἡ ἀρχὴ τὴν ὁποίαν διέπω ὑπάγεται
 » εἰς τὴν κατηγορίαν ταύτην, διότι ἀφ' οὗτο ὁ διοικητὴς ἀνῆρσε
 » τὴν ἐξουσίαν τὴν ὁποίαν εἶχεν ἐναποθέσει εἰς χεῖράς μου, δύ-
 » ναται νὰ διαμφισβητηθῇ ἡ νομιμότης τῶν δικαιωμάτων μου ἐπὶ
 » τῆς στρατηγίας. Διὰ τοῦτο νομίζω χρέος μου νὰ καταθέσω
 » εἰς χεῖράς σας ταύτην τὴν ἀξίαν, ἥτις στηρίζεται ἐπὶ δι-
 » καιώματος τοσοῦτον ἀμφιβόλου, καὶ νὰ σᾶς παρακαλέσω
 » ὅπως κατὰ τὴν ἐμπιστευθεῖσαν εἰς ὑμᾶς ἐξουσίαν ἐκλέξετε
 » ἐν ὀνόματι τοῦ βασιλέως στρατηγόν, ἐκεῖνον ὅστις ἤθελε σᾶς
 » φανῇ ὁ ἀξιώτερος διὰ τὴν σπουδαίαν ταύτην θέσιν. Ἐγὼ δὲ
 » ὅσον τὸ κατ' ἐμὲ, εἶμαι ἕτοιμος νὰ δώσω, ὡς κοινὸς στρατιώ-
 » τῃς μὲ τὴν λόγχην εἰς τὴν χεῖρα εἰς τοὺς συστρατιώτας μου
 » παράδειγμα ὑποταγῆς, τὴν ὁποίαν ἕκαστος ὀφείλει εἰς ὅποιον
 » σεῖς νομίζω ἐκλέξετε. »

Ταῦτα εἰπὼν, ἐφίλησε τὴν ἀρχιστρατηγικὴν ῥάβδον, τὴν πα-
 ρέδωκε μὲ σέβας εἰς τὸν πρόεδρον, ἔθεσε τὸ δίπλωμά του εἰς
 τὴν τράπεζαν καὶ ἐξῆλθεν. Οἱ δικασταὶ ἐξακολουθοῦντες τὸ
 δράμα, ἔλαβον πρὸς τὸ θεαθῆναι τὴν παραίτησιν τοῦ Κόρτες,
 συνεκρότησαν μέγα συμβούλιον, προσέβησαν εἰς νέαν ἐκλογὴν, καὶ
 ὁ Κόρτες ἐψηφίσθη πάλιν ἐκ νέου καὶ παμψηφί στρατηγός.

Εὐθὺς μετὰ ταῦτα συνεκλήθησαν ὅλοι οἱ στρατιῶται, καὶ τὸ
 δικαστήριον τοῖς ἀνῆγγεile τὴν ἐκλογὴν ταύτην, ἡ ὁποία ἐνφ-
 κρίθη παρὰ πάντων μετὰ μεγάλης χαρᾶς.

Ἄς ἀκούσωμεν τώρα, τέκνα μου, ἂν καὶ σεῖς εἴσθε σύμφωνοι
 εἰς ταύτην τὴν ἐκλογὴν, διὰ νὰ ἰδῶ ἂν δύναμαι νὰ τὸν ἀφήσω
 νὰ ἐξακολουθήσῃ τὸ ὑπὲρ πᾶν ἄλλο κινδυνῶδες ἐπιχειρήμα τοῦτο.
 Ἀλλὰ πρὸς τοῦτο πρέπει νὰ λάβῃτε σκέψεως καιρὸν ἕως αὔριον.

ΔΙΗΓΗΣΙΣ ΚΕ΄.

Χρίστος. Ἐσκέφθημεν, Πάτερ!

Πατ. Καὶ ἀπεφασίσατε;

Χρίστος. Ὁ Κόρτες νὰ μείνῃ στρατηγός.

Πατ. Καὶ οἱ δυστυχεῖς Μεξικανοί;

Χρίστος. Τὶ νὰ γίνῃ; Μ' ὅλην μας τὴν ἐπιθυμίαν δὲν μᾶς ἦτον δυνατὸν νὰ τοὺς βοηθήσωμεν· ἐστοχάσθημεν ὅτι δι' αὐτοὺς δὲν εἶναι πλέον ἐλπίς σωτηρίας, ἀφ' οὗ οἱ Ἰσπανοὶ ἤξεύρουں ἤδη ὅτι ἔχουν τόσους θησαυρούς. Ὅθεν ἂν καὶ ὁ Κόρτες τῶρα δὲν τοὺς ὑποτάξῃ, ἤθελεν ἔλθει ἄλλος, ἕως ὀλιγώτερον εὐσπλαγχνος ἀπ' αὐτόν.

Πατ. Δυστυχέστατε τόπε! Ἐπὶ σοῦ λοιπὸν ἐρρίφθη ὁ κύβος! Ναί, οὐτ' ἐγὼ, ὅστις ἔχω δύω μόνον χεῖρας, καὶ ἐγεννήθην πρὸς τοῦτοις μετὰ διακόσια πεντήκοντα ἔτη κ' ἐπέκεινα εἰς τὸν κόσμον, δὲν δύναμαι νὰ σὲ βοηθήσω· λάβε λοιπὸν τὸν ἀφανισμόν σου πρὸ ὀφθαλμῶν. Ἀπεφασίσθη πλέον! ὁ Κόρτες, ὁ τολμηρὸς καὶ ἀνδρεῖος Κόρτες, ἐπεκυρώθη ὡς στρατηγός, ὡς ἀρχηγὸς ἑξακοσίων ἀκορέστων λεόντων, ἐμπρὸς τῶν ὑποίων τ' ἀναρίθμητα τάγματα τῶν γυμνῶν τέκνων σου θέλουν εἶσθαι ὡς προβάτων ἀδύνατα ποίμνια.

Τὸ ἐκλεχθὲν ἀνώτατον δικαστήριον ὠνόμασε τὴν ἀποικίαν ἣτις ἔμελλε νὰ καταστηθῇ, *Βίλλα Ῥίκα δελλὰ Βέρα Κροῦζ* ὃ ἐστὶ, *πλουσία πόλις τοῦ ἀληθοῦς σταυροῦ*. Καὶ πλουσίαν μὲν ὠνόμασαν ταύτην τὴν βλαστάνουσαν πόλιν, διότι ἐκεῖ ἐγνώρισαν τὰ πλούτη τῶν Μεξικανῶν, διὰ τῶν λαμπρῶν δώρων τὰ ὁποῖα ἔλαβον, καὶ διότι ἤλπιζον, ὅτι οἱ θησαυροὶ τοῦ λαοῦ τούτου, ὅστις πρὸς δυστυχίαν του ἦτον πλούσιος, ἤθελον συναχθῇ ἐντὸς ὀλίγου εἰς ταύτην τὴν πόλιν. Τὸ δὲ παράρτημα τοῦ ἀληθοῦς σταυροῦ προσετέθη διότι εἶχον προσορμισθῇ ἐκεῖ κατὰ τὴν ἡμέραν τῆς σταυρώσεως.

Ἡ περίεργος αὕτη ἐπωνυμία τῆς πρώτης τῶν Εὐρωπαϊῶν ἀποικίας εἰς Μεξικόν, εἶναι μνημεῖον ἐλέγχον τὰ δύο μεγάλα πάθη τὰ ὅποια ἐκίνουν τότε τοὺς τυχοδιώκτας τῆς Ἰσπανίας, φιλαργυρίαν καὶ δεισιδαιμονίαν ἐνθουσιασμόν· δηλαδὴ ἐφλέγοντο ὑπὸ πόθου ἐπίσης μεγάλου νὰ πληρώσουν καὶ τὰ βαλάντιά των μὲ χρυσόν, καὶ τὸν οὐρανὸν μὲ χριστιανικὰς ψυχάς.

Οὕτω συνήθως συνδέει ἡ ὀλεθρία δεισιδαιμονία τὰ γήϊνα μὲ τὰ οὐράνια, σκληρότητα μὲ πλαστὴν φιλανθρωπίαν, κόρον αἰσχυρῶν ἐπιθυμιῶν μὲ ὑποτιθεμένην εὐσέβειαν. Ὡ! νὰ ἐπλησίαζεν ὁ μακάριος καιρὸς, καθ' ὃν θέλει ἐξαλειφθῇ ἐντελῶς ἀπὸ τὰς ἀνθρωπίνους καρδίας πᾶν ὅ,τι φέρει ὄνομα δεισιδαιμονίας καὶ θεοβλαβείας, ἡ μανίας θρησκευτικῆς. (*)

(Ἐδῶ ὁ πατὴρ ἤρχισε μακρὰν συνδιάλεξιν μὲ τοὺς νέους διὰ νὰ τοῖς ἐξηγήσῃ τὴν ἀλήθειαν αἱ λέξεις δεισιδαιμονία καὶ θεοβλάβεια. Παρακαλεῖ δὲ καὶ τοὺς νευνεχεῖς γονεῖς καὶ διδασκάλους, ὅσοι ἤθελον ἀναγῶσαι τὴν παροῦσαν ἱστορίαν μετὰ τῶν τέκνων των, νὰ πράττουν τὸ ἴδιον, διότι ἡ ἔκτασις τοῦ βιβλίου δὲν ἐπιτρέπει νὰ καταχωρισθῇ ἐνταῦθα ἡ συνδιάλεξις αὕτη.)

Νικόλαος. Ἡ πόλις αὕτη τὴν ὁποίαν ἔκτισαν οἱ Ἰσπανοὶ εἶναι ἐκείνη τὴν ὁποίαν εἰς τὴν γεωγραφίαν ἐμάθαμεν ὑπὸ τὸ ὄνομα Βέρα Κρούζη;

Πατ. Ὦχι, Νικόλαε. Ἐντὸς ὀλίγου θ' ἀκούσωμεν, ὅτι ὁ Κόρτες ἐνέκρινε νὰ μεταθέσῃ τὴν ἀποικίαν εἰς ἄλλο μέρος καταλληλότερον. Ἰδέτε εἰς τὸν γεωγραφικὸν μας πῖνακα — ἐδῶ, ὅπου γράφει Παλαιὰ Βίλα Ρίκα δέλλα Βέρα Κρούζ, ἦτον τὸ μέρος ὅπου εἶχον ἀποφασίσει νὰ καταστήσουν τὴν ἀποικίαν. Μετὰ ταῦτα μετετέθη ὀλίγα μίλλια πρὸς δυσμὰς, ὅπου ἀναγινώσκειται μόνον τὸ Βέρα Κρούζη. — Ἀλλὰ περὶ τούτου θέλομεν ὁμιλήσει ἐπομένως διεξοδικώτερον.

(*) Δεισιδαιμονία μὲν εἶναι νὰ πιστεύωμεν περὶ Θεοῦ καὶ τῶν θείων πράγματα περὶ τῶν ὁποίων δὲν μᾶς πείθει τὸ λογικόν, καὶ τῶν ὁποίων ἡ πεπειθῆσις δύναται νὰ βλάψῃ καὶ ἡμᾶς καὶ ἄλλους, ὡς π. χ. ἡ ἀνόητος πίστις εἰς φαντάσματα, ἧτις δὲν στηρίζεται ποσῶς εἰς τὸν ὀρθὸν λόγον, ἀλλὰ μόνον προξενεῖ εἰς τὸν πιστεύοντα μυρίους φόβους καὶ τρόμους. Θεοβλάβεια δὲ εἶναι ὁ τυφλὸς ζῆλος μεθ' οὗ ἐκφράζομεν τὰς τοιαύτας δεισιδαίμονας γνώμας, καὶ ζητοῦμεν διὰ τῆς βίας καὶ εἰς ἄλλους νὰ τὰς ἐπιβάλλωμεν.

Ἐν τούτοις ἡτοιμάσθησαν νὰ ἐκστρατεύσουν, καὶ εὐτυχῆς περὶστασις τοῖς ἤνοιξε τὸν δρόμον. Πέντε Ἀμερικανοὶ, ἀποστελλόμενοι ὑπὸ τινος Κασίκου, τοῦ ὁποῦ ἡ ἐπαρχία δὲν ἀπείχεν ἐκεῖθεν πολὺ, ἤλθον κ' ἐζήτησαν νὰ παρουσιασθῶν εἰς τὸν στρατηγόν. Ἡ ἐπιθυμία των ἐξεπληρώθη, καὶ ἀνήγγειλον εἰς τὸν Κόρτες διὰ τοῦ διερμηνέως του τὰς ἀκολουθοῦς χαροπιούς εἰδήσεις. Ὁ κύριός των, (τῷ εἶπον) Κασίκης τῆς Ζεμβοάλλας, ἤκουσε τὰ μεγάλα κατορθώματα τῶν Ἰσπανῶν εἰς τὸ Ταβάσκον· τιμῶν δὲ τὴν ἀνδρείαν, ἐπιθυμεῖ νὰ συνδέσῃ μετ' αὐτῶν συμμαχίαν.

Διὰ τῶν διαφόρων ἐρωτήσεων, τὰς ὁποίας τοῖς ἀπεύθυνεν ὁ Κόρτες ἤκουσεν ἀκόμη μετὰ μεγίστης χαρᾶς αὐτοὺς λέγοντας ὅτι *Μοντεζούμας*, τοῦ ὁποῦ ὑπήκοος ἦτον καὶ ὁ Κασίκης τῆς Ζεμβοάλλας, εἶναι ἀνὴρ ἀλαζών, ὑπερήφανος καὶ σκληρὸς, μισούμενος καὶ φοβούμενος ὑφ' ὅλων τῶν ὑποκειμένων του ἡγεμόνων, ὅτι εἶναι βεβαρυμένοι ἀπὸ τοῦ ζυγοῦ του τὸ ἄχθος, καὶ ὅτι περιμένουν πρόσφορον μόνον εὐκαιρίαν, διὰ νὰ τὸν ἀποσείσουν.

Ὁ Κόρτες δὲν ἐδύνατο νὰ κρύψῃ τὴν χαρὰν τὴν ὁποίαν αἱ εἰδήσεις αὗται τῷ ἐπροξένησαν, διότι ἤξευρε πόσον εὐκολὸν εἶναι ν' ἀνατραπῇ καὶ τὸ κραταιότατον βασίλειον, ὅταν μεταξὺ τοῦ ἡγεμόνος καὶ τῶν ὑπηκόων αὐτοῦ ὑπάρχῃ δυσαρέσκεια καὶ διχόνοια· ὅθεν δὲν ἀμφίβαλλε πλέον παντάπασι περὶ τῆς ἐκβάσεως τοῦ ἐπιχειρήματός του, τὸ ὁποῖον χωρὶς ταύτης τῆς εὐτυχοῦς περιστάσεως, ἤθελεν εἶσθαι αὐθάδεια ριψοκίνδυνος.

Τοὺς ἀπεσταλμένους κατεκόρεσαν οἱ Ἰσπανοὶ μὲ δεξιώσεις καὶ δι' αὐτοὺς καὶ διὰ τὸν ἡγεμόνα των, καὶ τοὺς ἐπεμψαν ὀπίσω μὲ τὴν διαβεβαίωσιν, ὅτι ὁ Κόρτες θέλει ἔλθει ἐντὸς ὀλίγου πρὸς τὸν Κασίκην των. Διὰ νὰ ἐκπληρώσῃ τὴν ὑπόσχεσιν ταύτην, καὶ συγχρόνως διὰ νὰ παρατηρήσῃ καὶ θέσιν τινὰ ἥτις τῷ ἐπηνέθη ὡς ἀρμοδιωτέρα διὰ τὴν ἀποικίαν, ἀπῆλθε μετ' οὐ πολὺ μετ' ὅλου του τοῦ στρατεύματος, ἀφ' οὗ διάταξε τὸν στόλον νὰ παραπλέῃ τὰ παραθαλάσσια κατ' ἐκεῖνο τὸ μέρος. Περὶ τὸ

ἐσπέρας τῆς πρώτης ἡμέρας ἐφθασαν εἰς Ἀμερικανικὸν χωρίον τὸ ὁποῖον εὖρον ἐγκαταλειμμένον. Καὶ αἱ οἰκίαι καὶ αὐτοὶ οἱ ναοὶ ἦσαν πάντα ἔρημοι, περιέχοντες μόνον τινὰ ξόανα, τινὰ λείψανα θυσιασμένων ἀνθρώπων, καὶ τινὰ βιβλία, τὰ πρῶτα τὰ ὁποῖα εὖρον εἰς τὴν Ἀμερικὴν.

Γεωγνός. Καθ' αὐτὸ βιβλία;

Πατ. Βέβαια ὅχι ὅποια τὰ ἐδικάμας· ὅμως ἐδύναντο νὰ θεωρηθῶν ὡς βιβλία. Ἦσαν μεμβράναι ἢ δέρματα, ἀλειμμένα με κόμμι καὶ ἀλληλεπιθεμένα εἰς φύλλα, περιέχοντα ἀντὶ στοιχείων εἰκόνας καὶ σήμεια, ἐξ ὧν ἐφαίνεται ὅτι τὰ βιβλία ἐπραγματεύοντο περὶ τῆς θδελυρᾶς εἰδωλολατρείας τῶν Μεξικανῶν. Τὴν ἀκόλουθον ἡμέραν ἐξηκολούθησεν ὁ Κόρτες τὴν πορείαν του περαιτέρω· ἀλλ' ἐθαύμασεν εὐρών τὸν τόπον παντοῦ ἔρημον ἀνθρώπων, μ' ὅλον ὅτι εὐρίσκετο ἤδη εἰς τὴν ἐπαρχίαν τοῦ Κασίκου τῆς Ζεμβοάλλας. Τοῦτο ἐκίνησε τὰς ὑποψίας του· ἀλλὰ περὶ τὸ ἐσπέρας εἶδε δώδεκα Ἀμερικανοὺς φορτωμένους ζωοτροφίας, σταλέντας πρὸς αὐτὸν παρὰ τοῦ Κασίκου. Αὐτοὶ παρεκάλεσαν τὸν Κόρτες ἐν ὀνόματι τοῦ κυρίου τῶν, νὰ προχωρήσῃ ἕως τὴν κατοικίαν αὐτοῦ, κειμένην, ὡς ἔλεγον, εἰς ἐνὸς ἡλίου ἀπόστασιν (δηλαδὴ μιᾶς ἡμέρας ὁδοπορίαν)· καὶ ἐκεῖ τὸν ὑπέσχεοντο ὅτι θέλει εὑρεῖ ὅλα τὰ ἀναγκαῖα πρὸς ἀνάπαυσιν αὐτοῦ καὶ τῶν ἀνθρώπων του.

Ὁ Κόρτες τοὺς ἐρώτησε διατί δὲν ἦλθεν ὁ Κασίκης αὐτοπροσώπως εἰς προὑπάντησίν του, ἀλλ' ἀπεκρίθησαν ὅτι ἡ ἀδυναμία τοῦ σώματός του τὸν ἐμπόδισεν. Ὁ Κόρτες ἀπέπεμψε τοὺς ἐξ, διὰ νὰ ἐκφράσουν τὰς εὐχαριστήσεις του εἰς τὸν Κασίκην, τοὺς δὲ ἄλλους ἐκράτησε διὰ νὰ τὸν χρησιμεύσουν ὡς ὁδηγοί. Τὴν ἀκόλουθον ἡμέραν ἔδον μακρόθεν τὴν πόλιν τοῦ Κασίκου, κειμένην εἰς τερπνὴν καὶ εὐφρονον θέσιν, καὶ ἔχουσαν χάριεσσαν τὴν πρόσοψιν. Τινὲς τῶν προπορευομένων στρατιωτῶν ἔσπευσαν ὀπίσω τρέχοντες καὶ πλήρεις χαρᾶς, ν' ἀναγγεῖλουν ὅτι τὰ τεῖχη τῆς πόλεως ἦσαν ἀπὸ καθαρὸν ἄργυρον κατασκευασμένα,

Τινὲς. Εὖγε τοῦ πλούτου!

Πατ. Δὲν ἦταν ὅμως μὲ ἄργυρον κατεσκευασμένα, ἀλλὰ μόνον χριτμένα μ' εἶδος τόσον λευκῆς καὶ στιλπνῆς ἀσβεστοῦ, ὥστε ἀπὸ τὰς ἀκτίνας τοῦ ἡλίου προσβαλλόμενα ἐπρεξένησαν εἰς τὰ ὄμματα τῶν ἀνθρώπων αὐτῶν, οἱ ὅποιοι ἡμέραν καὶ νύκτα χρυσοὺν καὶ ἄργυρον ὠνειρεύοντο, τὴν τοιαύτην ἀπάτην. Ὅταν ἐμβῆκαν εἰς τὴν πόλιν, εἶδαν πλατείας καὶ δρόμους πλήρεις ἀπὸ ἀναρίθμητον πλῆθος ἀνθρώπων, τοὺς ὁποίους εἶχεν ἐλκύσει ἡ περιέργεια. Ὅλοι ἦσαν ἄοπλοι καὶ ἡσυχότεροι καὶ σιωπηλότεροι ἀφ' ὅ,τι ἦτον ἐπόμενον νὰ εἶναι τοσοῦτον πλῆθος ἀγρίου καὶ ἀπολιτεύτου λαοῦ. Ὡς δ' ἐπλησίασαν εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ Κασίκου, ἐξῆλθεν ἡ Ἀμερικανικὴ τοῦ Μεγαλειότης πρὸς προὑπάντησιν.

Ἐκ πρώτης ὄψεως ἐφαίνετο εἰς τὶ συνίστατο ἡ σωματικὴ του ἀδυναμία, διὰ τὴν ὁποίαν δὲν ἠμπόρεσε νὰ προὑπαντήσῃ τοὺς φίλους του. Ἦτον τόσον ὑπερμέτρως παχὺς, ὥστε μὲ πολὺν ἀγῶνα ἠμποροῦσε νὰ κινηθῇ, καὶ ἡ αὐλικὸί του ἔπρεπε νὰ τὸν κρατοῦν καὶ νὰ τὸν ὠθοῦν.

Τὸ δύσμορφον τοῦτο πάχος καὶ ἡ ἐξ αἰτίας του δυσκινήσις τοῦ Κασίκου ἐφάνη τόσον ἀλλόκοτος εἰς τοὺς περὶ τὸν Κόρτες, ὥστε δυσκόλως ἐδυνήθη αὐτὸς νὰ ἐμποδίσῃ τὸν γέλωτά των καὶ νὰ μείνῃ ὁ ἴδιος ἐντὸς τῶν ὁρίων τῆς σοβαρότητος. Τὰ φορέματά του ἦσαν λαμπρά, συνίσταντο δὲ εἰς χιτῶνα βχυβικερὸν καθωραϊσμένον μὲ πολυτίμους λίθους, οἱ ὅποιοι ἐστόλιζον ἐπίσης καὶ τὰ τρυπημένα αὐτιά καὶ χεῖλη του. Ὁ λόγος τὸν ὁποῖον ἐπρόφερε πρὸς τὸν Κόρτες ὑποδεχόμενος αὐτόν, δὲν ἀνταπεκρίνετο διόλου πρὸς τὸ γελοῖον ἐξωτερικόν του, ἀλλ' ἦτον μάλιστα περινενοημένος καὶ ὑποχρεωτικὸς, καὶ ὁ Κασίκης ἔπαυε παρακαλῶν τὸν Κόρτες νὰ καταδεχθῇ νὰ καταλύσῃ εἰς τὸν οἶκόν του, διὰ νὰ συνομιλήσουν ἀνενοχλήτως περὶ τῶν ἀμοιβαίων ὑποθέσεων. Τὸ λοιπὸν τῆς ἡμέρας ἀνεπαύθησαν οἱ Ἰσπανοὶ κ' ἐγευθησαν ὁπώρας τοῦ τόπου, τῶν ὁποίων τοῖς ἔφερον πλῆθος πολὺ οἱ ἐντόπιοι.

Εἰς τὴν μετὰ τοῦ Κασίκου συνδιάλεξίν του, παρενῆρεν ὁ Κόρτες ἐπίτηδες, ὅτι ἐστάλη ὑπὸ τοῦ μεγάλου κυριάρχου τῆς Ἀνατολῆς πρὸς τοῖς ἄλλοις καὶ διὰ νὰ καταπαύσῃ τὰς ἐκεῖ κα-

ταδυναστεύσεις, καὶ νὰ καταλύτῃ τὴν τυραννίαν εἰς τὸ μέρος τοῦτο τοῦ κόσμου. Οἱ λόγοι οὗτοι ἐεθάρρυνον τὸν Κασίκην νὰ περὶκονεθῇ πικρῶς κατὰ τῆς ἀλαζωνείας καὶ ἀδικίας τοῦ Μοντεζούμου, ὀνομάζων αὐτὸν ὑπερήφανον καὶ ἀπάνθρωπον τύραννον, τοῦ ὁποίου ὁ ζυγὸς καὶ εἰς αὐτὸν καὶ εἰς ἄλλους πολλοὺς ἦτον πρὸ πολλοῦ ἀνυπόφορος.

Ἡ ἐκθεσις αὕτη διηγείρεν εἰς αὐτὸν αἰσθήματα τοσοῦτον ζωηρὰ θλίψεως καὶ ἀγανακτήσεως, ὥστε ἤρχισαν νὰ τρέχουν τὰ δάκρυά του. Ὁ Κόρτες τὸν παρηγόρησεν ὑποσχόμενος εἰς αὐτὸν προστασίαν, καὶ προσθέτων ὅτι ἀδιαφορεῖ διὰ τὴν δύναμιν τοῦ τυράννου, διότι ἡ ἐδική του στηρίζεται εἰς οὐρανὸν καὶ εἶναι ἀκαταμάχητος.

Τὴν ἀκόλουθον ἡμέραν ἀπῆλθεν ὁ Κόρτες μὲ ὅλον του τὸ στράτευμα πρὸς Κουιαβίτζλαν, μέρος ὅπου ἔμελλε ν' ἀφήσῃ ἀποικίαν. Ὁ δρόμος των διείρχετο μεταξὺ καρποφόρων πεδιάδων καὶ χαριέντων δασῶν. Μετὰ μιᾶς δὲ ἡμέρας ὁδοιπορίαν εἶδον τὴν πόλιν Κουιαβίτζλαν, κειμένην εἰς ὑψωμα περικυκλούμενον ἀπὸ βράχους. Οἱ κάτοικοι εἶχον φύγει ὅλοι, ἀλλ' ὅταν ἐφθασαν οἱ Ἰσπανοὶ εἰς τὴν ἀγορὰν, ἐξῆλθον ὡς δεκαπέντε Ἀμερικανοὶ ἐξ ἑνὸς ναοῦ, ἐχαιρέτησαν τοὺς ἐρχομένους ξένους, καὶ τοὺς ἐβεβαίωσαν ὅτι ὁ ἀρχηγὸς καὶ οἱ λοιποὶ συμπολιταὶ των θέλουν ἐπιστρέψαι ἀμέσως, ὡς τοῖς δοθῇ ἡ ὑπόσχεσις ὅτι δὲν θέλει τοῖς γίνεαι ἡ παραμικρὰ βλάβη. Ὁ Κόρτες ὑπεσχέθη, καὶ μετ' οὐ πολὺ ἦλθεν ὁ Κασίκης, καὶ μετ' αὐτοῦ ὅλοι οἱ πολῖται, τοὺς ὁποίους ὁ φόβος εἶχε τρέψει εἰς φυγὴν.

Εὐχαρίστως ἔδον οἱ Ἰσπανοὶ, ὅτι τὸν Κασίκην τῆς Κουιαβίτζλας συνῴδευσεν καὶ ὁ τῆς Ζεμποάλλας. Ἀμφότεροι ἐφέροντο εἰς κλιντήρας. Μόλις δ' ἤρχισεν ἡ συνδιάλεξις, καὶ οἱ δύο Κασῖκαι ἐξέφρασαν παράπονα πικρὰ κατὰ τῶν καταδυναστεύσεων τοῦ Μοντεζούμου· ὁ Κόρτες ὅστις ἤκουε μὲ χαρὰν τὰς νέας ταύτας ἐκφράσεις τῆς δυσαρεσκείας, παρηγόρησε καὶ αὐτοὺς, καὶ ἐπανέλαβε τὰς διαβεβαιώσεις του, ὅτι θέλει τοὺς ὑπερασπισθῇ μὴ ὅλας του τὰς δυνάμεις.

Ἐν τούτοις ἦλθον τινὲς Ἀμερικανοὶ περίτρομοι πρὸς τοὺς δύο

Κασίκας, καὶ τοὺς εἶπον μυσικόν τι τὸ ὁποῖον τοὺς κατετάραξε. Τρέμοντες ἐπλήδυσαν ἀπὸ τοὺς κλιντῆρας καὶ ἀνεχώρησαν. Οἱ Ἰσπανοὶ ἀγνοοῦντες τὴν αἰτίαν τοῦ αἰφνιδίου τούτου φόβου, ἠκολούθησαν τοὺς Κασίκας, καὶ τὸ αἶνιγμα ἐλύθη μετ' οὐ πολὺ. Ἐξ λαμπρῶς ἐνδεδυμένοι ἀξιωματικοὶ τοῦ Μοντεζούμου, συνωδευμένοι ὑπὸ πολλῶν δούλων, ἐκ τῶν ὁποίων τινὲς ἐκράτουν ἐπὶ τῶν κεφαλῶν των σκιάδια ἐκ πτερῶν, διέβησαν ἐμπρὸς τῶν Ἰσπανῶν, ῥίπτοντες περιφρονήσεως βλέμματα εἰς αὐτοὺς καὶ τὸν Κόρτες. Ὁ ὑπερήφανος αὐτὸς τρόπος των τόσον παρώξυνε τοὺς στρατιώτας, ὥστε μόλις ἠμπόρεσε νὰ τοὺς ἐμποδίσῃ ὁ Κόρτες νὰ μὴν ἐπιπέσουν κατὰ τῶν Μεξικανῶν.

Ἡ Μαρίνα, τὴν ὁποίαν εἶχον στείλῃ νὰ πληροφορηθῇ περὶ τῶν τρεχόντων, ἐπέστρεψε φέρουσα τὴν ἀγγελίαν ὅτι οἱ ἀπεσταλμένοι προσεκάλεσαν τοὺς δύο Κασίκας, καὶ τοὺς ἐπέπληξαν αὐστηρῶς διότι ἀπίστως ἐδέχθησαν ξένους οἱ ὁποῖοι ἦσαν κηρυγμένοι ἐχθροὶ τοῦ μονάρχου των· πρὸς τιμωρίαν των δὲ διὰ τὸ ἐγκλημα τοῦτο τῆς καθοσιώσεως, τοὺς ἐπρόσταξαν νὰ δώσουν, ἐκτὸς τῶν συνηθισμένων φόρων, ἀκόμη καὶ εἴκοσι Ἀμερικανούς, εἰς θυσίαν πρὸς τοὺς παροργισθέντας Θεούς.

Ὁ Κόρτες ἠγανάκτησεν, ἀλλ' ἡ συνείδησις του ἐμπόδισε τὴν ἐκρηξίν τῆς ὀργῆς του· κράζας δὲ μόνον τοὺς Κασίκας, ἀπήτησεν ἀπ' αὐτοὺς, ὅχι μόνον νὰ μὴν ὑπακούσουν εἰς τὰς αἰμοδώρους διαταγὰς τοῦ τυράννου, ἀλλὰ ὑπὸ ἰδίαν αὐτοῦ εὐθύνην νὰ κρατήσουν εἰς δεσμὰ τοὺς φέροντας τοιαύτας ἀπανθρώπους παραγγελίας. Οἱ Κασίκαι, ὄντες συνηθισμένοι νὰ ὑπακούουν κατὰ γράμμα εἰς τὰς προσταγὰς τοῦ κυριάρχου των, ἐδίστασαν ἀμφιβάλλοντες· ἀλλ' ὁ Κόρτες χωρὶς νὰ τοὺς ἀφήσῃ πολὺν καιρὸν νὰ σκεφθοῦν, ἐπανέλαβε τὰς ἀπαιτήσεις του μετ' ὅσην θετικότητά, ὥστε δὲν ἐτόλμησαν πλέον νὰ ἐναντιωθοῦν, καὶ ἐφυλακίσθησαν οἱ ἀξιωματικοὶ τοῦ Μοντεζούμου, χωρὶς νὰ λάβουν οἱ Ἰσπανοὶ οὐδεμίαν μετοχὴν εἰς τοῦτο κατὰ τὸ φαινόμενον.

Κηρυχθέντες ἅπαξ οἱ Κασίκαι, ἠθέλησαν νὰ προχωρήσουν καὶ περαιτέρω, καὶ νὰ μεταχειρισθῶν τοὺς αἰχμαλώτους των ὡς ὁ Μοντεζούμας ἠθελε νὰ μεταχειρισθῇ τοὺς εἴκοσι Ἀμερικανούς.

νούς. Ἀλλ' ὁ Κόρτες ἀντέστη φρίττων εἰς τὴν ἀπανθρωπίαν ταύτην, καὶ διέταξε νὰ φυλάττωνται οἱ δέσμιοι ἀπὸ ἐδικούς του ἀνθρώπους.

Ἦρχετο, ἂν ἦτον δυνατὸν, ν' ἀποφύγη φανεράς ἐχθροπραξίας μὲ τὸν ἰσχυρὸν Μοντεζούμαν, καὶ τῷ ὄντι εὔρε τρόπον ὅχι μόνον νὰ ὑποχρεώσῃ αὐτὸν, ἀλλὰ καὶ νὰ τὸν κατκρίσῃ ὅτι αὐτὸς δὲν μετέσχε ποσῶς εἰς ὅσα συνέβησαν εἰς τοὺς ἀξιωματικούς του. Προστάξας νὰ τῷ παρουσιασθοῦν τὴν νύκτα ἐκείνην δύο ἀπὸ τοὺς φυλακισμένους, τοῖς ἔδωκε τὴν ἐλευθερίαν των, καὶ τοῖς παρήγγειλε ν' εἰποῦν εἰς τὸν βασιλέα των, ὅτι θελεὶ προσπαθήσῃ νὰ ἐλευθερώσῃ καὶ τοὺς λοιπούς. Τοὺς Ἀμερικανούς δὲ κατέπεισε τὴν ἐπαύριον ὅτι οἱ δύο φυλακισμένοι ἐδραπέτευσαν ἐκ τῆς φυλακῆς.

Μήτηρ. ὦ! ἐδὼ ὅμως ὁ κύριος ἐφέρθη μικροπρεπῶς καὶ δολίως.

Πατ. Βέβαια! καὶ ἴσως ὁ Κόρτες δὲν θὰ ἦτον ἄνθρωπος νὰ μηχανευθῇ τοιαῦτα, ἐὰν δὲν τὸν ἐτύφλωνεν ἡ πλάνη, ὅτι εἶναι συγχωρημένον καὶ τ' ἀδικώτερα μέσα νὰ μεταχειρισθῇ τις πρὸς διάδοσιν τῆς χριστιανικῆς θρησκείας.

Ἐν τούτοις συνῆλθον καὶ ἄλλοι Κασίκαι ἀπὸ τὰς πέριξ ἐπαρχίας, τρέφοντες ὅλοι τὸ αὐτὸ πρὸς τὸν αὐτοκράτορα μῖσος καὶ τὴν αὐτὴν ἐπιθυμίαν νὰ ἐλευθερωθοῦν ἀπὸ τὴν τυραννίαν του. Οὗτοι ὅλοι, ἀρχηγοὶ πολλῶν Ἀμερικανικῶν ἐθνῶν γνωστῶν ὑπὸ τὸ κοινὸν ὄνομα Τοτουάκοι, ἔκλεισαν μὲ τὸν Κόρτες τακτικὴν συμμαχίαν, ἀπέστησαν τῆς κυριαρχίας τοῦ Μοντεζούμου καὶ ὑπετάχθησαν εἰς τὸν βασιλέα τῆς Ἰσπανίας, κηρύξαντες αὐτὸν κυριάρχην καὶ ὑπερασπιστὴν των.

Ἐκτοτε ἤρχισεν οἰκοδομὴ τῆς νέας τῶν Ἰσπανῶν πόλεως, εἰς θέσιν κειμένην μεταξὺ τῆς Κουαβίτζλας καὶ τῆς θαλάσσης, καὶ ἀρμυδίαν πρὸς οἰκισμὸν διάτε τὴν ἐκαρπίαν της, διὰ τὰ ὠραῖά της δάση, καὶ διὰ τὴν γειτνίασιν τῆς θαλάσσης. Διετήρησε παντοτε τὸ παλαιὸν της ὄνομα Βίλα Ρίκα δέλα Βέρα Κρούζ, ἀλλὰ τὴν σήμερον διὰ τὸ συντομώτερον ὀνομάζεται Βέρα Κρούζη.

Ἰδέτε την πάλιν εἰς τὸν πίνακα πρὶν προχωρήσωμεν περαιτέρω, διὰ νὰ ἐντυπώσητε τὴν θέσιν τῆς εἰς τὴν μνήμην σας.

Ἐκαστος τῶν Ἰσπανῶν στρατιωτῶν ὑπεχρεώθη νὰ συνεργασθῇ διὰ νὰ κτισθοῦν ὅσον τάχιον τὰ τεῖχη τοῦλάχιστον τῆς πόλεως καὶ αἱ ἀναγκαϊότεραι οἰκοδομαί. Κάνεις δὲν ἐξαιρεῖτο τῆς ἐργασίας, καὶ ὁ ἴδιος Κόρτες δὲν ἐνόμιζεν ἀνάξιον ἐαυτοῦ νὰ συνεργάζηται μὲ τοὺς οἰκοδομοῦντας διὰ νὰ παρακινῇ καὶ τοὺς λοιποὺς διὰ τοῦ παρδείγματός του· οὕτως ἡ οἰκοδομὴ προὔχῳρει μὲ μεγίστην ταχύτητα, καὶ ἐντὸς ὀλίγου ὁ τόπος περιτειχίσθεις, ἦτον εἰς στάσιν ν' ἀντισταθῇ εἰς τὰ ὅπλα τῶν Ἀμερικανῶν.

Ἐν τούτοις ἔφθασαν οἱ δύο ἀπολυθέντες ἀξιωματικοὶ εἰς τὴν μητρόπολιν τοῦ Μοντεζούμου, κ' ἐκήρυξαν τὰς εὐεργεσίας τὰς ὁποίας, ὡς ἐφρόνουν, ὁ Κόρτες ἀνέδειξε πρὸς αὐτοὺς. Ἡ εἰδησις αὕτη ἐμετρίασεν ὁπωσοῦν τὴν ὀργὴν τοῦ ἡγεμόνος των, ὅστις εἰς τὸν πρῶτον παροξυσμὸν τῆς ὀργῆς του εἶχε διατάξει νὰ συλληθῇ μέγα στράτευμα, διὰ νὰ ἐξολοθρεύσῃ μὲ πῦρ καὶ μὲ σιδήρον τοὺς ταραχοποιοὺς ξένους καὶ τοὺς μετ' αὐτῶν ἐνωθέντας Ἀμερικανούς. Ἀλλ' ἤδη ὑπερίσχυσε πάλιν ὁ φόβος εἰς τὴν καρδίαν του, καὶ ἀπεφάσισε νὰ δοκιμάσῃ καὶ αὐθις ν' ἀπαλλαχθῇ χωρὶς πόλεμον τῶν ὀχληρῶν κ' ἐπιφόβων αὐτῶν ξένων.

Ἐπεμψε λοιπὸν καὶ ἐκ δευτέρου πρὸς τὸν Κόρτες πρέσβεις φέροντας λαμπρὰ καὶ πολύτιμα δῶρα, κομιζόμενα ὑπὸ δύο βασιλοπαίδων συγγενῶν τοῦ αὐτοκράτορος. Οἱ ἀπεσταλμένοι ἔφθασαν εἰς τὸ Ἰσπανικὸν στρατόπεδον, καθ' ὃν καιρὸν εἶχον ἤδη τελειώσει ὅλα τὰ ὀχυρώματα τῆς νέας πόλεως, παραδοῦντες δὲ τὰ δῶρα καὶ εὐχαριστήσαντες τὸν ἀρχιστράτηγον διότι ἤλευθέρωσε τοὺς ἀξιωματικούς των κ' ἔπαυσαν παρακαλοῦντές τον νὰ εὐαρεστηθῇ νὰ ἐξέλθῃ πλέον ἀπὸ τοῦ ἡγεμόνος των τὸ βασίλειον.

Ὁ Κόρτες ὑπεδέχθη τοὺς πρέσβεις μὲ μεγάλας τιμὰς, καὶ πρὶν ἀποκριθῇ εἰς τὴν πρότασίν των, μετεκάλεσε τοὺς λοιποὺς φυλακισμένους, καὶ κηρύξας αὐτοὺς ἐλευθέρους, ἀπεκρίθη ἐπομένως διὰ τῆς Μαρίας τὰ ἑξῆς πρὸς τοὺς βασιλόπαιδας. « Λυποῦμαι

μεγάλως ὅτι ἡ φυλάκισις τῶν ὑπαλλήλων τούτων ἐπροξένησεν ἀγανάκτησιν εἰς τὸν αὐτοκράτορα, ἀλλὰ πρέπει νὰ ὁμολογήσω κατ' ἀλήθειαν, ὅτι αὐτοὶ οὗτοι ἐγένοντο αἵτιοι τῆς συμφορᾶς των, προτείναντες ἀφ' ἑαυτῶν βεβαίως καὶ ἄνευ εἰδήσεως τοῦ αὐτοκράτορος, ἀπάνθρωπον πρότασιν. Τοῦλάχιστον πρέπει νὰ ὁμολογήσω, ὅτι ἡ διδασκαλία τῶν χριστιανῶν ἀποκηρύττει τὸ βάρβαρον ἔθος τῶν ἀνθρωπίνων θυσιῶν ὡς βδελυρὸν καὶ ἀποτρόπαιον, καὶ εἶμαι ὑπόχρεως νὰ ἐξελείψω τὴν τοιαύτην συνήθειαν, ὅπου καὶ ὅπως ἤθελα δυνηθῇ. Ἄν δὲ προσεβλήθῃ ὅπως δήποτε τοῦ αὐτοκράτορος ἡ ἀξιοπρέπεια, σπεύδω νὰ τὸν ἱκανοποιήσω ἐπιστρέφων εἰς αὐτὸν τοὺς φιλακισθέντας. Ἀλλ' ἐπειδὴ θεωρῶ ὡς ἱερὸν χρέος μου νὰ ὑπερασπίζωμαι τοὺς συμμάχους μου, διὰ τοῦτο ἐλπίζω ὅτι ὁ αὐτοκράτωρ θέλει συγκατανεύσει πρὸς χάριν μου νὰ συγχωρήσῃ τοῦ Κασίκου τῆς Ζεμβοάλλας καὶ τῆς Κουιαβίτζλας τὴν ἀπερίσκεπτον πράξιν. Θεωρῶ ἐμαυτὸν ὑπόχρεον νὰ ὑπερασπισθῶ τοὺς Κασίκους τούτους, διότι διὰ φιλοξένου ὑποδοχῆς ἠθέλησαν νὰ ἐξαγοράσουν τὴν πρὸς ἐμὲ βάρβαρον διαγωγὴν τοῦ Τευτίλου. Περὶ δὲ τῆς ἀναχωρήσεώς μου ἔλαβον ἤδη τὴν τιμὴν νὰ μηνύσω εἰς τὸν αὐτοκράτορα ὅτι ἀναγκαιοτάτη περίστασις μὲ ὑποχρεοῖ νὰ μὴν ἀπέλθω πρὶν λάβω ἄμεσον συνέντευξιν μετ' αὐτοῦ. Μάθετε δὲ ὅτι ὁ Εὐρωπαῖος στρατιώτης δὲν γνωρίζει κίνδυνον ὅταν ἐκτελῇ τῶν ἀνωτέρων του τὰς διαταγὰς.

Οἱ πρέσβεις ἐθαύμασαν τὴν ἀταραξίαν καὶ μεγαλοπρέπειαν τοῦ Κόρτες, καὶ ἐπέστρεψαν ν' ἀναγγεῖλουν ὅσα ἔπραξαν, ἐξιστάμενοι μὲν διὰ τοῦ Ἰσπανοῦ ἀρχηγοῦ τὸν χαρακτῆρα, τὸν ἰδιόν των δὲ ἡγεμόνα ἐνδομύχως περιφρονοῦντες.

Ἡ νέα πόλις τῶν Ἰσπανῶν ἦτον ἤδη ἐντελῶς ἐτοιμὴ πρὸς ἀντίστασιν, καὶ ὁ Κόρτες ἐσκέπτετο πλέον ἐμβριθῶς περὶ τῆς μελετωμένης ἐκστρατείας του κατὰ τῆς πρωτευούσης. Ἡ τύχη ἐφαίνετο ὑπὲρ αὐτοῦ κηρυχθεῖσα, ἀλλ' ὀλίγον ἐλλείψεν ν' ἀνατρέψῃ ὁ ἀπερίσκεπτος θρησκευτικὸς του ζῆλος τὸ πᾶν. Μαθὼν ὅτι εἰς ἓνα τῶν ναῶν τῶν συμμάχων του ἔμελλε νὰ ἐκτελεσθῇ ἀνθρωπίνῃ θυσίᾳ, καὶ παροργισθεὶς κατὰ τῆς ἀπανθρώπου δει-

σιδαιμονίας, τοιαῦτα ἀποτρόπαια ἐνώπιόν του τολμώσης, ἔτρεξε μετὰ τινων ὠπλισμένων εἰς τὸν ναὸν, καὶ ἠπειλήσεν ὅτι θέλει θύσει καὶ ἀπωλέσει ἂν δὲν ἀπέλουν ἀμέσως τὸν θυσιαζόμενον.

Ἑλένη. Ὅμως δὲν μὲ φαίνεται νὰ εἶχεν ἄδικον, πᾶτερ!

Πατ. Βεβαίως ὄχι, κόρη μου. Δὲν ἠ'υχαρηστήθη ὅμως μὲ τόσον μόνον, ἀλλ' ἐζήτη νὰ συντρίψουν οἱ ἱερεῖς ὅλα τὰ εἰδῶλα, καὶ ν' ἀρνηθοῦν διὰ παντὸς ὅλας τὰς δεισιδαιμονίας των, μ' ὅλον ὅτι δὲν ἐγνώριζον ἀλόγη ἀλλήν ὀρθοτέραν θρησκείαν· καὶ κατὰ τοῦτο δὲν νομίζω νὰ εἶχε δίκαιον.

Ἑλένη. Ὡ! κατὰ τοῦτο βεβαίως ὄχι!

Πατ. Οἱ ἱερεῖς ἔπεσον εἰς τοὺς πόδας του, ἐθρήνουν καὶ παπαρεκάλουν δι' ἑλεος· ὁ Κασίκης ἔτρεμεν, ἀλλ' εἰς μάτην. Ὁ Κόρτες βλέπων αὐτοὺς ἀρνούμενους νὰ συντρίψουν τὰ εἰδῶλα, διέταξε τοὺς στρατιώτας του νὰ τὰ συντρίψουν αὐτοί. Τότε οἱ ἱερεῖς προσεκάλεσαν τὸν λαὸν εἰς τὰ ὄπλα, κ' ἐν τῷ ἅμα τόσον πλῆθος περιεκύκλωσε τὸν Κόρτες καὶ τοὺς ὀλίγους του ὁπαδοὺς, ὥστε φόβος καὶ τρόμος ἔπρεπε νὰ καταλάβῃ καὶ τὸν τολμηρότερον. Ἀλλ' ὁ Κόρτες ἔμεινεν ἀτάραχος, καὶ μὲ φοβερὸν πρόσωπον ἐκήρυξε πρὸς τοὺς ἐνόπλους Ἀμερικανούς, ὅτι ἅμα ρίψουν τὸ πρῶτον βέλος, θέλει ἀμέσως φονεύσει τὸν Κασί-κην των, κ' ἐξολοθρεύσει ὁλόκληρον τὴν φυλλήν των.

Ἡ Μαρίνα διερμήνευσε τοὺς λόγους τούτους εἰς τὴν ἐγγώριον γλῶσσαν, καὶ οἱ στρατιῶται ἔσπευσαν εἰς τὸν ναὸν νὰ ἐκτελέσουν τοῦ ἀρχιστρατήγου τὴν διαταγὴν. Τὴν αὐτὴν στιγμήν κατεκρήμνισαν τὸ μεγαλότερον καὶ ἀσχημότερον τῶν εἰδῶλων, καὶ μετ' αὐτὸ ὅλα τὰ λοιπὰ, καὶ τὰ θυσιαστήρια καὶ τὰ ἱερά σκεύη, τὰ κατεσύντριψαν ὅλα, ἐκαθάρισαν τὸν ναὸν, ἔπλυνον τὸ ἀνθρώπινον αἷμα ἀπὸ τοὺς τοίχους, καὶ ἔθεσαν εἰς τὸν τόπον τῶν εἰδῶλων τὴν εἰκόνα τῆς Παναγίας.

Οἱ Ἀμερικανοὶ ἔντρομοι καὶ ἐκπεπληγμένοι ἐπρόσμενον νὰ πέσῃ ἀμέσως πῦρ ἐξ οὐρανοῦ καὶ νὰ τιμωρῇ τοὺς κατὰ τῶν εἰδῶλων των αὐθαδῶς ἀσεβήσαντας, ἀλλὰ δὲν ἐφάνη οὔτε σπινθήρ καὶ, καὶ οἱ ἱερόσυλοι περιεφέροντο θριαμβεύοντες καὶ ἀνέπαφοι. Ἐκ τούτου ἡ θρησκευτικὴ πίστις των διεσείσθη· ἤρχισαν νὰ σκέ-

πτωνται, καὶ κατήντησαν νὰ συμπεράνουν ὅτι οἱ Ἰσπανοὶ εἶναι καὶ αὐτοὶ ἐν εἰδὸς Θεῶν, καὶ ἰσχυροτέρων μάλιστ' ἀπὸ τὰ εἰδωλά των· ἔκτοτε δὲν ἐδίσταζον νὰ ῥίπτωσιν αὐτοὶ πρῶτοι εἰς τὰς φλόγας τὰ συντρίμματα τῶν εἰδωλῶν τὰ ὅποια ἐλάτρευον ἄλλοτε.

Ὁ ναὸς ἐγκενιάσθη ἀμέσως εἰς χριστιανικὴν ἐκκλησίαν, καὶ τὴν ἰδίαν ἡμέραν ἐγένεν ἱερουργία, κατὰ τὸν τρόπον τῆς καθολικῆς ἐκκλησίας, παρόντων πολλῶν Ἀμερικανῶν, οἵτινες ἐθαύμαζον βλέποντες, ἀλλὰ χωρὶς νὰ νοοῦν.

Νικόλαος. Ἐνθυμούμαι, πάτερ, ὅτι μᾶς εἶπες ὅτι δὲν ἤμποροῦμεν νὰ ἡξεύρωμεν, διατὶ ἄφησεν ὁ Θεὸς νὰ καταστραφῇ τὸ βασίλειον τῶν Μεξικανῶν.

Πατ. Ναί, σὰς τὸ εἶχα εἰπεῖ!

Νικόλαος. ὦ! τώρα εἶναι εὐκόλον νὰ ἐννοήσωμεν τὴν αἰτίαν.

Πατ. Καὶ ποία στοχάζεσαι νὰ εἶναι;

Νικόλαος. Ὅτι οἱ Μεξικανοὶ εἶχον τὴν δεισδαιμονίαν νὰ θυσιάσουν καθ' ἡμέραν ἀνθρώπους. Ὅθεν ἤθελε βεβαίως νὰ τὴν ἐξαλείψῃ, καὶ διὰ τοῦτο ἄφησε νὰ κυριεύσουν τὸ βασίλειόν των οἱ Ἰσπανοί.

Πατ. Ὁ στοχασμός σου δὲν εἶναι ἄτοπος, τέκνον μου· ἀλλ' εἶναι πιθανὸν ὅτι ἡ θεία πρόνοια εἶχε ἄλλους λόγους τοὺς ὁποίους ἡμεῖς δὲν δυνάμεθα νὰ νοήσωμεν ἔτι, καὶ οἱ ὅποιοι ἴσως ἐξηγηθῶν μετὰ αἰῶνας, ἢ ἴσως μείνουν εἰς τὴν αἰωνιότητα ἀνεξήγητοι. Τὸ καθ' ἡμᾶς, ἂν ὁ λόγος τὸν ὅποιον ἐπρότεινες δὲν μᾶς φαίνεται ἐπαρκές, ἅς περιμένωμεν πάντοτε τὴν ἐξηγησιν τῶν περαιτέρω αἰτιῶν, καὶ ἅς εἴμεθα πεπεισμένοι ὅτι ὁ Θεὸς καὶ εἰς ταύτην ὡς καὶ εἰς πᾶσαν περίστασιν ἐπράξε σοφῶς καὶ φιλανθρώπως.

Μόλις διέφυγεν ὁ Κόρτες τὸν κίνδυνον, εἰς τὸν ὅποιον τὸν εἶχε ῥίψει ἡ ὑπερβολὴ τοῦ θρησκευτικοῦ ζήλου του, καὶ ἄλλη τρικυμία ἠγέρθη κατὰ κεφαλῆς του, ἀπειλοῦσα τρομερὰν ἐκρηξιν. Τινὲς τῶν στρατιωτῶν καὶ τῶν ναυτῶν του, δυσηρεστημένοι διὰ τὰς μικρὰς των πλάνησεις, καὶ φοβούμενοι τοὺς κινδύνους εἰς τοὺς ὁποίους προσέβλεπον ὅτι ἤθελον ἐκτεθῇ ἐκστρατεύοντες κατὰ τῆς πρωτεύουσας, συνώμωσαν κατὰ τοῦ Κόρτες, καὶ ἀπεφάσι-

σαν νὰ κυριεύσουν ἐν πλοῖον, καὶ νὰ πλεύσουν ὀπίσω εἰς Κούβαν νὰ διηγηθοῦν εἰς τὸν παρωργισμένον τοποτηρητὴν τὰ περὶ τῆς διαγωγῆς τοῦ Κόρτες. Ἀλλὰ κατ' εὐτυχίαν ἀνεκαλύφθη ἡ συνωμοσία πρὶν ὠριμάσῃ, καὶ ὁ Κόρτες συλλαβὼν τοὺς ἀρχηγούς, τοὺς ἐτιμώρησεν ἀναλόγως τοῦ ἐγκλήματός των. Ἀλλ' ἡ περίστασις αὕτη τὸν ἐδίδαξεν ὅτι ἡ πηγὴ τοῦ στασιασμοῦ δὲν εἶχεν ἐντελῶς στερεύσει εἰς τὸν μικρόν του στρατόν· ὅθεν ἔστρεψε πρὸς τοῦτο τὴν προσοχήν του, καὶ σκεφθεὶς πολλαχῶς, εὔρε μέσον, τὸ ὅποῖον ἦτον μὲν ἀσφαλές, ἀλλὰ τοσοῦτον ἐπικίνδυνον, ὥστε πᾶς μικρόψυχος ἤθελε τὸ ἀπορρίψει μὲ τρόμον. Σὰς ἀφίνω νὰ μαντεύσητε τί μέσον ἦτον τοῦτο.

Ὅμως προβλέπω, ὅτι ματαίως θὰ πονοκεφαλήσητε· διότι μ' ὅλον ὅτι ἐγνωρίσατε τὸν Κόρτες εἰς διαφόρους περιστάσεις ὡς τολμηρὸν καὶ ἀπτόητον δυσκόλως ὅμως θέλετε φαντασθῇ ὅτι ἀπεφάσισεν ἐκ προθέσεως ν' ἀφαιρέσῃ πᾶσαν ἐλπίδα ἐπιστροφῆς καὶ εἰς ἐαυτὸν καὶ εἰς τοὺς ὀπαδούς του, ἐκτιθέμενος μετ' αὐτῶν εἰς τὴν ἀδύνατον ἐπαγωγὴν ἢ νὰ κυριεύσῃ τὸ βασίλειον τῶν Μεξικανῶν, ἢ ν' ἀποθάνῃ. Καὶ τῷ ὄντι τοιοῦτον τολμηρὸν σκοπὸν ἐμελέτα. Ἀπεφάσισε νὰ καύσῃ ὅλον τὸν στόλον του, διὰ νὰ πεισθοῦν καὶ οἱ δειλότατοι τῶν στρατιωτῶν του, ὅτι ἔπρεπε ἢ νὰ νικήσουν ἢ ν' ἀποθάνουν.

Ἀλλ' ἂν ἀπῆρτεῖτο γενναιότης διὰ τὴν ἀπόφασιν τοιούτου τολμήματος, ἀπῆρτεῖτο οὐκ ὀλιγωτέρα φρόνησις διὰ νὰ γίνῃ δεκτὸν εἰς ὅλον τὸ στράτευμα. Ἀλλ' ὁ Κόρτες ἐκέκτητο ἀμφοτέρας τὰς ιδιότητας ταύτας τῶν μεγαλεπιβόλων ἀνθρώπων, ὥστε διὰ περηνόας κατώρθωσεν ὅ,τι διὰ τόλμης εἶχε συλλάβει. Καὶ πρῶτον μὲν ἀφώπλισε τὰ πλοῖα.

Ἀνδρέας. Πῶς τὰ ἀφώπλισε;

Πατ. Ἀφῆρσε τὰ σχοινία, τὰ καρτάτια, καὶ ὅλα ταῦτα τὰ σκεύη ὁμοῦ μὲ τὰ πυροβόλα καὶ τὰ λοιπὰ κινητὰ, διέταξε ν' ἀποβιβασθοῦν εἰς τὴν ξηράν. Ἐπειτα διετάχθησαν οἱ ναυπηγοὶ νὰ θεωρήσουν τὴν κατάστασιν τοῦ σώματος ἐκάστου πλοίου, καὶ νὰ κηρύξουν ὅτι ὅλα ἦσαν τόσον βεβλαμμένα, ὥστε πᾶσα ἐπισκευὴ των ἤθελεν εἶσθαι ἀδύνατος.

Τότε ἐγερθεῖς ὁ Κόρτες, τοσοῦτον πολεμικὸν ἐνθουσιασμὸν διήγειρεν εἰς τὰ στήθη τῶν στρατιωτῶν του, ὥστε ὅλοι ὡς αὐθόρμητως ἔσπευσαν νὰ καταστρέψουν τὰ πλοῖα, τὸ μόνον των καταφύγιον εἰς περίπτωσιν δυστυχοῦς ἐκβάσεως τοῦ ἐπιχειρήματός των, καὶ μόνον των ἔφερον εἰς τὴν ξηρὰν ὅλα τὰ σκεύη των καὶ ὡς καὶ τὰς σανίδας αὐτάς. Ἐν μόνον πλοῖον διέμεινε, καὶ τοῦτο διὰ τὴν ἀκόλουθον χρῆσιν.

Ὁ Κόρτες ἐπεκυρώθη μὲν ὑπὸ τοῦ ἀνωτάτου δικαστηρίου, τὸ ὅποιον αὐτὸς ἐσύστησεν, ἀρχιστράτηγος, ἀλλὰ τοῦτο ἦτον ὡς νὰ εἶχεν ἐπικυρώσει αὐτὸς ἐκυτόν. Ἀλλ' ἤθελε νὰ ἰδῇ τὸ δικαίωμα του εἰς στερεωτέρας βάσεις ἐστηριγμένον. Πρὸς τοῦτο ἀπεφάσισε νὰ στείλῃ πλοῖον κατ' εὐθεῖαν εἰς Ἰσπανίαν, διὰ νὰ παρακινήσῃ τὴν αὐλὴν ν' ἀποδεχθῇ ὅλα τὰ ἕως τότε κινήματά του, νὰ τὸν ἀπαλλάξῃ τῆς ἐξαρτήσεώς του ἀπὸ τὸν Βελασκουέζ, καὶ νὰ τὸν ἀναγνωρίσῃ ἀνεξάρτητον διοικητὴν τοῦ βασιλείου, τὸ ὅποιον ἔμελλε νὰ κυριεύσῃ. Ἡξευρε δὲ ὅτι ὁ καταλληλότατος τρόπος ἦτον νὰ στείλῃ εἰς τὴν κυβέρνησίν του πλούσιον δείγμα τῶν θησαυρῶν τοὺς ὁποίους ἔμελλε νὰ κυριεύσῃ δι' αὐτήν. Ἀλλ' ἂν ἤθελε νὰ ἦναι τὸ δείγμα τοῦτο ὅπως οὖν πολύτιμον, ἔπρεπε νὰ προσδιορίσῃ δι' αὐτὸ ὅλα τὰ δῶρα, ὅσα ἔλαβεν ἀπὸ τὸν Μοντεζούμαν, καὶ οἱ στρατιῶται ὅλοι καὶ οἱ ἀξιωματικοὶ καὶ ναῦται νὰ δώσουν τὸ μερίδιόν των. Ἡ ἀπαίτησις ἦτον μεγάλη καὶ μ' ὅλον τοῦτο ὁ Κόρτες ἐτόλμησε νὰ τὴν προτείνῃ, καὶ τὸ περιεργότερον, τὴν κατώρθωσε. Καθεὶς παρεχώρησεν ἀδιστάκτως τὸ μέρος του, ἀνταγοράζων τὴν ἄδειαν τοῦ νὰ διακινδυνεύσῃ τὴν ζωὴν καὶ τὸ αἶμά του εἰς μυρίους κινδύνους. Ἡ περίστασις αὕτη, ἂν ἐνθυμηθῶμεν τὴν πλεονεξίαν τῶν ἀνθρώπων τούτων, θέλει φανῇ εἰς τὴν ἱστορίαν μοναδική, ἀποδεικνύει δὲ καὶ πόσῃ ἰσχὺν εἶχεν ὁ Κόρτες εἰς τὰς καρδίας τῶν στρατιωτῶν του.

Ἐν τούτοις ἤρχισε νὰ ἐτοιμάζῃτε διὰ νὰ προχωρήσῃ. Ὅλον τὸ στρατεύμα του συνίστατο ἀπὸ πεντακοσίους πεζοὺς, δεκαπέντε ἱππεῖς καὶ ἑξ πυροβόλα· οἱ λοιποὶ, πεντήκοντα σχεδὸν τὸν ἀριθμὸν, ἑξ ὧν οἱ πλείστοι ἀπόλεμοι ὁμοῦ μὲ δύο ἵππους, ἔμεινον ὑπὸ τὰς διαταγὰς τοῦ Ἐσκαλάντου ὡς φρουρὰ τῆς Βέρα Κρουΐζης.

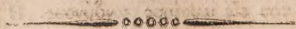
Οἱ δὲ δύο σύμμαχοι τοῦ Κασίου τὸν ἐπρόσφερον ὅλα τῶν τὰ στρατεύματα πρὸς βοήθειαν, ἀλλ' ὁ Κόρτες ἤρκεσθαι λαβὼν τετρακοσίους μόνον, καὶ ἄλλους διακοσίους Ταμενοὺς, δηλαδὴ ἀγροφόρους, διὰ νὰ τοὺς μεταχειρισθῇ πρὸς μεταφορὰν τῶν σκευῶν καὶ τῶν ζωοτροφιῶν. Εἰς ἐκεῖνον τὸν τόπον ἐπειδὴ δὲν ἐγνώριζον οὔτε ἵππους, οὔτε ἄλλα φορτηγὰ ζῶα, μετεχειρίζοντο τὴν τάξιν τῶν ἀνθρώπων, τοὺς ὁποίους ὠνομάσαμεν ἀνωτέρω, διὰ νὰ μεταφέρουν πράγματα ἐξ ἐνὸς εἰς ἄλλο μέρος. Πρὸς μεγαλητέραν δὲ ἀσφάλειαν τῶν μεινάντων ὀπίσω, ἔλαβεν ὁ Κόρτες μαζίη τοῦ πεντήκοντα τῶν ἐγκριτωτέρων τοῦ τύπου, οἱ ὁποῖοι χωρὶς νὰ τὸ ἡξεύρουν, ἦσαν πλησίον τοῦ ὄμηροι.

Χαράλαμπος. Ὀμηροι!

Πατ. Ναι Χαράλαμπε. Ὀμηροι ὀνομάζονται ὅσοι ἀκουσίως ἢ ἐκουσίως λαμβάνονται καὶ φυλάττονται, διὰ νὰ βιάζωνται ἐκ τούτου οἱ συμπατριῶταί των νὰ διάγουν κατὰ τὴν ἐπιθυμίαν τῶν νικητῶν, ἢ νὰ ἐκπληροῦν ὅσα ὑπεσχέθησαν.

Τώρα θ' ἀρχίσῃ ἡ μεγάλη ἐκστρατεία κατὰ τοῦ Μεξικοῦ. Ἄς ἀκολουθήσωμεν τοὺς αὐθάδεις μας τολμητίας, διὰ νὰ ἰδῶμεν τι θ' ἀπογίνουιν. Ἀλλὰ πρὸς τοῦτο ἔχομεν ἀνάγκην ἀναψυχῆς, καὶ ὁ πνεύμων μου θέλει ἀνάπαυσιν· λοιπὸν αὔριον!

Ὅλ' ἡ συντροφία ἤρχισε νὰ παραπονῆται μὲ τὰ συνηθισμένα της ὦ! ὦ! ὦ! καὶ οὕτω καὶ σήμερον διελύθησαν.

ΔΙΗΓΗΣΙΣ ΚΣ'.

Πατήρ. Τὴν δεκάτην ἔκτην Αὐγούστου τοῦ 1519, ἐκίνησεν ὁ μικρὸς στρατός μας ἀπὸ Ζεμβοάλχιν. Εἰς τὰς πρώτας ἡμέρας τῆς ὁδοιπορίας των δὲν συνέβη τίποτε ἀξιοσημείωτον διήρχοντο τόπους, τῶν ὁποίων οἱ Κασίκοι ὡς σύμμαχοι τῶν τῆς Ζεμβοάλας, ἦσαν καὶ ἐδικοὶ των διὰ τοῦτο τοὺς ἐδέχοντο παντοῦ φιλοφρόνως, καὶ τοὺς ἐπρόσφερον ζωοτροφίας. Τέλος πάντων ἔφθασαν εἰς τὰ σύνορα τῆς ἐπαρχίας *Τλασκάλας*, ὅπου πρέπει νὰ διαμείνωμεν ὀλίγον μαζὶ των. Ἄς παρατηρήσωμεν τὴν θέσιν τοῦ τόπου εἰς τὸν πίνκά μας.

Ἡ ἐπαρχία *Τλασκάλα* εἶχε περιφέρειαν σχεδὸν πεντήκοντα μιλίων· τὰ ὅρη της θεωροῦνται ὡς συνέχεια τῆς μεγαλητέρας τοῦ κόσμου σειρᾶς ὀρέων, ἡ ὁποία ἐκτείνεται κάτω, πρὸς τὴν μεσημβρινὴν Ἀμερικὴν, καὶ ὀνομάζεται Ἰσπανικῶς . . . . .

Πέτρος. Κορδιλλέραι.

Ἰωάννης. Καὶ Γαλλιστὶ *les Cordillères*.

Πατ. Ἡ καὶ *les Cordillères des Andes*, ὅθεν καὶ κοινῶς καλοῦνται *Ἄνδαι*. Οἱ κάτοικοι τῶν ὀρεινῶν τούτων τόπων διεκρίνοντο διὰ τὸ εὐτολμον καὶ τὸ φιλελεύθερόν των μεταξὺ ὧν τῶν Ἀμερικανῶν. Γενναίως ἀποσεύσαντες τὸν ζυγὸν τῶν Μεξικανῶν, πρὸ πολλοῦ ἀπετέλουν ἀνεξάρτητον πολιτείν. Ἐκάστη χώρα τοῦ μαχίμου τούτου λαοῦ εἶχε τὸν παραστάτην ἢ ἀντιπρόσωπόν της, (ὡς ὀνομάζονται οἱ στελλόμενοι ὡς ἐπίτροποι ἀπὸ μέρους χώρας τινός, πόλεως ἢ κοινότητος) εἰς τὴν μητρόπολιν *Τλασκάλιν*, ἡ δὲ συνέλευσις τῶν ἀντιπροσώπων, ἐκλεγόμενων πάντοτε μεταξὺ τῶν ἐγκριτωτέρων, ἀπετέλει τὸ ἀνώτατον συμβούλιον καὶ τὴν νομοδοτικὴν δύναμιν ὅλου τοῦ κράτους.

Ἡ διοίκησις των λοιπὸν ἦτον ἀριστοκρατική (*). Ἡξεύρεις, στό-
χάζομαι, Ἀντώνιε, τί δηλοῖ τοῦτο;

Ἀντώνιος. Βέβαια. Κυβέρνησις ὅπου οἱ ἐγκριτώτεροι δι-
οικοῦν.

Πατ. Ναί, τοῦτο εἶναι ἴσως τὸ μόνον παράδειγμα ἐντελῶς
ἀριστοκρατικῆς διοικήσεως, εἰς λαοὺς ἀριθμουμένους ἀκόμη διὰ
τὸ ἀκαλλιέργητον τῶν ἡθῶν των μεταξὺ τῶν ἀγρίων. Ἀλαζω-
νεῖα καὶ ἔρως ἐλευθερίας, τύλμη καὶ φιλέκδικος διάθεσις ἦσαν
οἱ πρῶτιστοι χαρακτῆρες τοῦ μικροῦ ἀλλὰ φοβεροῦ λαοῦ τούτου.
Μάτην ἐδοκίμασεν ὁ Μοντεζουμᾶς νὰ τοὺς ὑποδουλώσῃ· ματαίως
ἠθέλησαν φίλαρχοι καὶ φιλοτάρχοι τινες κεφαλὰι ἐξ αὐτῶν τῶν
ιδίων νὰ τοὺς τυραννήσωσι. Πάντοτε ὑπερασπίσθησαν εὐτόλμως
καὶ ἀνδρείως τὸ εὐγενέστερον τῶν ἐπὶ γῆς ἀγαθῶν, τὴν ἐλευθε-
ρίαν, καὶ ἔμεινον ἕως τότε ἀκαταμάχητοι πάντοτε.

Ὁ Κόρτες ἐπεθύμει μεγάλως νὰ συγκαταριθμῇ μετὰ τῶν συμ-
μάχων του λαὸν τοσοῦτον σεβάσμιον καὶ ἐπίφοδον, ὅθεν καὶ
ἄμα φθάσας εἰς τὰ σύνορά των, τοῖς ἔπεμψε φιλικὴν πρεσβείαν
κατὰ τὸ ἔθος τῶν Ἀμερικανῶν, μὲ ὅλας τὰς ἐκεῖ συνήθεις τε-
λετάς.

Γεώργιος. Καὶ εἰς τί συνίστατο αὐταί;

Πατ. Ἰδοὺ εἰς τί. Ἐκλέχθησαν τέσσαρες τῶν ἐγκριτωτέρων
Ζεμβολάνων, καὶ ἡ Μαρλίνα ἀνέλαβε νὰ συνθέσῃ δι' αὐτοὺς ἐπί-
σημον λόγον, τὸν ὅποσον ἔπρεπε νὰ ἐκστηθίσουν· μετὰ ταῦτα
ἐστολίσθησαν κατὰ τὸν ἀκόλουθον τρόπον. Ἐνεδύθησαν μακρὸν
μανδύαν βαμβάκερόν· εἰς τὴν ἀριστερὰν ἔφερον μέγα ὄστρακον
κογχύλης ἀντὶ ἀσπίδος, εἰς δὲ τὴν δεξιὰν βέλος πλατὺ, ὡραϊ-
σμένον μὲ λευκὰ πτερὰ, καὶ τὴν αἰχμὴν πρὸς τὰ κάτω ἐστραμ-
μένην· τοῦτο ἦτον σημεῖον εἰρηνικῆς διαθέσεως· ἐνῶ ἐξ ἐναν-
τίας βέλος μὲ κόκκινα πτερὰ, καὶ τὴν αἰχμὴν ἐστραμμένην

(*) Ἐὰν δὲ οἱ ἀντιπρόσωποι ἐκλέγοντο ἀπὸ ὅλων τὸν λαόν, καὶ ἐλάμβανον τὰς
ὁδηγίας των παρ' αὐτοῦ, τότε ἡ διοίκησις ἦθελεν εἶσθαι δημοκρατικὴ, δηλαδὴ
κυβέρνησις, εἰς τὴν ὁποίαν μετέχει πᾶς πολίτης δι' ἀντιπροσώπων.

πρὸς τ' ἄνω, ἦτον σημεῖον πολέμου. Τοιουτοτρόπως ἐστολισμένοι, ἐδύναντο ἀφόβως νὰ προχωρήσουν, διότι κανεὶς δὲν ἤθελε τοὺς βλάψει· ἔπρεπεν ὅμως νὰ προσέχουν νὰ μὴ μακρυνθοῦν τῆς δημοσίας ὁδοῦ, διότι εἰς αὐτὴν μόνον τοὺς ἐπροστάτευσεν τοῦ πρέσβεως ἡ στολή. Τὴν συνήθειαν ταύτην ἐκάλουν οἱ Ἀμερικανοὶ μὲ λέξιν ἀναλογοῦσαν εἰς τὴν γλωττάν των μὲ ὅ,τι ἡμεῖς καλοῦμεν μεταξὺ ἐθνῶν *δίκαιον*. Ὡς δ' ἔφθασαν οἱ ἀπεσταλμένοι εἰς τὴν Γλασκάλαν, ὠδηγήθησαν εἰς ἰδιωτέραν οἰκίαν, καὶ ἐφιλοφρονήθησαν. Τὴν ἐπιούσαν προσεκλήθησαν ἐνώπιον τῆς ἀνωτάτης βουλῆς, ἣτις ἦτον ἐτοίμη ν' ἀκούσῃ τὰς προτάσεις των. Ὅλοι οἱ βουλευταὶ ἐκάθηντο καθ' ἡλικίαν εἰς χαμηλὰ στελέχη σπανίων ξύλων.

Μὲ βαθυτάτου σεβασμοῦ ἐνδείξεις τὴν κεφαλὴν εἰς τὸν μανδύαν τυλίσσοντες, εἰσῆλθον οἱ πρέσβεις, τὰ βεῖλη ὑψηλὰ κρατοῦντες, καὶ οἱ βουλευταὶ ἠγέρθησαν ὀλίγον ἀπὸ τὰς ἑδρας των. Ἐπειτα προσκυνήσαντες οἱ πρέσβεις κατὰ τὸ ἔθος των, ἐπέστρεψαν μὲ βῆμα βραδὺ εἰς τὸ μέσον τοῦ βουλευτηρίου, ἐκλινον τὸ γόνυ, κ' ἐπρόσμεινον τὰ ὅμματα εἰς τὸ ἑδαιος προσηλωμένα, τὴν ἄδειαν νὰ λαλήσουν· λαβόντες δὲ αὐτὴν, ἐκάθηντο τοὺς πόδας συγκάμψαντες, καὶ ὁ ἐκ τῆθους ἡξεύρων τὸν λόγον, ὠμίλησε κατὰ τὸν ἀκόλουθον τρόπον (*).

» Εὐγενεστάτη ἐλευθέρα πολιτεία! Ἄνδρες καὶ ἰσχυροὶ λαοί!
 » Οἱ φίλοι σας καὶ σύμμαχοι, ὁ Κατίκης τῆς Ζεμβοάλας, καὶ
 » οἱ Κασίκοι τῶν ὁρέων σᾶς ἀσπάζονται, καὶ σᾶς εὐχονται
 » ἁφθονον θέρος καὶ ἀφρνισμόν τῶν ἐχθρῶν σας· πρὸς τοῦτοις
 » σᾶς εἰδοποιοῦν, ὅτι ἀπὸ τὴν ἀνατολὴν τοῦ ἡλίου ἦλθον παρὰ
 » δοξοὶ ἄνθρωποι εἰς τὸν τόπον των, ὁμοιάζοντες μᾶλλον θεοὺς
 » παρ' ἀνθρώπους· ἦλθον πλέοντες εἰς τὴν θάλασσαν εἰς μεγά-
 » λους οἴκους, καὶ φέρουν εἰς τὰς χεῖράς των τὰ ὅπλα τὰ ὅποια
 » ὁ οὐρανὸς μόνος μεταχειρίζεται, τὴν βροντὴν καὶ τὴν ἀστρα-

(*) Τὸν λόγον τοῦτον ἐδυνήθησαν οἱ ἱστοριογράφοι νὰ διατηρήσουν αὐτολεξί, διότι εἶχε συντεθῇ καὶ ἀπεστηθήθη.

» πῆν. Λέγονται ὑπηρεταί Θεοῦ ἀνωτέρου καὶ ἰσχυροτέρου τῶν
 » Θεῶν ἡμῶν, καὶ μὴ ὑποφέροντες οὔτε τὴν τυραννίαν, οὔτε
 » τὴν ἀνθρωποθυσίαν. Ὁ ἀρχηγὸς τῶν εἶναι ἀπεσταλμένος κρα-
 » ταιοτάτου μονάρχου, ὅστις παραινόμενος ἀπὸ τὴν θρησκείαν
 » του, θέλει νὰ ἐξελείψῃ τὰς καθ' ἐκάστην κορυφουμένας μετα-
 » ξὺ ἡμῶν καταχρήσεις καὶ δυναστείας τοῦ Μοντεζουμά. Αὐτὸς
 » μᾶς ἠλευθέρωσεν ἀπὸ τὴν τυραννίαν, ὑπὸ τὸν ζυγὸν τῆς ὁποίας
 » ἐστενάζομεν. Ἦδη δὲ, ὢν βικισμένος νὰ διαβῇ πρὸς τὸ Μεξικὸν
 » διὰ τῆς ἐπαρχίας σας, ἐπιθυμεῖ νὰ μάθῃ κατὰ τινα τρόπον
 » σὰς ἡδίκησεν ὁ τύραννος, διὰ νὰ ὑπερασπίσῃ τὰ δίκαιά σας
 » ὡς καὶ τὰ ἐδικά του, καὶ νὰ τὰ συγκαταριθμῇ μεταξὺ τῶν
 » λοιπῶν αἰτιῶν τῆς ἐλεύσεώς του. Ἔρχεται μὲ εἰρηνικὸν σκοπὸν,
 » καὶ δὲν ζητεῖ ἀπὸ σὰς ἄλλο, εἰμὴ ἐλευθέραν τὴν δίοδον. Βε-
 »βαιῶθετε ὅτι τὸ συμφέρον σας ζητεῖ μόνον, ὅτι τὰ ὅπλα του
 » εἶναι ὄργανα δικαιοσύνης, καὶ ὅτι οἱ φέροντες αὐτὰ εἶναι
 » φύσει φίλοι τῆς εἰρήνης καὶ ἰλαροὶ, καὶ κατ' οὐδενὸς κινοῦνται
 » ἐχθρικῶς, ὅστις πρῶτος δὲν τοὺς ἡδίκησε. »

Τελειώσαντες οἱ πρέσβεις τὸν λόγον ἐγονάτισαν, προσεκύνησαν
 καὶ ἐκάθισαν πάλιν εἰς τὸ ἐδάφος, προσμένοντες τὴν ἀπόκρισιν.
 Ἡ πρώτη ἀπόκρισις ἦτον σύντομος. Οἱ βουλευταὶ εἶπον ὅτι
 εὐχαριστοῦν διὰ τὴν εἰδησιν τὴν ὁποίαν τοῖς ἔδωσαν, ὅτι θέλουν
 σκεφθῇ τὸ πρᾶγμα ὠριμώτερον, καὶ μετὰ ταῦτα θέλουν τοῖς
 γνωστοποιήσῃ τὴν ἀπόφασίν των.

Ταῦτα ἀκούσαντες οἱ ἀπεσταλμένοι ἠναγκάσθησαν νὰ ἐξέλ-
 θουν, καὶ ἡ διάσκεψις ἤρχισεν. Αἱ γινῶμαι διηρέθησαν οἱ μὲν
 ἐπρόκρινον τὴν εἰρήνην, οἱ δὲ ἐσυμβούλευον πόλεμον. Κορυφαῖος
 τῶν δευτέρων ἦτον ὁ στρατηγὸς τῶν *Ξικοτεγκάτλης*, νέος
 διάπυρος καὶ εὐτολμος, ἔχων μεγάλην ἐπιθυμίαν νὰ δοκιμάσῃ τὸ
 ξίφος του. Τὸ κόμμα του ὑπερίσχυσε μέχρι τέλους, καὶ ἀπε-
 φασίσθη νὰ κρατηθοῦν οἱ πρέσβεις ὑπὸ διαφόρους προφάσεις,
 ἕως ὅτου νὰ γίνουν τοῦ πολέμου αἱ προπαρασκευαί.

Κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον παρῆλθον ὀκτὼ ἡμέραι· ὁ Κόρτες καὶ
 οἱ σύμμαχοί του ἤρχισαν νὰ ὑποπτεύουν τὴν αἰτίαν τῆς ἀργο-

πορείας. Ὅθεν ἀπεφάσισαν νὰ προχωρήσουν διὰ νὰ μάθουν τι ἀπέγινον οἱ πρέσβεις των, καὶ τι ἀπεφασίσθη περὶ τῆς πρεσβείας.

Πρὶν προχωρήσουν μακρὰν ἀπῆντησαν τάγμα ὠπλισμένων ἀγρίων, οἵτινες τοῖς ἀντετάχθησαν προκλητικῶς, ἡ μάχη ἤρχισε, καὶ ἀπέβη αἱματωδέστατη διὰ τοὺς Ἀμερικανούς, ἐν ᾧ ἐκ τῶν Ἰσπανῶν, προφυλαττομένων ἀπὸ τοὺς βρυβακερούς θώρακας των, ὀλίγοι μόνον ἐλαφρῶς ἐπληγώθησαν, ἂν κ' ἐπολέμουν κατὰ δεκαπλασίων ἐχθρῶν. Τὶ ἐχρησίμευσεν εἰς τοὺς ἀγρίους μόνη ἡ τόλμη χωρὶς τάξεως καὶ τῶν ἐπιτηδείων καὶ ἰσχυρῶν ὀπλῶν, ἀντιταττομένη πρὸς τὴν ἀκαταμάχητον πολεμικὴν τῶν Εὐρωπαϊκῶν τέχνην, καὶ τὴν φθοροποιὸν ἐνέργειαν τῶν πυροβόλων ὀπλῶν των; Μετὰ τὴν πρώτην τεύτην νίκην ἤρχισεν ὁ Κόρτες νὰ προχωρῇ εἰς τὰ ἐνδότερα τοῦ τόπου, καὶ τὴν δευτέραν ἡμέραν εἶδεν εὐχαρίστως δύο τῶν ἀπεσταλμένων του, συνωδευμένους ὑπὸ τινων Γλασκαλάνων κ' ἐπιστρέφοντας. Οὗτοι ἀπέδιδον τὸ σφάλμα τοῦ χθεσινοῦ συμβάντος εἰς σύμμαχόν τινα λαόν, τοὺς Ὀτόμους, οἱ ὁποῖοι ἄνευ εἰδήσεως τῶν Γλασκαλάνων ἦλθον ἀνθορμήτως εἰς χεῖρας, ἀλλὰ καὶ ἐτιμωρήθησαν (ἐλεγον) πολλαχῶς διὰ τοῦτο, ἀπολέσαντες τοὺς ἀρχηγούς των. Δικαιολογηθέντες οὕτω συντόμως ἀνεχώρησαν πάλιν, χωρὶς νὰ ἐξηγήθουν καθαρότερον ὡς πρὸς τοὺς ἐδικούς των σκοπούς.

Ἀλλ' οἱ μυσηριώδεις τρόποι των ἐξηγήθησαν ἐντὸς ὀλίγου, διότι προχωροῦντες οἱ Ἰσπανοὶ πρὸς τὴν Γλασκαλάν, ἀπῆντησαν τὴν ἀκόλουθον ἡμέραν τοὺς ἄλλους δύο πρέσβεις των εἰς ἐλεεινὴν κατάστασιν. Κλαίοντες ἔπεσον πρὸ ποδῶν τοῦ Κόρτες, ἐνηγκαλίζοντο τὰ γόνατά του, καὶ ἔντρομοι διηγοῦντο ὅτι οἱ ἄπιστοι Γλασκαλάνοι καταπατήσαντες τὸ ἱερόν δίκαιον τῶν ἐθνῶν, τοὺς ἐδέσμευσαν διὰ νὰ τοὺς θυσιάσουν εἰς τοὺς θεοὺς των, ἀλλὰ κατ' εὐτυχίαν κατώρθωσαν νὰ ἐλευθερωθῶσι διὰ νυκτός· ἦσαν δὲ πληροφορημένοι ὅτι οἱ Γλασκαλάνοι προσδεδόρισαν ὅλον τὸ στράτευμα τῶν Ἰσπανῶν ὡς θυσίαν εἰς τοὺς θεοὺς των.

Τοιοῦτοτρόπως ἔμαθεν ὁ Κόρτες τί ἐπέκειτο εἰς αὐτόν, καὶ ἀπεφάσισεν ὅσον μέγας καὶ ἂν ἦτον ὁ κίνδυνος, νὰ τὸν ἀψηφίσῃ. Οὕτως ἐπροχώρησε πρὸς τὰ ἐμπρός, καὶ μετ' οὗ πολὺ εἶδεν

ἐαυτὸν περικυκλωμένον ἀπὸ πλήθος ἀναρίθμητον ὠπλισμένων Τλασκαλάνων καὶ ἄλλων συμμάχων αὐτῶν, προηγουμένου ὡς ἀρχιστρατήγου τοῦ φιλοπλέμου Ξικοτεγκάτλου. Ἡ μάχη ἤρχισε μὲ μεγίστην μανίαν, καὶ συμβάντι καθ' ἐαυτὸ ἀσήμενον ἐκινδύνευσε νὰ ἐπιφέρῃ τὸν ἀφανισμόν ὅλου σχεδὸν τοῦ Ἰσπανικοῦ στρατεύματος· εἰς τῶν Ἰσπανῶν ἱππέων μονωθεῖς, ἐπροχώρησε μεταξὺ τῶν ἐχθρῶν, καὶ περικυκλωθεὶς ἀπειλόπη ἀπὸ τοὺς συστρατιώτας του ὁ ἴδιος ἔλαβε πολλὰς πληγὰς, καὶ ὁ ἵππος του καταπληγωθείς καὶ αὐτὸς, ἔπεσε τέλος νεκρὸς κατὰ γῆς. Οἱ Ἰνδοὶ ἀπέκοψαν ἀμέσως τοῦ ἵππου τὴν κεφαλὴν, καὶ τὴν περιέφερον θριαμβεύοντες ἐπὶ ῥάβδου, διὰ νὰ διδῶσιν τὸ στρατεύμα ὅτι τὰ τέρατα ταῦτα δὲν ἦσαν ἀθάνατα ὡς ἐνόμιζον, ἀλλ' ὅτι ἐφονεύοντο καὶ αὐτά.

Ἡ περίστασις αὕτη ἐνέπνευσεν ἀπερίγραφτον θάρρος εἰς τοὺς Ἰνδοὺς, καὶ ἤρχισαν μὲ τότεν ὁρμὴν νὰ μάχωνται, ὥστε οἱ Ἰσπανοὶ δὲν ἐδύναντο πλέον ν' ἀντιταχθοῦν εἰς αὐτούς. Ἡ φοβερὰ στιγμή παντελοῦς ἀπολείας ἐφαίνετο ἐπιστάσα, ὅταν αἰφνης ἔκθαμβοι οἱ Ἰσπανοὶ δὲν ἤκουσαν πλέον τοὺς ἀγρίους πολεμιστῆριους τῶν ἐχθρῶν των ἀλαλαγμοὺς, καὶ αἱ ἐχθροπραξίαι διὰ μιᾶς ἔπαυσαν. Τὰ κέρατα ἤρχισαν νὰ σημαίνουν τὴν ὑποχώρησιν, καὶ ὅλον τὸ μέγα στρατεύμα τῶν ἐχθρῶν ἤρχισε ν' ἀποσύρεται χωρὶς οἱ Ἰσπανοὶ νὰ ἐννοήσουν τὸν λόγον.

Ἀλέξανδρος. Τὶ ἀνοησίαι των! Τὶ ἔπαθον;

Πατ. Ἀπὸ τοὺς αἰχμαλώτους ἔμαθον μετὰ ταῦτα οἱ Ἰσπανοὶ ὅτι οἱ πρῶτις ἀρχηγοὶ των εἶχον πέσει εἰς τὸν πόλεμον, καὶ δὲν ἐδύναντο νὰ τοὺς ἀντικαταστήσουν ἀμέσως. Μ' ὅλον τοῦτο ἐθεώρουν τὴν κεφαλὴν τοῦ ἵππου τὴν ὁποίαν ἐκέρδισαν ὡς μέγα νίκης σημεῖον, καὶ ὁ Ξικοτεγκάτλης τὴν ἔλαβε μὲ τὰς χεῖράς του, καὶ τὴν ἔπεμψε πρὸς τὴν βουλὴν.

Ὁ Κόρτες ὠχυρώθη μετὰ ταῦτα εἰς κατάλληλον θέσιν, καὶ ἐδοκίμασε νὰ πείσῃ καὶ πάλιν τοὺς Τλασκαλάνους εἰς συμβιβασμόν. Ἐπέμψε δὲ αἰχμαλώτους τινὰς πρὸς τὸν στρατηγὸν διὰ νὰ τὸν παρακινήσουν νὰ δεχθῇ τὴν εἰρήνην, τὸν ἐμήνυε δὲ ἀπειλὰς τῶν μεγίστων δεινῶν, ἂν ἤθελε τολμήσει νὰ ἐπιμείνῃ εἰς τὴν

ἐχθρικήν του διάθεσιν. Ὁ Ξικοτεγκάτλης τοσοῦτον ὠργίσθη διὰ τὸ μήνυμα, ὥστε καταπληγώσας καὶ σκληρῶς ῥαβδίσας τοὺς μνηστὰς, τοὺς ἀπέπεμψε ν' ἀναγγείλουν εἰς τὸν Κόρτες ὅτι τὴν ἐπ' αὐτὸν ἀπὸ πρῶτης ἤθελεν ἔλθει ἐπὶ κεφαλῇ ἀναριθμήτου στρατοῦ νὰ συλλάβῃ αὐτὸν καὶ τοὺς στρατιώτας του, διὰ νὰ τοὺς θυτιάσῃ εἰς τοὺς Θεοὺς του.

Ἡ εἰδήσις αὕτη πολλὰ παρηγορητικὴ δὲν ἦτον βεβαίως. Ἀλλὰ συνωδεύετο ἀπότι, τὸ ὁποῖον ἐθεράπευεν ὅπως οὖν τὴν πικρίαν της. Ὁ Ξικοτεγκάτλης ἔπεμπε καὶ τριακοσίας ἀμερικανικὰς ὀρνίθας καὶ πλῆθος ἄλλων ζωοτροπιῶν, διὰ νὰ καλοτραφοῦν οἱ ἐχθροὶ του πρὶν τοὺς φονεύσῃ.

Γεώργιος. Καὶ δικτὶ τοῦτο;

Πατ. Διὰ νὰ εἶναι γλυκύτεραι αἱ σάρκες των, μὲ τὰς ὁποίας εἶχε σκοπὸν νὰ εὖωχθῇ. Οἱ Ἰσπανοὶ ἐγέλασαν διὰ τοὺς κομπασμούς του, καὶ ἔφαγον τὰ δῶρά του διὰ νὰ λάβουν νέας δυνάμεις εἰς τὴν μέλλουσαν μάχην. Ἀλλ' ὁ Ξικοτεγκάτλης, ὡς τοὺς ὑπεσχέθη, περὶ τὴν ἀνατολὴν τοῦ ἡλίου ἐφάνη μὲ μέγα στράτευμα, καὶ ἡ μάχη ἤρχισε μὲ μεγίστην ὀρμὴν ἐκατέροθεν. Ἐπὶ πολὺ ἡ ἐκθασίς ἦτον ἀμυρίβητος. Τέλος ὅμως ὑπερίσχυσεν ἡ εὐρωπαϊκὴ τακτικὴ, μ' ὅλον τὸ ἀναριθμητὸν τῶν ἐχθρῶν πλῆθος, καὶ μ' ὅλην τὴν πεισματώδη ἀνδρείαν των. Οἱ Τλασκαλάνοι ἐτράπησαν εἰς φυγὴν, καὶ οἱ Ἰσπανοὶ ἔμεινον κύριοι τοῦ πεδίου τῆς μάχης.

Καὶ μ' ὅλον τοῦτο, τρεῖς ἡττηθεὶς ὁ μάχιμος οὗτος λαὸς, δὲν ἐταπεινώθη ἀκόμη. Καὶ κατεπέσθησαν μὲν ὅτι οἱ Εὐρωπαῖοι ἦσαν ἀφείκτως μάχοι, καὶ δὲν ἐκῶντο μὲ τὰ συνήθη μέσα, ἀλλ' ἠλπίζον πάντοτε ὅτι αἱ μαγγανίαι τῶν ἐδικῶν των μάγων ἠθελον ὑπερίσχυσει κατὰ τῶν τεχνῶν τῶν ἐχθρῶν των.

Ἐλένη. Καὶ εἶχον αὐτοὶ μάγους;

Πατ. Εἶχον ἱερεῖς ἀπαταιῶνας, οἵτινες ἔπειθον τὸν λαὸν ὅτι μὲ τὰς τερατουργίας των ἐγνώριζον τὰ μέλλοντα, καὶ κατ' ὀρθὴν διάφορα πράγματα ἐκ τῶν ὑπὲρ φύσιν. Ἐρωτηθέντες αὐτοὶ, ἐπρότεινον τὰ ἀκόλουθα.

Οἱ Ἰσπανοί, εἶπον, εἶναι υἱοὶ τοῦ ἡλίου, καὶ τὴν ἡμέραν

ἐνισχυόμενοι ἀπὸ τὰς ἀκτῖνας τοῦ πατρός των, γίνονται ἀκαταμάχητοι. Ἀλλὰ τὴν νύκτα, ὅταν ὁ ἥλιος δὲν ὑπῆρχε διὰ τὰ τοῖς χορηγῇ τὴν πατρικὴν προστασίαν του, τότε ἐξέλιπον αἱ ὑπὲρ ἄνθρωπον ἐκείναι δυνάμεις των, καὶ τότε ἐπανήρχοντο εἰς τὴν ἀσθένειαν τῶν συνήθων ἀνθρώπων.

Οἱ δεισιδαίμονες Τλασκαλάνοι οἰδόλως περὶ τῆς ἀληθείας τῶν λόγων τούτων ἀμφιβάλλοντες, ἔσπευταν νὰ ὑπερληθοῦν ἀπὸ αὐτοὺς, ἐνεργοῦντες νυκτερινὴν προσβολὴν κατὰ τῶν ἐχθρῶν των. Ἀλλὰ τοιοῦτοι ἐχθροὶ δὲν ἐδύναντο εὐκόλως νὰ ὑπερισχύτουν τῆς φρονήσεως καὶ περισκέψεως τοῦ Κόρτες. Οἱ σκοποὶ καὶ αἱ φυλακαὶ του, παρατεταγμέναι δεόντως, τὸν εἰδοποίησαν ἐν καιρῷ, ὥστε ἔλαβεν ὅσα μέτρα ἀπῆται ὁ ἐπικείμενος κίνδυνος. Προβαίνοντες οἱ Τλασκαλάνοι, εὔρον τοὺς Ἰσπανοὺς ἐνόπλους, καὶ μ' ὅλον ὅτι ἐπολέμησαν μὲ πολλὴν ἀνδρείαν καὶ ἐπιμονήν, ἀπεκρούσθησαν πάλιν μὲ μεγάλην ζημίαν. Τότε πλέον ὁ νοῦς τῶν πτωχῶν αὐτῶν ἀνθρώπων ἐσταμάτησεν. Ὅτι οἱ Ἰσπανοὶ ἦσαν ἀνώτεροι τῶν λοιπῶν θνητῶν ἀνθρώπων, περὶ τούτου ἦσαν βέβαιοι, διότι πῶς ἄλλως ἤθελον ἐξηγήσει ὅτι ἐν ᾧ εἰς ὅλας τὰς μάχας χιλιάδες αὐτῶν ἐφονεύοντο, οὐδὲ εἰς ποτὲ Ἰσπανὸς ἐφονεύθη. Ἀλλὰ ποίου εἶδους ὄντα ἦσαν, καλαὶ ἢ κακαὶ θεότητες, τοῦτο τοῖς ἦτον ἄλυτον αἰνίγμα. Εἰς τὴν ἀμφιβολίαν των ταύτην ἐθυσίσαν κατ' ἀρχὰς τινὰς τῶν ψευδοπροφητῶν των εἰς τοὺς Θεοὺς, μετὰ ταῦτα δ' ἐπεμψαν ἐπίσημον πρεσβείαν νὰ ζητήσῃ εἰρήνην.

Οἱ πρέσβεις ἦσαν ἐκ τῶν προκρίτων τοῦ λαοῦ, ἐπλησίασαν δὲ εἰς τὸ Ἰσπανικὸν στρατόπεδον, ἐορτάσιμον φέροντες στολὴν καὶ λευκὰ πτερὰ εἰς σημεῖον εἰρήνης, καὶ μακρόθεν ἔδωσαν τὰ παρ' αὐτοῖς συνήθη σημεῖα τοῦ βαθυτάτου σεβασμοῦ. Ἀπὸ καιρὸν εἰς καιρὸν ἰστάμενοι ἤγγιζον μὲ τὴν χεῖρα τὴν γῆν καὶ μετὰ ταῦτα τὰ χεῖλη των. Ἐπανελάβον δὲ τὰς ὑποκλίσεις ταύτας πολλάκις μέχρις ὅτου ἔφθασαν εἰς τὰ τείχη τοῦ Ἰσπανικοῦ στρατοπέδου· θυμιάσαντες δὲ αὐτὰ ἐπιμελῶς, ἐπανελάβον τὰς αὐτὰς ὡς καὶ ἀνωτέρω σεβασμοῦ ἐνδείξεις.

Ὁ Κόρτες τοὺς ὑπεδέχθη μὲ προσποιητὴν ψυχρὰν ἀξιοπρέπειαν,

διὰ νὰ τοῖς ἐμπνεύσῃ σέβας, καὶ μετὰ ταῦτα τοὺς διέταξε νὰ ὁμιλήσουν. Ὑπήκουσαν, καὶ ἡ περιέργος δημηγορία των, ἡ πρώτη τοῦ εἰδους τούτου, ἥτις διεσώθη μέχρις ἡμῶν, εἶχεν ὡς ἀκολουθῶς:

» Ἄν εἴσθε σκληραὶ καὶ ἐχθρικοὶ θεότητες, ἰδοὺ σᾶς παραδίδο-
» μεν πάντες δούλους, διὰ νὰ πῖτε το αἷμά των καὶ φάγετε τὸ
» κρέας των. Ἄν εἴσθε θεοὶ ἱλαροὶ, δεχθῆτε θυσίαν θυμιάματος
» καὶ ποικίλων πτερῶν. Ἄν δὲ εἴσθε ἄνθρωποι, ἰδοὺ καρποὶ,
» ἄρτος καὶ κρέας διὰ νὰ τραφῆτε.»

Εἰς ταῦτα ἐπρόσθεσαν ὅτι ἤλθον διὰ νὰ ζητήσουν συγχώρησιν ὅτι οἱ συμπολίται των ἤρχισαν ἐχθροπραξίας καὶ νὰ προτείνουν εἰρήνην. Ὁ Κόρτες ἀποκρινόμενος μὲ τὸ ἀξιοπρεπὲς καὶ ὑπερήφανον ὕφος, τὸ ὁποῖον ἐπίτηδες ἐνεδύθη, τοὺς ἐπέπληξε πικρῶς διότι πεισματωδῶς ἀπερρίψαν τὰς εἰρηνικὰς του προτάσεις. Ἀλλ' ἐπρόσθεσεν ὅτι ἦτον οὐχ ἥττον ἔτοιμος νὰ λησμονήσῃ τὰ παρελθόντα ὅλα, ἂν μόνον ἤθελον νὰ ἡτυχάσωσι τοῦ λοιποῦ, καὶ νὰ τὸν ἱκανοποιήσουν διότι τὸν προσέβαλον. Ταῦτα εἰπὼν, τοὺς ἀπέπεμψεν.

Ἄμα ἔφθασεν ἡ ἀπάντησις αὕτη εἰς Τλασκάλαν, ἡ βουλὴ ἐξέδωκε διαταγὴν πρὸς ὅλους τοὺς περιοίκους, νὰ προμηθεύσουν τροφὰς εἰς τὸ στρατόπεδον τῶν παρὰδόξων ξένων, καὶ νὰ φυλαχθῶν μὴ λάβουν τὴν ἐλαχίστην δι' αὐτὰς ἀμοιβήν. Ἡ διαταγὴ δὲ αὕτη ἐξετελέσθη μὲ τὴν προθυμίαν καὶ τὴν ἀκρίβειαν, ὥστε αὐτοὶ οἱ ἴδιοι Ἴσπανοὶ ἐξεπλάγησαν. Μετὰ δύο ἡμέρας μέγας ἀριθμὸς ἀνθρώπων ἤρχετο ἐν παρατάξει ἀπὸ Τλασκάλαν εἰς τὸ στρατόπεδον. Ἡ ἐνδυμασία των ἀπεδείκνυνεν ὅτι ἦσαν πάλιν πρέσβεις εἰρήνης, καὶ ὁ Κόρτες διέταξε νὰ τοὺς δεχθῶσιν εἰς τὸ στρατόπεδον χωρὶς τῆς ἐλαχίστης ἐνδείξεως δυσπιστίας.

Τῆς πρεσβείας ταύτης προηγεῖτο ὁ ἀνδρεῖος Εἰκοτεγκάτλης, συνοδευόμενος ἀπὸ πεντήκοντα τῶν πρωτίστων πολιτῶν, λαμπρῶς ἐνδεδυμένους. Ἔφερε μακρὸν, στρατιωτικῶς ἐξωσμένον λευκὸν χειτῶνα, πεποικιλμένον ὡραίως μὲ λευκὰ πτερὰ καὶ πολυτίμους λίθους. Ἦτον ὑψηλὸς καὶ εὐκίνητος, εὐθύς καὶ νεμ-

ρώδης, καὶ τοῦ προσώπου του οἱ χαρακτῆρες ἐξέφραζον τόλμην καὶ ὑπερηφάνειαν. Μετὰ τινας ὑποκλίσεις κατὰ τὸ ἔθος πρὸς τὸν στρατηγὸν, ἐκάθησε, χωρὶς νὰ ζητήσῃ ἄδειαν, καὶ μὲ πολλὴν παρρησίαν ἤρχισε νὰ λέγῃ μὲ φωνὴν ἀνδρικήν, » ὅτι μόνος ἦτον τῶν » ἐχθροπραξιῶν αἴτιος, διότι ἐνόμιζεν ὅτι οἱ Ἰσπανοὶ ἦσαν φίλοι » τοῦ ἐχθροῦ του Μοντεζουμᾶ· ὅτι διὰ τοῦτο παραδίδεται ἐκου- » σίως εἰς τὰς χεῖρας τοῦ νικητοῦ του, διὰ νὰ τὸν πείσῃ νὰ συγ- » χωρήσῃ τὸ ἔθνος του, ὡς ἀθῶον εἰς ὅλα, καὶ νὰ τῷ δώσῃ εἰ- » ρήνην, τὴν ὁποίαν ἦτον ἐπιφορτισμένος νὰ ζητήσῃ ἐν ὀνόματι » τῆς βουλῆς, τῶν εὐγενῶν καὶ τοῦ λαοῦ, πρώτην, δευτέραν καὶ » τρίτην φορὰν. Ὅτι τέλος ἡ πόλις τῆς Τλασκάλας ἦτον ἐτοίμη » νὰ δεχθῇ καὶ φιλοξενήσῃ αὐτὸν καὶ ὅλον τὸ στράτευμά του. »

Εἰς τὸν Κόρτες ἤρεσκεν ἡ γενναιότης ἡ παρρησία καὶ ὁ εὐγενὴς χαρακτήρ τοῦ νέου πολεμιστοῦ, καὶ δὲν τὸν ὑπέκρυψε τὴν ὑπόληψιν τὴν ὁποίαν ἠσθάνετο δι' αὐτόν. Ἀλλὰ συγχρόνως τὸν ἀπεύθυνε κ' ἐπιπλήξεις διὰ τὴν ἀξιοποιονάν του ἐπιμονήν, καὶ ἐπαύσατο λέγων ὅτι κατὰ τὴν πρόσκλησίν των θέλει ἔλθει εἰς Τλασκάλαν μετὰ τινας ἡμέρας.

Ἐν τούτοις ἔφθασαν νέοι πάλιν πρέσβεις τοῦ Μοντεζουμᾶ, φέροντες νέα δῶρα, ἀλλὰ καὶ ἐκ νέου τοὺς Ἰσπανοὺς ἀποτρέποντες νὰ μὴν ἔλθουν εἰς Μεξικόν. Κυρίως ὅμως ἐφαίνοντο ἔχοντες ὁδηγίας νὰ ἐμποδίσουν πᾶσαν συμμαχίαν μεταξὺ τῶν Τλασκαλάνων καὶ τῶν Ἰσπανῶν. Πρὸς τοῦτο περιέγραψαν μὲ μελανὰ χρώματα τὴν ἀπιστίαν τοῦ λαοῦ τούτου. Ἀλλ' ὁ Κόρτες δὲν ἐπρόσεξε ποσῶς εἰς τὰς εἰσηγήσεις των, καὶ τοὺς ἐβεβαίωσεν ὅτι ἀψηφᾷ τὰς κρυφίας ῥυθιουργίας, ὅσον δὲν φοβεῖται καὶ τὰς ἐχθροπραξίας εἰς τὸ πεδίου τῆς μάχης.

Οἱ Τλασκαλάνοι ἀνησύχουν βλέποντες ὅτι οἱ Ἰσπανοὶ δὲν ἤρχοντο ἀμέσως εἰς τὴν πόλιν των, ὡς ὑπεσχέθησαν, κ' ἐφοβοῦντο μὴ κατῴρθωσαν οἱ πρέσβεις τοῦ Μοντεζουμᾶ νὰ τοῖς ἐμπνεύσωσι δυσπιστίαν. Διὰ νὰ προλάβουν τοῦτο ἀπεφάσισαν νὰ μεταβῇ ὅλη ἡ ἀνωτάτη βουλὴ εἰς τὸ στρατόπεδον, καὶ νὰ παραδοθῇ εἰς τὸν Κόρτες ὡς ὁμηρος. Ἐκίνησαν ἐπομένως ἐν παρατάξει, ἐν-

δεδυμένοι ὅλοι στολὴν λευκὴν, εἰς σημεῖον εἰρήνης, καὶ ὅλοι ἐφέροντο ἀπὸ κατωτέρους ἀξιοματικούς εἰς εἶδη ἐλκύθρων.

Ὁ ἐγκριτώτερος τῆς σεβαστῆς ταύτης συνοδίας ἦτον τοῦ Ξικοτεγκάτλου ὁ πατήρ, ἀξιοπρεπὴς γέρων, τυφλὸς ἐκ γήρατος, ἀλλ' ἔχων πλήρη ἀκόμῃ τὴν χρῆσιν τοῦ λογικοῦ του. Οὗτος καθίσας ἀμέσως παρὰ τὸν Κόρτες, τὸν ἐνηγκαλίσθη μ' εὐγενῇ παρρησίαν, καὶ ἤγγισε μὲ τὰς χεῖράς του τὸ πρόσωπον καὶ ὅλον τὸ σῶμά του, διὰ νὰ συλλάβῃ διὰ τῆς ἀφῆς ἰδέαν τινὰ τῆς μορφῆς του. Οἱ δὲ λόγοι τοὺς ὁποίους μετὰ ταῦτα εἶπεν εἶναι τόσον ἐμφαντικοὶ καὶ ὠραῖοι, ὥστε πρέπει νὰ διατηρηθοῦν ὡς παράδειγμα ἀνδρικῆς εὐγλωττίας. Ἦσαν δὲ κατὰ τοὺς Ἰσπανοὺς ἰστορικούς οἱ ἀκόλοιοι·

• Γενναῖε ἀρχηγέ! Εἶτε εἶσαι ἢ ὄχι ἐκ τοῦ γένους τῶν ἀθανάτων, ἰδοὺ ἔχεις εἰς τὴν ἐξουσίαν σου τὴν ὑψηλὴν τῶν Τλασκαλάνων βουλὴν, διδουσαν εἰς σέ τὸ μέγιστον δεῖγμα τῆς
• ὑποταγῆς της. Δὲν θέλομεν νὰ δικαιολογήσωμεν τὰ σφάλματα
• τοῦ λαοῦ μας, ἀλλὰ μόνον νὰ τ' ἀποδώσωμεν εἰς ἡμᾶς αὐτοὺς,
• ἐπ' ἐλπίδι ὅτι ἡ εἰλικρίνειά μας θέλειπραῦναι τὸν θυμὸν σου.
• Ἡμεῖς καὶ οὐδεὶς ἄλλος συνελάβομεν τὴν ἀπόφασιν νὰ σέ πωλε-
• μήσωμεν, ἐπίσης ὅμως οὐδεὶς ἄλλος ἐκτὸς ἡμῶν, ἀπεφάσισε
• πάλιν νὰ σέ ζητήτῃ εἰρήνην. Μᾶς εἶναι γνωστὸν, ὅτι ὁ Μοντε-
• ζούμας ζητεῖ νὰ σέ ἀποτρέψῃ ἀπὸ πᾶσαν μεθ' ἡμῶν συμμα-
• χίαν· ἀλλὰ πρέπει νὰ ἐνθυμηθῇς, ἂν τὸν ἀκροασθῇς, ὅτι εἶναι
• ἐχθρὸς μας, ἂν δὲν θελήσῃς ἀκόμῃ νὰ τὸν θεωρήσῃς ὡς ὠμὸν
• καὶ λυσσώδη τύραννον ὡς θέλει σέ φανῇ ὅταν σκεφθῇς ὅτι ζητεῖ
• νὰ σέ πείτῃ εἰς πράγματα ἄδικα. Δὲν ζητοῦμεν νὰ μᾶς βοη-
• θήσῃς κατ' αὐτοῦ, διότι ἡ δύναμίς μας ἀρκεῖ καθ' ὅλων, ἐκτὸς
• κατὰ σοῦ μόνου. Λυπούμεθα ὅμως ἂν δώσῃς πίστιν εἰς τὰς
• ὑποσχέσεις του, διότι γνωρίζομεν τὸν δόλον του. Τώρα, ἐν ᾧ σέ
• λαλῶ, ἂν καὶ τυφλὸς, βλέπω ὅμως ὡς φῶς ὅπου μακρόθεν δια-
• κρίνω τὴν θυρυχίαν εἰς τὴν ὁποίαν θέλεις ἐμπέσει. Συγκατένευσας
• νὰ μᾶς δώσῃς εἰρήνην, ἤδη δὲ σ' ἐμποδίζει ὁ Μοντεζουμᾶς· διατί
• σ' ἐμποδίζει; διατί δὲν στέργεις εἰς τὴν παράκλησίν μας;
• διατί δὲν θέλεις νὰ τιμῇς τὴν πόλιν μας μὲ τὴν παρουσίαν

» σου; ἀπεφασίσαμεν σταθερῶς, ἢ ν' ἀπολαύσωμεν τὴν φιλίαν
 » καὶ τὴν ἐμπιστοσύνην σου, ἢ νὰ παραδώσωμεν τὴν ἐλευθε-
 » ρίαν μας εἰς τὰς χεῖράς σου. Ἐκλεξε ὁ, τι προτιμᾷς, διότι εἰς
 » ἡμᾶς δὲν μένει ἄλλος τρόπος ἐκτὸς τῶν δύο τούτων. εἴμε-
 » θα ἡναγκασμένοι ἢ φίλοι σου πιστοὶ, ἢ ἀνδράποδά σου νὰ
 » γίνωμεν. »

Τίς ἤθελεν ἀντιτείνειν εἰς τοιοῦτον λόγον, ἀπὸ τοιοῦτον γέ-
 ροντα προφερόμενον. Οὔτε ὁ Κόρτες δὲν ἐδυνήθη, ἀλλ' ἀπεκρί-
 θη ὅτι θέλει ἐκπληρώσει τὴν εὐχὴν τῶν, ἐξήτει δὲ μόνον νὰ
 τῶν δώσουν ἀνθρώπους πρὸς μετακόμισιν τῶν σκευῶν τοῦ στρατοῦ
 καὶ τῶν πυροβόλων. Εὐθὺς τὴν ἐπαύριον ἐφθασαν πενταχόσιοι
 ἀχθοφόροι, ἀμιλλώμενοι τίς ν' ἀξιώθῃ νὰ φέρῃ τὸ μέγιστον
 βάρος. Ὁ Κόρτες διέταξε ν' ἀναχωρήσουν, καὶ τὸ στράτευμα
 ἐκινήθη εἰς πυκνὰς σειράς με τὴν προσοχὴν, ὡς νὰ ἐβάδιζεν
 εἰς μάχην. Τὴν προφύλαξιν ταύτην δὲν ἡμέλει ὁ νουνεχὴς στρα-
 τηγὸς εἰς κάμμιάν του ἐκστρατεῖαν, καὶ δι' αὐτῆς ἐπέτυχε κατὰ
 μέγα μέρος εἰς τὸ ἐπιχειρήμα του.

Ἡ εἰσοδὸς του εἰς τὴν Τλασκάλαν ὁμοιάζε θοῖαμβον. Τὸ
 πλῆθος τοῦ λαοῦ συνέδραμεν εἰς τοὺς δρόμους· φωναὶ ἀγαλλιᾶ-
 σεως, κρότος τυμπάνων, ἤχος συρίγγων ἐπλήρου τὸν ἀέρα, ὥστε
 οἱ ἄνθρωποι δὲν ἤκούοντο ὁμιλοῦντες. Αἱ παρθέναι ἔρριπτον
 ἄνθη εἰς τοὺς ξένους. Οἱ ἱερεῖς ἐνδεδυμένοι τὰς λαμπράς των
 ἱερατικὰς στολὰς τοὺς ἐθυμιάζον. Ἡ βουλὴ ὅλη καὶ οἱ προύχον-
 τες τοῦ λαοῦ ἐξῆλθον με ὑπόκλινσιν εἰς προὔπαντησίν των.
 Ὅλοι ἦσαν πλήρεις ἐμπιστοσύνης, χαρᾶς καὶ θαυμασμοῦ, ὠδή-
 γησαν δὲ τοὺς θαυμαστοὺς ξένους, τοὺς ὁποίους ὠνόμαζον *Τευλεῖς*,
 δηλαδὴ Θεοὺς, εἰς εὐρύχωρον καὶ ἀναπαυτικὴν κατοικίαν, εἰς
 οἰκοδομήμα τὸ ὁποῖον τοὺς συμπεριέλαβεν ὅλους.

Ὁ δὲ Κόρτες μὲν εἰσελθὼν εἰς αὐτὸ, ἐνόμισε φρόνιμον νὰ
 διορίσῃ φρουράς εἰς ὅλας τὰς εἰσοδούς τοῦ οἰκοδομήματος. Τοῦτο
 δυσηρέστησε κατ' ἀρχὰς τοὺς Τλασκαλάνους, διότι τὸ ἐξέλαβον
 ὡς δεῖγμα δυσπιστίας. Ἀλλ' ἀφ' οὗ τοῖς ἐξηγήθη ὅτι τὰ Εὐ-
 ρωπαϊκὰ στρατεύματα συνηθίζουν καὶ ἐν τῷ μέσῳ τῆς εἰρήνης
 καὶ ἀσφαλείας νὰ διατηροῦν ὅλας τοῦ πολέμου τὰς ἐξεις, διὰ

νά μὴ τὰς λησμονῶσι, τότε δὲν εἶχον πλέον τι ν' ἀντιθέσουν, καὶ ὁ Ξυκοτεγκάτλης ἀπεφάσισε νὰ εἰσάξῃ τὴν συνήθειαν ταύτην καὶ εἰς τὰ ἐδικὰ του στρατεύματα. Ὁ Κόρτες ἐπείθετο καθ' ἑκάστην ἐπὶ μᾶλλον καὶ μᾶλλον, πόσῃν ὠφέλειαν ἐδύνατο νὰ τῷ ἐπιφέρει ἡ φιλία τοῦ μαχίμου καὶ γενναίου τούτου λαοῦ, ὅθεν διέταξεν ὅλους τοὺς ὁπαδούς του νὰ διάγουν μετ' αὐτῶν φιλικῶς καὶ δικαίως, καὶ ὁ ἴδιος αὐτὸς κατέβαλε πᾶσαν προσπάθειαν διὰ νὰ ἐνισχύσῃ τὴν ἐμπιστοσύνην καὶ τὸ σέβας τὸ ὁποῖον εἶχον συλλάβει πρὸς αὐτὸν, καὶ τῷ ὄντι ἠὺδοκίμησεν. Ἀλλ' ἐξαίφνης τὸν κατέλαβε πάλιν ἡ ἀπερίσκεπτος καὶ ἀνόητος θεοβλάβειά του, καὶ ὀλίγον ἔλλειψε νὰ στερηθῇ διὰ μιᾶς ὅλας τὰς ὠφελείας, ὅσας περιέμενεν ἀπὸ τὴν φιλίαν τοῦ λαοῦ τούτου.

Ὁμιλῶν ποτὲ μεθ' ἑνὸς τῶν βουλευτῶν, προσεπάθει νὰ τὸν πείσῃ ὅτι ἔπρεπε ν' ἀρνηθῶν τοὺς ψευδεῖς των Θεοὺς, καὶ ν' ἀναγνωρίσουν τὸν μόνον ἀληθῆ Θεὸν τῶν χριστιανῶν. Ὁ βουλευτὴς ἀπεκρίθη ὅτι ἐδύνατο μὲν νὰ ὑποτάσσωνται ὑπὸ ἓνα καὶ τὸν αὐτὸν ἀνθρώπινον ἀρχηγὸν μὲ τοὺς Ἰσπανοὺς, ἀλλ' ὅτι ὁ μόνος Θεὸς αὐτῶν δὲν ἤρκει εἰς αὐτοὺς, ὅτι αὐτοὶ ἔχουν ἀνάγκην περισσοτέρων ἑνὸς ὅστις νὰ τοὺς βοηθῇ κατὰ τῶν καταγιγίδων, ἄλλου νὰ τοὺς προφυλάττῃ ἀπὸ πλημμύρας, ἄλλου τρίτου νὰ τοὺς συντρέχῃ εἰς τοὺς πολέμους, καὶ ἄλλων δι' ἄλλας περιστάσεις.

Ματαίως τὸν ἀπεκρίνετο ὁ Κόρτες, ὅτι ὁ μόνος Θεὸς τῶν χριστιανῶν φροντίζει δι' ὅλα, διέπει καὶ κυβερνᾷ τὰ πάντα· εἰς τὸν Τλασκαλάνον ἐφάνετο ἀδύνατον, εἰς μόνος Θεὸς νὰ κατορθώῃ τοσαῦτα· τότε ὁ Κόρτες ἐκάλεσε τὸν στρατιωτικὸν (*) ἱερέα διὰ νὰ πείσῃ τὸν βουλευτὴν καὶ τοὺς λοιποὺς παρόντας Τλασκαλάνους. Ὁ ἱερεὺς ἐλθὼν, κατέβαλε πάντα κόπον διὰ νὰ τοὺς διδάξῃ, ὅλοι τὸν ἤκουσαν μετὰ προσοχῆς· ὡς δ' ἐτελείωσε, τὸν παρεκάλεσαν θερμῶς νὰ μὴ λαλήσῃ τι περὶ τούτων ἐκτὸς τοῦ ἰσπανικοῦ στρατοπέδου, διότι ἂν ἤκουον οἱ Τευλεῖς ἢ οἱ Θεοί

(*) Τὰ στρατεύματα ἔχουν πάντοτε μεθ' ἑαυτῶν καὶ τὸν ἱερέα των, ὅστις ἀκολουθεῖ εἰς ὅλας τὰς ἐκστρατείας, φροντίζων τὰ τῆς θρησκείας μεταξὺ τῶν στρατιωτῶν, καὶ ἱεροργῶν ἐκάστην κυριακὴν καὶ ἐπίσημον ἑορτήν.

των τοιοῦτόν τι, ἤθελον ἐκδικηθῇ κατ' αὐτῶν, ἀφηνίζοντες τὸν τόπον των ὅλον.

Ταῦτα ἀκούσας ὁ Κόρτες ἐξήφθη, καὶ ἦτον ἔτοιμος νὰ συντρίψῃ βιαίως καὶ τῶν Γλασκαλάνων, ὡς συνέτριψε καὶ τῶν Ζεμβοαλάνων τὰ εἰδῶλα. Ἀλλ' ὁ ἱερεὺς (τὸ ὄνομα τούτου τοῦ σεβασμίου ἀνδρὸς εἶναι ἄξιον νὰ διατηρηθῇ· ἐκαλεῖτο *Βαρθολομαῖος Ὁλμέδος*) τὸν ἀνεχαίτισεν, ἐξηγήσας εἰς αὐτὸν πῶσον τοῦτο δὲν ἤθελεν εἶσθαι φρόνιμον. » Αἱ ἱεραὶ τοῦ εὐαγγελίου » ἀρχαὶ (τὸν εἶπε), δὲν πρέπει νὰ διαδοθοῦν διὰ πυρὸς καὶ μαχαίρας, ἀλλὰ δι' ἡσύχου διδασχῆς καὶ διὰ παραδειγμάτων » εὐσεβοῦς διαγωγῆς, » καὶ ἐπέφερεν ὅτι καὶ ἡ εἰς τὴν Ζεμβοάλαν ἐπιγενομένη βία δὲν τῷ ἐφάνη παντελῶς ἀρεστή.

Τίς δὲν χαίρει ἀκούων τοιαῦτα ἀνοχῆς φρονήματα ἀπὸ ἱερέα, εἰς καιρὸν μάλιστα καθ' ὃν ὅλοι σχεδὸν οἱ χριστιανοὶ κυριευόμενοι ἀπὸ μωρὸν ζῆλον προσηλυτισμοῦ, ἐνόμιζον ὅτι πράττουν καλῶς καὶ δικαίως κατατρέχοντες τοὺς πλανωμένους ἀδελφούς των ἐν στήματι μαχαίρας, καὶ ὑποχρεοῦντες αὐτοὺς διὰ βίας νὰ παραδέχωνται πίστιν περὶ τῆς ὑποίας δὲν εἶχον πεποιθήσιν.

Οὕτως ἡ θεία πρόνοια προήγαγε πάντοτε καὶ εἰς αὐτοὺς τοὺς σκοτεινοτάτους καιροὺς τῆς δεισιδαιμονίας καὶ ἀπινθρωπίας ἀνδρας καλλητέρας φύσεως, ἐπιμελουμένους νὰ ἐξανθρωπίσωσι τοὺς ἀνθρώπους, καὶ νὰ τοὺς ἐμπνεύσουν ἀνοχὴν καὶ φιλανθρωπίαν.

Χαίρετε, τέκνα μου, ὅτι ἐγεννήθητε εἰς ἐποχὴν, καθ' ἣν οἱ τοιοῦτοι ἄνδρες δὲν εἶναι σπάνιοι· καὶ ὅταν αἰξήσητε, μὴν ἀμελήσετε νὰ συνεισφέρητε καὶ σεῖς τὸ κατὰ δύναμιν πρὸς τὴν ὅ,τι μεγίστην ἐφάπλωσιν τῶν τοιούτων φρονημάτων τῆς ἀνοχῆς καὶ φιλανθρωπίας.

ΔΙΗΓΗΣΙΣ ΚΖ'.

Δημήτριος. Σήμερον εἴμεθα διὰ τὸ Μεξικόν! Δέν εἶναι ἀληθές, πάτερ;

Πατ. Ἰσως. Νὰ ἰδῶμεν ὡς ποῦ θὰ φθάσωμεν.

Τὸ στράτευμα τῶν Ἰσπανῶν, ἐνδυναμωθέν μ' ἑξ̄ χιλιάδας ἀνδρείων Γλασκαλάνων, εἶναι ἔτοιμον νὰ κινήσῃ, ἀλλ' αἴφνης ἔρχεται καὶ ἄλλη πρεσβεία τοῦ Αὐτοκράτορος Μοντεζουμά.

Ἰωάννης. Αἴ! καὶ αὐτὸς δὲν παύει μὲ τὰς πρεσβείας του! Τὶ θέλει πάλιν;

Χρῖστος. Νὰ ζητήσῃ βεβαίως νὰ μὴν ἔλθῃ ὁ Κόρτες εἰς τὸ Μεξικόν.

Πατ. Ὅχι· αἱ ὁδηγίαι τῶν πρέσβεων τούτων ἦσαν ἄλλαι. Χωρὶς νὰ ἐκφρασθῶσιν ὀριστικῶς ἂν πρέπη νὰ ἔλθῃ, ἢ ὄχι, τὸν παρεκάλεσαν μόνον νὰ διαβῇ διὰ τῆς πόλεως *Χολούλας*· διότι ἐκεῖ ἔδωκε διαταγὰς ὁ Αὐτοκράτωρ νὰ τὸν γίνῃ ἡ ἀνήκουσα ὑποδοχὴ, καὶ ἡ ἀνήκουσα περιποίησις εἰς τὸ στράτευμά του. Ἀλλ' οἱ Γλασκαλάνοι ἐθεώρησαν τὴν πρόσκλησιν ὡς πολλὰ ὑποπτον, διότι εἶχον πεποιθήσιν ὅτι ὁ Μοντεζουμάς ἐδολιεύετο, καὶ παρεκάλεσαν τὸν ὑπερασπιστὴν των θερμῶς νὰ μὴ ἐκτεθῇ εἰς τὸν κίνδυνον ὅστις τὸν περιέμενεν εἰς Χολούλαν.

Πέτρος. Ἐκείτο ἡ *Χολούλα* εἰς τὸν δρόμον των πρὸς τὸ Μεξικόν;

Πατ. Ναί, ἀλλ' ἦτον δυνατὸν νὰ διαβῶν κ' ἔξωθεν. Βλέπετε (δεικνύων εἰς τὸν πίνακα) ἐδὼ κεῖται, σχεδὸν μιᾷς ἡμέρας δρόμον ἀπὸ τὴν Γλασκάλαν, καὶ ἐκεῖ κεῖται τὸ Μεξικόν.

Ὁ Κόρτες εὐχαρίστησε μὲν τοὺς φίλους του διὰ τὴν μέριμνά των, ἀλλὰ τοὺς ἐβεβαίωσε, ὅτι οἱ Εὐρωπαῖοι στρατιῶται δὲν ἀποφύγουν τοὺς κινδύνους, ὅσον μεγάλοι καὶ ἂν εἶναι. Ἐκίνησε δὲ ἀμέσως πρὸς τὴν Χολούλαν.

Ἡ ὑποδοχὴ τὴν ὁποίαν εὔρεν ἐκεῖ ἦτον κατὰ τὸ φαινόμενον φιλικωτάτη καὶ φιλοφρονεστάτη, ἀλλ' εἰς τὰ βοηθητικὰ στρατεύματα τῶν Τλασκαλάνων, ὡς θανασίμων ἐχθρῶν τῶν Χολουλάνων, δὲν ἐσυγχωρήθη ἡ εἴσοδος εἰς τὴν πόλιν, ὥστε ἠναγκάσθησαν νὰ στρατοπεδεύουν ἐκτὸς τῶν τειχῶν. Προδιδιχθέντες δὲ ὑπὸ τῶν Εὐρωπαίων φίλων των πῶς ν' ἀσφαλίζονται με χαρακώματα καὶ τάφρους, ἔπαυσαν εἰς τὴν περίστασιν ταύτην νὰ ὠχυρωθῶσιν ὡς ἐδιδάχθησαν.

Ἀφ' οὗ παρῆλθον ἡμέραι τινὲς εἰρηνικῶς καὶ ἡσύχως, ἤρχισαν κατ' ὀλίγον νὰ φαίνονται συμπτώματά τινα ἐπικυροῦντα τὴν ὑποψίαν τῶν Τλασκαλάνων. Αἱ ζωοτροφίαι ἤρχισαν νὰ τοῖς διδῶνται ἐπὶ μᾶλλον καὶ μᾶλλον ἀνεπαρκεῖς, οἱ Κασίκοι ἢ διοικηταὶ προσεφέροντο ψυχρότερον, καὶ οἱ πρέσβεις τοῦ Μοντεζουμᾶ εἶχον πολλάκις κρυφίως μετ' αὐτῶν συνεντεύξεις. Πρὸς τούτοις δύο Τλασκαλάνοι μετενδυθέντες κατώρθωσαν νὰ εἰσέλθουν εἰς τὴν πόλιν, εἰδοποίησαν τὸν Κόρτες ὅτι εἶδον πλῆθος γυναικῶν καὶ παιδίων νὰ φεύγουν διὰ νυκτὸς εἰς τὰ περίχωρα καὶ ἐπληροφορήθησαν ὅτι ἐθυσιάσθησαν εἰς τὸν μέγαν ναὸν ἕξ νέα παιδιά, ὡς τοῦτο ἐγένετο ὁσάκις ἐπρόκειτο περὶ πολεμικοῦ τινος ἐπιχειρήματος. Ἐτυμβούλευσαν ἐπομένως προτοχήν, διότι βεβαίως ἐπέκειτο μέγας κίνδυνος.

Ἐνῶ δὲ ὁ Κόρτες ἡγρύπνει καὶ ἐβουλεύετο πῶς ν' ἀνακαλύψῃ τοὺς κρυπτοὺς τῶν Χοχουλάνων σκοποὺς, εὐτυχῆς τις περίστασις τῷ ἀνεκάλυψεν αἴφνης τὸ πᾶν. Μία τῶν ἐγκρίτων Χοχουλάνων γυναικῶν φιλιθεῖσα μετὰ τὴν διερμηνεύτριαν Μαρίναν, τὴν ἡγάπησε τόσο, ὥστε ἤβλησε νὰ τὴν σῶσῃ τοῦ κοινοῦ ὀλέθρου τοῦ ἐπικειμένου κατὰ τῶν Ἰσπανῶν, καὶ τῇ ἐνεπιστεύθη τὴν αἱματώδη πρόθεσιν τῶν συμπολιτῶν της, παρακινούσα αὐτὴν ν' ἀφήσῃ ἐν ὧσιν ἦτον ἀκόμη καιρὸς τοὺς Εὐρωπαίους, κατὰ τῶν ὁποίων εἶχεν ἀποφασισθῇ θάνατος.

Ἡ πνευματώδης Μαρίνα, ἀγαπῶσα ἐκ καρδίας τοὺς Εὐρωπαίους, ἐπροσποιήθη ὅτι θέλει ἀκολουθήσει τὴν συμβουλὴν ταύτην, καὶ οὕτως ἡ φίλη της τὴν ἐφάνέρωσεν ὅλην τὴν ἐπιβουλὴν. Ἐμαθεν ὅτι ἡ προσδιωρισμένη ἡμέρα τοῦ φόνου τῶν Ἰσπανῶν ἐπλη-

σίαζεν ὅτι τάγμα Μεξικανῶν ἐνεδρεύει εἰς τὰ περίξ τῆς Χολούλας διὰ νὰ ὀρμήσῃ ἐν καιρῷ ἐξαίφνης, ὅτι διάφοροι ὁδοὶ τῆς πόλεως ἐκλείσθησαν καὶ εἰς ἄλλας ἐσκάφησαν λάκκοι καὶ ἐκαλύφθησαν ἐλαφρῶς, διὰ νὰ πίπτουν εἰς αὐτοὺς οἱ ἱππεῖς· ὅτι εἰς τὰς στέγας τῶν οἰκῶν καὶ τῶν ναῶν μετεκομίσθη πλῆθος πετρῶν καὶ ἄλλων βαρέων σωμάτων, προσδιωρισμένων νὰ ῥίπτονται ἄνωθεν κατὰ τῶν Ἰσπανῶν, καὶ ὅτι ἐν ἐνὶ λόγῳ ὁ ἀφανισμὸς αὐτῶν ἦτον ἀφευκτος.

Ἡ Μαρίνα ἀκούσασα ταῦτα, ἔσπευσεν εὐθὺς νὰ τὰ διηγηθῇ εἰς τὸν στρατηγὸν, ὅστις ἄνευ ἐλαχίστης ἀναβολῆς ἔλαβεν ὅλα τὰ κατάλληλα μέτρα διὰ ν' ἀποφύγῃ τὸν μέγαν ἐπικρεμáμενον κίνδυνον· καὶ πρῶτον μὲν ἐλκύσας εἰς τὴν κατοικίαν του ἐπιτηδείως τὴν γυναῖκα καὶ τρεῖς τῶν πρωτίστων ἱερέων, τοὺς ἐφυλάκισε κρυφίως, καὶ δι' ἀπειλῶν τοὺς ἠνάγκασε νὰ ὁμολογήσουσιν ὅ,τι ἐγνώριζον περὶ τῆς μελετωμένης σφαγῆς. Μετὰ δὲ ταῦτα ἐνόμισεν ὅτι χρεωστεῖ ἀφεύκτως νὰ δώσῃ παράδειγμα ἐκδικήσεως ἱκανὸν νὰ ἐκπλήξῃ τὸν Μοντεζουμᾶν καὶ τοὺς ὀπαδοὺς του, καὶ νὰ τοὺς πείσῃ νὰ παραιτηθοῦν διὰ πάντοτε τῆς ιδέας τοιοῦτου ἐπιχειρήματος εἰς τὸ μέλλον.

Πρὸς τοῦτο παρέταξεν εἰς μάχην τὸ στράτευμά του, ὥς καὶ ὅλους τοὺς μετ' αὐτοῦ εὐρισκομένους Ζεμβοαλάνους εἰς τὴν αὐλὴν τοῦ μεγάλου οἰκοδομήματος ὅπου κατῴκουν. Οἱ Τλασκαλάνοι διετάχθησαν, ἅμα ἤθελον ἀκούσει τὸν πρῶτον κρότον πυροβόλου, νὰ ὀρμήσωσιν εἰς τὴν πόλιν. ὑπὸ διαφόρους δὲ προφάσεις ἐλκύσθησαν εἰς τὰς κατοικίας τῶν Ἰσπανῶν οἱ πλείστοι ἀρχηγοὶ τῶν Χολουλάνων, καὶ ἐκρατήθησαν.

Τότε ὁ Κόρτες ἔδωκε τὸ σημεῖον τῆς προσβολῆς καὶ ἤρχισεν ἡ σφαγὴ. Οἱ Ἰσπανοὶ καὶ οἱ Ζεμβοαλάνοι ὤρμησαν εἰς τὰς ὁδοὺς καὶ οἱ Τλασκαλάνοι εἰσῆλθον ἐνταυτῷ εἰς τὴν πόλιν. Ὡς λυσσῶντες διέτρεχον οἱ φονεῖς καθ' ὅλας τὰς διευθύνσεις τὴν πόλιν, καὶ ἐπὶ τὰ ἔχνη των ἄφηνον πτώματα. Οἱ ἐγχώριοι στερηθέντες τῶν ἀρχηγῶν των, ἴσταντο ὥς ἐμβρόντητοι, καὶ μόλις ἐτόλμων νὰ κινήσουν τὰς τρεμούσας των χεῖρας πρὸς ὑπεράσπισιν. Ὁρμησαν μὲν οἱ κεκρυμμένοι Μεξικανοὶ διὰ νὰ τοὺς

βοηθήσουν, ἀλλὰ καὶ οὗτοι εὐκόλως ἐτράπησαν, καὶ ἐβιάσθησαν μὲ πολλοὺς τῶν κατοίκων, ὅσοι εἶχον διαφύγει τὸ ξίφος τῶν Ἰσπανῶν, νὰ καταφύγουν εἰς τῶν ναῶν των τοὺς πύργους. Ὁ Κόρτες προέβη μὲ πυκνοὺς στίχους πρὸς τὰ οἰκοδομήματα, καὶ ἐπροκλήρυξεν ὅτι ἐχάριζε τὴν ζωὴν εἰς ὅλους ὅσοι ἤθελον καταβῆ καὶ παραδοθῆ ἐκουσίως. Ἀλλ' εἰς μόνος ὠφελήθη ἀπὸ τὴν περίστασιν καὶ κατέβη, οἱ δὲ λοιποὶ ἐφαίνοντο ἀποφασισμένοι ν' ἀποθά-
νουν μᾶλλον παρὰ νὰ παραδοθῶν.

Τότε ὁ Κόρτες κατέφυγεν εἰς πρᾶξιν ἀπὸ τὴν ὁποίαν πρέπει οἰκτίροντες καὶ φρίττοντας ν' ἀποστρέψωμεν τοὺς ὀφθαλμούς μας, μὴ μολύνῃ τὴν φαντασίαν μας ἡ ἀπάνθρωπος ἐκείνη σκηνή. Ὁ Κόρτες διέταξε νὰ ἐμπρησθῶν οἱ ναοί, καὶ οὕτως ὅλοι οἱ δυστυχεῖς ὅσοι κατέφυγον εἰς αὐτοὺς ἔγινον τῶν φλογῶν παρα-
νάλωμα.

Δύω ὁλοκλήρους ἡμέρας διήρκεσεν ἡ φοβερὰ αὕτη σφαγὴ, καὶ εἰς ὅλον τὸ διάστημα τοῦτο ἐξηκολούθησεν ἡ αἵματοχυσία, ἡ λεηλασία, ὁ ἐμπρησμός. Τέλος, ἅφ' οὗ ἡ ἐκδίκησις ἱκανοποιήθη, ἡ ἀρπαγὴ ἐκορέσθη καὶ τοῦ αἵματος ἡ δίψα ἐσβέσθη, ἀπέλυσεν ὁ Κόρτες τοὺς φυλακισμένους ἀρχηγούς, τοὺς ὠνείδισε πικρῶς διὰ τὴν ἀπιστίαν καὶ δολιότητά των ἣτις τὸν ἐβίασε νὰ κατα-
φύγῃ εἰς τὴν αἵματώδη ταύτην σκηνὴν, καὶ ἐζήτησε ν' ἀνακαλέ-
σουν τοὺς φυγάδας, καὶ ν' ἀποκαταστήσουν τὴν παλαιὰν εὐταξίαν.

Μετὰ ταῦτα ἐκηρύχθη γενικὴ ἀμνηστία, οἱ δὲ Χολουλάνοι ἀπὸ θρησκευτικὴν πρὸς τοὺς Ἰσπανοὺς κυριευθέντες εὐλάβειαν, ἐπέ-
στρεψαν ἀμέσως εἰς τὰς ἐστίας των, μετ' ὀλίγας δὲ ἡμέρας ἡ ἐρημωθείσα πόλις ἔβριθε πάλιν ἀπὸ κατοίκους, φιλοτιμουμένους μὲ πᾶσαν ταπεινότητα καὶ ὑποταγὴν νὰ φανοῦν ἄρεστοὶ εἰς
τοὺς φονεῖς τῶν ἀδελφῶν καὶ τῶν συγγενῶν των, εἰς τοὺς κα-
τεδαφιστάς τῶν ναῶν των.

Τώρα ἐτοιμασθῆτε, ὦ τέκνα μου, ν' ἀκολουθήσωμεν καὶ εἰς τὴν ἐσχάτην του ἐκστρατείας πρὸς τὴν μητρόπολιν τὸν τολμη-
ρὸν ἄνδρα, τὸν ὁποῖον συνωδύσαμεν ὡς ἐδώ· ἀλλὰ πρῶτον
ιδέτε τον ἀκόμῃ ἐκτελοῦντα μὲ τὴν χεῖρα, ἣτις ἀποστάζει
ἀπὸ τὰ αἵματα τῶν Χολουλάνων, ἔργον τιμῶν καὶ τὴν φιλαν-

θρωπίαν καὶ τὴν πολιτικὴν σύνεσίν του. Πρὸ τῆς ἀναχωρήσεώς του ἤνωσε μὲ δεσμὸν εἰρήνης καὶ φιλίας δύο ἔθνη τὰ ὅποια ἕως τότε ἦσαν θανάσιμοι ἐχθροὶ πρὸς ἄλληλα. Διὰ διαταγῆς του οἱ Τλασκαλάνοι καὶ οἱ Χολουλάνοι παρητήθησαν πάσης περαιτέρω ἐχθροπραξίας, καὶ ὠρκίσθησαν κατὰ τὰ ἱερὰ ἔθιμά των ἀμοιβαίαν φιλίαν, ἥτις ἀφ' ἐνὸς μὲν ἔπαυε πᾶσαν αἱματοχυσίαν, ἀφ' ἐτέρου δὲ παρείχε καὶ εἰς αὐτὸν ὠφελείας μεγίστας, διότι κατέλειπεν ὀπίσω του εἰς τὸν τόπον τοῦτον ἀντὶ κρυπτῶν ἢ προφανῶν ἐχθρῶν, κεκηρυγμένους συμμάχους, οἱ ὅποιοι εἰς καιρὸν ἀνάγκης ἤθελον σπεύσει εἰς βοήθειάν του. Τοῦλάχιστον ἐξησφάλισε τοιοῦτοτρόπως τὴν ἐπιστροφὴν του, ἂν κατὰ κακὴν τύχην τὸ ἐπιχείρημά του κατὰ Μεξικοῦ ἤθελε λάβει δυστυχῆ ἔκβασιν.

Οὕτως, ἀγαπητά μου τέκνα, πᾶσα καλὴ πράξις, διὰ τῆς ὁποίας συνεισφέρομεν κατὰ τι πρὸς ἡσυχίαν καὶ εὐδαιμονίαν τῶν ἄλλων, ἐπιφέρει ἀναμφισβητήτως καὶ δι' ἡμᾶς καλὰς συνεπειάς.

Λοιπὸν ἐμπρὸς πρὸς τὸ Μεξικόν! Ὁ πλησιέστερός των σταθμὸς θὰ εἶναι τὸ Τεζεῦκον, μία τῶν πρωτίστων πόλεων τοῦ κράτους, τὴν ὁποίαν βλέπετε ἐδῶ εἰς τὸν μικρὸν τοῦτον πίνακα (*) ὅπου φαίνεται ἡ λίμνη εἰς τὴν ὁποίαν κεῖται τὸ Μεξικόν καὶ τῆς πόλεως τὰ περίχωρα.

Ἀλέξανδρος. Καὶ κεῖται τὸ Μεξικόν εἰς τὴν μέσσην τῆς λίμνης;

Πατ. Καθὼς ἐδῶ βλέπεις ἡ μεγάλη αὐτὴ λίμνη συνίσταται κυρίως ἐκ δύο ιδιαιτέρων λιμνῶν, αἱ ὁποῖαι διαχωρίζονται διὰ στενωτάτων ἰσθμῶν· τὸ θαυμαστὸν δὲ εἶναι, ὅτι ἡ μία τῶν λιμνῶν τούτων ἔχει γλυκὺ, ἡ δὲ ἄλλη ἄλμυρον ὕδωρ, καὶ μέχρι τοῦδε δὲν ἀνεκαλύφθη ἀκόμη μετ' ἀκριβείας τοῦ φαινομένου τούτου ὁ λόγος. Ἡ πιθανωτέρα δὲ γνώμη εἶναι ὅτι εἰς τὸ βάθος τῆς μιᾶς εὐρίσκεται μέγας ὄγκος ὀρυκτοῦ ἄλατος, ἄλμυρίζων τὰ ὕδατα.

(*) Ὁ μικρὸς πίναξ εὐρίσκεται πλησίον τοῦ μεγαλύτερου, εἰς τὸ αὐτὸ φύλλον.

Τὸ Ἰσπανικὸν στράτευμα προχωρεῖ λοιπὸν μετὰ σπουδῆς, καὶ ὅσω μᾶλλον προβαίνει ὁ Κόρτες, τόσω πορισσότερον ἀναπτέρονται αἱ ἐλπίδες τοῦ περὶ τῆς εὐτυχοῦς ἐκβάσεως τοῦ τολμηροῦ τοῦ ἐπιχειρήματος. Παντοῦ παράπονα ἀκούει κατὰ τῆς τυραννικῆς διοικήσεως τοῦ Μοντεζουμᾶ, παντοῦ διοικητᾶς εὐρίσκει ἐτοίμους ν' ἀποσείσουν τὸν ἀνυπόφορόν του ζυγόν· καὶ πρῶτιστον πάντων τὸν Κασίκον τοῦ Τεζεύκου, ὅστις ὑποδέχεται τοὺς Ἰσπανοὺς ὡς ἀγαθοποιᾶ πνεύματα κατερχόμενα νὰ τὸν ἐλευθερώσουν. Ἐκτὸς τούτου ἐπληροφορεῖτο ἐπὶ μᾶλλον καὶ μᾶλλον ὅτι ὁ ἀσθενὴς Μοντεζουμᾶς εἶχε τόσον ἀποδειλιάσει, ὥστε δὲν ἤξευρε πλέον τι νὰ ἐπιχειρισθῇ. Ἄλλοτε ἤρχοντο ταχυδρόμοι προσκαλοῦντες τὸν στρατηγὸν τῶν Ἰσπανῶν εἰς τὸ Μεξικόν, ἄλλοτε ἄλλοι ἀνῆρουν τὴν πρώτην πρόσκλησιν, καὶ τὸν ἐπρόσταζον νὰ μείνῃ ὅπου εὐρίσκατο, καὶ πάλιν ἄλλοι τὸν ἔδιδον τὴν ἄδειαν νὰ προβῇ. Ἀλλ' ὁ Κόρτες οὔτε τὴν ἄδειάν του ἐπρόσμενεν, οὔτε ἐφρόντιζε διὰ τὰς ἀπαγορεύσεις του, ἀλλ' ἐνέμενεν εἰς τὸ πρῶτόν του σχέδιον, καὶ διευθύνθη ἀπὸ τοῦ Τεζεύκου δι' ὀρεινῆς θέσεως εἰς τὴν Χάλκον. (Ἰδέτε τὴν εἰς τὸν μικρὸν μας πίνακα), καὶ ἐκεῖθεν εἰς τὴν Ἰσταπαλάπαν.

Ἀφ' οὗ διήλθον τὰ βουνὰ τῆς Χάλκου, ἐπαρουσιάσθη εἰς τοὺς ὀφθαλμούς των θέα, ἥτις τοὺς ἐπλήρωσεν ὅλους θαυμασμοῦ καὶ ἀγαλλιᾶσεως. Ἐμπρὸς των ἀνεπτύχθη ἀπέραντος καὶ ἐξόχως ὠραῖος τόπος, εἰς τὸ μέσον δὲ αὐτοῦ μεγάλη λίμνη ὁμοιάζουσα θάλασσαν, καὶ εἰς αὐτὴν διάφοροι μεγάλαι πόλεις καὶ κωμοπόλεις, φαινόμεναι ὡς ἐκ τῶν ὑδάτων ἀναδυόμεναι· καὶ μεταξὺ αὐτῶν, ἡ βασιλεῖς πασῶν, ἡ μεγάλη καὶ λαμπρὰ μητρόπολις, ἀστράπτουσα μὲ πλῆθος ναῶν καὶ πύργων.

Κατὰ πρώτην πλοσβολὴν, τοιαύτην ἰδόντες φύσεως καλλωγνὴν, ἔμεινον ἔκπληκτοι οἱ Ἰσπανοὶ, καὶ ἀμφίβαλλον ἂν ὤνειρεύοντο ἢ ἂν ἐγρηγόρουν. Ἐνόμιζον ὅτι εὐρίσκονται εἰς μαγικὴν γῆν, τόσον μεγάλην, τόσον λαμπράν, τόσον ἐξαισία τοῖς ἐφαίνοντο τ' ἀντικείμενα τὰ ὅποια οἱ ὀφθαλμοὶ οὐδ' ἡ φαντασία των δὲν ἐδύνατο νὰ περιλάβῃ διὰ μιᾶς. Δι' ὅσα εἶχον ὑποφέρει ἐνόμιζον ἑαυτοὺς ἀφθόμως ἀνταμειφθέντας, ἐπίστευον ὅτι ἐκυρίευσαν

ἀναρίθμητα πλούτη, καὶ ἠφανίζοντο ἤδη ἐμπρὸς τῶν ὡς λεπτῶν ὁμίχλῃ εἰς ἀκτῖνας ἡλίου ὅλοι οἱ κίνδυνοι τοὺς ὁποίους καὶ φανταζόμενοι ἔτρεμον ἄλλοτε ἦσαν ἑτοιμοὶ καὶ πρόθυμοι εἰς ὅλα, ὁ δὲ Κόρτες, παρατηρήσας εὐχαρίστως τὴν διάθεσιν τῶν, ἔσπευσε νὰ ὠφελῇ ἀπ' αὐτὴν, καὶ ἐπροχώρησεν ἀδιττάκτως εἰς τὸν ἕνα τῶν ἰσθμῶν τῆς λίμνης πρὸς τὴν λαμπρὰν βασιλεύουσαν.

Αἶφνης τοῖς ἐπικρουσίχθῃ πλῆθος ἀνθρώπων, ἐρχομένων ἀπὸ τὴν πόλιν εἰς προὑπάντησίν των, ὑπὲρ τοὺς χιλίους τὸν ἀριθμὸν, ἀνηκόντων κατὰ τὸ φαινόμενον εἰς τῶν προύχόντων τὴν τάξιν, διότι ἔφερον ὅλοι χιτῶνας ἐκ λεπτοῦ βελούκου ὑφάσματος καὶ πτερὰ. Μὲ σιωπὴν ἐνδεικνύουσιν σέβας ἐπλησίασαν εἰς τὸ στρατεύμα τῶν Ἰσπανῶν, καὶ καθεὶς τῶν παρήρχετο ἐμπρὸς τοῦ στρατηγοῦ μὲ βαθυτάτην ὑπόκλισιν. Ἀνῆγγειλον δὲ ὅτι καὶ ὁ Μοντεζουμάς αὐτὸς προέβαινεν ἤδη εἰς ὑπάντησίν των.

Εὐθὺς μετὰ ταῦτα ἐφάνη τῷ ὄντι ἡ ἐμπροσθοφυλακὴ τῆς λαμπρᾶς τοῦ ἀκολουθίας. Οὗτοι ἦσαν διακόσιοι ὁμοιομόρφως ἐνδεδυμένοι καὶ πτερὰ φέροντες ὑπηρεταί. Ἦρχοντο ἀνὰ δύο, γυμνόποδες, καὶ μὲ ἄκραν σιωπὴν ὡς δ' ἔφθασαν εἰς τὰς πρώτας τάξεις τοῦ Ἰσπανικοῦ στρατεύματος, παρετάχθησαν ἐκάτεροθεν πρὸς τὰ τεῖχη τοῦ ἰσθμοῦ διὰ ν' ἀφήσουν ἐλευθέραν τὴν θέαν τοῦ ἐπομένου λαμπροτάτου τάγματος αὐλικῶν, εἰς τὸ μέσον τῶν ὁποίων ἐφέρετο ὁ Μοντεζουμάς μεγαλοπρεπῶς ἐπὶ χρυσοῦ κλιντῆρος. Τέσσαρες τῶν ἐγκριτωτέρων τοῦ βασιλείου τοῦ ἐβάσταζον τὸν κλιντῆρα ἐπὶ τῶν ὤμων των, ἄλλοι ἔφερον ἐπὶ τῆς κεφαλῆς των δῶμα ἀπὸ πράσινα πτερὰ, ἐντέχνως κατεσκευασμένον, καὶ φαινόμενον ὡς νὰ ἦτον ἐξεργασμένον ἐκ διαργύρου ὑφάσματος. Τῆς λαμπρᾶς ταύτης πομπῆς ἐπροπορεύοντο τρεῖς ἀξιωματικοὶ φέροντες ῥάβδους χρυσαῖς, τὰς ὁποίας ὕψωνον ἀπὸ καιρὸν εἰς καιρὸν μὲ τρόπον ἐπίσημον. Εἰς τὸ σημεῖον δὲ τοῦτο κατέπιπτεν ὅλος ὁ λαὸς εἰς τὴν γῆν, καὶ ἐκάλυπτε τὸ πρόσωπόν του ὡς νὰ μὴν ἦτον ἄξιος νὰ θεωρήσῃ τὸν μέγαν βασιλέα.

Ὡς ἐπλησίασεν ἡ παράταξις, ὁ Κόρτες καταβὰς τοῦ ἵππου, ἔτρεξεν εἰς προὑπάντησιν τοῦ Μονάρχου μὲ σέβας. Ὁμοίως καὶ ὁ μονάρχης διέταξεν ἐνταῦθα νὰ καταθέσουν τὸν κλιντῆρα του,

αὐτὸς ἐνευσεν, εἰς τοὺς ὤμους δύο βασιλοπαίδων στηριζόμενος, νὰ ευθυνθῇ μὲ βῆμα μεγαλοπρεπὲς πρὸς τὸν φοβερὸν ξένον, ἐνῶ ὑπηρέται ἤπλωνον ἐπὶ τὸ ἔδαφος τάπητας, μὴ τύχη καὶ ὁ βασιλικὸς ποὺς τοῦ ἐγγίσει τὴν γῆν.

Ὁ Κόρτες προχωρῶν μ' εὐγένειαν, μὲ παρρησίαν καὶ χάριν, τὸν ἐχαιρέτησε μὲ βαθεῖαν προσκύνησιν, κατὰ τὸν τρόπον τῶν Εὐρωπαίων· ὁ δὲ Μοντεζουμάς τὸν ἀντιχαιρέτησε πάλιν κατὰ τὸν τρόπον ὅστις παρ' αὐτοῖς ἐξέφραζε τὸ μεγαλότερον σέβας, δηλαδὴ, ὡς ἤδη γνωρίζομεν, ἐγγίσας τὴν γῆν μὲ τὴν χειρὰ του, ἐφίλησεν αὐτὴν ἔπειτα. Ἡ συγκατάβασις αὕτη τοῦ ἀγεροχωτάτου μονάρχου, ὅστις μόλις κατεδέχετο ν' ἀσπάζεται τοὺς θεοὺς τοῦ μ' ἐλαφρὰν νεῦσιν τῆς κεφαλῆς του, ἐξέπληξε τὸν λαὸν τῶν Μεξικανῶν, καὶ τὸν ἔπεισεν ὅτι οἱ ξένοι δὲν ἦσαν ἀνθρώπινα, ἀλλὰ θεῖα ὄντα. Διὰ τοῦτο ἀνέκραζον συνεχῶς τὴν λέξιν *Τευτλεῖς*, ἥτις, ὡς ἀνωτέρω σᾶς εἶπα, δηλοῖ κατ' αὐτοὺς θεότητος.

Ὁ Κόρτες ἔφερεν ἐπὶ τῆς πανοπλίας του περὶ τὸν τράχηλόν του χρυσοῦν ἄλυσσον διάλιθον ἐκ ψευδῶν ἀδαμάντων, τὴν ὁποίαν προσδιώριζεν ὡς δῶρον εἰς τὸν Αὐτοκράτορα. Ὡς δ' ἐτελείωσαν ἀμφοτέροθεν οἱ ἀσπασμοί, ἔλαβε τὴν ψευδῆ στολὴν ἀπὸ τὸν τράχηλόν του καὶ τὴν ἐκρέμασεν εἰς τὸν τράχηλόν τοῦ Μοντεζουμά· αὐτὸς δὲ ὑπερήσθη διὰ τοῦτο, κ' ἐπρόσταξεν νὰ τῷ φέρουν ἀπὸ τὸ θησαυροφυλάκιόν του ὅ,τι πολυτιμώτερον εἶχεν. Ἦτον δὲ καὶ αὐτὸ περιδέραιον, κατεσκευασμένον ἀπὸ σπανιωτάτας κογχύλας, ἐξ ἐκάστης τῶν ὁποίων ἐκρέμαντο ἑκατέροθεν τέσσαρες χρυσοὶ καρκῖνοι. Τοῦτο περιέβαλε καὶ αὐτὸς ὁμοίως εἰς τὸν Κόρτες μὲ τὴν ἰδίαν του χεῖρα, πρὸς νέαν καὶ μεγίστην τῶν ὑπηκόων του ἐκπληξιν.

Ὁ Μοντεζουμάς ἐφαίνετο σχεδὸν τεσσαρακοντούτης· ἦτον μετροῦ σωματικοῦ ἀναστήματος, καὶ μᾶλλον ἰσχνὸς παρὰ παχύς· εἶχε τῷ ὄντι μεγαλοπρεπεῖ ὄψιν, ζωηρὸν βλέμμα, καὶ ἡ χροιά τοῦ προσώπου του δὲν ἦτον τόσον μελανοκίτρινος, ὡς ἡ τῶν λοιπῶν Μεξικανῶν. Ὁ ἱματισμὸς τοῦ συνίστατο εἰς μακρὸν χιτῶνα, ἐκ λεπτοτάτου βαμβακεροῦ ὑφάσματος, διάστικτον ἢ μᾶλλον πεφορτωμένον μὲ χρυσαῖα κοσμήματα, μὲ μαργαρί-

τας καὶ μὲ πολυτίμους λίθους. Εἰς τὴν κεφαλὴν ἔφερε χρυσοῦν διάδημα, ἀρχιερατικὴν μίτραν σχεδὸν ὁμοιάζον. Τὰ δὲ ὑποδήματα τοῦ συνέκειντο ἀπὸ πυκνὰς χρυσαῖς πλάκας, μὲ λωρία καὶ χρυσαῖς περόνας περιεσφυγμένας.

Μετὰ ταῦτα ἐστράφη μετὰ τοῦ φίλου τοῦ πρὸς τὴν πόλιν, ἣτις τότε ὠνομάζετο ὄχι Μεξικόν, ἀλλὰ Τενουχτιτλάν, καὶ ἦτον μεγάλη καὶ πολυάνθρωπος. Κατὰ τὰς περιγραφὰς τῶν Ἰσπανῶν ἱστοριογράφων, περιεῖχεν εἴκοσι χιλιάδας οἴκους μὲ δώματα, καὶ ἐσεμνύνετο μὲ πλῆθος ναῶν καὶ ἀνακτόρων ὑπερεχόντων κατὰ μέγεθος καὶ λαμπρότητα ὅσων εἶχον ποτὲ ἰδῆ εἰς ὅ,τι δῆποτε ἄλλο μέρος τοῦ νέου κόσμου. Ἀλλ' εἶναι καὶ πιθανὸν ὅτι οἱ ἱστοριογράφοι τοῦ καιροῦ ἐκείνου ὑπερεπήδσαν ἴσως ὀλίγον τι τῆς ἀληθείας τὰ ὅρια, διηγούμενοι περὶ τῆς μεγαλοπρεπείας καὶ τοῦ πλούτου τῆς πόλεως ταύτης.

Ἐν τῶν εὐρυχώρων ἀνακτόρων, ὡς ἐκαλοῦντο, ὁμοιάζον φρούριον διὰ τὸ σχῆμα τῶν τοίχων καὶ τῶν πυλῶν τοῦ, ἐδόθη εἰς κατοικίαν τοῦ Ἰσπανικοῦ στρατεύματος. Ὁ ἴδιος Μοντεζουμάς τοὺς ὠδήγησεν εἰς αὐτὸ, ἀλλ' ἀνεχώρησε πάλιν εὐθύς, διὰ νὰ τοὺς ἀφήσῃ ν' ἀναπαυθοῦν, ὡς ἔλεγεν· ἀπερχόμενος δὲ τοὺς παρεκάλεσε νὰ θεωροῦν ὅτι εὐρίσκονται μετὰξὺ ἀδελφῶν καὶ ὡς εἰς τὰς οἰκίας των. Ὁ Κόρτεζ κατέλαβεν ἐν τούτοις κατὰ τὴν συνθήειάν του ὅλας τὰς εἰσόδους τῆς κατοικίας μὲ πυροβόλα καὶ φυλακὰς, καὶ διέταξεν ὅλους τοὺς ἀξιωματικούς καὶ τοὺς στρατιώτας, νὰ τηροῦν καὶ τότε τὴν αὐτὴν εὐταξίαν καὶ προσοχὴν, τὴν ὁποίαν ἐτήρουν πανταχοῦ ἕως τότε.

Ἐν τούτοις καὶ ἡμεῖς, κατὰ τὴν θέλησιν τοῦ Μοντεζουμά, ἄς τοὺς ἀφήσωμεν ν' ἀναπαυθοῦν ὀλίγας ὥρας, καὶ ἔπειτα θὰ ἰδῶμεν τί θὰ συμβῇ περαιτέρω.

ΔΙΗΓΗΣΙΣ ΚΗ΄.

Πατήρ. Περὶ τὴν ἐσπέραν τῆς αὐτῆς ἡμέρας, ἐπανῆλθε πάλιν ὁ Μοντεζουμάς μετ' ὅλην του τὴν λαμπρὰν συνοδείαν, διὰ νὰ ἐπισκεφθῇ πρῶτος τὸν φίλον του τὸν ὁποῖον ᾔθελε νὰ τιμήσῃ. Ὁ Κόρτες μαθὼν ὅτι ἔρχεται, ἔσπευσεν εἰς προὔπαντήσιν του ὡς τὴν πρώτην αὐλὴν, τὸν ὑπεδέχθη μετ' ἐξέπρας καὶ μετ' ἐκείνην ὑπόκλινσιν, καὶ τὸν ὠδήγησεν εἰς τὸν θάλαμόν του, ὅπου ἐμβὰς ὁ Μεξικανὸς Μονάρχης, ἐκάθισεν οἰκείως καὶ διέταξε νὰ δοθῇ καὶ εἰς τὸν στρατηγὸν κάθισμα. Οἱ ὑπηρέται του ἐστάθησαν πρὸς τὸν τοίχον, ὁμοίως δὲ καὶ οἱ Ἰσπανοὶ ὅσοι εὗρεθίσαν εἰς τὸν θάλαμον. Μετὰ ταῦτα προσεκλήθη ἡ διερμηνεύτρια Μαρίνα, καὶ ὁ Αὐτοκράτωρ ἤρχισε λόγον ἐπίσημον διὰ τοῦ ὁποῖου προσεπάθει πρὸ πάντων νὰ ἐξαλείψῃ τὴν κακὴν ἰδέαν τὴν ὁποίαν κακὰ φῆμαι εἶχον ἔσως ἐμπνεύσ' εἰς τὸν Κόρτες.

«Τινὲς ἴσως, ἐξηκολούθησε λέγων, σὲ εἶπον ὅτι εἶμαι Θεὸς, ἄλλοι ἠγωνίσθησαν νὰ με διαβάλουν περιγράφοντές με ὡς ἀλαζῶνα καὶ ἀσπλαγχνον τύραννον. Οὔτε ἡ μία οὔτε ἡ ἄλλη φήμη εἶναι προσοχῆς ἀξία, καὶ ἡ ἀναίρεσις τῆς μιᾶς ἀποδεικνύει καὶ τῆς ἄλλης τὸ ἀνυπόστατον.»

Ταῦτα εἰπὼν, ἐγύμνωσε τὸν βραχίονά του, καὶ παρεκάλει τὸν Κόρτες νὰ πληροφορηθῇ διὰ τῆς ὁράσεως καὶ διὰ τῆς ἀφῆς ὅτι σύγκειται τῷ ὄντι ἀπὸ ὀστέα καὶ σάρκα, ὡς ὅλοι οἱ ἄνθρωποι· μ' ὅλον ὅτι περὶ τῆς ἀληθείας ταύτης ὁ Κόρτες ποτὲ δὲν ἀμφίβαλλεν. Ἐπειτα ἐξηκολούθησε διαβεβαιῶν ὅτι καὶ ἡ φήμη περὶ τῆς τυραννικῆς του διοικήσεως, τὴν ὁποίαν τὸν προσήπτον διὰ νὰ τὸν ἀποκαταστήσουν μισητὸν, ἦτον ὁμοίως ψευδὴς καὶ ἀνυπόστατος. Μετὰ τὸν πρόλογον τοῦτον ἐξέφρασεν ὡς ἀκολουθῶς τὸ φρόνημά του περὶ τῆς καταγωγῆς τῶν Ἰσπανῶν, καὶ περὶ τοῦ σκοποῦ τῆς ἐλεύσεώς των.

«Ἐξεύρομεν διὰ διηγήσεων αἱ ὁποῖαι παραδίδονται μεταξὺ

ἡμῶν διαδοχικῶς, ὅτι οἱ πρόγονοί μας ἦλθον ἀπὸ ἀπέχοντα μέρη γῆς, καὶ ἐκυρίευσαν ὅλους τούτους τοὺς τόπους, ὅσοι καὶ μέχρι τῆς σήμερον κεῖνται ὑπὸ τὴν ἐξουσίαν μου. Ὁ ἀρχηγός των ἦτον ὁ μέγας Κουεζαλκοάτλ, ὅστις καταστήσας τὸ βασιλείον μας, ἀνεχώρησε πάλιν ἀπὸ τὸ μέρος τοῦτο τοῦ κόσμου, διὰ νὰ κυριεύσῃ ἄλλους τόπους, πρὸς ἀνατολάς. Μᾶς ἄφησεν ὅμως τὴν προφητείαν, ὅτι θέλει ἔλθει ποτὲ ἔθνος, καταγόμενον ἐξ αὐτοῦ, τὸ ὁποῖον θέλει μεταβάλλει τοὺς νόμους καὶ ὅλον τὸ πολιτικὸν ἡμῶν σύστημα. Τώρα δὲ βλέπω, ἐξ ὅλων ὅσα ἤκουσα περὶ τῆς ἐλευσεώς σας, καὶ ἐξ ὅσων ἀκόμη εἶδα ὁ ἴδιος, ὅτι σεῖς εἴσθαι οἱ ἀπόγονοι ἐκεῖνοι τοῦ μεγάλου προπάτορός μας, περὶ τῶν ὁποίων ἀναφέρει ἡ προφητεία, διὰ τοῦτο σᾶς ἐδέχθην ὄχι ὡς ξένους, ἀλλ' ὡς ἐξ αἵματος συγγενεῖς. Ταῦτα ἠθέλησα νὰ σᾶς φανερώσω, διὰ νὰ μοι κοινοποιήσετε καὶ σεῖς τὴν θέλησιν τοῦ μεγάλου ἐξουσιαστοῦ τῆς ἀνατολῆς, τοῦ κυρίου σας, ἥτις θέλει εἴσθαι νόμος δι' ἐμὲ καὶ διὰ τὸν λαόν μου. »

Ὁ Κόρτες ὑπερεχάρη διὰ τὴν εἰδῆσιν ταύτην ἥτις τόσον συνέδραμε τοὺς σκοποὺς του, καὶ ἐπρόσεξε νὰ μὴ δώσῃ οὐδ' ἐλαχίστην αἰτίαν ἀμφιβολίας, ἀλλ' ἐνίσχυσε μάλιστα τὴν δεισιδαίμονα ιδέαν τοῦ Μοντεζουμά, ὅτι τώρα ἐπληρώθη τῷ ὄντι ἡ προφητεία τοῦ μεγάλου Κουεζαλκοάτλ, καὶ ὅτι αὐτὸς καὶ οἱ Ἰσπανοὶ του ἦσαν οἱ ἀπόγονοι ἐκεῖνου, τῶν ὁποίων εἶχε προφητεύσει τὴν ἐλευσιν. « Ἐν τούτοις, εἶπε, μ' ὅλον ὅτι εἶναι προφανῶς ἀποδειγμένα τὰ ἐφ' ὅλου τὸ βασιλείου σου δίκαια τοῦ κραταιοῦ ἐξουσιαστοῦ τῆς ἀνατολῆς, τοῦ ὁποῖου ὁ ἐλάχιστος ὑπηρέτης ἔχω τὴν τιμὴν νὰ εἶμαι ἐγὼ, μ' ὅλον τοῦτο δὲν θέλει ποσῶς νὰ ἐπικαλεσθῇ αὐτά τινι τὰ δίκαια, δὲν ἐπιθυμεῖ ἄλλο ἀπὸ σὲ καὶ ἀπὸ τὸν λαόν σου, εἰμὴ πρὸς κοινὴν εὐτυχίαν σας καὶ ἀπαρνηθῆτε τὰς πλάνας σας, καὶ νὰ γνωρίσητε τὸν ἀληθῆ Θεόν, τὸν ὁποῖον δι' ἐμοῦ σᾶς ἀγγέλλει. Μάθετε λοιπὸν, ὅτι ζητεῖς εἰς ψευδῇ θρησκείαν, καὶ ὅτι λατρεύετε ἀπλᾶ ξύλα, ἐφευρέσεις τῶν ἱερέων σας, καὶ ἔργα τῶν ἰδίων χειρῶν σας. Ὑπάρχει εἷς καὶ μόνος ἀληθὴς Θεός, ὅστις ἐπλασε καὶ διέπει τὰ πάντα, ὅσα ὑπάρχουσι. Τὸ μόνον τοῦτο ὄν, μὴ ἔχον οὐδ' ἀρχὴν οὐδὲ τέλος, ἐπλασεν ἐκ τοῦ μηδε-

νός τὸν κόσμον, τὸν φλέγοντα ἥλιον, ὅστις μᾶς φωτίζει, τὴν γῆν, μὲ ὅλα τὰ ἐπ' αὐτὴν καὶ ἐν αὐτῇ εὕρισκόμενα, ἔπλασε δὲ καὶ τὸν πρῶτον ἄνθρωπον, ἐκ τοῦ ὁποίου καταγόμεθα ὅλοι. Διὰ τοῦτο εἴμεθα ὑπόχρεοι νὰ τὸν γνωρίζωμεν ὡς ποιητὴν καὶ πλάστην τοῦ παντός, καὶ νὰ τὸν λατρεύωμεν· πρὸς τοῦτο ὁ κυριαρχῆς τῆς ἀνατολῆς, προσκαλεῖ σὲ τὸν μέγαν Αὐτοκράτορα, καὶ ὅλον σου τὸν λαόν, ἀπὸ ἀδελφικῆς ἀγάπης κινούμενος αἰσθημα. Τοῦτο ζητεῖ ἀπὸ σᾶς, καὶ μετὰ ταῦτα θέλει κλείσει μαζὶ σὰς αἰωνίαν φιλίας συνθήκην, τὰ μέγιστα ὠφέλιμον διὰ σᾶς. »

Οἱ λόγοι οὗτοι τοῦ Κόρτες ἐτάραττον προφανῶς τὸν Μοντεζουμάν· δὲν ὑπέρερε ν' ἀκούῃ τοὺς θεοὺς του περιφρονουμένους, καὶ μόλις ἐκρατεῖτο ἕως ὅτου ἐτελείωσεν ὁ Κόρτες τὸν λόγον του· ἔπειτα ἐγερθεὶς ὀλίγον βιαίως, εἶπεν, ὅτι δέχεται μὲν εὐγνωμόνως τὴν πρότασιν περὶ φιλικῆς συνθήκης μεθ' ἡγεμόνος καταγομένου ἀπὸ τὸν Κουεζαλκοάλ, ἀλλ' ὅσον περὶ τῶν θεῶν, ὅτι ἐκεῖνος τὸν ὁποῖον λατρεύουν οἱ Ἰσπανοὶ ἤμπορεῖ νὰ εἶναι ὡς τὸν πιστεύουν, ἀλλ' ὅτι τοῦτο δὲν ἀφαιρεῖ τίποτε ἀπὸ τοὺς ἐδικούς του.

Ταῦτα εἰπὼν διέλυσε τὴν συνέντευξιν, καὶ διανεμὼν πολύτιμά τινα δῶρα, ἐπανῆλθεν εἰς τὰ ἀνάκτορά του. Τὴν ἐπιούσαν ἐδέχθη τὸν Κόρτες συνωδευμένον ὑφ' ὅλων τῶν πρωτίστων του ἀξιωματικῶν, μετὰ μεγάλης πομπῆς, εἰς ἀκρόασιν.

Ἀρτῳριος. Τί δηλοῖ εἰς ἀκρόασιν;

Πατ. Ὁ Αὐτοκράτωρ τὸν ἐκάλεσε διὰ νὰ συνομιλήσῃ μετ' αὐτοῦ, ἢ νὰ τὸν ἀκροασθῇ. Ἡ συνέντευξις αὕτη διήρκεσε περισσότερον τῆς χθές. Ὁ Μοντεζουμάς ἡρώτα πολλὰ περὶ διαίτης, περὶ ἐθίμων καὶ ἡθῶν τῶν Εὐαωπαίων, καὶ ὁ Κόρτες, τοῦ ὁποίου ἡ καρδιά διεφλέγετο ἀπὸ ζῆλον προσηλητισμοῦ, ἐδράττετο πάσης εὐκαιρίας διὰ νὰ στρέφῃ τὴν ὁμιλίαν πρὸς τὴν θρησκείαν καὶ θεϊαν διδασκαλίαν. Πρὸ πάντων ἐλάλησε μὲ μεγάλην σπουδὴν περὶ τῆς ἀπανθρώπου συνθηθείας τῶν ἀνθρωπίνων θυσιῶν, καὶ ἤθελε ν' ἀποδείξῃ πόσον ἀποτρόπαιον εἶναι νὰ τρώγωμεν τὰς σάρκας τῶν ἀδελφῶν μας.

Ἡ Αὐτοῦ Μεξικανικὴ Μεγαλειότης δὲν ἐννόει καλῶς πῶς δύ-
ναιται καὶ οἱ ἐχθροὶ μας νὰ θεωρηθῶσιν ὡς ἀδελφοί. Μ' ὅλον
τοῦτο ἡ συνδιάλεξις ἐπέφερε τὸ καλὸν ἀποτέλεσμα ὅτι διέταξεν
εἰς τὴν τράπεζάν του τοῦλάχιστον νὰ μὴ παρατίθενται εἰς τὸ
ἐξῆς ἀνθρώπινα κρέατα. Μετὰ ταῦτα θέλων νὰ δείξῃ εἰς τοὺς
φίλους του καὶ τὴν λαμπρότητα τῶν ναῶν του, τοὺς ὠδήγησεν
εἰς τὸν μεγαλῆτερον.

Οἱ ἱερεῖς δὲν ἀντέτεινον νὰ τοῖς ἀφύσουν τὴν εἰσοδὸν ἐλευθέ-
ραν, ἀλλ' ἐπὶ συμφωνίᾳ ὅτι ἤθελον διατελέσει εἰς αὐτὸν εὐπρε-
πῶς. Ὁ ἴδιος Μοντεζουμάς εὐηρεστήθη νὰ τοῖς δείξῃ καὶ νὰ τοῖς
ἐξηγήσῃ τὰ πάντα· τοῖς ὠνόμαζεν ἕκαστον τῶν Θεῶν, τῶν
ὁποίων πρῶτιστος ἦτον ὁ *Βιτζιλιπούτζλης*, καὶ τοῖς ἐξέθεσεν
τὴν δι' ἕκαστον τελουμένην λατρείαν. (Τὸ ὄνομα *Βιτζιλιπούτζλης*
ἐφάνη εἰς τοὺς νέους τόσον παράδοξον, ὥστε ἤρχισαν νὰ γελοῦν.
Ὁ πατήρ ἠναγκάσθη νὰ διακόψῃ τὸν λόγον του, καὶ μετὰ ταῦτα
ἐξηκολούθησε λέγων).

Ὅ,τι σᾶς συνέβη τώρα, τοῦτο συνέβη καὶ εἰς τινὰς τῶν Ἰσπανῶν
ἐν ᾧ ὁ Μοντεζουμάς τοῖς ἐξέθετε τὰ παράδοξα τῆς εἰδωλολα-
τρείας τῶν Μεξικανῶν, καὶ ἤρχισαν νὰ γελοῦν ἐκ καρδίας. Ἀλλὰ
τί φρονεῖτε, παιδιά; Καλὰ ἔκαμον;

Τιρές. (Ὀλίγον κατησχυμένοι) Ὁχι.

Πατ. Καὶ διατὶ ὅχι;

Ἰωάννης. Διότι δὲν πρέπει νὰ περιπαίζωμεν ὅ,τι ἄλλοι
θεωροῦν ἱερόν.

Πατ. Διατὶ τοῦτο;

Ἰωάννης. Διότι προξενοῦμεν λύπην καὶ δυσἀρέσκειαν ὅταν
καταγελῶμεν εἰς παρουσίαν τινὸς ὅ,τι αὐτὸς νομίζει ἱερόν.

Πατ. Ἀλλ' ἂν τὸ πρᾶγμα αὐτὸ εἶναι ὅλως διόλου πα-
ράλογον;

Ἰωάννης. Οὔτε τότε. Ὅσοι πιστεύουν εἰς αὐτὸ δὲν τὸ θεω-
ροῦν ὡς παράλογον.

Πατ. Ἐχeis ἐντελῶς δίκαιον, ἀγαπητὲ Ἰωάννη! Ποτὲ, ποτὲ
δὲν πρέπει νὰ καθιστῶμεν γελοῖον, ἢ νὰ περιπαίζωμεν ὅ,τι ἀνή-
κει εἰς τὴν θρησκευτικὴν πίστιν καὶ ἐνὸς μόνου ἐκ τῶν ἀνθρώ-

πων μεταξύ τῶν ὁποίων ζῶμεν. Διότι τί λυπηρότερον εἰς ψυχὴν εὐσεβοῦ παρὰ νὰ βλέπῃ ἐμπαίζόμενα καὶ καταγελώμενα τ' ἀντικείμενα τὰ ὁποῖα σέβεται καὶ λατρεύει, τὰ ὁποῖα τὴν παραμυθοῦν εἰς τὰ πάθη τῆς, τὴν ἐνθαρρύνουν πρὸς καλὰς πράξεις, καὶ τὴν ἐμπνέουν ἐλπίδας μακαρίου αἰωνιότητος; Ἐγὼ καὶ μεγάλη ἢ πλάνη, ἔστω καὶ προφανὴς ἢ παραλογία, ἀρκεῖ ὅτι ὑπάρχει τις τῶν συναδελφῶν μας θεωρῶν τὴν πλάνην ταύτην ὡς ἱερὰν, διὰ νὰ μένωμεν ἐμπρὸς αὐτοῦ τοῦλάχιστον εἰς τὰ ὅρια σεμνῆς ἐμβριθείας.

Ἐντυπώσατε, τέκνα μου, καλὰ εἰς τὸν νοῦν σας ταύτην τὴν συμβουλήν· διότι ἡμπορεῖτε καὶ σεῖς ποτὲ νὰ εὐρεθῆτε μεταξύ ἀνθρώπων, τῶν ὁποίων ἡ θρησκεία καὶ λατρεία νὰ διαφέρῃ τῆς ἐδικῆς σας, καὶ αἱ τελεταὶ αὐτῆς νὰ σᾶς φαίνωνται ἀνόσιοι. Ἐνθυμεῖσθε τότε πάντοτε τὴν σημερινὴν νοουθεσίαν μου, καὶ προσέχετε μὴ πράξῃτε ἢ λαλήσῃτε τι, τὸ ὁποῖον δύναται νὰ θεωρηθῇ ὡς περίπαιγμα. Συμπάθειαν πρέπει νὰ αἰσθανώμεθα πάντοτε ὡςάκις βλέπωμεν τοὺς συναδελφούς μας τρέχοντας ὁδὸν πλάνης, ἀλλὰ νὰ τοὺς περιγελῶμεν, νὰ τοὺς εἰρωνευώμεθα, ν' ἀσκῶμεν τὸ πνεῦμά μας ἐναντίον των, τοῦτο εἶναι ἀπανθρωπία τὴν ὁποίαν θὰ προσέζωμεν ν' ἀποφύγωμεν εἰς ὅλην μας τὴν ζωὴν.

Ὁ Μοντεζουμάς ἠρκέσθη νὰ ρίψῃ εἰς τοὺς γελῶντας Ἰσπανοὺς σοβαρὸν μόνον βλέμμα διὰ νὰ τοὺς ἀνακαλῇ εἰς τὰ χρέη των. Ἀλλ' ὁ Κόρτες ἀμέσως μετὰ τοῦτο ἐξέθεσεν ἀφρόνως τὴν ὑπομονὴν τοῦ Μοντεζουμά εἰς μεγαλητέραν δοκιμασίαν, λέγων εἰς αὐτόν ὅτι ἐὰν θελήσῃ νὰ ἐπιτρέψῃ μόνον νὰ στηθῇ εἰς τὸ μέσον τοῦ ναοῦ ὁ σταυρὸς τῶν χριστιανῶν, θέλει ἀποδειχθῇ εὐθύς ὅτι τὰ εἰδωλά του δὲν ἡμποροῦν νὰ ὑπομείνουν τὴν παρουσίαν του.

Ἄφρονα ὀνόμασα τὴν πρότασιν ταύτην καὶ διότι δὲν ἔγινεν εἰς κατάλληλον καιρὸν καὶ τόπον, καὶ διότι περιεῖχε προφανεστάτην παραλογίαν. Διατί ἄρα τὰ ἄψυχα εἰδωλα δὲν ἠθελον ὑπομείνει τὴν παρουσίαν τοῦ οὐχ ἥττον ἀψύχου σταυροῦ; Ἐνόμιζεν ἴσως ὁ Κόρτες ὅτι τὰ εἰδωλα ἠθελον πέσει διὰ θαύματος

εὐθὺς, ὡς ἤθελε στηθῇ εἰς τὸν ναὸν ὁ σταυρός; Ὅπως δὴποτε καὶ ἂν εἶναι, ὁ Μοντεζουμάς ἤκουσε τὴν πρότασιν μὲ μεγίστην ἀγανάκτησιν, οἱ δὲ ἱερεῖς καὶ μὲ φρίκην· μ' ὅλον τοῦτο ὁ αὐτοκράτωρ κατέστειλε τὸν θυμὸν του, καὶ ἀπεκρίθη μόνον ὅτι ἤλπιζεν ἀπὸ τοὺς ξένους ὅτι ἤθελον προσφέρει εἰς τὸν τόπον ὅπου εὕρισκοντο τὸ σέβας τοῦλάχιστον τὸ ὁποῖον πρὸς αὐτὸν ἐχρεώστων. Μετὰ ταῦτα ἐστράφη λέγων πρὸς τοὺς Ἰσπανοὺς ὅτι δύνανται νὰ ἐπανέλθουν εἰς τὰς κατοικίας των· αὐτὸς δὲ ὅτι κρίνει ὡς χρέος του νὰ μείνῃ ἀκόμῃ εἰς τὸν ναὸν διὰ νὰ παρακαλέσῃ τοὺς Θεοὺς νὰ τὸν συγχωρήσουν διὰ τὴν ἄμετρόν του ὑπομονήν.

Ἀλλελεύς. Εὐγε Μοντεζουμά!

Πατ. Οἱ Ἰσπανοὶ ἤξιζον βεβαίως ν' ἀποπεμφθοῦν μὲ τὸν τρόπον αὐτόν. Ἀλλὰ, παιδιά, διὰ νὰ μὴ σᾶς ἔλθῃ ἄλλοτε ὕρεξις νὰ γελάσῃτε πάλιν ὅσάκις ἤθελε γίνεῖ λόγος περὶ τῆς λατρείας τῶν ἀθλίων ἀμαθῶν τούτων Ἰνδῶν, θέλω σᾶς περιγράψει συντόμως τὸν τρόπον τῶν ἱερουργιῶν των, τὸ τρομερώτατον δράμα ἀφ' ὅσα ποτὲ παρέστησεν ἀπάνθρωπος δεισιδαιμονία· θ' ἀνक्तिχιάσετε ὅλοι, καὶ ἂν ποτὲ δὲν ἐλάβετε ἀφορμὴν νὰ εὐχαριστήσῃτε ἐκ βάθους καρδίας σας τὸν Θεὸν ὅτι σᾶς ἔπλασεν εἰς καιρὸν καθ' ὃν ἡ μισητὴ εἰδωλολατρεία μὲ τοὺς ἱερεῖς της ἂν δὲν ἐξέλιπε παντελῶς εἰς τοὺς περισσοτέρους γνωστοὺς τόπους, τοῦλάχιστον δὲν εἶναι πλέον ὡς ἄλλοτε τρομερά, θὰ τὸν εὐχαριστήσετε τώρα.

Ἡ ἀνθρώπινος θυσία ἀπετέλει τὸ κυριώτατον μέρος τῆς ἱερουργίας τῶν Μεξικανῶν· πολλάκις ἐκήρυττον πόλεμον πρὸς τὰ γειτνιάζοντα ἔθνη, μόνον καὶ μόνον διὰ νὰ συλλάβουν αἰχμαλώτους νὰ τοὺς θυσιάσουν εἰς τοὺς βωμοὺς τῶν Θεῶν των, καὶ ἔπειτα νὰ τοὺς φάγουν. Κ' ἐφείδοντο εἰς τὰς μάχας τῆς ζωῆς τῶν ἐχθρῶν των μόνον διὰ νὰ τοῖς τὴν ἀφαιροῦν μετὰ ταῦτα εἰς τὰ βάσανα ὑπὸ τὴν μάχαιραν τῶν ἱερέων των. Ὁ ἀριθμὸς τοιούτων δυστυχῶν σφαγίων ἐσυμπεσοῦτο πολλάκις εἰς μίαν ἡμέραν, ἂν δώσωμεν πίστιν εἰς τὰς εἰδήσεις τῶν Ἰσπανῶν, εἰς τινὰς χιλιάδας. Τινὲς τῶν ἱστοριογράφων βεβαιοῦν μάλιστα ὅτι

ἐθυσιάσθησαν ποτὲ ὡς εἴκοσι χιλιάδες διὰ μιᾶς· ἀλλὰ τοῦτο φαίνεται βεβαίως ὑπερβολή. Ἐὰν διήρκει ποτὲ εἰρήνη ἐπὶ πολὺ καὶ δὲν ὑπῆρχον αἰχμάλωτοι διὰ θυσίας, οἱ ἱερεῖς ἀνέφερον εἰς τὸν αὐτοκράτορα ὅτι πεινοῦν οἱ Θεοὶ, καὶ δι' αὐτοκρατορικῆς διαταγῆς ἐκηρύττετο εἰς ὅλον τὸ κράτος ὅτι οἱ Θεοὶ θέλουν νὰ φάγουν. Ὁ λόγος οὗτος ἦτον σύνθημα γενικοῦ πολέμου κατὰ τῶν γειτόνων. Ὡς δὲ ἡχμαλωτίζετο ἱκανὸς ἐχθρῶν ἀριθμὸς, οἱ αἰμοβόροι ἱερεῖς ἤρχιζον ὡς ἀκολούθως τὴν ἀποτρόπαιον τελετὴν των.

Τὰ δυστυχῇ σφάγια ἐκλείοντο εἰς τὸ προαύλιον τοῦ ναοῦ· ἐκεῖ δὲ ἤρχετο ὁ Θύτης, λευκὴν στολὴν ἐνδεδυμένος, εἰς τὰς ἀγκάλας φέρων εἰδῶλον ἀπὸ μέλι καὶ ἄλευρον, τοῦ ὁποίου, διὰ νὰ γίνῃ ἀγριώτερον, ἦσαν πράσινοι οἱ ὀφθαλμοὶ καὶ κίτρινοι οἱ ὀδόντες. Μετὰ τοῦτο εἰς τὰς χεῖρας ἀνέβαινε ταχέως εἰς λίθον ἐξέχοντα ἐπάνω τοῦ τείχους, κ' ἐκεῖθεν ἐδείκνυεν εἰς ἕκαστον τῶν αἰχμαλώτων τὴν δύσμορφον εἰκόνα, λέγων, ἰδοὺ ὁ Θεὸς σου! Μετὰ ταῦτα κατέβαινε, καὶ προηγούμενος τῶν αἰχμαλώτων, τοὺς ὠδήγει ὕπου τοὺς περιέμενον οἱ λοιποὶ Θῦται.

Ὁ μεταξὺ τῶν ἀπανθρώπων τούτων τὸ βδελυρὸν ἔργον ἐκτελῶν τοῦ σφαγέως, καὶ τὴν ἐπίτιμον ἐπωνυμίαν *Τοπιλλίρ* φέρων, ἦτον ἐνδεδυμένος χιτῶνα μακρὸν αἱματόχρουν, καὶ μὲ χρυσοῦς κροσσοὺς περικεκοσμημένον· εἰς τὴν κεφαλὴν ἔφερε διάδημα ἐκ πρασίνων καὶ κιτρίνων πτερῶν, καὶ ἐκ τῶν ὠτίων καὶ χειλέων του ἐκρέμαντο δακτύλια χρυσᾶ μὲ πρασίλους λίθους κεκοσμημένα. Τὸ πρόσωπόν του ἦτον βεβαμμένον μελανὸν ὡς τὴν πίσσαν, καὶ εἰς τὴν τρομερὰν χεῖρά του ἔφερε πλατεῖαν καὶ ὀξεῖαν μάχαιραν ἐκ χάλικος· πλησίον του ἕστατο ἄλλα πέντε τέρατα μὲ στολὰς ἱερέων, καὶ καθεὶς ἐξετέλει ἰδιαιτέρα χρῆσις εἰς τὸ μιὰν τοῦτο σφαγεῖον. Τὸ θυσιαστήριον ἦτον λίθος πλατύς. Εἰς αὐτὸν ἐβιάζοντο οἱ δυστυχεῖς αἰχμάλωτοι νὰ πλησιάζουν ὁ εἰς μετὰ τὸν ἄλλον γυμνοί· ὁ ἐρχόμενος ἠρπάζετο κ' ἐτίθετο ἐπὶ τῆς πέτρας, δύνω τῶν Θυτῶν ἐκράτουν τοὺς βραχίονάς του, καὶ ἄλλοι δύνω τοὺς πόδας του· ὁ πέμπτος τὸν ἐκράτει ἀπὸ τὸν τράχηλον, ἢ μᾶλλον ἀπὸ λαίμοδέτην ὅστις

ἤτοιμάζετο προηγουμένως, καὶ ὁ ἕκτος—φρίττω ἐν ᾧ σᾶς τὸ διηγοῦμαι—ἔθετεν εἰς τὸ στήθός του τὴν ἀριστεράν του χεῖρα, ἔσχιζε μὲ τὴν δεξιάν τὸ σῶμά του κάτωθεν ἕως ἄνω, ἀπέσπα, ἐν ᾧ ὁ δυστυχὴς ἔσπαιρε, πάλλουσαν τὴν καρδίαν ἀπὸ τοῦ στήθους του καὶ τὴν ἐκράτει πρὸς τὸν ἥλιον διὰ νὰ τῷ προσφέρῃ θυσίαν τὸν ἀτμὸν τὸν ὁποῖον ἐξέπεμπεν. (Ἐδὼ διέκοψεν ὁ πατὴρ τὴν διήγησιν ἀκουσίως· οἱ νέοι ἐστέναζον, καὶ ἐπεκράτησε βαθεῖα σιωπὴ· εἰς ὧν δὲ τὰ πρόσωπα ἐραίνετο ζωνρὰ ἀποστροφή καὶ οἶκτος. Τέλος πάντων ἤρχισεν ὁ πατὴρ πάλιν).

Ἄμα ἡ πρώτη αὕτη ἀποτρόπαιος σκηνὴ ἐτελείωνεν, ἐστρέφετο ὁ τρομερὸς Τοπιλζὶν πρὸς τὸ εἶδωλον, τὸ ὁποῖον εἶχε θέσει κατὰ μέρος, ἔτριβε τὸ βδελυρὸν του πρόσωπον μὲ τὴν καρδίαν τοῦ θύματος, καὶ ἐψιθύριζε μυστικὰς τινὰς προσευχάς. Ἐν τῷ μεταξύ οἱ λοιποὶ ἱερεῖς ἐλάμβανον τὸ πτώμα καὶ τὸ ἔρριπτον ἀπὸ τὴν κλίμακκα κάτω, ὅπου ἴσταντο οἱ εἰσάγοντες τοὺς αἰχμαλώτους· εἰς αὐτοὺς ἀνῆκον τὰ πτώματα, καὶ αὐτοὶ οὗτοι ἀρπάζοντες τὰ κάτω ριπτόμενα, τὰ ἔφερον εἰς τὰς οἰκίας των, καὶ τὰ ἔτρωγον μὲ τοὺς φίλους των.

Τί λέγετε, παιδία; Φοβερά πράγματα σᾶς διηγοῦμαι. Ἄλλ' ἐτοιμασθῆτε ν' ἀκούσητε καὶ ἄλλο τρομερώτερον. Οἱ ἄνθρωποι αὗτοι, εἰς τὸ σκότος κυλιόμενοι θηριώδους δεισιδαιμονίας, ἐώρταζον εἰς τινὰς ἐποχάς καὶ ἄλλην ἰδιαιτέραν ἐορτὴν ὀνομαζομένην κατὰ τὴν διάλεκτόν των μὲ λέξιν σημαίνουσαν ἀνθρωποθάρσιμον. Ὁ τρόπος κατὰ τὸν ὁποῖον ἐτελεῖτο ἡ ἐορτὴ αὕτη ἦτον ἄξιος τοῦ βδελυροῦ ὀνόματος τὸ ὁποῖον ἔφερε· διότι οἱ ἱερεῖς ἐγδερνον τοὺς αἰχμαλώτους, καὶ ἐκρέμων τὰ δέρματά των ἐπὶ τὰ νῶτα τῶν ὑπηρετῶν τοῦ ναοῦ ὡς μανδύας. Οἱ ὑπηρέται περιέτρεχον ἔπειτα ὅλην τὴν πόλιν, ἔψαλλον καὶ ἐχόρουν ἐμπρὸς ὧν τῶν οἰκων, καὶ καθεὶς ἐχρεώσεται νὰ τοῖς δώσῃ δῶρα διὰ τοὺς ἱερεῖς· ἂν δὲ κανεὶς δὲν ἐδίδοι, τὸν ἐκτύπων μὲ τὸ καθημαγμένον κράσπεδον τοῦ δέρματος εἰς τὸ πρόσωπον. Αἱ αἰσχραὶ αὗται ἀργυρολογίαι τῶν ἱερέων διήρκουν ἕως ὅτου τὸ δῆμα ἤρχιζε νὰ σήπηται.

Ἀλλὰ συνέλθετε, παιδιά, ἀπὸ τὴν τρομερὰν ἐντύπωσιν τὴν ὁποίαν ἡ διήγησις αὕτη ἀπετέλεσεν εἰς τὴν φαντασίαν σας. Βεβαίως ἤθελα διδάσει νὰ σᾶς λυπήσω περιγράφων τὰς ἀπανθρωπίας εἰς τὰς ὁποίας ἡ δεισιδαιμονία δύναται νὰ κινήσῃ τὸν ἄνθρωπον, ἂν διὰ τούτου δὲν ἐξηγεῖτο ἐντελῶς τὸ αἰνίγμα, διὰτὶ ἡ θεία πρόνοια ἐπέτρεψεν ὥστε λαὸς πολυάριθμος νὰ καταπολεμηθῇ, νικηθῇ καὶ ὑποδουλωθῇ ὑπ' ὀλίγων παρατόλμων ξένων, καὶ νὰ καταδικασθῇ εἰς ζῶν πολύμοχθον καὶ ἀθλίαν.

Αἱ καταδυναστεῖαι διὰ τῶν ὁποίων τυραννικῶς οἱ Εὐρωπαῖοι κατεπίεζον τοὺς ἐγχωρίους τοῦ νέου κόσμου ἦσαν ἀνμφιβόλως μέγα κακὸν, ἀλλ' ἂν ἀντιπαραβλοῦν μὲ τὰς ἀπανθρωπίας, ὅσας, ὡς σᾶς διηγήθην, ἐκ βραβάρου δεισιδαιμονίας ἐξετέλουν αὐταὶ ἀτιμωρητὶ πρὸ τῆς ἐλευτέως τῶν Εὐρωπαίων, θέλομεν ὁμολογήσῃ ὅτι τὰ δυστυχῆ ταῦτα ἔθνη ὠφελήθησαν ἐν γένει μᾶλλον ἢ ἐβλάφθησαν ἀπὸ τὸν ζυγὸν τὸν ὁποῖον οἱ Ἰσπανοὶ τοῖς ἐπέβαλον. Ἄς περιορισθῶμεν πρὸς τὸ παρὸν εἰς τὸ ἀμυδρὸν τοῦτο φῶς τὸ ὁποῖον ἡ θεία πρόνοια ἠυδόκησε νὰ ρίψῃ ἐπὶ τῶν αἰτιῶν αἵτινες τὴν ἐκίνησαν νὰ ἐπιτρέψῃ τὰ τότε γενόμενα, καὶ ἃς περιμείνωμεν ἕως ὅτου ἀναλάμψῃ ποτὲ ἡ ἡμέρα καθ' ἣν θέλομεν διακρίνει σαφέστερον καὶ τοῦτον καὶ πολλοὺς ἄλλους δι' ἡμᾶς ἀκόμη σκοτεινοὺς ὁρισμοὺς τῆς προνοίας, καὶ θέλομεν ἐννοήσῃ τὰς αἰτίας καὶ τὰς συνεπεῖς τῶν.

Ἦδη δὲ ἃς στρέψωμεν πάλιν πρὸς τὸν Κόρτες τοὺς ὀφθαλμοὺς μας.

Μόλις παρῆλθον αἱ πρῶται ἡμέραι τῆς χαρᾶς διὰ τὴν μέχρι τοῦδε εὐτυχῆ ἔκβασιν τοῦ θαρράλεου ἐπιχειρήματός του, καὶ ἤρχισεν ἤδη νὰ συλλογιζῆται εἰς ποίαν κινδυνώδη θέσιν εὗρίσκετο. Τότε εἶδε προφανῶς ὅτι εἶχε τολμήσῃ περισσότερον ἅφ' ὅ,τι ἔπρεπε νὰ τολμήσῃ, καὶ ὅτι ἡ μοίρα αὐτοῦτε καὶ τοῦ στρατεύματός του ἐξηρτάτο ἀπὸ τὸν ἡγεμόνα τοῦ ὁποίου τ' ἀληθῆ φρονήματα ἐφαίνοντο ἀκόμη ἀμφίβολα καὶ αἰνιγματώδη.

Οἱ Τλασκαλάνοι δὲν ἔπყον ἐξ ἀρχῆς συμβουλευόντες τον, καὶ λέγοντες ὅτι ὁ Μοντεζουμᾶς συγκατένευσε νὰ τὸν δεχθῇ εἰς τὴν μητροπόλιν του, διότι τὸν εἶχεν ἴσως στήσῃ παγίδα

ἐντὸς αὐτῆς ἀφαιρῶσαν πᾶσαν σωτηρίας ἐλπίδα. Ὁ δὲ χαράκτῃρ τοῦ αὐτοκράτορος καὶ ἡ σπανία θέσις τῆς πόλεως τοῦ ἐπιθκνολόγουν μεγάλως τὴν ὑποψίαν ταύτην. Ἦρκει μόνον νὰ κοπῶσιν αἱ γέφυραι ἐπὶ τῆς λίμνης, διὰ τῶν ὁποίων μόνῃ ἦτον δυνατὴ ἡ εἰσόδος εἰς τὴν πόλιν, καὶ ὁ Κόρτες ἔμενε μὲ τὸ ἀσθενὲς στράτευμά του ἀποκεκομμένος ἀφ' ὅλην τὴν γῆν, καὶ περικυκλωμένος ἀπὸ πλῆθος λαοῦ κατὰ τοῦ ὁποίου οὔτε ἡ τόλμη τοῦ οὔτε τὰ ὅπλα του δὲν τὸν ἐγγυῶντο ἀσφάλειαν.

Εἰς τὰς δεινὰς τυχύτας μερίμνας προσετέθη καὶ ἄλλη συμβάντος λυπηροῦ γενομένου εἰς *Βέρα Κρούζην*, τοῦ ὁποίου τὴν εἰδησιν ἔλαβεν ὁ Κόρτες ὀλίγον πρὶν εἰσελθῆ εἰς τὸ Μεξικόν. Ὁ *Κουαλποπάκας*, εἰς τῶν Μεξικανῶν στρατηγῶν, ἠθέλησε μετὰ τὴν ἀναχώρησιν τοῦ Κόρτες ἀπὸ ἐκεῖνα τὰ μέρη νὰ τιμωρήσῃ τοὺς λαοὺς ὅσοι ἀποστατήσαντες ἀπὸ τὸν αὐτοκράτορά του ἐπεκαλέσθησαν τὴν προστασίαν τῶν Ἰσπανῶν, καὶ ὥρμησε κατ' αὐτῶν μὲ πολυάριθμον στράτευμα. Ὁ *Εσκαλάντης*, τῆς *Βέρα Κρούζης* ὁ ἐπρχος, ἐθεώρησε χρέος του νὰ βοηθήσῃ τοὺς συμμάχους του, καὶ λαβὼν τοὺς ὀλίγους τοῦ στρατιώτας καὶ τοὺς δύο ἵππους οἵτινες τῷ εἶχον μείνει, ἠνώθη μὲ τὸ στράτευμά των, καὶ πολεμήσας τὸν *Κουαλποπάκαν*, τὸν ἐνίκησε μὲν, μείνας κύριος τοῦ πεδίου τῆς μάχης, ἀλλὰ κατὰ δυστυχίαν ἐπληρώθη βρέως αὐτὸς καὶ ἄλλοι ἐπτὰ Ἰσπανοί. Ἀλλὰ τὸ δυστυχέστερον, οὐ μόνον ἐφονεύθη ὁ ἕτερος τῶν δύο ἵππων, ἀλλ' ἐξωγρήθη καὶ εἰς τῶν Εὐρωπαίων ἀπὸ τοὺς ἐχθροὺς, οἵτινες ἔσπευσαν νὰ τὸν σφάζουν εὐθὺς, καὶ περιέφερον τὴν κεφαλὴν τοῦ εἰς ὅλον τὸ κράτος ὡς τρόπαιον νίκης, καὶ ὡς σαφεῖ ἀπόδειξιν ὅτι οἱ Ἰσπανοὶ δὲν ἦσαν ἀθάνατοι. Τέλος τὴν ἔφερον εἰς τὸ Μεξικόν.

Ὁ Κόρτες ταραττόμενος μεγάλως ἀπὸ ταῦτα πάντα, διέταξε νὰ τὸν ἀφήσουν μόνον, καὶ διενυκτέρευσε τὴν ἀκόλουθον νύκτα σκεπτόμενος πῶς νὰ ἐκκλίνῃ τὸν ἀπειλοῦντα κίνδυνον. Περὶ τὴν πρωΐαν ἔκραξε πιστούς τινας *Τλασκαλάνους* διὰ νὰ τοὺς ἐρωτήσῃ ἂν δὲν ἤκουσαν ἢ παρετήρησαν τίποτε προδίδον τὰ φρονήματα τοῦ *Μοντεζουμά*. αἱ δὲ ἀποκρίσεις των ἐπεκυ-

ρωσαν τὰς ὑποφίτας του, καὶ τὸν ἐνίσχυσαν εἰς τὴν ἀπόφασιν τὴν ὁποίαν εἶχεν ἤδη συλλάβει.

Οἱ Τλασκαλάνοι τὴν εἰδικοποίησαν ὅτι οἱ προὔχοντες τοῦ κράτους εἶχον πρό τινων ἡμερῶν μυστηριώδεις τι εἰς τοὺς τρόπους των, ὅτι ἐχομίσθη ἡ κεφαλὴ ἐνὸς Ἰσπανοῦ εἰς τὸ Μεξικὸν ἀπὸ τὰς ἐπαρχίας, καὶ ὁ Μοντεζουμάς διέταξε νὰ κρυφθῇ ἐπιμελῶς καὶ τέλος ὅτι ἤκουσαν ὅτι πρόκειται νὰ κοποῦν αἱ γέφυραι καὶ τὰ προχώματα εἰς τὴν λίμνην.

Ταῦτα ἤρουν. Ὁ Κόρτες εἶχεν ἀποφασίσαι τι πρέπει νὰ γίνῃ, καὶ συνεκάλεσε τοὺς ἀξιωματικoὺς του διὰ νὰ τοὺς πείσῃ ὅτι δὲν τοῖς ἔμενεν ἄλλο σωτηρίας μέσον.

Νικόλαος. Καὶ τί σκοπὸν εἶχε;

Πατ. Μαντεύσχετε τον, ἂν ἤμπορεῖτε! Τεθῆτε εἰς τὴν θέσιν του· θεωρήτατε καλῶς ὅλας τὰς περιστάσεις του, καὶ ἔπειτα εἶπατε καθ' ὑμᾶς αὐτοὺς· « Ἄν εἶμην ἐγὼ εἰς τὸν τόπον τοῦ » Κόρτες καὶ εἰς τοιαύτην θέσιν, τί ἤθελα πράξαι διὰ ν' ἀπαλ- » λαγῶ. » Αὔριον ὅταν συνέλθωμεν ὡς ἀπόψε, ἃς μὲ εἰπῇ καθεὶς τὴν γνώμην του, καὶ ἂν εἰρεθῇ κανεὶς μεταξύ σας νὰ ἐκλέ- » ξῃ τὸ ἴδιον μέσον τὸ ὁποῖον ὁ Κόρτες ἐνόμισεν ἀρεσκτον, τότε ἐ » ἔξακολουθοῦμεν τὴν διήγησίν μας, εἰδεμὴ περιμένομεν ἀκόμη » εἰκοσιτέσσαρας ὥρας διὰ νὰ σκεφθῶμεν.

Τινές. ὦ! Βέβαια, βέβαια θὰ τὸ εὕρω!

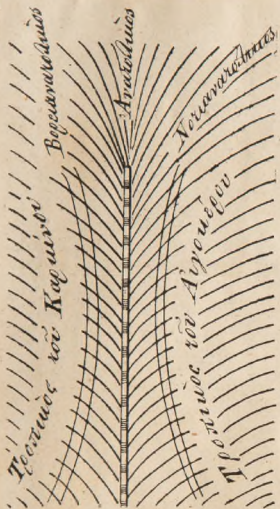
Ἄλλοι. ὦ! κ' ἐγὼ, κ' ἐγώ!

Πατ. Αἱ! ἃς ἰδῶμεν ὡς αὔριον λοιπόν!

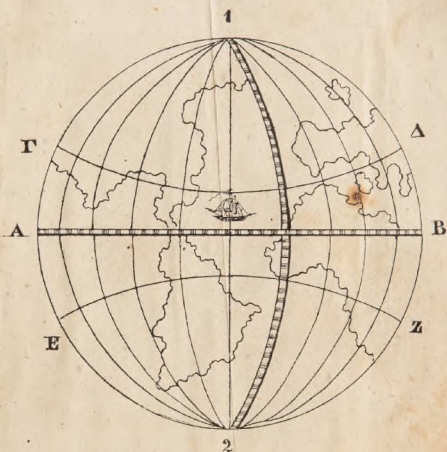

ΤΕΛΟΣ ΤΟΥ ΠΡΩΤΟΥ ΤΟΜΟΥ.

Τοῦτε.
ἐνὶ

ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
Μ. ΦΑΛΤΑΤΣ

ΜΙΝΑΕ
ΤΟΥ
ΜΕΣΙΚΑΝΙΚΟΥ ΚΟΛΠΟΥ
καὶ παρακείμετων
ΤΟΙΣ ΚΑΙ ΝΗΣΙΝ
ἐκ τῆς νῆας ΚΑΜΙΕ Αἰθαλῶν
ΤΗΣ
ΑΜΕΡΙΚΗΣ

Απόστασις 69 μίλιων
Μίλιον 20 αὐτῶν
1 2 3 4 5 6 7 8 9 10

